New Testament

Galo Language

Galo - Bible - New Testament

Moti	3
Mark	82
Luk	132
Jon	213
Agër Rünam	274
Roman	352
1 Korintia	387
2 Korintia	422
Galatia	445
Ephesia	458
Philippi	470
Kolossia	479
1 Thessalonika	487
2 Thessalonika	495
1 Timoti	499
2 Timoti	509
Titus	516
Philemon	521
Hibru	523
Jems	548
1 Pitor	557
2 Pitor	567
1 Jon	573
2 Jon	582
3 Jon	583
Jude	585
Bëroknam Agom	588

© 2008 by The Bible Society of India.

Galo – Bible – New Testament

Moti

Moti 1

Jisu Kristo Gë Olenko Ato Abo Gë Hürum Otëk
(Lk 3.23-38)

1Si Abraham gëlok nennë, Dabid gë oli, Jisu Kristo gë hürum ë.

2Abraham bü Isaak gë abbo ë, Isaak bü Jakob gë abbo ë, Jakob bü Judah
gëla bük achë abür gadë lokë abbo ë.

3Okkë Tamar gëlok onam Paraj gëla Jerah gë abbo ë Judah. Okkë Paraj
Hejron gë abbo ë, okkë Hejron Ram gë abbo ë.

4Ram bü Abinadab gë abbo ë, Abinadab bü Nahshon gë abbo ë, Nahshon
bü Salmon gë abbo ë.

5Salmon gë oroh ë Boaj, bü Rahab gëlok onam ë, okkë Boaj gë oroh Obed
bü Ruth gëlok, okkë Obed gë oroh ë Jese.

6Okkë Jese tebo Dabid gë abbo ë, Dabid gë oroh ë Solomon, bük annë Uriah
gë nyimmë.

7Solomon bü Rehboam gë abbo ë, Rehboam bü Abijah gë abbo ë, Abija bü
Asa gë abbo ë.

8Asa bü Jehoshapath gë abbo ë, Jehoshapath bü Jehoram gë abbo ë,
Jehoram bü Ujjiah gë abbo ë.

9Ujjiah bü Jotham gë abbo ë, Jotham bü Ahaj gë abbo ë, Ahaj bü Hejekaiah
gë abbo ë.

10Hejekaiah bü Manasseh gë abbo ë, Manasseh bü Amon gë abbo ë, Amon
bü Josiah gë abbo ë.

11 Okkë Josiah bü Jekoniah gëla bük abür gadë lokë abbo ë, ëgë Babilon lo
inrom gëdü kuë.

12Babilon lo inrom gëro loku Jekoniah bü Shealtiel gë abbo ë, Shealtiel bü
Jerubabbel gë abbo ë.

13Jerubabbel bü Abiud gë abbo ë. Abiud bü Eliakim gë abbo ë, Eliahkim bü
Ajor gë abbo ë.

14Ajor bü Jedok gë abbo ë, Jadok bü Akim gë abbo ë, Akim bü Eliud gë abbo
ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Eliud bü Eliajar gë abbo ë, Eliajar bü Mathan gë abbo ë, Mathan bü Jakob gë abbo ë.

16Okkë da Jakob bü Jisu ne onë Mari gë nyilo Joseph gë abbo ë,

17Ëmbë rünamë Abraham gëlok rüla Dabid gëlo bë, nyiloh hüru ürü gola appi go, okkë Dabid gëlok rüla Babilon lo inrom gëdoku lobë da ürü gola appi hürum go, okkë da inrom gëdoku lobë rüla Jisu gëlo bë nyiloh hürum ürü gola appi gobë da rüto.

Jisu Kristo Ne Aajur Ogar Ko Lëga
(Lk 2.1-7)

18 Sëkë bëmin Jisu Kristo ne aajur ogar ko ë rüka në. Bük anë Mari ne Joseph gë nyimë bë daagagla ato. Rüdak kom binyi nyimë nyilo jaa bë rüma dabë Mari mü ëm Dëën Doü lokë Ungnga gëmoto.

19Mük nyilo Joseph bü dërëk në nyi bë rünam lëga bë mü ëm nyiikë tako kaako lo hanyü paamo lüma ëmla Joseph bü kasila ëpak silëpë mëëto.

20Bük ëmbë mëëla duudak ëm, Rutum gë taayo lampoh gonnë yumalo kaarük sila sëmbë mento, “Dabid gë oroh Joseph, Mari ne no nokë nyimë bë laasëm boso yooka, lëga mük ungnga gënam asi Dëën Doü lokkë mum.

21 Mü ungnga ëm oroh gobë orë, okkë bük amin ëm Jisu ëmlaka, yo lëga bü aü gë nyi gaddëm rümur lokkëm tushü baalë rë.”

22Sigi buppü sigi Rutum gë nyijük gadë lo agom menlük nam buppü ëm rüpü naabë rüto.

23 “Kaalaka, jürdi gonnë ungnga gërë okkë ëgum ungnga ëm Yaame gobë aajur ogar rë, okkë bük amin ëm Immanuel” ëmla arë, (Sëmbë mennam si Yürnë ngonuklo duumin gëdu).

24Joseph yuma lokkë urëp dookula, taayo lampoh okë mennam chë bë rüto, okkë Mari ne nyimë bë namë lo laatoku.

25 Ëmbë namë lo nyimë bë ëmla Mari ne laado lachin, yadü lobë ungnga ëm ola amin ëm Jisu ëmla ama dü, ogo lobë nyimë nyilo jaa bë yupbam doobam maato.

Moti 2

Chaagoh Peelë Lokë Nyikok Gadëk kaa Nam

1Herod roja gë hüdak ogo, yadü lo Jisu ne Judia mooko gë Bethlehem ëmkolo aajur ogar badü, chaagoh peelë gë talë mooko lëga ëm chennë nyijük nyikok ëkë kaatabë Jerusalem lo aado la sëmbë takato,

© 2008 by The Bible Society of India.

2“Yo lodü Jius gaddëk roja bë rüdenë ungnga ëm aajur jurtu ko ë? Ngonu chaagoh peelë lokkë bük takar ëm kaatola okkë ngonu bü ëm kumtë bë indu na.”

3Yadü lo sim agom sim, Herod roja tapabadü, bü la okkë bük nyi Jerusalem lokë duunë buppü ë lom go sito.

4Ogo bü nyi gadë lokë jüktë kogro okkë chennë paanë ru ëm makum paala hükato, Yo lodü Kristo ne aajur ogar deeko ë?

5Judia lokë Bethlehem lo, Ëmla bulu bü ëm menjito, yo lëga bë ëgum Yürnë gë nyijük gaddë ekchola atu:

6 Okkë Judah mooko lokë Bethlehem no Judah rutum gadë lokë ajji nagochin ajji yaama; Lëga ë nokë okë ngok nyi Israel gaddëm rutum la rëgë nago nenrë.

7Okë kookü bë Herod bü nyijük nyikok gaddëm gogchen paala buluk lokë ëgë Takar ëgë yo chë lokë dü okkë yadü alo gobë rükadü bërok bë chenlük to.

8Bü bullëm Bethlehem bë indo bë tolük tola mento, “Inneka okkë dinchi ru bë ome ëm malük taaka, okkë yadü lo mapa rëdü ngomchin mentom tokuka, ngochin bü ëm inla kumdo bë.”

9Bulu tëbo rutum gë agom ëm taro bë, aü gë bëdalokë inlen to, ogo buluk chaagoh lokë takar kaaku nammë bullëm incho doola yo lo ome ëm inpa tokudü ogo takar ë dootu toku.

10Yadü lo bulu takar ëm kaapa toku dadü, bulu mëëken kengngek toku.

11Namë lo aala kaanamë ome ëmla bük anë Mari ne kaapato, okkë bulu durga doola kumto, okkë bulu aü gë yëku yëra posum ëm taakokla buluk nëür jinyo bë jido bë gënam ain, namken në tel, okkë pakbum naanë asuk amuk ëm amen bë jito.

12Okë kookü bë, bullëm Herod gëlo inkur yokuka ëmla Yürnë yumalo mentom nam ëm tala, bulu bëda angu gë inlaku aü mooko bë ingë toku.

Ijip Mooko Bë Keknyo Nam

13Buluk inroku ëm, Yürnë gë Dëën lampoh gonnë yumalo Joseph ne menrük sila mento, “Gërëp tola, ome ëmla bük anë ëm ingë la Ijip bë keggë geka, ngok menku ma tëttë lobë, alo duucho toka, yo lëga, Herod bü ome ëm peesür doobë ëmla mendu.”

14Ogo bü ome ëmla okkë anë ëm ingëla ayoh bë Ijip mooko bë inrom gëto.

15 Okkë Herod gë sima da lobë alo duutoku. Ëmbë rünam sigi Rutum bük nyijük gadëk lokë menlük nam agom, “Ijip lokë ngok Oroh ëm gogtuku,” ëmnam agom ëm buupü moto ku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Ome Gaddëm Pakë Kangam Nam

16Ëmbë rüdu ëm, Herod bü ëm nyijük nyikok gaddë kubka nyi ëmla yadü lo chensi kaadü, bü majja bë marka, ogo bü nyijük nyikok gaddëk menrüh nammëm chenla doodola Bethlehem okkë dëgo baër lokë duunë dütak nyünyi në nyilo ome bë rünë takam ëm pakë kangam doobë kanam lükto.

17Ëgë nyijük Jeremiah gëlo yo në agom go menbe dü buupü moka.

18 “Rama lokë kapnam riinam okkë attë ruunë mëëdür moso, siduh go tapato Raselchin aü gë aaji oloh duumanam lëga bë kappë riipë sila okkë yaddü lochin mëëken moen la duulüma.”

Ijip Lokkë Aakur Kunam

19Herod gë sinyo robë Ijip alo yumalo Joseph ne Yürnë gë lampoh gonnë kaarük sila mento,

20“Gërëp dookula ome ëmla okkë anë ëm ingëla Israel mooko bë ingëla innë kuka. Yo lëga ome ëm pakë deenë gaddë sinyo ekuba.”

21Ëkë lëga bë bü gërëp dookula ome ëmla bük annëm ingë laku Israel mooko bë inkur toku.

22Rülachin, Judia mooko ëm bük oroh Arkila rutum nam ëm rüsik du ëmla tala aalük kussëm boso to. Ogo yumalo Yürnë gë mencho jinam tala bü Galili mooko bë ingë toku.

23 Okkë ëmbë indola, Najarath ëmnam taon golo duulük gëtoku, ëmbë rüla nyijük gaddëk bü ëm mennam ë “Bü ëm Najarath lokkë ëmla nëmin rë,” ëmla menji nam agom ë jijja kai.

Moti 3

Jon Baptis Gë Dooyü Nam

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

1Ëmbë rëdu ogo Jon Baptis ëmnam go mooruk moosen mookolo niitin mogola mento.

2 “Mëëdek tokuka, lëga ë Yürnë gë mooko ë nëchi duuku.”

3 Nyijük Isaiah gë mencho nammë sigi bü maabë, “Nyomra lokë sidu dulen doola mento, Yürnë gë bëbü bëtë dendo ëm denda bë bü ëm denji toka.”

4 Jon gë ejjë ë uut ëmnam amüh lokë chumnam ëm gëto, okkë apin paagë ëm bük kiichik lo gëto, okkë doke ë takom tari ë okkë da ngikla bë.

5Jerusalem, Judia buppü lo okkë Jordon shibu baayür gë mooko buppü gë nyi gaddë büklo aato.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Buluk rëmur duumur ëm mendër siku kolo, bü bullëm Jordon shibulo Baptis Jitoku.

7 Okkë da yadü lo Pharisi ëla Sadusi gaddë Jon büklo yaaka go Baptis jiko lapë ëmla inmin gënam ëm kaala mento, “Tabüh oli gadë nonnuëm yë la Yürnë gë marnam aade në lokkë keknyo toka ëmla niitom tunë?”

8Mëëmur mëënam lokë mëëdek kunam ahe ëm seji laka,

9 Okkë nonu aüëm mëëmur la mëërü sima bëka, “Ngonuk abbo ë Abraham ëmla,” Ngo nonnuëm mendu, Yürnë bü ülü gadë sokëchin Abraham gë aaji oloh ëmchin bülü bolo jilarë.

10 Yo yo në nësük nëmü ëdü alë në apü ahe seema duuna ëgum sütë süngur ë ngurpak paala mëlü mëor lo rompak doobë ëmla si na gütum ëm ajitu nammë.

11Nonuk aapukë, mëëdek kunam lëga bë ngo ishi sogo Baptis du, rülachin ngok kookü bë aadu në bü ngom pënamë torya në, ngo bük lësup ëm jaachin bëëji lama, bü nonnuëm Dëën Doü lokëla ëmë lokë Baptis jirë.

12Amo buppü ëm yabbin naanë, opoh ë bük alak lo, amo yabbin nam ëm bü bük naasu lo gëchü rë, “Rülachin amya amro gaddëm yaddü lochin ngikmanë mëdü lo romrë.”

Jisu Ne Baptis Nëür Kunam
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

13Okkë kookü bë Jisu Galili lokkë Jordon bë Jon gëlok Baptis kolëpë ëmla aato.

14Rülachin Jon mentum la mento, “Ngo den nokë lokë Baptis silapë mëëto, okkë no yo bë ngok lo aaya doonala.”

15Rüla kudachin Jisu bü ëm menrük sila mento, “Ijja gëm sëkë bë rücho lajuka, yo lëga sëmbë Yürnë gë mëënam bë buppü ëm rüken yaadu,”

16Jisu bü Ishi lo Baptis la bübabë nenro bë, ogo pak taayo ërap ë chükkok jito, ogo Yürnë bü Doü ëm taakü taado garü gobë loubë uala bük aü lo dëëlük doobë kaasito.

17 Ogo taayo tolokë agom go sëmbë mento, “Si ngok aya yaaru nam Oroh ë ngo bük taayolo mëëyum lükdu.”

Moti 4

Jisu Ne Rüka Darka Nam
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

1 Okë kookü bë Jisu ne Ui ë rürik menrik rüka darka doobë ëmla Doü ë nyomra bë inrom gëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Okkë loorü appi gola yuprü appi go doma tüma bë duurom ro bë këno ë rütoku.

3Ëmbë rüdak ëm rürik menrik në bük lo aala mento, “No Yürnë gë Oroh ë rubolo sim ülü gadë sim ütü bë rümo toka.”

4 Ëgum Jisu bü menrük sila mento, “Tani ë ütü doke lokë nyum turgë ma, rüdola Yürnë gë nappa lokë nennë agom nyum lokë turgë rë, ëmla ektu da.”

5Okë kookü bë Ui ë bü ëm Dëën taon Jerusalem bë ingë doola Kumko namë mülo taayo yaaru lo dagmo paala mento,

6 “No Yürnë gë Oroh ë boolo, no aü ë poknük sika to, yo lëga sëmbë ektu Yürnë bü bük lampoh ëm nokë gëbë menlük rë, ogo bulu aü gë alak lokë nom gaktu rë, ëmbë nokë alë ëmchin ülü lo yo jaa gochin otë orë moma rë.”

7 Jisu bü ëgum menrük sila mento kuda, “Sigi sëmbë ektu kuda, No noükë Yürnë Rutum ne bëdar kaama bëka.”

8Lëken gokuda, Ui ë bü ëm odoom runë moodi golo ingë tokuda okkë tani mooko sokë rëtu duubë takam ëm okkë buluk hürga nam ëm kaatom tokuda.

9Okkë bü bü ëm mentokuda, “No ngom durgala ajji gochin kumbolo, ngo sim buppü kaanam sim jirë.”

10 Ogo Jisu alë maanë Ui ëm mentoku, “No Ui no innyo tokuka, yo lëga sëmbë mentu, ‘No Yürnë nenyum bë nokë Rutum bë kumlaka, okkë bü ëm nyum ne rügur laka!’ ”

11Ogo Ui ë bü ëm ëpakla innyo toku, okkë kaaku nammë, Yürnë gë lampoh ë aado kula bü ëm rügur toku.

Jisu Gë Galili lo Agër Rürëp Nam
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

12 Yadü lo Jisu bü Jon ne lëpa lükla adobë seka ëmla tapa todü ogo bü Galili lo inkur toku.

13 Okkë Najarath ne ëpak yaatola Jebulun okkë Napthali mooko gë ishi Shinë rui Kaparnaum lo, duulük to.

14Ëgë nyijük Isaiah gë sëmbë mennam agom ëm jijja molëpë ëmla rüto.

15“Jebulun okkë Napthali diirü gë nyibo diirü Galili bë sordak në Jordon shibu rui gë bëda,

16 Kanë kolokë duunë nyi gaddë kai runë lou ëm kaapa sika, okkë sinam doonyum gë nyumpo nam gë diirü lo duunë ëm komchi lou ë uupaka.”

17 Okë chë rüla Jisu bük niitom ëm menrëp to, “Mëëdek silaka, yo rüla ëmrëm Yürnë Rutum gë rëgë koë nëchi duuku.”

Ësap Kuula Ngoi Laala Rënë Nyidum Appi Go Jisu Gë Gognam

© 2008 by The Bible Society of India.

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

18Jisu gë Galili paata robë lo ingë du ëm achë abür sinyi go Simon nela okkë
bük achë Andriu ne kaapala, binyi paata lo ësap kuula rëto, lëga bulu ësap
kuudum në nyi bë rüto.

19Jisu binyi ëm mento, “Ngom inmin gëlak, Ngo nonyi ëm ësap lokë nyi ëm
kuutenla laanë bë morë.”

20Lëken gobë buluk ësap ëm ëpak tola, okkë bük inko lo inmin gëdato,

21Okkë da indodala, achë abür sinyi Jebedi gë oroh Jems nela bük abür Jon
binyi ëm bü kaato, binyik abo Jebedi gëla binyi lëken gobë ulu aralo ësap
motenla duudo bë, Jisu bü binyi ëm gogto.

22Ogo lëken gobë abo nela ulu ëm ëpak tola binyi Jisu gë inkolo inmin
gëdato.

Dooyü Mengola Achi Nyilen Nëm Jisu Gë Mopoh Innam
(Lk 6.17-19)

23 Jisu bü Galili mooko takam lo ingo la, buluk kumko namë gadë lo niitom
menla, Yürnë gë rëgëko lokë taken në agom ëm mengo jila, nyi gadë lokë
nëgü naana në achi nyilen okkë angu angu në chinam ramnam ëm mopoh
goto.

24Bük mengë rügë nam agom ë Siria mooko takam lo, inchik to, ogo büklo
nyi buppü ë angu angu bë chinë ramnë, nüknam bë chinë, urom mugëla
munë, simek në, okkë senla kumnë chamnë buppü ëm aagë jito, ëgum
buppü ëm bü mopoh jingam toku.

25Ëmbëi yaaka na nyi ë, Galili, Dekapolis taon ürü, Jerusalem, Judia, okkë
Jordon baayür lokkë büklo mamin gëla into.

Moti 5

Moodi Lo Niitin Monam

1Nyi nyitü ë inmin gënam ëm kaala, Jisu moodi putu golo chaala duuto, ëmbë
duudu ogo bük dardëk la rëgë nam gaddë bük duukolo aato.

2Bük rëgë nam gaddë duugo doobë bü dooyü ëm menrëp to.

Jijja Mëëken Ë
(Lk 6.20-23)

3Doü ë nyima du ëmla yë bulu chensi duudü buluklo mëëken ë; okkë Yürnë
gë rëgë koë buluk bë rüdo!

4 Mëëdür në gaddë mëëken rë, lëga Yürnë bullëm mennyok rë!

5 Gui rënyak në gaddë mëëken rë, lëga bulu tani mooko ëm rutum la rëgë
rë!

© 2008 by The Bible Society of India.

6 Dërëk bë hüsëm tülü këno bë mëënë mëëken ëm paarë, lëga Yürnë bü ëm yürbü jirë!

7 Nyiikë lëga bë ai amar bë mëënë gaddë mëëken rë, lëga bullëm Yürnë aya rë!

8 Aapuk dërëk në gaddë mëëken rë, lëga bullë Yürnë ne kaaparë!

9 Jurup lëga bë agër gërnë ë mëëken rë, lëga Yürnë bük aaji oloh ë ëmrë!

10 Yürnë gë mëëlük bë agër rükolokë enrik enyo paanë gaddë mëëken rë; Lëga buluk lo Yürnë gë rëgë koë!

11 Ngokë lëga bë nyiikë lokë ennyü encho morik rükek okkë nëgü në alë maanë mennam rünam, sipuh pukër nammë mëëken rë; Lëga ëgë nonu ngom inmin gëdu.

12 Mëëken moken laka, lëga kai yaaru në amen ëm Yürnë gë rëgë kolo nonu ëpë achü jitu; Sigi nonnuëm rëcho yaanë jügnë koknë gaddëm morik chikek nammë dada.

Aloh Okkë Lou Ë
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

13 Nonu tani mooko sokë aloh, rülachin yadü lo aloh gë tiinam ë ngerë dü, ëgum tiido bë mokur lakumabë arë kaamabë ërpak la nyi ë alë sampër nyum bë rürë.

14 Nonu tani mooko sokë lou ë, moodi taayo lokë taon attë në doonë rupsi lama.

15 Nyi ë mërruëm runo gëlla ochë aru lo amarë, rügë doola mëruh tügë taayolo adona, okkë mum namë buppü ëm lou upa dookuna.

16 Ëmbëi, nonuk lou ëm nyi gaddëk penkolo uken laka, ogo alë bë rünam agër ëm kaala, nonuk taayo Abbo ë koik rë.

Ayon Lëga Ëm Dooyü Nam

17 Nonu ngom Ayon ëm maarëm Yürnë gë nyijük gaddëk niitin ëm ngemo jirëpë ëmla mëëma bëka, ngo sim inpak molëpë ëmla aama, rüdak kom bullëm rüpü jilëpë ëmla mum aaduna.

18 Ngo nonnuëm jijja rubë mendu, sichü mëdo ë ngema tëttë lobë okkë buppü ë rüpü pülü ma lobë Ayon lokë aken akor ajëk gochin, ëgë maakom anni gochin rüdek momarë.

19 Yë dü, sim niitom gadësim ajji godak kom bëkrë dü aken nëmchin bëkdobë menyür rëdü bü ëm Yürnë gë rëgë ko mooko lo ajji nago bë kürë. Rüdak kom yëdü sim niitom gadësim rügë mengë rëdü bullëm taayo mooko lo attë nago bë kürë.

© 2008 by The Bible Society of India.

20Sokë lëga ëm ngo nonnuëm bërok bë menjidu, nonuk dërëk ëla mëëkë, Pharisi gaddëmla ukil gaddëm dinchi yaama rëm, nonu bërok rubë taayo mooko chaala maarë.

Marlü Buulü Lëga Ëm Dooyü Nam

21 Nyi mokë maabëka, okkë yë nyi mokë rëdü bü këba menkorë ëmnam sim yo garü bë korum ogoi nyi gaddëm mentom to. Ëgum nonu tato.

22Rüdak kom ngo nonuëm mendu, Yë aü bürroëm marmin sirë dü bü këba menkorë. Yë aü gë bürroëm yo pinma garma nago ëmrë dü bü ëm baanë këba gë ajë menko lobë rërë. Rüdakkom Yë “No pacha yao ë” ëmrë dü ëgum Ui mooko gë ëmë guyar la dooko lo ajë ëm aagë rë.

23Okë lëga bë, no kumko namë lo nokë amen ëm jidak ëm nokë anü büro ë nokë taayolo aglü buulü nam go kaadu ëmla mëëpa sidu boolo,

24Nokë amen ëm kumtë ko ogo acho toka, okkë incho dookula nokë anü bürroëm alë sicho toka, okë kookü bë nokë Yürnë bë amen jissëm jitokuka.

25Nom nyirë bë rüla guunyü lükla këba menpom lo ingë tannëm no büba bë alë sibë agom ëm jabjup sigor toka, ëmbë maabolo, bü nom këba lërü lo leelük rë, ëgë këba lërü ëgë lëpa lüknë nyigom lo jilükla patëk lükla amorë.

26Ngo jijja ëm mendu, no nokë guunyü ajë ëm dorma tëttë lobë lëpa lükla ako rë okkë nenla kumarë.

Jinyü Mambu Kolo Rülum Nam Ëm Dooyü Nam

27 Sëmbë mennam ëm nonu tato, “Jinyü mambu lo gümur sümur yooka.”

28Ëgum pakya bë ngo nonuëm mendu, yë dü nyiikë nyimë ba nyilo ëm kaaboh anyik bë kaadu në bü bük aapuk lo gülum süyë rüka.

29 Ëkë lëga bë nokë nyükbëk anyik ë kaaboh kaamur gëdo boolo ëgum ëppak sigeka, yo lëga ë nokë aü buppü ëm Ui mooko lo ërlük kossëm, amür lokë ajëk go ërpak nammë alë yaarë.

30 Okkë nokë lakbëk alak ë rümur rümo duubo lo, ëgum tëkpak sila ërpak toka. Yo lëga nokë amür buppü ë ui moora bë ngelük mossëm nokë amür lokë atu gonnëm ngepak molachin alë yaadu.

Nyimë Nyilo Gë Ëpak Sinam Lëga Ëm Mennam
(Mt 19.9; Mk 10.11-12; Lk 16.18)

31 Lëga simchin sëmbë mentu, Yë aü gë nyimë ëm ëpak rëkudü bü ëpak siku naanëm boi bë molen la mü ëm jiken do.

32 Rüdakkom ngo nonuëm mendu, Yë aü gë nyimë ëm rümur rüma dabë tugü pagge duudü ëgë mü ëm rümur ëm rümodu, okkë yë dü ëpak nam nyimë ëm nyimë bë duugë në ëgë büchin rümur mingë du.

Chesi Nam ëm Dooyü Nam

© 2008 by The Bible Society of India.

33 Okkë da, korum gë nyi gaddëm mennam ëm nonu tadu, nonu mëla rula chesi yooka, rülachin nonu yo go Yürnë gëloden rülëpë ëmla chesi nam ëgum rülaka.

34 Rülachin ngo nonuëm mendu kuda, chüjë doojë amin lokëchin bërok bë chesi yooka, lëga ë si Yürnë gë duutëm ë.

35 Ëgë maalachin, tërü sichü amin lokëchin chesi yooka, lëga ë tërü sigi Yürnë bük alë tugë ë. Ëgë maakom Jerusalem gë amin lokëchin chesi yooka, lëga sigichin korum gë tëbo gaddëk hülen la duubë ko taon ë.

36Okkë noükë dumpo ëmchin mamgë sidola chesi yooka, yo lëga ëmrëm, no noükë dumpo lokë adum aso gochin dumpu doobë ëgë maarëm kom dumkë doobë mola sima.

37Ëgum pënammë nokë agom ë, “Ëke” ba “Ma” ëmru toka. Ëgum menbo boolo ëgë Ui dërëk maanë doü lokë aanë.

Dora Raanam Lëga Ëm Dooyü Nam
(Lk 6.29-30)

38 Nonu sëmbë mennam ëm tato, “Nyüglü rëm nyüglü nguru okkë ibë lüchü rëm Ibë lüchü nguru laka” ëmnam ëm.

39Rülachin ngo nonuëm mendu, nom rünek nëm no dora raada yooka, okkë aken gonnë nom lakbëk mooroh lokë chiirëm no lakchi mooroh ëmchin chëmji toka.

40Okkë nyi aken gonnë nom nokë laklük lükjür ëm laarek leela këba lo ingë rëm no bü ëm nokë lükbor ëmchin jita geka.

41Okkë aken gonnë nom bük yëra ëm saggo go gëji laka ëmrëm no bü ëm saggo anyi go gëlük jitoka.

42Aken gonnë kuda aü gë kaama në yëku yëra go kaarëmchin jita toka okkë aken gonnë yëku yëra go narcho laka ëmrëm ëgumchin narrük toka.

Nyiroh Në Gaddëm Pakmin Silaka
(Lk 6.27-28,32-36)

43 Nonu sëmbë mennam tato, “Nonuk ajen rëbam nam ëm pakmin silaka, okkë nyiroh bë rünë gaddëm arik silaka ëmnam ëm.”

44Rülachin ngo nonnuëm mendu, nokë nyiroh yaaru ëm pakmin silaka okkë nonuëm motu chire nam lëga bë kumsi laka.

45Ëmbëmin rübolo nonu nonuk Yürnë Abo gë oroh rubë rürënë. Lëga, bü alë në ba alë maanë nyi gaddëm lëyü bë doonyi ëm nyimo jidu okkë alë bë alë maabë rünë ëmchin lëyü gobë nyido bë omo jido

46Nonu nonnuëm paknë riinë nyum ëm pakmin sibolo okë yo amen go paarë? dodin urnë gaddë kom ëmbë rüma doore?

© 2008 by The Bible Society of India.

47Okkë nonu aü gë achë abür nyum lo mëëken moen agom ëm menji sibolo, këbë nyi ëm yo go pakya bë agër go rüji duuna? ëgum Yürnë ne chenma në gaddëchin ëmbë rüma doore!

48 Ëkë lëga bë, nokë Yürnë Abbo ë yo ëmbë jijja duudü ëmbëi dada nonuchin jijja mingë laka!

Moti 6

Jinyo Bë Jinam Lëga Ëm Dooyü Nam

1 Nonu ensi laka, nonu rüpe dope rübë sinam agër ëm nyi ë kaado bë ëmla nyi kaapom lo rüyoka, ëmbë nyi kaapom lo agër ëm rübolo, no nokë Yürnë Abo gëlok rüjo paamarë.

2Ëkë lëga bë no yadü lo open aatur gaddëm jinyo bë rügur jirëdü ogo jijja maanë nyi gaddë gë kumko namë lo okkë bëda lo, nyi ë koik doobë ëmla rünam garü bë, aü ë kaatom siyoka, Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, bulu aü aü gë paapë nam ëm paaroka.

3Rüdak kom nonu yadü lo open ëpë jinyo jirë dü nokë lakchi gë agër ëm lakbëk ëmchin chenchi simo yooka.

4Ëgë mum nokë jirup bë jinyo jinamë, ogo kaarup la kaanë nonuk Abo bü nonnuëm jinyo bë jinam gë amen ëm jirë në.

Kumnam Lëga Ëm Dooyü Nam

(Lk 11.2-4)

5 No yadü lo kumrë dü, mëgë rugë në garü bë rüma bëka, yo lëga bulu nyi ë kaado tado bë ëmla kumgë namë lola bëdu bëda bëdum bëko baayür lokë aü aü gë paasë ëm paaroka.

6Yadü lo nonu kumrë dü, nonu namë aralo aado la ërap ëm chüktum paala ogo nonuk kaapa maanam Abo ne kumlaka. Ogo mum nonnuë kasila agër rünam ëm kaapanë Abo bü nonnuëm amen ëm jirënë.

7Okkë nonu yadü lo kumrëdü, Yürnë ne chenman gaddëk garü bë arë kaama në agom lokë yaaka go kumyoka, yo lëga bulu yaaka go kumnam lokë Yürnë tajidu mëëdu.

8Buluk garü bë rüma bëka, yo lëga, nonuk Abo nonuk mëëma dabë nonu yoyo go mëëdu dü okkë mëëbe dü ëgum chencho du.

9Nonu sëmbë den kumtoka,

“Ngonuk taayo tolokë duunë Abo: Nokë amin ë duuyar kaalaka,

10Nokë mooko bë rümo laka; Taayo mooko yo bë rüdu dü, Ëmbëi tani mooko simkom nokë mëënam bë rümolaka.

11Ngonuk loodak bë dossëm silo jilaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ngonnuëm alë maanëm rüka moyoka. Ngonuk ajë gënnëm, Ngonu yo bë
ëpak duudü. Ëmbë dada ngonuk ajë ëm kom ëpak jilaka,

13Okkë dërëk maanë yaloh lokkëm gaktu laka, Yo rüla nokë mooko ë okkë
dërëk nëla tornamë korum lokkë duuyar runë.”

14Lëga ë nyi rümëm ëm no noü ëpak jibolo, nonuk taayo Abo kom nonuk
rümëm ëm ëpak jirënë.

15 Rüdak kom nonu nyi rümëm ëm paknyo bë pakma boolo, nonuk Yürnë
Abo bü kom paknyo bë pakma rë.

Doma Tüma Bë Duudër Nam Lëga Ëm Tomsür Nam

16Okkë yadü lo nonu doma tüma bë duurë dü ogo jijja maanë nyi gadëk garü
bë nyukmo ëm mëëdük mou nëbë rüla duuyoka. Yo lëga buluk duurom nam
ëm nyi ë kaaru rëlëpë ëmla buluk nyukmo ëm moode mooyak modu. Ngo
jijja ëm nonnuëm mendu bulu aü aü gë paasëm paaroka.

17Rüdak kom yadü lo nonu doma tüma bë rürë dü ogo nonuk dumpo ëm
tuglap sila okkë nyukmo ëm alë bë sukak laka.

18Ogo mum nyi ë nonu doma tümadu ëmla kaachen lama rë, rüdola nonuk
kaapa maanam Abo nyum chenrë, okkë nonuk doma tüma bë duurup nam
ëm kaanë Abo bü nonnuëm amen ëm jisi rë.

Yürnë Gë Rëgëkolo Nyitë Nam Lëga
(Lk 12.33-34)

19 Dotcho kasi në aala choonyok ko okkë takek ëla ekam ë doko tani mooko
sogo nokë aü gë yëku yëra ëm kasila ayoka.

20Ëgum pënamë ekam takek gë domako ë, okkë dotcho kasi në aala choola
maako Yürnë gë mooko lo nokë aü gë yëku yëra ëm kachü toka.

21Yo lëga yo lo nonuk yëku yëra ë doodu dü ogo nonuk asin aapuk ë duurë.

Amür Gë Lou
(Lk 11.34-36)

22Anyik si amür sokë mërru ë, nonuk anyik ë alë boolo, nonuk amür buppü
ë lou bë rürë.

23Rüdak kom nokë anyik ë alë maabolo, nonuk amür buppü ë kanë yora bë
rürë, nonuk amür lokë lou ë kanë duubolo, yadü go ëgë kanë ëgë kai
nammë!

Yürnë Okkë Yëku Yëra
(Lk 16.13; 12.22-31)

24Yëchin rutum anyi gë aralo agër rülama, bü aken gonnëm anek gërë okkë
aken gonnëm pakya la rururë, ëmbë maalachin aken nëm mëëgap rë okkë
aken nëm ëpak yaala rürë, nonu Yürnë nela ain murko ne kumpë sila maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

25Okë lëga bë nonnuëm ngo mendu, nonnu ë turla rënam lëga bë dokor tükor ëm mëëdür yooka, okkë aü lokë ejë ëbë lëga ëm, yo lëga turnam ë donam ëm pënamë kai yaama lare? Okkë amür si gënam bënam ëm pënamë arë kaaya maado lare?

26Pëta jarla rënë gaddëm kaasi toka, bulu liilük nam kaama, Naasu naaka lo gëchü la ayanam kaama; ëmbë rülachin nonuk Yürnë Abo bullëm oodui. Nonu pëta gaddëm pënamë arë kaama yaanë lare?

27Nonu mëëdür sikolokë yë la hüben yaado bë mola sido në?

28Okkë ejë ëbë lëga bë yo bë mëëdür duuna? Nyomra gë apu ana puusi në gaddëm kaatola, bulu agër rüla ba ejë ëbë gëkor molük sima.

29 Ëmbë rünamë ngo nonnuëm mendu, Solomonchin majja bë nyitë bë rülachin sokë apu ana gadë sokë garü bë kaaken në ejë ëbë gëla maato.

30Ë, ajji bë mëëkë sinë gadë, rükü gë siruk moosen mogë doola rompak sa nësük nëmü gë rünyük ëm bukji në Yürnë bü nonnuëm ejë ëbë ëm buumü yaama deedo lare!

31Ëkë lëga bë, ngok dosë tüsë okkë ejë ëbë gëssë yo lokë aarë dü? ëmla mëëdür sirëp yooka.

32(Si mëëdür sinam si Yürnë ne chenma në gaddëk loodak tëm mëëdür la mëëdum nam agër ë). Nonnuëm Yürnë Abo nonuk pümanam buppü ëm chendu.

33Rüdak kom, buppü yëku yëra ëm pënamë, Yürnë gë mooko ëmla okkë bü nokë lokë yo go mëëdu dü ëgum dinchi bë maka chootoka, ogo Yürnë bü nokë mëënam buppü ëm rüji rë.

34Ëkë lëga bë allo gë lëga bë mëëdür yooka, allo gë mëësë allo ne aasirë, loodak tokë mëëdür moso ëm lükta maabë loodak tokë ëgë gëssëm gësitoka.

Moti 7

Nyi Këbbëm Hüka Darpak Nam

(Lk 6.37,41-42)

1Nyi ëm hüka darka yooka, Yürnëchin nom ëmbë make mae maarë.

2 Nyi këbbëm no yo ëmbë hüka darka doodü ëmbë dada nomchin Yürnë hüka darka rë, okkë no noü ëm yo ëmbë kügë doodü ëmbëi dada nonnuëmchin bü küka rë.

3Nonu aü gë anyik lokë nyügrüh ëm kaapak sima gëlla yo ëmbë nokë achë abür gë anyik lokë nyügrüh dagnëm kaapak tadu naala?

© 2008 by The Bible Society of India.

4No noük aü gë anyik lo, nyügrüh ë dagru doola, yo ëmbë nokë achë abür gë anyik gë nyügrüh ëm laapak kolaka ëmla duuna?

5Rukü nyopak në gadë nonu, nonuk aü gë anyik lokë nyügrüh gaddëm laapak sicho toka, okkë ogo no nokë achë abür gë anyik lokë nyügrüh dagnëm laapak lado bë kaapa rënna.

6Iki ëpë dërëk në yëku yëra ëm ërji yooka, okkë süpi süpop ëm ërëk ëpë tulük yooka, bulu allë samru samnyo la mora sirë okkë nom gamtë bë aakur sira yaarë.

Kolaka, Malaka, Chiiden Laka
(Lk 11.9-13)

7Kolaka ogo nonnuëm jirë, malaka ogo nonnuë mapa rë, okkë chiiden aatoka ogo nonnuëm ërap ëm chükkok jirë na.

8Yo lëga ëmrëm, yë dü korë në ëgë paarë, okkë yë dü madu në ëgë mapa rë, okkë yë dü ërap ëm chiiden aadu në ëgum chükkok jirë.

9Nonu yë Abo rem noükë oroh ëm ütü go koko paala ülü go jira sidonë?

10Ëmbë maalachin ngoi go koko paala tabüh go jira sidonë?

11Yadü go alë maanë abo bë rülachin no noük aaji oloh gaddëm yadü go alë në amen ëm jidu, okkë ëkë garü bë nokë taayo Abo bü ëm konnëm yadü go alë në amen ëm jirë!

12 Ëkë lëga bë, nyi ë nom yo ëm rürë dü ëgum alë bë endudü ëmbëi nochin nyi ëm rülaka, si agom si Moses gë Ayon ëmla okkë nyijük gadëk menyür nam ëm menchum duuna.

Adak Në Rabgo
(Lk 13.34)

13Adak në rabgo gë aatoka, yo lëga nyi buppü gë inken bë indu ko rabgo gë bëbü bëtë në ëgë ui moora bë inlük gëkko ë.

14Rülachin bëju në rabgo ë nyi ajji yaanë gë innyü bë inko ëgë turyar nam ëm paako bëda ë.

Sünë Okkë Okë Ahe
(Lk 6.43-44)

15Mënë runë nyijük gaddëm ensi laka, bulu amür kaanam ë solar garü tola aarë, rülachin buluk ara asin aapuk ë socha bë rütola aarë.

16Nonu bullëm buluk güdu süar lokë kaachen laka, taake lokë tiisür në ahe seema, okkë tanyum sünë lokë kukcho ahe seema.

17Ëkë garü bë pambuk në sünë alë bë alë në ahe ëm seedo, rülachin pambuk maanë sünë alë maabë ahe ëm seedo.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Ëmbë dada pambuk në sünë alë maanë ahe seema rë, okkë pambuk maanë sünë alë në ahe seemarë.

19 Okkë yo në sünë alë në ahe seema duudü ëgum papak gëlla ëmë lo ërlük do.

20 Ëmbë rünamë mënë runë nyijük gaddë buluk güdu süar ë yo bë rüdudü buluk rüpe okë nonnu ë kaachen silaka.

Ngo Nom Yaddü Lochin Kaachen Ma
(Lk 13.25-27)

21Ngom Rutum, Rutum ëmla gognë nyimü ë Yürnë gë rëgëkolo aala marë, Rülachin yë bulu dü ngok Abo gë mëëga ëm rüdu në ëgë bulu nyum aalarë.

22Yadü lo mapu madër dü alo ë pürë kudü, ogo nëgü në nyi ë menrë “Rutum, Rutum! nokë amin lokë Yürnë gë niitom ëm mento, nokë amin lokë yaaka nago ui urom ëm minpak to okkë yaaka në arüsinyo ëmchin rüto!”

23 Ogo ngo bullëm menrëku, “Ngo yaddü lochin nonnuëm kaachenma. Alë maabë agër rüla rënë gadë nonu, ngok lokkë innyo tokuka!”

Namë Monë Nyi Anyi
(Lk 6.47-49)

24Okë lëga bë, yë dü ngok agom sim tagap la okkë mëëgap la agër ëm rüdudü ëgë jüüki daaki la lütak taayolo nammëm molük në garü ë.

25Nyido ë hola ishi shibu ë tëlola, okkë rülu ë migla nammëm miggë kaato, rüdak kom lütak taayo lokë molük nam nammëm migyak lamato.

26Rüdak kom, ngok agom dooyü sim tagë doola, yë dü mëëgap tagap ma okkë mëëdi maanë nyi pacha në ëgë bali taayo lo nammëm molük në garü ë.

27Nyido ë hola, ishi shibu ë tëlola, okkë rülu ë nammëm miggë kunamë namë ëm migyak mikchak la moji toku!

Jisu Gë Tornam Reknam

28Yadü lo Jisu bü sim agom gadë sim menpin badü, bük dooyü küyür nammëm nyitü ë tala angu jaa arüsinyo jaa bë mëëto.

29 Yo lëga, bü buluk Ayon ëm mentom në garü bë menma bë tornam reknam gënë ru nyi garü bë dooyü ëm mento.

Moti 8

Jisu Gë Nyi Aken Go Mopoh Kunam
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

1Moodi lokkë Jisu yadü lo inlen toku dü bük kookü lo nyitü ë inmin gëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Ogo taik në nyi go bük inga lo aala lënë kumpër doola kumla mento, “Rutum, no ngom moso mëërëm ngom dërëk doobë mola na.”

3Ogo Jisu bük alak ë hiisor doola mampo sidola mento, “Ngo chin mëëdu” ëmla menrük doola “No dërëk lakuka ëmla mento.” Ëmbë mendak ogoi nyi ëgë bük taik lokkë alë doobë okkë dërëk dooku bë ensi to.

4 Ogo Jisu mentoku, “tagap toka! No yëmchin menji yooka, rülachin nokë nyibuh ëm alë rubë maka kotta kuka, okkë no alëru kaaku ëmla nonu ëm Moses gë rüpe rümo kolokë yuudum ëm lükji bë taakuka.”

Rom Lokë Nyigom Gë Agër Rüranëm Jisu Gë Mopoh Nam
(Lk 7.1-10)

5Yadü lo Jisu Kaparnaum aalük todü ogo Rom lokë nyigom gonnë kaarük sila, rügur koto.

6Bü mento, “Nyigom, ngok namë lokë agër rüra në inla gëma bë nyilen du.”

7Ogo Jisu mento, “Ngo inla mopoh rë.”

8O nyigom ma, Ëmla nyigom ëgë menrük la mento. “No ngok namë lo inkü tayoka, no agom bë menlük mum boolo ogo ngok agër rüji në nyi ë alë rurë mëëdo.

9Yo lëga ngokom nyi chompük lo rëdu, ngok chompük lokom sipai ë kaadu, ogo akennëm ‘Inlak!’ ëmrëm bü indu, okkë akennëm ‘Aalak!’ ëmrëm bü aadu, okkë ngok rügur nëm ‘Sim rütok!’ ëmrëm rüjidu.”

10Yadü lo Jisu bü sim agom tato dü bü arüsinyo bë mëëka, okkë bü ëm inmin gënë nyi gaddëm mento, “Ngo nonnuëm mendu, bük garü bë mëëgë sinë Israel sogo kaapama.

11 Ngo nonnuëm mendu, bosi bora nyi ë chaagoh lokëla aagoh lokkë aado la Yürnë gë mooko lo, Abraham, Isaak, okkë Jakob bullëm duubam sila donam dobam sirë.

12 Rülachin, mooko okkë nyi gaddëm kanë yora kolo ërpak rëku, ogo bulu litë korëkla kapla riila doorëku.”

13Okë kookü bë Jisu nyigom ëm mento ku, “Inla kuka, nokë jijja bë rürë ëmla mëënam lokë garü bë rürë,” Ogo pak rügur në alë toku.

Bosi Bora Nyi Ëm Jisu Gë Mopoh Kunam
(Lk 1.29-34; 4.38-41)

14Yadü lo Jisu Pitor gë namë lo aato dü, ogo kaanamë Pitor gë ayoh ëm bük yupko lo ramla doodo bë kaapato.

15Ayoh okë alak ëm gakka nammë, ayoh okë ramnamë ngetoku. Ogo ayoh ëgë rüji doji kulëpë ëmla gërëp toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Yadü lo arum kaaku dü, urom laanam nyi ëkë yaaka go nyi gaddë aagë jito, dërëk maanë urom gaddëm Jisu agom lokë minpak jila buppü nyillen nëm mopoh jitoku.

17 Yürnë gë kaalu taor në nyijük Isaiah gë mennam agom ëm jijja molëpë ëmla sëkëbë rükai. “Bü ngonuk dëëma aamo ëm laapak jito, okkë ngonnuëm nyillen monnëm gëpak jika.”

Jisu Gë Inko Lo Inmin Gëjo Arë
(Lk 9.57-62)

18Jisu yadü lo, nyi gadëk luukër nam ëm kaaka dü bü bük rëbë gënam gaddëm paata takdü bë rabdo bë kanam to.

19Ogo Ayon menyür nagonë aala mento, “Babu ë no yo lo inrë dü ngo ogo inmin gërë.”

20Jisu bü ëm menrük sila mento, “Manë ru gëchin aru ë doosi, okkë pëta gëchin asup ë doosi, rülachin, Tani Oroh gë duunu dagnu deeko kaama.”

21Aken gonnë rëbë mingë në mento, nyigom, “Ngo inkur choe kulëpë abo ne rutta kulëpë.”

22Rülachin Jisu mento, “Ngom inmin gëtola, buluk aü gë sima ë sima ëm rusi gëdakebë ëpak toka.”

Doolü Doogum Ëm Jisu Gë Mentum La Jurup Moku Nam
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

23Okkë yadü lo Jisu ulu golo aalük todü bü ëm rëmin gënë gaddëchin aalük mingë to.

24Ogo lomdo bë doolü doogum ë rüka okkë paata okë ishi ëchin ulu lo choklükla ulu ëm kublük motëto. Ëmbë rülachin Jisu yupla dooka.

25Ogo bük ingë nam gaddë bü ëm mou dookula bulu mento, “Rutum ë, ngonnuë ulu sokë kublük tadu kunna ngonnuëm tushü baalë lakuke.”

26Jisu menrük sila mento, “Nonu yo bë majja bë boso duuna?” “Nonu yo jaa bë ëmbë puknyi sinnyi duuna?” Okkë bü gërëp dookula doolü doogum okkë ishi rëllo choknëm mentum toku. Ogo doolü doogum ë gumpin la okkë ishi rëllo choknë chokpinla jurup toku.

27Ëgum Jisu ne inmin gënë gaddë arüsinyo jaa bë mëëtoku, ogo bulu aken aken ë mensi menrup sito, “Yo jaa në nyi ëdü ëi, sigi nyi sigi? doorüh ëchin okkë ishi rëllo choknëchin agom tanam si!”

Ui Lokë Munë Nyi Anyi Go Jisu Gë Mopoh Kunam
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

28Yadü lo Jisu Gadara mooko gë paata takdü lo aalük badü, bü ëm nyi munë anyi gonnë nyibu buupom lokkë nenla kaarük sito. Bulu ui rëgëla rënam lëga bë buluk rëko okë nyi ë bëda inpek lamato.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Lomdo bë lëken gobë goglen la bulu mento, “Yürnë gë Oroh, ngonnuëm yo rütë rënna? dügo logo ë püma dabë ngonnuëm morik lapë ëmla aadu naare?”

30Ëmbë rüdak ogo buluk baayür lo ërëk rëktü go dobam la rëto.

31Ui mugëla munë gadë lokë duunë Jisu ne ogo kumla mento, “No ngonnuëm minpak deeku boolo, rëktü alo minlük laku bëka.”

32Jisu bullëm inlaka ëmla kanam toku, ogo nyi anyi okë ui ë nenlaku ërëk gadë lo aalük toku, ëmbë ërëk lo aalük roobë ërëk gaddë mulaku ishi paata lo jukngam lükla, singam toku.

33Yë ërëk rëgë la rëbe dü ërëk gaddëk jukrom nyonam ëm okkë ui laanam nyi anyi ëgë yo ëmbë alë kube dü okë dooyü buppü ëm taon lo aado kula menji toku.

34Okë kookü bë taon okë nyi takam ë Jisu ne kaarük sitë bë inlen ngamto. Ogo bulu bü ëm kaarük sigë doola, buluk mooko okkë innyo tokuka ëmla kanam toku.

Moti 9

Paralais Në Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

1Okë kookü bë Jisu ulu golo aado la aü gë doolu peelë bë paata ëm rabkur toku.

2Ogo nyi gaddë yupko lo paralais la dooyaar në nyi go büklo joa jito; Ogo buluk jijja bë mëëtin sinam ëm kaala, nyilen në ëgum mopoh jitoku. Okkë paralais në ëgum Jisu mento, “Ngokë Oroh dinchi bë mëëgap laka, nokë rümur ajë gaddëm ayala ëpak toba.”

3Sim Ayon, menyür në saar ëkë kaala buluk aralo aü aü ë mensito, “Si nyi si Yürnë ne mennyü du.”

4Ogo Jisu buluk aralo mëërup morup nam ëm chenla, bullëm mento, “Nonu yo bë ëkë në mëëru moruh ëm mëëdu modu naala?

5Yo nëm menken yaado, nokë rümur ajë gaddëm paknyo bë pakdu, ëmnam si dü ëmbë maarëm kom, ‘Dagrëp la inlakuka ëm nam si yaare?’

6Si kom tani mooko sogo Tani gë Oroh ë rümur ajë gaddëm paknyo bë pakla do ëmla chendak ebë ëmla rüdu,” Okë kookü bë bü amür ë takchë gonnë sila nyilen në nyi ëgum mento, “Dagrëp la noükë doopu duutak ëgum joobë sila noükë namë lo inne kuka ëmto!”

7Nyi ëgë gërëp dookula namë bë into ku.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ëgum kaala nyitü ë bosso ë rüto, ogo bulu sëkënë tornam ëm tani gadë lo jinam ëm kaala Yürnë ne koik toku.

Moti Ne Jisu Gë Gognam
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

9Jisu rëbë koëm innyo la inlen doola kaanamë, dodin laanë Moti ne bük office aü gë agër rükolo kaapala, bü bü ëm goglen la mento, “Ngokë inkolo inlaju” ëgum tapala Mati bü ëm inmin gëdato.

10Jisu la bü ëm rëbë mingë në gaddë yadü lo Moti gë namë lo donam dotë todü, bosi bora gë dodin laaranë nyi ë okkë nyiikë rüpak nyopak nam nyi ëkë donam dogë dokolo domin gëto.

11 Pharisi nyi ëkë ëgum kaapa tola, bü ëm rëbë mingë në gaddëm takato, “Yo rüla nonuk saar ë dodin laaranë gaddëm la rüpak nyopak nam nyi gaddëk dokolo dobam sidu naadü?”

12Jisu ëgum tapala menrük to, “Amür ë chima ramma në doktor matëma, rülachin doktor si chinë ramnë lëga nyum gë.

13 Nonu inne kula, ‘Ngo ui mola yuudum lüknamë, aya sinam nyum ëm mum mëëdunammë, ëmnam agom sokë lërü ëm chenta kuka, yo lëga paknam bë mëësi në gaddëm ngo gogtë bë aama’ rülachin rüpak nyopak nam gaddëm gogtë bë aaduna.”

Doma Tüma Bë Duudër Nam Baab Ëm Takanam
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

14Okë kookü bë Baptis jinë Jon gëlo rëmin gënë gaddë aala bü ëm sëmbë hükato, “Ngonnuëla Pharisi gaddë donam ëm rüdü nyodü lo doma tüma bë arüdu, rülachin nom rëmin gënë gaddë dokor ëm rüdü nyodü ëm rüma nyoma bë duudu, si yo ëmbë rünam ëdü?”

15Ëgum Jisu menrük sila mento, “Makbo ë bük nyibo gaddëm duubam sidula yo garü bë bullëm mëëdük moge lapëdü? Makbo ëm buluk lokë laanyo dü alo ë loorë kuëm, ogo mum buluk doma bë rüdü nyoddü ë.”

16“Yëchin ejë jeli lo ejë jeku ëm omtak lüknë kaama, ëmbë rürëm omtak nammë jekrë, ëgë jekmük yaya modu.

17Nyi ë yaddü lochin, opo doogë në chukri lo pooli ëm pütëm lükma, yo lëga opo ë püpok la chukri ë dettak gërë, okkë chukri ë ëmmum bë ngaarë, ëgum pënamë den chukri ali lo pooli ëm pülük kendo, ogo aku ali anyi ë addü bë doorë.”

Nyigom Golok Omë Gola Okkë Jisu Gë Jerë Ëm Chinka Në Nëli
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

18Jisu bü sim agom sim bullëm menggo jidu ëm, rutum gonnë bük aabo lo kumpër lëpër aado la mento, “Ngokë ommë ijja sika, rüdak kom no aado la, noükë alak ë mamka boolo mü turrë ku ëmla mento.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Ëgum tala Jisu gërëp daadola bük rëgë nam gaddëm ingëla bü ëm inmin gëto.

20Ëmbë rüdo pak ogo nyürü gola nyünyi go hëdü bikyarla doonë nëli gonnë bük kookülo inmin gëdula bük ejë jerë ëm chinka to.

21Mü aü ë, “Ngo bük jerë mum ëmchin chinka dookom alë sirë ku,” ëmla mëësito.

22Jisu kaakur daanamë, nëli ëgum kaapa gëlla mento, “Ngokë omë, aapuk ë addü laka! noükë mëëgë sinamë nom pomoka.” Okë ëmbë rüdo mendo pak okkë mük hëdü mooko biknam ë alë sikaku.

23Jisu bü nyigom okë namë lo aala kaanamë nyi gaddë tingü tapu migla okkë majja bë kapla riila dula benla duuto.

24Ogo Jisu mento, “Nonu innyo tokuka,” ajji në nyijür si sima, yupla mum doodu në ëmbë menrë ogo bulu bü ëm nyürka sirato.

25Kookü bë nyi gaddëm innyo motola, Jisu bü aala mük alak lokë serëp to. Ogo mü gërëp toku.

26Ëgë agom ëgë okë mooko buppü ogo duchik toku.

Nyükchë Në Nyidum Anyi Go Jisu Gë Mopoh Kunam

27Jisu bü okkë inlen dakkuëm nyükchë në nyidum anyi go kapla gogla mento, “Dabid gë oroh ngonnuëm ai amar mëëpa laka.”

28Kookü bë Jisu namë aralo aanamëchin bük baayür lo aato, ogo Jisu bü bullëm takato, “Ngo sim jijja bë rülarë ëmla nonu alëja bë mëëdu naare?” Ogo bulu mento, ‘E’ saar.

29Ogo binyik anyik ëm bü mamka daala mento, “Nonyik mëëtin sinam chë bë rüji rulaka!”

30Ogoi buluk anyik ë nyükpo daatoku, Jisu bü bullëm mengap lükto “Sim yëmchin chenmo maabë ka!”

31Rüdak kom bulu agom ëm mooko buppü lo inchik moto ku.

Gomma Nago Jisu Gë Mopoh Kunam

32Bulu indue kula, gomma doobë ui laanam go nyi gaddë Jisu gëlo aagë jito.

33Ui ëm Jisu gë minpak ro bë gomma në agom menrëp kunamë nyi gaddë angu jaa bë arüsinyo nago rüka ëmla menbam sito, yo lëga, “Ngonu yaddü lochin sikë nago Israel sogo nyi kaaka ma.”

34 Rülachin Pharisi gaddë mento, “Ui lërü ëna bü ëm ui ëm minpak gënnaanë tornam ëm jila minpak modu në.”

Jisu Gë Nyi Gaddëm Ai Amar Kaapanam

© 2008 by The Bible Society of India.

35 Jisu taon lo doolu doolu lo ingola Yürnë gë rëgëko lëga talünam menlük niitom ëm kumko namë gadë lo mengo jito, okkë nëgü naana në nyi chinë ramnëm mopoh into.

36 Jisu bü nyitü ëm kaala ai amar kaapato, lëga bulu mëëdür në rügur minsi në kaamabë rüla rëto, solar ë ato rëgë maanam garü bë rüla rëto.

37 Ëkë lëga bë Jisu bük rëbë gënam gaddëm mento, “Ali annoë aninma, rülachin nyüchü loochü deenë anni do.

38 Ëkë lëga bë ali ano lërü ne kumtoka bü nyüchü loochü deenëm jilük la ali annoëm nyüchü loochü doobë.”

Moti 10

Kënam Nam Ürü Gola Anyi Gaddë

(Mk 3.14-19; Lk 6.12-16)

1 Jisu bük aü gë darlenla rëgënam nyidum ürü gola anyi ëm gogdum sipala alë maanë ui ëm minpak gënënë okkë chigë ramgë në okkë chinë ramnë buppü ëm mopoh kunanë tornam ëm bulu ëpë orlük to.

2 Si gadë si kënam nam nyidum ürü gola anyi gadë lokë amin ë. Doocho bë, Simon Pitor okkë bük büro, Andriu, Jebedi gë oroh gaddë Jems la bük büro Jon.

3 Philip okkë Bartholomio, Thomas okkë dodin laakum në Mati. Alpias gë oroh Jems okkë Thadia.

4 Kanan lokë Simon okkë Jisu ne nyimak gadë lo pinlük në Judas Iskoriot.

Nyidum Ürü Gola Anyi Gë Agër Rüssë

(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

5 Jisu nyidum ürü gola anyi ëm chompük gë agom gaddëm niitom gëlla kënam lo inlen moto. Nonu rumtum oli këbë mooko okkë Samaria taon gadë lo inma bëka.

6 Ëgum pënamë Israel rumtum gë solar ngenë gadë gëlo inlaka.

7 Nonu inne la Yürnë gë rëgë deekoë nëchi duuku ëmnam sim mengo jitaka.

8 Nyilen nëm mopoh la, sinnëm turkur moto kuka, taik nëm dërëk mola, okkë ui ëm minpak jitaka, lëga nonu paanyo bë paato jinyo bë jittaka.

9 Nonuk lükkob lo ain, Silbor, ëgë maalachin murri murko gëla inyoka;

10 nokë moin inkolo tangkop dakkom ëgë maarëmchin laklük bornyi ëm dakkom, lësup dakkom, okkë bangi gokom bëma bëka, yo lëga ëmrëm agër rünë bük dossëm jiru kendo.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Taon lodokom doolu lodokom yo lo nonu aalük rëdü, ëgë jijja deenë nyi golo malük laka okkë nonu inku lapë mëëma tëttë lobë ogo duucho tolaka.

12Nonu namë golo aarëm, namë lo nonu nyürla soola aalaka,

13Ogo namë ëgë torük sirë boolo nonuk mëëken saë, ogo duugap lüklaka, okkë ogo ëmbë rüma du boolo nonuk mëëken moen ë nonuklo duubë simo lakuka.

14 Nonnuëm torük sima nago kaarë boolo, ëmbë maadak kom nonuk agom ëm taji maarë boolokom, ëgum namë ëgum maadokom taon ëgum nonuk innyo tadak kuëm nonuk alë lokë pëmür ëmchin pëkbin sila inlakuka.

15 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, chügo doogo ëm Yürnë gë maka dakku alo ëm okë taon okkë doolu okë nyi gaddëm pënamë Sodom okkë Gomorah taon gë nyi gaddëm aya mëëpa yaarë!

Morik Rükek Sa Aasë
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

16 Kaalaka, ngo nonnuëm sochi socha atür lo solar go inlük nam garü bë inlen moduna. Okë lëga bë Taakü taado bë chenma paama nëbë rülachin tabüh garü bë dada rüpik rëpek nguru laka.

17Ëmbë rüdak kom nonu nyi gaddëm ensi laka; bulu nonnuëm këba duupom derë lo selük leela dëmrë.

18Ngokë lëga bë nonnuëm gobornor duukolo okkë tëbo rutum duukolo aagëla oli ma gaddëk takolo taken në dooyü ëm menken jido bë rürë.

19Rüdak kom yadü lo nonnuëm bulu selleela hüka rëdü, ogo yo ëm mensadü okkë yo go mensadü ëmla mëëdük mou yooka, nokë agom mendülo no yo go menken doodü mensëm jirë.

20 Lëga nokë agom gaddë noükma rülachin nokë agom bë nom Yürnë gë Doü ë menmo rë.

21 Aü gë achë abür ë achë abür ëm sidekolo pinlük rë, okkë Abbo ë aü gë aaji oloh ëm okkë aaji oloh gaddë aü gë anë okkë abbo ëm sidekolo pinlükla rürë.

22 Ngok lëga bë buppü nyi ë nonnuëm arik anyo rë. Rülachin yë dü rëpin lobë addü bë gagbë la rërë në ëgë tushü baalë nam ëm paarë.

23Yaddëm doolu golo nonnuëm rütu rüre rëdü, nonu doolu gonë bë baknyo tolaka, Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonu Israel lokë taon buppü ëm inngam dama bë Tani gë Oroh ë aapuh rëku.

24 Pori në ome ë aü gë saar ëm pënamë kai yaama, okkë pakbo ë aü gë rutum lërü ëm kai yaama.

© 2008 by The Bible Society of India.

25 Ëkë lëga bë pori në ome ë aü gë saar rükolo rüji kendo okkë pakbo ëchin aü gë rutum lërü gë rünam garü bë rümin gëkendo. Namë lokë rutum ëm Beeljebul ëmbolo bük namë rumtum ë ëgum pakya bë yadü go alë maanë amin ëm gërëna!

Yëm Boso Sa Ë
(Lk 12.2-7)

26 Ëkë lëga bë bullëm boso mëm yooka, yo lëga yo lochin rupla dulen maado bë kasi deko kaama okkë rupnam ëm chenpa maade ko kaama.

27 Ngokë kanë lokë menji namëm lou lo menkok jilen laka, okkë yo në agom ëm nonnuëm nyeru lo mensi menrup duudü ëgum nonnuëm taayo lokkë gogtoo jitoka.

28 Okkë amür ëm mokë lachin yaloh ëm mokë maade nëm boso yooka, ëgum pënamë yë dü amür ëmla yaloh ëm mokë gëlla ui moora bë ërlük deenë ëgum boso laka.

29 Taachak pünyi ëm barken gobë pukma doore? Nokë Abo mëëmarëm taachak püken gochin delë bë olo maarë.

30 Nonuk dumpo gë adum buppü ëmchin küngam la aatu.

31 Ëkë lëga bë boso yooka; nonu taachak atür buppü ëmchin arë kaaya në!

Jisu Ne Aü Gëbë Mengë Sinam Okkë Menpak Sinam
(Lk 12.8-9)

32 Yë dü nyi buppü gë tapom lo pëbë bë Jisu ngokkë ëmla mengë sidu dü, ngokom bü ëm Yürnë Abo gëlo ëmbë dada menrë.

33 Rülachin yë dü nyi buppü gë takolo menpak rënna ngochin bü ëm ngok Abo gë takolo menpak ngiirë.

Jurup Bë Rëken Ëmmo, Rülachin Roksë Lokë Nyum
(Lk 12.51-53; 14.26-27)

34 Ngom tani mooko sogo jurup bë rëken dagken bë rëgë doobë aadu dü ëmla mëëmëm yooka, ma tani mooko sogo rëken ëm laadobë aama, rülachin roksë gonyum aagëla aaduna.

35 Yo lëga, ngok aaga ë, oroh ë abbom agla, ommë annëm agla, nyamë ayoh ëm agla,

36 Tani gë alë yaaru maanë nyimak ë aü gë namë rumtum aralokë nensi doobë ëmla mum aaduna.

37 Yë dü aü gë abo ba anë ëm ngom pënamë pakya duudü bü ngok gëbë rülinma; Yë dü aü gë omë ba oroh ëm ngom pënamë pakya duudü bü chin ngok gëbë rülinma.

© 2008 by The Bible Society of India.

38 Okkë yë dü aüë paako ëm joosi la ngok kookülo inma dü ëgëchin ngok bë rülinma.

39 Yë aü gë rëpë nam nyum bë mëëdu dü ëgë aü gë rësë ëmchin ngemorë, okkë ngok lëga bë yë dü aü rëssëm ngemo duunë bü turyar koëm paarë.

Amen Paasë
(Mk 9.41)

40 Yë nonnuëm torük sidu dü ëgë ngom kom torük sidu, okkë yë ngom torük sidudü, ëgëchin ngom kanam nëm kom torük sidu.

41 Yë Yürnë gë nyijük nyibuh ëm torük sidudü ëgëchin nyijük nyibuh ëngi, bü nyijük nyibuh gë amen ëm paarë, okkë yë dërëk në nyi ëm torük sidudü büchin dërëk në, ëgë dërëk nëlokë amen ëm paarë.

42 Okkë yë ngom inmin gënë sokë anni yaaru nago sile bati go jirë dü büchin ngom inmin gënnëku; Ngo jijja ëm mendu, bü bük paasë amen ëm ngemo maarë.

Moti 11

Jon Baptis Gëlokë Lampoh Inmo Nam
(Lk 7.18-35)

1 Jisu bük rëkolokë rëbë mingë në nyidum ürü gola anyi ëm niitom ro ëm okë mooko okkë doolu taon nëchi ogo dooyü menyür mentom taabë inlento.

2 Yadü lo Jon Baptis patëk lokkë Jisu gë arüsinyo agër rünam ëm tapa todü bük rëbë gënam nyi ëkë Jisu gëlo kënam lükto.

3 Bulu Jisu ne kaarük sidola, takato, “No re Jisu Kristo ë, Jon gë aarë ëmnam aken ë no re menji lak,” “Ma ngonu aken këbë go tobë saë dü?”

4 Jisu menrük sila mento, “Inne kula Jon ne menta kuka, no yo ëm tapa kaapa duudü ëgë maabë.

5 Nyükma në kaapa duuku, lëku në inla duuku, okkë taik në gaddëchin dërëk duuku, rujë në tapa duuku, sinnëchin turkur duuku okkë nyükma në kaapa duuku okkë nyima open gadë lo talünam menlük niitom ëm menji siduuku.

6 Okkë ngom mëëchi mochi maabë rümanë yadü go mëëken ëm paaduuku!”

7 Buluk inro kuëm, Jisu nyitü ëpë Jon gë lëga ëm menjito, Jon gë mooruk diiruk lo rëdak ogo nonu, yo ëm kaatë bë into? tapi tajë ëm doorüh gë minnu mibbü nam ëm re?

8 Yo go nonu kaaka taabë inlen to? kaaken bë ejë ëbë gënë nyi goere? Ejë ëbë kaaken bë gënë nyi gaddë tëbo gaddëk namë lonyo duudo rëdo ko ë!

9 Menji nguru laka, yo jaa goela kaaka taabë inlen nammë? Nyijük goere? Ë ngo nonnuëm mendu, nyijük ëm pënamë pakya nëm kaarük sika.

© 2008 by The Bible Society of India.

10 Niitin boi lo bük lëga ëm ekgapla acho nam sigi mum, “Kaalaka, ngo ngoük lampoh ëm nonuk kaaga lo jilük choodu. Bü denda bë nopë bëlam pëkcho jirë.”

11Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, ijja lobë Jon Baptis ne kai yaanë nyi yë nëlichin aajur ogar dama, ëmbë rüdak kom yë dü Yürnë gë rëgëko lëga bë nyi ëm ajji yaaru duunë bü bü ëm kai yaarë.

12Jon Baptis gë rëdak lokkë rüla ijja lobë Yürnë gë rëgëko ë enrik du, morik në gaddë mooko ëm laakam bë laarek gëdu.

13 Yo lëga nyijük nyibuh gaddë la Ayon ë Jon gë lëga ëm mencho la aatu.

14 Mencho la anam aade kunnë, Jon ne Elijah, ëmnam ëm torük sido boolo.

15Yë nyëru gëdu dü, ëgë tasi laka! rurü bünnë bükalaka rulo bagnë bakka laka!

16Ngo yo golo hürum sim menrü sissadü? bulu pukko dorko lo duudo la aü gë ome ajen ëm agmin sila duunë garüdo.

17Ngonu nonuk lëga bë nyida tapu ëm mikto, rülachin nonu soomen ma! okkë tingü niitom ëm mento rülachin nonu kapma riima!

18Sëmbë mennam si, Jon aado la doma tüma bë okkë opo tüma bë rëto, ogo nyi gaddë Bü büklo ui gëdu ëmto!

19Okkë yadü lo Tani gë Oroh ë aado la domin tümin gëka dü, ogo mento kuda Kaatoka si nyi si! domëm tümëm jaa nago ëmtokuda, okkë dodin laanë gë okkë nyiikë rüpak nyopak nam gë ajen go ëmto! Rüdak kom Yürnë gëlok chennam ëm bük agër gadë lokë kaatom silaka.

Jijja Bë Mëëtin Simanë Taon
(Lk 10.13-15)

20Jisu gë rür rünyo rüko takam taon ë aü gë rümur ajë lokkë mëëdek maanam lëga bë Jisu bü kaek nentoku.

21 Okkë bü mentoku “Korajin” nokë taon lo rürü rünyo rünam garü bë Sidon nokë lo rünam garü bë Tair lo okkë Sodom lo rünë goe boolo buluk nyi ë mënyü kennyü ogoi jein gëla dumpolo mibbu hürsila aü gë rümur ajë lokkë mëëdek dooku lappe.

22Rüdak kom, ngo nonnuëm jijja ëm mendu kuda, nonnuëm pëmülo makadü alolo Tair ëla Sidon gaddë chetëm gëya rë.

23 Okkë Kaparnaum nokë lëga bë, no Yürnë gë rëgë kolo duuto lapë mëësi doolare? ëmbë rümarë nom ui moora bë ërlük rë. Nonuklo rünam garü bë arüsinyo ëm Sodom lo rünë goe boolo silo lobë duuyar rëi.

24 Rüdak kom, ngo nonnuëm mendu, nonnuëm pënamë, Sodom gaddëm make dü alolo Yürnë gë aya ëm paaya rë!

© 2008 by The Bible Society of India.

Ngok Lo Aala Duuno Tolaka
(Lk 10.21-22)

25Ëmbë rüdak ëm Jisu bü agom go mento, Abo, taayo mooko gëla tani mooko gë rutum nom ngo koik du! yo lëga no chennë paanë gaddëk lokkë sim atü gadë sim kasito, okkë den chenma paamonë gadë lo kaatom to.

26Abo ë, si jijja ru ë, yo rüla ëmrëm si nokë rüla sinamë.

27 Ngokë Abo buppü yëra ëm ngom tolük tu, Oroh ëm yëchin chenma Abo nyum chendu, okkë yëchin Abboëm chenma Oroh nyum ë chendu, okkë Oroh ë yëm bulu chenmo doobë urlen paadü ëgë bulu nyum chensidu.

28Takam adür në, mëëdük mou në ngoklo aatoka, ngo nonnuëm duunu nam ëm jirë.

29 Nonu ngok lükok ëm gëtoka, okkë ngok lokë chentoka; yo lëga ngo dëngom në okkë asin aapuk rënyak në okkë nonu yaloh lochin duunu deekom paarë.

30Lëga ë ngok lükok ë gëken du okkë ngok ëggë haajup nago.

Moti 12

Duunu Nam Alo Lëga Ëm Taka Sinam
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

1 Duunu nam alo golo Jisu bük rëgë nam gaddëm ingëla rükü golokë inpekla into, ëmbë indo ogo bük rëgë nam gaddë këno toku, ogo bulu tëppëm pëkla dola into.

2Ëgum Pharisi gaddë kaagë doola Jisu bü ëm mento, “Kaasitola, nok rëgë nam gaddë duunu nam alolo yo ëm rüma kendodü ëgum agër ëm rüdu,”

3Jisu menrük sila mento, “Dabid la bük inbam gaddëchin buluk këno duëm yo yo ëm rütodü ëgum nonu pori rika maalare?

4 Bü Yürnë ne kumko namë lo aato, ogo bü ëla bük ingë nam gaddë Yürnë gëlo chelük nam dërëk në ütü ëm buluk dode maanam ëm doto, rülachin ëgum dola deenë nyibuh ënyum?

5 Okkë nonu Moses gë Ayon boi lo rika maalare, nyijük gaddë dërëk bë duunu alo ëm aü ë rümur gëgërë okkë rülachin bullëm rümur ë ëmma nammë?

6Ngo nonnuëm mendu, Yürnë ne kumko nammëm pënamë kai yaanë go si kode atam si duudu.

7 Okkë nonu sokë lëga ë yo ëm ëmnam ëdü chennë goe boolo ‘ngo nonuk bintür nammëm maanyi lo aya nammëm mëëya du.’ Okkë guunyü kaama nëm nonu rüpak nyopak lammo e;

© 2008 by The Bible Society of India.

8Lëga, Tani gë Oroh si mum duunu nam alo gëchin Rutum ë.”

Alak Ë Paralais Nago Mopoh Nam
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

9Okkë yadü lo bük rëko okkë inlen todü bü buluk kumko namë lo aalük to,

10Ogo alak ë paralais në nyi go duuto, ëgum nyi ëgum bulu takato, duunu la kumdü alolo mopoh nammë Ayon lokë rüdo re? “Ëgë bulu bü ëm guunyü lükdu bë ëmla mento?”

11 Okkë bü bullëm mento kuda. “Nnonuk atür okë aken gonnë solar go dagbolo, ëgë duunu dak alolo deeru golo holük boolo, ëgum nonu gagla okkë laalen kuma rëdü?

12Ëkë bë nyi sigi yadü go solar ëm pënamë arë kaaya du! ëkë lëga bë duunu dak alolo alë në rügurnam agër rünamë Ayon ëya.”

13Ëgë boolo “Nokë alak ëgum hiisor kaatok” ëmla nyi ëgum mento, okkë nyi ëgë hiisor kaanamë nyi okë alak ë buupü alak gonë bë alë toku.

14Sigim kaatola Pharisi gaddë inlen dookula, yochë bë bü ëm mokë kendo dü ëgum këba baarup sito.

Yürnë Gë Agër Rünë Bë Darlen Nam

15Rülachin yadü lo Jisu ëgum chensi kaadü bü atür okkë inlen nyoto; okkë ëmbë rülachin bü ëm nyitüë inlë mingë to, ogo bü bullëm achi nyilen buppü ëm mopoh jito.

16Okkë bü ëgum chenpa moyoka ëmla mentum to.

17Sigi nyijük Isaiah gë agom ëm buupü molëpë ëmla rünam ëkë:

18“Ngoü ëm rügur nëbë ngok darlen nam ëm kaatoka, Ngoükë yaloh lobë yëm ngo aya duudü? Ngo büklo Doü ëm orlük rë, okkë bük ope këbë lochin denda në agom bëdar ëm darji rë.

19Bü yëmchin romin buumin simarë ëgë maalakom uggo simarë, Okkë yëchin bük agom ëm bëdu bëda lochin tapamarë.

20Bü yadü lobë tukda lokë rükum maarë dü ogo lobë bü mëtchü hürla doonë gochin mongik maarë, okkë bü yaddü lochin piiko denma nagochin dëktür maarë,

21 Okkë bük amin lo oli angu angu ëchin mëëgë sirë.”

Jisu Okkë Beeljebul Ui Roja
(Mk 3.2-30; Lk 11.14-23)

22Sokë kookü bë nyi go ui ë nyükma okkë gomma doobë monam go büklo aagë jito, ëgum bü mopoh jito ku, okkë gomma na agom menlen toku okkë nyükchë nëkom kaapa toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Ogo buppü ë arüsinyo bë mëëla mento, “Sigi Dabid gë oroh rüken rëdü?”

24 Rülachin yadü lo Pharisi gaddë tapa kaadü, bulu mento “si nyi si Ui rutum Beeljebul gëlok mum ui ëm minpak naaduna.”

25Bulu ëgum bë mëënam ëm Jisu bü chenla bullëm mento, Rëtu duutu takam lo aü aü ë angu angu bë rülen boolo bulu aüë ngesi rë, okkë taon dakba doolu ë aü aüë rüpen rüen sinnë yaddü lochin lëken gobë torbam silamarë;

26Okkë ui ë ui ëm minpak sibolo, bü aü süë rüpen sibolo: yo ëmbë bük rëtu daktu ëm lëken gobë rüla gelëpë?

27Okkë ngo ui nyigom gëlok Beeljebul ui gaddëm minpak duubolo nonuk rëko lo rëmin gënë gaddë yëkë lokë ui ëm minpak sido bë? Ëgë boolo bulu nonnuëpë madër jinë bë rürë.

28Rüdak kom ngo Yürnë gë Doü lokë ui gaddëm minpak boolo, ëgë Yürnë gë rëtu duubë nonuk lo püüdu ku.

29Ëmbë maarëmchin, tornë nyi bü ëm leela acho maarëm, yo ëmbë tornë leenë nyi okë namë lo aala namë okë yëku yëra ëm gërek laarek larëna; leecho boolo mum bü ë namë lokë yëku yëra ëm laarek larë na.

30 Yë ngok lo rëma duuma dü ëgë ngom agnë; okkë yë ngok lo indum simadü ëgë buluchin ngok lokkë ketchik kekiik në.

Rupla Maanam Rümur

31Ëkë lëga bë ngo nonnuëm mendu nyi buppü gë rümur okkë Yürnë ne menlu menle nammëm ruppak jila du; rüdak kom yë nyi bulu dü Dëën Doü ëm menlu menle duunë ëgum nyi ëgum yaddü lochin rupnyo bë rupla maarë.

32 Yë dü Tani gë Oroh ëm agom lokë agdu në ëgum paknyo bë pakrë; rüdak kom Dëën Doü ëm mennekla agdunë ëgum sogo hürum sogo lachin ba aarë në hürum sogo lachin paknyo bë pakmarë.

Sünë Ëm Ahe Lokë Kaachen Do
(Lk 6.43-45)

33 Sünë ëm alë doobë moke choobolo okkë ahe ëkom alërë, ëmbë maakom sünë alë maabë soke choobolo okë ahe ëkom alë maarë, yo lëga sünë ëm ahe lokë kaachen naadu.

34 Tabüh ope gadë nonu yo garü bë aü ë alë maadula alë në agom go menpo rënna? yo lëga ëmrëm nokë muupuk asin ara lokë mëëngek ë nappa lokë menlen moduna.

35Alë në nyi ë asin aapuk gë naasu naaka lokë alë në yëku yëra ëm laalen jidu; okkë atü maanë nyi ë atü maanë asin aapuk gë naasu naaka lokë alë maanë yëku yëra ëm laalen jidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

36Rüdak kom ngo nonnuëm mendu nyi buppü gë tuurü maabë agom mennam gaddë makadü alolo kaatom mentom sirë ku.

37Lëga ë nonu agom lokë nonnuëm mendër sirë okkë nonuk agom lokë nonuk alë alë maanam ëm mendar sirë ku.

Arü Sinyo Ëm Rüdo Bë Matë Nam
(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

38 Okë kookü bë boi ekra nëkë la okkë Pharisi ëkë bü ëm sëmbë mento, “Saar ë,” Ngonu nokë lokë arüsinyo agër rünam go kaaka lüüdu.

39 Rüdak kom ëgum bü menrük sila mento, alë maanë okkë paap në hürum sigië arüsinyo rünam ëm matë du! Nonu ngom rürü sinyo go rüdo bë kodui? Ma! rülachin nyijük Jonah gë okë dalë bë yaddü lochin arüsinyo bë rünam jiku maarë.

40 Yo lëga Jonah bü loum gola yubum go ngoi aki lo dooto, okë garü bë dada Tani gë Oroh ëchin loum gola yubum go tërü gordu bolo doorë.

41 Ninebah gë nyi gaddë sokë hürum gë nyi gadë sim maka darka daklo dagbam dookula ajë lükla menpak rë; yo lëga bulu Jonah gë dooyü mengo nam ëm tala mëëdek toku, okkë kaalaka, Jonah ne pënamë kai yaanë si duudu!

42 Chüko mëttë chaadola sim hürum sim maka kolo dagbam doola ajë lükla menpak rë; Yo lëga müi kode getür gë Solomon gëlo aado la bük niitin chennam ëm tagap tabë, okkë kaatoka, Solomon ne pënamë chenya nago sigi duudu!

Dërëk Maanë Doü Gë Aakur Kunam

43Yadü lo dërëk maanë doü ë nyi golokë nento kudü, ëgë deehen moohen mooko golo duunu deeko go malük tato, rülachin malük lamato,

44Ogo bü mento, ngo yo lokë nenro badü Ngoük namë bë aakur rëku. Okkë bü yadü lo aakur rëkudü bü aro doobë kaaparëku, ogo dërëk bë okkë kaaken bë tüchü tümola apabë paarëku.

45Ogo bü ë inlaku aü ëm pënnë majja bë torku yaanë lokë kanü go doü lokë aagë rëku, okkë bulu aado kula duulük rëku, ogo nyi ëgë lëkkë lokkëm pënamë majja yaanë alë maaya rëku. Silo gë nyi rëgë duunam hürum si sëmbë dada rütë du.

Jisu Gë Anë Okkë Achë Abür Gaddë
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

46Jisu gë nyi gadë lo dooyü mengo sidolo, kaanamë, bük annë la okkë bük achë abür gaddë bü ëm agom menrük silëpë ëmla takala dakto.

47Ogo atür okë aken gonnë bü ëm mento, kaalen tola, nokë “Annë okkë achë abür gaddë nom agom jabrük silëpë ëmla agum aë dagdu.”

© 2008 by The Bible Society of India.

48Rüdak kom bü bü ëm menji nëm sëmbë menra sito, “Yë rem ngok annë? okkë yë bulu rem ngok achë abür ë?”

49Okkë bü bük rëgë nam gaddëk bë chikkenla mento, “Kaatoka! Higi na annë okkë achë abür gaddë!

50Lëga yë bulu dü ngok taayo Abo gë mëëga ëm rüdunë ëgë bulu ngok achë okkë anyi, okkë annë.”

Moti 13

Amli Chiklük Në Golo Menrü Sinam

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

1Okë aloi ogo Jisu namë lokkë inlen doola paata baayür lo duuto.

2 Okkë bosi bora nyi ë ogo bü ëm luukër to, ëmbë rüdak ogo bü ulu golo aado la duunyo to, ogoku nyi gaddë ruilo dagnya toku.

3Okkë ogo bü nyi gaddëm yaaka go menrü sinam dooyü ëm menjila mento, “Lëken go nyi gonnë rükülo amli chiktë bë into.

4Bük amli chikrë ogo amo atu gonnë bëda lo ojëka, ëgum pëta gaddë aala dopak to.

5Okkë atu gonnë kode yadü doomakolo Lülë lütak lo olük moto, ëgë gadë ëgë kode ara bë uurü bë olük maanam lëga bë büba jaa bë garto.

6Rülachin, yadü lo doonyi ë chaala pamka dü papür ë uurü bë tuulük lamala sentokuda.

7Okkë atu gonnë tanyum duukolo holük ka, tanyum tao ëm garbam doola tanyum tao ëm yuptur lükkoto.

8Rülakudachin atu gonnë kode debuk lo holük la gardo la alërubë amse seeto, okë atu gonnë chamrü bë atu gonnë chamkë bë okkë chammum bë seeto.”

9Rurü bünnë bükalaka rulo bagnë bakka laka, “Ëmla Jisu agom ëm menpin toku!”

Menrü Sinam Gë Lëga

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

10Ogo Jisu bü ëm rëbë mingë në aado la takato, “No yo bë nyi gaddëm menrü sinam lokë menduna?”

11Bü bullëm menjito, “Yürnë gë rëgë ko mooko lokë chenpa nam ara agom ëm nonnuëm nyum jitu, rüdak kom bullëm chendo bë jima.

12 Lëga yëkë lo doodu dü bü ëm yaaka go jitarë, ogo bü ngekpok bë doorëku, okkë yë dü doomanë bük anni doonë ëmchin laarek rëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ëkë lëga bë ngo bullëm menrü sinam agom lokë menji duunë, lëga ë bulu kaadakkom kaapama, bulu tadak kom tapama ëmbë maadak kom bulu mëëchenma.”

14Nyijük Isaiah gë nyijük agom bë kaacho la mennam më buluklo jijja bë rüppikka, “Nonu tanam ëm tarë rüdak kom tachen maarë, nonu kaanam ëm kaarë rülachin kaachen maarë.

15 Yo lëga nyi gadë sokë asin aapukë mëëdar maalo aado, buluk nyeru ëm chittum sika, buluk anyik ëm mampuh sika, ëgëm bëma boolo buluk anyik ë kaaparë, buluk nyeru ë taparë, okkë asin aapuk ëchin mëëchen mochen rë, okkë ngoklo mëëdek aado la ngom mopoh korëi.”

16Rüdak kom nonuk anyik kaapanë lëga bë okkë nyeru tapanë lëga bë agam ruë.

17 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, ëddü në nyijük gaddë okkë dërëk bë hünë nyi gaddë nonuk kaapa sinam bü ëm kaalë pë mëëlachin kaapamaato, okkë nonu yo go tapatodü ëgum talëpë mëëto rülachin tapa lamarë.

Amli Chiknë Lo Menrü Sinam Ëm Jisu Gë Menbëk Jikunam

(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

18Ëgë boolo amli chiknë lëga ëm menrü sinam ëm tabëk tokuka;

19Yadü lo nyi gonnë Yürnë gë rëgëko gë rëkor lëga ëm tadolachin okë ëgum tabëk maarëdü, ogo dërëk maanë doü ë aala bük asin aapuk lo yo go tagap bae dü ëgum laarek dooku. Ëgë bü nyi bëdalokë amli chiklük jinam më.

20Rülachin lülë lütak lokë amli chiklük nammë, yë nyi dü agom ëm tala mëëken daala lomla torük sidanë ëgë;

21Rülachin büklo papür kaama danam lëga bë bük chetëm nammë ajji go. Lëga yadü lo Yürnë gë dooyü lëga bë bü atu are ba arik anyo nam go paarë kudü, ogo bü büba rubë ngeda duuku.

22Ijja gë sigi yo ahe ëdü tanyum tao lo holük duudü ëgë agom ëm taru lachin dinchi maabë tani mooko sokë kubla rëpla nyitë kolo agom ëm ngeemo nammë, okkë bük rütu dobë ba rëtu duubë pinma garma kunam më.

23Rülachin yë dü kode deebuk lo amo chiklük nam garübë garrë në ëgë Yürnë gë agom ëm tagapla tachen në okkë Yürnë gë agom ëm ahe seenam bë chamrü bë chamkë bë, chammum bë pinji garji në.

Amo Kaapuh Në Ü Lo Menrü Sinam

24Jisu bü agom gonëlo menrü sinë la mento. “Yürnë gë rëgëko rëtu lëga ëm nyi ë amli alë nëm aü gë rükü lo chiklük nam garü bë menrü silado;

25Rülachin, nyi bük yupla doodo ëm bü ëm anek në gaddë aala hüse ëm tayak alum lo paklük jitola innyo toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Ogo tayak ë garla yadü lo arü nentokudü kaanamë ü ë chaatë ngiito.

27Okkë namë rutum okë agër rüra në aala mento, ‘Rutum, no nokë rükü alo alë në amli chikma elare, yo ëmbë ü angin bë rüe naadü?’

28Ogo bü bullëm mento, ‘Anek në nyimak aken gonnë sigim lükto,’ ogo rüra në bü ëm mento, ‘ “Egë boolo no ngonnuëm inne la ü ëm bupak toka mëëdore?’

29Rülachin bullëm bü mentokuda, ‘Ma,’ ‘Nonu nëmü ëm bupak tannë Tayak ëmchin buta deela ijja buyo tërka.

30Gachü dooku lobë baanyi ëm duumo toka; okkë gachü dagëm nonnuëm ngo gachü deenëm menrë, ü ëm gacho toka okkë ëmë lo rompak doobë puuchë la atoka, rülachin tayak ëm ngok naasu lo gëchü toka.’ ”

Yümü Lo Menrü Sinam
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

31Bü aken goda menrü sinam go bullëm niitom la mento, “Yürnë gë rëgëko lëga si Yümü garü du, ëgum nyi gonnë aü gë rükülo paklük to.

32Si amüh buppü lokë anni yaaru në, rülachin yadü lo garla chaarë dü üjü o buppü ëm kai yaala sünë garü gobë rüdu. Ogo jardak në pëta gadë sichin jargë du okkë aakbë gadë lo asup palük do.”

Opop Lo Menrü Sinam
(Lk 13.20-21)

33Jisu bü bullëm angu goda menrü sinam go menji tokuda, “Yürnë gë rëgëko si, nyi gonnë achin lo opop lükgë doola okë asuk chaala nyaksila doodo bë tüpakla anam garü ë.”

Kaalu Taor Doola Mencho Nam Okkë Menrü Sinam
(Mk 4.33-34)

34Jisu buppü agom ëm kaabo raabo lo menji nam lëga ëm menrü sila mento, bü yo ëmchin menrü simabë buluklo yo ëmchin menmato.

35 Sigi nyijük gaddëk agom ëm buupü jimo lëga bë sëmbë mento, “Ngokë menrü sila nappa sokë menkok nennam sigi, tani mooko ëm pülen dak lokkë chenma bë doonëm ngo chendo bë menji naado bë ëmla.”

Jisu Gë Ü Lo Menrü Sinam Ëm Menbëk Jikunam

36Sokë kookü bë Jisu nyitü ëm ëpak tola namë golo aalük to, ogo bü ëm rëmin gënnë aamin gëdola mento, “Rükü lokë ü lëga ëm ngonnuëpë menmükla menbëk jilakuka.”

37Bü menji to, “Alë në amli chiklük në bü Tani gë Oroh ë,”

38Rükü ë tani mooko sigi, okkë amli alë në ëmnam ë Yürnë gë rëgëko gë Oroh gaddë; okkë ü ëmnam ë Ui oroh gaddëm.

© 2008 by The Bible Society of India.

39Okkë nyiroh bë anekla paklük nëchin Ui ë, amli ëm gachü dü ë ëmnam ë tani mooko gë rëtür alo lëga ëm, okkë gachü nëku Yürnë gë lampoh gaddë ku.

40Yo ëmbë ü ëm laakumla okkë ëmë lo rompak doodü, ëmbëi dada rëtür alo ëkom rürë.

41Tani gë Oroh ë bük taayo lampoh ëm kanam lükrë okkë bulu Yürnë gë rëgëko ëm alë maado bë rügë nëm makum rë, okkë yë bulu dü Ayon lokë agër rügë maadu në ëgum takam ëm.

42Okkë bullëm ëmë guyarla dooko lo ërlük rëku, ogo bulu iitë korëkla kapyaar la doorëku.

43Okë kookü bë daadi bë rënë gaddë buluk Abo gë rëgëkolo doonyi gë lou garü bë uurë ku.

Rupla Anam Yëra Lo Menrü Sinam

44Okkë kuda, Yürnë gë rëgëko ë rükü lo yëra dinchi nago rupla rula anam garü do, yadü lo ëgum nyi ë mapa la rudek la apala, okkë bü mëëken leela bük yëra buppü ëm pukgë rëlla ëgum rükü chë ëm rënam ëmbë rüdo.

Tadok Lo Menrü Sinam

45Agom gonnë bë Yürnë gë rëgëko ë korë pachë rünë gë tadok kaaken yaaru nëm matënam garü do.

46Yadü lobë arë kaaya yaachum në tadok ëm paarë kudü, ogo bü inla ku aü gë doonë buppü yëra ëm pukgë rëlla tadok ëgum rëdoku.

Ësap Kuunam Lo Menrü Sinam

47Lëken goda, Yürnë gë rëgëko si shinë lënyür lo ësap kuunë ësap ëm kuulükla angu angu ngoi ëm laanam garü do;

48Yadü lo ësap lo bükadü, ësap ërnë nyi ë tumpü lo selendo okkë duudola alë në gaddëm püchü lo darlük do okkë alë maanë ngoi gaddëm ërpak dooku.

49Rëtür hürum ëm sëmbëi rütë rëkko, ogo Yürnë gë lampoh ë loodi maanë lo okkë loodi nëm darpen sirë ku;

50Okkë loodi maanë gaddë ëmë guyarla dooko gë ërlük korëku; Ogo nyi gaddë ëgë aü gë iju ëm Iitë korëkla doonë buppü bë rürëku.

Jijja Në Ali Ëla Okkë Akkuë

51Nonu buppü sim tachen tobare? ëmla Jisu bullëm takato, bulu bü ëm “Ë” Rutum ëmrük sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

52Bü bullëm mento, “Lëga bë Yürnë gë rëko lëga ëm mentom nam nyi bü Ayon saar ë aken namë rutum gë aü gë namë lokë jijja në ali okkë aku yëra buppü ëm laalen jinam garü do.”

Najarath Taon Ë Jisu Ne Menpak Sinam
(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

53Yadü lo Jisu bü menrü sinam dooyü agom gaddëm menngam toku dü bü rëko okkëi inlen toku.

54Okkë bü aü gë doolu taon bë aatoku okkë bü nyi gaddëm buluk kumko namë lo dooyü menyür toku. Ogo bulu angu bë lomchër sila, mento “Yo lokë dü si nyi si chennam paanam bë mennam okkë angu angu bë arüsinyo bë rügë naanë tornam ëm paatu koë?”

55Si nyi si süpü lokë yëra monë gë oroh ë moolare? bük annë Mari ëmnam ëmo lare? okkë bük achë abür ë Jems, Joseph, Simon okkë Judas ëmnam gaddë moolare?

56okkë bük anyë abür ë ngonuk rëko gë rënë sigi moolare? Ëgë boolo si nyi si yo lokë dü sim yëra gadë sim paatu ko? ëmla bulu menngë sito.

57 Ogo bulu yo ëmbë dü ëmla mëëngë sitola, bü ëm mëënyü to, rüdak kom Jisu bü bullëm mento; “Nyükre nyibuh ë bük doolu lola namë lonyum dinchi bë paknam riinam ëmla mëëgë nam ëm paama dooko.”

58Okkë bulu mëëgë sima lëga bë bü ogo kai në arüsinyonë agër rüji maatoku.

Moti 14

Jon Baptis Gë Sinam Lëga
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

1Ëmbë rüdak ëm, Galili mooko lokë rutum Herod bü Jisu gë lëga ëm mennam ëm tapato.

2Ogo bü bük agër rüranë gaddëm mento, “Si Jon Baptis si, bü sito rela gërëp duuku nyi, ëmbë rüla nyi büklo arüsinyonë tornam ë duulük duuna.”

3Herod bü bük abür Philip gë nyimë Herodia gë lëga lo Jon ne lëkkë ogoi segë doola lala lëpa lükla achoto.

4 Lëga ë Jon bü sëmbë mento, “No mü ëm nyimë bë laarek nammë laamëm du.”

5Herod bü Jon ne papak so mëëto, rülachin bü nyi gaddëm bosola pakë maato, yo lëga nyi gaddë Jon bü ëm nyijük bë mëëgë sito.

6Herod bü ëm ao odü alo golo Herodia gë ommë bulu atür ëm pakso soji kolo Herod bü majja bë mëëken to.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Ogo chesila mento, ommë no yo go korë dü ëgum mëëchom ëm jirë.

8Annëm mentom kogëlla mü mento, “Jon Baptis gë dumpo ëm ngom paaku sogo ngopë jilake!”.

9Ëgum roja bü mëëdük ë rüto, rülachin bü dobam nam nyibo gaddëk takolo chesi tokula konam ëm jido kubë tolük toku.

10Ogo bü Jon gë dumpo ëm patëk aralo patu moto.

11Okkë bük dumpo ëm paaku golo nyijür ëpë bëëlen jito, ëgum nyijür ë mük anë ëpë jitoku.

12Okkë Jon bü ëm rëmin gënë gaddë aado la, bük aü sima ëm lala rutoku; okkë bulu inlaku Jisu ne menjito.

Hajar Angngo Nyi Ëm Jisu Gë Donam Domo Nam
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

13Yadü lo Jisu bü Jon ne ëmbë mokëka ëmnam ëm tato dü bü jurup okkë jimi bë rëdo bë ëmla ulu golo aala inrom to, ëgum bük ëm bë innamëm tala kuda nyi nyitü ë taon lokkë alë gë malë mingë to.

14Jisu bü yadü lo tumpü lo iipok doola kaanamë, nyi ë nyitü go, bullëm kaala bü majja bë aya kaplü kaapala, okkë okë buluk achi nyilen në gaddëm mopoh jito.

15Okë arum bëku bük rëgë nam gaddë mento, “Si rumchin jaa rëku okkë sigi jimi jaa ko mooko ë, nyi gadë si aü ë doonam malük sila dodak ebë doolu bë bullëm inmo lakuju.”

16Bullëm inmo kü yokuka, ëmla Jisu mento, nonu noü ë yoyo go donam lokë bullëm jitoka!

17Ogo bulu menrük sila menka, “ngonuklo ijja gë doonë ütü ëkë barngo gola ngoi ëkë chürnyi gonyum.”

18Ëgum gaddëm ngok sogo bëa toka, ëmla Jisu mento.

19Bü nyi gaddëm Tapi tami lo duudo bë mento; ogo bü ütü barngo ëmla ngoi chürnyi ëm lala taayo bë kaadu gëdola Yürnë ne koik to. Okkë bü ütü ëmla ngoi ëm pendup gëdola bük rëbë gënam gaddëm jito, ëgum bük rëgë nam gaddë nyitü ëpë dodo bë orto.

20Ëmbë nyimü ë doji doobë doto, okkë dongek ëm makum kunamë haape ürü gola anyi gobë dootoku.

21Ijja sim donnë nëli nëngo gaddëm la aaji oloh gaddëm menma bë nyi yaame nyiga rubë rünnë hajar angngo gobë rüto.

Jisu Gë Ishi Taayo Lokë Innam
(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

© 2008 by The Bible Society of India.

22Jisu nyi gaddëm inmo tokula, bük rëbë gënam gaddëm ulu golo aamo gëlla paata takdü gonë bë rabmo to.

23Nyitü ëm inmo rokubë Jisu bü aken nyum ë kumsi doobë ëmla moodi putu taayolo chaato. Arum rëku ogochin bü aken ë ogo duurom lükto.

24Okkë ëmbë rüdak ogo ulu ë paata aralo yaaka go aatoku, rülachin doorüh ë migrük lëga bë kubtë bë rëpyo rëpchola rüto.

25Okkë aroh komchi paa babulalu bë Jisu bü ëm rëmin gënë gaddëk peelë bë ishi taayo gë inla aato.

26Bük rëbë gënam gaddë bük paata ishi taayo lo innam ëm kaala bulu bosso ë rüto. “Bulu si urom go ëmla bosola kapchër sito!”

27Rüdak kom bü bullëm büba jaa bë mendato, “Aapuk ë addü bëka!” “Si ngo na boso yooka!” ëmtoku.

28Ogo Pitor mento, “Rutum no boolo, no ngomchin ishi ogo agoh gë indo bë gogla bëka.”

29Ogo bü “Aato la!” ëmdato, ëmbë ogo Pitor bü ulu lokkë iipok doola ishi taayo lokë Jisu gëbë inka tato.

30Rülachin yadü lo bü doorüh mignam ëm enpabadü boso leela Jisu ne inrük bë intë në, “Rutum”, ngom laatu lakuka ëmla gogla daktoku.

31Ogo Jisu lëken gobë bük alak ë hiisor duula bü ëm gaktu doola mento, “No yo bë ajji nago mëëtin doonala! okkë yo bë mëëji modë doonala?”

32Okkë binyi ulu lo chaabi sitoku, ogo doorüh ëchin mippin toku.

33Jisu “No jijja bë Yürnë gë Oroh ëru nyi!” ëmla ulu okë duunë nyi gaddë aala kumto ku.

Gennesaret Lo Jisu Gë Nyilen Në Nyi Ëm Mopoh Nam
(Mk 6.53-56)

34Yadü lo bulu paata ëm korrap doola Gennesaret mookolo aalük todü.

35Okkë yadü lo bulu bü ëm kaachen kaadü okë mooko okë do go doër ëm nyi ingo sima dato, okkë do go doër okë chinë ramnë, nyilen në takam ëm bü ëpë aagë jito.

36Okë aanë buppü ë Jisu gë ejë jerë mum ëmchin chinka boolo ëmla kochër sito. Okkë yadü go Jisu gë jerë ëm chinka badü ëgë bulu buppü ë chinam ramnam nyilen lokkë alë ngam toku.

Moti 15

Ato Abo Gë Rübë Nam Niitom
(Mk 7.1-13)

© 2008 by The Bible Society of India.

1Okë kookü bë Pharisi ëkëla Ayon mentom në saar ëkë Jerusalem lokkë aado la Jisu ne takato.

2“Yo bë nokë rëgë nam gaddë ato abo nëku boku gëlok rüpe rëgënam ëm rümur duuna? Lëga bulu donam dotë doola alak ëm alë bë sukak ma.”

3Bü bullëm menjito, ëgë boolo nonu yo bë nonuk ato abo gë rübë dobë gënam lëga lo Yürnë gë niitom ëm bëgdo na?

4 Lëga ë Yürnë bü mentu, nonu nonuk anë abo ëm paklaka, okkë yë dü anë abo ëm chedu në bü ëm simo ru kendo.

5Rülachin nonu mendu, nyi aken gonnë aü gë abo anë ëm sëmbë menbo lo, ngokë lokë nonu yo nago rügur go paaken duudü ëgum Yürnë ne kumkolo jidu na, Ëgë bü abo anë ëm pakma lachin alë rë.

6Nonu ëmbë aku rüpe dope lëga bë Yürnë gë agom ëm ëpak yaadu.

7Kubbik robbik në gadë nonu! nonuk lëga ëm Isaiah gë menchoola mennam si jijja bë menrutu!

8Si nyi gadë si ngom buluk nappa lokë aanük du, okkë nabbë lokënyum paknam riinam bë mendu, ëmbë rülachin asin aapuk ë ngok lokkë odoo du.

9 Okkë buluk ngom kumnam ë kumsidu; yo lëga ëmrëm buluk niitin gaddë tani gë mëëlenla Ayon molen nam ëkë!

Nyi Ëm Dërëk Maado Bë Monë Yëra Gadë
(Mk 7.14-23)

10Jisu nyitü ëm bük lo goglük paala mento, “Tagap gëlaka okkë chenge ka.

11Yo ëdü tani gë nappa lokë aadu dü ëgë bü ëm dërëk maado bë rüma, rülachin yo ëdü nyi gë nappa lokë nendunë ëgë den nyi ëm dërëk maamo du.”

12Ogo bük rëbë gënam gaddë bük lo aado la bü ëm sëmbë takato, “No Pharisi gadëk mennam gadë sim taro tola mëënyü nam ëm chensi duure?”

13Ëgum bü menrük sila mento, “Ngokë taayo Abo gë sünë lëma nam takam ëm apür raksuk bë bupak rë.

14 Buluk lo ëpak toka, bulu nyükchë tola ingë në gaddë, okkë nyükchë nagonë nyükchë në nyi go sebü sila ingë boolo, ëgë anyi buppü ëgë deeru lo holük bisi rë.”

15Rülachin ëgum tatola Pitor bü bü ëm mendato, “Menrü sinam ëgum ngonnuëm menbëk jilaka.”

16Ëgum Jisu mento, “Nonu ijja lobë sigim chenma lare?

© 2008 by The Bible Society of India.

17Yo ë nappa lo aadu dü ëgë akilo aadu okkë nyi lokkë inpak duuku ëgum nonu chenma kambë lare?

18Rülachin nappa lokë nenku në aba gadë si aapuk aralokë alë maanëm nenmo du, okkë tani ëm dërëk maamodu.

19Lëga aapuk gë alë maabë mëëke moke lokë alë maanë gaddë pakë nükkë nam nyiikë nyimë nyilo ëm nyimë nyilo bë rüji nam, nyijür yaame gë rümëm sinam dotcho kasi, mëmin rumin sinam okkë mëmin rumin gënam, kaek taro minsi nam buppü ë nendu.

20Sigi nyi ëm dërëk momadonë, rülachin laksuk maanam okkë sukak maabë donam dokolokë nyi ëm dërëk maado bë rümoma."

Nëli Golok Mëëtin Sinam
(Mk 7.24-30)

21Jisu bük rëbëko mooko ëgum ëpak tola Tair okkë Sidon taon gë mooko nëchi ogo aalük to.

22Okkë kaanamë okë mooko gë Kanan doolu lokë, nëli gonnë, "Ë Dabid gë oroh!" Ëmla kaplë aado la Jisu ne mento, "Rutum, ngom ai amar mëëpalaka, Saar! Ngokë omë ëm boso rudo bë urom gonnë laatu."

23Nëli okë agom ëm Jisu gomken gochin menrük maato, ëmbë rüdak ogo bük rëgë nam gaddë aado la bü ëm mento, "Sim nëli sim inmo jigge kuka! yo lëga mü ngonuk kookü kookü lo kapbë mingë du!"

24Ogo Jisu menrük sila mentoku, "Ngom Israel ope gë solar ngeenë lëga nyum bë aamo tu."

25Rülachin nëli ëgë kumpër lëpër aado la mento, "Rutum ngom rügur ru laka."

26Ogo Jisu mento ku, "Ome gaddëk dokum ëm laarek gëlla iki gaddëpë ërji nam si alëma."

27Nëli ëgë, "Ë, Rutum ëmdula mento," "Rülachin iki ëkom namë rumtum lokë chinngar olo në donam ëm dopado."

28Ogo Jisu menrük sika, "O nëli nokë mëëgë ë lütë sünë garü dak, nokë mëëgë ë buupü laka." Okkë ëmbë mendo pak okkë bük omë nyijür ë potoku.

Yaaka Në Nyi Ëm Jisu Gë Mopoh Nam

29Jisu bü okkë inlen dookula Galili paata baayür lo aalük toku, okë kookü bë bü moodi putu golo chaadola ogo duulük to.

30Okkë nyitü ë aalük mingë to, ogo bulu lëpëk, nyükma, gomma, nëkë okkë këbë këbë ëkë yaaka go Jisu gë alëlo bulu bullëm aalük gëjito, okë ëgum buppü nyi nyilen në gaddëm Jisu mopoh jingam to.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Yadü lo gomma në agom menka kudü, lakku në alë kaaku dü, lëku në inkakudü, okkë nyükma në kaapa kaaku dü bosi bora nyi ë aichu ëmla mëëtoku okkë bulu ogo Israel gë Yürnë ëm koik toku.

Hajar Appi Nyi Ëm Jisu Gë Donam Domo Nam
(Mk 8.1-10)

32Jisu bük rëbë gënam gaddëm goggë doola mento, “Ngo nyi gaddëm ai amar mëëpadak, lëga bulu silo loum ë ngok rëkolokë rëmin gënamë, okkë bulu dosë gochin kaama, ëkë lëga bë ngo bullëm këno doobë inmo kuso mëëma eba ëmbë maabolo bulu bëdalo rënyak la inla kumabë rürë.”

33Bü ëm rëbë mingë në gaddë menrük sila mento, “Sëkënë nyi nyitü ëm nyomra sogo yo lokë donam go dopü doobë laaji lado bë?”

34Okkë Jisu bullëm takato, “Nonuklo yadü nago lup ë doopa do?” Bulu menjito, “Ütü ë achih kanü gola okkë ngoi ëkë chürnyi gonyum.”

35Jisu nyi gaddëm rëko ogo duumoto.

36Okë kookü bë mük lup kanü ëm la ngoi gaddëm laato, okkë bü Yürnë ne ëkë ëmla koik gëlla bük rëbë gënam gaddëm dodo bë ormoto.

37Bulu takamë doji doobë doto, buluk buppü gë dongam ro kookü bë bük rëbë gënam gaddë dongo dongek ëm laakum sikunammë poa kanü büchür gobë rütoku.

38Nëli okkë ome gaddëm menpa maabë okë donnë hajar appi gobë rüto.

39Okkë nyi gaddëm inmotokula, bü ulu golo aalük doola Magadon mooko peelë bë into ku.

Moti 16

Arü Sinyo Bë Agër Rünam Ëm Kaatom Doobë Konam
(Mk 8.11-13)

1 Pharisi gaddë la Sadusi gaddë Jisu gëlo bü ëm aapuk laaka rubë ëmla taayo lokë Yürnë gë arüsinyo go rüka jilaka ëmla menkato.

2Ogo bü bullëm menrük sila mento, “Yadü lo arum ëm talë ë yalü bë rürëdü nonu mendu, sirum doorë deedo ëmla;

3Okkë arroë roka, ‘Nonu mendu kuda, silo doolü doogum alo bë rüde do’ yo lëga talë ë lüchü bë rütom aadu, nonu talë ëm kaala yo ëmbë aloë ba ayoh ë rürë dü mensëm chendu, rülachin arüsinyo bë rüdü mooma ëm menlama!

4 Gëruh bëënyo në okkë rülum doyë në hürum ë rürü sinyo rünam ëm matëdu në! Nonu ngom rürü sinyo rüji laka ëmla kodui? Rüdak kom yëëmchin Jonah ne rürü sinyo rükanam dalë bë kaatom maarëku.” Sigim mentola Jisu bü bullëm innyo toku.

Pharisi Gadë Gëla Sadusi Gadë Gë Opop

© 2008 by The Bible Society of India.

(Mk 8.14-21)

5Bük rëgënam gaddë yadü lo shinë paata lo pütodü, bulu ütü dokum gëssëm nyopen to.

6Jisu bullëm mento, “Aapuk ëm Pharisi okkë Sadusi gadë gë opop lokkë ensi tolaka.”

7Okkë ogo buluk aralo, yo dosë bëëmaanyi ëmla parmin sito.

8Jisu buluk mennam ëm enchen duula, mento, “Mëëkë simanë gaddëa, yo bë nonuk ara ogo jijja bë ütü gëbë simanam ëm parmin siduna?

9 Nonu ijja lobë chenma kambë lare? Nonu ütü chingngo lokë nyi hajar angngo ëm domo nam ëm mëëpa maare? okkë yadü në poa go dongek ëm makum toku?

10 Okkë da ütü achih kanü lokë hajar appi nyi lëga, okkë yadü në haape bünë go nonu makum toku?

11Ngokë nonnuëm sëmbë mennam si, ütü lëga jaa ëm menma, nonu yo bë tachen maaduna? Nonuk lo Pharisi gaddëla Sadusi gadë gë opop chiklük nam ëm nonu ensi tolaka!” ëmla ngo menduna.

12Ogo nyum bulu chenbëk sitoku, achin lo opop lüknam ëm bü menma nyi rüdola Pharisi okkë Sadusi gaddëk dooyü tomsür nam agom lëga ëm mendu naanyi ëmla.

Pitor Gë Jisu Ne Kristo Ëmla Menbëk Kunam

(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

13Jisu yadü lo Philippi mooko gë Kaisar District lo aalük badü, bü bük rëgënam gaddëm takato, “Nyi gaddë Tani Oroh ne yë chë ëmdu?”

14Ogo bulu mento, “Anni gonnë menka Jon Baptis okkë këbbe mendu Elaijah okkë atu gonnë mendu Jeremiah ëgë maarëmchin nyijük go.”

15Bü bullëm taka tokuda, Rülachin nonu ngom yë chë ëmdu na?

16 Ogo Pitor mentoku, No kuna Kristo, murlük nam Turnë Yürnë gë Oroh ë.

17Okkë bü ëm Jisu mento, Jonah gë oroh Simon nokëlo Yürnë gë rülibongo ëdu, lëga ë nom adin okkë iyi lokëchin chenmo në, rülachin Yürnë gë rëgëko lokë duunë ngok Abo gëlok chenmo du.

18Okkë ngo nom mendu, No Pitor ë okkë ngo sogo lünë sogo ngok kumko ëm molük rë, okkë sim sinam ëkom tornam ëkom rügum lamarë.

19 Yürnëg rëgëko gë sabi gaddëm ngo nopë jirë, okkë yo go tani mooko so puuchë duudü ëgum bë taayo mooko tolo kom puuchë jirë, okkë yo ëmbë tani mooko sogo taakok duudü ëmbëi dada taayo mooko tolokom taakok jirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

20Okë kookü bë bük rëgënam gaddëm Kristo ëmnam agom ë murlük nammë ëmnam ëgum yëmchin menji yooka okkë chenpa moyoka ëmla bü mengap lükto.

Jisu Bük Enrik Enchola Sissam Mencho Jinam
(Mk 8.31—9.13; Lk 9.22-27)

21Okkë rülleela Jisu bü bük lokë rëmin gënë gaddëm bük Jerusalem lo indola nyigü solo, nyibuh buutë, Ayon lokë Saar gaddëk alaklo bü ëm rürik rünyo la bü ëm mokëla, okkë bük yubum ayup aralo turkur kussëm menlen jito.

22Ogo Pitor bü ëm inchen gëllela rola mento, “Rutum, Yürnë sim nokë lokkë odoo motoka, yaddü lochin si nokëlo rümarë.”

23Rülachin bü tabkur doola Pitor ne mento, “Ngokë kookü bëka, Ui no ngom gütup sürup monë aken gonnë; Lëga ë no Yürnë gëlo rëma, rünamë no tani amür bë rëdu.”

Paako Ëm Laagë Sidola Bü Ëm Inmin Gënam

24 Okë kookü bë bü bük rëgë nam gaddëm mento, “Yë ngok kookü lo inso mëëdu dü, aü ëm mëëpak hicho toka okkë ngok paako ëm joobë sila ngok kookü lo inmin gëtoka.

25 Lëga yë dü aü gë amür bë turnam ëm kasi lapë mëëdu dü bü ëgum ngeemo yaarë; rülachin yë ngok lëga bë amür bë turnam ëm mëëpak sidudü ëgë turyar nammëm paarë.

26Nyi aken gonnë tani mooko takam sim paagërë aü gë yaji yaloh ëm ngeemo boolo yo nago paaben namgo paarë na? Ëmbë maarëmchin nyi ë bük turnam lëga bë yo nago jikur ladu ku?

27 Lëga ë Tani Oroh bü Yürnë Abo gë tornam lou lo bük taayo lampoh gaddëm aagë doola ogo bü nyi gaddëm aü aü gë rüjo amen ëm aken lo jirëku.

28Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, sokë dagnya në atu gonë si Tani gë Oroh ë bük mookolo Roja bë rütola aakunam ëm kaama lobë sinam enka maade nëkë rëdu.”

Moti 17

Jisu Gë Amür Ë Mürdek Nam
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

1Lookë kookü bë Jisu, Pitor nela Jems okkë Jems gë abür Jon bullëm lëken gobë laalela Moodi diitë taayo golo chaagë to.

2Okkë ogo buluk kaagalo bük amür ë mürdek rëpto, bük nyukmo ë doonyi garü bë rüto okkë bük ejë laklük ë pulu ë doonyi lou garü bë rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Okkë kaanamë bük dagkolo Moses nela Elijah ne agom jabrük sila dagdo
bë kaapato.

4Ëgum kaala Pitor mendato, “Rutum ë, ngonuk sogo duunam si duuchü goe
nyi; rünamë no mëëlük do boolo, ngo namë lokë namum go namsak gobë
molük jiso, sogo, namë go nokë lëga bë, namsak go Moses okkë Elijah
bunyik lëga bë.”

5 Bük ëmbë agom menngo sido paklo, bullëm doomü müpu ë lou nago
kakpo to, okkë doomü lokë agom go mento, “Si ngok ayanam Oroh ë, yëm
ngo alë yaaru bë mëëyum duudü; bü ëm agom ëm talaka!”

6Yadü lo sim rëmin gënë gaddë tato dü bulu bosola buluk nyukmo ë kode bë
durten lükto.

7Rülachin Jisu bü mento, “Gërëp toka okkë boso yooka.”

8Ogo bulu moorop doola kaago sinamë, bulu yëmchin kaapamaato rülachin
Jisu nenyum kaapato.

9Moodi lokkë iidola Jisu bullëm dooyü to, “Nonu yadü lo Tani gë Oroh ë sito
rela turkur ma tëttë lobë yëmchin nonuk kaalu taor ëm menji yooka.”

10 Ogo rëmin gënë gaddë bü ëm takato, “Ëmbë rürrëm yo rüla tomsür në
gaddë Ëlaijah aacho rurëku ëmka në?”

11Ogo Jisu bullëm menrük sidola mento, “Alë jaa bë menbo lo, Elaijah aacho
rë okkë buppü yëku yëra ëm mochü rüchü rë;

12 Rülachin ngo nonnuëm Elaijah aaro ëku, rülachin bulu bü ëm chenpa
maabë rügëlla bulu aü gë mëënam bë bü ëm rüto, ëmbëi dada Tani gë Oroh
ëmkom buluk alak ëi rürü sinyola rürë.”

13Ogo bü ëm rëmin gënë gaddë Jisu bü Jon Baptis gë lëga ëm mendu ëmla
tachen sito.

Ui Laanam Ome Yaame Go Jisu Gë Mopoh Nam
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

14Bulu yadü lo nyitü lo aalük todü, nyi go Jisu gëlo lënë kumpër aato.

15Okkë nyi ëgë mento, “Rutum, ngok oroh ëm aya jilaka,” “Bü majja bë nyilen
du okkë Simek du, bü lëken ne ëmë lo okkë lëken ne ishi lo yëëlük du.

16Ngo bü ëm nokë rëgë nam gaddëm aagë jikato rülachin bulu mopoh
jilama.”

17Ogo Jisu menrük sila mento, “Ë jijja bë mëëgë simanë okkë bursinë
hürum,” “Ngo nonuklo yadü go rëmin gëdobë? ngo nonnuëm yadü go
duumin gëdo bë, ngok so ome ëm aagë toka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

18Ogo Jisu ome okë ui ëm ropak jito. Okkë ui ë ome okkë nennyo laku ogoi
bü nyilen lokkë potoku.

19Sokë kookü bë bük rëgë nam gaddë jimi bë Jisu gëlo aado la takato,
“Ngonu yo ëmbë ui ëm minpak lama nammëdü?”

20 Ogo Jisu bullëm mentoku, “Nonuk jijja bë mëë sima nam lëga ë,” Ngo
nonnuëm jijja rubë mendu, nonuk mëëgë güyü yümü garü gochin dagbolo,
sim moodi simchin menla du, sokkë tolo bë innek, ëgëchin inladu, okkë yo
chin nonuk rülamaanam kaama bë rürë.

21“Yo ëmbë rüdak kom, sikënë si doma tüma bë duudër doola kumko lokë
nyum inpak ladu.”

Jisu Bük Sisë Baab Ëm Menkudanam
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

22Buluk Galili lo aadum sila duulük daglük daglo, Jisu bullëm mento, “Tani
gë Oroh ëm nyi gaddëk alak lo kublük dü ë aanük dakku.

23Okkë bulu bü ëm mokë rë, okkë rülachin bü loum naakolo turkur rëku,” Sim
tala bulu majja bë mëëdük toku.

Kumko Namë Lo Dodin Jinam Lëga

24 Bulu yadü lo Kaparnaum lo pülük todü kumko namë lokë dodin laaranë
aado la Pitor ne mento, “Nonuk saar ë kumko namë lëga bë dodin jima
doolare?”

25Pitor bü “Ë jidu ëmto,” okkë bü yadü lo namë lo aalük todü, Jisu no yo go
mëëduna? ëmla taka chooto. “Pitor, tani mooko sokë rutum ë yëkë lokë
dodin ëm laado koë; bulu aü gë mooko lokë nyi gadë lokë yaare ma nyibo
lokë yaare laado koë?”

26Ogo Pitor bü ëm menjito, “Nyibo gadë lokë laado,” ogo Jisu bü ëm mento,
“Ëgë boolo aü gë mooko lokë nyi gadë gëlok guunyü kaama doobë ëpakdu.

27Ëgë dakkom bulu ngonnuëm mëënyü maado bë, shinë paata bë inla ëkër
go tokato. Ogo gamcho yaaru në ngoi ëm yadü lo kukkok la kaabolo no ogo
murko achür go paarë; ëgum nonuk okkë ngok lëga bë bullëpë jitoka.”

Moti 18

Yë Bere Kai Yaaru Në
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

1 Ëmbë rüdo ogoi Jisu bük rëgë nam gaddë aado la takato, “Yë bere Yürnë
gë rëgëko lokë kai yaaru në?”

2Ogo Jisu ome aken go büklo goggë doola, buluk atür gë penkolo dagmo
jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

3 Okkë ogo bü mentoku, “Ngo jijja bë mendu, nonu yë bulu dü ome anni në sëmbë rüdek lama rëdü, nonu yaddü lochin yë lachin Yürnë gë rëgëkolo aala maarë.”

4Ëkë lëga bë, yë sokë ome anni në sokë garü bë aü ë aü ëm anni nago bë mëësi duudü bü ëm Yürnë gë rëgëko gë kai yaaru në.

5Okkë da, yë dü sokë garü bë ome anni nëm ngok amin lokë torük sidudü bü ngomëi torük sidu.

Rümur Rümonë
(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

6Rüdak kom, Yë ngom jijja bë mëënë ome gadë lokë aken gonnëm rümur rümo duudü, bük lëga bë lüdoh go lügu lo paklük situla shinë paata lënyür golo lumlük sinamë alë yaado.

7Tani mooko sogo nyi ëm paap rüdo bë agër rügënë lëga bë mëëdür ë, sigi rüka nam sigi aaru kendo, rülachin yë nyi gëlok si gadë si aadu dü bük lëga bë mëëdür ë.

8 Nokë alak ë ba allë nom rümur rümo duubolo, ëgum tëklen gëlla ërpak toka, no alak ë daanyi okkë alë daanyi ëm gëdola ui moora gë ëmëm guyar kobolo ërlük kotë duusëm, no laktu lëtutola turla rëyar kolo aanamë nokë lëga bë alë yaado.

9 Okkë nokë anyik ë nom kaamur modu boolo, ëgumchin no eklen sigëlla ërpak toka. No anyik pünyi ëm gëdola ui gë mëlü mëroh lo ërlük kotë duusëm turyar la rëko mookolo nyükma tola nokë aanamë alë ya ë.

Solar Ngeenë Lo Menrü Sinam
(Lk 15.3-7)

10Nonu sim chensi laka, ome ajji në sokë aken gokom mëëloh kaaloh maabëka. Lëga ë ngo nonnu ëm mendu taayo tolo duunë buluk taayo lampoh ë ngok taayo Abo gë nyukmo ëm kaayar sila duudu.

11Tani gë Oroh gë aanamë, ngeenë gaddëm tushü baalë taabë aato.

12Nonu yo bë mëëdo? Solar chamrü dagnë nyi gonnë solar ador go ngakla ngeemo boolo, bü acham kona gola kona ëm rëcho motola dorken ngakrom nëm moorom diirom lobë mamin gëma rëdü?

13Ngo nonnu ëm jijja ëm mendu, ogo ador ngenëm paarë kuëm ngemanë acham kona ëm pënamë ngakrom në ador ëm paaku nam ëm mëëken yaaduuku.

14Ëkë chë garü bë nonuk taayo Abo chin sokë ajji në ome gadë sokë aken gonnëchin ngenam ëm alë bë mëëma.

Rümur Në Büroh

© 2008 by The Bible Society of India.

15 Nokë achë abür gonnë nom nyiroh bë rümur duubolo, no nonyik ara si lo indola rümëm ëm menken sitoka. Bü nokë agom ëm tarë boolo no noükë achë abür ëm paatuku.

16 Rülachin, nonyik si agom ëm tamarëm, no nyi aken goba anyi go bola ingë toka. Ogo anyi aum agom lokë bük achë abür ëm kaalü maanam lëga ëm taparë.

17 Bü ogochin buluk gindo ëm tama tëttë bë rürëboolo Kristan ajen doolu lo menji sitoka, okkë doolu ajen gë agom ëm tama tëttë bë rübë rëbolo, bü ëm Yürnë ne chenma në okkë dodin laachü në nyi garü gobë mëëto kuka.

Mentum Nam Okkë Tolük La Mennam

18 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonu yo ëm tani mooko sogo puuchë duudü ëgum bë taayo mooko lokom puuchë rë, okkë yo go tani mooko sogo taakok rëdü ëmbë dada taayo mooko tolokom taakok rë.

19 Okkë ngo mendu kuda, nonu nyidum anyi ë nonuk aralo yo lëga godü kumsë ëgum lëken doola kumbolo, ëgum taayo Abo nonuk lëga bë rüpü jirë.

20 Yo lëga ëmrëm, yo lo nyidum anyi gomarëmchin aum go ngok amin lokë duudum sidudü, ngochin ogo buluk duukolo duumin gëdu.

Mennyü ëm Ëpak Maanë Pakbo Golo Menrü Sinam

21 Ogo Pitor bü Jisu gëlo aala takato, “Rutum, ngom achë abür ë rünyü rëm, yadü nago ngo rünyü ëm ëpak saë dü? kanü gossa dü?”

22 Ogo Jisu bü ëm menjitoku, “Ma, ngo nonnuëm kanü gonyumka ëmrë,” Rülachin acham kanü gola kanü lobë,

23 Okë lëga bë taayo mooko ë aken roja gonnë aü gë pakbo lokë guunyü ëm machum tanam garü ë.

24 Okkë guunyü ëm yadü lo machum rëptë todü hajar ürü laanë gonnë bëa jitoku.

25 Ëgë nyi ëgë narnam murko ëm jingam laku maabë rünam lëga bë, bü ëmla bük nyimë okkë aaji oloh gaddëm okkë buluk yëku yëra buppü ëm pukpala dordo kubë rutum ë mento.

26 Pakbo ëgë rutum ogo lënë kumpër aado la, mentoku, Rutum! ngok guunyü buppü ëm jila dooku bë ngom anni goda toralaka.

27 Pakbo okë rutum ëgë bük kumnam ëm aya tapala bük lokë paasë narnam guunyü doonë ëm koku maabë ëpakto.

28 Rüdakkom ëgë pakbo chë ëgë yadü lo okë inlen tokudü bük lëkkë lokë chamrü murko guunyü gënë go inpa sito. Ogo bü aken në okkë narnam

© 2008 by The Bible Society of India.

guunyü ëm jigor laka ëmla lügu lokë gagda doola nyumsür lapë ëmla rüto okkë mento, “Ngokë guunyü ëm dorgor lakuka!”

29Bük pakbo ajen ëgë bü ëm lënë kumpër la kumla mento, Ngom anni nago tora laka ngo nokë guunyü buppü ëm dorji kulë pëla.

30Rülachin ëgum tajima, ëgum taru gëlla bü inla nyi ëgum bük guunyü ëm dorma tëttë lobë ëmla patëk lükla achüto.

31Ogo bük pakbo ajen gaddë tagëlla yo bë rüken doodü ëmla mëëdük mingë to, okkë bulu rutum ëm lëga buppü ëm menji toku.

32Ogo rutum ëgë pakbo ëgum gogaa paala bü mento ku, “No nyirë në no!” “nokë ngom kumko lokë ngo nokë ajë guunyü dorsë gaddëm ëmmum bë ëpak jito.”

33Ngokë nom rünam garü bë no noükë pakbo ajen ëmchin ëmmum nguru bë ëpak maadona?

34Ogo bü ëm ëmmum bë ëpak në rutum ëku marla bük buppü guunyü ëm dorma tëttë lobë duudo bë ëmla bü ëm patëk lükla atoku.

35Jisu menpin la mentoku, ëkë lëga bë nonuchin nonuk achë abür ëm aü gë asin aapuk jaa lokkë rümur ëm topak maabolo. Ngok taayo Abo chin nonu nyimü gë guunyü ëm ëmmum bë ëpak maarë.

Moti 19

Nyimë Nyilo Ëpak Sinam Lëga Ëm Jisu Gë Dooyü Nam

(Mk 10.1-12)

1Jisu sim agom gadë sim menngam jiro bë Galili ëm ëpakla Jordon takdü Judia mooko bë aalük to.

2Okkë nyitü go bü ëm inmin gëto ogo bü bullëm mopoh to.

3Ogo Pharisi gaddë aala bü ëm hüka darka bë takato, “Nyi ë aü gë nyimë ëm guunyü mum go lüggëla ëpak sila nam Ayon kaado naadü?”

4 Jisu bü bullëm menrük sila mento, “Nonu pülen dak okë lëga ëm küka maalare, pütu pükë bë nyilo ëm püla okkë nyimmëm pünam ëm?

5 Okkë mento, ‘okë lëgalo yaame ë aü gë anë abbom ëpak sitola aü gë nyimë lo aadum sirë, okkë anni ë adin aken gobë rürë.’

6Ëmbë rünamë bulu nyidum anyi gobë rükuma, lëga ë binyi amür adin aken gobë rübi siduuku, okë lëga bë Yürnë bük rüdum sinam ëm nyi ë angu si bë rüpen siyoka.”

7 Ogo bulu bü ëm takato, ëmbë rürrëm Moses yo bë nyilo ë aü gë nyimë ëm ëpak sigë naanë pota jigëlla ogo nyimë ëm ëpak tokuka ëmka në?

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ëgum Jisu bullëm menrük la mento, “Moses gë nonnuëm nonuk nyimë ëm ëpak sidobë tolük nam lëga ë nonuk hakëm gëkolokë mum, rülachin Yürlen dak lokkë ëkë kaama.

9 Ëkë lëga bë ngo nonnuëm mendu, yë dü aü gë nyimë ëm nyimë nyilo bë rëkor duukor lo mëëlük maako lo ëpak sila nyimë këbë go lala okkë nyimë ëm nyilo këbë golo inmo duudü ëgë bü ëchin rülum du okkë nyimë ëmchin rülum modu.”

10Ogo bü ëm rëmin gëbënë gaddë mentoku, “Ëmbë gügo hügo ë rüdu rëm nyimë okkë nyilo bë rüdobë laamin simalachin alë yaade do.”

Nyimë Nyilo Laamin Sima Bë rëpek Nam Lëga Ëm Jisu Gë Dooyü Nam

11Ogo Jisu menrük sila kuda, “ëgum agom buppü ëm nyimü ë tolük maarë, rülachin ëmbë hübik doobë ëmla jinam ë rëla rë ëmjito.

12Lëga ë aken go anë gë aajur ogar daklo mumbar bë olen to, atu gonë nyi ë aü ëm mumbar bë rümo sidu, okkë aken aken go Yürnë gë rëgëko rëtu lëga bë aü ëm nyi mum bë rüdo bë tolük sila asido, yë ëgum tola duudü ëgë ëgum bë tolük sila rëladu.”

Ome Anni Në Gaddëm Jisu Gë Rülibongo Murlük Nam
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

13Okë kookü bë ome anni nëkë Jisu ne alak ë hiipo doola rülibongo kumlük jido bë ëmla aagë jito, rüdak kom Jisu gë rëbë gënam gaddë nyi aagë në gaddëm ropak to.

14Ogo Jisu bü mento, “Ome anni në gaddëm ngok sogo aamo toka, okkë bullëm mentum yooka, yo lëga ëmrëm Yürnë gë rëgëko ë bulu garü në nyi gadë gë.”

15Jisu bü buluk taayolo alak ë hiipo doola rülibongo jilük jitola okkë inlen nyoto ku.

Yaame Tola Nyitë Në Lëga
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

16Ëgum bë rüdo ogo kaanamë nyi go aado la Jisu ne mento, “Saar ë, turyar la hüla rënam ëm yo jaa në alë në agër go rüla assë dü?”

17Ogo bü bü ëm mentokuda, “No yo bë ngom alë në ëmduna?” aken nyum ë rülachin yëchin alë yaanë kaama, “Ëgë alë në ëgë Yürnë nyum, rülachin turyar la hüla rëkolo püso mëërëm Yürnë gë Ayon gaddëm rügë toka.”

18 Yo chë në niitin ëmdü ëmla, nyi ëgë takato, ëgum Jisu bü menjito. “Nyi pakë yooka, nyiikë nyimë nyilo rülum doyë rüyoka, chooyoka, mëmin gëyoka;

19 Nokë anë abo ëm pakyür laka okkë nokë doolu rükmë ëm noü aü garü bë aya silaka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

20Yaame ëgë mento, “Sim buppü sim ngo haggap gëdu rülachin yochë godü ngok ijja lobë püram gëdu nammë?”

21Ogo Jisu bü ëm menji toku, No buupü ru so mëërëm, inne kulaka okkë nokë gügë hügë nam yëku yëra buppü ëm pukpala nyima open gadë lo ornyo bë ortaka, ëgë nokë taayo mooko tolo kachü nam bë rürë. Ogo ngok kookülo inmin gëdobë aato kuka.

22Rülachin yadü lo yaame nyi si agom ëm tabadü, bü mëëdük ë rütola innyo toku. Lëga ë büklo yëku yëra ë yaaka go dooto.

Yürnë Gëlokë Buppü Agër Ëm Rüla Nam

23Okë kookü bë Jisu bü bü ëm rëbë mingë në gaddëm mento “Ngo nonnuëm jijja ëm mendu nyitë nyi gëbë Yürnë gë rëgëko lo aatë nam si aala ruma nam go.

24Okkë ngo lëken goda menji duukuda, nyitë nyi ë Yürnë gë rëgëko lo aatë nam sim pënamë ut gonnë manyü sooya në aru lokë inpek tanam garü do.”

25Yadü lo Jisu bük rëbë gënam gaddë agom sim tapa todü bulu olla mëëla takato, “Ëgë boolo yë kulalo tushü baalë korëkunna?”

26Jisu bullëm kaagap doola mento, “Nyi lokë si rülamaanamë, rülachin Yürnë gëlok buppü agër ëm rüladu.”

27Ogo Pitor menrük sila mento, “Ngonu nom inmin gëdo bë ngonuk buppü ëm ëpak to, ngonu okë yo go paado bë?”

28 Jisu bullëm mento, “Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu,” Ali hürum lo yadü lo Tani gë Oroh ë lou në ain duutëm lo duurë dü nonu chensi rë, ogo ürü gola anyi ngom inmin gënë nonu kom duutëm lo duumin gëya rëku, okkë roja bë Israel gë ürü gola anyi ope ëm rutum rëku.

29Okkë ngok lëga bë yë bulu dü nyimü ë aü gë namë, achë abür, abo anë, anyë abür okkë aaji oloh, okkë rükü buppü ëm ëpak duuna chamrü amen ëm paarë okkë turyar la hüla rëkkoëm paarë.

30 Rülachin yadü go incho badü kookü rëku okkë kookü bë innë incho rëku.

Moti 20

Anggur Rükü Ëm Rünë Lo Menrü Sinam

1Yürnë gë rëgë ko lëga ë sëkë garü do, anggur rükü ato gonnë aroh komchi bë nenla rüglap joolük sa nyi matë na garü ë.

2Okkë alo rüglap ëm adoli bë jido bë ëmla rüglap në gaddëm torük sigëlla, bük anggur rükülo rükü rüdo bë ëmla inmoto.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Doolu gë korë pachë rüpom lo doonyi gë chaato bë kaalen nammë këbë ëkë yo rüma bë daknyo bë dakto.

4Bü bullëm mento, nonuchin ngok anggur rükü alo inla rükü lokë rüttaka, ngo nonnuëm rüglap alo jichü ëm jirë, ogo bulu into.

5Bü lënyi naabë doonyi gë dumrük lo doodo bëku daala rulë bë rüchü ëm rütokuda.

6Bü lëken gokuda rüglam indü doonyi gë rulë bë korë pachë pukkolo kaalen kuda nammë nyi ëkë rëmen chë tokuda, bü bullëm taka tokuda nonu yo bë doonyi gë alo buppü ëm agër rüma bë rëmen duuna?

7Ogo bulu mento, ngonnuëm yëchin rüglap gognë kaama, ëgum tala bü bullëm mento, nonuchin ngok anggur rükü alo rükü rüttaka.

8 Arum rëku ogo, ngurlëk lërü ogo, rüglap rëgë në ëgum mento, rükü gë gaddëm goggë rëkula buluk rüglap lapjo ëm rükülo indo bë gogtür gognya nam lokkë jirëp la gogcho yaaru nam lo jitoku.

9Arum rüglam indü lo goggë rëlla rükü rümo nam gaddëm nyimü ëm alo rüglap rëjo rëchü ëm jito.

10Ëgum kaala, aroh komchi bë rüglap lo goglük nam gaddë yaaka yaabë bulu paatë rënna mëësito. Rülachin bullëm aken ëm alo rüglap joochü ëm jito.

11Yadü lo bulu aacho lachin aadë lachin lëyü bë paaka dü bulu ngurlëk ato ëgum mengur toku.

12Bulu mento, sigi nyi gogtür bë gognam gadë si sago gonyum bë agër ëm rüka, rülachin no bullëmla ngonnuëm rüglap alo buupü ëm doonyi gë haguh gë endür doobë rünam lëyü sido bë jooka.

13Rüdak kom bü menrük sila mento ku, Ajen gadë ngo nonnuëm rüyë maakë, rünamë nonnuë rüge indak ogo rüglap alo arë nyum go laado bë torük simarem.

14Rünamë no rüglap alo arë ëm laala inlakuka, ngo gogtür bë gognam bü ëmchin nokë lëyü bë jilëpë ëmla mëpak roto.

15Ngo ngoük murko ëm ngoük mëëchom bë rüla maarëi? Ëmbëi maalachin jipoh namëm no mëënyü yaado nai?

16 Ëkë lëga bë, incho në kookü okkë kookü ë incho rëku, ëmla Jisu bü menji toku.

Jisu Bük Sisë Baab Ëm Lëum Naabë Mencho Jinamë

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

17Jisu bü Jerusalem bë indakla, bü nyidum ürü gola anyi rëbë gënam gaddëm gogdëk gëlla bullëm mento,

© 2008 by The Bible Society of India.

18Bü bullëm mento, “Tagap toka,” Ngonu Jerusalem indak, alo Tani gë Oroh
ëm buutë gaddëk lo okkë Ayon tomsür në Saar gadë lo kublük rë, ogo bulu
bü ëm sido bë parlükla simo rë.

19Okkë bulu Yürnë ne chenma në gadülo jilük gëlla bullëm churkër bakër la
momorë okkë paakolo pikkë morë, rülachin bü loum naakolo turkur la gërëp
rëku.

Anë Gë Kumla Konam
(Mk 10.35-45)

20Jebedi gë nyimë bük oroh anyi ëm aagëla lënë kumpër aado la Jisu ne mü
ëm ayalaka ëmla kumala koto.

21Ogo Jisu takato, nokë kogë doonamë yo lëga go? Ogo mü ë mentoku,
nokë rëgë deeko lo ngok oroh anyi sim nokë lakbëk okkë aken nëm lakchi
lo duumo jilaka.

22Ogo Jisu bullëm mentoku, “Nonu yo go kodudü ëgum chenma, nonu ngok
tüko malu lo tüla rëdü?” Ëgum bulu “Ngonu tülarë ëmla menrük sito.”

23Jisu bullëm mentoku, “Nonu ngok malu tükolo tünam gëbë tülarë,” rülachin
ngok, “lakbëk lakchi bë duumo saëm ngo tobëk lüknam më ngok lomo, sim
duude nëm Abo bü yëm darla apa dü ëgë bulu duurë.”

24Agom sim yadü lo ürü gonnë tapa badü, achë abür sinyi ëm majja bë
marto.

25Ogo Jisu bullëm gogkum gëlla mento, “Nonu chensidu, Yürnë ne chenma
në këba rutum gaddë buluk rutum bë rüdu okkë nyitor nyiga gaddë bullëm
mengë rügë du.

26 Nonu sim rüla maarë, nonuk atür okë yë kai yaaru so mëëdo boolo bü
nonuk agër rügur nëbë rücho toka.

27 Okkë duucho dagcho so mëënë nonuk pakbo bë rücho ru kendo.

28Lëga Tani gë Oroh ë rügur kotta lapë ëmla aama, rülachin rügur taabë
ëmla aato, okkë bük turnam ëm kaabo raabo buppü gë turkur nam ëm rülen
jido bë ëmla mum aanam ë.”

Nyükma Në Nyi Anyi Go Jisu Gë Mopoh Kunam
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

29Jerikho lokkë Jisu okkë bük rëbë gënam gaddë inlen dak ogo bosi bora nyi
ë bullëm inmin gëto.

30Ogo bëda baayür lo nyükma në nyi anyi duunë Jisu gë inpek nam ëm tala,
bulu gogtoo la gogrëpla mento, “Rutum, Dabid gë oroh!, ngonnuëm ai amar
kaapa laka Saar!”

© 2008 by The Bible Society of India.

31Nyitü ë binyi ëm jurup bë duutoka ëmla rooto, rülachin binyi pakya bë, Rutum ë, “Dabid gë oroh! ngonnuëm ai amar kaapa laka, Saar!” ëmla gogtoo la gogya yaya to.

32Jisu dagtu doola bullëm goggë doola mento, “Yo go nonuk lëga bë ngom rüji laka mëëdola?” ëmla takato.

33Ogo bulu bü ëm mento ku, “Rutum,” “Ngonuk anyik ëm nyükpo jimolaka!”

34Jisu binyi ëm aya tapala okkë binyik anyik ëm mamka jito: Ogo lëken gobë buluk anyik ë kaapa toku okkë bulu bü ëm inmin gëtoku.

Moti 21

Jisu Gë Jerusalem Lo Rügum La Aakunam

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

1Jisu okkë bük rëgë nam gadë gë Jerusalem aalük tadak lo yadü lo Olib moodi putu gë Bathaphage lo aalük badü Jisu bük rëbë gënam nyi anyi go incho doobë kanam lükto.

2Binyi ëm sëmbë menlük to, “Nonyi ë chaatup doolu gë inneka. Ogo nonyi soküh go ao ëm rütak sila rüla anam go inpa rë, ëgum sargë doola ngopë boa taaka.

3Okkë nonyi ëm yë dü yo go agom menrë boolo, bullëm Rutum gë lëga bë ëmji toka, ëmbolo ogo bulu toji daarë.”

4Sëmbë rünam si Yürnë gë nyijük gaddëk menchola anam agom ëm buupü gënam bë rüka.

5 “Jayon lokë taon ëm mentoka, nonuk roja ëm kaasitola! Bü dëëmë tola soküh taayolo gachala duudola aadu në okkë soküh ao taayolo gachala aakunëm.”

6Jisu bük rëgë nam nyidum anyi ë Jisu yo go mentom lüktodü ëgum indola rüto.

7Bulu soküh anë ëmla ao ëm laala buluk taayolo nyi gaddëk ejë ëm puulük jito, ogo Jisu bü soküh gaddëk taayolo duuto.

8Nyi atür ë aü aü gë ejë ëm bëda lo puujë jito, ëmbë rüdo ogo atu gonnë sünë aakbëm pala puujë jito.

9 Atür ë luucho jacho indola rumlë into, “Turbu daalë në Dabid gë oroh! Yë Yürnë gë amin lo rülibongo ëm aagëla aadu në! odoom yaaru bë turbu daalë laka!”

10Yadü lo Jisu Jerusalem aalük todü, taon buppü ë lomgo sila, “Yë dü bü?” ëmla nyi gaddë taka sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ogo këba ë menjito, “Sigi Galili gë Najarath lokë Yürnë gë nyijük Jisu kuna.”

Jisu Gë Kumko Namë Lo Aanam
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

12Okkë Jisu Yürnë ne kumko namë lo aado la korë pachë puknë buppü ëm minpak to. Okkë murko kolo ëm koonür bë mogë rëlla jiko jipek në tügë naanë, Pukum Pëjap puknë gë duugë buppü ëm tukup baalekla moji to.

13 Ëmbë mogë rëlla bü mento, “Sigi sëmbë ektuda, ‘Ngokë namëm kumko namë bë ëmrë,’ rülachin nonu choopom mëpom rupom ko aru bë modu!”

14Kumko namë ogo nyükma, lëku lëbë nëkë aanamë, Jisu aanë buppü ëgum mopoh jito.

15Rüdak kom yadü lo nyibuh buutë lërü gaddë okkë Ayon tomsür në bük arüsinyo agër rünam gaddëm kaato okkë ome gaddëk kumko namë baayür lo “Tushü baalë në Dabid gë oroh ëm koik du!” ëmnam ëm tala majja bë marto okkë majja bë anek to.

16 Ogo Jisu ne bulu takato, “Ome gadë si, yo mendu naadü no tadu re?” Jisu “Ëm” ëmrük sigëlla mento, “Nonu yaddü lochin rika maarem? ‘Ome, ungnga gadëk nappa lokë nennë koik ë buupü në koik ë ëmnam ëm.’ ”

17Sokë kookü bë bullëm taon lo ëpak tola bü Bethani doolu bë inlükla ogo yuplük toku.

Kukcho Sünë Go Jisu Gë Beenam
(Mk 11.12-14,20-24)

18Aroh komchi bë Jisu bük taon lo inkur dakku ogo bü këno ë rüto.

19Bëda baayür lo kukcho sünë go ogo kaapala ahe nginnë dooma dü ëmla inga nammë, ahe dagma bë anü ë nyum bë rünamë, ogo bü marla beeto. “No yaddü lochin ahe seela kuyoka.” Sigim mendak ogoi sünë sendato.

20Jisu bü ëm rëbë mingë në gaddë ëgum kaarë nammë, yo jaa bë rünë ru gobere ëmla bulu mëëto, “Yo jaa bë kukcho anë si büba jaa bë senka në?” ëmla bulu hükato.

21 Ogo Jisu bullëm menjila mento, “Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonu mëëji modë kaamabë mëëgë sila kumbolo, kukcho anë ëm rünam garü bënyum bë rümarë, rünamë nonu moodi simkom allu inneka ëmla kanam larë, okkë ‘Shinë silë lëra bë yoblük eka ëmdokom ëmbë rürë,’

22Nonu ëkë lëga bë dinchi bë mëëgë sila kumbolo, yo go no kumdodü ëgum paarë.”

Tornam Bë Jisu Gë Rünam Ëm Hüka Nam
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

© 2008 by The Bible Society of India.

23Jisu gë kumko namë aralo aado la, dooyü menngo sido bë, nyibuh buutë gaddë okkë nyigü solo nyi gaddë aado la takato, “No yo në lërü ato bë rüdola sim rüduna? okkë yë la sim lërü ato bë rümo duunë?”

24Ëgum Jisu menrük sila mento, “Ngochin nonnuëm tanam go taka rë, nonnuë ëgum ngom mentom rëbolo, ngochin yo në tornam bë rülako lokë rüdudü menji ngiirë.

25Jon Baptis gë nyi ëm Baptis nammë yo lokkë yëkë lokë aato? taayo tolokë edü ma nyi lokë edü?” Ëgum tala bulu parka sigëlla mento, “ngonu taayo tolokë ëmbolo bü taka rë yo lëga nonu bü ëm mëëgë simato? ëmla.

26Okkë kuda, ‘ngonu nyi lokë ëmbolo kuda’ ngonu nyi gaddëm boso duukuda, lëga buppü nyi ë Jon ne Yürnëgë nyijük bë mëëdukuda.”

27Ogo bulu Jisu ne mentoku, “Ngonu chenma,” ogo Jisu chin bullëm mento, ëgë boolo, “Ngochin yo në lërü parga bë tornam lokë rüdu dü menji nguru maarë.”

Oroh Anyi Golo Menrü Sinam

28Nonu yo bë mëëdo? nyi golokë oroh anyi go duuto, abo ëgë abü ëgum inla mento, oroh ë anggur ngurlëk alo inla rükü rüttaka;

29Oroh ëgë mencho bë inmarë ëmcho to, rülachin kookü bë mëëdek silaku rükü inla rükü ëm rütoku,

30Okë kookü bëkuda abbo ë oroh abür lo inla kanam tokuda. Bü tada gëlla abo ngo inrë ëmda to. Rülachin bü inku maato.

31Oroh anni sokë yë yaa bere abo gë mëëga ëm rüpa në? ëmla taka nammë bulu abü sigi ëmla menji toku, ogo Jisu bullëm mento ku, Ngo nonnuëm jijja ëm menji du, dodin urgo nëla okkë choogo rugo në gaddëchin nonnuëm pënamë Yürnë gë rëgëkolo incho yaarë.

32 Lëga ë Jon Baptis bü nonnuëm alë në bëda ëm kaatom lapë ëmla nonuklo aato, ogo nonu bü ëm jijja bë mëëtin toma; Rülachin dodin urnëla okkë choogo mëronë jijja bë mëëka. Okkë nonu sim kaaru lachin, mëëdek silaku jijja bë mëëto kuka.

Anggur Rükü Ëm Dotak Jila Rükü Rünë Nyi Lo Menrü Sinam
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

33 Menrü sinam agom goda tagap toka; yaaka go rükü kode doonë Anggur rükü rünë nyi ato go rëto. Bü anggur rükü agum solu raggola ato. Okkë ola nyumlen deeko aru gokom dula ato, okkë ogo kaara në duudo bë gorëh go rakto, okkë rükü gadë ëgum dotak laado bë rükü rünë gadë lo jitola odoo ko mooko golo nyibo moin nyoto.

© 2008 by The Bible Society of India.

34Yadü lo ahe nginla laachü dü kubadü bü bük rüra nago bük gëssëm laachü dooku bë dotak jido bë rükü rünë lo inmo toku.

35Rükü dotak jidenë gaddë bük rüranë inmo nam ëm segëlla akenëm dëmto, aken nëm pakë to, okkë aum naanëm ülü lokë gëkë jito.

36Okë kookü bë agër rüra nëla incho në gaddëm yaaka yaanë go buluklo inmo toku da, ogo dotak jide në gaddë bullëm rüchü bë rüto kuda.

37Okë kookü yaaru bë bü aü gë oroh aken ëm buluklo inmo to. Bü mensi to, “bulu ngok oroh ëm pakji rëku lapë.”

38Rülachin dotak jide në nyi gaddë oroh ëgum kaarë nammë bulu nyimü ë mensikai, sigi kuma bë rutum gë oli bë rëgë kudenë, kaju aala bü ëm mopak laju, okkë bük rutum bë rügë naanëm laarek laju.

39Ëkë lëga bë bulu bü ëm segë doola anggur rükü agum gë ërlen gëlla pakë to.

40Okë lëga bë yadü lo anggur rükü atoë aarëku ogo dotak jila duunë gaddë yo bë rürë kudü?

41Ogo bulu bü ëm mento, “Bü alë maanë nyi gaddëm pakë kapak rëku, okkë këbë anggur rüküëm anggur ngindü ëm ato bük gëssëm jido bë nyi këbë gadë lo jirëku.”

42 Jisu bullëm mento ku, “Yürnë gë boi lokë mennam ëm nonu lëkkala kaama re?” “Lüpum pumnë gadë gë mëëpak nam ülü ë pumgü lërü bë rükaku; Sim Yürnë bü rümotu, ëgum ngonuk anyik lo arüsinyo nago bë kaara sidu.”

43Ëkë lëga bë ngo nonnuëm mendu, Yürnë gë rëgëkom nonuk lokkë laarek gëlla ahe seemü jimo denëlo jirëku.

44Yë sogo lünë sogo holük rëdü ëgë otür obar sila amin bë bëkpen sirë, Rülachin yëkë lo si lüünë sigi holük rëdü bü ëm pëmük bë morë.

45Ijja Jisu gë menrü sinam sim yadü lo nyibuh buutë gaddë okkë Pharisi gaddë tabadü bulu chensika ngonu ngonnuëm mendu ëmla.

46Bulu Jisu ne sede ko bëda age matëto, rülachin bulu nyi atür ëm boso to, lëga nyi gaddë Jisu bü ëm Yürnë gë nyijük gobë mëëto.

Moti 22

Nyida Dochum Doko Golo Menrü Sinam

(Lk 14.15-24)

1Okkë lëken goda Jisu bü bullëm menrü sila agom goda menjito,

© 2008 by The Bible Society of India.

2“Yürnë gë rëgëko ë roja gonnë aü gë oroh lo nyamë go rüruh menruh la anam garü ë.”

3Bü aü gë agër rüra në gaddëm nyamë gë lëga bë nyida dochum lo gognam nyi gaddëm aatoka ëmla gogdo bë inmoto, rülachin buluk gog nam nyi gaddë aalüma ëmto.

4Okë kookü bë rüra në gaddëm atür ya go inmo gëlla menlük to, gognam gaddëm sëmbë mentoka, ngo huben në sobo, soë ëm nyamë dochum lëga bë patu, okkë dosë tüsë buppü ëm morotu, aado la doji rulaka ëmla mentoka.

5Rülachin nyi gaddë tajam kaayam aü aü gë inso mëëko gë inra sila rüka, aken gonnë aü gë rükü bë okkë atu gonnë aü gë püko paako lo innyo sirato.

6Okë atu gonnë rüranë gaddëm sela lëpa lükla motu rüre paala bullëm mokë to.

7Yadü lo roja ëgë agom ëm, tapa todü, majja bë marka okkë bü sipai gaddëm nyida dochum lëga bë bora nëm pakë në gaddëk duukolo inmoto, ëgë bullëm motür doobë okkë buluk doolu ëm rompak jimo toku.

8Okë kookü bë bük rüranë gaddëm mento kuda, nyida dochum ëm moro ë, rülachin ngok nyidalo nyikin bë gognam gaddë sogo aaru maade nëkë nyi.

9Ëkë lëga bë bëda alo nendola nonuk kaachen tachen nam buppü ëm ngok nyamë dochum lo gogtaka,

10Ogo agër rüra në bëdalo nenla yadü go pakla badü nyi alë nëm okkë alë maanëm gogdum sila rünamë nyamë dochum namë lo nyibo angin bë büchür toku.

11Rülachin roja ëgë nyibo gaddëm kaarë nammë, nyi aken go nyida lo dochum dotërëm gënam ejë laklük gëma nago bü kaapato.

12Roja bü nyi ëgum takato, “Ajen, no yo bë nyida indak ëm gënam ejë ëbë laklük gëma bë sogo aanamë? nyi ëgë yo agom menrük lama bë rütoku.

13 Ogo roja ëgë rüji doji në gaddëm menlükto, bü ëm alë alak ëm leegë rëlla agum gë kanë ko alo ëllen gëka, alo iju ë litë korëkla kapla riila doodak ebë.”

14Lëga ë gognam ë yaaka go, “Rülachin darlen nammë anni nago nyum.”

Dodin Urnëm Jinam Lëga Ëm Taka Nam
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15Okë kookü bë Pharisi gaddë innyo dookula Jisu bü ëm agom menkolo agom ëkë taka gëlla pinruh sito.

16Bulu Jisu gëlo buluk rëgë nam nyi ëkë okkë Herod gë nyi ëkë aken gobë aamo to. Okkë ëgë bü ëm mento, “Saar ë,” nom ngonu jijja ë ëmla chendu,

© 2008 by The Bible Society of India.

“okkë Yürnë gë jijja bëda ëm kaatom mentom në okkë nyi gë rüpe dope ëm yëmchin boso kano gëmanë.

17Ëgë boolo nokë mëënam ëm ngonnuëm yo bë mëëdu dü menji toka? Kaisar bë dodin urnam si jisë goru dü ma jima kendo naare?”

18Rülachin Jisu bü buluk pukrë haaki gënam ëm kaala mento jijja maanë gadë nonu, “nonu yo bë ngom ngok rümur menmur lokë gagdu bë ëmla jüka daapak duuna?

19Dodin urra në murko go ngom kaatom lake!” Ogo bulu bü ëm adoli saanür go laaji to,

20Ogo bü bullëm taka to, “Yëkë nyimaa ë okkë ekgap nam si yëkë amin ë?”

21Bulu bü ëm menjito; “Kaisar gë” ogo bü bullëm mentoku, “Kaisar gë yëra ëm Kaisar bë jitoka okkë Yürnë gë yëra bë rünnëm Yürnë gëbë jitoka.”

22Yadü lo bulu agom gadë sim tabadü, bulu arüsinyo bë mëëka, okkë bulu bü ëm ëpak tola buluk aü aü gë bëda lokë innyo toku.

Sinë Gadëk Turkur Kunam Lëga Ëm Hüka Nam
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 Ogo alo ogoi sinnë turkur kunam ëm mënamë ëmnë Sadusi gaddë Jisu büklo aala bü ëm takato.

24 Bulu menka, “Saar ë” Moses bü ngonnuëm sëmbë mento, nyimë ëm nyilo ë omë oroh bëëma dabë sinyo boolo, bük achë abür gonnë tumbo ëm nyimë bë duugë gëlla siro në büro okë lëga bë oli oji toka.

25Ngonuk aralo, achë abür kanü duunë go kaato, achë yaaru ëgë nyimë go laato rülachin sinyo to, okkë bü aaji oloh kaama to, sinyo nammëm bü aü gë nyimë ëgum bük abür lo ajito.

26Okë garü bë anyi naanë lokkë aum naanë lo okkë rüla kanü naanë lobë ëmbë rüka.

27Okë rütür bë tumbo ëgë sikaku.

28Ijja ëgë boolo, sinë gadë ëgë turkur rëkkuëm yëkë nyimë bë rürë kudü?

29Jisu bullëm menrük sila mento, “Nonu menmur sidu yo lëga ë nonu Yürnë gë boi ëm okkë ëgum maarëm kom Yürnë gë tornam ëm chenma nyi.

30Sinë gaddëk lokë turkur rëkkuëm nyi gaddë nyimë nyilo bë tokumarë, bulu den taayo lampoh garü bë rüya rë.

31Rüdakkom sinë gadë lokë turkur kusë lëga ëm Yürnë bü nonnuëm yo bë ëmtudü ëgum nonu rika maado lare?

32 Ngo na ‘Abraham gë, Isaak gë okkë, Jakob gë Yürnë ë’ Bü sinë gaddëk Yürnë ma rülachin turnë gadë gë Yürnë mum.”

© 2008 by The Bible Society of India.

33Yadü lo bük dooyü menyür nam ëm nyitü ë taka dü bulu arüsinyo angu bë mëëto.

Doochonë Okkë Kai Yaaru Në Niitin Ë
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

34Jisu gë Sadusi gaddëm menkum nam ëm tala, Pharisi gaddë türken gobë rütoku.

35Ayon chennë aken gonnë bü ëm aapuk laaka bë ëmla agom ëm hükato.

36“Saar,” Ayon lokë niitin kai yaaru në yo lokkë bere?

37 Jisu bü ëgum menrük sila mento, “ ‘No noükë Yürnë Rutum ne muupuk asin lokkë okkë yaji yaloh lobë okkë nokë mëënam saknam lobë paklaka.’

38Sigi doocho yaaru në okkë kai yaaru në niitin ë,

39 Okkë anyi naanë sigi, ‘No noükë doogo doër ajen ëm noü chë garü bë paksi riisi laka.’

40 Buppü Ayon ë okkë nyijük gadë gë tomsür nammë sogo niitom anyi sogo duungam lükka.”

Kristo Gë Lëga Ëm Hüka Nam
(Mk 12.15-17; Lk 20.41-44)

41Pharisi gaddëm indum simo gëlla Jisu bullëm takato.

42“Nonu Kristo gë lëga ëm yo bë mëëdo? ëmla takato, bü yëk oli ë?” Bulu ogo bü ëm menjito; “Dabid gë oli ë,”

43Ogo bü bullëm mento, “Ëmbë rürëm,” Yo bë Dabid bü yaloh lokë mëërëm bü ëm Rutum ëmla gogka në? ëmnam sokë lëga ë bü sëmbë mento.

44Rutum no ngok rutum, Ngo nom rëbë rëlo gënnëm, Nyumbo tarum ëm chaakum gaabo tarum ëm chaakum jima tëttë lobë, no ngok kuurü kuutë lo koodin gëno dakto laka, ëmma re?

45Dabid bü “Rutum” ëmrëm Kristo bü yo bë bük oli bë rügge lapë dü?

46Yëchin gomken gochin bü ëm menrük sila maatoku, okë alo okkë rülleela yëchin yaddü lochin taka sa ëm mëëpo maatoku.

Moti 23

Jisu Gë Ayon Tomsür Në Gaddëm La Pharisi Gaddëm Mentor Nam
(Mk 12.38-39; Lk 11.43,46; 20.45-46)

1Okë kookü bë bü nyi atür ëmla okkë bü ëm rëbë mingë në gaddëm mento.

2Ayon chennë saar gaddë la Pharisi gaddë Moses gë Ayon ëm menji deenë duudu.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ëkë lëga bë nonu buluk agom ëm taji ru kendo, okkë buluk mennam takam ëm rüji kendo, rülachin buluk rünam garü bë rüma bëka, yo lëga bulu yo ëm mengë rügëla rüdudü ëgum rügë kuma.

4Bulu nyi ëm gëla maanë hai në yëra ëm nyiikë gorbü lo lukre, rülachin ëgum anni jaa nagochin rüdum lapë ëmla bulu aü gë lakchë gochin chikka maarë.

5 Bulu rünam mennam buppü ë nyi gaddë kaado tado bë ëmla rünam nyum ë. Buluk akor ëm chürtë bë ekgapla aü gë tukko lo lëëbü lo gëdo okkë ejë nyaanyum ëm aho doobë gëdo.

6Bulu këbë dopom tüpom kolo nyi buppü ëm pakko lüla alë yaaru në duukom duucho do okkë kumko namë lochin dinchi yaaru në duuko ëm duugë do.

7Bulu nyi luupom japom dukan bojar lo nyi ëm “Saar” ëmla kumko lüüdu.

8Rülachin nonnuëm saar ë ëmsë mo, yo rüla ëmrëm nonuk Rutum ë aken go okkë nonu buppü ë achë abür ë.

9Okkë tani mooko sogo yëm nekom “Abo” ëmmëm deeko kaama, yo lëga nonuk “Abbo ë” aken go, okkë bü taayo mooko tolo duudu.

10Nonu mastor babu ba menyür në ëmlachin ëmsamo, yo lëga nonnuëm menyür në aken go “Kristo” nyum.

11 Nonuk lokë kai yaaru deenë nonnuëm rügur në bü.

12 Yo lëga yë aü ëm kai rubë mëësi mosi duudü bü ëm anyi yaaru morë, okkë yë aüëm anyi yaaru nëbë mëësi duudü bü ëm buppü ëm pënamë kai yaaru nëbë morë.

Jijja Maanëm Jisu Gë Agnam
(Mk 12.40; Lk 11.39-42,44,52; 20.47)

13Jijja maanë Ayon ëm dooyü në okkë Pharisi gaddëa, nonnuëm moyëkë, nonu nyi gaddëm Yürnë gë rëgëko ëm kaapa moma bë buluk nyukmo ëm nonu pootum duulaka. Nonu aü ëchin tolo aamarë okkë nyi ëmchin aade nëm nonu aamo maadu.

14Jijja maanëm niitin në okkë Pharisi gaddëa, nonnuëm aya moyëkë, yo lëga ë nonu tumbo gadëk nammëm laarek du okkë nyi ë kaado tado bë ëmla asoorubë kumnam ëm kumdu. Ëkë lëga bë nonnuëm majja yaanë tugü pagge rëku.

15Jijja maanë Ayon ëm niitin në okkë Pharisi gaddëa, nonnuëm aya moyëkë, lëga ë nonu aken go mëëdek moku lapë ëmla moodi ishi ru ëm rabdo nonu yadü lo nonuk këbë ëm mëëdek morë kudü, nonu bü ëm nonu garü bë lënyi yaa go ui moora gë inmo rëku.

16Nyükma tola ingë nammë, yadü go boso nammë! nonu mentom du, Yë nyimaa kumko namë amin lokë chesi rëdü ëgë yo anyü achoh kaama;

© 2008 by The Bible Society of India.

Rülachin yë nyimaa kumko namë lokë ain doonë amin lokë, chesi rëdü ëgë mum bük chesi nam ëm aadu në.

17Nyükma pacha në gadë nonu! yo ë kai yaanë, ain ëre ma ain ëm dërëk doobë mola anë nyimaa kumko nammë yaare?

18Nonu mendu kuda, Yë soogü lërü lo chesi duudü ëgë yo arë kaama; rülachin yë amen jinyo bë jikolo chelük rëdü bük chesi nammë arë kaayanë ru ë;

19Nyükma në nyi gadë nonu! jinyo ëm puudo deedo bë kumko soogü ë yaare: Ëgë maalachin jinyo ë yaare, kai yaanë?

20Okë lëga bë yë kumko soogü lo chesi duudü, bü ogo ain lokë chesi du okkë jinyo bë jinam buppü bë chesi du;

21Okë lëga bëku yë nyimaa kumko namë amin lokë chesi rëdü ëgë nyimaa kumko namë lokë ogo doolük në aminlokë chesi lükdu.

22 Okkë yë Taayo mooko amin lokë chesi duudü ëgë Yürnë gë duutëm amin lokë chesi du, okkë okë duunë Yürnë gë amin lokë chesi du.

23 Jijja maanë Ayon niitin në okkë Pharisi gaddëa, nonnuëm aya moyëkë, nonu ain murko pülen paalen kolok üjü o këëko lokë lüknam amuk suunë gadë lokë ürü lokë aken gonnëm jidu. Ëmbë rülachin nonu Ayon lokë gomlë tugda okkë mëëgë sinam ëm bëëgap ma, nonu kookü gëmla okkë doocho në agom gaddëm rübë gësë goe.

24Nonu nyükma doola ingë në gaddëa, nonu tüko lokë tayi tama anni nëm darpak gërë, ut ëm yomta në gaddë a.

25Jijja maanë Ayon ëm niitin në okkë Pharisi gaddëa, nonnuëm aya moyëk ë; nonu tünë donë në Malu agum ëm kakpu nyum du rülachin ara lo kaaboh tari ë okkë mëëmëm momëm ë büngek du.

26Nyükma në Pharisi gadë; Malu bati ara ëm kakpu chootoka, okkë ogo agum gë dërëk maanëm kakpu tokuka.

27 Jijja maanë Ayon ëm niitin në gadë okkë Pharisi gaddëa! Nonnuëm buugo lünë ëm tano hürnam garü do, agum lo kaarëm kaaken ë rüdu, rülachin ara ëm kaarëm nyi sinë alo aro bë rüdo okkë buppü ara ë dërëk maadu,

28Ëmbë dada, nonuk agum ë kaanamë buppü ë alë bë okkë kaakendu, rülachin nonuk ara ë mënam runam okkë rümur menmur gaddë büchür du.

Bullëm Morik Sa Ëm Jisu Gë Mencho Nam
(Lk 11.47-51)

29Jijja maanë Ayon ëm niitin në okkë Pharisi gaddëa; nonu Yürnë gë nyijük gaddëk nyibu ëm kaaken rubë motu okkë alë bë hüto güto la sinë gë nyibu ëmkom kaaken bë yürlük goolük tu.

© 2008 by The Bible Society of India.

30Okkë nonu sëmbë, menduuku, ngonuk ato abo gaddëk hüdak ogo hünë goeboolo, ngonuchin Yürnë gë nyijük gaddëm gürü menla hilü bikkolo rëma tolëpe.

31Ëgë nonu aü ë aü ëm Yürnë gë nyijük gaddëm gürü menla hilü biklanë gaddëk oli bë menchen sidu.

32Ëgë boolo nonuk toku yokuh gaddëk gümur hümur namë ëm güdin süba tokuka.

33 Tabüh okkë tabüh gë aaji oloh gadë nonu yo bë ui mooko bë parpëk lüknam ajë ëm, yo ëmbë rügë sila doobë?

34Ëkë lëga bë ngo nonu ëpë Yürnë gë nyijük okkë menyür nëm jilük doona. Rülachin atu gonnëm nonu pakë la paakolo pikkë la morë okkë atu gonnëm nonuk kumko namë lo dëmrik roorikla morë okkë doolu doolu lo ingo doola morik inrë.

35 Okë guunyü ë, yo ajë kaama bë dërëk bë rënë Abel ne gürü mendak lokkë rüla nyimaa ëm kumko namë gëla soogü penkolo nonuk gürü mennam Berachiah gë oroh Jakariah gë hilü ë, guunyü gëmanëm gürü mennam gë ajë ë nonuklo duulük rë.

36Ngo nonnuëm jijja bë menjidu, si buppü si, sogo hürum sogo aalük rë.

Jisu Gë Jerusalem Lëga Bë Aya Nam
(Lk 13.34-35)

37Jerusalem ë Jerusalem ë nonu yë bulu Yürnë gë nyijük gaddëm gürü menba dü okkë nonuk lëga bë jilük nam ëm ülü ë naakë në gadëa, yadü go ngo porok roknë rogo ëm tokkum paala aü si gë alap ë lappo doodü ëkë garü bë ngochin nokë aaji oloh gaddëm gogdum silëpë ëmla rüka toba, rülachin nonu talü ë ma.

38 Kaasi tola nyimaa kumko nammëm nopë namrom bë ajitu.

39 Okë lëga ngo nonnuëm mendu, nonu ngom lëken goda Yürnë gë amin lokë aanë bü ngonuk rülibongo ë, nonu ëmkuma tëttë lobë lëken goda kaapa kumarë.

Moti 24

Kumko Namë Gë Bëksëm Jisu Gë Mencho Jinam
(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

1Yadü lo Jisu Yürnë ne kumko nammëm ëpak la okkë innyo tokudü, ogo bük rëko lo rëbë mingë në aado la bü ëm namë mosik chimek nam lëga ëm kaalük doobë mento.

2Bü bullëm menrük sila mento, “Ëm,” “Nonu sim buppü sim kaadu. Ngo nonnuëm jijja ëm mendu: sokë namë sokë ülü püsik nam gadë si yaddü

© 2008 by The Bible Society of India.

lochin aken si tügë tüpo sila dooma rë; püsak pürak gobë ërpak ëryak la morë.”

Mëëdür Mocho Sa Okkë Morik Chikek Sa
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

3Jisu gë Olib moodi lo duudak ogo, bü ëm rëmin gënë gaddë adëk bë aato. Okkë bulu mento, “Si gadë si yadü lo rütë doona” ngonnuëm menji laka, “okkë nokë aakur dü ëku ëmla yo go kaatom tadona okkë da rëpin alo ëmda yo ëmbë chenmo tadona?”

4Jisu menjito, nonu yëmchin mëko maado bë nonu aü ëm ensi tolaka.

5Yo lëga ngok amin lo aado la “Ngo kuna Kristo!” ëmla yaakanë nyi ëm mëkup rë.

6Nonu nyimak adduëm okkë nyimak ëyukë ëmnam ëm tarë; ëgum tala mëëdür maabë kaasi laka. Yo lëga ëmrëm sigi buppü aduh poben gadë si insor ru rë, rülachin sigi bulu rëtür ëdamo.

7Yo lëga ëmrëm, ope ë agmin sirëp rë, okkë doolu doolu ë agmin silen rë. Okkë mooko rëgo duugo buppü lo dürü këno ë okkë moodüh moobüh angin bë rürë.

8Si buppü si ome bëëtërëm ochi chinam garü bë rülen rë.

9 Okë kookü bë nonnuëm arüsinyo kolo okkë side kolo kanam lükrë, okkë nonu buppü ëm ngok lëga bë arik rë.

10Ëmbë rüdak kuëm yaakanë nyi ë mëëtin sinam lokkë olo rëku, aken aken ë kaanek sirë, kaanek sila anek në gadëk lo kublük mëlük minsi rë.

11Okkë ogo Yürnë gë nyijük nyibuh ë ëmla mëgo rugo në nenrë, okkë yaakanë nyi ëm mëkup rë.

12Alë maanam gë rülen ë sëmbë rürëku nyimü gë aya sinam ë harük rëku.

13 Rülachin rëtür lobë chetëm la duunë tushü baalë nammëm paarë.

14Tani mooko sogo ope buppü gë tachen bë Yürnë gë rëgëko lëga taken në okkë talünam dooyü sim mengo jichorë okë kookü bë rëtür alo ë aarëku.

Boso Rubë Endür Kaachoh
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

15 Dërëk nëlo daggë la dagdola nyijük Daniel gë mennam “Boso ruunë endür kaachoh” ëm nonu kaapa sirë. (Sokë lëga bë yë dü porinë gaddë a chensi laka).

16Ogo Judia mooko lokë rënë nyi gaddë moodi gadë lo kekga laka.

17Yë aü gë namë mülo lo rëdu dü ëgë Iilaku namë lokë yo yëku yëra laala nenku maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

18 Rükü lokë rënnëchin inlaku aü gë ejë laklük laalëpë ëmla rüku ma bëka.

19Ogo alo gadë ogo aki lo ome gënnë okkë achu tünë ome kaanë nëli gaddë yadü go boso endür ëm enrë!

20Nonuk kekgëdü alo ëgë düchü dü alo bë rüma dakkom kumdü alo bë rüma doobë dinchi bë Yürnë gëlo kumsi laka!

21 Lëga ë yadü lo si tani mooko sigim pülen dak lokkë rüla rükamaanam okkë yaddü lochin rüka maasë boso endür ëm entë rë okkë boso yaaru nam bë rürë.

22Rülachin Yürnë bü ëgum alo gaddëm loodë jimo tu; bü ëmbë rüma nago boolo, yëchin turlen yaade në kaamarë, Yürnë bük darnam nyi gadëk lëga bë alo gaddëm loodë jimorurë.

23Ogo alo gadë ogo aken në nonnuëm, “kaatoka sigi kuna Kristo bü!” ëmmarëmchin Kristo aë na duuduna ëmnë go kaarëmchin ëgum jijja bë mëëmëm maabëka.

24Yo lëga ë Kristo ëmsila mënnë okkë Yürnë gëbë nyijük ë ëmsi në nenrë okkë kainë arüsinyo në rürü sinyo rürü rüma ëm kaatom rë, ëmbëi Yürnë gë darnam gaddëmchin kubla rëbla kubtë rënna.

25Chensi kaasi laka, loodü ë aama dabë ngo nonnuëm mencho jitu nammëla.

26Ëkë lëga bë bulu nonnuëm menrë boolo, aë moohen asina bü duuduna ëmdakkom, nonu ogo inyoka, okkë bulu menrë kuda, bü asi kasila duudu ëmdakkom nonu ëgumchin tajëk maabëka.

27 Yo lëga ëmrëm doorak ë chaagoh lokë raklen dakkom aagoh lobë uin du, ëkë garü bë Tani gë Oroh bük aakur kunam ëchin ëmbë rürë.

28 Yo lo sima go doorë dü, ogo hugin gaddë jardum sirë.

Tani Oroh Gë Aaku Sa Ë
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

29 Boso endür gë inro pik bë, doonyi ë kanë rë, okkë poolo lou ë uku maarë, talë tolokë takar ë olo rë okkë talë tolokë yo atü buppü ë inyë gërë.

30 Ëmbë rüdak ëm Tani gë Oroh lokë aakur dü gë rürü rüma ë talë tolo nenrë, ogo tani mooko sokë nyi buppü gë mëëdür moso ë pürë, Tani gë Oroh ë talë tolo doomü tolokë tornam kaapa rubë lou uutë lokë hardë kaapa rubë aadak kubë bulu kaasi rëku.

31Okë kookü bë gogdum sigë naanë duukum tapu ëm bük taayo lampoh gadë lo jilük rë. Ogo bulu bük darnam nyi gaddëm talë kuppo kenyu appi sokkëm gogdum sirë ku.

Kukcho Anü Lokë Kaachen Sinam

© 2008 by The Bible Society of India.

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

32Ijja takuk kukcho anü sokë kaarü sila kaachen sitoka, yadü lo sokë agbë kaaken bë arin ë pajur jurrëp rëkudü ogo düur düggu ë nenduku ëmla chensi dooku.

33Nonuchin ëmbë dada yadü lo sim buppü sim kaaparëdü, nonu chenlaka bük aakur dü ë nëchi bë rabtëm si aadu ku ëmla.

34Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, si rürü sinyo buppü si rüngam maarëm, sigi hürum si ngemarë.

35Sichü mëdo nyi ë sigum mëyoh nyorë, rülachin ngok gommu ë sigum mëyoh lamarë.

Aakusa Gë Alo Ëm Yëchin Chenma

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30,34-36)

36Rülachin ëgum alo okë mooma ëgum yëchin chenma, taayo lampoh gaddë okkë Oroh ëchin chenlama, rülachin ngok Abo bü nyum chendu.

37 Rülachin Tani Oroh gë aakunammë Noah bë alo go looji nam chë bë rürë.

38Lëga ë ishi puumi aama yo dabë loodak yodak bë nyi gaddë rümen domento, Noah gë ulu lo aatë dak lobë nyi gaddë nyida rümenla, nyürmen soomen rüngak la rëto.

39 Okkë yadü lobë bulu buppü ëm lomdo bë ishi puumi ë aala tëlo la ingë ma lobë bulu chensi maato. Ëmbë chë dada Tani Oroh gë aakur dü ëchin rürë.

40Ogo nyi anyi go rükü lo rëbi silachin aken nëm ëpak rë okkë aken gonnëm laala ingë rë.

41Chüpar lo nyimë anyi go doloh hüla daglachin akennëm laala ingë rë okkë aken gonnëm ëpak rë.

42Nonuk Rutum yo në mooma golo aarë kudü, ëkë lëga bë nonu darla ensila rëtoka.

43Rülachin sokë chenrü sitoka, nom lërü ë yo nëlo dotcho tannë namë lo aarë dü ëgum chencho sibolo namë ëm daggo rë, ogo dotcho nëchin nammëm pakola aala maarë.

44 Ëkë lëga bë nonu lëëmo sila duuru kendo, yo lëga ëmrëm Tani gë Oroh ë nonuk bü ëm aatoka ëmla mëëpa maabë duudak kuëm lomdo bë aarë kudela.

Mëëtin Sinë Gola Mëëtin Sima Në Agër Rüranë

(Lk 12.41-48)

45Yë dü chenla mëëtin sila rügur duunë, ëgum namë ato ë namë lokkë lërü donam tünam jira nago bë moduuku?

© 2008 by The Bible Society of India.

46Yëm namë lokë lërü ato ë aado kula alë në agër rüla rëdo kubë kaapa rëkudü bü namë ato lokë rülibongo ru ë.

47Ngo jijja ëm nonnuëm mendu bü bü ëm namë lokë yëku yëra buppü gë lërü bë mogë rëlla kaara morëku.

48Rülachin, nyirë tola rüra në ëgë ngok namë ato lërü ë nërü ekuba ëmla mëërë moki rëpla,

49Okkë agër rübam ëm dëmrëp laku okkë tükum dojër në gaddëk lo rüla rëku boolo,

50Ogo alo jaa ogo bü bük atoë yaddü ëm aarë kudü ëgum chenku maabë torala rëma doobë namë ato ë aaku boolo,

51Bü ëm tuunyi gobë patu gëlla kubnë rëpnë gaddëk atür lo ërlük jirëku, ogo bü nyüksi nyükla billa iitë korëkla kapla riila dooyaar rëku.

Moti 25

Nyijür Ürü Golo Menrü Sinam

1 Ëgë boolo Yürnë gë rëgëko sikë garü bë rüdu, nyijür ürü gonnë aü gë mërruëm bëëla bulu nyilo bë rüdenë yaame ëm kaarük taabë nennam garü do.

2Ijja gë sokë angngo gonnë nyirek nëkë okkë angngo gonnë pacha nëkë.

3Sokë angngo pacha në bulu aü gë mërruëm gugap naanë tel kaama doobë duurato.

4Rüdak kom nyijür nyirek në angngo gonnë mërruëm guno naanë tel ëm lëëmo paala tora la duuto.

5Rünamë yadü lo makbo ë aadü ëm nërü badü bulu ogo buppü ë yupngak la dootoku.

6Ayoh yora lëppa bë hina makboë aado kunna kaarük sitë bë nento kuka ëmnam agom aduh go bulu tapato.

7Ogo nyijür buppü ë gërëp toku okkë aü aü gë mërruëm runo to.

8Mëëki maanë gaddë mëëki në gaddëm mento, ngonuk mërru ë ngiknyoka nonuk tel lokë ngonnuëpë mëruh runo naabë jilaka ëmto.

9Nyirek në gaddë mentoku, ma, ngonuk okkë nonuk lëga bë püku bëma, rünamë nonu tel puknë loden büba bë inla rëlük sittaka, ëmla nyirek bë mëëdi në gaddë mentoku.

10Okkë yadü lo pacha në mëëdi maanë gaddë mëruh lëga bë tel rëlük taabë nennyo kaaku dü ogo makbo rüdenë gaddë aatoku, mëëdi në nyamnë jaa ëgë bulu makbo ëm laarük sila aagë dookula ërap ëm chüktum sitoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ërap chüktum ro pik bë nyijür angngo gonë ëgë aado kula, Rutum, Rutum! ngonnuëm ërap ëm chükkok la aamo lakuka! ëmla bulu gogkü toku.

12 Rülakuchin bü menrük sila mentoku! ngo jijja bë mendu, ngo nonnuëm chenma ëmtoku.

13Ëkë lëga bë nonu ensi kaasi la rëlaka, yo lëga Tani Oroh gë aakur dü alo ayoh mooma ëm yadü lo aarë kudü ëmla no chenma.

Agër Rüra Jinë Nyidum Aum Golo Menrü Sinam
(Lk 19.11-27)

14 Lëken nerrëm, Yürnë gë rëgëko ë nyi gonnë odoo bë nyibo moin intë doola aü gë agër rüra jinë gaddëm goggë doola bük yëku yëra buppü ëm buluklo tolükla anam garü do.

15Aken nëm murko ëm jarngo go jito, aken gonnëm jarnyi go jito, okkë aum naanëm hajar gonyum jito. Bü nyimü ëm nyimü gë guunyü gëlanam bë jito. Okë kookü bë ëgum bü jitola nyibo bë inlen nyoto.

16Jarngo paanë ëgë büba bë indo kula korë pachë rüla Jarngo goda paatëm to.

17Okkë ëmbë dada jarnyi paanëchin agër rünë la jarnyi goda paatëm jito.

18Rülachin Jarken go paanë bü indokula deeru düla murko ëm rula kachüla ato.

19Odoo bë yaaka go duuro bë rutum ë aado kula rüranë gadë buluk lokë murko lëga ëm maka sitoku.

20Ëmbë marëku ogo jarngo paanë ëgë jarngo goda bëtak jila aatoku, bü mento rutum no ngom jarngo go jigë doola inmoto, kaasi tokula ngo jarngo goda paatëm tunamë.

21Ogo rutum ëgë mentoku, “No alë runë go okkë mëëdi në mëëgë sinë rüra nago nyi, alë rudo!” “No anni në agër ëmchin mëëdipa, ngo nokëlo yëku yëra buppü ëm jilük rë, aatoka, okkë no ngokë rutum lërü gë mëëken kolo mëëken mingë tolaka!”

22Jarnyi paanëchin aakaku, büchin menka, Rutum ë, no ngom Jarnyi go jila inmoto, ngo jarnyi goda bëëtak aaduku, no kaasi tokula;

23Ogo bük rutum ëgë mentoku, alë runë okkë mëëdi në mëëgë sila agër rünnë alë rudo, no anni në agër lachin mëëgë sipa, ngo nokëlo ngok yëku yëra buppü ëm jilük rë, aalaka, no noükë rutum gë mëëken kolo mëëken mingë laka!

24Okkë buppü gë kookü bë jarken laanë aado kula bü ëm mentoku, “Rutum ë, ngo nom majja bë mëëkek morek në ëmla chendo okkë no liilük maapala

© 2008 by The Bible Society of India.

gachüdü ëm gachü në okkë no yo në ali amü ahe lükma paala laakum nago ëmla chendo.

25Ëkë lëga bë ngo bosola indokula nokë murko ëm kode aralo kachüla achü jipanammë, nokë sim noü kaachü sito kulaka.”

26Bü ëm rutum ëgë roorükla mentoku, attü rumaanë loobak në pakbo no! Ngok pakjë maanam ali ëm ngo gëdokubë okkë chiklük maanam amli ëm gëdum sido kubë yadü lo no chenko ë?

27Ëgë boolo no yo bë ngok murko ëm murko kachü jinëlo jilük maanamë okkë ngo aado kula paatëm angngo go paatak la paado kulëpe.

28Ëmbë rüku nammë hajar murko ëm bük lokë laagë rëlla jarrü bënë nyi ogo jita toku.

29 Lëga ë yë kaadudü bü ëm yaaka yaabë jirëku okkë yë kaama duudü bük lokë doonë anni ëmchin bük lokkë laarek rëku.

30 Okkë ku ajëk maanë agër kaamanë pakbo ëgum kanëko agum gë bü ëm ërlen rëku; ogo bü iitë korëkla kapyaar riiyarla doorëku.

Mapin Bë Maka Dü

31 Tani gë Oroh ë yadülo roja bë rütola aarë kudü, okkë taayo lampoh gaddëm aabam sila aarë kudü, ogo bü angu bë lou gënë duutëm golo duurë.

32Tani mooko sokë ope buppü ëm bük duukolo gogdum sirë ogo bü nyi gaddëm sobin solar kaara në gadë gë sobin ëmla solar ëm darpen sinam garü bë bü aken aken nëlo laadëk la laapen sirë.

33Bü solar gaddëm bük lakbëk peelë bë okkë sobin gaddëm bük lakchi peelë bë morë.

34Okë kookü bë Roja bü lakbëk lokë duunë gaddëm menrë, aatok nonu ngok Abo gë rülibongo ë. Tani mooko ëm bülü bolo nendak okkë nonuk lëga bë adëk nam mooko ëm nonu rëgë lakuka.

35Yo lëga ngok këno la rëdak ogo nonu ngom doonam ëm jito, ngok tülüla rëdak ogo nonu ngom tülü tünë moto, ngok nyibo lobë indu ëm ngom nonu doonam dobam doobë gogto.

36Ngokë arin bë rëdak lo nonu ngom ejë laklük ëm piklük to, ngok nyilen la doodak ogo nonu ngom kaato, okkë ngok Patëk lo duudak ogo nonu ngom kaatë bë aato.

37Okë kookü bë mëëdila rënë gaddë menrükka, Rutum ngonu yadü lo nom këno doobë kaala donam jikko ë okkë yadü lo tülü mopala tülü tünë doobë tümo ko ë?

© 2008 by The Bible Society of India.

38Okkë yadü lo nyibo bë inmo tula nom donam dobam doobë gogko ë ëmbë maakom nom arin mopala ejë laklük piklük ko ë?

39Yadü lo nom nyilenla doomo paala kaato?

40Okkë ogo Roja bü menji rëku okkë bullëm menrë, ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonu ngok achë abür anni yaaru nëm anni go rügur nammë ngom rügur ë.

41Okë kookü bë bük lakchi peelë lokë duunë gaddëm menrëku, nonu ui gëbëla okkë ui gaddëk lampoh gëbë darlen nammë, miklü migoor gë ngikma kolo bëëlük nam gadë nonu ngok lokkë inge nyoto kuka.

42Lëga ë ngok kënola duudak ogo nonu ngom yo dosë jima, ngok tülüla rëdak ogo nonu ngom tünam tümoma.

43Ngokë nyibo bë indak ëm nonu ngom donam dobam tübam doobë gogaama ngok arin daklo nonu ngom ejë laklük piklük ma, ngok nyilen la doodak ogo nonu ngom kaatë bë aama okkë ngok Patëk lo duudak ogo nonu ngom kaapek taabë aama to.

44Bulu kom ogo bü ëm menrëku Rutum yadü ogo nom ngonu këno doobë tülü doobë, nyibo bë, arin doobë, nyilen doobë, ëgë maalachin patëk lo duudo bë kaapa koë okkë rügur lama koë?

45Ogo bü bullëm menji rëku, Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonu yadü go anni yaarunë gadë sokë anni gochin rügur maadü, ëgë nonu ngom kom rügur maanam ë.

46Okkë ëgë bulu morik rükek rüpin maako lo inlük rë, rülachin mëëdi hakdi në gaddë turyar dekolo duurë ku.

Moti 26

Jisu Ne Pinku Nam

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

1Jisu bü sim buppü sim yadü lo mengngam ro badü, bü ëm rëmin gënë gaddëm mento.

2 Nonu chendu, loonyi kookü sogo Inbo donam Güdü ë, ogo Tani gë Oroh ne paakolo pikkë doobë pinlük rë.

3Okë kookü bë nyibuh buutë gaddë, boi bolo monë gaddë, okkë këba rutum gaddë, Kaipa ëmnam gë nyibuh buutë gëlo inkum sito.

4Jisu ne ruki bë rula serup bë segë doola bü ëm mokë doobë ëmla pinrupla pinpomto.

5Rülachin bulu mento, “Donam dodak jaa alolo sema doobë, ëmbë rübolo nyi gaddë yachu piira nenla dunam bennam bë rüdela.”

© 2008 by The Bible Society of India.

Bethani Lo Jisu Ne Adum Tel Hürlük Nam
(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

6Okkë yadü lo Jisu Bethani lo taik në Simon ëmnam gë namë lo duuto dü,

7 Nëli aken gonnë majja bë arë kaatola amuk namken në tel chukri go bëala aato, okkë mü Jisu gë dogë baayür lo aado la dumpolo pübum lükla hürlük to.

8Rülachin ëgum bü ëm rëbë mingë në gaddë kaagë doola majja bë marla mento, “Yo lëga bëdü sëmbë jaa mopak moyëla rügë dooko ë?”

9“Lëga ë sim namken në tel sim majja arë kaado bë pukgëlla okkë ëgum nyima gadë lo jilado lappe, ëmla mento!”

10Rülachin yadü lo Jisu buluk ëgum chenpa kaadü, Jisu bullëm mento, “Nonu yo bë sim nëli sim mëëgur duuna? yo lëga ëmrëm mü ngom alë rubë agër ëm rüka.

11 Yo lëga ëmrëm, nyima open gaddëm nonu paayarla rëyar gërë, rülachin nonu ngom rëyar mingë doobë paayar maarë.

12Namken në tel sim ngok amür ëm pübum nam sigi ngom nyibu rudak ëm rüssam rücho du.

13Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, yo në tani mooko sogo sim dooyü sim mengo rëdü sokë nëli sokë rünam sim mü ëm mëëpa gënëbë menpa inlaka.”

Judas Gë Jisu Ne Pinkup Lükdo Bë Torük Sinam
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

14Sokë kookü bë Jisu bük ürü gola anyi rëbë gënam lokë aken gonnë Judas Iskoriot ëm nam bü nyibuh buutë gaddëk lo indola mento.

15 “Nonu ngom yo gola jilü duunamë, ngo nonu ëpë bü ëm laklük boolo?” Okkë bulu bü ëpë murko chammum go jido bë ëmla parmin sito.

16Okkë rülëlela Judas bü bü ëm nyimak gaddëk alak lo kublük lapë ëmla mëëbëk nento.

Jisu Bük Rëbë Gënam Gaddëm Inbo Dokor Dobam Nam
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-14,21-23; Jn 13.21-30)

17Opop lükmanam ütü dodü Güdü gë lootu lokë alolo Jisu bü ëm rëbë mingë në gaddë aado la takato, “Ngonu Inbo dokorëm yo golo dodo bë mono molëpë?”

18Ogo bü bullëm mento, “Taon alo indo la aken nyi golo indum eka, okkë bü ëm mentoka,” Ngonnuëm rëgëla dooyü menyür në mendu, “Ngok dügo logo ë gochup duuku; Ngokë Inbo dokor ëm nokë ogo ngok rëbë gënam gaddëm dogë la dorë.”

© 2008 by The Bible Society of India.

19Yo ëmbë Jisu bük rëbë gënam gaddëm menlük badü bulu ëmbëchë moyür rüyür gëlla ajito. Okkë bulu ëmbë Inbo donam ëm dodo bë monola ato.

20Arum ë aarëku ogo, bü bük ürü gola anyi rëbë gënam ëm duubam la duulük to.

21Bulu dobam la duudola, Jisu bü mento, “Ngo jijja ëm nonnuëm mendu, nonuk atür okë aken gonnë ngom nyimak gaddëk alaklo pinkup lüktë rënna.”

22Okkë ogo bulu majja bë mëëdük to, okkë aken aken ë hüchër sito, “Rutum, ëgë ngo moore? ëmla.”

23 Ogo bü menrük sila mento, “Yë ngok hiibuk ko püchü lo alak ë hiilük mingë duudü ëgë nyimak gaddëk alak lo pinlük rë.

24Tani gë Oroh ë bük lëga bë ëkgapla acho nam bë inrë, rülachin aya moyëk mëëpa ë Tani gë Oroh ne nyimak alaklo kublük në nyi bük lëga bë, lëken nerrëm ëgum nyi ëgum aajur ogar maanë goe boolo alë yaabe nyi.”

25Jisu bü ëm nyimak alak lo kublük deenë Judas bü ogo menda to, Rutum ëgë ngo moore? Jisu ogo bü ëm mentoku, Ëgë noü si ë menge balaka.

Rutum Gampu

(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kor 11.23-25)

26Okkë Jisu dobam sila duudo la, gërëp nëgë ütü ëm laagëlla koik to okkë ëgum penmük gëlla bük rëkolo rëbë mingë në gaddë ëpë sëmbë mengëlla orto. “Laala dotoka si ngok amür adin ë”

27Okë kookü bë bü malu ëm laala koik to okë kookü bë ëgumchin sëmbë mengë doola orto, “Nonu buppü ë sokë tülaka.”

28 “Si ngok Daapo iyi ë, nonuk buppü gë rümur gaddëm hürpu naabë billen jinamë.

29Ngo nonnuëm mendu, ngo ngok Abo gë mookolo ali bë nonnuëm tübam sidiku alo, ë püma tëttë lobë, ngo ijja gëlok sim anggur ola sim tüpom di kumarë.”

30Okkë bulu niitom go goggëla, bulu Olib moodi bë inlen toku.

Pitor Gë Menpak Sissam Jisu Gë Mencho Jinam

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

31 Okë kookü bë Jisu bullëm mento, “Si sëmbë ekla aatu, sirum gë arum tolo nonu buppü ë ngom keknyo rë, ‘Ngokë solar kaara në gaddëm dëmrë, ogo solar gaddë solar atür lokkë kekchik kekiikla keknyo sirë,’

32 Rülachin ngok turkur ro bëku, ngo nonnuëm Galili lo incho yaarëku.”

33Ogo Pitor menrük daala mento, buppü ë nokë lëga bë keknyo dakkom, “Ngo den yaddü lochin keknyo maarë!”

© 2008 by The Bible Society of India.

34Ogo Jisu bü ëm mento, “Ngo jijja ëm nonnuëm mendu, Sio gë ayoh Porok rokpo gë kokma dabë no ngom lëum go mëëpak sirë,”

35Ogo Pitor chesila mento, “Ngo nokë sikolo simin gëde dakkom, ngo nom yaddü lochin ngo mëgë simarë, Okkë buppü rëbë mingë në gaddëchin ëmbë chë mento!”

Gethsemane Lo Jisu Gë Kumsi Nam
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

36Okë kookü lo Jisu bü bük rëkolo rëbë mingë në gaddëm ingëla Gethsemane ëmko mookolo into, ogo bü bullëm mento, “Ngo allo indola kumdak ëm nonu sogo duucho toka.”

37Okkë bü Pitor nela Jebedi gë oroh anyi ëm ingë la into, ëmbë rüdo ogo majja bë mëëdür moso ë aü gë adür bë rürëp to.

38Ëmbë rünamë bullëm bü mento, “Ngokë yaloh si majja bë mëëdür ë adür aso ë sidin bë rüeba, okë lëga bë sogo nonu duudola ngom umin gëla kaara toka.”

39Bü buluk duuko lokkë anni nago innyo doola, bük nyukmo ëm kode bë dura la kumto, “Ngokë Abo, pakla boolo sim malu sim ngok lokkë laapak geka, ëmbë rülachin ngok mëënam ma! noükë mëënam bë rülaka.”

40Ëmbë kumto la bü nenkur la kaaku nammë bük rëbë gënam gaddë yuptap la duutoku. Okkë bü Pitor ne mentoku, “Nonu yo bë aum ë annyi ja gochin ula darla ngom tora miingë la duula maadu na?

41Dardula kumsi toka, ëmbë maabolo nonu rüka darka kolo holük deela, yaloh tornam bë mëëdu, rülachin amür sokë adin si torma leemo dakku.”

42Lënyi naabë bü inla kumto kuda, okkë, mento, “Ë ngok Abo, sim Malu sim ngok tüma dabë laapak kenma doobolo nokë mëënam bë rülakuka.”

43Bü nenla kaaku danamë bullëm yuptap doobë kaapatokuda, yo lëga ëmrëm buluk anyik gaddë nyükpo gëlamabë hai ë rügëto.

44Ëmbë rünamë bü bullëm ëpak tola lëken goda lëum naabë kumnam aken ëm kumto ku.

45Okë kookü bë bü bük rëbë gënam gaddëm inkur lakuda bullëm mento nonu ijja lobë yupbë duunare? “Kaatola Tani gë Oroh ëm rümur në nyi gaddëk alaklo kublük dü ë aanük duuku.

46Gërëp tokuka, inla kuju; Siina ngom mëkup deenë püüdu kunna!”

Jisu Ne Seku Nam
(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

© 2008 by The Bible Society of India.

47Jisu bük agom menngo sidobë bük rëbë gënam ürü gola anyi lokë aken gonnë Judas bü kula bük aakolo nyi alum gobë buutë gaddë la këbë rutum gaddë nëbu, Roksë bëbëla aato.

48Jisu ne pinlük jinë bü bullëm menrüh jila mento, “Ngok gomrük gëlla muupuk nam bü ë nyi ë, ëgum ë nonu nutenla setoka!”

49Judas bü aada aara doola Jisu ne mento, “Mastor, alë duure,” okkë bü bü ëm gombë daala muupuk to.

50Jisu ëgum menrük sila bü ëm mento, “Ajen ë no yo bë aaduna?” Ogo bulu Jisu ne sela ingë to.

51Ogo Jisu bü ëm rëmin gënë aken gonnë roksëm seklen daala nyibuh buutë gë nyimak ajen aken nyeru go paloto.

52Ëgum Jisu bü bü ëm mento, “Nokë roksëm sobuk lo hüglük tokuka,” lëga “Yë roksë bërëdü bü roksë lo silük rë.

53Nonnuëm ngo ngok Abbo ëm gogla okkë bü ürü gola anyi ëm yaaka yaanë go taayo sipai ëm ngom bübabë lëken gobë rügur dooku bë rülama ëmla mëëdo naare?

54Ëmbë rübolo yo ëmbë niitin boi lokë agom ë jijja doobë buupü pogge lapëdü?”

55 Ogo pak Jisu nyimak atür ëm mento, nonu yo bë nëbu roksë leekü bëla dotcho nëlo aanam garü bë ngom laatë bë aadu na? Loodak ëm ngo nonnuëm rëmin gëdola moodi lo dooyü la rëto, okkë ogo nonu yo bë ngom sema nammë?

56Rülachin si buppü si kaalu taor në Yürnë gë nyijük gaddëk niitin boi lokë agom ë buupü doobë, ogo bü ëm rëbë mingë në gaddë bü ëm ëpak tola kekchik kekiikla keknyo toku.

Jisu Gë Këbalo Dagken Nam

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55,63-71; Jn 18.13-14,19-24)

57Jisu ne senë gaddë bü ëm boi ekgap në këba rutum gaddëk duudum siko nyibuh buutë rutum Kaipa gë namë lo aagë jito.

58Ëmbë rüduëm Pitor bü muutë haktë rubë bü ëm inmin gëla rünnë buutë gaddëk këba baala duuko ara lobë aala yo go rüdudü ëgum buppü ëm rüpin lobë kaangam doobë aala duuto.

59Buutë gaddë okkë këba rutum gaddë okkë baanë Jisu ne pakë ru doobë ëmla bük mennam agom lokë bü ëm agnë naabë maka sito.

60Rülachin bük mënam paamato, yaaka në nyi ë mënam agom ëkëi bük baab ëm mento rülachin bü ëm agsëru mapa maato, rülachin kookü ogo nyi ëkë anyi go mënam agom ëm menji nëkë nentoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

61 Okkë bulu mento, Si nyi si mento, Ngo Yürnë ne kumko namë sim payak gëlla loum lo moji ladoku ëmto.

62Ogo buutë lërü ë marla dagrëp doola bü ëm mento, No yo bë yo menrük maadona? Nokë nyi gaddë sokë nom guunyü lüknam si yo ëdü?

63Rülachin Jisu yo agom menrük sima, ogo buutë lërü ëgë mento, Ngo turnë Yürnë gëlo chesi duula nom mendu, No Yürnë gë Oroh Kristo boolochin ngonnuëm menji tola.

64 Ogo Jisu mentoku, “Ë, nokë mennam ëgë maabë, yo bë rülachin ngo nonnuëm mendu, sokë kookü bë Tani gë Oroh ëm tornë Yürnë gë lakbëk lo duudo bë okkë talë tolokë doomü taayo lo duula aado kubë kaaparë!”

65Ëgum agom tala buutë ëgë aü gë ejë ëm putak sila, mento, “bü Yürnë ne nyürka nam agom mendu! Ngo sokë yo yaa menta sa godanyi massë! tasi tola, nonu ijja gë Yürnë ne mennyü bë nyürkala mennam ëm tatoba!

66 Nonu yo bë mëëdo?” bulu buppü ë menka, “Bü ëm simo nammëm mëëchëm du.”

67 Okkë bulu bü ëm bük nyukmo lokë tachur ë churkap gëlla dëmto, okkë këbbë aü gë lakcho lokë bü ëm chiito.

68Okkë mento, Kristo! no ngonnuëm nyijük agom bë mentokuke! yëla nom sitdu në!

Pitor Gë Jisu Ne Chenma Ëmla Mëtokula Aadükla Kapku Nam
(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

69Ijja Pitor këba duuko agumlo duuto, okkë ogo agër rüra në nyijür go aado la bü ëm mento, “Nochin Galili lokë duunë Jisu gëlo rëmin gëtoda.”

70Rülachin bü buppü gë takolo menpak sito, okkë mento, “Ngo nonu yo go mendudü ëgumëi ngo yo gochin chenma.”

71Okë kookü bë bü rabgo aalam agum bë nenla duudak ku ogo kuda nyijür aken gonnë kuda bü ëm kaagëlla okë duubam gaddëm menjitoku da, “Sigi nyi sichin Najarath lokë Jisu gë rëko lo rëto ëmto kuda.”

72Rülachin lëken gokuda chesila menpak sila mentokuda, “Ngo nonuk mennam nyi ëm yo gochin chenma.”

73Okkë okë kookü pik bë Pitor bük dagbam sinam gaddë mentokuda, “Jijja rubë nochin buluk atür okë aken gonnë rue” ëmla bulu mento, “Nokë agom ëgë noü ëm mëgë sidu!”

74Ogo bü besila okkë chela mento, “Ngo nyi ëm chenru maakë,” Ëmbë menngo sidak ogoi porok rokpo kokcho ë koktoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

75Okkë ogoi Pitor bü, Jisu gë mennam agom ëm mëëpa toku, “Rokpo kokcho kokma dabë no ngom lëum go mëpak sirë,” ogoku bü agum lo nendo kula aadükla kaptoku.

Moti 27

Jisu Ne Pailat Gëlo Aag Nam
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

1Nyibuh buutë gaddëla këba rutum gaddë aroh komchi bë Jisu bü ëm mokë ru kendo ëmla këba baanë baakë lükto.

2Okkë bü ëm leelela bulu gobornor Pontus Pailat gëlo aagë jito.

Judas Gë Ogsür Sikunam
(Ag 1.18-19)

3Jisu bü ëm pinnë Judas bü Jisu ne mokë doobë ëmla këba baachum nam ëm kaatokula majja bë mëëdük laku bük murko chammum ëm këba nyigü solo lo okkë nyibuh buutë lërü gaddëm bëkur jitoku.

4“Ngo rümur bë rüruto, yo lëga ngo rümur chenpa maanë nyi ëm hilü bikla simo jika, ëmla bü menlen sitoku. Ogo bulu mentoku,” Ëgë ngonu këbbë yo gorem? ëgë noükë agër si ë kaasi lakuna ëmla bulu menra sitoku.

5Ëmbë rünamë murko saanür ëm nyimaa kumko namë ogo ërpakla ajitokula innyo toku, bü okkë inlen dookula ogsür sitoku.

6Nyibuh buutë gaddë murko saanür ëm tütum sigë rëkula mento, “Ayon agom lokë ëmrëm sim murko gadë sim ngonuk murko naasu lo aken kumarë, yo lëga ëmrëm iyi ëm rënë naanë murko ë.”

7Bulu murko ëm püchü taali pünë rükü go nyibo nyi gaddëk nyibu buupom bë rënë toku.

8 Ëkë lëga bë silo gooda bë ëgum rükü ëgum hilü bikjo gë rükü ë ëmbë duuku.

9Ëmbë rükolokë nyijük Jeremiah gë mencho nam agom ëm buupü jika, bü mento, “Okkë bulu murko chammum go laato, ëgë bük arë bë rüto, yo go Israel gë aaji oloh gaddë arë mochëk badü ëgë bük arë bë rütoku.

10 Okkë ëgum bulu püchü taali pünë gë rükü kode ëm rënëto, ëgë Yürnë gë ngom chittom la kaatom nammë.”

Pailat Gë Jisu Ne Hüka Nam
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

11Ijja Jisu ne Rom gobornor gë duukolo dagaa moto, okkë ogo gobornor ë taka la bü ëm mento, Jijja bë no Jius gadëk roja rure? Ëgum Jisu menrük sila mento, “Ë” no yo ëmbë mendudü ëgë maabë.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Buutë gaddë la këba rutum gaddë, bü ëm guunyü lükkër dakkom bü yo agom menrük simato.

13Ogo Pailat bü bü ëm takato, Bulu nëgü naana ëm nom guunyü lükkër du ëgum no tasimala re?

14Jisu agom gomken gochin menrük sima, gomken gochin menrük sima lëga bë Gobornor ë yo bë rüdunadü ëmla mëëto.

Jisu Ne Mokë Dooku Bë Parbëk Kunam
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39—19.16)

15Inbo doonam Güdü dodü dodü ëm Rom gobornor gë patëk lo duunë nyi aken go tonyo bë tolen nam Ayon go dooto.

16Ëmbë rüdo ogo Barabas ëmnam attü rumaanë nyi go patëk ogo duuto

17Ëkë lëga bë nyitü ë yadü lo inkum sibadü, Pailat bullëm takato, “Nonu ngom yëm nonnuëpë tonyo bë tolenla ëpak jilaka mëëdo? Barabas nere ma Jisu nere yëm Kristo ëmla mengë duudü?”

18Lëga ë bü chensito bulu Jisu ne mënam kootür mum lokë bü ëpë jilük tu ëmla.

19Pailat bük këba makako duutëm lo duudak ogo bük nyimë gë menlük agom go jilento, menlük ëgë mü sëmbë mento, “Yo guunyü kaamanë nyi ëgum yo atümaanë rüma bëka, yo lëga ëmrëm ngo bük lëga bë sio majja bë maanyü në yuma ëkë maato.”

20Rülachin buutë gaddë okkë këba rutum okkë nyi buppü ë Barabas ne tonyo bë tolen doobë okkë Jisu ne mokë ru doobë menkam to.

21Okkë ogo Pailat bullëm menrük sila mentoku, “Anyi lokë yëm aken gonnëm ngom nonuklo tonyo bë tolen Jilaka mëëdo?” Ogo bulu buppü ë mento, “Barabbas neka!”

22Pailat bullëm mentoku, “Ngo Jisu ne Kristo ëmnam sim yo mossa kudü?” Ogo buppü ë bü ëm mento, “Bü ëm paakolo pikkë geka.”

23Pailat mentokuda, “Bü yo alë jaa maanë rümur go rüpa nammë?” Ogo yaaru bulu “Paakolo pikkë geka!” ëmla dutë yaaru bë rumya yaaru to.

24 Yadü lo Pailat bü mentum lamanam ëm kaasi kaaku dü rülachin nyi gaddë rumdü pëja yaya rëku ogo bü gërëpla ishi laala alak ëm sukak duula bullëm mentoku, “Ngo guunyü kaama bë dërëk në sokë iyi guunyü ëm gëmarë, nonu aü ë kaasi toku laka ëmto.”

25Okkë ogo bulu nyitü ë menrük sila mento, “Ngonu bük iyi guunyüëm togë sidu okkë ngonuk aaji oloh lobë ngonuklo togë sido na!”

26Ogo Pailat bü Barabas ne tolen jitoku okkë bü yadü lo Jisu ne sikchëk kubadü, bü bü ëm buluk alak lo paakolo pikkë doobë toji toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Sipai Gadë Gë Jisu Ne Rünyü Rücho Nam
(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

27Sokë kookü bë Pailat gë sipai gaddë Jisu ne gobonor gë këba baako namë
lo aagë to okkë sipai ëkë sükson go bü ëm daggo to.

28Okkë bulu bü ëm ejë laklük ëm pikbin to okkë yamar në ejë jeboh go piklük
toku.

29Sokë kookü bëkuda bü ëm dumpolo tao boolup go puklük la moto. Bulu
bük lakbëk alak lo piiko bangi go laklük to, okkë bük aabo kaaga lo lënë
kumpër aado la bü ëm rünek rünyü ru bë kumdola bulu mento, “Jius gaddëk
Roja turyar laka.”

30Okkë bü ëm bulu churkap to okkë bangi ëm laarek gëlla bü ëm dumpo lokë
dëmnë to.

31Ëmbë yadü lo bulu bü ëm churkap bakapla rünyü nëgü ëm rüka badü, bulu
bük ejë Jeboh ëm pikrek toku da, okkë bük aü gë laklük gëbë ëm piklük toku
okkë ogo bü ëm paakolo pikkë dooku bë sela inlen gëtoku.

Jisu Ne Paakolo Piklük Nam
(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

32Ijja buluk inlen dakku ogo, bulu Sairne lokë nyi go Simon ëmnam go inrük
sila sipai gaddë bü ëm Jisu gë paako ëm joodo bë parkëm lükto.

33Okkë bulu yadü lo Golgotha “Dumpum choklo” ëmnam mooko atam lo
aalük badü.

34 Bulu kusuk në püyër nam opo ëkë bü ëm tütok ëmla jito. Rülachin bü yadü
lo roka badü tümato.

35 Ëmbë bulu bü ëm paakolo piklük tokula bük laklük ejë gaddëm orpen sila
yë yë paarëdü ëmla lümë suka sito, sëmbë rünam ëgë nyijük gaddëk agom
mencho nam, “Bulu ngok ejë ëm buluk penkolo orpen sirë, okkë ngok ejë
lëga bë bulu lümë suka sirë.” Ëmnam ëm buupü gënë bë rüto.

36Okë kookü bë bulu bü ëm kaagap liilila duuto.

37Okkë bü ëm eknyü bë eknam go bük dumpolo këklük to, “Sigi Jius gaddëk
Roja Jisu”.

38Ogo Jisu gë lakchi okkë lakbëk bë dotcho në nyi anyi gochin paakolo piktak
lükto.

39 Okkë inpek në nyi ëchin dumpo ë panu pabekla mennyü tola into.

40 Okkë bulu mento, “No elak kumko nammëm payak gëlla loum lo mojirë
ëmnë. No Yürnë gë Oroh ë ruboolo noüchin tushü baalë sitokuke okkë
paako okkëchin lito kuke.”

© 2008 by The Bible Society of India.

41Ëmbëi dada buutë gaddë këba rutum okkë boi ekra në gaddë kaekla mennyüto.

42“Bü këbbëm turmo to, aü ëm tushü baalë silama. Israel gë roja ëru boolo, ijja bü ëm paako lokkë Iisi moto kuke, okkë ogo bü ëm ngonu jijja ë mëërë.

43 Bü Yürnë ne mëëgë sinnë, ijja bü ëm bü mëëru do boolo laasek gekuchom, yo lëga bü Yürnë gë Oroh ë ëmsito!”

44Ëmbë pikkësa dotcho në anyi ëgëchin bü ëm mentu rüre la mento.

Paako Lo Jisu Gë Silük Kunam
(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

45Ijja sokë kookü bë doonyi gë dumrük lo godak lokkë rüla rulë lëppa lobë mooko buppü ë kanëto.

46 Doonyi rulë lëppa gë kanë ro bë Jisu dutë rubë gogtoo la gogdola mento, “Eloi? Eloi? Lamasabak Thani?” “Ngom Yürnë, ngom Yürnë, no ngom yo bë tugü pagge dakku naala?” ëmtoku.

47Ogo baayür lo nyi dagnë gaddë bük gogtoo la gognam tala mento, “Si, nyi si Elaijah ne gogdu!”

48 Ëgum tanamë aken gonnë büba jaa bë jukla rubuk në jein golo kusuk nëkë pomgëlla ëgum piiko lo këglük paala tüdo bë ëmla hümük to.

49Ogo këba ë mento, “Bü aken ëm dagmo tok, kaju Elaijah aado la tushü baalë gërë dü kaaka laju!”

50Yadü lo Jisu bü lënyi naabë dutë rubë gogtoo la gogtola yaloh gëbë nyëklük la bintoku.

51 Okkë ogo kaaku nammë, Yürnë ne kumko namë lokë torchik naanë ejjëchin taayo lokkë deelë lobë jeklo toku; okkë moodüh moobüh ë ëgla ülü kode ë takchë gëto.

52Ogo nyibu gaddë bëkyak toku okkë dërëk bë güdi hüdi tola sinë gaddëk sima ëchin turkur toku.

53Jisu gë turkur ro bë, bulu nyibu gadë lokkë nendo kula dërëk në taon gadë lo indola yaaka në nyi gaddëm kaatom sitoku.

54Ijja yadü lo sipai rutum ëla bü ëm rëmin gënë sipai ë Jisu ne sontri bë daggu në gaddë moodüh moobüh ëgla yoyo nëgü naana rünam ëm kaasi kaadü, “Jijja bë bü Yürnë gë Oroh jaaru ënyi ëmla mëëchen toku!”

55Okkë Galili lokkë Jisu ne rügurla inmin gënë nëli gaddë, odoo lokkë kaarala daktoku.

56 Atür okë anë gadë ëgë Mari Magdalin okkë Jems okkë Joses gë anë Mari, okkë Jebedi gë nyimë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jisu Ne Rukunam
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

57Arum bë rürëku ogo, Arimathia mooko lokë aü ëchin Jisu gë dooyü menyür kolo rëbë nago në Joseph ëmnam nyitë në nyi go aato.

58Si nyi si Pailat gëlo inla Jisu gë aü sima ëm koto, ëgum Pailat bü tolük la bü ëpë sima ëm laadobë jilento.

59Okkë Joseph Jisu gë aü sima ëm aala laalo gëlla bü rëmab tola dërëk në ejë golo puuchë naato.

60Okkë ëgum bü bük lülë lütak golo buuli bë düla ako golo bü lükto. Okkë nyibu aru ëm lütak atak gonnë kaptumla atola innyo toku.

61Okkë Mari Magdalin la aken gonë Mari nyibu gë këlam gonë lo odoo bë kaala dakto.

Nyibu Lo Santri Dagmonam

62Kumdü alo lëga bë ruuno pëëno la duudü ogo buutë lërü gaddëla Pharisi gaddë Pailat gëlo indum sito.

63 Ogo bulu mento, “Nyigom ë, ngonu mënë bük turdak okë agom ëm yo ëm mento dü mëëbë du, mënë ëgë mento, ‘Ngo loum kookü bë turkur rëku’ ëmto.

64Ëkë lëga bë nyibu ëm loum inma dabë dinchi rubë kaasi kendo, ëmbë maabolo bük rëbë gënam gaddë sima ëm ayoh bë dotcho tola turkur kaaku ëmla nyi gaddëm menchik jibolo mencho nam ëm pënammë majja yaa bë alë maadela.”

65Ogo Pailat bullëm mento, “Nonuk lo sontri ë kaasidu; nonuk mëëchom bë mosi geka, nonu yo ëmbë alë bë addü bë mochi ladu dü nonuk mëëchom bë mosi laka.”

66Ëmbë rünamë bulu nyibu ülü ëm jigyekla addü rudo bë mokë to, okkë sontri lükla dagpek gëdola kaara doobë lükla ato.

Moti 28

Jisu Gë Turkur Kunam
(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

1Ijja kumdü alo ë inro bë, hopta gë lootuh lokë gë aroh komchi bë Mari Magdalin okkë këbë Mari binyi nyibu kaaka taabë aato.

2Ogo aado la kaanamë kai runë moodüh moobüh go hëgtu bë kaapato, okë lëga bë taayo lampoh go Iila lütak rabgo ëm ngurkok gëlla ülü taayo lo duupula duuto.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Bük amür ë kaanamë doogum doorak garü to okkë bük ejë ë tapam yapu garü to.

4Ogo bü ëm bosso ë sontri gaddë paden gëla rüto. Okkë sinë nyi garü bë rünyo to.

5Rülachin taayo lampoh ëgë nëli anë ëgum mento, “Nonu boso yooka, ngo nonnuëm chendu nonu paako lokë pikkë nam Jisu ne madu ëmla.

6Bü sigi dookuma, lëga bük mennam chë bë bü turkur kaaku. Bük dooko ëm kaaka tokuka.

7Okkë büba bë inne kuladen bük rëbë gënam gaddëm bü siko lokkë turrëp kaaku ëmla menji gortaka okkë rünam gëbë bü nonnuëm Galili lo incho rë, ngo nonnu menji du, nonu bü ëm alo kaapa sirë.”

8Ëmbë rünamë, bulu nyibu lokkë majja bë bosso ë mëëken ë rütokula bük rëbë gënam gaddëm agom ëm menji kulëpë ëmla juktoku.

Turkur Kunë Rutum Ne Nëli Aken Gë Kumnam

9Okkë bullë bük rëkolo rëbë mingë në gaddëm menji taabë inlen doola kaanamë, Jisu dagrük doola mento, “Mëëken laka,” ogo bulu aado la bük allëm mamgë doola bü ëm kumtoku.

10Ogo Jisu bullëm mento, “Boso yooka ingor eku laden ngok achë abür gaddëm Galili bë inlaka ëmtaka okkë ngom alo bulu kaarük sirë.”

Sipai Gaddëm Jiük Nam Okkë Buluk Menken Nam

11Ijja nëli gaddëk inkurla innyo bëku, nyibu ëm kaara bë daggu në sipai gaddë buutë gaddëk lo indola yoyo go rübadü ëgum menngam jito.

12Ogo buutë gaddëla këba rutum gaddë këba go duugëlla agom go parkë to, bulu sipai gaddëm murko lokë yaaka go jido bë ëmla jito.

13Bullëm mento, “Nonu nyi gaddëm mentoka, bük rëbë gënam gaddë ngonuk yupla doodo bë aado la ayoh bë laala ingë genamë.

14Okkë sigi agom sigi Gobornor gë nyeru takolo aabo lo, ngonu nonnuëm rürarë okkë bü ëm mennyok rë.”

15Ëkë lëga bë sipai gaddë murko ëm laarük sito okkë bullëm mentom nam buppü ëm rüto okkë sigi dooyü agom gadë sigi silo lobë Jius gaddëk lo hübë du.

Okkë Kai Yaaru Në Kanamnam
(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Ag 1.6-8)

16Okë kookü bë ürü gola aken bü ëm rëmin gëkunë gaddë Galili lo intoku. Ëgë Jisu bük mentom lüknam moodi lo inlük to.

© 2008 by The Bible Society of India.

17Okkë yadü lo bulu bü ëm kaarük sitodü bulu bü ëm kumto, rülachin atu gonnë mëëja monga to.

18Ogo Jisu buluklo aado la mento, “Buppü taayo mooko gëla tani mooko ëm rutum gëla naanëm ngoklo jilük tu.

19Ëkë lëga bë inlen eka rumtum, Ope buppü lo bullëm Abo gëla Oroh gë okkë Dëën Doü gë amin lokë inla Baptis jila Yürnë ne rëmin gënë bë mota taaka.

20Okkë ngok nonnuëm dooyü nam buppü ëm dooyü sila agër bë gërgë rügë toka, okkë talë getür gë rëpin gë hürum lobë ngo rëbë mingë rë.”

© 2008 by The Bible Society of India.

Mark

Mark 1

Jon Baptis Gë Dooyü Mennam
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

1Jisu Kristo gë baab ëm “Yürnë gë Oroh ë”

2 Sokë menrëp ë nyijük Isaiah gë ekcho nam chëbë:

“Yürnë mento, ‘Ngo ngok lampoh ëm nonuk lo jicho lükdu bü nonukë bëda ëm mokok jirë’.

3 Mooruk moosen gë gomu siduh aken go dulen du;

‘Rutum bük indeko lëga bë bëda ëm denda bë pëkcho laka!’ ”

4Okkë Jon aalük to, bü mooruk moosen mookolo Baptis jito. “Okkë nyi gaddë mëëdek silaku Baptis laato kuka okkë rümur guunyü ëm Yürnë gë paknyo bë paknam ëm laarük sitoka ëmla dooyü mengo to.”

5Judia mooko buppü lokkë okkë Jerusalem taon lokë nyi buppü ë nenlaku aü gë rümur guunyü ëm mendër silaku Jon büklokë Jordon sibulo Baptis Jiko toku.

6 Jon uut amüh lokë chumnam ejjëm gëto okkë kiichik lo apin paagë ëm gëto, okkë bük doke ë takom tamë okkë nyomra lokë ngikla ëkë dola rëto.

7Bü nyi gaddëm menjito, “Ngokë kookü si ngom pënamë majja bë torya nago aamin gëdu; Ngo bük lësup lokë oho ëmchin durgala puusum laba sarla ma.

8Ngo nonnuëm ishi lokë nyum Baptis jidu, rülachin bü nonnuëm Dëën Doü lokë Baptis rëku.”

Jisu Ne Baptis Nam Okkë Rüka Darka Nam
(Mt 3.13—4.11; Lk 3.21-22; 4.1-13)

9Ëmbë rüdu ëm Jisu bü Galili mooko gë Najarath lokkë aala, Jordon sibulo Jon gëlokë Baptis Jikoto.

10Bük ishi lokkë gërëpla nendakku ogo, bü taayo mooko ëm kukkok sidobë okkë Doü ë taakü taado gobë dëlük doobë kaasito.

11Ogo taayo mooko tokë agom go aato. “No ngok pakya yaaru nam ngok Oroh aken ë, yëm ngo alë yaaru bë mëëyum doodü.”

12Ogo bü ëm lëken gobë Doü ë mooruk moosen bë inrom gëto,

13Okkë bü ëm loorü appi go mooruk moosenlo Ui ë rüka darka la rërom gëto; okkë bü achi amen ëm rëbamla rëto, rülachin bük mëëchom ëm taayo lampoh ë rügur to.

Jisu Gë Nyidum Appi Go Ngoi Laala Rën Ëkë Goglen Nam
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15; 5.1-11)

© 2008 by The Bible Society of India.

14Jon Baptis ne patëk lükro bë, Jisu bü Yürnë gë taken në niitom mengo la
Galili lo into.

15 Bü mento, “Dügo logoë gochup kaaku,” “okkë, Yürnë gë rëgëkoë dünük
duuku! ëkë lëga bë rümur lokkë mëëdek lakuka okkë Yürnë gë taken në
niitom ëm Jijja bë mëëgë sitoka!”

16Jisu Galili paata robëlo indula, ngoi laanë nyidum anyi go kaapato, ëgë
Simon okkë bük abür Andriu, binyi ësap lokë ngoi laala rëto.

17Jisu bullëm mento, “Aatoka, Ngom inmin gëlak, okkë ngo nonnuëm nyi ëm
ngoi bë laado bë moso.”

18Ogo bulu buluk ësap ëm lëken gobë ëpak daato okkë bü ëm inmin gëdato.

19Yadü lo bü ajji go inlen badü, Jabedi gë oroh Jems okkë bük achë Jon ne
ulu lo buluk ësap ëm yëkten la duudo bë kaapato.

20Okkë ogo bü bullëm gogdato, ogo binyi buluk abo Jebedi nela okkë agër
rüji nëm ulu lo atola inlen nyooto okkë bü ëm inmin gëdato.

Nyi Aken Golokë Ui Doü Ëm Jisu Gë Minpak Jinam
(Lk 4.31-37)

21Jisu okkë bük rëgënam gaddë Kaparnaum lo aalük to, okkë duunu alo ë
loolük nammë bü Jius gaddëk kumko namë lo aato okkë dooyü menji rëpto.

22 Nyi gaddë bük mentom nam ëm tala annü ëmla mëëto, lëga bü Ayon
mentom në garübë menma bë, bullëm chennërubë mentom to.

23Bulukë kumko namë ogo dërëk maanë ui doü ë laanam nyi go duuto, okkë
bü dutë rubë gogla kaplenla mento,

24“Najarath lokë Jisu no yo bë ngonukë penko sogo godak raaduna? No
ngonnuëm motür lapë ëmla aadu naare? Ngo chendu no yë dü: No Yürnë
gë dëën aken ë.”

25Jisu bü ëm roola kanamla mento, “Atcho bëk! bük lokkë nenpak lakuka!”

26Dërëk maanë doü ë nyi ëm achibë paden moto okkë dutë rubë kulen moto.
Ogo bulu bük lokkë nennyo toku.

27Bulu majja bë arüsinyo bë mëëla buluk aralo aken aken ë taka sito, “Sigi
yo jaa ëdü? chennam rubë okkë ali bë menyür go! Bü dërëk maanë doü
ëmchin kanam du, okkë buluchin bü ëm tajidu!”

28Ogo lëken go bü bük lëga ë Galili gë mooko dëgo baër buppü lo duchik
daato ku.

Jisu Gë Yaaka Në Nyi Ëm Mopoh Kunam
(Mt 8.14-17; Lk 4.38-41)

© 2008 by The Bible Society of India.

29Bulu kumko namë lokkë inlen toku. Okkë Jems nela Jon ne aagëla Simon okkë Andriu gë namë lo aalük to.

30Ogo Simon gë nyimë gë annë yupko lo ramla dooto, okkë bulu bük lëga ëm Jisu ne menjito.

31Ëmbë rünamë bü mük lo aala alak lokë gaggapla, serëpto, mük ramnam ë ogoi ngedaka okkë bü bullëm rüji doji rëptoku.

32Yadü lo doonyi ë oala arum kubadü bulu buppü nyilen nëm okkë ui laanam ëm Jisu gëlo aagë jito.

33Okkë taon okë nyi buppü ë aakumla rabgolo dakto.

34Ogo Jisu yaaka go nyigüh bë achi nyilen në nyi ëm mopoh jito. Bü yaaka go ui ëmchin minpak jito. Rülachin bü ui gaddëm agom menlen momato, lëga ë bulu Jisu yëdü ëgum chensito.

Jisu Gë Jimiko Mooko Lo Kumnam Okkë Galili Mooko Lo Dooyü Menggo Nam
(Lk 4.42-44)

35Aroh komchi bë kanë doobë dak bë, Jisu gërëp to, okkë namë lokkë jimi ko mooko golo insor doola bü kumto.

36Ogo Simonla bük ajen ë Jisu ne mamin gëto.

37Okkë yadü lo bulu bü ëm paabadü bulu bü ëm mento, “Nyimü ë nom madu.”

38Jisu bullëm mento, “Kaju dëgo baër taon gaddëm inlaju ogo chinden ngok dooyü ëm menji sidobë; Ëkë lëga bë ngo insor nendu ko.”

39 Bü Galili mooko buppü lo ingola okkë buluk kumko namë lo dooyü mengo jito okkë ui gaddëm minpak jito.

Jisu Gë Taik Në Nyi Go Mopoh Nam
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

40Taik gënë nyi go Jisu gëlo aato, okkë bü ëm roguto. Bü lënëkumpër aado la bü ëm mento, “No ngom dërëk moso mëërëm dërëk molaka.”

41Jisu bü ai amar mëëpato, okkë bük alak ë hiilen doola bü ëm mamgë doola bü ëm mento, “Ngo nom dërëk tokuka ëmla mendu.”

42Ëmbë rüdo pak ogo bük taik ë ngetoku okkë bü ëm dërëk doobë moto ku.

43Jisu bü ëm dinchi bë mengap gëlla lëken gobë insor moto ku.

44 Bü ëm sëmbë mengap bë to dinchi bë tatoka, “No yëmchin yo gochin menyoka. Rülachin innekula okkë noü ëm nyibuh ëpë kaatom toka okkë nokë poku nam ëm kaatom bë Moses gë mennam bë amen ëm jitolaka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

45Nyi ëgë inda jaa toku okkë agom ëm bük memmü bë mendi mendila mengo toku; bü dooyü ëm buppü lo chenngam moku nammë Jisu yo taon lochin aala kumato. Rülachin jimi ko mooko agum lo rëlük toku; okkë ëmbë rülachin buppü mooko lokë nyi gaddë büklo aakër tokuda.

Mark 2

Paralais Në Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

1Alo loonyi kookü bë yadü lo Jisu Kaparnaum lo into kudü, nyi gaddë bü namë lo duuduku ëmla tapato.

2Ëmbë rürë ogo yaaka në nyi ë aadum sikunammë ërap aru lochin, nyi ë büüchürla dagbam side kochin kaama doobë bü bullëm dooyü ëm menjito.

3Nyi atu gonnë nyidum appië Joala, paralais në nyi go bulu bü ëm aagë jito.

4Okkë nyitü lokë bulu nyi ëm Jisu gëlo aanük gëla maaleela bük duuko tentë mükap lokë karkoto. Yadü lo bulu aru doobë moba dü paralais në nyi ëm doopu raksuk lobë tolük jito.

5Jisu, buluk mëëtin ëm kaala, paralais la sichënë nyi ëgum mento, “Oroh, nokë rümur ëm paknyo bë ngo paktoba.”

6Ëmbë rüdo ogo Ayon mentom nëkë duudola bulu buluk asin aapuk aralo mëësila duuto,

7“Yo bë sigi nyi si sëmbë agom ëm menduna? Bü Yürnë ne mennyü du. Yë nyi rümur ëm ëmmum bë paknyo bë pakla në rülachin Yürnë nyum?”

8Jisu buluk asin aapuk lokë mëërup sinam ëm chenla, bullëm mento, “Nonu yo bë nonukë aapuk aralo mëërup siduna?

9Ëmbë rürrëm yo lokkë la sichënë nyi ëm mëëken yaanë? ‘Nokë rümur ëm paknyo bë paktoba ëmnam ëre,’ ma, ‘gërëp ekuka okkë noük yuppuh doopu ëm joola inne kuka’?

10Rülachin Tani Oroh ë tani mooko sogo rümur ëm paknyo bë paklanam ëm chennam rubë rünam ëm nonnuëm chendo bë ëmla rünam go. Bü paralais në nyi ëgum mento.”

11“Ngo nom mendu, gërëp ekuka, okkë yuppuh doopu ëm joola naük namë bë innekuka!”

12Bü gërëpla, bük yuppuh doopu ëm joola okkë buluk buppü gë kaaga lo larchëk rubë intoku sigi nyimü ëm arüsinyo jaa ë ëmla mëëmo to, ogo bulu Yürnë ne koikla mento, “Ngonu yaddü lochin sëmbë rüman kaaka ruma.”

Lëbi Ne Goglen nam

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

© 2008 by The Bible Society of India.

13Lëken gokuda Jisu Galili paata robëlo inlen tokuda. Ogo nyi nyitü go luumin gëku danamë bü dooyü ëm mentom rëpto kuda.

14Bü inmen la inpek duula kaanamë Alpias gë oroh Lëbi ne Mati ëmnam bük dodin laachüko namë lo duudo bë kaapa la, Jisu bü ëm mento, “Ngom inmin gëlak,” ogo bü gërëp daala Jisu ne inmin gëdato.

15Jisu gë Lëbi gë namë lo donam dodaklo, yaaka go dodin laanë nyi ëkë okkë “Yürnë ne chenma nëkë” okkë bük rëgë nam gaddë domin gëla duuto, lëga ë bulu buppü yaaka ëgë bü ëm inmin gënnë.

16Yadü lo Ayon saar Parisi gaddë bü ëm, “Yürnë ne chenmanëmla” okkë dodin laanë gaddëm dobam doobë kaabadü, bulu bük rëgënam gaddëm takato: “Yo bë bü dodin laago nëmla okkë ‘Yürnë ne chenmanëm’ dobam duuna dü?”

17Ëgum tagë doola Jisu bullëm mento, “Amür larchëk në doctor mama, rügë doola nyilen në nyi ëlo doctor mado në. Ngo dërëk sinnëm gogtë bë aama, rülachin Yürnë chenma në gaddëm gogtë bë aaduna.”

Doma Tüma Bë Duudër Nam Baab Ëm Hükanam
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

18Jon gë rëgë nam gaddë la okkë Parisi gaddë doma tüma bë arü do golo. Nyi ëkë aado la Jisu ne mento, Yo bë Jon gë rëgënam gaddë la okkë Parisi gaddë donam tünam ëm rüdu nyodu naadü, rülachin nokkë rüma nyoma doona dü?

19Ogo Jisu bullëm menjito, Makbo ëm buluk lo duubam sidula yo ëmbë makbo gë ajen gaddë donam tünam ëm rüpo nyopo doobë? yadü lobë bulu makboëm rëbam rëdü bulu ëmbë rüla nyola maarë!

20Rülachin buluk lokkë makbo ëm laarek dü alo go loorë; okkë ogo alo ogoi bulu doma tüma bë rürë nyorë.

21Yëchin ejë jeli ajëk ëm ejë jeku lo omtak lüknë kaama; ëmbë bü rübolo, Jeli omlük nammë jekrëku ëm jettak gëyarë, okkë Jekko ë utë yaarë.

22Okkë yëchin anggur ola ali ëm chukri aku lo pütëm lüknë kaama; Ëmbë bü rübolo, anggur ola alië chukri akkuëm bukdek gërë, okkë ola ëla chukri ë alë maarëku. Ëkë lëga bëëgum pënamë anggur ola ali ëm chukri ali lo pülük toka.

Duunu Alo Lëga Ëm Hükanam
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

23 Duunu alo golo Jisu rükü go inpekla into, okkë bük rëgënam gaddë inmin gëdula, bulu amo potup ëm hikiinto.

24Ogo Parisi gaddë Jisu ne mento, Kaasi tola, yo bë rüla nyola duunu alo lokë rüma saëm bulu rüduna?

© 2008 by The Bible Society of India.

25Bü menrükto, “Dabid la okkë bük ajen atür ë bulu kënola jaa mëëba dü yo
go rüto dü, ëgum nonu yëchin yaddü lochin porika maare?

26 Nyibuh buutë bë Abiatar gë duudolo, bü Yürnë gë namë lo aala kumlük
nam ütü ëm doto, ëgë Ayon lokë nyibuh gaddëk nyum dola nammë, okkë bü
ajen atür ëmchin jito.”

27Okë kookü bë bü bullëm mentoku, “Rülachin rüla nyola duunu alo ë nyi
lëga bë molen nam më, okkë nyi ë rüla nyola duunu alo lëga bëmo.

28Ëmbë rünamë Tani Oroh ngo rüla nyola duunu alo gëchin Rutum ë.”

Mark 3

Paralais Në Nyi Go Jisu gë Mopoh Nam

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

1Lëken goda Jisu kumko namë lo aato kuda, ogo alak gonnë paralais la
sennë nyi aken go duuto.

2Ogo Jisu ne rümur ë ëmla guunyü lükdo bë toranë nyi ëkë duuto, ëmbë bulu
Jisu nyi ëgum duunu alolo mopoh gërë dü ëmla kaala duuto.

3Jisu nyi ëgum mento, “Aatoka buppü gë kaaga sogo dagrëp toka.”

4Okë kookü bë bü bullëm takato, “Ngonuk Ayon lo Duunu alo ëm yo rütok
ëmpa?” Alë nëm re ma alë maanam ëmre, nyi ëm turmo doobëre ma mokë
doobëre? Rülachin bulu yo gochin menku maabë atcho bë duutoku.

5Ogo Jisu marla bullëm kaago sito, rülachin buluk chenma tola asin aapuk ë
addü namëm kaala mëëdük duula, nyi ëgum bü mento, “Nokë alak ëm hiisor
nentoka.” Okkë nyi bü alak ë hiisor to, okkë bük alak ë bük alak gonëchë
garü bë buupü toku.

6Okë kookü bë Parisi gaddë kumko namë lokkë nentoku, okkë Herod gë nyi
ëkë kaarük sito, okkë yo chëë bë Jisu ne bulu mokë kendu dü ëgum pinrëp
to.

Jisu Ne Nyitü Ë Luumin Gënam

7Jisu bük rëdëk gënam gaddëm ingëla shinë paata robë lo inlen gëto, okkë
bü ëm nyitü goda luumin gëto, ëgë Galili okkë Judia lokë ëkë.

8Yadü lo bulu bük yaaka go rünam buppü ëm tapabadü yaaka në nyi ë Judia
lokkë, Jerusalem lokkë Idumia lokkë, Jordon takdü lokkë okkë Tur ë, okkë
Sidon lokkë nyitü ë bü ëm luumin gëto.

9Nyi nyitü ëm kaasi doola nyitü ë bü ëm luurup jarup maado bë ëmla bük
rëgënam gaddëm ulu anni nago bük lëga bë madëk doobë menlükto.

10 Yaaka në nyi ëm bü mopoh kunam lëga bë nëgü në achi nyilen gënë
gaddë bü ëm gakka lapë ëmla chekchër sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Okkë yadü lo dërëk maanë doü gënë nyi gaddë bü ëm kaabadü, bulu büklo durgadala goglenla mento, “No ru Yürnë gë Oroh ë!”

12Rüdakkom bü bullëm dinchi rubë mengap to ëgumbë bü ëm yëmchin chenmo yooka ëmla.

Nyidum Ürü Gola Anyi Go Jisu Gë Darlen Nam
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

13Jisu yëm ingë so mëëba dü gogleela moodi putu golo chaato. Bulu ogo bü ëm inmin gëto.

14Jisu bük darnam ürü gola anyi nyidum ëm, kënam nammë ëmla nëmin naato, okkë bulu bük rëkolo rëmin gëdo bë okkë bullëm bü dooyü mengo nëbë kanam doobë.

15Okkë buluklo Ui minpak naanë tornam ë dagdo bë jito.

16Jisu bük darlen nam nyidum ürü gola anyi gaddë, Simon, (Jisu bük Pitor ëmla amin minkunam);

17Jebedi gë oroh Jems la okkë bük abür Jon (Bullëm Jisu Boanerges ëmla amin jito, ëmnam si “Muglü bë rünë nyi ë,”) ëmnamë.

18Andriu, Philip, Bartholomio, Mati, Thomas, Alpias gë oroh Jems, Thadaias, Kanan lokë Simon bulu,

19Okkë Jisu ne pinkup lüknë Judas Iskoriot.

Beeljebul okkë Jisu
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

20Okë kookü bë bulu buppü namë lo aatoku, okkë nyi gaddë luukër aaku danamë büla bük rëgënam gaddë dodü tüdü gochin kaama tokuda.

21Ëgum tala bük namë rumtum nyi ëkë bük rütu ëm rüsik taalë pë ëmla aato, lëga nyi gaddë bü ëm “Bü muduuku!” ëmto.

22 Jerusalem lokë aanë Ayon saar ëkë mento, “Bü ëm Beeljebul duugë dunaana! okkë ëmbëi ui rutum gëlokë ui ëm bü minpak duuna.”

23Ëmbë rünamë Jisu bü bullëm goggëlla menrü sinam go menjito. Ui rutum ë yo ëmbë ui rumtum ëm minpak doobë?

24Roja gë rëgëko mooko ë pamin sila bëkpen sirrëm ëgë lëken gobë torbam lakumaarë.

25Ëmbë dada namë rumtum aken gonnëchin romin sila türnyi gobë rübolo ëgë namë ëgëchin bëkpen sirë.

26Okkë ui ë aü ëm agsila rüpen sibolo bü aken laku maarë; ëgë bük ngedü ëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

27Agom gonnë tornë nyi ëm leecho maabolo, yëchin tornë nyi gë namë lo aala bük yëra ëm dotcho lamarë; leecho boolo mum bü aala bük namë lokë yëra ëm laala rënna.

28Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nyi gë rümur menmur okkë yo mennyü rücho menlen nammëm paknyo bë pakla du;

29 Rülachin yë nyi dü Dëën Doü ëm mennyü rünyü duuna ëgum yaddü lochin paknyo bë pakmarë, lëga ë bü ë duuyar në rümur ajë ëm gëdu.

30(Jisu bük sim mennam lëga ë bulu atu gonë nyi ë, “Büklo dërëk maanë doü ëm gëdu ëmko lëgalo.”)

Jisu Gë Anë Okkë Büroh Gaddë
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

31Okë kookü bë Jisu gë annë la achë abür gaddë aato okkë agumlo dagdola bü ëm gogmoto.

32Ogo nyitü go Jisu bü ëm duugoto, okkë bulu bü ëm menjito, “Kaasi tola, nokë anë okkë büroh okkë bürmë gaddë nom agom menrük silëpë ëmla agum lo torala dagdu ëmjito.”

33Ogo Jisu taka sirato, “Yë bulu rem ngok anë? okkë büroh ë?”

34Okë kookü bë Jisu bü ëm duugo në gaddëm kaago sigëdola mento. “Kaasi tola! Higi buluna ngok annë okkë büroh gaddë!

35Yë buludü Yürnë gë mëëlük ëm gërdunë ëgë bullë ngok büroh okkë bürmë okkë annë.”

Mark 4

Amli Paknë Golo menrü Sinam
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

1 Jisu bü Galili paata ruilo dooyü mento kuda. Bü ëm nyi ë yaaka jaa go luubum kunamë bü ulu golo aalük doola paata arabë dua nyooto. Ogo nyi buppü ë Ishi rui gë robë lo dakto.

2Bü menrü sinam dooyü lokë bullëm yaaka go mentomto. Okkë bük menrü sinamëm sëmbë mento.

3Tagap tola! rükü rünë nyi aken go aü gë amli ëm paktë bë into.

4Bü amli ëm pagnamë, atu gonë bëda lo ojëka, ëgum pëta ë aala dopak to.

5Atu gonë amli ë kode yadü doomako lütak lo holük to, okkë kode ë bochor leela garba bë garto.

6Amo papür ë uurü bë tuulük deeko kaamala, yadü lo doonyi ë chaaku badü bulu ruk lük toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Atu gonnë tao olum lo holük nammë ü alum lo garla üë yuplük nammë bulu ahe seema to.

8Atu gonnë kuda deebuk kode lo holükla bulu garla ahe seela, aken lokë chammum bë, chamkë bë okkë chamrü bëchin ahe seeto ku.

9Ogo Jisu bü menpin la mentoku, “Yë rurü büdu dü büchen laka rulo bagdu dü bagchen silaka!” “Yë nyeru gëdu dü, bü tala tachen silaka!”

Menrü Sinam Gë Lëga
(Mt 11.10-17; Lk 8.9-10)

10Jisu gë aken ë duudolo bük rëgë nam nyidum ürü gola anyi ëla okkë bü ëm inmin gënë gaddë menrü sinam gë lëga ëm hükato.

11Ogo bü bullëm mento, “Nonnuëm Yürnë gë rëgëko lëga ëm chendo bë jitu,” “Rülachin yë bulu dü, ngok rëkolo rëmin gëmabë agumlo rëdudü, buluk lëga bë menrü sinam buppü sim menjiduna,

12 Okë lëga bë, buluk rëmur duumur ëm mëëdek laku paknyo bë pakko maarëdü, bulu kaadak kom yaddü lochin kaachen maarë, okkë tadak kom yaddü lochin tachen maarë.”

Menrü Sinamëm Menbëk Jikunam
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

13Jisu bü bullëm mento, “Nonu menrü sinamsim tachen maarëm? yo ëm menrü sinam këbbëm tachen lage lapë?

14Amli pakranë Yürnë gë agomëm pakjë jitu.

15Atu gonë nyi ë bëdalo amli pakjë nam garü ë, bulu Yürnë gë agomë yadü lo tagap lüksi rëdü, ui ë aala ëgum laarek duuku.

16Atu gonë nyi ë lülë lütak lo amli pakjë nam garü ë, bulu dooyü ëm tada rë mëëken la büba jaa bë torük sidado.

17Rülachin buluklo uurü bë aalük maanam lëgalo, anni gonyum dagmo do, okkë yadü lo mëëdür moso ba Yürnë gë dooyü lëgalo morik rükek nammë aarë kudü, bulu lëken gobë büba bë ëpak daadoku.

18Atu gonë nyi ë tao olum lo amli paklük nam garü ë, ëgë bulu agom ëm tannë,

19Rülachin tani mooko sokë hünam günam lëga bë mëëdük mou, kubla robla nyitë nam ëm mëëbo kolo okkë nëgü nëm mëëboh mori kolo Yürnë gë dooyü ëm ngeemo dooku, okkë bulu yo ahe seeku maanë,

20Rülakudachin atu gonë nyi ë debuk lo amli ëm paklük nam garü ë, bulu dooyü ëm tagap la torük sinë garü ë, okkë amli chürken pakko lokë amse ë chammum, chamkë okkë chamrübë seeji në garü ë.”

Mëruh Ëm Türëlo Tüdin Nam lëga

© 2008 by The Bible Society of India.

(Lk 8.16-18)

21 Jisu menbë jila bullëm mento, “Nonu mërruëm ochë ara lo ba doorëh chompüklo laalükla ado lare? Ëgum pënamë, türëlo tüdinla nonu ama doolare?

22 Lëga yoyo go kasila doobe dü ëgum kaapa doobë, okkë yoyo go chechikla aba dü ëgum loulo laalen doobë.

23 Yë tagë naanë nyeru gëdu dü, Yë rurü büdudü bü büchen silaka, rulo bagdudü bagchen silaka.”

24 Okkë bü menbë indola bullëm mento, “Nonu yo go tadudü dinchi bë tagap toka! Nokë nyi ëm küji naakolo, Yürnëchin nom küji naangi rë, rülachin ëgumchin kai yaabë rürë.

25 Lëga ë yëkëlo anni nagochin doodu dü, ëgum yaaka yaago jitarë, okkë yëkëlo kaama duudü, büklokë anni doonëmchin laarek yaarëku.”

Amüh Garnë Lo Menrü Sinam

26 Bü sëmbë mento, Yürnë gë rëgë koë sëkë garü bë rüdu; nyi gonnë amüh ëm rükülo paklük tola,

27 Alo ayoh bë bü yupdak kom udakkom, amüh ë garla chaala yo ëmbë kaidudü bü yo chenma.

28 Kode ë amüh ëm chaasimoto, hiipuk nencho la, papür tulenla, amo ë buupü nago bë rümoto.

29 Yadü lo amo ë amrü rüla nginrë kudü, gachü dü ë kunyi ëmla lëken gobë rokchik bëëla nendola gachü rëku.

Yümüh Lo Menrü Sinam
(Mt 13.31-32,34; Lk 13.18-19)

30 Lëken goda bü mento, “Ngonu Yürnë gë rëgë koëm yo garüdo ëmsadü?” yo go hürü sila ngonu sigim hüji saëdü?

31 Sigi nonuk rükü lokë paknam amüh chürya yaachum në yümü garü do.

32 Rülachin yadü lo sim paklük rëdü, sigi garla chaarëm nësük nëmü buppü ëm kai yaado okkë agbë agbë kairubë hürla okë doonyum lo pëta ë asup palük doobë rüdo.

33 Bulu tachen sidobë ëmla lëyü sinë menrü sinam dooyü ëm Jisu bullëm hüjito.

34 Bü yo dooyü ëmchin menrü simabë bullëm hüjimato, rülachin bü yaddü ëm aken ë bük rëgënam gaddëm rëngam bë duubam badü bü bullëm buppü ëm menbëk jitoku.

Doolü Doogum Ëm Jisu Gë Jurup Doobë Mentum Nam
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

© 2008 by The Bible Society of India.

35Ogo alo ogoi, arum kunamë bü bük rëgënam gaddëm mento, “Kaju paata takdü gonë bë durab laju ëmto.”

36Këbë ulu ë doodo bëchin, yo ululo duube dü bük rëgënam gaddë nyi nyitü ëm ogo ëpaktola durap to.

37Ogo doolü doogum kairunë go lomdo bë aanamë sipik ë hululo büchürla ulu ë ishi lo lumlük gëtë to.

38Ëmbë rüdak ogo Jisu bü ulu kenyu lo, dumpa go bëla yupngak la dooto, bü ëm bük rëgënam gaddë mou gëlla mento, “Mastor, ngonnuë ishi gë lumlük rënna, no dinchi maalare?”

39Bü gërëp laku, doorüh ëm okkë sipik ëm roola mento, “Atcho bë, Juruptok!” ogo doorüh ë mippinla ishi rëlo ë gopinla jurup daatoku.

40Bü bük rëgënam gaddëm mentoku, “Nonu yo rüla majja bë boso doona? ijjalobë nonuklo mëëgë kaama kambë re?”

41Bulu bosso ë rüdula nyimü ë takasito, “Yo në nyi ëdü si nyi si? Doorüh ëchin okkë ishi rëlo sipik ëchin bük agom ëm tajidu ëmla parka parya sito!”

Mark 5

Ui Laanam Nyi Go Jisu Gë Mopoh kunam

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1Bulu Galili paata takdügë Garasa mookolo rablük to.

2Yadü lo Jisu hulu lokkë korlen kaadü, ui laanam nyi go nyibu buupom lokë Jisu bü ëm kaarük sitë bë nento.

3Si nyi si nyibu buupom gadë lo rëto, okkë bü ëm yëchin leela alamato, bü ëm ukoli ëchin leela rüüla ala maato.

4Lëga bü ëm lëken lëken bë alë alak ëm leepum silachin akato, rülachin bü rokdür ukoli ëmchin aü gë ai ë tëgrik sirato. Bü ëm nutu doobë torya në yo nyi chin kaamato.

5Ayoh dak okkë alo dak bü nyibu buupom lo okkë moodi lo rëdola kapla okkë gogla okkë aü ë aü ëm ülü ë tubsila peesila rüla rëto.

6Yadü lo bü Jisu ne odoo lokkë kaapa badü; bü jukga doola Jisu gë alëlo lënëkumpër la durgato,

7Bü dutë dootër lokë gogla mento. “Jisu, odoom yaarunë Yürnë gë Oroh! no ngom yo go motë doona? Okkë no ngom morik maarë ëmla Yürnë gëlo chesitoka!”

8(Lëga Jisu bü ëm sëmbë mento, “Dërëk maanë ui no, sokë nyi sokkë nennyo tokuka!”)

© 2008 by The Bible Society of India.

9Okkë Jisu bü ëm taka to, “Nokë amin ë yo ëla?” Bü menjito, “Ngokë amin ë nyitü ë” “Lëga ë ngonu nyitü gobë rüdu.”

10Bü rëko mooko okkë adobë inmo yo bëka ëmla Jisu ne kodi kodi la rogula koto.

11Ërëk rëktü go moodi nëchi ogo dola rëto.

12Ogo bulu Jisu ne koto, “Ngonnuëm rëktü alo inmolak, okkë buluk alo aalük molak ëmto.”

13Jisu bü bullëm tolükto, ogo dërëk maanë ui gaddë nendo kula, ërëk rëktü ogo aalük toku, rëktü ëgë jarnyi gobë rüto. Ëgë ërëk gaddë ëgë moodi arak lokkë juknë paata Ishi gë jukngam lükto.

14Ërëk gaddëm kaara në jukdokula sëmbë rünam lëga ëm taon okkë doolu peelë bë menji toku. Okkë nyi gaddë yo bë rünam ëdü ëmla kaaka taabë nento.

15Bulu yadü lo Jisu gëlo aala kaabadü ui atür laanam nyi ëm bulu laklük ejjëm allü bë gëtokula asin aapuk ë dërëk ampa tola duudo bë kaapa toku, okkë ëgum bulu kaala majja bë bosotoku.

16Yë nyi gaddë ui laanam nyi okë okkë ërëk gaddë yoyo bë rükadü okë lëga ëm nyi buppü lo menji sitoku.

17Ogo nyi gaddë Jisu ne buluk mooko okkë insor gortoka ëmla kanam to.

18Jisu gë ulu golo aalük rogo, ui atür laanam ëgëchin bü ëm. “Ngomchin inmin gëkolaka ëmla koto!”

19Rülachin Jisu ëgum bü ëm mento, “No noükë aü nyi namë lo innekuka, okkë yadü go nokë lëga bë Yürnë agër rüka dü bullëm menji taakuka, okkë yadü go nom bü aya bë mëëdu dü”

20Ëmbë rünamë nyi ëgë indokula Jisu bük lëga bëyadü go yo ëmbë rükadü taon ürü nyi buppü ëm menjitoku, okkë ogo nyi buppü ë arüsinyo jaa bë tato.

Jairus Gë Omë Okkë Jisu Gë jerë Ëm Gakka Në Nëli
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

21Jisu bü lëken gokuda ululo aala paata takdülo durapla rëdakëm, nyi nyitü ë luukur aato kuda.

22Jisu bük paata takdëlo rëdaklo kumko namë lok rutum aken gonnë Jairus ëmnam ëgë bük lo aato okkë bü ëm kaarë nammë bük alëlo durga daato,

23Okkë bü ëm mengap lilli daala, mento, “Ngokë nyijür anni në sitë du, no ayala aado la nokë alak ë hiipo la mamka jilaka mü ë larchëk la rëdo kubë!”

24Ëmbë rünamë Jisu bük inkolo inmin gëto, ogo nyitü nyiloë luumin gëdola bü ëm luurup into.

© 2008 by The Bible Society of India.

25Ogo atür ogo nyürü gola nyünyi go majja bë hëdümooko bigyaar në nëli go rëto.

26Mü mopoh kolëpë ëmla nëgü doktor lo inla moko kaato, okkë mük ain murko buppü ëm dorngam lükto, rüdakkom alë kussëm benya yaabë alë maabë rüyato.

27Ëmbë rüdo ogo yadü lo mü Jisu gë lëga ëm tapabadü, mü nyitü penkolo aato okkë Jisu bük jerë ëm chinka to.

28Lëga ë mü sëmbë mëëto, “Ngo bük jerë ëmchin gagdü mum nago boolochin, ngo alë rëku ëmla mëëto.”

29Mük Jisu gë jerëm gakka rogoi mük hëdü mooko bigyaar nammë rukda doobë ensito okkë amür endür doobë chennam ëchin larchëk doobë ensitoku.

30Ogo lëken gobëi Jisu bü bük lokë torgënam go nenka ëmla ensito. Bü nyitü ëm kaago sidula takato, “Yë la ngok jerë ëm gakka geenë?”

31Bük rëgënam gaddë mento, “No noü ëm nyitü luubum nammëm kaasi ru doola yë la ngom gagdü geenë, ëmla yo ëmbë taka bë duuna?”

32Rülachin yë bere rügenë ëgum kaapalapë ëmla Jisu kaago sibëto.

33Okë kookü bë nëli ëgë, müklo yo nago rükadü ëgum enchen sitola, aato okkë lënëkumpër doola okkë bosso ë paden ë rütola, jijja bë rünam buppü ëm bü ëm menji toku.

34Jisu bü nëli ëgum mento, “Omë, nokë mëëtin sinamë nom posimoka, nokë chinam lokkë larchëk laku atcho bë jurup bë inla kuka.”

35Jisu gë ëmbë agom menngo sidaklo, kumko namë rutum Jairus gë namë lokë nyi ëkë aalük to okkë bü ëm mento, “Nokë ommë sika yo bë Saar ne bokü tadu naala?” ëmto.

36Jisu buluk mennam ëm tama kaamanë ëmbë rütola, kumko namë gë rutum ëgum mento, “Boso yooka; No mëëgë sinyum toka.”

37Jisu bük inkolo, Pitor, Jems okkë Jems gë abür Jon gë dalë bë yëmchin ingë maabë into.

38Bulukë kumko namë gë rutum namë lo inchidola, Jisu bü kaanamë nyi gaddë dutë rubë kapla riila pupe rure jaa bë rüla duuto.

39Bü aralo aado la bullëm mento, “Yo bë rünam ëdü sëmbë talü kaapak maado bë kapla riila rünam si? Omë sigi simada mü yupdo naanyi lo!”

40Rülachin bulu nyürre bë bü ëm nyürka sirato. Okë kookü bë bü bullëm mentum la agum nenmo gëlla omë okë abo anë okkë bük rëgë nam aum ëm aagëla omë dookolo aato.

© 2008 by The Bible Society of India.

41Bü nyijür okë alak lokë gagla sirëp gëlla mento, “Talitha koum” sim ëmnam lëga ë. “Anni në nyijür, ngo nom mendu, gërëp tok!”

42Mü ogo büba jaa bë taprëp daala inla rëtoku. (Mü nyürü gola nyünyi nage.) Yadü lo sigi sëmbë rüka dü bulu buupü rubë arüsinyo bë mëëto.

43Bü sim lëga sim yëmchin chenmo yooka ëmla bullëm kadük jaa bë mengap to, okkë bü mento, “Mü ëm den donam go jila domo geka ëmto.”

Mark 6

Jisu Ne Najarath Lo Torük Simanam

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

1Jisu bü rëko ëgum ëpak to okkë bük rëgënam gaddëm ingëla bük taon lo aatoku.

2Yadü lo duunu alo ë loolük badü bü kumko namë lo dooyü mentom rëpto, okë yadü go nyi ë bük dooyü ëm tabadü bü ëm angu jaa bë mëëto. Bulu hükato, “Si nyi si yo jaa lokë dü sim agom ai gadësim paapa koë? yo jaa në chennam ëmdü bü ëm jitu nammë, bü rürü sinyo ëmchin rüdu!

3 Sigi Soki Tëbul monnë moola dü? Bü Mari gë oroh ëmo ladü okkë Jems, Joseph, Judas, okkë Simon gë abü ëmo ladü? Ngonukë rëkogë rënë gadë si bük anyë abür ëmo ladü?” ëmbë bulu bü ëm menbu to.

4Jisu bullëm mento, “Nyijük ëm buppü lo torük singamdu rülachin, torük sima dooko, aü gë namë taon, bük dëgo baër okkë bük namë lonyum.”

5Bü bük alak ë hiipo doola achinë nyi ëkë mopoh nyumto okë dalë bë rürüsinyo rüjilamato.

6Okkë bü buluk mëëtin simanam ëm kaala arüsinyo angu bë mëëto.

Jisu Gë Nyidum Ürü Gola Anyi ëm Inlen Monam

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

7Okë kookü bë Jisu bü doolu doolu bë ingola dooyü mengo to. Okkë nyidum ürü gola anyi ëm gogdum sipala, buluklo dërëk maanë ui ëm rükum naanë tornam ëm orlük gëlla, anyi anyi bë parlük gëlla inlen moto.

8Sigi bük bullëm dooyü mengap lüknamë, “Nyibo ingo kolo yo ya bëma bëka, bangi gonyum gagbë laka, chinpuh gëyoka, cheko gëyoka, okkë nonukë lükkob lo murko gëyoka.

9Lësup ëm gëtoka, rülachin laklük bornyi gëla inyoka.”

10Okkë bü bullëm mento, “Yadü lo yëkë namë lo nonnuëm torük sirë dü, okë taon okkë inlen dooku lobë nonu ogo duulük tolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

11 Mooko gonëlo nonnuëm torük simarëboolo, nonukë inlen dakkuëm nonukë alë lokë pëmür dagnëmchin bullëm kaatom naabë, pëkbin sitola nentokulaka!”

12Bulu ingo doola nyi gaddë mëëdek tokula ëmla dooyü mengoto.

13 Bulu yaaka go ui urom ëm minpakto okkë Tel hürla chinë ramnë nyi ëkë yaaka go mopoh to.

Jon Baptis Ne Pakënam
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

14Jisu gë amin ë tapakapa doobë mooko buppülo duchik nam lëga ëm. Herod roja bü taladuuto, atu gonë nyi ë sëmbë mento, “Jon Baptis turkur dookula sëmbë arüsinyonë tornam agër ëm rüduko.”

15Atu gonnë mento, “Bü Elija” tamabë, atu gonnë mentokuda. “Bü lëkkë lokë nyijük garü në, nyijük goma bë.”

16Rülachin Herod bü sim yadü lo tabadü, bü mento, “Ngokë patunam nyi Jon siko lokkë turdu kunyi!”

17Lëga ë Herod bü Jon ne sedobë parlükto okkë bü aü ë rëgë doola patëk lo lükla ato. Jon bü ëm patëk lüknam sokë lëga ë, Herod bü bük abür Philip gë nyimë Herodias ne bük nyimë bë laarek to.

18 Sokë lëga bë Jon bü Herod ne mento, “No nokë abür gë nyimmëm duurek gënamë Ayon lokë rüde maanamë!”

19Ëgum tala Herodia bü Jon ne majja bë tanyü to okkë bü Jon ne pakë lapë ëmla Pinka to, rülachin bü ëgum rüla maato.

20Yo lëga Herod bü Jon ne bosoto. Okkë bü ëm rüra kambëto, yo lëga bü Jon ne dërëk bë okkë looda bë hüdi güdi në ëmla chento. Rügërëlla yadü lo Herod bü Jon gë mennam ëm tagë doola majja bë mëëkin moma laküchin bü Jon gë mennam ëm talü kambë to.

21Kookü bë Herodia gë mëëga ë sëmbë rülük kaaku, ëgë yadü lo Herod bü bük odü alo domen dokolo bük kai kainë nyigom okkë sipai nyigom okkë Galili lokë lërü kainë nyi gaddëm domenlo gogdum sibadü.

22Okkë yadü lo Herodia gë ommë aala pakso soji badü, ëgë Herod bü ëm okkë bük nyibo gaddëm mëëken moto. Ogo roja Herod bü nyijür ëm mento, “No yo go mëëchom doodü, ngom kotoka, ngo ëgum nom jirë ëmto.”

23Ogo bü chelük sinam go chetak la mento, “No yo ëm korëdü, ngok mooko tatu gonnëm mëëchom rëmchin nom jirë.”

24Omë nyijür ë mük anë gëlo aado kula “Ngo yo ëm kobo lodü alë rënna? ëmla takato.” “Jon Baptis gë dumpo ëm kotoka,” mü ëmto.

© 2008 by The Bible Society of India.

25Büba bë nyijür ëgë aado kula roja ne kotoku “Ijjai ngom Jon Baptis gë dumpo ëm paaku golo jilaka!”

26Sigi rojane majja bë mëëdük moto, rülachin bü bü ë nyibo duupom lo chesiroto, ëkë lëga bë bü nyijür ëm menpak lamatoku.

27Ëmbë rünamë bü büba jaa bë pakë raanë nyi ëm, Jon gë dumpo ëm palen la bëa doobë tolükto. Nyi ëgë patëk lo aado la Jon gë dumpo ëm patu nendato.

28Okkë Nyië Jon gë dumpo ëm paaku golo joolen leela, nyijür ëpë jito, okkë ëgum nyijür ë bük anë bë jito.

29Ëgum tala, Jon bük rëgënam gaddë aala, bük sima ëm laatoku okkë nyibu rutoku.

Hajar Angngo Nyi Ëm Jisu Gë Donam Domonam
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

30Kanamnam gaddë aakum sidokula, Jisu ne duubam duula bulu yoyo go rübadü okkë dooyü todü ëm menji sitoku.

31Okë kookü bë yaaka në nyi ë aakër chaakër la rünamë bulu dodü tüdü kaamabë rüto, ogo Jisu bullëm mento, “Nonu aüë ngok inkolo indola jimi ko mooko golo aü ëm anni nago duunu toka.”

32Ëmbë rünamë bulu aüë ulu golokë jimi ko mooko golobë inlento.

33Rüdakkom buluk inlen nam ëm yë bulu nyitü ë kaabadü okkë taon okë nyi gaddë Jisu buluk inlen deeko lo alë gë jukgo daala inlük choola inkum sito.

34 Yadü lo Jisu bü ulu lokkë iipok badü nyitü inkum nëm kaala bullëm aya kaapato, lëga ë bulu rëgënë kaama bë solar rësinë garü bë rüla rëto, ëkë lëga bë bü bullëm nëgü aba lëga ëm dooyü menyür to.

35Ëmbë rüdak ogo arum toku, ogo bük rëkolokë rëmin gënë gaddë bü ëm aala mento, “Sigi odoo mooko ë okë taayo lo ijja arum kaaku.

36Nyi gadë sim inmotokuka bëda baayür gë doolu gadë sogo inlük dagebë okkë bulu aü gë dossëm rulük sila dogë dagebë.”

37Rüdakkom bü bullëm mento, “Nonnuë bullëm dosë go jitoka.” Bulu bü ëm mento, “Ngonukë alo chamrü anyi rüglap arë go donam bë rëgë doola bullëm domo toka ëmlare?”

38Ogo Jisu bullëm mento, innela kaaka sitok, “Nonuklo yadü go lup dodu dü?” Bulu maka gëlla mento, “Lup püngngo gola Ngoi nënyi go, doodu.”

39Jisu bük rëgënam nyi gaddëm Ü yajë në agolo atür atür bë duudo bë parlük nëbë kanam to.

40Ogo bulu nyi atür duupomëm chamrü bëla chamngo bë duupom moto.

© 2008 by The Bible Society of India.

41Jisu lup püngngo ëmla okkë ngoi nënyi ëm bëëdula taayo bë kaadu doola koik gëlla lup ëm pendup gëlla bük rëgënam gaddëm nyi gadë lo ortoka ëmla jito okkë ngoi nënyi ëmchin bü buppü nyi lo ormoto.

42Bulu nyimü ë doji doobë doto.

43Okë kookü bë Jisu bük rëgënam gaddë, lup roti okkë ngoi dongo ëm makum nammë haape ürü gola anyi gobë rüto.

44Okë donë nyi küdum ë hajar angngo gobë rüto.

Jisu Gë Ishi Taayo Lo Innam
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45Jisu bü büba rubë bük rëgënam gaddëm ulu golo aalük moto okkë bü nyi gaddëm innyola Bethsaida bë into.

46Bullëm ëpak gëlla bü moodi bë kumtëbë chaato.

47Tumpü lo Jisu bü nyumbë rüdobë, arum kunamë ulu ë shinë paata lëppabë dua nyooto.

48Bü kaanamë bük rëgënam gaddë ulu ëm pürmin sidu naanyi, lëga ë doorüh ë bullëm migrük to. Kanë totiroribë rüd lo bü buluk peelë bë ishi taayo lokë inmin gëto. Bük bullëm ingo daasam doëm,

49Bulu bü ëm ishi taayolo indo bë kaala, bulu bü ëm Urom goben ëmla mëëla, bulu dutë rubë goglento.

50Yo lëga bulu buppü ë bü ëm kaala bossoë rüto. Ëmbë rüdo pak ogo bü bullëm mento. “Tornam bëka, boso yooka, sigi ngo na.”

51Bük buluk duuko ululo rablük rëku ogo, doorüh ëchin rënyak bë mippin toku. Bulu arüsinyo rubë ogo mëëtoku.

52Lëga ë bulu lup ëm monam ëm chensi maato. Ëgë buluk asin aapuk ë addü siranammë.

Gennesaret Lo Jisu Gë Achi Nyilen Në Nyiëm Mopoh Kunam
(Mt 14.34-36)

53Yadü lo bulu Gennesaret lo rablen badü ruilo ulu ëm rüla ato.

54Ulu lokkë nenku nammë nyi gaddë Jisu bü ëm kaachento.

55Baayür baachür mooko okë nyi gaddë jukkër aala, yo lo Jisu ne duudo bë tabadü ogo achila doonë gaddëm doopu duutak raksuk bë joato.

56Okë kookü bë bü yo në doolu, taon okkë okë baayür baachür lo inbadü bulu achi nyilen në nyi gaddëm pukpom dorpom gadë lo Joala ajito. Bulu bü ëm bullëm Jisu bük ejë jerë ëm jaachin gagdü motoka ëmla roguto, okkë bü ëm gakka në buppü gë amür ë larchëk toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Mark 7

Ato Abo Lokë Niitom
(Mt 15.1-9)

1Jerusalem lokë aanë Pharisi okkë Ayon saar ëkë aadum sila Jisu ne duumin gëto.

2Ogo kaanamë bü ëm rëmin gënë nyi ëkë “Dërëk maanë” alak ë donam dodo bë kaato! Sëmbë ëmnan si ato abo lokë rübuh bë alak sukak maanam ëm.

3(Pharisi okkë Judai nyi kainë gadë buppü ë hünam ëm ato abo rübuh lokë alak sumabë donam domato.

4Bulu pukpom dorpom lokkë aarë kuëmchin alak sumabë domai to okkëchin bulu hünam günamlo rübuh dobuh bë rüpe ëm rübë sinamë püchü, koobu okkë taali ëm kakpu sinamë, okkë yupko ëm.)

5Ëmbë rünamë Pharisi gaddë okkë Ayon saar gaddë Jisu ne takato. “Yo rüla noklo rëmin gënë gaddë ato abo gaddëk hübë gübë gënam rüpe ëm ëpak gëlla dërëk maanë alakë buluk donam ëm dodo na?”

6Bü bullëm menrükla mento, Rübo menbo sinë gadë nonuk lëga ëm Isaiah gë nyijük agom bë mencho nammë menki bë mentu! yo lëga sim sëmbë ekgapla atu, Si nyi gadësi ngom buluk nabbë nyum lokë torük sidu, Rülachin buluk asin aapuk gaddë ngok lokkë odoo du.

7 Bulu ngom ëmmum bënyilo kumdo koë; Buluk menyür ë nyi gadëk menjinam nyum ë!

8Nonu Yürnë gë niitom gaddëm ëpak gëlla tani gë hügë gügë naanë nyum ëm gaggap dü.

9Ogo Jisu bullëm mento, Nonuk aü gë hüro güro ëm rübë lapë ëmla okkë nonu Yürnë gë niitom ëm tüchenla adeko baab ëm madu.

10 Yo lëga ëmrëm Moses bü mentu, “Nokë anë abo ëm dinchi bë paklaka.” Okkë yë aü gë abo annëm rola buula ba chela beela rürë dü ëgum pakë kapak lachin alë do.

11Rülachin nonu mendu, nyi ë aü gë anë abo ëm rügur naasëm Yürnë bë jibolo ëgum nonu “korban” ëmdu (sëmbë ëmnam si Yürnë gëlo kumlük nam amen ë.)

12Ogo lapë kulo nonu aü gë anë abo lëga bë yo rüsë kaaku maarëna.

13Ëmbë rünamë nonu Yürnë gë agomëm nonukë rüpe dope lokë ëpak duukuna okkë ëmbë yaaka go nonu ëkë garü në yëra ëm rüdu.

Nyi Ëm Dërëk Momanë Yëra
(Mt 15.10-20)

© 2008 by The Bible Society of India.

14Lëken goda Jisu bü nyitü ëm gognük sipala mento, “Nyimü ëi ngom tagap toka, okkë sigim tachen sitoka.

15Nyi agum lokkë aralo aanë yo chin bü ëm dërëk maado bë moma. Ëgum pënamë nyi gë asin aapuk aralokkë, agumlo nennë ëgë mum nyi ëm dërëk maamo doonë.

16Yë nyi yë tagë naanë nyeru gëdu dü, bü ëm tamotoka!”

17Nyitü ëm ëpak tola, namë golo Jisu gë aaro bë, bük rëgënam gaddë menrü sinam sokë lëga ëm hükato.

18Ogo Jisu bullëm mento, “Nonuchin chenma jaarem?” Nyi aralo agum lokkë aanë buppü ë bü ëm “Dërëk maado bë molama ëmnam ëm nonu chenma kambë rem?

19Lëga ë sigi asin aapuk lo aama rülachin bük aki aralo, okkë aü lokkë agumlo nenpak duuku.” (Jisu gë sëmbë ëmnamsi donam tünam buppü ë dërëk në)

20Bü menbë jito, “Yo go nyi aralokë nendu dü ëgë bü ëm ‘Dërëk moma në.’

21Yo lëga ëmrëm, nyi aapuk aralokë nennë, asin aapuk alë maabë mëënam, gümur sümur asin aapuk, dotcho, nyi pakënam, nyiikë nyimë nyilo ëm kaabonam.

22Doren, rübu dobu, kubnam robnam, gënek bërek nam, mennyü rücho, chëëbo rekbo sinam, durnam gadë buppü.

23Si alë maanë buppü ë nyi ara lokë nennë okkë nyi ëm dërëk momanë.”

Nëli Golokë Mëëtin Sinam
(Mt 15.21-28)

24Jisu bü mooko ëgum innyola Tur okkë Sidon mooko baayür bë into. Bü namë golo aalük to okkë ëgum yëmchin chenmo lüma to, ëmbë rüdakkom bü duudu ëmnam ëm bü kasi silamaato.

25Ui laanam omë nyijür golo kë anë yadü lo Jisu gë lëga ëm tapa badü nëli ëgë aala bük alëlo durga lükto.

26Ëgë nëli anë ëgë Siria lokë Poenesia lo aalük në Grik lokë nëli go, mü Jisu ne mük omë okë ui ëm minpak jilakuka ëmla kumgu to.

27Ogo Jisu mü ëm mento, “Omë oroh gaddëm bullëm mëëchom ëm docho motoka” “Yo lëga omë oroh gadëk doke ëm laarek gëlla buluk lokkë Iki gadë lo jinamë alë maanamë.”

28Mü ëgum menrükla mento, “Rutum, ëgë jijja ë,” “Ëmbë rülachin Tebul chompük lokë doonë Iki ëchin omë oroh gaddëk dongar ëm dodo.”

© 2008 by The Bible Society of India.

29Okë kookü bë bü nëli ëgum mentoku, “Sëmbë no agom ëm talük bë menrük lëga bë no inne kuka; Nokë omë lokë ui ë innyo kaaku.”

30Mü namë lo indokula omë ëm doorëh lo doodo bë kaapatoku okkë omë okë ui ë innyo ekunanyi.

Ruujë Okkë Gommana Nyi Ëm Mopoh Nam

31Okë kookü bë Jisu bü Tur mooko lokkë inla Sidon gë okkë Galili paata ne inpekla Dekapolis mookolo inlük to.

32Ogo nyi ëkë ruujëla okkë gommala rünnëkë aagë jidola bük alak ë nyi taayolo hiipo jila bëka ëmla roguto.

33Jisu nyi ëgum nyitü okkëm indek gëlleela bü bük lakchë nyi nyeru ëm chibbuto, okkë bü nyi ëm churkap gëlla bük arrom gakkato.

34Bü taayo bë kaadu doola haggü gëlla nyi ëgum mento, “Ephphatha!” si ëmnam si “Menkok rëptokai!”

35Ëmbë rüdak ogo, nyi okë nyeru ë dërëk bë pëbë toku okkë bük arroë ajür laku bërok tachok bë agom menlen toku.

36Ëmbë rünam ëm Jisu bü ëmchin menjiyoka ëmla bullëm mengap liichi to. Rükü lachin yadü go bü ëmbë rütodü, ëkë go bulu lëga ëm menlento.

37Nyi buppü tapana arüsinyo bë mëëngam to, bulu mento, “Bü nyi buppü ëm yadü go alë në agër ëm rüjika!” “Bü ruujë na nyi ëm jaachin tapa doobë moto ku okkë gommana nyi ëm agom menla dooku bë moji to!”

Mark 8

Hajar Appi Nyi Go Jisu Gë Donam Domo Nam

(Mt 15.32-39)

1Ëmbë rüdak ogo nyitü go luudum sitokuda. Bulukë dossë kaama bë rüdak ëm. Jisu bü bük rëgënam gaddëm gognük sipala mento.

2“Ngo sim nyi gadësim aya mëëpa sidu, lëga ë bulu ngom rëmin gënam ë loum gobë rüdu ëmbë rünamë dosë tüsë kaakuma du naana.

3Ngo bullëm këno doobë namë lo inmo kubolo, bulu bëdalo inla kumabë rürë, yo lëga bulu atu gonë si odoo në mooko lokkë aadu.”

4Bü ëm rëmin gënë gaddë menrükto. Ëmbë rünamë sogo odoo mookoso yë bullëm domo doobë lup paala rënna?

5Yadü go nonukëlo lup ë doodo? ëmla Jisu bullëm takato Kanü go ëmla bulu menjito.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Bü nyitü ëm kode lo duudo bë mento. Bü yadü lo lup kanüëm laabadü bü
Yürnë ne koikto okkë ëgum penmük gëlla nyi gadë ogo jooji doobë bük
rëgënam ëm parlükto, ogo bulu ëmbë rüto.

7Bulukëlo ngoi anni nëkëchin dooto, bü ëgumchin koik gëlla bük rëgënam
gaddëm nyi gadë lo ortoka ëmla menlükto.

8Nyi gaddë doji doobë doto, okkë bük rëgënam gaddë nyi gaddëk dongek
ëm darkum nammë haape kanü gobë rüto.

9Ëgum donë nyi ë jarpi gobë nyi kainë rüto, okë kookü bë bullëm inmotokula,

10 Bü bük rëgënam gaddëm aagëla ulu golo aalük toku okkë bulu
Dalmanutha ëmko mooko lobë inlen toku.

Pharisi Gaddëk Rürü Rünyo Rüdobë Manam
(Mt 16.1-4)

11Jisu ne rüka darka rubë, Pharisi gaddë aala mento, bulu bü ëm taayo
tolokë rürü rünyo go rüka toka ëmla koto.

12 Bü uurü rubë haggü gëlla mento, “Yo jaa bë sigi hürum sigi rürü sinyo
rünam ëm mabë duuna dü? Ngo nonnuëm menjidu, bullëm rürü sinyo rüji
maarë.”

13Okë kookü bëkuda bü bullëm innyola, ulu golo galük doola okë takdü
gonëlo rabtoku.

Pharisi Gadë Gë Opop okkë Herod
(Mt 16.5-12)

14Rëgënam gaddë ütü gëbë saëm nyopen tola, lup roti püken gonyum gëtola
bulu ululo aalük to.

15 “Ensitoka” ëmla Jisu bü bullëm menno jito. “Pharisi gadë gë opop ëmla
Herod ne engap sitolaka.”

16Bulu buluk arasilo parmin sila mento, “Bük ngonnuëm mendu namsi
ngonnuë ütü gëmado ëmla mendu.”

17Bulukë ëmbë parmin sinamëm Jisu bü chento, ogo bü bullëm takato,
“Nonu yo bë roti gëma lëga ëm parmin sikü duuna? nonu yo bë ijja lobë
mëëchen mochen maaduna? nonukë asin aapuk ë yo bë chenpëk
gormadona?

18Nonu anyik ëm gëdu nonu kaasi lamare? Nonu nyeru ëm gëdu nonu tasi
lamare? nonu mëëpa kuma re?

19Ngo yadü lo jarngo nyi lëga bë lup roti püngngo ëm pendup badü? Yadü
haape büchür go dongo ëm nonu laachü to?” Bulu menjito, “Peerü gola
peenyi.”

© 2008 by The Bible Society of India.

20Okkë Jisu takato, “Yadü lo ngo lup apü kanü ëm jarpi nyi lëga bë penmük badü.” Yadü haape büchür go dongo ëm nonu laachüto? Bulu menjito, “Kanü go.”

21Bü bullëm taka to, “Nonu ijja lobë tachen maarem?”

Bethsaida Lo Nyükmanë Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam

22Bulu Bethsaida lo aato, ogo nyi ëkë nyükma në nyi go aagë jito okë Jisu bük alak ë mamka jilak ëmla roguto.

23Bü nyükma në nyi ëgum alak lokë sellela doolu agum bë ingë to. Bü nyi okë anyik ëm tachur ëkë churkap to okkë bük alak ë hiigë to okkë bü ëm takato. “No yoyo go kaapa lado kure?”

24Nyi ë moorop la kaato okkë mento, “Ëm, Ngo nyi ëm kaapa ladu ku, rülachin bullëm kaanam ë sünë innu inbü në garübë kaadak.”

25Lëken gokuda Jisu bük alak ë nyi okë anyik ëm mamtum to, ijja bük anyik ë nyükpo toku, okkë bük anyik kaagë naanëm mopoh toku ogo bü buppü yëku yëra ëm dërëk bë kaapatoku.

26Jisu nyi ëm bük namë lo inmotoku okkë menlük to, “Doolu lo inyo kuka okkë yëmchin doolu lo menji yooka ëmlük to.”

Pitor La Jisu
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

27Jisu okkë bük rëgënam gaddëm kaisaria Philippi doolu gadë ayür lo ingëto. Bëdalo bü bullëm takato, “Nyi gaddë ngom yë ëmla tolükdo?”

28 Bulu menrük la mento, “Atu gonë nyi ë Jon Baptis bü ëmdu; atu gonnë Elijah ëmdu, okkë atu gonnë nyijük aken gonnë ëmdu.”

29 Rülachin nonu yo ëmdu ëmla bü takato. “Ngom nonu yë ëmla mendu?” Ogo Pitor menpëk to, “No murlük nammë ru.”

30Ogo Jisu bük lëga ëm “yëmchin ngok baab ëm menji yooka ëmla menno jito.”

Jisu Bü Ë Enrik Enchola Sisë Ëm Mencho Jinam
(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

31Ogo Jisu bük rëgënam gaddëm mentomla menlento, Tani Oroh ngo yaaka go endür ëm enrë okkë lërü kainë gaddë, jügtë okkë Ayon mentom në gaddë bü ëm agla mokë rë, rülachin loum kookü bë bü turkur rëku ëmla menlen jito.

32Bü sim tabë sidobë bullëm menlen jito, ogo Pitor bü ëm dagsum gëdola okkë bü ëm roorëp to.

33Ëmbë rülachin Jisu bük rëgënam gaddëm kaago sito, okkë Pitor ne roola bü mento, “Ui No” “Ngokë sokkë inge toka.” “Nokë mëënam ë Yürnë gëlokë aama rülachin nyi lokë nendu!”

© 2008 by The Bible Society of India.

34 Okë kookü bë bü nyitü ëmla okkë bük rëgënam gaddëm gogtak sila gognük sigëlla mento: “Yë ngom inmin gëso mëëdu dü,” “bü aü ëm mëëpak sicho, okkë bük paako ëm joobë sila, ngom inmin gëlaka.

35 Yo lëga yë aü gë turnam lëga bë tushü baalë silëpë mëënë ëgum ngemorë; rülachin yë bulu dü tursëm ngok lëga bë okkë taken na dooyü lëga bë mëëpak sirë dü bü okë tushü baalë nammëm paarëku.

36 Nyië tani mooko buppü ëm paagërë rülachin aü gë yaloh ëm ngemo boolo, okë yo go bü paangek rëdü?

37 Nyi ë bük yaloh gë turnam ëm yo lochin paakur deeko kaama.

38 Sigi Yürnë chenmanë okkë nyirë soki nëgë hürum sogo, yë ngom okkë ngok dooyü ëm hanyü duubolo, ëgum Tani Oroh ngo yaddü ëm bük Abo gë dëën taayo lampoh gaddëm yuunam rubë aagëla aarë kudü büchin bü ëm hanyü ngiirë.”

Mark 9

1 Okkë bü menbëla mento, “Ngo, nonnuëm mendu, Sigi nyi ëkë, Yürnëgë rëgë koëm tornamrubë aadak bë kaama yër lobë sima deenë ëkë rëdu.”

Jisu Gë Amür Ë Mürdek Nam

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

2 Lookë kookü bë Jisu Pitor, Jems okkë Jon bullëm bü odoom në moodi golo chaagë to. Ogo bulu nyum rëto. Ogo bü buluk kaako lo amür ë mürdek jito.

3 Okkë bük ejë gaddë yapu ë loubë rüla, tani mooko sokë yo ejë rüglachin yapu yaabë rügla maado bë yapu ë rüto.

4 Okë kookü bë rëgënam aum ë Elaijah, okkë Moses bulu Jisu ne agom menrük sila dagdobë kaapato.

5 Pitor bü menlen daato okkë Jisu ne mento, “Saar, ngonukë sokë rënammë yadü go alë nammë! Ngonu naakum lokë aum go morë, aken go nokë lëga bë, aken go Moses gë lëga bë okkë aken gonnëm Elijah gë lëga bë.”

6 Bü okkë këbbëchin bossoë rülleela. Yo go mensadü ëgum bü chensi maatoku.

7 Okë kookü bë doomü pocham go, bullëm doonyum doobë kakpo to, ogo, doomü aralokë agom go menlento, “Si ngok ayanam ngok Oroh ë bü ëm tatolaka!”

8 Büba jaa bë bulu kaago sinamë, yëmchin kaapa maato, Jisu bü ëm nyum buluk dagkolo kaapa sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Moodi lokkë liduukula, Jisu bü bullëm mengap liichi to, “Tani Oroh ngo yadü lo siko lokkë turkur rëpku ma yër lobë nonu yo go kaabadü yëmchin menji maabëka.”

10Bulu bük agom ëm aralo atcho bë ato, rülachin, “Siko lokkë turkur kunam” ëmnamë yo ëdü ëmla okë lëga ëm menbam to.

11 Okkë ogo bulu Jisu ne takatoku, “Yo bë Ayon saar gaddë Elijah bü nencho kendo ëmpa nammë dü?”

12Jisu bü menrük nammë, “Jijja bë ëmrëm buppü ëm mocho rücho nam lëga bë Elijah bü aacho duuku. Ëmbë rügë rëlla yo bë Tani Oroh ngo enrik rë okkë agdo bë rüla torük maarë ëmla Yürnëgë boilo mentu nammë?

13Rülachin ngo nonnuëm mendu, Elijah bü aaro du, rügë rëlla Yürnë gë Boi lo, bük lëga ëm mennam garü bë bulu aü aü gë mëëpe lokë rüsidu.”

Ui Laanam Ome Go Jisu Gë Mopoh Nam
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

14Bulu yadü lo atu gonë rëmin gënë gaddë aadum sikubadü, nyitü ë luudum sila okkë Ayon saar ëkë menko rüpek sila duudo bë bulu kaato.

15Yadü lo nyi gaddë Jisu ne kaabadü, bulu majja bë lomka to, ogo bü ëm jukrük to okkë torük sila luurükto.

16Ogo Jisu rëgënam gaddëm takato, “Yo ëkëla nonukë menko rüpek sidu nammë?”

17Nyitü okë nyi aken gonnë mento, “Saar, ngo ngok oroh ëm nokëlo aagë jitu, lëga ë bük si dërëk maanë doü ë duudu, okkë bü agom gochin menlak ma.

18Yadü lo bü ëm doü ë aalük rëdü, ëgë bü ëm duuko lo gettap modu, okkë bük nappa lokë apik nengëdu, ai ë iitë korëkla okkë denda bë tordu. Ngo nokë rëgënam gaddëm dërëk maanë doü ëm minpak jilaka ëmkato, rülachin bulu molamaato.”

19Jisu bullëm mento, “Yo ëmbë mëëgë siman nyi ëla nonu! Yadü go ngo nonnuëm duubam sila rëdü? Yadü go ngo nonukëlo rëbam sila doobë? Ome ëm ngok sogo aagë taak!”

20Ogo bulu bü ëm Jisu gëlo aagë jito. Dërëk maanë doü ë Jisu ne kaarë nammë ome ëm lëken gobë sitab doobë moto, bü kode lo gettap doola nappa lokë apik ayek nentola këgo sila dooto.

21Jisu bük abbom takato, “Yadü gobë bük sëmbë rünamë rüka?” “Ojü lokkë bük sëmbë rüduko.” Ëmla bü menjito.

© 2008 by The Bible Society of India.

22“Yadü go dërëk maanë si bü ëm mokë lapë ëmla ëmëlo ërlük la okkë ishi lo tubukla moka në. No pakla deedo boolo, ngonnuëm ai amar mëëpa lake okkë ngonnuëm rügur lake ëmto.”

23Jisu mento, “Ëm, no noü ë mëëgë sila boolo! mëëgë sinë nyi gëbë buppü ëm rüladu.”

24Ome okë abbo ë lëken gobë kaplen la mento, “Ngo mëëgë sidu, ngok mëëgë püchi maanam ëm rügur laka!”

25Jisu bü nyitü ëm ëmbë rükolo jukdum sidobë kaarë nammë, bü dërëk maanë doü ëm kanamto, “No rujë monë okkë gomma monë doü nom, ngo bük sokkë innyo tokuka ëmdu okkë lëken gokuda bük sogo aakur kuma bëka ëmla bü mento.”

26Dërëk maanë doü ë lomla goglen doola, ome ëm sitab doobë moto okkë nennyo nam ome ë sima garübë rüla dootoku, ogo buppü ë mento, “Bü sikaku?”

27Rülachin Jisu ome ëm alak lokë gagto okkë gërëp doobë serëpto, ogo bü dagda dagra toku.

28Aru aralo aarëku ogo, bük rëgënam gaddë tadëkla taka toku, “Yo bë ngonu doü ëm minpak lama paanamë bere?”

29Jisu menjito, “Sëkë nëm doma tüma bë kumdu lanyum minpak larë, yo lokëchin mola maarë.”

Jisu Bü Bük Sisë Lëga ëm Lëken Goda Menjinam
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

30Jisu okkë bük rëgë nam gaddë mooko ëgum innyoto okkë Galili ne inpekla into. Jisu bü yo lodü ëgum yëmchin chenmo lümato.

31Yo lëga bü bü ëm rëmin gënë gaddëm dooyü menyür la duuto. Bü bullëm mento, “Tani Oroh ngom mokë deenë nyi gaddëk alaklo kublük rë okkë bü ëm mokë rë, rügë rëllachin, bü bomo loum kookü bë turkur rëku.”

32Rülachin bü yo go mendudü ëgum bullë tachen maato, okkë bü ëm ëgum takasa ëmchin bullë boso sirato.

Yë Bere Kai yaarunë?
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

33Bulu Kaparnaum lo aalük toku. Okkë namë aralo aapom la duudola Jisu bük rëgënam gaddëm takato. “Nonuk bëda lokë menko menpek sila innammë yo goela?”

34 Rülachin bulu bü ëm menrük maabë atcho bë duuto. Yo lëga bulu bëda lo buluk atür lokë yë bëre kai yaaru duuna okë baab ëgum parko parpek siyinto.

© 2008 by The Bible Society of India.

35 Jisu duulük doola, nyidum ürü gola anyi rëgënam ëm gogdum sito, okkë bullëm mento, “Yë incho yaaso, mëëdu dü ëgë buppü gë kookü lo asitoka okkë buppü gë rüra nëbë rütolaka.”

36 Bü ome ajji në aken go segëlla buluk penkolo dagmoto. Okkë Jisu bü ëm bük alaklo chëkbë doola, bullëm mento.

37 “Yë dü sokë ome gadë sokë aken gonnëm ngok amin lokë torük sidudü, ëgë ngomchin torük sidu, okkë yë dü ngom torük siduna ëgë ngom nyummo, rügërëlla ngom jilük në bü ëm bü torük sidu.”

Yë Ngonnuëm Agma dü Ëgë Ngonuk Bë Rüdu
(Lk 9.49-50)

38 Jon bü ëm mento, “Saar, ngonu nokë aminlokë ui ëm minpak nago kaapato, ogo ngonu bü ëm mentum to, yo lëga bü ngonukë atürlokë gomo.”

39 Bü ëm mentum tayoka, ëmla Jisu bullëm mento. Ngokë aminlokë rürü sinyo rünë ëgë yëchin ngok lëga ëm bübabë alëma ëmda maarë.

40 Yo lëga yë ngonnuëm agma duudü ëgë ngonuk bë rüdu.

41 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu yë nonnuëm ngok nyi ë ëmla tünam ishi go jidudü bük paanyo bë paasë amenëm ngemo maarë.

Rümur Rümo Në
(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

42 Yë ome gadë sokë ngom mëëgë sinam ëm aken gochin mëëgë simadobë modu dü, ëgum lügu lo lüdoh püttë runë go paklük gëlla ëgum nyi ëgum silë lëra boolo ërlük nammë alë yaarë.

43 Nokë alak aken gonnë rümur rümo do boolo, ëgum tëkpak sitoka. Alak daanyi ëm gëtola mërroë ngikmako ui mora insëm pënamë, laktu tola turyar deeko mookolo aagë nammë nokë gëbë alë yaadu.

44 Yo lo buluk tapum ë yaddü lochin sima okkë ëmmë yadü lochin ngikmako,

45 Okkë nokë alë ada gonnë nom rümur rümo duubolo, ëgum tëkpak sitoka. Alë daanyi ëm ui mora bë yaddü lochin ëmmë ngikmako boolo, ërlük kotë duusëm, lëtutola turdeko mookolo aagë nammë nokë gëbë alë yaado.

46 Yo lo, buluk tapum ëchin sima okkë yaddü lochin mëllü mërroë ngikma.

47 Okkë nokë anyik ë kaamur kaapa modu boolo, ëgum ekpak sitoka, yo lëga anyik pünyi ëm gëtola ui mora bë yaddü lochin ëmmë ngikmako bolo ërlük kotë duusëm anyik püken tola Yürnë gë rëgëko bë aanamë nokë lëga bë alë ya ë.

48 “Ëgë yoolo bullëm donë tapum ë yaddü lochin sima okkë bullëm gunë mëllü mëor ëchin yaddü lochin ngikmabë doodü.”

© 2008 by The Bible Society of India.

49Nyimü ëm ëmë lo romdër kaarë, yo ëmbë jinyom aloh lo kakpu doodü.

50Aloh ë alënë, rülachin aloh sokë tiinamë ngeku boolo, nonu yo ëmbë sim tiido kubë molarëku? Nonu aüë aloh tiinam garü bë ajenlo rütolaka, okkë nonukë aralo rëken bë rëbam sitolaka.

Mark 10

Nyimë Nyilo Ëpak Sikunam Lëga Ëm Jisu Gë Dooyü Nam

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

1Okë kookü bë Jisu rëko ëgum ëpaktola, Jordan sibu ne rabdola Judia mooko bë aalük to, ogo nyi gaddë luubumchë kudanam lëga bë bü bük menbë bë dooyü menji tokuda.

2Ogo Pharisi ëkë aado la Jisu bü ëm takarubë, “Ngonukë Ayon lo nyilo ë aü gë nyimmëm ëpak sitoka ëmdo nabere?” “ëgum ngonnuëm menji laka” ëmla mento.

3Moses bü nonnuëm Ayon lo yo ëmpa? ëmla Jisu bullëm hüka sirato.

4 Bulu menrük to, “Moses bü nyilo ë ëpak sigë naanë sithi go ekji gëlla nyimëm ëpak sila dooku ëmla tolük tu.”

5Ëgum Jisu menrük sila mento, “Nonuk asin aapuk ë tomsür lama bë addü nam lëga lo Moses bü sim Ayon lo nonnuëpë ekjitu.

6 ‘Rülachin pülen yürlen dagloi Yürnë bü bullëm nyilo bëla okkë nyimëbë yürlento.’ Sigi Yürnë gë boi lokë agom ë.

7‘Okkë sokë lëga lo Yaame ë bük abo okkë annëm ëpak rë okkë bük nyimëlo aken rëku.’

8 Okkë bulu anyi ë amür aken gobë rürëku, ëmbë rünamë bulu anyi ë kambë kumo, rülachin aken gobë rükaku.

9Ëkë lëga bë, yo ëm Yürnë bü laadum situdü ëgum nyi ë pëkpen sikunammë alëma.”

10Bulu yadü lo namë lo aakurla duuba dü, Jisu bük rëgënam gaddë lëken goda sokë lëga ëm hükato.

11Bü bullëm mento, “Ëk lëga bë yë aü gë nyimmëm agla ëpak gëlla okkë këbë nyimë go laarë kudü ëgë bük aku nyimmëm rümur modu.

12 Ëmbë dada, yë nyimë yë dü aü gë nyilo ëm ëpak gëlla angu nyilo golo nyimë bë duuku boolochin bü rümur në.”

Ome Anni Nëla Jisu

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

© 2008 by The Bible Society of India.

13Nyi ëkë ome anni në gaddëm Jisu bük alak lokë bullëm mamka jido bë
ëmla aagë jito, rülachin rëgënam gaddë bullëm rootum to.

14Yadü lo Jisu ëgum kaapa badü, bü marto okkë bük rëgënam gaddëm
mento, “Ome gaddëm ngok lo aamo toka, bullëm mentum yooka, yo lëga ë
Yürnë gë rëgë koë bulu garü nëkë gë.

15Ngo nonnuëm jijja ëm mendu. Yë ome anni në garübë Yürnë gë rëgë koëm
torük sima duudü bü ogo yaddü lochin aala maarë.”

16Okë kookü bë bü ome anni në gaddëm bük alak lo chëkbë la manpo doola
bullëm aken aken bë rülibongo jito.

Nyitë Në Nyi Go
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

17Jisu bük indeko golo inlen jaa tado bë, nyi go jukga doola bük alëlo durga
doola mento, “Alë runë Saar, turyar doobë hünam ëm paanam lëga bë ngo
yoochë go rüssadü?”

18No yo bë ngom alë në ëmla gogduna? ëmla Jisu bü mento, yëchin alë në
kaama, rügërëlla Yürnë nyum.

19 No niitin gaddëm chensidu; “No nyi pakë maabëka, gümur sümur
maabëka, chooma bëka, mëmin gëma bëka, mënam mëma bëka, kubyoka,
nokë abo annëm paktolaka.”

20Nyi ëgë mento, “Saar, ngo ome okkëi, sim niitin gadësim chenchadu okkë
ëmbë rüduna!”

21Jisu aya mëëpa ë rütola denda bë bü ëm kaagap liichi to okkë mento, “No
aba go pümadu. No inne kula nokë yëku yëra buppü ëm puktakuka okkë
ëgum murko gadë ëgum nyima Open ëpë ortakuka, ogo nokë nyitë gënamë
taayo mooko tolo doorëku; ogo aato kuka okkë ngom inmin gëtokuka ëmto.”

22Nyi ëgë yadü lo sim tabadü, majja bë mëëdükla, nyukmoë mooyak tola
innyo toku, lëga ë bü majja bë nyitë to okkë yëku yëra yaaka go dooto.

23Jisu ogo kaago sidula bük rëgënam gaddëm mentoku, “Nyitë në nyi gadë
gë Yürnë gë rëgë kolo aatë nammë aala ruma namgo.”

24Rëgënam gaddë agom gaddëm tatola lomto, rülachin Jisu menbë jito,
Ngokë ome gadëa, Yürnë gë rëgë kolo aatë nam si yadü nago aala maanam
bë rüdu!

25Ut gë pisi aru lokë inpek nam ëm pënamë nyitë nyi gë Yürnë gë rëgë kolo
aatë namsi aala yaaru maanam go.

26Rëgënam gaddë majja yaabë angu bë tato okkë aken akenë taka sito, Yë
kudü tushü baalë nammëm paade në?

© 2008 by The Bible Society of India.

27Jisu bullëm achi rubë kaagap to, okkë menrükto, “Si Yürnë gë lokë maarëm nyi gë rüla ruma nammë; rülachin Yürnë gëlo yo chin rüla maanam kaama.”

28Ogo Pitor menlen daato, “kaasi tola, ngonu yoyo buppü ëm ëpak to, okkë nom inmin gëduna.”

29Jisu bü bullëm mento, “Ëm, okkë ngo jijja bë nonnuëm mendu, yë nyi dü aü gë nammëm, achë abür ëm, anyë abür ëm, anë abbom, aaji oloh ëm, rükü ëm ngok lëga bëla taken në dooyü lëga bë buppü ëm ëpak duuna.

30Ëgë sokë hürum sokë paanamëm pënammë hürum gonë alo, namë, achë abür, anyë abür, anë abo, aaji oloh okkë rükü gaddëm, okkë enrik encho ëmchin chamrü chamrübë paatëm rë okkë bü turyar la hünam ëm paatarë.

31 Ëmbë rülachin, yaaka inchonë nyi ëchin kookü rëku, okkë kookü gëchin incho yaarëku.”

Jisu Bük Sisë Ëm Lëum Naabë Menjinam
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

32Jisu bü bëda ëm rëgënam gaddëm incho yaala, Jerusalem bë chaagë duula, lëken gokuda bük rëgënam nyidum ürügola anyi ëm Jisu bük rëlësalo yo ëmbë rütë duudü ëgum menjito, ogo rëgënam gaddë yo bëdü ëmla mëëto, okkë bü ëm inmin gënë gaddëchin bosso ë rüto.

33Bü bullëm mento, “Tagap toka” “Ngonu Jerusalem bë chaalük dak lo Tani Oroh ngom jüktë gaddëk okkë Ayon saar gaddëk alaklo kublük rë. Ogo bulu bü ëm pakë doobë parpëk gëlla Yürnë ne chenmanë nyi gaddëk alaklo bü ëm jilük rë.

34Yë bullëm bü ëm nyürka menla rüdenë, bü ëm tachur churkapla, bü ëm sitchëkla momen rë, okkë bü ëm mokë rë; rülachin bü loum kookülo turkur rëku.”

Jems Okkë Jon Gë Rogunam
(Mt 20.20-28)

35Okë kookü bë Jebedi gë oroh anyi Jems la Jon binyi Jisu gëlo aado la mento, “Saar, nom ngonu ngonukë lëga bë yoyo go rüjilaka ëmla mëëdu,”

36Jisu binyi ëm taka to, “Ëgë yo goku dü?”

37Bulu menjito, “No yadü lo Yürnë gë rëgëkolo yuunam rubë noük duutëm lo duurëdü. Ogo no ngonyi ëm noük lakbëk lo aken nëm okkë lakchë lo aken nëm duumo laka ëmla mëëdu.”

38 Jisu bullëm mento, “Nonu yo nëm nonukë lëga bë kosi duudü chensi ma, Nonu ngok endür duula tünëko koobu lo tünë larëdü? okkë ngok Baptis laanam chë bë nonu Baptis laala rëdü?”

39Ngonu rülarë ëmla bulu menrükto Jisu bü bullëm mento, Rünam gëbë nonu ngok tünëko koobu lo tülarë okkë ngok Baptis laakolo laamin gëlarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

40Rülachin ngok lakbëk lo ëgë maalachin ngok lakchi lo duudo bë darnamë ngok lomo. Sigim duudenë yëk buluk duuko lëga bë Yürnë bü ruunola aji paadü ëgë bulu duula rë.

41Yadü lo ëgum rëmingënë nyidum ürü gonnë tapabadü, bulu Jems nela Jon ne aglü to.

42Ogo Jisu bulu buppü ëm büklo gogdum sipala mentoku. “Yë bulu Yürnë chenmanë gadë gë rutum bë rüdudü bulu bullëm rëgëdu, okkë buluk nyigom gaddë buluk taayolo rutum nam agër ëm gërgëdu, ëmnam ëm nonu chensidu.

43Ëmbë rülachin, sigi nonukë atür gë rüpema. Ëgum pënamë yë nonukë aralokë kai yaaru so mëëdu dü bü këbë buppü gë rüranëbë rütoka;

44 Okkë yë buppü ëm incho yaalü duudü, bü buppü gë jinë pakbo bë rütolaka.

45Yo lëga Tani Oroh ngochin rügur kotë bë aama, rülachin yaaka në nyi ëm tushü baalë naabë bük turnam ëm jisi taabë okkë nyi gaddëm rügur taabë bü aato.”

Nyükmanë Bartimias Ne Jisu Gë Mopoh kunam
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

46Okë kookü bë bulu Jerikho lo aalük to, okkë Jisu la bük rëgënam gaddëmla nyitü ëm lëken gobë ingëla taon lokkë inlen dakku ëm, Timias gë oroh. Bartimias ëmnam nyükma tola kogo nago bëda baayür lo duuto.

47Yadü lo bü ë Najarath lokë Jisu nyi ëmla tapabadü, bü dutërubë gogrëp la mento, “Dabid gë oroh, Jisu, ngom aya mëëpalaka!”

48Yaaka në nyi ë bü ëm bemme to, okkë bü ëm bulu atcho bëk ëmto. Rülachin dutë yaada bë gogto, “Dabid gë oroh, ngom ai amar mëëpalaka.”

49Ogo Jisu dagtu to okkë mento, “Bü ëm gogtok.” Ëmbë rünamë bulu nyükma në nyi ëgum gogji doola mento, “Mëëken tok! Dagrëp tok, bü nom gogdu,”

50Ëgum tapa nammë, bü bük ejjëm ërpak tola, jobrëp daato, okkë Jisu gëlo aato.

51Jisu bü ëm takato. “Yo go nokë lëga bë ngom rütok mëëdu na?” Ogo nyükma në nyi ëgë menjito, “Saar, ngo kaalü chë dooku.”

52Inne kuke, ëmla mendula Jisu bü ëm mento, nokë mëëtin sinamë noü ëm pomo kaaku. Ogo lëken gobë bük anyik ë kaapa toku, okkë bü bëda okkë Jisu ne inmin gëdato.

Mark 11

erusalem Lo Rügumla Aakunam
(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

© 2008 by The Bible Society of India.

1Bulu Jerusalem aalük tadola Bethaphage okkë Bethani gë taon nëchi gë Olib moodi lo inchi rogo, Jisu bük rëgënam nyidum anyi go doolu lo incho moto.

2Bü bullëm sëmbë menlükto, “Nonu inlük deeko doolu bë incho eka, okkë yadü lo doolu aalük rëdü doolu aatup lo, yaddü lochin nyi gë duugë kaamanam soküh go rüla apabë kaaparë. Ëgum sarlela sogo aagë taaka.

3Okkë nyi gonnë yo bë ëmbë rüduna ëmrë boolo, bü ëm mentoka sim Rutum gë lëga bë okkë sim büba bë jikur rëku ëmtoka.”

4Ëmbë rünamë, bulu inla bëda baayür lokë doonë namë rabgo golo Soküh ao go rüla anamëm kaapato. Bulukë ëgum sardak ogo,

5Okë dagnë nyi atu gonnë bullëm takato, “Nonu soküh ëm sarla yo rüdu naala ëmto?”

6Bulu Jisu gë menlük nam chëëbë menjito, ogo nyi gaddë bullëm gomoto.

7Bulu soküh ao ëm Jisu gëlo goa jipala buluk ejjë gaddëm soküh lo puulük to okkë ogo Jisu ne duumoto.

8Yaaka na nyi ë aü aü gë ejjëm bëdalo puujë jila atu gonnë nëmü ëm mootum lokë pala ëgum bëdalo puujë jito.

9 Kookü aabo bë luumin gënë nyi gaddë rumlë into. “Yürnë ne koikdu! Rutum gë aminlokë aadu në bü ëm Yürnë gë rülibongo ë duulük laka!

10Ngonukë abo, Dabid gë rëgëkom rülibongo bë jinnë Yürnë! Yürnë bü koik rusëgo!”

11Jisu bü Jerusalem lo aalük to, okkë bü Yürnë ne kumko namë aralo aado la okë yoyo buppü ëm kaago sito. Rülachin rumdë kunam lëga bë, bü nyidum ürü gola anyi rëgënam ëm ingëla Bethani bë intoku.

Kukcho Sünë Anë go Jisu Gë Chenam
(Mt 21.18-19)

12Alo gonë ogo, bulu Bethani lokkë inkur toku, ogo bëda lo Jisu kënoto.

13Bü odoo bë Kukcho sünë anë lokë anü ëm kaapato. Ogo bü ahe dooma dü ëmla lërülo aato. Rülachin bü yadü lo lërülo aala kaanamë anü ëm nyum kaapato. Lëga ëgë kukcho seedü bë rümato.

14Ogo Jisu Kukcho sünëm chela beela mento, “Nokë sokë yaddü lochin yëchin ahe dotë bë aadi yooka?” Ëgum bük rëgënam gaddë tapato.

Jisu Gë Yürnë Ne Kumko Namë Lo Aanam
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

15Yadü lo bulu Jerusalem aalük kubadü, Jisu Yürnë ne kumko namë aralo aato. Okkë okë kochë parë puknë dornë gaddëm minchik miniik la moto. Bü

© 2008 by The Bible Society of India.

murko lükko lükpek nëkë tebul okkë pëkam pëjap puknë duugë okkë pukgë gaddëm tukup tulekla moji to.

16Okkë bü Yürnë ne kumko namë kooda gë yëchin yo gochin bëpek moma to.

17Bü nyi gaddëm mentomto, “Yürnë gë boi lo Yürnë bü sëmbë mentu, ‘Ngok Kumko nammëm nyi ope buppü gë kumko namë bë ëmrë.’ Rülachin nonu dotcho kasi nëkë aru bë moka!”

18Sigim jügtë gaddë okkë Ayon saar gaddë tapato, ëmbë rünamë bulu Jisu ne mokë deeko bëda marëpto. Lëga ë bulu bü ëm mokë momar daasëm bosoto. Yo lëga nyitü buppü ë bük tomsür ëm tala arüsinyo bë mëëngam to.

19Yadü lo arum kubadü, Jisu la bük rëgënam gaddë taon lokkë nennyo toku.

Kukcho Sünë Lokë Kaachen Sikunam
(Mt 21.20-22)

20Aroh komchi bë, bulu bëdalo indula, kukcho sünëm kaato. Ëgë papür lobë rukdu kunnanyi.

21Pitor bü sigi yo bë rükadü ëmla mëëpadaala, Jisu ne mento, “Saar, kaatok, nokë beenam chenam kukcho sünë sidukunna!”

22Jisu bullëm mento. “Yürnë gëlo mëëtin sitoka.”

23 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, Yë dü aken gonnë bük mennam ë jijja bë rürë, mëëla, aapuklo yo mëëji modë kaamabë, sim moodi simchin innela shilë lërabë tablük eka ëmbo lochin, bük mennam chëëbë bü ëm rüjirë.

24Sokë lëga bë ngo nonnuëm mendu, yadü lo nonu kumla okkë yo lëga go korë dü, ëgum nonu paaduna mëëtoka, ogo nonu yo lëga go kodudü ëgum nonnuëm jirë.

25Okkë yadü lo no kumtëbë dagrëp rëdü, nokë aken gonnëm yo go anni nagochin mëënyü monyü nam go kaado boolo paknyo bë pakcho toka. Ogo nok taayo tolokë duunë Abo nokë rümur rünam gaddëm paknyo bë pakrë.

26Rülachin no nyi ëm paknyo bë pakma boolo, nokë taayo Abo chin nokë rümur rünam gaddëm paknyo bë pakmarë.

Jisu Gë Tornam Ëm Hükanam
(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

27Bulu lëken gokuda Jerusalem aalük to, okkë Jisu gë Yürnë ne kumko namë aru lo inla rëdaklo, jügtë gaddë, Ayon saar gaddë okkë kainë rutum gaddë büklo aato.

28Okkë bü ëm bulu takato, “Yo nago sëmbë rüla gënë naanë go kaadu la no sim gadë sim rüduna? yë la nopë sëmbë rüla gëna nëm jituna?”

© 2008 by The Bible Society of India.

29Jisu bullëm menrük sito, Ngochin nonnuëm agom go taka du, ngom nonu
ëgum menji rëbboolo, ngochin yo në rülagënë naanë lokë sim gadësim
rüdudü ëgum ngochin nonnuëm menji ngiirë.

30Jon gë Baptis naanë yo lokkë edü: Ëgë Yürnë gëlokë edü ma nyi rüpe
lokkë edü? ëgum ngom menji ngiilaka ëmto.

31Bulu buluk ara si lo parka sirëp to, “Ngonu yo ëmsadü? ‘Yürnë gëlok,’ ëmla
ngonu menbo lo, bü menrë kuda, ‘Yo bë, ëmbë rürëm, Jon ne mëëtin
maanamë?’

32Rülachin ngonu, ‘Nyi lokë ëmboolo.’ ” (Bulu nyi gaddëm boso tokuda, lëga
ë nyi buppü ë Jon ne Nyügre goe ëmla mëëkër to.)

33 Ëmbë rürëku ogo bulu Jisu ne “Ngonu chenma.” Ëmla menrük toku. Ogo
Jisu bullëm mentoku, “Ngochin, yo në rüla gënë naanë lokë, sim gadë sim
rüdudü, menji ngii maarë.”

Mark 12

Dotak Jila Rükü Rünë Nyi Lo Menrü Sinam

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

1Okë kookü bë bü bullëm menrü sinam go menlen jito, lëken go nyi aken
gonnë anggur rükü go rüto. Bü ëgum solu ëm raggola moto, okkë anggur
telëm menlen deeko deeru ëmchin ruuno to. Okkë rükü ëm kaara deeko
gorëh gochin rëjito. Okë kookü bë bü rükü ëm rütin në nyi golo laklük to okkë
bü odoo ko mooko golo nyibo moin nyooto.

2Yadü lo anggur ë puchü dü kubadü rükü ato ëgë bük rüra nëkë rükü rütin
në gadë lo bük gëssëm laadokubë ëmla inmoto.

3Rükü rütin në gaddë pakbo ëgum, gürgë rëlla siddür to, okkë yo gochin
jimabë aro bë inkur moto ku.

4Okë kookü bë ato ëgë pakbo aken goda inmoto; ëgumchin rükü rütin në
gaddë dumpolokë dëmla okkë motu rürela rünyü docho tokuda.

5Rükü ato ëgë pakbo ëm aken gokuda inmoto, okkë ëgum bulu pakë tokuda;
okkë këbbëchin yaaka go dëmdür to, bulu atu gonnëm dëmdu atu gonnëm
pakëto.

6Bük inmokussë aken gonyum duuto ku, ëgë bük oroh, bü kookü yaaru bëku
bük oroh ëm rükü rütin në gadë lo inmo duula mento, Bulu ngok oroh ëm
pakji rëkulapë ëmla mëëtindu.

7Rülachin rükü rütin në gadë ëgë aken aken ë parmin sidola mento, Sigi rükü
lërü ato gë oroh ë. Kaju bü ëm pakëlaju, okkë bük yëku yëra gaddë
ngonukëbë rüdokubë!

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ëmbë rünamë bulu bü ëm gürgap daala pakëto okkë bük simaëm rükü agum lo ërpakto.

9Ogo rükü ato ëgë yo rürë dü? ëmla Jisu takato. Bü aalaku dotin rütin në gaddëm pakë rëku okkë rükü ëm këbë dotin rütin deenëlo jirëku.

10Nonu Yürnë gë boi lokë sim poribachom?

“Namë monë gadëk arë kaama do ëmla darpak nam ülü ë buppü ëm pënamë kaiyaarubë pakya nam gobë rükaku:

11 Sigi Rutum bük moku nammë; okkë sigi yadü go ngonukë anyik kaagalo arüsinyo kaapabë kaalük ë rüduuku.”

12Ogo rutum bë Jius gaddëm rëgënë gaddë Jisu ne setë to. Lëga ë bük menrü sinamë bullëm mennek du ëmla bulu tachen sito. Rülachin nyitü ëm bosola, bü ëm ëpaktola bulu innyo toku.

Dodin Dorsë Lëga Ëm Hükanam
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

13Kookü bë Pharisi ëkëla Herod gë nyi ëkë Jisu ne hüka gëlla bük agom lokë gagla sedobë ëmla inmoto.

14Bulu büklo aala mento, “Saar, Ngonu nom jijja ëm mennë ëmla chendu, No nyi gë hüpe güpe ëm okkë nyi ë yo lëga go mëëdu dü ëgum mëëtin simabë Yürnë nyi lëga bë yo ëmbë jijja nëdü ëgum mentom në. Ëmbë rünamë, ngonukë Ayon lo Roman tebo lërü bë dodin jinamë jimur ëdü? Ngonu bullëm jibë saadü ma jima kussadü ngonnuëm menji laka?”

15Rülachin Jisu buluk jijja pinruh nam asin aapuk ëm kaalu taor tola menrükto, “Nonu yo bë ngom gaglen lapë ëmla mendu rüduna? Silbor saanür go bëatoka, ëgum ngo kaakade.”

16Ogo bulu achür go bëajito, okkë bü bullëm takato, “Sigi yëkë nyimaa nyukmoë, okkë amin ëkë bere?” “Tëbo roja lërü gë” bulu ëmrükto.

17Ogo Jisu bullëm mentoku, “Alë do, ëmbë rünamë, Tëbo roja lërü gëssam Tëbo roja lërübë jitoka okkë Yürnë gëssam Yürnë bë jitoka.” Ogo bulu Jisu ne arüsinyo jaa bë mëëto kuda.

Sinë Gaddëk Turkur Kunam Lëga Ëm Hükanam
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

18 Okë kookü bë nyi sinnë turkur kumarë ëmnë, Saddusi nyi gaddë Jisu gëlo aato okkë mento.

19 “Saar, Ngunuk lëga bë Moses sim Ayon sim sëmbë ekjitu; ‘Nyi gonnë aü gë nyimmëm aaji oloh oma dabë sinyo rëm okë nyi okë abür ë tumbo nyimmëm nyimëbë duugë doola sinyonë nyi okë lëga bë aaji oloh oji motoka ëmtu.’

© 2008 by The Bible Society of India.

20Lëken go achë abür kanü go duuto. Achë yaaru ëgë nyimë go laato rülachin aaji oloh oma dabë nyimmëm sinyoto.

21Okkë anyi naanë ëgë nyimmëm nyimëbë laala duugëto rülachin büchin aaji oloh Oma dabë sinyo toku da, aum naanë abür ëchin ëmbë chë dada rüka.

22Okkë atu gonnëchin nyimë bë duugëto, ëmbë achë abür kanü buppü ë nyimë ëgum nyimë bë duugë tola aaji oloh ojikoma dabë singam nyooto. Okë kookü lo, nyimë ëgëchin sikaku.

23Ijja bulu kanü buppü ë mü ëm nyimëbë duugë to. Rügërëlla yadü lo sinë buppü gë turkur dü aloë loorë kudü, mü yëkë nyimëbë rürëkudü?”

24Jisu bullëm menrük toku, “Yadü go nonu mëëmur duuna! yo lëga bë nonu chensi duure? lëga ë nonu Yürnë gë boi ëm ëgum maalachin Yürnë gë tornam ëm chenma nyi.

25Lëga ë yadü lo sinë gaddë turkur rëkudü, bulu taayo lampoh garü rëku okkë bulu nyimë nyilo bë laamin sima rëku.

26 Ijja, sinnë turkur kunam lëga ëm, nonu Moses gë boi lo kaabolo ëmë dornë lëga ëmko abalo pori malare? ogo sëmbë ektu Yürnë Moses ne mento, ‘Ngo na Abraham gë Isaak gë okkë Jakob gë Yürnë Rutum ë,’

27Nonu bërok bë chenma bë mëëmurdu, bü turnë gadë gë Yürnë, sinë gadë gëmo!”

Kai Yaaru Në Niitin
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

28 Ëmbë parmin sidaklo Ayon saar aken go taladuuto, Jisu Sadusi gaddëm alë rubë menrük geba ëmla tala duudola, bü Jisu gëlo agom go takalapë ëmla aato, “Niitin gadë lokë dinchi yaaru bë paksë gomlo yaaruë yo lokkë?”

29Jisu menjito, “Gomlo yaaru ë sigi tagap sitola, Israel ne! Yürnë Rutum bü ngonukë Rutum aken ë.

30 No nokë Yürnë Rutum ne asin aapuk lokkë. Yaloh lokkë, ‘tukko pini lokkë okkë tornam leenam buppü lokkë buupübë paktoka.’

31Gomnyi naabë gomlo yaaru ë sigi, ‘Nokë dëgo baër ëm noü ëm paksinam gorü bë pakmin sitoka.’ Sokë gomlo gomnyi sokë dalë bë kai yaanë niitin ya kaama.”

32 Ayon saar ëgë Jisu ne mentoku, “Saar, alë rudo, nokë mennamë jijja ë, Yürnë Rutum ë aken gonyum yo lochin aken këbëya Rutum kaama bü nyum.

33 Okkë nyi ë Yürnë ne buppü asin aapuk tukko pini lokkë, tornam lokkë okkë bük dëgo baër ëm aü ëm paksinam garü bë pakmin sitoka. Sigi gomlo anyi

© 2008 by The Bible Society of India.

sigi achi amen ëm Yürnë gëlo yuudum bë lüknyo bë lüknam ëm pënamë tagap mëëgap yaasë goru.”

34Jisu nyi okë chennam bë menrük nam ëm tala, bü bü ëm mento, “No Yürnë gë rëgëkolo rëlasaë odoo jaa maadak ëmto.” Sokë kookü bë Jisu ne yëchin agom hüka sa ëm mëëpo kuma toku.

Kristo Gë Lëga ëm Hükanam
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

35Yürnë ne kumko namë lo Jisu bü dooyü mendula, hükala mento, “Yo ëmbë Ayon saar gaddë Yürnë gë murlük nam bü ëm Dabid gë oli ë ëmdu naadü?

36 Dabid bü ëm Dëën Doü ë aü ëm sëmbë menmoto:

‘Rutum ngok Rutum ne mento: Ngo nokë nyimak gaddëmalë chompük lo amayaar lobë ngokë alak lo duutoka.’

37Dabid bü bü ëm ‘Rutum’ ëmla gogto; Ëgë boolo Yürnë gë murlük nam bü yo garübë Dabid bük oli bë rürëna?” Nyitü buppü ë bü ëm talük rubë tato.

Ayon Saar Gaddëm Ensilaka Ëmla Dooyünam
(Mt 23.1-36; Lk 20.45-47)

38Bü dooyü duula bullëm mento, “Ayon saar gaddëm enbë sitolaka, aü gë Jeboh ëm gëtola pukpom dorpom lo yë inggo doola paknam rubë kumnam ëm alë bë mëëdu dü.

39Kumko namë lo duukom gagdak okkë dopom tüpomlo alë yaarunë duukom pakko lüdodü.

40Bulu nyimë tumbo godëk nammëm kubrek choorekdu okkë kaado tado bë ëmla asoorubë kumnam ëm kumdu. Bullëm morik chikek ë majja bë maanë yaado bë morë!”

Nëli Tumbo Gë Doka Lüknam
(Lk 21.1-4)

41Jisu lëken go kumko namë gë, nyi gaddë gë murko lükkumko Jompa baayür lo duudola, nyi gaddëk doka bë murko lüknam ëm kaala duuto. Nyitë në nyi gaddë yaaka go murko ëm lükdobë kaato.

42Ogo dada nëli tumbo nyima nagochin aato okkë müchin abar lokë hiki arë saalü chürnyi go tolük ngiito.

43Jisu ogo bük rëgënam gaddëm gogdum gëlla menjito, “Ngo nonnuëm menjidu sigi nëli tumbo si buppü gë lüknam ëm kaiyaabë doka Jompa sogo lükka.

44Lëga ë këbë gadë si aü gë nyitë bë ain murko dongek nëm lükto; Rülachin mü nyimanë anë tumbo gobë rürudolachin mük dootër ëm lükto mü mük turgë naasëmchin lüktür to.”

© 2008 by The Bible Society of India.

Mark 13

Kumko Namë Gë Bëkyak Saëm Jisu Gë Menjinam
(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

1Jisu gë kumko namë lokkë inlen dakkulo, bük rëgënam aken gonnë bü ëm mento, “Saar, kaatoka! yadü në ülü ëm paatëm sila kaalük ru nam namë go sigi!”

2Jisu menrükto, “Nonu namtë runë ülü namë sim kaaken rubë kaadui? sigi lëken ne lüchak gochin dooko sogo dooma rëku; Lüchak lüchür ëm darla ërpak rë.”

Mëëdür Moso Sa Okkë Morik Rürik Sa
(Mt 23.3-14; Lk 21.7-19)

3Jisu bük Yürnë ne kumko namë kolam gonë gë Olib moodi lo duudak ëm Pitor, Jems, Jon okkë Andriu bulu aala tasitarupla takato.

4Bulu mento, “Yaddëm sigi jijja bë rütë rënnadü ngonnuëm menji lake.” “Okkë sokë buppü sokë rüddü ë püduuku ëmla yo go kaarü gënë nam go rücho tado naadü ëgumchin ngonnuëm menji lake.”

5Jisu bullëm mento, Yëchin nonnuëm mëkup maado bë darsi tolaka.

6Yaaka në nyi ë ngok aminlokë aala, “Ngo kuna bü ë ëmrë!” okkë ëmbë dada yaaka në nyi ëm mëkup rë.

7Okkë yadü lo nonu Nyimak gë sidu poben ëm nëchi loba odoo bë tarë dü, bossoë ëmla mëëma bëka, ëkëru gaddë rüru deenë, rülachin ëgë rëtür alo gë aanam ëmo.

8Ope ope ë pamin sirë, okkë mooko mooko ë agmin sirëp rë. Rëgo duugo buppülo moodüh moobüh ë ëgrë, okkë doma yarë angin bë rërëp rë. Sigi gadë si mëëdük mou gë ochi chinam garübë rürëp rë.

9Nonu aü ëm dinchi bë chebë robë sitolaka. Nonnuëm serë okkë doolu këbalo jilük rëlë pëla okkë kumko namë gadë lochin dëmrë; ngok lëga lokë takenna dooyü menji doobë nonnuëm rutum në okkë roja gadë gë kaagalo daglen morë.

10Rülachin rëtür alo ë loma dabë, takenna dooyü ëm ope buppü lo menngam jicho rë.

11 Okkë yadü lo nonnuëm sellela doolu këbalo hüka doobë ingë rëdü, nonu yo go mensadü ëmla mëëdür sicho kü yooka; Yadü chë lo, nom yoyo go mendobë mendü ëm jirëdü. Nokë gomchür menlen sa gaddë nokë lokëmo; Ëgë gomchür gadë ëgë Dëën Doü gëlokë menlen morë.

12Nyi ë aü gë achë abür ëm sikolo kublük minsirë, okkë abboë aü oroh ëm ëmbë dada rürë. Oroh gaddëchin aü gë abo anë gë nyiroh bë dagrëpla bullëm mokë morë.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Nyi buppü ë nonnuëm ngok lëga bë rëbë rëlo gëkër rë rülachin yë rëpin lobë addü rëdü bü tushü baalë nam ëm paarë.

Majja Bë Alë maanë Boso Rubë Mëënam
(Mt 24.15-18; Lk 21.20-24)

14 Yadü lo nonnuë, “Majja bë alë maanë boso rubë” mëënam dooma deekolo doodo bë kaarë dü (Porinë chensilaka sigi yo ëmnam ëdü!) Ogo Judia lo duunë gaddë moodi bë ketcha nyootoka.

15Yë nyi yë bük namë mülolo rëdudü namë arabë iimo kumarë ëgë maalachin yo yëku yëra laamo kumarë

16 Rükü lokë rënnë yëchin aü gë namë lo inkurla laklük ejë laamo momarë.

17Ëgë alo ëgë akilo ungnga gënë nëli lëga bëla okkë achu tüngo sidobë ungnga bënë nëli gaddük lëga bëyadü go boso ruunam bë rürë dü!

18Sigi gadësi düchülo rüma doobë Yürnë gëlo kumto laka!

19Yo lëga ëgë alo ëgë tani mookom Yürnëgë pülen daklokkë ijja lobë yaddü lochin adür enka maanam alë yaaru maanëbë rürë okkë ëgum kooküëm lëken godachin endi maasë gobë rürë.

20Rülachin Rutum bü ëgum alo ëgum anni go lodë motu, bü ëgum lodë moma nago boolo yëchin turla duunë kaamarë. Rünamë bük darlen nam nyi gaddëk lëga bë, alo gaddëm bü loodë jimotu.

21Ogo alo lo aken gonnë nonnuëm menrë, “Kristo sigi duudu!” “Kaasi toka” ëgë maalachin, “Aë Kristo duudu, kaasi toka!” ëmdak bëchin ëgum nonu jijja bë mëëmëm maabëka.

22Yo lëga Kristo bë mësinë okkë nyijük bë mësinë nenrë. Okkë bulu Yürnë gë darlen nam gaddëm kubnam lëga bë arüsinyo në rürü rünyo ëmchin rüjirë.

23Ëkë lëga bë aüë darbë silaka, ngo nonnuëm yo buppü ë rüddü ë püma dabë mencho jidu.

Tani Oroh Gë Aakunam
(Mt 24.29-31; Lk 21.29-33)

24Endür encho alo gadë ëgë inrobë, Doonyi ë kanë rëku okkë Poolo ëchin lou kumarë;

25Takar gaddë talë tolokë olo rë. Talë mooko ë tuü baalë rëku.

26Ëmbë rüdak ëm Tani Oroh ngo nyi buppü ë kaado bë tornam rubëla yuunam kaapabë hürga rubë doomü gë aarëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

27Ogo bü bük taayo lampoh gaddëm tani mooko gë chëënyu appi sogo inlen morë okkë talë getür gonë gë getür gonëbë bük darnam nyi gaddëm makum morë.

Kukcho Sünë Arin Lokë Kaachen Sinam
(Mt 24.29-31; Lk 21.25-28)

28Ijja kukcho sünë arin lokë kaachen sitoka; Yadü ëm sokë agbë gadë lo annüë pajurla jee bë pambuk rëbrë dü, nonu chensilaka düur ë nendu ëmla.

29Ëmbë rünamë, yaddëm nonu sim gadë sim rüdobë kaarë dü, nonu chensilaka bük aakur dü ë nëchibë Rabgolo püüduku ëmla chensilaka.

30Nonu mëëbë laka sigi rürü rüma buppü sigi rüngam maalo si hürum si ngemarë.

31 Mëdo sichü ë sigum mëyoh larë, rülachin ngok gomu ë sigum mëyoh lamarë-Taayo mooko ëla tani mooko ë ngelarë, rülachin ngok agom gaddë yaddü lochin ngela maarë.

Yëchin Alo Ëm Chenma
(Mt 24.36-44)

32“Yëchin ëgum aloëm maalachin rüddëm chenma. Taayo lampoh ëlachin Oroh ngo lachin chenma, rügërëlla Abo nyum chendu.

33Nonu yaddü ëm sigi gadë si rüarëdü chenma, ëkë lëga bë aü ëm hardë bë ensilaka.

34 Sigi nyi gonnë aü gë nammëm aü gë agër rüra nëlo aken aken gë agër rüssëm parlükla okkë rabtëm kaara nëmchin kaarala dagdo bë parlük tola odoo bë nyibo moin innyo nam garü ë.

35Yaddëm namë ato ë aakur rëkudü nonu chensima, ëkë lëga bë larchëk bë darbë sitolaka, bü arum bë aala kuba rurë, ayoh yora bë, porok lugoh bëba okkë aroh paa bëdü aarë kunna, ëgum nonu yëchin chenma.

36Bü aalom namgo, kaarëmchin, bü nonnuëm yupngak la doodo bë kaapa koyolaka.

37Ngo yo ëm nonnuëm mendudü, nyidum nyimü buppülo ngo mendu, larchëk bë darbë silaka!

Mark 14

Jisu Ne Mokë Doobë Pinnam
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

1Nbo donam okkë opop lükma bë ütü donam güdü loosë loonyi go doodo bë, jügtë gaddë la okkë Ayon saar gaddë Jisu ne kasila segë doola, mokë doobë pinla rëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Bulu mensito, “Nyi gaddë yachu piira bë dude bendela,” “Ngonu sim güdü domen dodoso rüyo jü ëmto,”

Bethani Lo Jisu Ne Tel Hürnam
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jisu bük Bethani lo, taik rünë Simon gë namë lo donam dola duudak lo, nëli gonnë majja bë arë kaanë namken runë tel ëkë botol go bëala, aato. Mü botol ëm pukkok gëlla Jisu gë dumpolo namken në tel ëm pübum gëlla hürlük to.

4Ogo okë duumin gënë nyi atu gonnë marto okkë buluk aralo mensi to. “Yo rüladü namken në sim pübum naala rüpak doyë mëm duuna dü?

5Sim chamrü aum ngennë Silbor saanür gobë pukdo lappe okkë ëgum murko gadë ëgum nyima open gaddëpë jila doolë pe!” okkë bulu neli ëm roodür roomürla moto.

6Rülachin Jisu bü mento, “Mü aken ëm rüsi motoka! nonu yo bë mük rünam ëm adük raaduna? Mü ngom alë rubë kaaken runë agër go rüjika.

7 Nonu loodak tëm nyima gaddëm rëgëdu, okkë yaddü ëm nonu bullëm rügur so mëërë dü rügur ladu. Rülachin nonu ngom loodak bë rëyar gëmmarë.

8Mü yo go rüla sibadü rüka; mü ngom nyibu rudak ëm mük namken në tel ëm pübum saëm ngok aülo pübum chodu.

9Ijja, ngo nonnuëm jijja ëm mendu, yo lo dooyü taken nam tani mooko buppü sogo menggo rëdü, mük rünam simchin, mü ëm mëëpa gënë naabë menpa kambë rë.”

Judas Gë Jisu Ne Pinkup Nam
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

10Sokë kookü bë Judas Iskoriot, nyidum ürü gola anyi lokë aken gonnë, Jisu ne jügtë gadë buluklo rukub lükji lapë ëmla inlen nyooto.

11Bulu bük yo go menjila aabe dü majja bë talükto okkë murko lokë bü ëpë jido bë torük sito. Okëi Judas Iskoriot bü Jisu ne buluk alak lo kublük deeko alë në age go marëp to.

Jisu Bük Rëgënam Gaddëm Inbo Güdü Ëm Dobam Nam
(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14,21-23; Jn 13.21-30)

12Opop lükma bë ütü dodü güdü lootu lokë alo gë Inbo donam güdü lëga bë bembo ao pado lo, Jisu bük rëgënam gaddë bü ëm takato, “Yo lo no ngonnuëm Inbo donam güdü domen ëm dodo bë ruuno taabë innek mëëdoko?”

13Ogo Jisu nyidum anyi go inmo duula sëmbë menlükto: “Taon alo bë aeka, okkë nyi go ishi püchü Joonë go inrük sirë, ëgum nonu inmin gëtoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Ëgum nonu bük namë aako lobë inmin gëtoka, okkë namë lërü ëm mentoka: ‘Yo namë aru lo ngok rëgënam gaddëm Inbo donam güdü domen ëm dogë saëdü?’ ‘Saar ëmdu ëmtoka.’

15Ogo bü taayo namë lo kairunë namë aru go nonnuëm molap rülapla anam go, yo lo ngonuk lëga bë buppü ëm mono rünola ajinam go kaatom rë, ogo ngonukë lëga bë ruuno pëno chootaka.”

16Rëmin gënë gaddë inlenla, taon lo aanamë Jisu gë bullëm mennam chëëbë yëku yëra buppü ëm paato. Ëmbë rünamë bulu ogo Inbo donam ëm ruuno toku.

17Arum rëku ogo, Jisu bük rëgënam nyidum ürü gola anyi ëm aagëla aalük toku.

18 Doko tebul lo dobam sila duudola, Jisu bullëm mento, “Ngo alëja bë nonnuëm mendu, nonuk atür okë aken gonnë ngom gëru bëënyo la pinkub rë, ëgë ngom dobam sila duunë bü.”

19Ogo rëgënam gaddë aglü mëëdük bë rüto okkë bü ëm aken aken ë taka rëpto, “Nokë mengë doonam ëgë alë jaa bë ngom menma doore ai ëmto?”

20Jisu menjito, “Ëgë nonuk nyidum ürü gola anyi ara lokë aken gonnë, yë ngom malulo ütü ëm nüknyom mingë në bü maabë.

21Tani Oroh ngo Dëën boi lokë bük lëga bë eknam chëëbë sirë. Rügëdola Tani Oroh ngom pinruh pinnyonë nyi bü yadü go endür encho enka elëpëdü. Sim nyi bü ëm yaddü lochin aajur ogar maanë goe boolochin alë yaade baye nyi.”

Rutum Gampu
(Mt 26.26-30; Lk 22.14-20; 1 Kor 11.23-25)

22Bulu yadü lo dongo sibadü, Jisu ütü ajëk go laagë doola, Yürnë ne ëkëja ëmla koik gëlla, pentu to, okkë ëgum bük rëgënam gaddëm orgë rëlla mento, “Sim laatoka dotoka sigi ngok amür ë,”

23Okë kookü bë bü koobu ëm laagë rëlla, Yürnë ne ëkëja ëmla koik gëllakuda ëgum bullëm jito, okkë ëgum bulu buppü ë tübamto.

24Jisu bullëm mento, “Sigi ngok lyi ë, yaaka në nyi lëga bë, Yürnë gë ali Daapo bë billen jinamë.

25Ngo nonuëm mendu, Yürnë gë rëgëkolo sim ali bë tüdü alo ë looma yëërlo, ngo anggur ola sim lëken goda tüdi kumarë ëmto.”

26Ogo bulu niitom go gogto okkë Olib moodi bë inlen toku.

Pitor Gë Mëpak Sissam Jisu Gë Mencho Jinam
(Mt 26.31-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

© 2008 by The Bible Society of India.

27Jisu bullëm mento, “Ngom ëpaktola nonu buppü ë keppen sirë, yo lëga Yürnë gë boilo mentu, ‘Yürnë gë solar rëgënëm mokërë, ogo solar gaddë keppen sila kegnyorë.’

28 Rülachin ngok turkur robë, nonukë Galili lo inchi damabë ngo incho rë.”

29Ogo Pitor mendato, “Nyi buppü ë nom ëpak tola kegnyo dakkom, ngo yaddü lochin nom ëpaktola kegnyo maarë!”

30Jisu bü Pitor ne mentoku, “Ngo nom jijja ëm mendu, sio gë ayoh tolo porok lënyi go kokma dabë no ngom lëum go chenma ëmla menpak sirë.”

31Pitor addü yaada bë menrük to, “Ngo nokë sikolo side dakkom, yadü lochin nom ngo chenma ëmla mëpak simarë!” okkë rëmin gënë buppü ëchin lëken gobë ëmbë mento.

Gethsemane Lo Jisu Gë Kumsinam
(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

32Bulu Gethsemane ëmnam mookolo aalük to, okkë Jisu bük rëgënam gaddëm mento, “Ngok kumdu ëm nonu sogo duucho tolaka.”

33Jisu bü Pitor ne Jems ne okkë Jon ne lëken gobë inbam nento, okkë bü achen maabë mëëdük hakdükë rülento.

34Bü bullëm mento, “Ngok asin aapuk sigi adük ë rüeba. Nonu sogo darla, ensila duutoka ëmto.”

35Jisu bullëm ajji go adobë innyo doola, kode lo durpë doola, pakla dobolo aadu kuëm bük lokkë inpak molaka ëmla kumto.

36Bü kumto, “Abboa” “Ngokë Abbo a! No buppü ëm rülado. Mëëdük mou koobu sim ngok sokkë laapak geka. Ëgë dakkom ngok mëënam bëmo, rülachin noükë mëënam bë rülaka.”

37Okë kookü bë bü nendo kula kaanamë rëgënam aumë yupngak la dooto. Ogo bü Pitor ne “Simon, No yupdunai? nonu hago gochin yupma bë ula duula mai?”

38Okkë bü bullëm mentokuda, “Larchëk bë utolaka, okkë nonnuë rüka darka kolo aalük maado bë kumsi toka. Yaloh si larchëk du rülachin adin si rënyak dakku.”

39Bü lëken goda insek doola mennam agom chëëm menla kumto.

40Bü nenkur dookula kaanamë bulu yupduchë kudanyi. Buluk anyik ë nyükpo lachin gëla maato. Okkë bulu bü ëm menrük sissëmchin yo chensi maato.

© 2008 by The Bible Society of India.

41Bü yadü lo lëum naabë nenkur kubadü, bü bullëm mentoku. “Nonu ijja lobë yumi ëm gëmen kambë duunai? ëgë bacho! kaatola Tani Oroh ngom rümur në nyi gaddëk alak lo laklük dü ë püüdu kunna.

42Gërëptok, kaju indola, kaatoka, siina ngom pinkup në nyi ë aadu na!”

Jisu Ne Sekunam
(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

43Jisu bük agom menngo sidobë ürü gola anyi rëgënam lokë aken gonnë Judas bü aalük to. Bük aakolo jügtë gaddëk, Ayon saar gaddë okkë rutum gaddëk kanam nam ëkë nëbu, roksë okkë horup sotam ë lülabë rünë ëkë nyitügo aamin gëto.

44Pinruh pinnyonë bü nyitü ëm rürü rüma go menrüh jito. “Ngokë gomrük sila muupuk nam ëgë nonukë manam nyi ë. Nonu bü ëm sela nonuk aralo chela rola ingë gekuka.”

45Yadü lo Judas bü Jisu gëlo aalük badü “Saar!” ëmla gogtola gombë to okkë bü ëm muupuk to.

46Ogo nyi gaddë Jisu ne segë rëlla leeto.

47Ëmbë rüdak ogo okë dagnë yaame aken gonnë aü gë Roksëm sedda gëlla jüktë gë pakbo, aken golokë nyeru ëm paloto.

48Ogo Jisu bü bullëm mento, “Nonu yo bë ngom yachu piira rügënë garü bë nëbu roksë okkë horup sotam gëtola setë bë aaduna?

49 Ngo alo dükü bë Yürnë ne kumko namë lo nonnuëm niitin la rëto, ogo yo bë nonu ngom sema namme la. Rülachin Yürnë gë boi lokë agomë jijja bë buupü ru moto ëmla Jisu bü mento.”

50Ëmbë rüdak ogo Jisu bük rëgënam gaddë bü ëm ëpaktola keppen keggenla kegnyo toku.

51Yaame aken go rënyak në jechëk nyum gënë go, Jisu gë kookü lo inmin gëto. Bü ëm bulu setë to,

52Rülachin bü jechëk ëm ëpak tola aü arin bë kennyo to.

Jisu Gë Këbalo Dagnam
(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55,63-71; Jn 18.13-14,19-24)

53Jügtë rutum gaddë, këba lërü gaddë okkë Ayon saar gaddë duupomko jügtë aken namë golo Jisu ne aagë to.

54Pitor bü ado adobë inmin gëdola jügtë namë gë baatu lobë aamin gëto. Bü ogo Rabgo daggë në gaddëm, ëmë hiimin gëla duuto.

55Jügtë lërü gaddëla këba okë kainë gaddë Jisu ne agla guunyü lükgëlla mokë gënë naanë lëga bë makü to. Rülachin bulu yo guunyü malük maato.

© 2008 by The Bible Society of India.

56Yaaka në nyi ë mëla Jisu ne agkër to. Ëgëchin buluk agom hünamë lëyü simato.

57Nyi ëkë, Jisu ne anek leela dagrëp doola mëla mento.

58 “Ngonu bü ëm sëmbë mendobë tato. ‘Ngo sim Yürnë ne kumko namë nyi alak lokë monam sim pëyak rë, okkë nyi alak lokë moma nam go loum kookü bë ngo mojirë ëmto.’”

59Ëgumchin bulu buppü ë lëyü gobë tojup maato.

60Jügtë rutum ë buppü gë kaaga lo dagrëp doola Jisu ne takato. “Buluk buppü gë nom guunyü lüknam ëm no yo menrük sa kaamare?”

61Rülachin Jisu gomken gochin menrük maabë atcho bë dagto. Lëken gokuda Jügtë rutum ë bü ëm takato, “No re Kristo, Yürnë gë murlük nam rülibongo Yürnë gë Oroh ë?”

62 Ogo Jisu “Ngo maabë,” ëmdula mento, “Tani Oroh ngom tornë Rutum gë lakbëk lo duudo bë okkë taayo tolokë doomüh lo duudola aadak bë nonu kaaparë.”

63Jügtë rutum ëgë aü gë ejjëm pudup sidola mento, “Ngo Yo ya go menji yaado bë!

64 Nonu bük Yürnë ne mennyü nammëm tasito. Nonnuë mëëpëk ë yo bëla! bulu buppü ë bü ëm anekla tolükto, bü guunyü gërudu, okkë bü ëm pakë kendo ëmla tokë lükto?”

65Okë kookü bë nyi atu gonnë Jisu ne tachur ë churkap churnyap la morëp to okkë bulu bük anyik ëm puutum to okkë bulu këlak ë siggë rëlla mento, “Yë la nom siddunë chentok ëmto.” Okkë këbë Sontri gaddë bü ëm selle kula chiimen intoku.

Pitor Gë Jisu Ne Chenma Ëmla Mëpak Sinam

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

66Pitor bük baatu lo duubë do lo jüktë gë agër rüranë ome nyijür gonnë nenlük to.

67Yadü lo mü Pitor bü büëm ëmëlo pamsila duuba dü, mü tugdabë büëm kaadila kaagëlla mento, “Nochin Najarath Jisu gë rëkolo rëmin gënnë da!”

68Rülachin bü menpak sito, “Ngo chenma, no yëk baab ëm mendudü ngo tachen chinma” bü ëmra sito, okkë bü agum rabgo bë inlen pikdolo porok kokcho ë kokto.

69Rüranë nyijür ëgë kaagë rëkudala dagbam gaddëm mendi jito, “Bü buluk aken gonnë ruuna!”

© 2008 by The Bible Society of India.

70Pitor ogochin menpak bë to. Anni go dagro kookü bë dagbam gaddë Pitor büëm guunyü lükla menkam rëpto, “No buluk aken gonnë mo ëmla menpak silamarë, yo lëga nochin, Galili lokë goma bë.”

71Ogo Pitor mento, “Ngo jijja bë ngoü ëm chesidu! ngo jijja ëm menma duubolo Yürnë ngom morik chikek laka! nonu yë nyi yëkë baab ëm mendudü ngo chenmaru!”

72Ëmbë menngo jaadolo porok ë lënyi naanëm koktoku, ogo Pitor Jisu yo go bü ëm menbe dü mëëpa toku, “Porok ë lënyi go kokma dabë no ngom lëum go chenma ëmrë ëmnam agom ëm.” Okkë bü aadük dükkur sila kaptoku.

Mark 15

Jisu Ne Pailat Gëlo Aagë Nam

(Mt 27.1-2,11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

1Aroh komchi bë jügtë rutum gaddë, nyigü solo gaddë, Ayon saar gaddë okkë këba baanë buppü ë bübabë inkum sidadola parju sila rüda to. Bulu Jisu ne leegë rëlla bollela bü ëm Pailat gëlo boa jito.

2Pailat bü ëm takato, “No Jius gaddëk roja ë lare?” Ëgum Jisu “Ë, Nokë mennam ëgë maabë” ëmrük to.

3Jügtë gaddë Jisu ne yaaka go ajë ëm menbum lükto.

4Ëmbë rünamë Pailat bü Jisu ne taditokuda “No menrük lümare? buluk guunyü ajë ëm tasitola yadü go nom tuulük du.”

5Ëmbë rüdakkom Jisu bü yo agom menrük sima tokuda. Ogo Pailat yo jaa bë rüdu naadü ëmla arüsinyo bë mëëto.

Jisu Ne Mokë Dooku Bë Menbëk Kunam

(Mt 27.15-26; Lk 23.13-25; Jn 18.39—19.16)

6Inbo donam güdü dodü dükü bë patëk lokë anam nyi aken go tonyo bë tolen doobë nyi gaddëk konam go toji ladobë rüpe go Pailat gëlo kaato.

7Ëmbë rüdak ogo Barabas ëmnam nyi go nyi ëm rübu sitola güürüh mennë go mokë nago patëk lo duuto.

8Yadü lo nyitü ë inkum badü bulu Pailat bük rüpe rüchü ëm bullëm rüjilaka ëmla koto.

9Bü bullëm takato, “Ngom nonu nonuk Jius roja ne nonuk lëga bë tonyo bë tolen jilaka ëmla re?”

10Buluk nënam kootür lokëmum jügtë gaddë Jisu ne ngok lo jilük tunamë ëmla bü chensila gagto.

11Rülachin jügtë rutum gaddë nyitü ë Pailat no Barabas ne tonyo bë tolen jilaka ëmdobë menür lükto.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ogo Pailat këba ëm hüka tokuda, “Nonuk Jius gaddëk roja ë ëmnam nyi sim ngo yo rütoka ëmla mëëdo?”

13Bulu rumkër la mento. “Bü ëm paakolo pikkë geka.”

14Pailat takatokuda, “Rülachin, yo në rümur rümëm gola bük rütu nammë?” ogo bulu rumkik yayala mento “Bü ëm paakolo pikkë geka.”

15Pailat nyitü ëm rünyum naabë, bü bullëpë Barabas ne tonyo bë tolen jitoku. Ogo Pailat bü Jisu ne siddür gëlla, buluk alaklo bü ëm paakolo pikkë doobë jilük toku.

Sipai Gadë Gë Jisu Ne Rütu Rüre Nam
(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

16Sipai gaddë buluk ajen atür ëm gogkum silleela Jisu ne roja gë këba duugëko derë lo nengë toku.

17Bulu lübo lülonë jeboh go piklük to okkë tao gëdobë monam boolup go bük dumpolo puklük to.

18Ogo bulu bü ëm rülu dole bë salamla rüto, okkë menlu rüle rubë “Jius gaddëk Roja ë turyar laka!” ëmla gogto.

19Bulu sitdi sitdila bük dumpolokë këlak ë sitto, okkë bü ëm tachur ë churkap churnyap la moto. Aü aü ë Jisu gë alëlo durga doola kumkü kumpak la bulu kumto.

20Yadë lo buluk menlu rüle, rülu dole saëm rüngam badü bulu bük aü lokë lübo lülonë Jeboh piklük nammëm pikrek toku okkë bük jeku gëbë ëm pikkur lükto. Okë kookü bë bulu bü ëm paakolo pikkë doobë nengë toku.

Jisu Ne Paako Lo Pikkë Kunam
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

21 Simon ëmnam nyi go doolu lokkë taon bë aanë go bulu inrük sito, okkë bü ëm sipai gaddë Jisu gë paako ëm joodo bë parkam lükto. (Simon bü Sairne lokkë okkë Alekjendar gëlla Rupus gë abbo ëyu.)

22Bulu Jisu ne Golgotha ëmko mooko atam lo aalük gëto. “Golgotha ëmnam si dumpo garü në moodi putu ë.”

23Okë kookü bë bulu anggur olalo lumbak Myrrh ëm sonyom gëlla bü ëm tütoka ëmla jito, rülachin Jisu ëgum tümato.

24 Ëmbë rütola bulu Jisu ne paakolo piklük gëlla tuchatola bük ejë laklük gaddëm orpen sidobë yë paarë dü ëmla lümë suka sito.

25Jisu ne buluk pikkë dak ogo aroh gë doonyi bajji ë kengnga to. Bulu Jisu ne aroh gë doonyi bajji ë kengnga bë pikkë to.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Bü ëm guunyü lükla ekpak naanë “Jius gaddëk Roja Ë” Ëmla pori doobë ekto.

27Bulu Jisu ne pikkë kolo choobë në anyi gochin, akennëm lakbëk peelë okkë akennëm lakchi peelëbë pitta lükto.

28 Ëgë dërëk në boi lokë bük baab ëm ekchonam “Bü alë maanë nyi gaddëk ajë ëm laapen sika” ëmnam agom ëm jijja bë buupü moto ku.

29Bëda lokë inpek në nyi gaddëchin dumpo ë panu pabekla rüdola Jisu ne menlu rüle rubë sëmbë mento, “A ha! no Yürnë ne kumko namë ëm seyaak gëlla loum lo moru tadak ku!

30Paako okkë iido kula ijja noü ëm turbu daalë sito kuke!”

31Ëmbë dada jügtë rutum gaddë okkë Ayon saar gaddë, bulu aken aken ë Jisu ne nyürlu soole duula mento. “Bü këbbëm motur lato, rülachin bü aü ëm motur sila kuma!

32Këlo Kristo Israel gë roja ëm, paako lokkë ijja aü ëm iisi moto kuka, ogo ngonuchin kaagë rëlla mëëtin doobë!” ëmto. Bü ëm pikko lo pittanam nyi gadë ëgëchin bü ëm menlu rülela mento.

Jisu Gë Binkunam
(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

33Yadü lo alo loopo badü, kanë ë narëp nëgë arum gë doonyi baji gë aum lobë mooko buppü ë kanëla dakto.

34 Aum baji bë Jisu dutë rubë kula kapla mento “Eloi, Eloi, lama Sabakthani?” sokë ëmnamë “Ngom Yürnë, ngom Yürnë no yo bë ngom tugü pagge dakku naala?”

35Yadëlo nëchi okë dagnë atu gonnë bü ëm ëgum tabadü, bulu mento. “Tatoka bü Elijah ne gogduna!”

36 Ogo aken gonnë jukda nëgë rënyak tola ishi nyomlük nëlo rümüh lo, ngurla kusuk nëkë nüknyom gëlla, ëgum tachëk tubë golo këggü to, okkë ëgum Jisu gë nabbëlo hüji dagebë ëmla tüji duula mento, “Ijja! kaju kaalaju Elijah bü aarula paako lokkëm bü ëm laalo gërë dü!”

37Okkë ku dutë rubë gogtola Jisu bintoku.

38 Ogo Yürnë ne kumko namë lokë ejë torchik naanë agoh lokkë deelë lobë taknyi gobë jeppen siloto.

39Sipai nyigom yë kaaga peelë bë dagbe dü, Jisu gë dutë rubë gogtola binnam ëm yadü lo kaabadü bü sëmbë mento, “Si Nyi si bërok bë Yürnë gë Oroh rue nyi!”

40Nëli nëngo ëkë odoo lokkë kaatenla dakto, buluk atür okë Mari Magdalin la abürya Jems gëla Joseph gë anë Mari okkë Salomi.

© 2008 by The Bible Society of India.

41Bulu Jisu gë Galili alo rëdak okë rëmin gënnëku okkë bü ëm rügur nëku. Okkë bü ëm inmin gëla Jerusalem inmin gënë nëli ëkëchin yaaka go rëto.

Jisu Ne Nyibu Ruku Nam
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

42Duunu alo lëga bë duunu dü alo gë arum ë rumrëku ogo,

43Arimathia lokë Joseph, këba lokëchin amin gënë membor go, bü aü ë Yürnë gë rëgë koëm tora nago, puktë sintë rubë Pailat gëlo aanë ëgë Jisu gë sima ëm jido bë koto.

44Pailat Jisu sikaku ëmnam ëm tala lomto. Bü sipai nyigom ëm goggëlla Jisu kojju aho bë siru enare ëmla takato.

45Bü sipai nyigom okë alëja bë sika ëmnam ëm chengë rëlla, bü Joseph ne sima ëm laado bë jito.

46Ëmbë rünamë Joseph sima ëm laaloto, okkë ejë ëkë rëgë rëlla sima ëm puchë naato. Okkë lülë lütak golo nyibu dünam golo sima ëm rutoku. Okë kookü bë bü nyibu ëm lüjap taktë runë gonnë ngurtum to.

47Nyibu runam ëm Mari Magdalin la okkë Joseph gë anë Mari bunyi kaato.

Mark 16

Turkur Kunam
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

1Duunu alo inro bë, Mari Magdalin la Jems gë anë Mari okkë Salomi bulu Jisu gë sima aülo hürdobë ëmla amuk namken në asin amin ëkë ruulela into.

2Hopta lokë lootu okkë aroh komchi bë, doonyi ë chaalen nyum doobë, bulu nyibu peelë bë into.

3Bulu bëdalo indula aken aken ë hüka sila into. “Yë kudü nyibu rabgo gë ülü am ngonnuëm ngurkok jide kunnë?” (Lëga ë nyibu aru ngurtum naanë ülü ë majja bë püttë nago)

4Rülachin bulu aado la kaanamë nyibu rabgolokë ülü ë ngurkok sila doodo bë kaapato.

5Bulu nyibu lo aanamë, Yaame go yapu në ejë gënë go lakbëk peelë bë, duudo bë kaapato, ogo bulu majja bë lomla bosoto.

6Bü mento “Lomla boso yooka” “Ngo chendu, nonu paako lokë pikkënam Najarath lokë Jisu ne madu ëmla, bü sigi dookuma! bü turkur kaaku. Bü ëm yo lo abe dü akkoë siina, kaasitola.

7 Ijja den inne kula bük rëgënam gaddëm okkë Pitor bullëm sim dooyü sim menji taakuka. ‘Bü Galili alo nonnuëm incho yaarë, nonu bü ëm alo kaarük sirë.’ ”

© 2008 by The Bible Society of India.

8Nëli gaddë nyibu lokkë nendo kula bosso ë paden ë rütola juktoku. Bulu yëmchin yo gochin menji maato. Lëga ë bulu boso to. Korum gë ekcho ko boi lo Mark 16.9-20 gë sigi dooma.

Mari Magdalin Ne Jisu Gë Kaatom Sinam
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9Yadü lo Jisu bü hopta lokë lootu lokë gë komchi bë turkur kubadü, bük kaarük sicho yaaru nammë yëkë lokë bü ui kanü go minpak kubadü Mari Magdalin ne kaatom sitoku.

10Mü intoku okkë mëëdük la kapla riila duunë Jisu bük rëgë nam gaddëm menjitoku.

11Bulu Jisu bü turdu okkë mü Jisu ne kaarük sito ëmnam ëm tarë nammë, bulu ëgum jijja bë mëëma to.

Jisu Bük Rëgë Nam Nyidum Anyi Golo kaatom sinam
(Lk 24.13-35)

12Kookü bëkuda nyidum anyi go doolu bë inmotula Jisu bü binyi ëm adëk bëkuda kaatom sito.

13Ogo binyi inkur dookula nyi këbë gaddëmchin mentom sitoku, ëmbë rülachin bulu binyik agom ëmchin jijja naana ëmla mëënya maato.

Jisu Bük Rëgë Nam Ürü Gola Aken Nyi lo Nenji Kunam
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-12)

14Kookü yaaru bëku, nyidum ürü gola aken gë donam dopomla duuko lo Jisu bü bullëpë nenji toku. Okkë Jisu bük turku nammëm buluk mëëtin sila gorma nam lëga bë bullëm bü rotoku.

15 Ogo bü bullëm kanamla mentoku, “Nonu tani mooko buppü sim ingo la taken në niitom sim turnë sagnë buppülo mengo jittaka.

16Yë bulu mëëtin sila Baptis rëdü ëgë bulu tushü baalë nam ëm paarë. Okkë yë bulu jijja bë mëëla mëëtin simarëdü bulu ngerë.

17Okë kookü bë mëëgë sinë gadë lo sim rürü sinyo rünam tornam gadësim jilük rë: Ngok amin lokë bulu ui gaddëm minpak larë: bulu ali bë agom menrë.

18Buluk aü gë alak lokë tabüh ëm serë, okkë chumdük reko gënnëm bulu tülachin bullëm yo gochin rümarë. Buluk alakë chinë ramnëm hiipo rëmchin, ëgë bulu porëku.”

Jisu Ne Taayo Bë Laacha Kunam
(Lk 24.50-53; Ag 1.9-11)

19 Rutum Jisu bü bullëm ëmbë menjirobë, bü ëm taayo bë laacha toku, okkë bü ëm Yürnë gë lakbëk lo duumo toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

20Okë kookü bë Jisu bük rëgënam gaddë inlen to okkë mooko rëgo buppülo niitom dooyü mengo to. Ogo buluk rürü sinyo rünamë jijja kaapa doobë Rutum bü bullëm rügur to. Aku Ekpin Aken Gonnë

9Nëli anë gaddë indokula buluk kaanam buppü ëm Pitor ne okkë bük ajen gaddëm adëk bë menjito.

10Sokë kookü bë Jisu bü aü ë bük rëgnam gaddëm, chaagoh aagoh bë okkë chëënyu baarë buppü lo, turyar në okkë tushü baalë gënë në niitom dooyü ëm mengo jido bë kanam lükto.

© 2008 by The Bible Society of India.

Luk

Luk 1

Menken Sinam Agom

1Ayanam Theophilus: Ngonuk penko so yaaka në nyi ë jijja gë agër ëm küka naabë eklë pë ëmla hardë daka situ.

2Agom bë menji nëla okkë lëkkë lokë rëcho në aü gë anyik ë kaasi në gadë lokë yo ëm menji badü ëgum ekgap tu.

3Okë lëga bë, nyitë nyigom a, lëkkë lokkëi ngo sim buppü güdu süar sim dinchi rubë küka la kaanamë, nokë lëga bë alë rubë menken ëm ekji kendo ëmla ngo mëëto.

4Ngok sëmbë rünam si nom mentom nam gadë buppü ëm jijja bë buupü bë no chendo bë ëmla rüduna.

Jon Baptis Ne Aajur Ogar Saëm Menji Choonam

5 Judia lokë roja Herod ëmnam gë hüdak ogo Jekariah ëmnam nyibuh go rëto. Bü Abijah ëmnam gë nyibuh buuli ope lokkë, bük nyimë Elijabethchin Aron gë ope lokkë.

6Anyi ë Yürnë gëlo daadi bë rënë ëkë, bulu Rutum gë niitom okkë Ayon gaddëm menka sa kaama bë mëëlük kaalük bë rüla rëto.

7Rülachin Elijabeth nëpo nam lëga bë binyik aaji oloh kaama to; okkë binyi nyikam nyijü bëchin rütoku.

8Alo golo Jekariah gë nyibuh bë rüla agër rüddü ë aalük to, bük Yürnë gë kaaga lo nyibuh bë agër rüla rëdak ëm,

9Nyibuh gaddëk rüchü bë lümë suka sila rükolokë, Rutum ne kumko namë lo bük pëmü pëa müdü ë rülük to.

10Okkë pëmü pëa romdü ë rüdak ogo kumsi deenë buppü ë agum lo kumla duuto.

11Okë kookü lo Rutum gë taayo lampoh gonnë pëmü pëa rompom soogü lokkë lakbëk peelë lo dagla bü ëm kaatom sitoku.

12Jakariah bü bü ëm kaarë nammë, achen maabë bosola paden gëto,

13Rülachin taayo lampoh ë mento, “Jakariah no boso yooka nokë kumnam ëm tapa toba, nokë nyimë Elijabeth mü oroh go orë, ëgum no Jon ëmla nëmin minlaka.

14Bü nokë mëëken kengë bë okkë mëëyum yumgë gobë rürë, okkë bü ëm aajur ogar lëga bë nyi gaddë majja bë mëëken rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

15 Yo lëga ëmrëm bü Rutum gë kaagalo kai runë nyi gobë rürë. Bü anggur ola ëmla opop lüknam opo ëm tümarë, okkë bü ëm olendak lokkëi Dëën Doü ë duugë rë.”

16Bü Israel nyi gaddëm yaaka go Yürnë Rutum gëlo aagë jirëku.

17 Okkë bü nyijük Elijah gë nyirek ëm okkë tornam aapuk ëm gëla, Rutum ne incho la ingërë. Bü abo gaddëm la aaji oloh gaddëm goodum sirë ku; okkë bü tamanë nyi gaddëm lëëmo sila duudo bë rürë ku.

18Jekariah bü taayo lampoh ëm takato, “Ngo ëgë yo chë ëm bë bërok bë chensi porë na? ngo nyijü kaaku okkë ngok nyimë ëchin nyikam duuku.”

19 Taayo lampoh ë menjito, “Ngo Gabriel, ngo Yürnë gë kaagalo dagnë, okkë nom menrük sido bë okkë nom sim alëna menlük sim menken sidobë ëmla ngom kënam lükpa nammë.

20Okë ijja ngok mennam gadë si püma tëttë lobë no agom menla maabë gommala duuchorë, yo lëga, rüdü paklo jijja bë püdenë ngok agom ëm no jijja bë mëëmato.”

21Ëmbë rüddüëm, agum lokë Jekariah büëm toranë nyi gaddë yo jaa bëdü bü Yürnë ne kumko namë ara alo ëkë nago nërü lükka në ëmla mëëto.

22Agum lokë bük nendo kuëm, bü bullëm agom menji siken kumato. Bü Yürnë ne kumko namë aralo kaarüh kaanyo nam yëra go kaato eben ëmla bulu mëëka, yo lëga bü agom mentom sila kuma to, rürürüma nyum lokë bullëm rüji toku.

23Bük agër rüsë ru ëm rüngam ro bë bü namë lo intoku.

24Okë kookü bë bük nyimë Elijabeth mük kiinë mambu lo ungnga gëtoku, ogo poolo püngngo go kasila duuto.

25“Rutum mum ngom sëmbë rüji tunë,” müi ëmtoku “Sogo alo gadë sogo mü ngom ayato okkë ngok nyi gaddëk aralokë hanyü enso ëm laapak jitoku.”

Jisu Ne Ao Ossëm Menji Choonam

26Poolo pükkë go Elijabeth gë ungnga gëla duuro bë, Yürnë bü taayo lampoh Gabriel ne Galili lokë Najarath ëmnam taon golo indo bë kanam lükto.

27 Dabid gë ope lokë nennë Joseph gëlo daagag jinam Mari ëmnam taamü golo menji sago kaato.

28Taayo lampoh ë taamü ogo inla mento, “Alë runë aya ëm paanë taamü no, mëëken laka! Rutum bü nokë lo duudu!”

29Bük agom ëm tala Mari mü mëëchen moren maabë rüka okkë si agom si yo ëdü ëmla mëësi to.

© 2008 by The Bible Society of India.

30Rüdak kom taayo lampoh ë mü ëm mento, Mari, no boso maabëka, Yürnë
gëlokë alë runë aya ëm no paatu.

31 No ungnga go gëla oroh gobë orë, okkë no bük amin ëm Jisu ëmlaka.

32Bü kai ru nago bë rürë okkë bü ëm odom yaarunë Yürnë gë oroh ë ëmrë,
Yürnë Rutum bü bük abo Dabid gë duutëm ëm bü ëm jirë.

33 Ogo bü Jakob gë ali apen gaddëk taayolo rutum bë rüyar gërë, bük mooko
ë yaddü lochin ngela maarë.

34Ngo jürdi nyum ë, yo ëmbë sëmbë rürë na? ëmla Mari taayo lampoh ëm
menrük sito.

35Ogo taayo lampoh ë menrük sila mento kuda, Dëën Doü ë nokëlo aarë,
okkë odom yaaru në Yürnë gë tornam ë nom duugërë, sokë lëga bë otë gëdo
nam Dëën aaji ëgum Yürnë gë Oroh ë ëmrë.

36Nokë rumtum Elijabeth müchin nyikam tola oroh go otëdu. Mükë ungnga
gëro ë poolo pükkë gobë rükaku.

37 Ëkë lëga bë Yürnë gë rülamaanamë kaama.

38Mari bü menrük sitokuda, “Ngo Rutum gë paknë, ngoklo nokë mëënam
garü bë rümo laka,” Okë kookü bë taayo lampoh ë innyo toku.

Mari Gë Elijabeth Ne Kaatë Bë Aanam

39Ëmbë rüro ëm Mari mü anni gochin nërü maabë lëëmo sidala Judia mooko
gë moodi lokë doonë doolu bë into.

40Okkë Jakariah gë namë lo aala Elijabeth bë mëëken la kumrük siato,

41Yadü lo Elijabeth mü Mari gë mëëkenla kumrük sia nam ëm menrük sito
dü, ogo kiinë mambu lokë dagnë ungnga ë gulu gëlëla rürükto, ogoi Elijabeth
gëlo Dëën Doü ë duulük rëpto.

42Ogo lomrükla mü dutë rubë gogtoo la mento; “No nëli nëngo atür ru lokë
rülibongo gëya yaaru nago, okkë nokë ungnga osë ëgëchin rülibongo gënë
ru ë.

43Rülachin yo ëmbë Rutum gë annë, ngok bë mëëmin gëla kaatë bë aaka
në?

44Yo lëga ëmrëm yadü lo nokë mëëken agom adduë ngok nyeru lo tapala
aalük kaadü, ngok kiinë mambu gë ungnga ë mëëkenla gulu gëlë rëpkai.

45Yürnë gë mennam ë jijja bë rururë ëmla jijja bë mëënë no rülibongo
gënnë!”

Mari Gë Yürnë Ne Koik Nam Niitom

46Okkë ogo Mari menrük sila mento,

© 2008 by The Bible Society of India.

“Rutum ne ngo ngok yaloh gë muurum aara lokkë koikdu;

47Ngom tushü baalë ne Yürnë gëlo ngok yaloh ëchin mëëken du,

48 Yo lëga bü bük agër rüra nëgë are anyo gütu sübëm mëëpa jito, Ijja gëlokë rüla buppü hürum hürum lobë rülibongo gënë ru ë nyi ë ëmrë.

49Yo lëga ëmrëm tornë leenë rutum bü ngom kai runë aba go rüjika. Bük amin ë Dëën ë;

50Bük paknam riinam ë bü ëm boso në buppü lo hürum hürum lobë duudu.

51Bü bük gorbü gortë gë tornamlokë kai runë agër ëm rüto. Muurum aara lokkë chëësi rekksi nëm bü ngepen simo do.

52 Rutum bü rëgë duugë në gaddëm bü buluk duutëm lokkë laalo du, Rülachin ajji bë mëësi në gaddëm gërëp moto.

53Bü tülü këno nëm alë në yëra ëm jito. Rülachin nyitë në gaddëm kënola inmo toku.

54Bü ngonuk ato abo gadë lo chesi nam ëm dinchi bë abë to, Bü bük Israel nyi gaddëm ai amar mëëpala rügur to.

55 Ngonuk abo gaddëm jaachin chësila mennam garü bë Abraham nela Okkë buluk oli gadë lobëchin aya mëëpa yaar rë!”

56Mari poolo püum gobë Elijabeth gë duukolo duumin gëto Okkë aü gë namë bë inkur toku.

Jon Baptis Ne Aajur Ogarnam

57Yadü lo Elijabeth gë ungnga odü bë rüto kudü, mü ungnga ëm yaame gobë oto.

58Mük rumtum gaddë la mük rëbam nam ajen gaddë Rutum gë kai runë aya ëm kaatom la jinam ëm tala müëm bulu mëëken mingë to.

59 Ungnga gë alo piinü laku bü ëm pëdër soko la nëmin mindü bë rürë ku ogo bük amin ëm Jekariah ëmla bük abo gë amin bë buluk minlë pë ëmla rüdak ëm,

60Bük annë mento, “Ma! bük amin ëm Jon ëmla mindo bë ëmla mentu.”

61Ogo bulu müëm, “Nonuk ope aralo sikënë amin gënë aken gochin kaama!” emto.

62Okë kookü bë bük abboëm yo në amin go minsadü ëmla rürü rümala hükato.

63Ogo Jekariah bü ekgë atak go kogë doola, “Bük amin ë Jon” ëmla ekjito.

64Ëmbë rüro pik bë Jekariah gë gomma nammë alë laku Yürnë ne koik toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

65Ëmbë rünam ëm kaapala bük ajen rëbam gaddë bosso ë rüto, okkë Judia mooko gë moodi lokë doolu gaddë buppü lo mengo jitoku.

66Ëgum tapa në nyimü ë yaa ëmla, “Ëgë boolo yo jaa në ome gobë rüde nago dü?” ëmla aü aü ë taka sito, yo lëga Rutum bük tornam ë büklo duulük mingë to.

Jekariah Gë Nyijük Agom Bë Mencho Nam

67Bük abo Jekariah gëlo Dëën Doü ë duulük nam lëga bë, bü kaalu taor agom ëm menlen to:

68Kaju Israel gë, Yürnë Rutum ne koik laju! yo lëga bü aü gë nyi gadë lo aala bullëm lülen toku.

69Bü bük gëbë rüra në Dabid gë Oli lokë, ngonuk lëga bë tornë leenë rubë tushü baalë deenë go gërëp moto.

70Sigim bü lëkkë ogoi bük dërëk në nyijük gadë lokëi mencho jito

71Bü ngonuëm nyimak alak lokkë, okkë chü meelo gënë lokkë tushü baalë deenë.

72Ngonuk ato abo lo aya saëm chesi nam ëm okkë Dërëk në gomrëk ëm mëëpa sido kubë bü ëmto.

73Bük ngonuk abo Abraham gëlo dinla chesinam ëm,

74Ngonnuëm nyiroh gadëk alak lokkë turbu daalë doobë okkë yo boso kaama tola bük agër ëm rügur doobë,

75Ngonuk rënam aloë hünam buppülo dërëk bëla okkë dërëk nëbë bük kaaga lo rëdobë ëmla chesito.

76 Ngok Oroh, nom maajë bë Odom yaaru në nyijük ë ëmrë. Yo lëga no Rutum gë kaagalo bük bëda ëm pëkcho jirë,

77Buluk rümur gaddëm paknyo bë pakjila bük nyi gaddëm turbu daalë naanëm mëëchen modo kubë menji nëbë.

78Ngonuk Yürnë gë aapuk lo rënyak jikolokë, taayo tolokë tushü baalë gënë rokom doonyi ë taayo tolo chaaka rë

79 Kanë yora lo duunë gadë lo okkë güma sümonë duukolo lou dooku bë, Ngonuk alë në bëda ëm rëkenko bëda gë ingë naabë rürë.

80Okë kookü bë ome ë hüchala amür lokëla doü lokë hardëka, okkë bü ë Israel ope aralo kaatom sidü alo lobë mooruk moosen nyomra lo rëto.

Luk 2

Jisu Ne Aajur Ogar Nam
(Mt 1.18-25)

© 2008 by The Bible Society of India.

1Ëmbë rüdak ogo Tëbo rutum Agostos bü Rom aralokë nyi buppü ëm küka doobë, amin ekgap sitoka ëmla kënam lükto.

2Kiurinas gë Sairia lo mooko rutum bë rüdaklo nyi küka nam lëga bë ekgap ëm rütu rükë bë rülento.

3Ëkë lëga bë nyi buppü ë aü aü gë amin ëm aü gë doolu lo ekgap sitë bë inngam toku.

4Ëmbë rünamë Josephchin Galili gë Najarath taon lokkë Judia gë Bethlehem taon Dabid roja ne olük kolo into, yo lëga bü Dabid gë namë rumtum oli lokkë.

5Nyimë bë laado bë daagag nam okkë ungnga ode në, Mari binyi ekgap bisi doobë into.

6Buluk alo duudolo, ungnga ëm odü ë dünük rükap toku,

7okkë Mari gë oroh otu okë ëm oroh gobë otoku, okkë mü bü ëm ejë gonnë leebum gëlla soë dopa golo ato, yo lëga bulu nyibo bë duulük deeko namë paamato.

Solar Kaara Nëla Okkë Taayo Lampoh Gaddë

8Ogo mooko ogo solar kaara në gadë gë aü aü gë solar ëm ayoh ëm yupgë la rëto.

9Ogo Rutum gë taayo lampoh go bullëm kaatom to, ëmbë rüdak ogo bulu bosso ë rüto.

10Rülachin taayo lampoh ë bullëm mendato, “Boso maabëka, ngo nyi buppü gë lëga bë mëëkensa taken runë menlük go aagë jidu.

11Silo, Dabid gë taon lo nonuk lëga bë turbu daalë deenë Rutum go aajur ogar tu; bü Rutum Kristo!

12Nonuk bü ëm kaachen gënënëm sëmbë rürë; ungnga ëm ejë golo payekla Soë dopa golo doodo bë kaaparë.”

13Ogo lomdo bë taayo mooko lokë atür go taayo lampoh gë dagkolo dagbam doola Yürnë ne koik doola sëmbë mento:

14“Taayo yaaru gë Yürnë gë lou ë tani mooko gë nyi gadë lo bük aya mëëken ë duulük kaalaka.”

15Bullëm ëpak tola taayo lampoh gaddë taayo mooko bë chaaro bëku solar kaara në gaddë nyimü ë sëmbë mensito, “Kaju Rutum bük ngonnuëm mentom nammë yo në yëra godü ëgum kaaka doobë Bethlehem bë inlaju.”

16Ogo bulu büba bë indola, Mari, Joseph okkë dopa lo doomonam ungnga ëm mapato.

© 2008 by The Bible Society of India.

17Bulu ome ëm kaarë nammë, bük lëga ëm taayo lampoh ë yoyo në agom ëkë dü mentom nammë ëgum buppü ëm menji ngamto,

18Solar Kaara në gadë lokë bullëm mennam ëm tanë buppü ë addü ëmla mëëngam to.

19Mari mü sim buppü sim aü gë asin aapuk lo mëëkumla achü sirato.

20Solar Kaara në gaddë buluk tanam kaanam chë bë yëra buppü ëm jijja bë rünam ëm kaapala Yürnë ne hürga rubë koikla intoku.

Jisu Ne Nëmin Nam

21 Yadü lo ungnga ëm pëdër soko la nëür hürdü alo ë alo piinü kube dü, bü ëm kiinë mambu lo ungnga bë gëma dabë taayo lampoh gaddëk nëmin nam ëm Jisu ëmla nëmin toku.

Yürnë Ne Kumko Namë Lo Jisu Ne Tolük Nam

22Moses gë Ayon lokë pëdër soko la adin morüh siddü ë yadü lo pünük tokudü, Joseph okkë Mari binyi bü ëm Yürnë gëlo tolük doobë Jerusalem lo ingë to.

23 Sigi Yürnë gë Ayon lo ekchola anam garü bë rüto: “Oroh ocho yaaru ëm nyimü ë Rutum gëlo jilük jisë ru ë.”

24 Okë taayo lo, Rutum gë Ayon boi lo mennam garü bë, “Taakü pünyi gola paro pünyi go” peesür lükdo bë ëmla bulu into.

25Ogo alo ogo, Jerusalem lo Simon ëmmnam nyi go hünam ëm dërëk rubë rënë go rëto, bü Israel nyi gaddëm tushü baalë kussëm torala rëto, ogo bü ëm Dëën Doü ë duulük mingë to.

26Bü Rutum gë Kristo ne kaama tëttë ëm sinyo gorma rë ëmla bü ëm chesinam ëm bërok sito.

27Doü lokë bü chenla Simon Yürnë ne kumko namë lo into, yadü lo anë abbo ë Ayon lokë menkor bë Jisu ne ara lo aagë todü,

28Ogo Simon bü ome ëm alak lo joodala Yürnë ne koik doola mento;

29“Ijja, Rutum, no noükë gomu ëm alërubë jugum moka, okkë no nokë bë agër rünë ngom alë rubë mëëken la inmo toku.

30Yo lëga ngok aü gë anyik ë nokë turbu daalë deekunëm kaasitoku,

31Ëgë nokë nyi buppü gë anyik kaagalo lëmken nammë,

32 Nyi këbë lo lou ëm kaatom jinë bë okkë noükë Israel nyi gaddëk lëga bë tornam ëm rüji nammë.”

33Bük lëga ëm Simon gë mennam ëm ome okë anë abo sinyi ë arüsinyo garü bë mëëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

34Okë kookü bë Simon bü rülibongo jidula, bük anë Mari ne mento, “Sim ome sim Israel nyi gadë lokë atu gonnëm holo doobë okkë atu gonnëm gërëp doobë okë lëga bë nyi buppü ë bü ëm rëbë rëlo gëkërla sipuh pukër doobë ëmla todum lüktu.

35Yo lëga bü yaaka në nyi ëm nyi gë asin aapuk gë biji boolo ëm kaatom jirë. Okkë si roksë si aü gë aapuk ëmchin nükkë korë.”

36Ogo dada Asher ope lokë Panuel gë omë Anna ëmnam nëli nyijük go rëto, mü anyü kanü gonyum nyilo ëm duugë tola, okkë mü nyikam dooku bë tumbola duuto

37Okkë mü nyürü acham piinü gola nyüpi lobë tumbola duusito, alo ayoh bë doma tüma bë rüla nyola Yürnë ne kumyaarla rëto.

38Ëmbë rüdak ëm bü buluklo aala, Yürnë ne koikla okkë Jerusalem ëm turbu daalë deekunëm torala duunë gaddë nyi buppü gë penkolo ome okë lëga ëm menken sito.

Najarath Bë Inkur Kunam

39 Yadü lo Joseph la Mari binyi Rutum gë Ayon menkor bë rüsëru ëm rüngam todü, ogo bulu Galili lokkë aü gë taon Najarath bë intoku.

40Okë kookü bë ome ë kaila okkë hürëp to; bü chennam paanam ë rüto, okkë Yürnë gë aya ë bük lo duulük to.

Jisu Gë Ome Ë Yürnë Ne Kumko Namë Lo Duulük Nam

41 Inbo donam Güdü lëga bë anyü dükü bë Jisu bük anë abbo ë Jerusalem lo inyaar to.

42Yadü lo Jisu bük anyü ë nyürü gola nyünyi tokudü, ogochin buluk inbë sinam bë, güdü süpë lëga bë into.

43Güdü süpë donam doddü ë inro bëku bük anë abboë namë bë intoku, ëmbë indakku ogo Jisu gë ome ë Jerusalem lo rëlük nyooto, ëmbë rünamëm bük anë abboë chenmato;

44Bü nyi gaddëk atür penkolo inmin gëdu kucho ëmla mëëla alo buppü bëda go intoku. Okë kookü lo bulu buluk rumtum gaddëk okkë ajen gaddëk penkolokë maka toku.

45Bulu bü ëm mapa maarë ku ogo, bulu Jerusalem lo bü ëm maka taku bë ëmla inkur toku.

46Bulu bü ëm loum naanë alolo Yürnë ne kumko namë lo menyür rüyürla tomsürnë gaddëm duubam sila, buluk agom ëm tagapla okkë buluëmchin hüka nyompak la rüla duudo bë mapa toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

47Bük chennam paanam ëm okkë hüka nyompak la jabrük menrük sinam ëm tanë buppü ë arüsinyo bë tato.

48Bük anë abbo ë bü ëm kaapala arüsinyo garü bë mëëto. Bük annë bü ëm mento, Oroh ë, yo bë rüla ngonnuëm sëmbë rümo kaanë? Ngo la nokë abo ngonyi nom mëëdük ë rüla madür siduna.

49Ngok lëga bë nonu yo rüla makü duuna? ëmla bü menrük sira to. Ngok Abo gë namë lo ngo duuru deenë ëmla nonu sim chenma larem? ëmto.

50Rülachin bük agom mennam ëm bulu tachen maato.

51Okë kookü bë bü buluk inkolo Najarath bë inmin gëtoku, okkë buluk agom lokë rëtoku, bük annë sëmbë rünam buppü lëga ëm aü gë asin aapuk aralo gërup sito.

52 Okë kookü bë Jisu Yürnë gëlola nyi gadë gë goralo muupuk asin gë chennam paanam bëla aü amür ë hüchala rëtoku.

Luk 3

Jon Baptis Gë Niitom Mennam

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

1Tiberius Kaisar gë nyürü gola nyüngo gobornor bë rüduëm, Pontus Pailat bü Judia lokë rutum bë, Herod bü Galili lokë rutum bë, okkë bük abür Philip bü Ituria gëla Trakoniti mooko lokë rutum bë, okkë Lusani bü Abilen lokë rutum bë rüto.

2Anna la Kaipa binyik buutë lërü bë rüdak ogo, Yürnë gë agom go Jakariah gë oroh Jon gë rëko mooruk moosen nyomra lo aato.

3Ëmbë rünam ë Jon bü Jordon sibu rui gë mooko buppü lo, sëmbë dooyü mengo to, Nonu aü gë rümur lokkë mëëdek sitokuka okkë Baptis tokuka, okkë mëëdek siku boolo nonuk rümur ëm Yürnë paknyo bë pakrë.

4Ëgë Isaiah nyijük gë boi lo ekcho nam garü bë rütu, Mooruk moosen nyomra lokë sidu dulen në sigi: Rutum gë bëbü bëtë gë dendo ëm, denda bë bü ëm denji toka!

5 Diirom moorom putu pulik, ru ëm rüjo doobë mërrü rë, dërgu baryë në bëda ëm dendo bë, okkë bëda rarrë nëm rëmab doobë moken do.

6Ogo buppü nyi ë Yürnë gë tushü baalë nam ëm kaapa rëku!

7 Jon bük lokë Baptis laasi kulëpë ëmla aanë gaddëm kaala mento, Tabüh oli gadë nonnuëm! Yë la Yürnë gë marnam aade në lokkë keknyo toka ëmla niitom tu në?

© 2008 by The Bible Society of India.

8Aapuk mëëdek kussëm büba bëka, okkë nonu aü ëm mëëmur la mëërü sima bëka, ngonuk ato abboë Abraham ëmla. Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, Yürnë bü ülü gadë sokëchin Abraham gë aaji olo ëmchin bülü bolo jilarë!

9 Yo yo në nësük nëmü ëdü alë në apü ahe seema duuna ëgum sütë süngur ë ngurpak paala mëllü mëor lo rompak doobë ëmla si na gütum ëm aji tunam ë.

10Ëgë boolo ngonu yo bë rübolo alë rëdü? Ëmla nyi gaddë hükato.

11Jon menrikla mento, Laklük bornyi gënë nyi ë aü gë laklük akennëm kaama në akennëm jinyo bë orsi sikendo, okkë donam doya nëchin ëmbë dada orsi rüken do.

12 Dodin urgo nëkëchin Baptis jiko lapë ëmla aato, bulu aado la takato, “Saar, ngonu yo chë bë rübolo alë rëdü?”

13Bü bullëm mento, “Nonuk hurchü ëm hurben maabëka.”

14Okë kookü bë sipai gaddëchin bü ëm hüka to, “Ngonuk baab ëm yo? ngonu ë kom yo bë rübo lodü?” Bü bullëm menrük sila mento, “Yëmchin ain murko ëm laarek rekkam yooka, okkë nyi ëm mënam lokë mëgum maabëka. Nonuk rüjo paapë nam lo mëëtë sitoka.”

15Nyi gaddë Jon ne Kristo mobere ëmla aapuklo mëëchen maabë mëëbamto, okkë bü bë rüdoben ëmla torato.

16Jon bü bulu buppü ëm menjito, “Ngo nonnuëm ishi lokë nyum Baptis jidu, rülachin ngom pënamë pakya bë tornam gënë nyi go aadu. Ngo bük lësup jaa ëmchin sarla ma. Bü nonnuëm Dëën Doü lokëla ëmë lokë Baptis jirë.

17Amo buppü ëm yabbin naanë, opoh ë bük alak lo, amo yabbin naanëm bü bük naasu lo gësi rë, rülachin amya amro gaddëm yaddü lochin ngikmanë mëddü lo rompakrë.”

18Okë kookü bë Jon këbë këbë niitom ëkë okkë taken në dooyü ëkë nyi gaddëm menji to.

19Rülachin Jon bü gobnor Herod ne aü gë abür gë nyimë Herodia ne nyimë bë laarek nam lëga lo, okkë okë taayo lo yaaka në alë maanë rükor ëm rünam lëga lo ro to.

20 Ëkë lëga bë Jon ne, Herod bü patëk lükla okkë pakya bë rümur taayolo rümur rüto.

Jisu Ne Baptis Nam
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

21Nyi buppü ëm Baptis jidolo Jisu nekom Baptis jito. Okkë bük kumsi do ëm taayo mooko ë chükkok to.

© 2008 by The Bible Society of India.

22Ogo pak Yürnë bük Dëën Doü ë taakü taado garü gobë lou bë uala bük aü
lo dëëlük to. Ogo taayo tolokë agom go aato, “No ngok aya runam Oroh ë.
Ngo bük taayolo alë rubë mëëyum lükdu.”

Jisu Gë Hürum Otëk
(Mt 1.1-18)

23Ijja Jisu bük anyü ë nyürü aum kunam ë bük agër ëm rürëp tokudü, nyi
gaddëk mëënam bë bü Heli gë oroh Joseph gë oroh ë.

24Joseph bü Heli gë, Heli bü Matthat gë, Matthat bü Lëbi gë, Lëbi bü Melki
gë, Melki bü Jannai gë, Jannai bü Joseph gë,

25Joseph bü Mattathias gë, Mattathias bü Amos gë, Amos bü Nahum gë,
Nahum bü Esli gë, Esli bü Naggai gë,

26Naggai bü Maath gë, Maath bü Mattathias gë, Mattathias bü Semein gë,
Semein bü Josek gë, Josek bü Jado gëlokë,

27Jado bü Joanan gëlokë, Joanan bü Resa gëlokë, Resa bü Jerubabbel
gëlokë, Jerubabbel bü Shealtiel gëlokë, Shealtiel bü Neri gëlokë,

28Neri bü Melki gëlokë, Melki bü Addi gëlokë, Addi bü Kosam gëlokë, Kosam
Elanadam gëlokë, Elamadam bü Er gëlokë,

29Er bü Joshua gëlokë, Joshua bü Elijar gëlokë, Elijar bü Jorim gëlokë, Jorim
bü Matthat gëlokë, Matthat bü Lëbi gëlokë,

30Lëbi bü Simeon gëlokë, Simeon bü Judah gëlokë, Judah bü Joseph
gëlokë, Joseph bü Jonam gëlokë, Jonam bü Eliakim gëlokë,

31Eliakim bü Melea gëlokë, Melea bü Menna gëlokë, Menna bü Mattatha
gëlokë, Mattatha bü Nathan, Nathan bü Dabid gëlokë,

32Dabid bü Jese gëlokë, Jese bü Obed gëlokë, Obed bü Boaj gëlokë, Boaj
bü Salmon gëlokë, Salmon bü Nahshon gëlokë,

33Nahshon bü Aminadab gëlokë, Aminadab bü Ram gëlokë, Ram bü Hejron
gëlokë, Hejron bü Perej gëlokë, Perej bü Judah gëlokë,

34Judah bü Jakob gëlokë, Jakob bü Isaak gëlokë, Isaak bü Abraham gëlokë,
Abraham bü Tera gëlokë, Tera bü Nahar gëlokë.

35Nahar bü Serug gëlokë, Serug bü Reu gëlokë, Reu bü Peleg gëlokë, Peleg
bü Eber gëlokë, Eber bü Shelah gëlokë,

36Shelah bü Kainan gëlokë, Kainan bü Arphaksad gëlokë, Arphaksad bü
Shem gëlokë, Shem Noah gëlokë, Noah bü Lamek gëlokë,

37Lamek bü Methusela gëlokë, Methusela bü Enok gëlokë, Enok bü Jared
gëlokë, Jared bü Mahalalil gëlokë, Mahalalil bü Kenan gëlokë,

© 2008 by The Bible Society of India.

38Kenan bü Enos gëlokë, Enos bü Seth gëlokë, Seth bü Adam gëlokë, Adam
bü Yürnë gë oroh ëku.

Luk 4

Jisu Ne Jijja Mënam Ëm Rüka Darka Nam

(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

1Jisu gë Jordon lokkë nenkur rëku ogo büklo Dëën Doü ë büchür toku, okkë
ëkë lëga bë bü ëm Doü ë mooruk moosen nyomra bë inrom gëto.

2Ogo bü ëm Ui ë loorü appi gobë rüka darka to, bü ogo alo gadë ogo yo
doma tüma bë rëto, ëkë lëga bë bü kookü ogo këno ë rüktoku.

3Ogo Ui ë bü ëm mento “No Yürnë gë Oroh ë rubolo sim ülü gadë sim ütü
bë rümo toka.”

4 Ëgum Jisu menrük sila mento, “Yürnë gë boi lo mentu, ‘Nyi ë ütü doke lokë
nyum dola turgë ma.’ ”

5Okë kookü bë Ui ë odom runë mooko golo ingë doola okkë tani mooko
buppü sim nyikyap gobë kaatom to,

6Ogo Ui ë bü ëm mento, “Nom ngo sim kaanam buppü sokë nyitë nyirëm
okkë nyiga sa ëm jirë, sim ngom jitu, okkë yëmdü ngok jiso mëënam ëm
jiladu.

7Ëkë lëga bë, no ngom durgala lënë kumpërla anni nagochin kumrë boolo
ngo buppü kaanam sim nokë gëbë rürë.”

8 Jisu menrik sila mento, “Yürnë boi lo mentu, ‘No nokë Yürnë Rutum
nenyum kumsi laka, bü ëm nyum mëëtin silaka!’ ”

9Okë kookü bë yachu yalu Ui ë Jerusalem lo ingë doola Yürnë ne kumko
namë mülo taayo yaaru lo dagmo paala mento, “No Yürnë gë Oroh ru ë
boolo, no aü ë poknük sikato,

10 Yo lëga niitin boilo sëmbë ektu; ‘Yürnë bü bük lampoh ëm nokë gëbë
menlük rë,’

11 Sogo chin mentu, ‘Bulu aü gë alak lokë nom gaktu rë, ëmbë nokë alë
ëmchin ülü lo yo jaa gochin otë orë momarë.’ ”

12 Jisu bü ëgum menrük sila mento kuda, “Niitin boilo sëmbë mentu, ‘No
noükë Yürnë Rutum ne bëdar kaama bëka.’ ”

13Yadü lo Ui ë Jisu ne nëgü në bëda lokë rüka darka nam ëm rüngam tokudü,
ogo dügo logo gonë lëga bë apala innyo toku.

Galili Mooko Lo Jisu Gë Agër Rürëp Nam

(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

© 2008 by The Bible Society of India.

14Ëmbë rüka ro bë Jisu Galili bë inkur toku, okkë Dëën Doü gë tornam rügur ë büklo duulük to. Ogo bük lëga agom ë buppü mooko rëgo lo duchik toku.

15Bü Jius gadëk kumko namë gadë lo ingola dooyü mengo namëm tanë gaddë buppü lokë koik menyiik namëm paato.

Najarath Lo Jisu Ne Menpak Nam
(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

16Ëmbë rürë ogo, Jisu bü ëm, chirëp sorëp ko Najarath bë intoku, okkë bük rüchü bë, Duunu alo ogo Jius gaddëk kumko namë lo aato, okkë bü Niitin boi lokë agom ëm menji lapë ëmla dagrëp to.

17Okkë bü ëm Yürnë gë nyijük Isaiah gë boi ëm jito, ëgum bü taakok gëlla sëmbë ekla anam sim porijito,

18“Rutum gë Doü ë ngoklo duudu, yo lëga bü ngom niitom ëm open aatur gadë lo mengo jido bë tolük tu. Bü ngom patëk lükla anam gaddëm ajür modo kubë okkë nyükma në gaddëm kaapa dooku bë dooyü mengo doobë aamotu, okkë rürik nam gaddëm turbu daalë dooku bë ëmla mengo dooku bë menlüktu.

19 Okkë Yürnë gë tushü baalë dü alo ëm menken sido bë ëmla menlüktu.”

20Ëmbë menji ro kookü bë bü boi ëm lëgrup gëlla nyi ëpë jikur paakula duulük toku, ogo kumko namë lokë nyi duunë nyimü ë bü ëm kaagap liilila kaakër to,

21Okkë bü sëmbë menlen jitokuda, “Silo sokë dooyü sokë jijja ëm nonu tapü sika.”

22Okë kookü bë nyi buppü ë bü ëm koik to okkë bük alë në agom ëm tala bulu buppü ë arüsinyo garü rubë tala bulu hüka sito, Si ome si Joseph gë oroh ëmolare?

23Jisu bü bullëm mento kuda, Nonu sogo agom sogo jijja rubë menrük sirë pë, daktor lo, aü ë mopoh silaka nokë Kaparnaum lo rünam ëmla ngonuk tanam gaddëmchin aü gë doolu lo rülaka.

24 Ngo nonnu jijja ëm menji du, ëmla menlen duula mento, Nyijük nyibuh ëm yëmchin aü gë doolu lo alë bë torük sima.

25 Tagap toka, Elijah gë hüdak ogo nyüum gola takchë go nyido hoji maabë rüla mooko ë siruk moosen bë rüla Israel lo doma tüma ë kai rubë yaakago rünam go rüto

26 Rükü lachin Israel lokë yëmchin Elaijah gëlo inmo maato, rülachin Sidon mooko lokë Sarepath doolu lokë duunë nyimë tumbo golo nyum menlük jito.

27 Okkë Israel lo nyijük Elisa gë hüdak ogo yaaka go taik rünnë rëto, rülachin yëmchin mopoh maato, rülachin Sairia lokë Naaman nenyum mopoh to.

© 2008 by The Bible Society of India.

28Yadü lo sim agom sim tabadü kumko namë lokë duunë nyi buppü ë marto.

29Bulu gërëp daadola, Jisu ne taon agum bë ralen leela taon duugë Yorbë lo chaagë doola tulo kulë pë ëmla mëëdola taayo bë chaagë to.

30Rülachin bü buluk penko lokë pekchok nyola aü gë bëda gë innyo toku.

Jisu Gë Dërëk Maanë Doü Ëm Minpak Nam
(Mk 1.21-28)

31Okë kookü bë Jisu Galili mooko gë Kaparnaum doolu bë into, ogo Duunu doola kumdü alo lo nyi gaddëm bü niitom menyür gërëp to.

32 Bulu bük niitom mengë nam ëm tala arüsinyo garü bë tato. Yo lëga bü bük agom gaddëm nyiga rubë menjito.

33Ogo kumko namë ogo ui gë dërëk maanë doü ë duugëla mumo nam nyi go duuto. Bü ogo gogtoo la menka,

34“Ë, Najarath lokë Jisu no ngonnuëm yo rülëpë ëmla aaduna? No ngonnuëm ngeemo lapë ëmla re aadu na? No yë dü ngo chendu, no Yürnë gë dërëk na nyi aken gonnë.”

35Ogo Jisu bü “Atcho bë duutoka, nyi sokkë nenla kuka,” ëmla nyiga tornam ru bë mento. Ogo ui gë dërëk maanë doü ë nyi ëgum nyitü gë penkolo unë tarë mogë maabë gegmap doobë motola nennyo toku.

36Ëgum kaanë nyi buppü ë rürü sinyo garü rubë kaala nyimü ë menbam sito, “Sikë garü në agom gadë si yo jaa ëdü? Nyiga rubë tornam bë ui ëm kanam kolok ui ë nengë dooku bë rünam si.”

37Okkë kookü bë bük lëga ë mooko baayür ogo duchik toku.

Nyi Ëm Yaaka Go Jisu Gë Mopoh Nam
(Mt 8.14-17; Mk 1.29,34)

38Jisu bü kumko namë okkë inlen dookula Simon ëmnam gë namë lo aalük to. Ëmbë bük aalük dak ogo Simon gë ayoh ë ramdüla dooto, ogo bulu ramgë naanëm minpakla rügur doobë ëmla roguto.

39Ëmbë rünamë bü gubbadola ramgë naanëm ropak to. Okkëi ramnamë innyo toku. Ogo mü lëken gobë gërëp laku bullëpë rüji doji toku.

40Doonyi gë otür arum rori bëku, Yë bulu dü angu angu bë chinë ramnë gaddëm aagë jitodü, bulu buppü ëm Jisu bük alak ë hiipo la mamgë doola chinam ramnam buppü ëm mopoh jitoku.

41Atu gonnë chinam lokë ui ë, “No ru Yürnë gë Oroh ë!” ëmla gogtola nentoku. Rülachin bü bullëm mentum to okë bullëm agom menmo maato, yo lëga ë bü ëm bulu bü Kristo ru ëmla chento.

Jisu Gë Jius Gadë Gë Kumko Namë Gadëlo Dooyü Mengo Nam
(Mk 1.35-39)

© 2008 by The Bible Society of India.

42Paa rëku ogo Jisu jimi ko mooko golo inlen to. Nyi gaddë bü ëm kaapa maala marëp toku, okkë yadü lo bük duuko ëm malük la mapa kuba dü, bulu bü ëm buluk lokkë innyo maado bë rekka sito.

43Rülachin bü mento, “Ngo angu këbë taon lokom inla Yürnë gë rëgëko lëga takennë niitom ëm mengo jiru nammë alë do, yo lëga okë lëga bë ngom jilük paanamë.”

44Okë kookü bë mooko buppülo bü Jius gadë gë kumko namë lo niitom ëm menyaar gëtoku.

Luk 5

Jisu Rëmin Gëde Nëm Gogtuh Bë Goglen Nam

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

1Alo golo Jisu bü Gennesaret paata taatë robë lo dagdak ëm, nyi gaddëm Yürnë gë dooyü talëpë ëmla daggo dak ogo,

2Bü ngoi laadum në gaddëk, ulu sonyi golo ishi sigum lo atola, aü gë ësap ëm kakpula duudo bë kaapato.

3 Bü ulu sonyi okë Simon gë asolo aalük to, okkë ishi gumbë lokkë sira bë dulük laka ëmto. Okkë ogo bü nyi gaddëm dooyü menji to.

4Yadü lo bü dooyü ëm menngam badü, bü Simon ne mento, “Ulu sim ishi urüko sira bë hëglük doola ësap ëm ngoi laadobë kulük toka.”

5 Simon bü menrük sila mento, “Rutum, ngonu ayoh buppü ëm kuuka namëchin yo gochin paama, rülachin nokë agom bë ku ka rë.”

6 Yadü lo bulu ëmbë ku lük badü, yaaka go ngoi ëm kuupala buluk ësap ë jekgë tado bë rüto,

7Ëmbë rürë ogo bulu ulu gonë lokë duunë ajen gaddëm sedum doobë gogaa to, ogo bullë aarük sidola ulu gonë lochin yaaka go laabü lüknam ëchin ulu ë lumlük gëtë to.

8Simon Pitor bü ëgum kaarë nammë Jisu gë alë lo lënë kumpër aado la mento, “Rutum no, ngonuk sokkë innyo toka; Ngo dërëk maanë nyi go;”

9Yo lëga bü la bük ajen gadë buppü ë buluk yaakanë ngoi kuupanam ëm kaala arüsinyo garü bë mëëto,

10Okkë ëkëbë Jebedi gë oroh Jems la Jon binyi, okkë Simon gë rëjen gaddëchin arüsinyo ru garü bë kaato. Okë kookü bë Jisu bü Simon ne mento, “Boso maabëka, ijja gëlokë no nyi ëm kuupo rë,” ëmla mento.

11Ëmbë rünamë bulu ulu sonyi ëm sigum lo selen gëlla, yëku yëra buppü ëm achüto okkë bü ëm inmin gëtoku.

Jisu Gë Nyi Go Mopoh Nam

© 2008 by The Bible Society of India.

(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

12Alo golo Jisu gë taon golo rëgo duëm taik në nyi go büklo aato, bü Jisu ne kaapa rënamë lënëkumpër aado la mento, “Rutum, no mëëlük do boolo no ngom dërëk molaka.”

13Jisu bü alak ë hiisor doola nyi ëm bük alak ë mamgë doola mento, “Ngo mëëlük du, dërëk lakuka,” ogo bük taik ë büba jaa bë ngekaku.

14 Ogo Jisu, bü ëm yëmchin mentom yooka ëmto, “Rülachin no inlaku nyibuh ëm kaatom sitokuka okkë nokë alë kunam ëm nyi gaddëk penkolo kaatom sidobë, Moses gë menchü bë Yürnë gëlo amen jissëm jibë silakuka.”

15Ëmbë rülachin bük lëga agom ë duchik yaaru to, okkë yaakanë nyi ë, dooyü ëm tatë bë ëmla okkë achi nyilen ëm mopoh kolëpë ëmla aato.

16Rülachin Jisu bü lëken lëken bë jimi ko mookolo indola kumsito.

Paralais Në Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

17Alo golo bü dooyü mentom la duuto, ogo Galili lokë, Judia lokkë, okkë Jerusalem lokkë doolu lokë nyimü aanë Pharisi ëkëla ukil gaddëchin duumin gëto. Bulukë duunamë Rutum gë tornam lokë nyilen në gaddëm mopoh jido bë ëmla duuto.

18Paralais la chinë ëgum nyi ëkë alum go doopu duutak ëm jotak sila Jisu gë duuko namë aralo joa doobë ëmla hardë daka sito.

19Nyitü penkolo joa deeko kaama leela, bulu mükap taayo bë chaadola, mükap ëm seeko gëlla, nyi buppü gë penkolo nyi okë doopu duutak buppü ëm jootak lükla Jisu gë duuko bë joolük jito.

20Jisu bü buluk mëëgap nammëm kaarë nammë, bü mento, “Ajen ë, nokë lokë rümur ajë dagnë gaddëm paknyo bë paktoba.”

21Pharisi gaddëla Ayon mentomnë gaddë sëmbë aü aü ë mëësila mentoku, “Yë dü si Yürnë ne menrü sinë nyi si! Yë lachin nyi gë rümur ajë gaddëm ëpak mëm lanë kaama, Yürnë nyum ëgum bë rüla deenë!”

22Bulukë mëëbo menbo sinam ëm tagëlla Jisu bullëm mento, “Yo, rüla nonu nonuk muupuk asin ara ë ëmbë mëëduna?

23Yo ëla menken yaanë? ‘Nokë rümur ëm ëpak toba, ëmnam ëre, ma, Gërëpla intokuka ëmnam ëyare’?

24Rülachin Tani gë Oroh ë tani mooko sogo rümur ëm paknyo bë pakji lanënë tornam ë kaadu ëmnam ëm nonnuë chendo bë ëmla rüduna,” Bü paralais në nyi ëgum mento, “Ngo nom kanam du, no gërëpla noükë doopu duutak ëm joobë sila inne kuka!”

© 2008 by The Bible Society of India.

25Lëken gobë rëchchë jaa bë nyi gaddëk kaagalo bü gërëp daala, bük doobë gënë në doopu duutak ëm jobë sille kula Yürnë ne koikla aü gë namë bë intoku

26Bulu buppü ë angu ru arüsinyo doola Yürnë ne koik to, okkë bulu boso ëchin rütola, mento, “Ngonu silo angu bë arüsinyo në yëku yëra go kaapa toba!”

Jisu Gë Lëbi Ne Gognam
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

27Sokë kookü bë Jisu agum bë inlen doola kaanamë dodin urnë Lebi ëmnam ëm aü gë agër rükolo kaapa la Jisu bü ëm “Ngok inkolo inlaju ëmla goglen to.”

28Ogo Lebi buppü ëm ëpak tola bü ëm inmin gëdato.

29Okë kookü bë Lebi bü Jisu ne aü gë namë lo donam dobam sidobë ëmla aagë toku, okkë ogo dodin urnë gaddëla nyi ëkë yaaka go bü ëm dobam sito.

30Rüdak kom Pharisi gaddëla buluk ope Ayon ëm mentom në saar gaddë bük lokë tasür sinë rëmin gënë gaddëm, “Dodin urgo në gadë lola rümur ajë gënë gadë lo nonu yo rüla dobam tübam siduna?” ëmla hükato.

31Jisu bullëm menrük sito, “Daktor ë larchëk në nyi lëga bëmo, rülachin yë bulu achi nyilen doodü buluk lëga bënyum lo.

32Ngo aü ëm paknam bë mëësinë gaddëm gogtë bë aama, rülachin rümur ajë gënë ai amar në gaddëm mëëdek simo dooku bë ëmla ngo aaduna.”

Doma Tüma Bë Duudër Nam Baab Ëm Hükanam
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

33Bulu bü ëm mento, “Jon gëlokë tayür sinë gaddë lëken lëken bë doma bë nyola, kumsidu okkë ëmbë dada Pharisi gadëk lo tayür sinë gaddëmchin rüdu, rüdola nokë rëgë nam gadësi doyar tüyarla rëdulaka.”

34Jisu menrük sito, “Makbo gë nyibo ajen ëm bük duubam dak ëm doma tüma bë rüla nyola nonnuë duumo rëdü?

35Rülachin alo go makbo ëm laapak dü ë aarëku, ogo bulu doma tüma bë rürë nyorë ku.”

36Jisu bü bullëm menrü sinam dooyü go menjito, “Yëchin ejë jeli lokë ajëk go jekla jeku lo omtëm lüknë kaama. Ëmbë bü rübolo jeli ëm jekmorë, okkë ëgë jeli ëgë jekulo geegap maarë.

37Okkë yëchin opo pooli ëm pookuh chukri lo pütëm në kaama, yo lëga ëmbë rübolo chukri ë dettak la opo ë biipok la chukri ë ngaanë gobë rünyum rë!

38Rülachin, opo pooli ëm chukri riili lo pülük ru kendo.

© 2008 by The Bible Society of India.

39Okkë opo ëm tüpala yëchin pooli ëm tülü në kaama, yo lëga bü, ‘Opo aku si alë yaadu ëmrë.’ ”

Luk 6

Duunu Nam Alo Lëga Ëm Taka Sinam

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

1 Duunu nam alo golo Jisu bük rëgë nam gaddëm ingë la rükü golokë inpekla into, ëmbë indo ogo bü ëm inmin gënë gaddë amo ëm hikto, okkë ëgum lakcho lo nebbin gëlla doto.

2Ëgum Pharisi gaddë kaagë doola takato, “Nonu duunu nam alolo yo bë rüma kendodü ëkënë agër ëm rüduna?”

3Jisu bullëm menrük sila mento, “Dabid la bük inbam ajen gaddëchin buluk këno duëm yoyo ëm rütodü nonu pori rika maalare?

4 Bü Yürnë ne kumko namë lo aala nyibuh gaddë nyum gë dola sa Yürnë gë amin bë chelük la ütü jinam ëm lala doto okkë bü bük ajen inbam nam ëmchin jisi to, ëgum nonu pori rika maalare”

5Ogo Jisu bü bullëm mentokuda, “Tani gë Oroh si mum duunu nam alo gëchin rutum ë.”

Alak Gonnë Paralais Në Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

6Rüla nyola duunu dü alo golo bü kumko namë lo inla dooyü menji duëm lakbëk alak ë sennë nyi go duuto.

7Pharisi gaddë la Ayon mentom në gadë ëkë Jisu bü duunu alo lo mopoh rëdü mopoh maarëdü ëmla, bü ëm guunyü lükde ko penko go kaalük lapë ëmla kaagap la duuto.

8Rülachin bulu yo go mëëbam duudü ëgum Jisu bü chento. Okkë alak gonnë sennë nyi ëgum mento, “Dagrëp tok, okkë nyi buppü gë kaagalo dagken jitok.” Ogo bü gërëp daadola dagji to.

9Ogo Jisu bü bullëm mentoku, “Ngo nonnuëm takadu; duunu la kumdü alolo alë në rüggoëm rünam ëdü ma, alë maanë rüggoëm rünam ëdü, turmo nammë re ma ngemo nammëre alë yaanë?”

10Bü bullëm kaago sigë doola nyi ëgum mento, “Nokë alak ëgum hiisor jitoka,” Bü ëmbë hiijin to, ogo bük alak ë allü toku.

11Rülachin sigim kaatola bulu marya la Jisu ne yo chë bë rübo lodü ëmla buluk aralo aken aken ë parmin silento.

Jisu Ürü Gola Anyi Ëm Kënam Nam

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ëmbë rüdu ogo Jisu moodi taayo golo kumsi doobë chaato, okkë ayoh buppü ëm Yürnë ne kumsi la duulük to.

13Aroh paa rëku ogo, bü büklo rëbë mingë në gaddëm gognük sipala ogo ürü gola anyi nyidum ëm darlen to, ëgum bü, “Kënam nam ëmnam” ëmla nëmin minlük to.

14Simon (Bü ëm bü Pitor ëmto) bük abür Andriu, Jems, Jon, Philip, Bartholomio,

15Mati, Thomas, Alpias gë oroh Jems, Simon, Jilot,

16Jems gë oroh Judah, okkë mëëru monyo në Judas Iskoriot bulu.

Jisu Gë Achi Nyilen Nëm Mopoh Innam
(Mt 4.23-25)

17Jisu yadü lo moodi putu lokkë bük darlen nam gaddë Iibamla Iilen kubbe dü, bü ëm rëmin gënë atür buppü ëm dagbam la rüjo atam golo dakto, okë nyi atür buppü ëgë Judah mooko gë Jerusalem lokkë okkë Ishi baayür gë rüjo taon gë Tur okkë Sidon lokkë.

18Bulu buppü ë bük lokë niitin tatë bë okkë buluk chigë ramgë naanë ëm mopoh kotë bë aadum sito.

19Bük lokë mopoh gënë në tornam ë nennam lëga bë, buppü ë mopoh kolëpë ëmla nyimü buppü ë gakka lapë ëmla rüchër sito.

Mëëken Nammëla Mëëdür Nam
(Mt 5.1-12)

20Jisu bü ëm rëdëk mingë në gaddëm kaagë doola mento, Nyima në gadë nonu mëëken ë; lëga Rutum gë rëgë koë nonukë!

21Ijja gë këno në gadë nonu mëëken ë; nonnuëm doji morë: Ijja gë kapdu në nonu mëëken ë; lëga ë nonu nyürrë ku!

22 Tani gë lëga bë, nyi gaddëk kaalü maanam nonu, menlu menleela menpak nam nonu, atü maanë amin gënë nonu okkë hanyü enso paamo nam nonu mëëken ë!

23 Ogo alo ogo nonu mëëken ëm kën gë lakuka, yo rüla ëmrëm taayo tolo kai runë amen ëm nonu paarë. Buluk abo gaddükë nyijük gaddëm sëmbë mento.

24Rülachin nyitë në gaddëa, nonu mëëdür moso rë; yo lëga nonu nonuk mëëken ëm paaro chooto!

25Ijja gë kiipë rendë në gadë nonnuëm mëëdür ë; Nonu këno la inrë ku! Ijja gë nyürnë nonuk lëga bë mëëdür ë, Nonu mëëdük la kaprë ku!

© 2008 by The Bible Society of India.

26Yadü lo nyi buppü ë koik rëdü nonnuëm mëëdük ë; Yo lëga nonuk ato abo gaddë, mëgo rugo në nyijük gaddëmchin ëmbë rüto.

Nyiroh Ëm Aya Laka
(Mt 5.38-48; 7.12)

27Ngok agom ëm tanë gadë nonnuëm ngo mendu; Nonuk nyiroh ëm aya tolaka, nonnuëm kaanek në gaddëm alë në rükor ëm rüji tolaka.

28Nonnuëm chenë yomnë gaddëm rülibongo ëm jitolaka, okkë anek në gaddëm kumji laka.

29Aken gonnë mooroh gonnëm chiirë boolo nokë mooroh gonnëmchin chëmsila chiiko toka; okkë aken gonnë nokë laklük lükbor ëm laarë boolo no bü ëm lükjür ëmchin laamo geka.

30Aken gonnë aü gë yëku yëra kaama nago korrëm ëgum jitoka, okkë yadü lo aken gonnë nokë yëra go laacho rëm ëgum no laakur kokur küyoka.

31 No nyi ëm nom yo ëmbë rütok mëëdu dü, ëmbëi dada no nyi ëmchin rüggeka.

32Nonu nonnuëm paknë riinë nyum ëm pakmin sibolo, okë no amen ëm yo amen go paarë? Ëgum Yürnë ne chenma nëchin bullëm paaknëm paakngi maado re!

33Okkë no nom alë bë rünë nyum ëm alë boolo, no yo amen go paarë? Ëmbë rümur në gaddëchin rüma doore!

34Okkë no yëk lokë narnam ëm paakur deedo kudü ëgum nyum narbolo no yo amen go paarë? Ëgum Yürnë ne chenma nëchin narnam ëm paakur ru deekolo no yo amen go paadu kubë!

35Rülachin nonuk nyiroh ëm aya silaka, bullëm alë në yëra ëm rüji laka buluk lokë yëra ëm paakur kulëpë mëëtë maabë, yëra ëm jilaka. Ogo nonu kë amen ë kai runë bë rürë, okkë nonu hodom yaaru në Yürnë gë Ope bë rürë, yo rüla ëmrëm mëëjin mojin në okkë alë ruma në gaddë lachin ayadu.

36Nonuk taayo Abo yo ëm nyi ëm ai amar aya bë mëëdu dü nonuchin ëmbë dada ai amar mëëpala aya silaka.

Nyi Këbbëm Hüka Darpak Nam
(Mt 7.1-5)

37Hüka darka minsi yooka, ëmbë rübo lonyo nonnuëmchin hüka darpak maarë në. Menpak menyë minsi maabëka, ëmbë rübolonyo nonnuëm menpak menyë maarëna. Paknyo bë pakmin silaka, ogo nyi ë nonnuëmchin paknyo bë pakji rënna.

38Jinyo bë jimin sitoka, ogo Yürnë nonnuëm jinyo ëm jirëna, alë rubë kügë doola, sükëla, hëkkëla okkë büpok doobë, nokë alak lo yaklük jirë. No yo nëlo künë badü, ogoi dada nopë künë jirëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

39 Bü menrü sinam lokëchin sëmbë menjito, Nyükchë në nyi ë nyükchë sida
në nyi go ingë laarë dü? Ëmbë rübolo binyi anyi ë deeru lo olük bisi maarë
dü?

40 Kütom nam ome ë kütom nëm kai yaama, rülachin bük rüssëm rüpin
kubolo büchin kütom në garü rëku.

41 Nonu yo bë achë abür gë anyik lokë nyükrüh ajji nëm kaapa gërë okkë
noük anyik lokë süpo dagnëm kaapa sima doona?

42 Yadü lo no noükë anyik gë süpo ëm laapak sima rëdü, No yo ëmbë nokë
achë abür ëm sëmbë menpo gelëpë, Achë, nokë anyik gë nyükrüh ëgum
laapak kolake? Mënë runë gadë nonu! aü aü gë anyik lokë süpo dootum
nëm laapak sicho toka, okkë nonuk achë abür gë anyik nyükrüh ëm dërëk
bë kaapa la laapak larë na.

Sünë Okkë Okë Ahe
(Mt 7.16-20; 12.33-35)

43 Pambuk në sünë yaado bë ahe seemarë, sükük ëchin leelak në ahe seema
rë;

44 Sünë buppü ë aü gë ahe seeko lokë kaachen duubë rüdu; No tanyum sünë
lokë takuk ahe seema, ëmbë maalachin anggur ëm taake ama lokë ahe
seema.

45 Alë në nyi ë asin aapuk lokë alë nëm mëëlen molen do, rüdola alë maanë
nyi ë asin aapuk lokë alë maanëm mëëlen molen sido. Yo lëga bük asin
aapuk lokë mëëngek ëm nappa lokë menlen duuna.

Namë Monë Nyi Anyi Go
(Mt 7.24-27)

46 Nonu yo rüla ngom, Rutum ë Rutum ë, ëmla gogduna, rülachin ngok
mennam bë rüma doona?

47 Ngok lo aala, ngok agom ëm tala, okkë ëgum agom gaddëm rügë duudü,
bulu yo rünnë dü ëgum ngo nonnuëm kaatom rë.

48 Yë dü aü gë nammëm modak ëm uurü bë aru düpala, gütu gaddëm lütak
lo diilük duunë, bük garü bë rünnë bü, lëdu ëm ishi puumi ë aala, rülu ë
miggë lachin namë ëgë benyak maarë, yo lëga ëmrëm ëgum addü rubë
molüktu.

49 Rülachin yë ngok agom ëm talachin ëgum rügë maadü ëgë nyi ëgë namë
gaanë ëm kode lo urü bë diilük maanë; kookü bë ishi puumi ë aala tëgë
nammë, namë ëgë lëken gobë benyak benchak la rüsi toku!

Luk 7

Sipai Nyigom Golokë Agër Rüra Nago Jisu Gë Mopoh Nam
(Mt 8.5-13)

© 2008 by The Bible Society of India.

1Jisu bü bük agom mennam buppü ëm tanë nyi gaddëk penkolo menngam ro bë Kaparnaum lo bü aato.

2Ëmbë rüdak ogo Rom lokë sipai nyigom gë aya yaarunam; agër rüra në nyilen la sitë to.

3Yadë lo sipai nyigom ë Jisu gë lëga ëm tapa badü bü Jius nyigü solo nyi ëkë bü aala bü ëm mopoh doobë bottaka ëmla gogdo bë inmoto.

4Bulu Jisu gë aarë ogo bü ëm dinchi rubë kumla mento, “Si nyi si nokë rügur ëm paaru deenë go,

5Yo lëga ëmrëm bü ngonuk nyi ëm, ayala ngonuk kumko namë ëmchin moji to.”

6Ëmbë rünamë Jisu bü buluk inkolo inmin gëto. Bük namë baayür lo aanük ro ogo, sipai nyigom ëgë bükë ajen gaddëm nennë ëgë Jisu ne mentum doobë menlükto. “Rutum, no adür bë inkü tayoka, yo lëga nom ngok namë aralo aaji doobë rünam ëm ngo hanyü bë mëësidu,

7Ëkë lëga bë ngo aü ë noklo aasëm hanyü bë mëësito, rülachin agom mum bë menji boolo ngok agër rüranë sigi larchëk rëku mëëdo.

8Yo lëga ngo aü ë ngoü ëm kai yaanë nyigom gë chompüklo duudu, okkë ngok chompük lokom sipai ë kaadu. Ngo aken ëm ‘Inlak’ ëmbolo bü indu okkë ‘Aalaka’ ëmbolo bü aajidu. Ngo ngok agër rüra nëm, sim rütok ëmbolo bü ëgum rüdu.”

9Jisu bü ëgum arüsinyo tapa bë tala, bük inkolo inmin gënë nyimü ëm kaago sidola mento, “Nonnuëm ngo mendu, Israel ara sogo bük garü bë kairubë mëëkë sinam kaanë kaamarë!”

10Okë kookü bë bü ëm gogdo bë inmo nam nyi gaddë namë lo aado kula kaanamë agër rüranë ëgë allü toku.

Jisu Gë Anë Tumbo Golokë Oroh Aken Sinë Ëm Turkur Jimokunam

11Yadü alo dama bë Jisu Nain ëmnam taon golo into, ogo bük rëkolokë rëbë mingë nëla okkë nyi ëkë nyitü go bü ëm inmin gëto.

12Bük taon rabgolo aalük dak ogo, nyi sima go joola indak bë kaato, sinë ëgë anë lokë oroh aken, okkë anë ëgë tumbo go, ogo taon okë nyi ë yaaka go inmin gëto.

13Rutum bü müëm kaapa nammë bük aapuk lo müëm aya kaapaka, mü ëm “Kapyoka” ëmto.

14Ogo bü aado la, sima doogë Jompa ëm mamgë to, ogo sima joola innë nyi gaddë daktu jito, ogo bü mento, “Yaame nom ngo mendu, gërëp lakuka”

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ogo sinë nyi ëgë taprëp dookula agom menla duuku nammë bü ëm bük anë lo jilük jitoku.

16Ogo bulu buppü ë bosso ë rütola Yürnë ne koikto, okkë bulu mento; “Ngonuk penko sigi nyijük jüktë go nenka!” “Yürnë bü bük nyi ëm turbu daalë taabë aadu!”

17Jisu gë sëmbë rünam sokë lëga ë Judia buppü lola doogo baër buppü mooko lo duchik to.

Jon Baptis Gëlokë Jisu Gëlo Lampoh Inmo Nam
(Mt 11.2-19)

18Yadë lo Jon bük rëkolokë rëbë mingë në sim buppü sim menji badü, bü buluk lokë anyi go gogto,

19Okkë bü ajji go Rutum ne sëmbë taka taabë inmo to, “Okkë bulu takato, no re toranam aken ë, ma ngonu këbë go tora saë dü?”

20Yadü lo nyi gadë ëgë Jisu gëlo aaba dü, aado la mento, “Jon Baptis ngonnuëm nokëlo nom taka doobë ëmla inmo paanamë, no re toranam aade në aken ë, ma ngonu aken këbë go tora saë dü”

21Ëmbë rüdu ëm Jisu bü nëgü chinë ramnam alë maanë rüli rüpen okkë urom ë mumo nam gaddëm yaaka go mopohla okkë nyükma në gaddëmchin yaaka go mopohla kaapa moto ku.

22 Ëmbë rünamë kënam nam lampoh gaddëm sëmbë bü menlük to, “Inne kula nonuk kaanam tanam buppü ëm Jon bë menji taakuka.” “Nyükma në nyükpo duuku, Lëku lëbe në induuku, taik në gaddë allü duuku, okkë taken në niitom ëm open aatur gadë lochin mentom duuku.

23Ngok lëga ëm mëëji modë maabë odoo maanë gaddë yadü go mëëken nammë!”

24Jon gë lampoh gaddëk inro bëku, Jisu bü bük lëga ëm nyitü ogo menlen rëptoku, Yadë lo Jon gë mooruk moosen lo indo ogo, nonu yo ëkë kaaka taabë into? Nësük nëmü ëm doorüh gë migyap nam ëmre?

25Ëgë boolo yo ëkë nonu kaaka taabë inlen nammë? Ejë ëbë kaaken bë gënë nyi goere? Nyi ë ëmbë ejë ëbë gënnë okkë doken tüken bë dola tüla rënë gaddë roja gaddëk duuko lonyo kaapa dookoë!

26Rülachin nonu yo chë go kaatë bë nento? Nyijük goere? Ëm, okkë ngo mendu, nyijük ëm pënamë kai yaanë go kaato.

27 Dëën boi lo yëm menpadü sigi Jon bü; Yürnë mento, Ngo ngok lampoh ëm nonuk penkolo jicho lükrë, bü nonuk bëda ëm nonnu ëpë pëkcho jirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

28Ngo nonnuëm mendu, Jisu menta to, Nëli gaddëk onam aralokë Jon ne kai yaanë kaama; ëmbë rülachin Yürnë gë rëgëlo anni yaanë bü Jon nëchin kai yaanë.

29Nyi buppü ë, dodin urnë jaa ëchin Jisu gë agom ëm tarë nammë, bulu Yürnë gë bëda ëm jijja ënyi ëmla alë bë tolük sito, yo lëga bulu Jon gëlokë Baptis laasi ne.

30 Rülachin Pharisi gadëk la Ayon chennë gaddë buluk lëga bë Yürnë gë lëga mëënam ëm torük simato, yo lëga bulu Jon gëlok Baptis jiko maanë.

31Ëgë boolo sokë hürum sokë nyi gaddë sim yo lokë menrü sissadü? Bulu yo garü nëkë?

32Bulu korë pachë rükolo duudula aken aken ëm ome garü bë gogmin sila duunë ome garü bë rüdu, Ngonu nonuk lëga bë nyida tapu ëm mikto, rülachin nonu soomen maato! ngonu nonuk lëga bë tingü tapu ëm mikto, rülachin nonu kapmato!

33Yo lëga Jon Baptis aado la, rüla nyola okkë opo tümato, okkë ogochin nonu bü ëm Ui gëdu ëmto!

34Okkë yadü lo Tani gë Oroh ë aado la, domin tümin gëka dü, ogo nonu bü ëm mento kuda, Sim nyi sim kaatok! Bü domëm tümëm jaa nago, okkë dodin urnë gë okkë nyiik rüpak nyopak nam gë ajen go ëmto!

35Rülachin, Yürnë gë ponyük solo ëm, jijja bë torük sinë buppü lo jijja bë mëënam ëm kaatom du.

Simon Pharisi Gë Namëlo Jisu Gë Aala Duunam

36Ëmbë rüdu ogo Pharisi aken gonnë Jisu ne donam dodo bë boto, ogo bü Pharisi okë namë lo aala dodo bë ëmla duuto.

37Yadü lo nëli gonnë taon okë rümur rüggoëm rüyar nagonë Jisu gë Pharisi namë golo donam dodu ëmla chenpa badü, mü namken ruunë tel botol go bëala aado la

38 Jisu gë alë kookü peelë bë alë ëm nyükla ë bikkap doobë kapla dakto ogo mük nyükla ë Jisu gë allëm bikkap rëpto, ëgum mü mük adum lokë tippü to. Okkë muupuk gëlla tel namken nëm pübum lükto.

39Jisu bü ëm dobam doobë gognë Pharisi ëgë ëgum kaarë nammë bü aü ë mëësito, “Si nyi si nyijük gobbolo bü ëm gakka në nyi ëm chensi doolëpe okkë yo ëmbë rümur agër lo rënë nëli godü ëgum chenrë!”

40Jisu bü menrük to, “Simon, ngo nom agom mensë go kaadu.” Bü mento, “Saar, ë” “Ngom mentoke.”

41Nyi anyi gonnë murko narrük në golokë murko guunyü ëkë gëto, Aken në ëgë chamrü angngo go okkë aken në ëgë chamngo go.

© 2008 by The Bible Society of India.

42Anyi okë yëchin jilakunë kaama to, ëmbë rünamë bü anyi okë ajë ëm ëpak jito, ijja anyi sokë aken nëm yëm bere kai yaabë aya paanamë?

43Simon ëgum menrük sito, Ngok mëënamë guunyü kai yaabë gënnëm paknyo bë paknam nyi ëgum. No menki gëba ëmla Jisu bü menjito.

44Okë kookü bë bü nëli ëgum kaagap duula okkë Simon ne mento, “No sim nëli sim kaadure? ngo nokë namë lo aato. No ngok allëm sukak doobë ishi gochin jima rüdola si nëli si ngok allëm mük nyüksi nyükla lokë hürpula okkë mük adum ë tippü ka.

45No ngom muupuk ma, rülachin mü ngok allëm aado lokkë rüla ëpak maabë muupuk bë la duudu.

46No ngok dumpo so tel pülükma, rülachin mü ngok allëm namken në tel ë pükapto.

47Okë lëga bë ngo nonnuëm mendu, mük rümur yaaka ëm ëpak jito. Yo lëga mü alë rubë aya to. Rülachin yëm bullëm anni yaabë ëpak jito badü ëgë anni yaabë aya kolokë rüka.”

48Ogo Jisu bü nëli ëgum mentoku, “Ngo nok rümur ajë gaddëm paknyo bë paktokuba.”

49Ajen duubam gaddë buluk aralo sëmbë menbam sitoku, “Yë jaadü si nyi si rümur ajë gaddëm paknyo bë pakji ladu në?”

50Jisu bü nëli ëgum mentokuda, “Nokë mëëtin sinamë nom turmo kaaku; allü bë innekuka.”

Luk 8

Jisu Ne Inmin Gënë Nëli Gaddë

1Sokë kookü lo, Jisu bü taon lo okkë doolu doolu lo Yürnë gë dooyü ëm mengo jila ingo to. Nyidum ürü gola anyi bük darlen nam gaddëchin büklo rëmin gëto.

2Okkë ui duugë nam okkë nyilen nëm Jisu gë mopoh kunam nëli ëkëchin atu gonnë büklo rëmin gëto, okë ara lo (Magdalin ëmnam) Mari mü, mük lokë ui kanü go nentoku dü;

3 Herod gë namë rumtum ëm kaagur tagur la kaachi tachi jinë Chuja gë nyimë Joanna; Susanna; okkë këbë këbë si nëli gadë si aü aü gë yëra si lokë rügur sila duusinë.

Amli Paknë Golo Menrü Sinam

(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

4Yaaka në nyitü ë, taon taon lokkë Jisu gëlo aadum sidak ogo, bü sim menrü sinam agom sim mento.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Rükü rünë nyi gonnë amli paklük taabë inlento. Bü amli ëm paknam më, atu gonnë bëdalo ojëka; ëgum tujap chaayapla, okkë pëta ë dongam to.

6Atu gonnë lülë lütak lo holükka, ëgë garnamë, kode demür demum kaamala senlük to.

7Atu gonnë tanyum tao penkolo holükka, ëgë garla chaanamë tanyum tao ë yuptür lükto.

8Këbbë kode alë nëlo holük nammë garla chamrü chamngo bë ahe sela amli ëm yaaka yaanë go ahe seji toku, yadü lo bü sim menba dü, bü menpin la menlen toku, Rurü bünnë büchen laka yë rulo bagnë bagchen laka! ëmla Jisu menpin bë mentoku.

Menrü Sinam Gë Lëga
(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

9Jisu bü ëm rëbë mingë në gaddë aado la menrü sinam sokë lëga ë yo ëdü ëmla takato.

10 Bü ëgum menji to; Yürnë gë rëgëko lokë ara agom ëm nonnuëm nyum jitu, rülachin këbbëm ngo menrü sinam lokë nyum mendu, yo lëga, bulu nyükmü tudo kom tuchenma, rurü büdokom rurü büchenma. Bulu anyik ë kaalachin kaachenma okkë nyeru ë talachin tachenma.

Amli Paknam Lo Menrü Sinam Ëm Jisu Gë Menbëk Jikunam
(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

11Menrü sinam lokë lëga ë sigi; amli pëli ëmnam ë Yürnë gë agom ë.

12Bëda lo ojë në amli pëli ë, agom ëm tadak kom mëëtin sima bë talëk në okkë turnam ëm paama doobë Ui ë buluk aapuk lo aala okkë agom ëm laarek kunam nyi ë.

13Lülë lütak lo holük në gaddë agom ëm tatola ajuk apok bë mëëkenla laarük sida në, rülachin buluklo papür lërü ë tugap maanë garüë. Buluk mëëgap nammë anni gochin doogap maabë rüka darka rëkkuëm bulu ngemum deku në.

14Tanyum alum lo holük në ëmnam gaddë yë bulu dü agom dooyü ëm tadu rülachin bulu rënam duunam ë nyitë nyirëm lëga bë buluk mëëtin ëm addü moma bë rünam gaddë.

15Rüdola kode debuk demür dookolo holüknë ëgë agom ëm tala asin aapuk aralo mëëgap doola, aü bë ahe seenë gaddë.

Ochë Ara Lokë Mëruh
(Mk 4.21-25)

16 Yëchin mëruh ëm runo paala ochë ë kubumla okkë doorëh chompük lo anë ru kaama. Ëmbë den rüma bë bü tügë agoh lo adola aru ara lokë aanë buppü ë kaapa doobë adona.

© 2008 by The Bible Society of India.

17Yo lëga yëra buppü ë kaapa maako lo kasila arom deko kaama, okkë kasila assëm yo ëmchin kaapa maabë rüdeko kaama ëmbë maalachin laalen maabë rüdeko kaama.

18 Ëk lëga bë nonu yo garü bë tadudü ëgum chensi laka. Yëkë lo yaaka go doodu dü ëgum yaaka yaanë go jitëm rë; yë doodula doodu ëmla mëësi maanë anni ëgumchin bük lokkë laarek rëku.

Jisu Gë Annëla Bük Büroh Gaddë
(Mt 12.26-50; Mk 3.31-35)

19Ëmbë rüdak ogo Jisu gë annë la achë abür gaddë bü ëm kaarük sitë bë aato, rülachin bulu nyi alum rüko lëga bë bük nëchilo aala maato.

20Ogo nyi atu gonnë bü ëm, nokë annë la achë abür gaddë nom kaarük silëpë ëmla agum aë dagdu ëmto.

21Ëgum menrük la mento, “Yë bulu dü Yürnë gë agom ëm tala ëgum rügë duudü, bulu mum ngok annë okkë achë abür gaddë.”

Doorüh Tao Ëm Jisu Gë Mentumla Jurup Mokunam
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

22Jisu alo golo bü ëm rëbë mingë në gaddëm mento, “Kaju paata takdü gonë bë rablaju ëmto.” Ëmbë rünamë bulu ulu golo chaadola inlento.

23Bulu ulu lokkë inlen nammë, Jisu yuprëp to. Lomdo bë paata ishi ogo doogum doorëh atchi nago rüla ulu ë kublük gëtë doobë rünamë bulu, yo mëëchen maabë rütoku.

24Bü ëm rëbë mingë në gaddë büklo aado la mou gëlla mento, “Rutum, Rutum, ngonu ishi bë kublük rëkuna.” Bü gërëp dookula ishi rëllo okkë doolü doogum ëm rootum to; ogo doolü doogum okkë ishi rëllo choknë chokpinla jurup toku.

25“Nonuk mëëtin sinamë yo lo?” Ëmla Jisu bü ëm rëbë mingë në gaddëm rooto. Bulu bossoë okkë arüsinyo bë mëëdola aken aken ë taka sito, “Sigi yë dü? Bü doogum doorüh okkë ishi rëllo choknëm kanam du okkë buluchin bü ëm tagë du.”

Ui Gënë Nyi Aken Go Jisu Gë Mopoh Kunam
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

26Bulu Galili paata takdü lokë doonë Gedaren mooko peelë bë rabto.

27Jisu bü tumpü lo Iipok nammë taon okë ui laanam nyi gonnë bü ëm kaarük sito. Si nyi si laklük ejë gëmabë ëgë maalachin namë lo duuma bë, nyibu buupomlo yaakanë alo ayohëm duulük to.

28Jisu ne kaarük sirë nammë, bü gomtë rubë gogtoo la gogtola bük alëlo lënë kumpër aado la mento, Odom yaarunë Yürnë gë Oroh Jisu no ngom yo ëmla rülëpë ëmla aaduna? Ngo nom rogudu, ngom morik rükek yo bëka.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Yo lëga Jisu bü nyi okë dërëk maanë ui ëm nyi okkë inlen dooku bë mento. Ui ë bü ëm duubë gënamë, bü ëm alë alak ëm sikoli lokë leela daggëla, rülachin sikoli leekü ëm bintu binyu doobë motola, moorom diirom lo ui ë ingë to.

30Jisu bü bü ëm “Nokë amin ë yo ëla?” ëmla takato. “Ui atür ë” ëmla bü menji to, yo lëga büklo yaaka në u ë aalükla duuto.

31Ogo bullëm ui moora bë minlük yo bëka ëmla Jisu ne kumla kodi to.

32Ëmbë rüdak ogo moodi peelë bë ërëk rëktü oonam go dobam la rëto. Ëmbë rünam ë ui gaddë Jisu ne bullëm rëktü ogo inmo laka ëmla kumto, ogo Jisu bü bullëm innek ëmla kanam lükto.

33Yadü lo nyi okkë nendu kula, ërëk gadë ogo aalük badü, ërëk rëktü ë ëttam gë jukmëm loodola paata gë juklük kunamë ishi lo singam lüktoku.

34Ërëk kaara në gaddë ëgum kaatola, bulu jukdokula, taon ogo la doolu lo mentom kunamë,

35Ogo nyi gaddë ëmbë rünam ëm kaalëpë ëmla lomdum sito. Bulu Jisu gëlo aado la, ui innyo kunam nyi ëgum Jisu gë alë nëchi lo, ejë laklük ëm gëlaku aapuk ë dërëk bë paadër laku duudo bë kaato kula bulu boso bë mëëto.

36Ui duugë nam nyi ëm yo garü bë mopoh toku dü, ëgum kaanë gaddë okë lëga ëm nyi buppülo mentom toku.

37Ogo Gadara ëmnam mooko buppü lokë nyi buppü ë Jisu ne buluk lokkë inpak nyodo kubë kumto, yo lëga bulu bossoë mola maabë rüto. Ogo bü ulu golo chaado kula intoku.

38Ui gaddëk nennyo kunam nyi ëgë, “Jisu bü ëm inmin gëku lapë ëmto.” Rülachin Jisu bü bü ëm sëmbë menlük gëlla inmotoku.

39“Namë loden innekuka, okkë yadü go Yürnë bü nokë lëga bë rüji todü ëgumden no menken taakuka.” Ëmbë rünamë nyi ëgë taon buppü lo indokula yadü go Jisu bü bük lëga bë rüji todü ëgum mengo jitoku.

Jairus Gë Omë Gola Okkë Jisu Gë Jerë Ëm Chinka Në Nëli
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

40Ijja yadü lo Jisu aakur kubadü, bü ëm torük la duunë gaddë alë rubë luurük to.

41Ëmbë rüdak pak ogo Jairus ëmnam nyi go, kumko namë lokë rutum go, aala Jisu gë alëlo lënëkumpërla, bük namë lo aadak bë kumla mento;

42Lëga ë bük nyürü gola nyünyi në ome go sitë la dooto. Jisu bükë bëdalo inngo sidak ëm chekkë tado bë chekmin sito.

43Ogo nëli go nyürü gola nyünyi go hëdümooko parmo inla inpë sinë go rëto, rülachin yëchin yo, ëchin mü ëm mopoh lamato,

© 2008 by The Bible Society of India.

44Ëgë nëli ëgë Jisu gë kookülo aanük doola bük ejë jerë ëm chinka to, ogo büba rubë lëken gobë bük hëdümooko parmo inyaar nammë ngetoku.

45“Yë bere ngom gakka genë?” ëmla Jisu bü hükato. Bulu yëchin togë sinë kaama bë rürë ogo, Pitor bü mendato, “Rutum, nyi gaddë luubum du okkë nom chërkap du.”

46Rülachin Jisu bü mento, “Nyi go ngom mamka nago rüka; yo lëga ë yadë lo ngok lokë tornam go nenka ngo ëgum chensi du.”

47Okë kookü bë ëgë nëli ëgë, mü ëm chenko maabë rüken maado ëmnam ëm chensila alë lo lënë kumpërla padenla dennë toku. Nyi buppü gë kaako ogo, yo ëmbë bü Jisu ne mamka badü, okkë yo garü bë bü lëkken gobë alë kaaku dü ëgüm menken sitoku.

48Ogo nëli ëgum mentoku, “Omë noük mëëtin kolokë nom mopoh sitoku. Alë bëden inla kuka.”

49Jisu bük agom ëm menngo sidubë, kumko namë rutum Jairus gë namë lokë nyi go püto. “Nokë ommë sikaku” ëmla bü Jairrus ne menjito; “Saar ne adür mokü yooku ka.”

50Ëgum tala Jisu Jairus ne mento, “Boso yooka; jijja bë mëëtin sitoka, ogo mü alë rëku.”

51Bü Jairus gë namë lo aalük rënamë, yëmchin aamo maabë, Pitor nela Jon ne okkë Jems omë okë anë abo ëm nyum ëm aagëla aralo aato.

52Buppü ë omë okë mëëdür mocho ëm kapgë riigë la duunanyi. “Kapyoka,” ëmla Jisu bü mento. “Omë si sima yupla doodu naanyi lo.”

53Bulu omë okë sinam ëm chendola, bü ëm nyürka sirato.

54Rülachin Jisu bü mük alak ëm gakdola mento, “Ngok ommë a gërëp tokuka!”

55Ogo mük turnam ë aakur toku, ogoi mü dagrëp toku. Okë kookü bë Jisu mü ëm doonam tünam go jitoka ëmla bullëm menlük toku.

56Ëgum bük anë abo binyi ë kaalom sikaku, ëmbë rülachin Jisu bü yo ëm rütodü ëgum yëmchin mentom maado bë bullëm mentum to.

Luk 9

Ürü Gola Anyi Ëm Jisu Gë Inlen Monam

(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

1Jisu bük rëdëk gënam nyidum ürü gola anyi ëm gogdum sipala, buluklo, ui buppü ëm minpak gëla naanë okkë chinam ramnam ëm mopoh gëla naanë tornam ëm orlük to,

© 2008 by The Bible Society of India.

2Okkë Yürnë gë rëgëko lëga ëm okkë achi nyilen në gaddëm mopoh dooku
bë ëmla bullëm togo lükto.

3Bü bullëm mento, “Ingë naanë lëga bë yo gochin gëyo bëyoka, bangi
dakkom cheko dakkom chepa raachë dakkom, dokum dakkom, laklük ejë
dakkom bornyi gëma bëka.

4Yo ëmbë rünë namë lo no aalük rëdü ogoi taon okkë inlen kuma lobë
duutoka.

5 Nyi gaddë nonuëm torük sima rëmchin, bullëm kaatom bë, yadü lo taon
lokkë nenrë kudü lëchoh lokë pëmür ëmchin pëkkak sitola nentokuka.”

6Ëmbë rünamë bulu inlenla okkë doolu doolu lo taken në niitom ëm mengo
jila okkë yo lo inbadü okë achi nyilen në buppü ëm mopoh jito.

Herod Gë Mëëkin Nam
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

7Galili ëm rutum në Herod yadü lo sëkë në aba lëga ëm tapa badü bük aapuk
ë mëëchen moren maabë mëëken maabë rüto; yo lëga nyi atu gonnë Jon
Baptis turkur duuku ëmto,

8 Atu gonnë Elaijah bü nenduuku ëmto, okkë atu gonnë korum gë nyijük go
nendu ku ëmto.

9Rülachin Herod bü mento, “Ngo Jon ne patu moto. Yë dü ngok tapa nam
gadü si?” Okkë rülleela bü Jisu ne kaaka lüto.

Hajar Angngo Nyi Ëm Jisu Gë Donam Domo Nam
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

10Yadü lo kënam nam gaddë aakur kubadü, bulu yoyo go rübadü ëgum menji
toku. Ogo bü bullëm ingëla okkë bulu Bethsaida ëmnam taon lo aü aü ë
intoku.

11Rülachin nyitü ë ëgum tala bük inkolo inmin gëkai. Bü bullëm alë rubë torük
sito okkë Yürnë gë rëgëko lëga ëm mengola, okkë mopoh kolü në gaddëm
mopoh into.

12Doonyi gë rulë bëku nyidum ürü gola anyi rëbë mingë në büklo aala mento,
“Bullëm doolu baayür sogo inla yuplük duulük deeko masi doobë inmo laku
juka, yo lëga ngonu odoo ko mooko sigi duudu.”

13Bü menrük sika, “Nonu bullëm donam ëm jitoka.” Ëgum bulu menrük sito,
“Ngonuklo lup roti püngngo gola ngoi chürya nëkë chürnyi gonnyum doodu,
ngonu inla rëji maabolo sim nyitü nyilo sim püchi maarë.”

14(Okë nyi ë hajar angngo gobë rüto.) Rülachin bü bük tomsür la rëgë nam
gaddëm mento, “Bullëm chamngo chamngo atür bë duumo toka.”

15Tomsür la rëgë nam gaddë ëmbë rümoto, ogo nyi buppü nyimü ë duuto.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Lup roti püngngo ëmla ngoi chürnyi ëm lala, taayo bë kaadu sidola bü yëra gadë okë lëga bë koik to, okkë pendup to. Okë kookü bë bü yëra gaddëm bük tomsürla rëgë nam gadë lo nyi gaddëpë ordo bë jooji to.

17Bulu nyimü buppü ë dojë doobë doto okkë tomsürla rëgënam gaddë nyi gaddë gë dongar ëm tükum kunamë haape ürü gola anyi büchür gobë rüto.

Pitor Gë Jisu Ne Kristo Ëmla Menbëk Kunam
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

18Lëken go yadü lo Jisu bü la okkë bük tomsür la rëgënam gaddë jimi bë kumsi dak golo, bü bullëm hükato, Nyi gaddë ngom yë ëmdu?

19Bulu menjito, Atu gonnë Jon Baptis; atu gonnë Elijah; okkë këbbë lëkkë lokë nyijük aken go turkur siduku ëmla mendu.

20 Rülachin nonu yo bë mëëdu? ëmla Jisu bü hükato. Ogo Pitor menji daato, No Yürnë gë jilüknam Kristo bü.

Jisu Bük Enrik Enchola Sissam Mennam
(Mt 16.21-28; Mk 8.30; 9.1)

21Jisu sim yëmchin menji maado bë bullëm mengapto.

22Okë kookü bë bü mento, Tani gë Oroh ë endür mëëdürla nyigü solo gadë lokë, nyibuh buutë gadë lokë, okkë Ayon saar lokë rüpak nyopak nammëm paarurë okkë bü ëm mokërë rülachin bü loum naako alolo turrëp rëku.

23 Okë kookü bë bü bulu buppü ëm mento, Yë ngok kookü lo inso mëëdu dü, bü aü ëm mëëpak siru kendo okkë aü lo loodak bë paako ëm joobë sila ngom inmin gëlaka,

24 Yo lëga yë aü gë turnam ëm achü so mëëdu dü ëgum gaddëm ëpakrë, rülachin yë ngok lëga bë aü gë amin turnam ëm ëpak sidudü bü ëgum gaddëm bëëgap rë.

25Nyi ë tani mooko buppü sim paalachin aü gë yaloh lokë turnam ëm ngemo yaarëm ëgëmaalachin rükum korëm yo në alë nago paarëna?

26Yë ngomla okkë ngok agom ëm hanyü duudü, taayo Abo gë lou tornam lokë okkë dëën taayo lampoh gaddëm aagë sila aarë kuëm, Tani gë Oroh ëkom bü ëm hanyü rëku.

27Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, sokë dagdunë atu gonnëchin bulu Yürnë gë mooko ëm kaama yëër lobë sima bë duuchi rë.

Jisu Gë Amür Ë Mürdek Nam
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

28Sim agom gadë sim mentola alo piinü go rëro bë, Pitor Jon okkë Jems bullëm ingëla moodi diitë golo kumsi lapë ëmla chaato.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Aü gë kumrëpro ogo bük ejë laklükë doorak raknam garü bë lou ë yapu ë rülen to.

30Ogo nyidum anyi goda, Moses la Elijah,

31Taayo mooko lokë lou bë kaatom sidola Jisu ne jabrük sika. Yo garü bë bü Jerusalem inla sila, Yürnë gë mëëbënam ëm rüpü rëdü, ëgum gaddëm Jisu ne menrük sila dakto.

32Pitor la bük ajen gaddë yumië rüto, rülachin bulu urëp kunamë bulu bük lou tornam ëmla bü ëm nyidum anyi go dagbam sila dagdo bë kaato.

33Nyi gadë gë Jisu ne innyo tarëku ogo, Pitor bü bü ëm mento, “Saar ë, ngonu sokë duunamë duuchü goru enyi. Ngonu sogo aum duude ko porup lokë aum go molaju, aken nëm nokë lëga, aken nëm Moses gë lëga bë okkë aken nëm Elijah gëbë.”

34Bük ëmbë menngo sidak ogo doomü pocham go dagla bullëm kaklup to, ogo bullëm doomü kaklup rogo doomü aralo duunam ëm majja bë bossoë rubë mëëto.

35 Doomü aralokë agom go menlento, “Si ngok darlen nam Oroh ë, bük agom ëm tayum tolaka.”

36Agom menpin ro bë kaaku nammë, Jisu nyum duudo kubë bulu kaatoku. Bulu yo ëm ogo kaatodü rëmin gënë gaddë ëgum yëmchin menji maabë aü aü gë asin aapuk lo gësi to.

Ui Gënë Ome Go Jisu Gë Mopoh Nam
(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)

37Alo gonë ogo, bulu moodi lokkë iilen kunamë, nyitü tütë go kaarük sito.

38Nyi atür penko okë nyi aken go gogtoo la mento, “Saar ë, ngok oroh ëm kaaka jilaka ëmla ngo nom kumla bodu, yo rüla bü nyum ngok oroh ë!

39Ui gonnë dü bü ëm padenla kode lo geppë doobë rüdu okkë apik ayek nappa lokë nenyaar doobë rüdu. Si alë maanë doü si bü ëm duubë lükdola bü ngemo lapë ëmla rüdu.

40Ngo noklo rëbë mingë në gaddëmchin mopoh jido kubë kumto, rülachin bulu pakla maato.”

41Jisu bü mento, “Ë jijja bë mëëtin sima në hürum, yadü go nonuklo ngo rëbë duubë mingë laarë na? Nok oroh ëm sogo aagë toka.”

42Ome okë aadak ogochin ui ë bü ëm paden parenla dentap sila kode lo geddo bë moto. Rülachin Jisu dërëk maanë ui ëm minpakla, ome ëgum mopoh paakula abo lo bü ëm jikur lükto ku.

© 2008 by The Bible Society of India.

43Ogo bulu buppü ë Yürnë gë arüsinyo bë tornam agër ëm kaala arüsinyo rubë mëëto. Jisu gë ëmbë rünam ëm kaala nyimü ë angu jaa bë emla mëëdak ëm bü rëbë mingë në gaddëm mento,

Jisu Bük Sisë Baab Ëm Lëken Goda Mennam
(Mt 17.22,23; Mk 9.30-32)

44Ngok agom mensë sim tagap toka, Tani gë Oroh ëm tani gë alaklo kublük dakku.

45Rülachin ëgë yo ëmnam ëdü bulu ëgum allü bë chenmato. Yo lëga ëgë agom ëgë bullëm chenchi paachi maako lo doodu, okkë lëga ëgum bulu hüka saëmchin boso sirato.

Yë Dü Kai Yaaru Në?
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

46 Yë dü kai yaaru në ëmnam agom ëm Jisu bük tomsürla rëgënam gaddë aralo menko rüpek silen to.

47Jisu bü buluk asin aapuk ëm chenla, ajji në ome go gogla ogo bü ëm bük nëchi lo dagmoto.

48 Okë kookü bë bü bullëm mento, Ngok aminlokë yë bulu dü sim ome ajji në sim torük sidudü ëgë ngomchin torük sidu okkë yë bulu ngom torük simadü ngom kanam nëmchin torük sima. Yo lëga yë nonuk buppü gë aralo anni yaachum duudü ëgë kai yatchum në.

Yë Nonnuëm Agma Duudü Ëgë Nonuk Bë Rüdu
(Mk 9.38-40)

49Jon bü mento, “Rutum, ngonu nokë amin lokë ui ëm minpak kunë go kaapato okkë ngonu bü ëm mentum kü to, yo lëga bü ngonuk atür gomo.”

50Bü ëm menra yooka ëmla mendula Jisu bü mento, Yë nonu kë Nyimak bë rüma duudü nonuk bë rüduda.

Samaritan Doolu Gonnë Jisu Ne Torük Simanam

51Bü ëm taayo mooko bë laachü dü ë aanük rëku ogo, Jisu bü Jerusalem bë inrurë ëmla mëëto.

52Okkë bü lampoh ëm incho moto, bulu Samaria doolu lo incho doola bük lëga bë rügo dogo ëm rücho doobë ëmla into.

53Rülachin okë duunë nyi gaddë bü ëm torük sima to, lëga ë bü Jerusalem bë innyo diito.

54 Yadü lo tomsürla rëgë nam gadë lokë, Jems la okkë Jon binyi kaarë nammë binyi hükato, “Rutum ë, no Elijah gë rünam garü bë talë tolokë ëmmë raklodola bullëm gupak modo bë ngonnuëm kummo lapë mëëdore?”

55Rülachin Jisu tapkur doola bullëm rotum to.

© 2008 by The Bible Society of India.

56Ogo okkë bulu doolu gonë bë intoku.

Jisu Gë Rëkolo Rëmin Gënam Gë Arë
(Mt 8.19-22)

57Buluk bëdalo inngo sidak ëm, nyi gonnë Jisu bü ëm gogla mento, “No yo lo inrëdü ngochin inmin gërë.”

58Jisu bü ëm menrük sila mento, “Manëru gëchin aruë doodo, okkë pëta gëchin asup ë doeba, rülachin Tani gë Oroh gë aü gë dumpo ëm jaachin kachüla adeko kaama.”

59Nyi aken gonnëm da bü, “Ngom inmin gëlaka” ëmto, rülachin nyi ëgë menrük sito, “Rutum ë, ngom indokula ngok abo gë sima ëm rucho molaka.”

60Jisu bü bü ëm mento, “Sinë gaddë sinnëm rusi motoka, rülachin no inla Yürnë gë rëgëko lëga ëm mën go jitoka.”

61 Ogo nyi aken godachin aala mento, “Rutum, ngochin nokë inkolo inmin gëlëpë mëëdo, rülachin ngo incho dookula ngok namë rumtum ëm kaarük sicho molakuka.”

62Jisu bü ëgum menrük sito, “Yë dü, hall ëm gurrëp duula kookü bë kaakur sirë dü, bü Yürnë gë rëgëko lëga bë loorüh maanë.”

Luk 10

Nyidum Acham Kanü Gola Anyi Nyi Ëm Jisu Gë Kënamla Inlen Monam

1Sokë kookü bë Rutum bü nyidum acham kanü gola anyi nyi go inlen doobë bük indeko taon lo anyi anyi bë orlük gëlla togo lükla incho moto.

2 Bü bullëm mento, “Amo gachü saë yaaka go, rülachin gachü deenë nyi ë püma du. Okë lëga bë, rükülo rükü rüde nëm tolük doobë rükü ato ëm kumlaka.”

3Inlaka! Ngo nonnuëm solar ao garü bë socha rëpomlo goolük dakna.

4 Nonu inlen dagëm ain murko, ëgë maalachin chepa raachë, jalmuna, ëgë maalachin lësup alë samtak gëma bëka, okkë bëdu bëdalo yëmchin mëëken moen agom jabrük singak maabëka.

5Nonu yaddü ëm namë golo aalük rëdü mencho yaaru bë namë sogo mëëken ë duulük laka ëmaa laka.

6Ogo mëëken ëm mëëchen nago kaarë boolo, nonuk mëëken moken agom menrük sissë duumin gërë. Ëmbë maabolo mëëken moen agom menrük sinam ë nonuklo aakur sirë ku.

7Duugë namë lo bulu yo ëm jirëdü ëgum dola tüla duulaka. Yo lëga agër rünnë rüjo ëm paasi rude në. Nonu namë lo ingo yooka.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Yadü lo nonu taon golo aala okkë ogo nonnuëm yamrük doola yo go donam
go aji paadü ëgum nyum dotolaka.

9Okkë okë chinë ramnë duunë gaddëm mopoh laka okkë bullëm, Yürnë gë
rëgë koë nëchi, duuku ëmla menji laka.

10 Rülachin nonuk taon golo aadu ëm nonnuëm yaamrük luurük maarë
boolo, ogo bëda lo indola sëmbë menlaka.

11Nonuk taon okë ngonuk alë lokë geegap në pëmür ëmchin ngonu
nonnuëm ëpak jinam ëm kaachen bë pëkbin sidu, ëmla menlaka. Rügëlla
nonuchin sim chenlaka bërok bë Yürnë gë rëgëko ë nëchi duuku ëmla!

12Ngo nonnuëm mendu, ogo alo ogo ëgum taon ëm pënamë Sodom ne aya
yaarë!

Mëëtin Sima Në Taon
(Mt 11.20-24)

13Korajin! nokë lëga bë mëëdür ë, Bethsaida nokë lëga bë mëëdür ë, yo lëga
nonuklo rürü rünyo rüjinam gaddëm Tur lola Sidon lo rüka jinë goeboolo,
bulu muunë laklük koodola okkë mikcho hürsi doola korum ogoi mëëdek sido
kulëpe.

14Rülachin maka dü alo lo nonnuëm pënamë Tur okkë Sidon ëm aya yaarë.

15 Okkë Kaparnaum no! nonu talë bëre chaamo tarë koë? Ma, nom chompük
bolo bë Chürum deera bë ërlük taduna!

16Jisu bük tomsürla rëgënam gaddëm mento, “Yë nonuk agom ëm tagap
duudü, ngomchin tagap jidu, yë nonnuëm torük sima duudü, bü ngom jilük
në bü ëmchin torük sima.”

Acham Kanü Gola Anyi Nyi Gë Aakur Dookula Menji Sikunam

17Nyidum acham kanü gola anyi ë aakur dookula mëëken laku mento,
“Rutum, ui gaddëchin nokë amin lokë ngonnuëm keggë to.”

18Bü ëgum menrük sito, Ngo ui ëm talë tolokë doorak raknam garü bë raklo
dak bë kaato.

19 Ngo nonnuëm tabüh tai gaddëm okkë tumchëp rachëp gaddëm tujëp
laayëp lagë naanë tornam ëm okkë Nyimak gaddëm rükum naanë tornam
ëm jito, nonnuëm yo ëchin yo rüla maarë.

20Ëmbë rülachin, dërëk maanë ui gë keggë kolokë nonuk amin ë mëëma
bëka, rügë doola nonuk amin ëm taayo mookolo Yürnë gë boilo eklükka
ëmla ëgum mëëken yaar laka.

Jisu Gë Mëëken Nam
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

© 2008 by The Bible Society of India.

21Ëmbë rüdo ogo Jisu Dëën Doü lokë mëëken ë rülleela mento, Tani mooko ëmla taayo mooko ëm Rutum në! Abo, nom Ngo koik du, yo lëga ëmrëm no sim yëra gadë sim chennë paanë gadë lokkë kasito, okkë ëgum gaddëm ome anni në gadë lo kaatom jito. Abo jijjaru ë sigi nokë mëëchom ru doola rünam ë.

22 Buppü yëra gaddëm ngok, Abo ngom jilüktu, Abo nyum chendu, okkë yëchin Abboë yë dü ëgum chenma, Oroh nyum ëla okkë Oroh gë bü ëm chenmo lapë ëmla darlen nam gaddë chendu.

23Okë kookü bë bük dooyü la rëgënam gadë gëbë bërdola mento, “Nonuk kaanam gaddëm kaanamë anyik gadë ëgë yadü go rülibongo ru ë!

24Lëga ëm ngo nonnuëm menjidu, yadü në nyijük gaddë okkë Roja gaddë nonuk kaanam ëm kaalë pë ëmla mëëto rülachin bulu ëgum kaapa lamato okkë nonuk tanam ëm talëpë ëmla mëëto rülachin bulu ëgum tapa lamato.”

Alë runë Samaria Nyi Golo Menrü Sinam

25Jisu ne aapuk laka rubë lëken go saar gonnë dagrëp doola bü mento. “Saar ë, ngo turyar nammëm paado bë yo go rüru kendo naadü?”

26Jisu bü ëm menrük to, “Ayon lo yo ëmla ektu? No ëgum yo ëmbë pori duuna ëmla takato.”

27 Nyi ëgë mento, “Nokë Yürnë Rutum ne nokë aapuk asin buppü lokkë okkë yaloh lokkë okkë nokë tornam leenam lokkë okë mëënam buppü lokkë; okkë dëgo baër lokë nyi ëm noükë aü nyi bë paakmin sitoka.”

28 No tëttë bë menrük geba, no ëmbë chë rülaka turyar nam ëm paarë, ëmla Jisu menrük sito.

29Rülachin bü aü gë jijja bë mëënam ëm mendar silëpë ëmla, Jisu ne taka toku da, “Okkë yë bullërem ngok dëgo baër lokkë?”

30Ëgum menrük sila Jisu bü menjito; “Nyi aken gonnë Jerusalem lokkë Jerikho lobë indak ëm bëda lo dotcho në inrük sila nutento, okkë bulu bük ejë laklük buppü ëm pikbin gëlla, sitë sima doobë mogë rëlla innyo to.

31Okë bëda okë nyibuh go inpek to, ogo bü nyi ëgum kaapa gëlla, angu bëda gë tapgela innyo sirato.

32Ëmbë dada nyibuh buuli rumtum lokë aken goda, kaapa gëlla, bëda gonë lokë inge nyooto.

33Rülachin Samaria lokë nyi aken go inpek to, bü nyi dooko ëm aala, nyi ëgum kaarë nammë, bük asin aapuklo nyi ëgum ai amar ë rüto

© 2008 by The Bible Society of India.

34 Bü büklo aala nyi okë unë tarë ëm ejë jein ë puutum to, okkë bü ëm nënë poonë ola ëkë pülükto. Okë kookü bë bü nyi ëgum aü gë Soküh lo joolük leela nënë poonë monë namë golo aagëla ogo dinchi rubë bü ëm kaagur to.

35Alo gonë ogo bü silbor murko saanür barnyi go laalen gëlla namë lërü egum jigë doola okkë bü mento, ‘Dinchi bë kaara jilaka,’ okkë ngo aakur dookula, ‘nokë korsa rüben nammëm ngo küllëm jikur rëku.’ ”

36Sokë nyidum aum sokë dotchoonë alaklo aalük në nyi sokë gëbë yë rüdu ëmla nokë mëënammë?

37Ayon saar ëgë menrük sito, “Bü ëm paknyo bë paknë nyi ëgë,” Jisu bü ëm mentoku “Inne kuka okkë ëmbë chë rütta kuka.”

Martha Okkë Mari Ne Jisu Gë Kaatë Bë Aanam

38Jisu la bü ëm rëbë mingë në gaddë aü gë bëda lo indula, doolu golo inpek nammë okë nëli Martha ëmnam gonnë bü ëm mük namë lo boa to.

39 Martha gë abür nyijür go Mari ëmnam go duuto, müi Rutum gë alëlo duumin gëla duunük doola bü yoyo go menba dü ëgum tagap liichi to.

40Martha namë aralokë güdu süar rügo dogo agër lëga bë rüngak duula marto, “Rutum, no kaasi maadore, ngok abür nyijür ë ngom nyum rügo dogoh rükor ëm tolük nammëm? Ngom rüdum doobë mü ëm menji labëkam!”

41Rutum bü ëgum menrükla mento, “Martha, Martha! no yadü go mëëdür sila okkë mëëngë sila rüduna, nëgü në yëku yëra lëgalo,

42Rülachin no agom gomken go püram du, lëga ë Mari mü alë yaanëm dartu, okkë ëgum mük lokkë laarek laku maarë.”

Luk 11

Kumsi Sa Ëm Jisu Gë Dooyü Nam
(Mt 6.9-13; 13.7-11)

1Alo golo Jisu kumsi la duuko golo duuto. Okkë yadü lo bü kumpin tokudü bük dooyü la rëgënam lokë aken go aado la mento, “Rutum, Jon gë bük lokë dooyü la rëgënam gaddëm kumyür nam garü bë ngonu ëmchin kumnam ëm kumtom laka.”

2Ogo Jisu bü bullëm mento, “Nonuk kumnam ëm sëmbë mentoka;

‘Abo, Nokë amin ë duuyar kaalaka, nokë mooko ëm aamo laka.

3Loodak bë ngonuk dossëm ngonnuëpë silo jilaka.

4Ngonuk ajë gaddëm ëpak laka; lëga ë ngonnuëm alë maabë rünyü në nyimü gë ajë ëm ëpak du, okkë ngonnuëm darka deenë lo inmo yooka.’ ”

© 2008 by The Bible Society of India.

5Okë kookü bë bü bullëm mento, Nonuk aken gonë lokë ajen go kaabolo, okkë bü ayoh yora bë aado la bü ëm menbo lo, Ajen, ngom ütü lokë chium go narlaka.

6Lëga ë ngok ajen go nyibo moin torela ngok si aalük duuku, okkë ngo bü ëm yo ya dosë jisë kaama!

7Ogo ara lokë duunë ajen ë aralokkë menrük sito, Ngom adür bë mennu yooka! ërap ëm ektum rotokuba, okkë ngok aaji oloh gaddë ngok yupkosi yupduku. Ngo gërëp doola nom yo gochin jilama.

8Ngo nonnuëm mendu, bük ajen ë ëmla bü gërëpla bü ëm yo donam jila maadokom, nyi bük menkam kolokë bü gërëpla ajen ëm bük mëëchëm ëm jirurëku.

9Ëmbë rünam lëga bë ngo nonnuëm mendu; kotoka ogo nom jirë; mato laka ogo no mapa rë; chiiduh toka ogo nom ërap ëm chükkok jirë.

10Lëga ë, yë kodudü bü paadu, okkë chiiden nëlo ërap ëm chükkok jidu.

11Abo gadë nonu yëkë aaji oloh ë ngoi go korrëm, tabüh jidu në?

12Ëgë maalachin püpü go koko paala tumchëp rachëp go jido në?

13Nonu alë rumaanë dookom, aü gë aaji oloh ëm alë në amen ëm jinam ëm chensi du, ëgë boolo yadü go yaaka yaabë taayo lokë duunë Abo bü ëm konë gadë lo Dëën Doü ëm jirë në!

Jisu La Ui Rutum
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)

14Jisu bü gomma gënë ui ëm minpak to. Yadü lo ui ë nenro badü, agom menma bë gomma në nyi okë agom ë agom menlen toku.

15 Rülachin, bulu atu gonnë mento, “Sigi Beljebul Ui rutum, yë bü ëm bullëm minpak gëla naanëm jitu në.”

16 Këbbë bü ëm alë maabë gakde kolokë, taayo tolokë rürü sinyo rürü rüma rüka toka ëmla menka rüka to.

17Jisu buluk mëi mëëcha ëm chenla bullëm mento, doolu sida ë aü gë aralo nyiroh si bë rüla rëbolo ngerë, okkë rumtum yakpen yagen boolo ngerë.

18Ui ë aü aü ëm nyiroh bë bük doolulo rümin sibolo, yo ëmbë aken gobë torbam larëna? Nonu ngom ui ëm Beeljebul gëlokë minpak gëdoko ëmnam lëga bë sim menduna.

19Ijja ngo ui ëm Beeljebul gëlokë minpak duuku boolo, nonuklo rëmin gënë gaddë yo lokë ui ëm minpak duukuna? Ëgë boolo, nonnuëm rëmin gënë gaddë nonnuëm menmur du ëmla gagdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

20Rülachin ngo ui ëm Yürnë gë lakchi lokë minpak duubolo, nonuklo Yürnë gë mooko ë aadu kunna la.

21Tornë leenë nyi, morük rürük sinën ëm bëëla, aü namë ëm kaara sidola yëku yëra ëm mochü do.

22Bü ëm rügum nago kaabolo, bü nyi okë rürük sinë bë mëëgë nam yëra atü sirü ëm laarek leela bëdo kula orsi duuku.

23Yë ngok bë rüma duudü bü ngom nyiroh bë rünnë; okkë yë ngom lëken bë rübam simarëdü, ëgë laakum nammëchin alë jaa bë ngepen sidu.

Dërëk Maanë Doü Gë Aakur Kunam
(Mt 12.43-45)

24Yadü lo dërëk maanë doü ë nyi lokkë nendu kudü, ëgë mooruk moosen lo inla, duunu deeko mala rëdu okkë ëmbë mapa maarë dü. Ogo bü menduuku, “Ngok nenro kuko namë bë aakur kulëpë.”

25Yadü lo bü aakur duukudü, bü nonnuëm dërëk bë okkë kaaken bë atu bë kaadu ku.

26Okë kookü bë bü indo kudala bük aü ëm pënamë alë maaya në ui kanü go aagë lakuda bulu inla ogo duuduku, ogo okë nyi okë güdu süar ë lëkkë lokkëm benya bë alë maabë rüduku.

Jijja Mëëken

27Jisu bük sim agom gadë sim menngam ro bë nyitü okë nëli gonnë gogla mento, Yëk nëli nëngo gë kiinë mambu golokë nom aajur ogar badü okkë kiiru kiitë lokë chicha socha badü jijja rubë mëëken ë!

28Ëgum Jisu menrük sito, Rülachin, Yürnë gë gomu ëm gomu jürü bë tala gomu mëëgap sidunë ëgë bü güi hüchalo jijja bë mëëken ë ya!

Arü Sinyo Rünam Ëm Matë Nam
(Mt 12.38-42)

29 Nyitü ë tütë yaya rürë ogo, Jisu mento, Sirum siro gë hürum sigi nyitu sorë nyirë soki gë hürum ë, ëgë arüsinyo rünam buppü lëga ëm mado, rülachin Jonah ne rürü sinyo rünam lokë dalë bë yëmchin rürü sinyo rüji maarë.

30 Yo lëga Jonah bë Ninebah gaddëk lëga bë arüsinyo bë rütodü, okë garü bë Tani gë Oroh ë silo mëro gë nyi gadë gë arüsinyo bë rürë.

31 Sokë lëga bë chüko mëttë chaadola sim hürum sim maka kolo dagbam doola ajë lükla menpak rë; yo lëga mü kode getür gë Solomon gëlo aado la bük niitin chennam ëm tagap taabëinto, okkë kaakatoka, Solomon ne pënamë chenya nago sigi duudu.

32Ninebah gë nyi gaddë sokë hürum gë nyi gadë sim maka darka dagla dagbam dookula kai rubë ajë lükla menpak rëi yo lëga bulu Jonah gë dooyü

© 2008 by The Bible Society of India.

mennam ëm tala mëëdek toku, okkë kaalaka, Jonah ne pënamë kai yaanë go ijja si duudu!

Amür Lokë Lou Ë
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 Yëchin mërruëm runo paala, kaapa maako lo kasila ëgë maalachin ochë kulupla kasi la anë kaama, ëgum pënamë namë aralok aanë buppü ë lou ëm kaapa doobë tütëm taayo loden ëgum aya doonë.

34Nonuk anyik ë nonuk amür lokë mërruë. Nonuk anyik ë alë boolo, nonuk amür buppü ëchin lou bë rüdu.

35Ëmbë rünamë nonuk lokë lou duunë ëgë kanë maado bë mëëgap laka.

36Ëkë lëga bë, nonuk amür buppü ë lou rubë rübolo, ogo kanë në kaama bë mërruh gë lou ë nonuëm uupanam garü bë, ëgë dooyaar në lou bë rürë.

Pharisi Okkë Ayon Saar Gaddëm Jisu Gë Kaayek Nam
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

37Jisu bük agom mensëm menngam ro bë, Pharisi gonnë bü ëm donam dobam sido bë ëmla gogto; ogo bü inla dotë bë duuto.

38Rünamë ëmbë rüdak ogo Pharisi gonnë Jisu gë donam dotë doola laksuk choomanam ëm kaala aruh aya arüsinyo bë mëëto.

39Okë kookü bë Rutum bü mento, Ijja ëgë boolo Pharisi gadë nonu malu paaku agum nyum ëm hürpu kakpu du, rülachin aralo kaaboh tari ëla nyirë bë alë maabë mëënam aapuk ë büchür du.

40Pacha në gadëa, agum ëmchin bülü bolo në bü ara ëmchin bülü bolo nëëmo larë?

41Rülachin nonu namë ara gë dërëk maabë malu paaku doonë gaddëm nyima open gaddëpë orgeka, ogo nonuk lëga bë buppü ë dërëk rëku.

42 Pharisi gadëa, nonnuëm mëëdür aya ë! yo lëga nonu luugo lokë nennë angu angu üjü o gë ürü gë aken gonnëm jidula bëda ëm okkë Yürnë gë aya ëm mëëpama, këbbëmchin dinchi maabë ëpak tamabë nokë rübë saë sigi ru.

43Pharisi gadë nonnuëm aya mëëdür ë! yo lëga nonu kumko namë lokë duuken yaaru në duugë ëm duucho lüüdu, okkë korë pachë mopom nyi luupom kolo kumrük nam ëm matë du.

44Nonnuëm ai amar ë, yo lëga nyi ë yo chenma bë yo në nyibu taayo lodü indu inbok la rüdudü, ëkë në morü rümala kaapa maanam nyibu garü në nyi ë nonu.

45Ayon chennë nyi gonnë bü ëm menrük sito. “Saar, no ngonnuëm ëmbë mennam ëgë no ngonnuëm menlu menle rubë menka rudu naanyi lo!”

© 2008 by The Bible Society of India.

46Ëgum Jisu bü menrük sito, Okkë Ayon saar gadë nonnuëm aya mëëpa ë, yo lëga no nyi gaddëm buluk gëla maanam Igin ëm gëbë simo du. Okkë no bullëm lakchë chëëkenja ëchin rügur lapë ëmla mëëma.

47Nonnuëm ai amar ë, yo lëga nonu nyijük gaddëk lëga bë nyibu püji në, okkë nonuk ato abo gaddë bullëm nyitü somen në.

48Ëmbë rünam ëgë nonuk ato abo gadë gë rünam ëm nonuk tolük nam ëm nonu kaatom siduku; bulu nyijük gaddëm mokë to, okkë nonu buluk nyibu gaddëm püto.

49Sokë lëga, bë, Yürnë gë chennam lokë mento, Ngo nyijük gaddëm okkë kënam nam gaddëm okkë këbë gaddëm jilük jirë; okë atu gonnëm bulu rürik rë.

50Okë lëga bë tani mooko ëm pülen dak lokkë rüla nyijük gadü lo hilü biknam lëga ëm silo mëro gë nyi gaddë ajë ëm gërë,

51 Pëmü pëa romko lokkë rüla kumsiko penkolo Abel gëlokë rüla Jekariah gë lobë hilü biknam ajë ëm gërë, jijja ë, ngok nonnuëm mennam ë, sigi hürum sigi sokë buppü sokë ajë ëm togërë!

52Ayon saar gadëa nonu mëëdür moso pënnë, yo rüla ëmrëm nonu chennënë sabi ëm laarek në, nonu aü ë aama bë rügë rëlla, aade në gaddëm nonu nëtum bogtum du.

53Jisu gë innyo ro bëku, Pharisi gaddëla Ayon saar gaddë bü ëm anekla agrëp to okkë nëgü në agomlo bü ëm taka sirëp to.

54Bü ëm memmur rümur go menmo rümo gëlla gagdo bë ëmla bulu toyar rëpto.

Luk 12

Jijja Maanë Gaddëm Ensilaka

(Mt 10.26-27)

1 Hajar hajar nyi gë aadum sikolokë bulu ara lo tujep chaarëp minsila rüdak ëm, Jisu bü bük tomsürla rëgënam gaddëm mencho yaaru bë menka, Pharisi gadë lokë opop ëm ensi laka sëmbë ëmnamë buluk jijja maanë rüru rünyo ëm ensilaka ëmduna.

2Yo lëga yo lochin rupla dulen maado bë kasi deeko kaama okkë rupnam ëm chenpa maado bë rüdeko kaama.

3Nonuk kanëlo mennam ëm alo paa lobë, okkë nonuk namë ara aru lokë mensi menpek nammë namë mülo taayolo goggo jirë.

Yëm Boso Sa Ë

(Mt 10.28-31)

© 2008 by The Bible Society of India.

4Ngo nonnuëm mendu, ngok ajen gaddë, amür nyum ëm mokë në okkë yo rüla maanë gaddëm boso yooka.

5Rülachin yëm nonu boso kendo dü ëgum ngo nonnuëm kaatom rë, amür ëm mokë gëlla, ui mora lobë ërlük doobë tornam gënnëm nonu boso laka. Jijja bë ngonu mendu, bü ëm boso laka.

6Purup püngngo ëm barnyi gobë pukma doore? ëmbë rülachin bullëm Yürnë bü aken gochin mëëpa maabë rüma.

7Jijja bërrëm, nonuk dumpo gadë okë adum buppü ëm Yürnë bü kükala angamtu. Boso yooka; Nonu yaakana purup gaddëm pënamë arë kaaya në!

Kristo Ne Togë Sinam Okkë Menpak Sinam
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.10-20)

8Ngo nonnuëm mendu, yë ngom nyi gaddëk penkolo kaachen duudü, Tani gë Oroh ë bü ëm Yürnë gë taayo lampoh gaddëk penkolo kaachen rë.

9Rülachin Yë ngom nyi buppü gë penkolo tupak lëpak sidudü ëgë nyijük gaddëk penkolo menpak sikorë.

10 Okkë Tani gë Oroh ëm kaayek në nyimü ëm paknyo bë pakjirë. Rülachin yëdü Dëën Doü ëm mennyü rëdü ëgum yaddü lochin paknyo bë pakjimarë.

11Yadü lo nonnuëm kumko namë lo, rëgë në okkë rutum gadëk penkolo rëla mingë maarëdü, no aü ëm yo garü bë menpo silëpë, ëmbë maarëmchin yo ëm bë menbo lo ëmla nonu mëëngë sima bëka,

12 Yo lëga ogo anyi ogo Dëën Doü ë nonnuëm menrük sissëm jirë.

Nyitë Tola Yao Pacha Nëlo Menrü Sinam

13Nyitü okë nyi aken gonnë Jisu bü ëm mento, “Saar ë, ngom ngok achë abür penkolo ngonuk abo gë yëku yëra ëm orpen sidobë menji laka.”

14Jisu bü menrük sila mento, “Ajen, yë ngom nonyik penkolo maka nëbë ëgë maalachin nonyik yëku yëra ëm orpen sido bë parlük tunë?”

15Ogo Jisu bü bullëm mento, Ensi laka, angu angu kaaboh tari lokkë aü ëm nonu mëëgap silaka; tani gë rëkor duukor ë yëku yëra donam tünam lokë ma.

16Sokë kookü bë bü nyi gaddëm menrü sinam agom sim menjito. Nyitë në nyi gë rükü gonnë alë rubë ali annoë nento.

17Bü aü ë mensi to, Ngo yo jaa bë rübolodü alë rënna? Ngok ali annoë gëkumla achü deeko kaama,

18Ogo bü aü ë mensika, Ngo sëmbë rürë, ngo ngok naasu ëm seyaak gërëla, kai yaanë go morëku, okkë ogo ngok ali ano buppü ëmla okë yëra gaddëm kachü rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Okë kookü bë ngo aü ëm sëmbë mensi rëku! Nokë yaaka go alë në yëku
yëra ë hücha hütok lokë paala akum nammë aninma. Hünam ëm rëmenla
doola tüla okkë rënyo bë rëmen toka!

20Rülachin Yürnë bü mento, No pacha në no! sio gë ayoh tolo nokë tursëm
nokë lokkë laarek rëku. Okë kookü bë yë kula nokë aü gë lëga bë kaachü
nammëm pochum solak bëë deeku në?

21Sëmbë chë aü gë lëga nyum bë kachü doola Yürnë gëlo nyitë maanë
rürëna.

Yürnë Gëlo Mëëtin Silaka
(Mt 6.25-34)

22Okë kookü bë Jisu bü bük tomsürla rëgënam gaddëm, mento, Ëkë lëga bë
ngo nonnuëm mendu, nonuk turdo lo, yo ëm dossë dü, ëgë maalachin nonuk
amür lëga bë yo go gëssadü ëmla mëëdür mosokü yooka.

23Turnam ë donam ëm pënamë pakya saë. Okkë amür ë ejë ëbë laklük ëm
pënamë kai yaanë.

24Paak gaddëm mëëkatolaka! Bulu nyüma looma, bulu namë naasu naaka
kaama, rülachin Yürnë bü bullëm donam ëm jidu. Okkë nonu yadü go pëta
gaddëm arë kaaya duuna!

25Mëëdür sinë gadë nonu yë aü gë hüpënam ëm haggo gochin laatëm sila
nago kaadore?

26Nonu sim ajji në rügoh sim jaachin rüla sima boolo, nonu yo rüla këbë lëga
ëm mëëdür siduna?

27Lili apu ë yo garü bë kai sidodü ëgum mëëka toka. Bullë dinchi bë nyüma
ëgë maalachin chumma. Rülachin ngo nonnuëm mendu, Solomonchin
arüsinyonë kaaken në ejë laklük ëm gëdo lachin sokë aken gochin külük
ma.

28Yürnë bü mootum gë nësük nëmü sim buumü lükdunë, okkë allo ne ëmë
bë rompak sa ëm bë mëërëm, yadü nago dinchi bë nonnuëm bü mëërë, ë,
ajji bë mëëtin sinë gaddëa!

29Nonuk aapuk ëm dosë tüsë lëga bënyum gëyoka; ëgum bë mëëdür sima
bëka.

30Yo rüla ëmrëm angu nyi gaddë lappe sëkënë atü gadë lo mëëdum sidenë,
okkë nonuk Abo bü nonuk mëësë mosë gaddëm chensidu.

31Rülachin Yürnë gë mooko ëm macho toka, okkë buppü yëra ëm nom jita
rë.

Taayo Mooko Lo Nyitë Nam
(Mt 6.19-21)

© 2008 by The Bible Society of India.

32Anni në atür gadë, boso maabëka, yo lëga nonuk Abbo ë nonnu ëpë Yürnë
bük rëgë koëm jilü du.

33Nonuk yëku yëra gaddëm pukgëlla open aatur gaddëm jichotoka. Nonu aü
gëbë rümanë murko ëm choonyok mënyok maade kolo choonë mënnë aala
maade kolo okkë ekam ë doma deekolo taayo mooko lo nokë kachü saëm
kachü toka.

34Lëga ë yo lo nokë yëku yëra ëm kachü duudü, ogo nokë asin aapuk ëchin
duurë.

Agër Rüranë Torala Kaara Bë Duunë

35 Agër lëga bë mëëcho sila duulaka okkë nokë mëruh ëm hüryaar molaka.

36 Nyida dopom lo rëtola, aadu kula ërap ëm chiiden rëm ogo ërap ëm
chükkok jido bë aü aü gë rutum lo agër rüranë tora kaara jila duunë garü bë
nonu rülaka.

37Namë ato lërü gë aarë kuëm uyaarla darla duudo bë kaasinam agër rüranë
ëgë alë në. Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, bü aü aü gë agër ëm rülëpë ëmla
lëëmo sila, bullëm donam jila, okkë aala bullëm rügurnë.

38Lënyi lëum go namë ato lërü ë ayoh ëm aala kuchin lëëmo sila uyaar dooku
bë kaanam agër rüranë gadë ëgë alë runë.

39Rülachin sim chensi laka; namë ato lërü ë choonë aarë ëmla chencho
boolo bü namë ogo pëkkola aamo maarë.

40 Nonuchin mëëcho siru kendo, yo lëga Tani gë Oroh ë nonuk bü ëm aaku
maarë ëmla mëëla duudo anni lo aarëku.

Dinchi Bë Mëëgap Në Okkë Mëëgap Maanë Agër Rüranë
(Mt 24.45-51)

41Pitor bü takato, Rutum ë, no sim menrü sinam agom sim ngonnu ëpë
nyumre ma, buppü nyimü ëpë mendu naare?

42Rutum bü menrük to, Dinchi bë mëëgap në okkë chenma bë rëgënë yë?
Büklo Rutum bü aü gë agër rüranë gaddëm dodü lo donam jido bë buluk
taayo lo rutum bë ruura nëbë jilük doona.

43Rutum gë aadak kuëm ëmbë rüdobë kaanam agër rüranë ëgë alënë.

44Nonnuëm ngo jijja bë mendu, Rutum bü aü gë yëku yëra taayolo bü ëm
kaarala rëgë nëbë tolük rë.

45Rülachin ëgë agër rüranë ëgë sëmbëchin aü ëm menladu, Ngok namë ato
lërü bü adaplo aaku maarë. Okkë ogo bü nyilo agër rüranë gaddëmla okë
nyimë agër rüranë gaddëm dëmla, okkë tükum dojër sila rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

46Ëgë agër rüranë ëgë bük ato lërü ë aakuma ëmla chensi maabë rüdo moomalo, namë ato lërü ë aarëku. Bü namë lokë agër rüranë ëgum pamük pamakla morë, okkë mëëkë sima në gaddëm rünam garü bë rürë.

47Ogo aü gë ato lërü gë, bü ëm yo go rütoka ëmla mëënam ëm chennë bë rüdola mëëcho sima në ëgë maalachin bü ato lërü gë mëënam bë rüji maanë agër rüranë ëgë dëmla mongë sikorë.

48Rülachin yë chendo dü okkë modür sa bë rüdudü bü anni yaabë dëmko rë. Yaaka bë jinam nyimü ëm yaaka bë korë, okkë yaaka yaabë parlük nam ëm yaaka yaabë koya rëku.

Jisu Bü Bëkpen Sigë Naanë Lërü Ë
(Mt 10.34-36)

49Ngo tani mooko sogo ëmë rulük taabë aato okkë ëgë rüro ë duuben ëmla ngo mëëdu!

50 Rülachin ngo Baptis rüsi choosë go kaadu, okkë ëgum rüpü ma tëttë ëm ngo mëëdür moso ë rüdu!

51Nonu ngom tani mooko sogo jurup rëken bë rëgë naanëm aagë paanamë mëëdolare? Ëgë mo, ngo nonnuëm menjidu, rüpen simo lapë ëmla mum aanamë.

52Ijja gëlokë rüla namë rumtum golo nyi angngo go duubolo nyimü ë anek minsi rëi aum ë anyi ëm agrë okkë anyi ë aum ëm agrë.

53 Bulu bëkpen sidola, abbo ë oroh ëm agrë okkë oroh ë abboëm agrë, annë ommëm agrë okkë ommë annëm agrë, ayoh ë nyamë ëm agrë okkë nyamë ë ayoh ëm agrë.

Dügo Logo Ëm Chencho Sinam
(Mt 16.2-3)

54Bü këba ëm mento, Nonu aagoh peelë alokë doomü chaarëm nyido ë, bübabë otëdo ëmdo okkë ëgëchin jijja bë rüdo.

55Okkë yadü lo koak peelë gë doorüh ë migcha rëdü, Doorë rë ëmdo okkë ëgëchin ëmbë rüdo.

56Jijja maanë gaddëa! Nonu talë mooko ëm kaala lëga ëm menla du rülachin yo garü bë sirum siro gë güdu süar ëm menken ma ëmrëna?

Nok Agmin Sinam Ëm Menjup Silaka
(Mt 5.25-26)

57Yo lëga ë nonu aü gëbë alënam ëm mëëchen la maka sima doona?

58Nonuk agmin sinam ëm inbam la këba menpëk jiranë nyigom lo inbam sidula bëdalo bü ëm rülarëm alë sitokuka, ëmbë maabolo bü nom këba maka kolo ingë rë, ogo këba maka në nonnuëm patëk nyigom lo jilük rë, ogo patëk nyigom ë nonnuëm patëk lo tumrëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

59Ngo nonnuëm mendu, nonuk küllëm duungam ma tëtë ëm nonnuëm patëk lokkë nenmo kumarë.

Luk 13

Nonu Rümur Lokkë Mëëdek Sitokuka Ëgë Maabolo Sirë

1Ëmbë rüdak ogo, atu gonnë dagdola, Galili nyi gadë lokë Yürnë ne amen jila kumsi duëm, Pailat gë kumko lo yuudum lüknam lokë iyi ëm soyër lükji nam ëm Jisu ne menken jito.

2Jisu bü menrük sila mento,

“Buluk sëmbë rügë kolokë si Galili nyi gadë si këbë nyi buppü nyi gaddëm pënamë rümur ajë gëya në ëmla nonu mëëdu naare?

3Ngo nonnuëm mendu, ëgëmo, nonu mëëdek sima boolo, nonu buppü ëchin den ngerë.

4Ëgë maalachin, Siloam lokë ürü gola piinü, nyi ëm namë gëmkë nam ëm Jerusalem lokë duunë këbë nyi buppü ëm pënamë dërëk maaya në ëmla nonu mëëdolare?

5Nonnuëm ngo mendu, ëgëmo, rünamë nonu buppü ë mëëdek sima boolo, nonu buppü ëchin ngetë rënna.”

Ahe Seema Në Kukcho Anë Golo Menrü Sinam

6Okë kookü bë bü sim menrü sinam agom sim mento, “Nyi aken gonnë Kukcho anë go bük rükülo lëto, ogo okë ahe ëm kaalë pë ëmla into, rülachin yo gochin paamato.

7Ëmbë rünamë, bü rükü kaarala rëgënë ëgum mento, ‘Ngo nyüum gobë kukcho sünë sigim ahe seema dü ëmla kaakü toba rülachin yo gochin paakama. Sim bupak geka! Yo lëga bë ëmmum bë kode ëm duunyo bë duugë gëdu?’

8Nyi ëgë menrük sila mento, ‘Saar ë, dütak goda sim aka chootoka ogo ngo sim dügo gëlla eru lükrë.

9Dütak gonëlo ahe seeji rëbolo alënammë! okkë seebë maarë boolo bupak lakuka!’ ”

Duunu Alo Golo Lëku Lakrë La Dooku Në Nëli Go Jisu Gë Mopoh Nam

10Duunu alo golo Jisu bü Jius gaddëk kumko namë lo niitom menyürla duuto

11Ogo nëli go nyürü gola anyü piinü go dërëk maanë ui ë laako lokë lëku lakrë la gërëp lakuma bë dooto. Mü hugürla insi lama bë dooto.

12Jisu nëli ëgum kaala gognük sipala mü ëm mento. “Nëli anë nom alëmoma bë chila doogë naanë lokkëm laalen jitokuba.”

© 2008 by The Bible Society of India.

13Okë kookü bë bü aü gë alak ë mü ëm hiipo rë ogoi mü büba jaa bë injin laku nammë mü Yürnë ne koik toku.

14 Duunu dü alolo Jisu gë mopoh namë ëm kaanek bë kaala, Jius gaddëk kumko namë lokë duugënë lërü ë nyi gaddëm mento, “Agër rüddü ë lookë go doodu, kumdü alo daadilo rütë maabë alo këbë golo aala mopoh sagge.”

15Rutum bü bü ëm menrükto, “Jijja maanë gadë nonu. Nonu duunu alolo nyimü ë aü gë soë ëm maalachin soküh ëm namë lokkë ishi tüdo bë sarlen maadore?

16Ëmbë rürrëm sim nëli anë sim ui ë nyürü gola anyü piinü go leela aanam Abraham gë omë sim leenam lokkë sarlen kuma rënnai?”

17Bü ëgum mennamë, bü ëm agnë gaddë mëëdür ë rüto, rülachin nyi gaddë bük rürüsinyo rünam buppü ëm alë rubë mëëto.

Yümüh Lo Menrü Sinam
(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

18Okkë Jisu takato, “Yürnë gë rëgëko yo garü do? Okkë ngo yo golo sigim menrü sissadü?

19Sigi nyi gonnë Yümü ëm aü gë luugo lo pakjë nam garüdo. Ëgë garrëpla chaadola sünë bë kai nago bë rürrëm pëta ë okë agbë lo taasup palükla rüdu bë rüka.”

Opop Lo Menrü Sinam
(Mt 13.33)

20Lëken goda bü takato, “Yo golodü ngo Yürnë gë rëgëko ëm menrü sissë?

21Ëgë opop garü do, nëli gonnë aala püchü golo büchür doobë monam ütü lo opop ëm soyër lükla, tapen chaala nyokrin bë nyakma tëttë lobë poobumla anam garü do.”

Adak Në Rabgo
(Mt 7.13-14,21-23)

22Okë kookü bë Jisu bü taon taon lo okkë doolu doolulo inggo tola, bük Jerusalem peelë bë indakku ëmchin tomsür into.

23Aken gonnë bü ëm taka to, “Rutum ë, nyi ë anni gonyumre tushü baalë paatë doonë?”

24Bü bullëm mento, Adak në rabgo gë aalëpë ëmla hardëlaka, yo lëga ngo nonnuëm mendu, yadü në nyi ë aalëpë ëmla torka sirë rülachin ëmbë rülamarë.

25Namë lërü ë lëken go gërëpla ërap ëm chüktum rorëm nonu agumlo dagla chiidenla okkë saar ngonuëm ërap ëm chükkok jilaka ëmla kumla menkü rë. Rülachin bü menrük sirarë, Ngo nonnuëm chenma okkë nonu yo lokkë aadu naadü ngo chenma!

© 2008 by The Bible Society of India.

26Ogo nonu menrük rë, Ngonu nom dobam tübam sito, okkë no ngonuk bëdu
bëdalo dooyü luma menyür to!

27 Rülachin bü menrük sirë, Ngo nonnuëm chenma okkë yo lokkë aadu dü
nonnuëm chenma, alë maabë rüla rënë gadë nonu ngok lokkë intokuka!

28 Nonu Abraham, Isaak, Jakob nela nyijük gadë buppü ëm Yürnë gë
rëgëkolo duudo bë kaapa sirrëm, ogo nonu kapla riila, ijuë litë korëkla rürë,
rülachin nonu aü ëm ërpak konyumrë!

29 Nyi gaddë chaagoh lokkëla aagoh lokkëla okkë tudum okkë tuko lokkë
aadum sidola Yürnë gë rëgëkolo güdü süpë domen dobam sirë ku.

30 Jijja bë menrëm, incho në gaddë kookü rëku, okkë kookü gë gaddë incho
rëku.

Jisu Gë Jerusalem Ëm Ayanam
(Mt 23.37-39)

31Ëmbë rüdu ogoi Pharisi gadë lokë atu gonnë Jisu büklo aala bü ëm mento,
Rëko sim ëpak toka okkë mooko këbë rëkogolo innyo tokuka. Lëga Herod
bü nom mokë lapë ëmla pindu.

32Bü ëgum menrük sila mento, Ëgum manëru aëm inla mentaka, Ngo silo
allo ui gaddëm minpak rë okkë nyi gaddëm mopoh rë, okkë loum naakolo
ngo ngoük mëëga ëm rüpürë.

33Yoyo bë rülachin, ngo silo, allo okkë roëgë ara sogo insëm inrurë, yo lëga
bërok bë nyijük ëm yëmchin Jerusalem agum lo mokë lama.

34Jerusalem ë, Jerusalem, nonu nyijük gaddëm okkë nonuklo jilüknam
gaddëm pakënë nonnuëm porok roknë aü gë labbülo rogo ëm gubgë nam
garü bë, yadü go nonuk omë oroh ëm gubgë doobë ëmla mëëdük dükkü
duuna, rülachin nonu talüma!

35 Kaasi laka, nonuk kumko nammëm aro bë nonnuëm ajidu. Ngo nonnuëm
mendu nonu yadü lobë, Rutum gë amin lokë aanë bü ëm Yürnë gë rülibongo
ë duulük laka, ëmma tëtë rëdü nonu ngom kaapa kumarë.

Luk 14

Nyilen Nago Jisu Gë Mopoh Nam

1Duunu alo golo, yadü lo Jisu amin gënë Pharisi namë golo donam dotë bë
intodü, nyi gaddë bü ëm dinchiru bë kaagap to.

2Ogo bük aabo kaagalo büla paala nyilen në nyi go duuto.

3Ëgum Jisu Pharisi okkë Ayon chenku në gaddëm takato, “Duunu alo lo
mopoh nam si rüde do naare, mopoh deemare?”

© 2008 by The Bible Society of India.

4Rülachin bulu aduh dulen maabë duuto, ogo Jisu nyi ëgum gagbë gëlla, mopoh gërëla inmo jitoku.

5 Okë kookü bë bullëm takato,

“Nonuk aken gonë lokë soküh ao goba hëbo gonnë duunu alolo, deerulo holük nago kaabolo, nonu bü ëm laaba bë laalen kuma rëdü?”

6Okkë ëgum bulu yo menrük sa kaamatoku.

Gui Rënyak Nammëla Daadi Nam

7Yadü lo gognam nyibo gaddë duutëm duuken nëm aü aü ë duucho doobë kaagap bedü bü sim menrü sinam agom sim menjito.

8“Aken gonnë nonnuëm nyida golo gogrë boolo, alë yaanë duuko matë maabëka, yo rüla ëmrëm nonnuëm yaabë mëgap yaasë nyi go gogtulapë.

9Ëmbë rüdak ëm, nonnuëm gognë ajen ë aala nonnuëm menrë, ‘Sim nyi sim nonuk duutëm ëm jiyatoka.’ Ogo nonu hanyü ensoë rütola duunek yaanë duutëm lo duuji rurëku.

10 Rülachin yadü lo nonnuëm gogrëdü, ogo ajji yaarunë duutëm ëm laatoka, ëmbë rübolonyo ajenë aado la nonnuëm, ‘Ajen ë duuken yaanë duuko sogo duutoka ëmrëna.’ Ogo nonuk dobam tübam nam ajen gaddë aralo nonnuëm pakrëna.

11 Lëga ë nyi yë mëëbo hagbo sidudü ëgum gürmab rë, okkë mëi momar sinnëm turdin gaadin rë.”

12Ogo Jisu bü ëm gognëm mentoku, “Nonu loopo donamlo maalachin arum donam dorëm, nonuk ajen, achë abür, namë rumtum gaddëm maalachin doolu doogo baër lokë nyitë gaddëm gogkü yooka; nonu ëmbë rübolo, bulu nom gogtë ngiirëku okkë ëmbë nonnuëm rürük siyar minsi rëku.

13Rülachin nonu donam aba go baarëm open aatur gaddëm, lëku lakrë në, nyükmanë gaddëm goglaka.

14Ogo aya rügur ëm paarë, bulu nonnuëm borük sikamarë, rülachin dërëk në gadë gë turkur rëkkuëm nonnuëm rüjo ëm jirëku.”

Këba Dopom Doko Golo Menrü Sinam
(Mt 22.1-10)

15Yadü lo nyi aken gonnë tebul lo duudola sim tapabadü bü Jisu ne mento, Yürnë gë rëgë kolo këba ë dokor dopom nammë yadü go mëëken nam rülibongo ë!

16Jisu ëgum menrük sito, Nyi aken gonnë kairunë güdü süpë go rüla nyibo ëm yaaka go gogto.

© 2008 by The Bible Society of India.

17Dokor ë dodü rëku ogo nyi ëgë bük agër rüranë ëgum bük gognam nyi gaddëm sëmbë mendobë menlükto, Aato kuka ijja buppü ë alë kaaku!

18Rülachin bulu buppü ë lëyü bë mëënyü yooka ëmla kora sito. Bocho nammë menka Ngo ijja rükü go rëtu, ogo ngo inla kaaka ru kendo ngom mëënyü yooka ëmtoka.

19Aken në mento kuda, Ngo ijja soë hëbo angngo pumsi go rëtu, okkë ngo bullëm monu kolo indak, ngom mëënyü yooka ëmto.

20Aken gonnë kuda mentokuda, Ngo ijjaja nyimë mëli go aagë tu, ëmbë rünamë ngo aalama.

21Rüranë ëgë aakur dookula agom buppü ëm namë lërülo menji toku, ogo namë lërü ëgë marto okkë mük agër rüranë ëgum kanam lüktoku, Bëdalo okkë taon chëënyu baarë lob inla kuda open aatur, nyidam pacha, lëku lakrë në gaddëm gogta kuka.

22Agër rüra në ëgë mento, saar, nokëru kanam lüknam ëm rütoba, rülachin duudeko ë yaaka go doobëdu.

23Okë kookü bë lërü ëgë bük agër rüra në ëgum mento, Bëdalo okkë doolu lo inneka okkë bullëm aadak bë gogta kudaka, ogo mum ngok nammëm duungam rënna.

24 Ngo nonnuëm mendu, gognam gadë okë aken gochin ngok güdü süpë dokor ëm rakkanam gochin paamarë!

Jisu Ne Rëmin Gënë Bë Rüla Rëjo
(Mt 10.37-38)

25Inmin gënë nyi atür ëm kaakur doola bullëm Jisu mento;

26Yë dü ngom inmin gëdola aü gë anë, abo, nyimë, omë, oroh, anyë, abür ëm jijja bë aü gë rënam ëmchin ëpak jila rëmarëdü bü ngoklo dooyü tayür sila rëmin gënë nyi bë rülamarë.

27 Okkë yë aü gëlo paako ëm joosi la ngok lo inmin gëma duudü bü ngoklo dooyü tomsür ëm tayür sinë nyi bë rüla maadenë.

28Mëëka toka nonuk lokë aken gonnë namë go molëpë ëmla mëëdu rëm, bü dëmë bë duudola yadü go arë pamo ë rürë dü, okkë namë ëm mongam naanë ain murko püüde doodü ëmla kaaka chooma doore?

29Bü ëmbë rücho maabolo, gütu ëm diilük paalachin nammëm motu rüporë; okkë buppü gë nyürka kaakër nam gobë rürë.

30Si nyi si namëm morëp kaatu, rügë rëlla agër ëm rüngam ma ëmla nyi ë menrë.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Roja akenë sipai Jarnyi go ingëla sipai jarrü anyi duugënë roja go momin sidobë rübolo, bü sipai yaaka yaanë roja ëm morük sila todü morük sila maarëdü ëgum mëëdi kaarëru.

32Bü morük sila maade rëm, nyimak atürë odoo bë aadu ëm lampoh tolükla jurup bë rëken ko bëda gë rëlaju ëmla rogurë.

33Ëmbë nonuk aken gonnë buppü ëm ëpak silamaabolo, ngoklo dooyü tayür sila rëmin gënë nyi bë rümarë.

Arë Kaaku Maanë Aloh
(Mt 5.13; Mk 9.50)

34Aloh si alërunë, rülachin aloh tiinamë ngerë kuëm, yo ëmbë rüla tiido kubë molarëkudü.

35Ëgë kode lëga bëchin alë kuma okkë eru eka lëga bëchin alëkuma, rünamë nyi ë ërpak mum duuku. Rurü bünnë bülaka, rulo bagnë baglaka tagë naabë nyeru gënë gaddë tatoka!

Luk 15

Solar Ngenë Lo Menrü Sinam
(Mt 18.12-14)

1Alo go dodin urnë la rümur ajë gënë buppü ë Jisu bük lokë agom tatë bë aakum sito.

2 Okkë ëgum Pharisi gaddëla Ayon chennë gaddë kaanek bë kaadola mento, “Si nyi si rümur ajë gënë gaddëm torükla dobam sidu!”

3Ogo Jisu bü menrü sinam agom sim mento:

4Menrü sika toka, nonuklokë aken gonnë solar chamrü go dagdu rügë rëlla okë ador go ngeebolo. Bü acham kona gola kona ëm nyomra lo rëmo tola ador ngeenëm paama tëttë lobë matëbë inma rëdü?

5Okë kookü bë bü ngeenë ëgum paarë kuëm, bü mëëkenla bük gorbü lo papü lükokla joobë sila namë lo ingërëku.

6Ogo bü bük ajen okkë doogo baër gaddëm gogdum sipala menrë, “Ngom hürga bë mëëken mingëlaka; ngo ngeekunë Solar ao ëm paatuku.”

7Ngo nonnuëm mendu ëmbë dërëk bë mëësinë mëëdek kumanë acham kona gola kona nyi gaddëm pënamë mëëdek sikunë rümur ajë gënë nyi aken lëga bë taayo mooko ë mëëkenë rüyadu.

Saanür Ngemonam Lëga Lo Menrü Sinam

8Ëmbë maarëmchin, saanür chürü doonë nëli gonnë achür gonnëm ngeemoto. Mü ëgum paakuma tëtë lobë mëruh runola, namëm pëkbinla dinchi jaa bë maku maarë dü?

© 2008 by The Bible Society of India.

9Ogo mü ëgum paarë kuëm, mük ajen okkë doogo baër gaddëm gogdum sila, ngom hürga bë mëëken mingë laka; “Ngo ngok saanür ngenëm paatuku ëmrë!”

10Ëmbë chë dada ngo nonnuëm menjidu, mëëdek sikunë rümur ajë gënë nyi ëm Yürnë gë taayo lampoh gaddë mëëken bamduku.

Ngeekunë Oroh Golo Menrü Sinam

11Jisu menrü go menbë to, Oroh anyi duunë nyi go rëto,

12Abür ya ëgë aü gë abbom mento, Abo, ngok gëbë rünë yëra ëm ngom orlaka ogo abo ëgë bük yëra gaddëm anyi lo orpen sito.

13Yadü rëma dabë, abür ya ëgë bük gësë yëra ëm pukgëlla, odoo ko mooko golo inla bük ain murko ëm mëënam bë rëdola korsa mopaktoku.

14Bük ain murko ru ëm mongam ro bë, ogo mooko buppü ogo yarë kënoë majja bë rülaku bü püma gocho ë rülen toku.

15Ëmbë rürëku ogo bü inla okë mooko okë nyi golo aü ë rüglapla rëto. Ogo nyi ëgë bü ëm rükülo ërëk gaddëm donam jila kaara nëbë tolükto.

16Bü ërëk doke oora kolokë donam ëm paasirë mëëto, rülachin yëchin bü ëm yo donam ya jimato.

17Bü ëgum chensi rëku ogo bü ëm mensitoku, Yadü go ngok abo gëlokë rüglap në nyi gaddë donin lama bë paatonë, rügë rëlla ngo den sogo këno ëm mokë kotë duuku!

18Ngo indokula ngok abo ne menrëku, abbo ë, ngo nomla Yürnë ne rübuto.

19Ngo nokë oroh ë ëmsi duubë rükuma, ngom nokë rüglap në nyi gaddë lokë aken gobë torük sila kuka.

20Ogo bü gërëp laku, aü gë abo gëlo intoku. Bük inchi kussë odoo bë doodo bë, bük abboë bü ëm kaachenla bü ëm aya mëëpa sitoku; Bü aü ë ao ëm jukrükla bü ëm gomrükla muupuk toku.

21Oroh ëgë abo bü ëm mentoku, “Abbo ë,” Ngo nom la Yürnë ne marlü moto. Ngo nokë oroh bë tosi duuku bë rükuma.

22Rülachin abbo ë agër rüranë gaddëm mento, “Bübabë!” alë yaarunë ejë laklük ëm bëala bü ëm piklük toka okkë alë ogo lësup go piklük toka.

23Hëbuk jünë go laala patoka, ngonu hürga bë këba domen go rülaju.

24Yo lëga ë ngok oroh si sito rülachin ijja turduku; bü ngeto rülachin paakur tuuku. Ogo bulu ëmbë rügë toku.

25Ëmbë rüngo duëm, achë ya ëgë rükü lokkë namë nëchi lo aarëku ogo, niitom pakso aduh poben ëkë tapato.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Ëmbë rünamë agër rüranë gaddëm goggë doola bü, “Yo rüdu naadü?”
ëmla takato.

27Nokë abür ë aadu ku ëmla agër rüranë ëgë menjito, Okkë ëkë lëga bë
nokë abo hëbuk jüya nago pamotu, yo lëga ë bü oroh ëm turdo bë paatuku.

28Ogo achë ëgë marla namë aralo aalü kuma ëmla rüto.

29Rünamë bü aü gë abbo ëm menrasito, Mëëka toka, ngo nyüdak ëm nokë
pakbo bë rüdu okkë nokë agom ëm ngo tamabë rüma? Ëmbë rülachin no
yaddü lochin ngok ajen gaddëm dobam doobë ëmla sobin ao gochin jikama!

30Rügë rëlla nokë yëku yëra ëm aru aya bë rüpak jinë nokë oroh si aaku
nammë bük lëga bë no hëbuk jüya nago pajitu!

31Abo ëgë mentoku, “Ngok oroh ë,” “No ngok duukolo duuyar mingëdu, okkë
ngok ani ana yëku yëra buppü si nokkë.

32Rünamë ngonuden lëken bë hürga bë mëëbam kendo, yo lëga nokë abür
si sito rülachin turduuku; bü ngeeto rülachin bü ëm paatuku.”

Luk 16

Ruulak Maabë Ruura Në

1Jisu bü ëm rëbëmingënë gaddëm mento, Nyitë në nyi go rëto, ëgë bük yëra
buppü ëm kaara në nyi go duumoto. Nyitë ëgum nyi gonnë nokë ruura bë
anam nyi ë nokë yëku yëra ëm anyo bë mopak rüyë du ëmla menjito.

2Ëmbë rünamë nyitë nyi ëgë bü ëm goggëlla hükato, Ngok nokë baab ëm
tanam si yo bëbere? nokë mopak rüye nam ëm jilaka, yo lëga no ngok ruura
pëëra nëbë rüla bëma.

3Ruura doobë anam ëgë aü ë mëësi kaaku, Ngo ijja yo bë rübolodü alërëna?
Ngok rutum ngok agër ëm laarek rëku. Ngo aru jaa gochin dügë naanë
tornam kaama, okkë ngo kogo saëmchin hanyü ë.

4Ngo yo ëmbë rübolodü ëgum chenkaku! sokë agër sokkë ngo nenrë kuëm,
nyi gaddë buluk namë lo ngom torük silarëpë.

5Ëmbë rünamë bü nyitë nyi okë guunyü gënëru nyi ëm gogdum sitoku. Bü
aacho nëm takato, “Yadü gola nokëlo ngok rutum gë guunyü ëm gëdunë?”

6“Olip tel tin chamrü goe ëmjito,” ruura në ëgë bü ëm mento; “Nokë guunyü
ë sigi na,” “Duutoka okkë chamngo go ëmla ektoka.”

7Okë kookü bë anyi naabë aatëm në ëgum takatokuda; “Yadü go nokë
guunyü ë?” “Bü gehu ëkë hajar muunë go ëmla menji sito,” Ruura në ëgë bü
ëm mento; “Sigi na nokë guunyü ë,” “No duudola nokë kootür ëm lala chamrü
piinü gobë ekgap toka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

8Namë rutum ë ruulak pëëlak maanë ruura në okë rukub rulek nammëm koik toku, lëga ë bü rüki go rüdato. Sokë lëga ë tani mooko sokë nyi gaddë lou lokë rënë nyi gaddëm mëëki hakki ë aü gë lëgalo gëyado.

9Ngo nonnuëm mendu, tani mooko sokë yëku yëra ëm aü gë ajen jennë bë rülaka, ogo ëmbë rüngam robë duuyar deeko namë lo nonnuëm torük sirënë.

10Yë buludü ajji në yëra lochin mëëgë duubë rüdunë bü kairunë yëralochin pakya bë mëëgë duubë rüdo, okkë yë bulu ajji në yëra lochin tëtëbë mëëgë duubë rümadü bü kai në yëra lokom tëtëbë mëëgë duubë rüma.

11Ëmbë rünamë nonu tani mooko gë yëku yëra rëgë kolo nonnuëm mëëlük koma boolo, jijja bë nyitë deekolo yë nonnuëm mëëlük rënna?

12Okkë nonnuëm aken yëra taayolo mëëdi lükma boolo, nonu yëku yëra ëm yë nonnuëm jidenë?

13 Yo në rüranëlachin rutum anyi ëm agër rüji lama. Aken nëm bü agrë okkë aken nëm pakya rë. Ëmbë rünamë aken nëm mëëgaprë okkë aken nëm ëpakrë. No Yürnë nëla ain murko ëm aken gobë kumlamaarë.

Jisu Gë Niitin Anyi Gonnë

(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mk 10.11-12)

14Ain murko ëm mëëchom yaanë Pharisi gaddë, sim buppü sim tatola okkë churka bapakla Jisu ne mento.

15Ogo Jisu bullëm mento, Nonu moore nyi gaddëk penkolo aü ëm jijja jijja bë mensinë gaddë, rülachin Yürnë bü nunuk asin aapuk gaddëm chendu. Nyi gaddëk penkolo kai nëbë mëësinam gaddë Yürnë gëlo ëpak nammë.

16 Jon gë aama dabë, Ayon boi ëla nyijük gaddë menjito. Okkë rüllekula, Yürnë gë rëtu lëga taken në niitom ëm menyardu, okkë nyimü ë ogo niitom ogo aangam du.

17 Ayon boi gë agomë kolom lokë siyai düpëko garü nagochin ngeede rëm tani mooko ëla taayo mooko ë ngeenamë ngeeken yaanam ë.

18 Yë aü gë nyimë ëm ëpak sitola okkë angu nyimë go laarë kudü ëgë gümur hümur okkë nyilo gë ëpak nam nyimmëm nyimë bë laarë dü büchin gümur hümur ë.

Nyitë Në Nyi Gola Lajar Ne Menrü Sinam

19Nyitë nyi aken go loodak bë ejë laklük majja bë arë kaanë kaaken ruunam gënë go rëto.

20Nyitë nyi gë rabgo lo unë tarë yaya tola konë go Lajar ëmnam nyi go duuto.

21Bü nyitë okë chinngar olo nëm tora doola doto. Iki gaddëchin bük unë ëm rakla rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

22Alo golo konë ëgë sikunammë Yürnë gë lampoh gaddë Abraham gë kegalo
joolük to. Nyitë nyi ëgëchin sinamë bü ëm ruto.

23Ui mora boolo bü ëm morik rürik kotukula kaanamë odoo bë Abraham Lajar
ne duugëla duudo bë kaapatoku.

24Ëmbë rünamë bü Abraham ne mento, “Abo Abraham! ngom aya lakuka
okkë Lajar ne bük lakchë ëm ishi lo chiknyom gëlla ngok arrom rüyü doobë
doodü ëm dülük jimo laka, yo lëga ngo sokë mëdü sokkë yo rülakuma!”

25Ëgë dakkom Abraham bü menrük toku, “Oroh ë, mëëdi sitokuka, nokë turla
rëdak ogo no alënë yëra buppü ëm paato, rülachin Lajar bü alë maanë yëra
tëtë ëm paato, rünamë bü ijja sigi duuken bë duuduku okkë noü enrik ko ëgë
duudu kunna.

26Okkë buppü sokkëm pënamë, nokëla ngonuk penkolo uurü runë sibu go
doopen du. Si nokë bë indenë gaddëmchin, ëgë maalachin ngonuk lokë
aade në gaddëchin rablama.”

27Nyitë në nyi ëgë menrük sito, “Ëgë boolo, abo Abraham ngo nom rogu du,
Lajar ne ngok abo gë namë lo jilük jilaka.

28Lëga ë ngok achë abür ë angngo go duudu, buluchin endür ko mooko sogo
aama doobë menchü jimo toka.”

29Abraham ëgum menrük to, “Buluk lëga bë Moses la okkë nyijük gaddë
kaadu; büro gaddëm buluk agom ëm tagap simotoka.”

30“Ëgë mo, abo Abraham, ëmla bü mento, ‘Rülachin sinë gadë sokë aken go
chaaku boolo mum, bulu mëëdek rëkuna.’

31Abraham bü bü ëm mentoku, ‘Bulu Moses gëla nyijük gaddëk agomëm
tama boolo, sinë sokë aken gonnë gërëp dooku bëchin bullëm dooyü laku
maarë.’ ”

Luk 17

Rümur

(Mt 18.6-7,21-22; Mk 9.42)

1Jisu bü bük rëkolokë rëmin gënë gaddëm mento, Nyi gaddëm rümur rügë
në aalë duuku, rülachin yëkë lokë ëgë gadë gë aadu dü bü ëm aya mëëpa
ë.

2Yë sokë ajji në gadë sokë aken gonnëm rümur rümo duudü, bük lëga bë
lüdoh go lügu lo paklük gëlla shinë shilë lënyür boolokë ërlük nammë alë
yaarë.

3 Ëkë lëga bë aü ëm enbë silaka! Nonuk achë abür gonnë rümur rürë boolo,
bü ëm mensür toka, ogo bü mëëdek sirë kuëm, bü ëm paknyo bë paktokuka,

© 2008 by The Bible Society of India.

4Bü nonnuëm kanü gobë rümur rëbolo okkë kanü gobë nonuklo aakur rëku. Ngo mëëkur duukuna, ëmrë boolo no bü ëm paknyo bë pakji tolaka.

Mëëtin

5Kënamnam gaddë Rutum ne mento, Ngonuk mëëtin ëm kai yaamo laka.

6Jisu ëgum menrük sila mento, nonuk mëëtinë ajji në pëtu tumüh garü bë rübolo, nonu nuni sünë sim, bugëlla paata aralo lëttaka ëmbo lochin ngo nonnuëm rüjirë.

Rüra Nëgë Rübë Sisë

7Mëëka toka, nonuk lokë aken gonnë hall gurnë maalachin solar rëgë nago kaabolo. Bü rükü lokkë inchidola donam dotërëm, aü gë agër rüra dora nëm kaju aatok lëken gobë duudola dobam laju ëmrë dü?

8Ëgum pënamë bü, ngok donam ëm monotoka, ngok dodu tüdu ëm no aü ë duucho toka, okë kookü bë dola tüla bë ëmma rëdü?

9Bük mennam bë rüranë moji rüjirëm mëëyum silleela rüranëm koik maarëdü?

10Ëmbë nonuchin nonuëm rüdobë menlük nammëm rüngam robë nonu ëmsirë, Ngonu arë kaamanë rüranë gaddë, ngonuk rükor rüssë nyum ëm ngonu rüto.

Taik Në Nyidum Ürü Go Jisu Gë Mopoh Kunam

11Jisu bük Jerusalem bë indu ëm bü Samaria gëla Galili gë arüh si lokë inpekla into.

12Bü doolu golo aalük nammë taik nëkë nyidum ürü go kaarük sito. Bulu odoo lo dagdo to.

13Okkë kutola gomtë rubë Jisu ne mento, “Jisu! Rutum! ngonnuëm ai amar kaapa laka!”

14 Bü bullëm kaarë nammë mento, “Nonu innekuka okkë nyibuh gadë lo aü ë kaatom sitta kuka.” Ogo bulu inku nammë ëmmum bë dërëk sitoku.

15Buluk lokë aken gonnë, aü ëm poku nammëm enpa rëku ogo Yürnë ne gomtë rubë koik doola aakur toku.

16Bü Jisu gë alëlo lënë kumpër doola bü ëm koikto okkë bü Samaria lokë nyi gokuenyi.

17Jisu bü ëm takatoku, “Nyidum ürü buppü ëgë dërëk mae kularem? Nyidum kona gonnë yo golokudü?

18Sokë nyi këbë sokë dalë bë yëchin Yürnë ne koik takubë aaku maalare?”

© 2008 by The Bible Society of India.

19Okkë kookü bë Jisu bü bü ëm mento, “Gërëpla inne kuka, nokë mëëtin sinamë nom alë mokaku.”

Yürnë Gë Rëgëkoë Aakusa Lëga
(Mt 24.23-28,37-41)

20Lëken go Pharisi gaddë Yürnë gë rëgë deeko aloë yadü lodü aarë kunna ëmla taka nammëm Jisu bü menrük sila menjito, Yürnë gë rëgë dü ë kaabë sidubë aamarë.

21Ëmbë, rülachin nyi ë sigina duuduna ëmdu bëchin rümarë! okkë aëna duuna ëmdu bëchin rümarë! yo lëga ë Yürnë gë rëgë koë nunukë aralo duudu.

22Okë kookü bë Jisu bük rëkolo rëbë mingënë gaddëm mento, Tani Oroh ngok rëdak alo ëm kaalüdu, rülachin kaapa kuma dü alogo aadak ku.

23Nyi gaddë nonnuëm sëmbë mennë lokë kaarë, Alo bë, kaatoka! ëmbë maalachin, “Sogo bë, kaato ka”! Rülachin buluk kookülo jukmin pokmin gëma bëka.

24Yo lëga talë tolokë doorak ë goorë gonë lokë raklen rëm goorë gonëlo püüchinam garü bë, Tani Oroh gë alo ë ëmbë rürë.

25Rülachin bü yaaka në endür kaachoëm encho rë okkë sokë hürum gë nyi gaddëm rüpak nyopak kochorë.

26 Noah gë rëdak okë rünam garü chëëbë, Tani Oroh ngok alo lokom ëmbë rürë.

27 Nyi gaddë dola tüla nyimë laala, omë iila oroh chaala Noah gë ululo aalük do lobë rüto. Okë kookü bë puumië aato okkë bullëm buppü ëm enlup ngamto.

28 Lot gë alo ogochin sëmbë rüto, nyi gaddë dola, tüla, rëmin sila, okkë pukmin sila, dormin sila, liila pëla okkë namë naasu momenla rüto.

29Rülachin Lot gë Sodom ne innyo daklo, muglü ëmmë talë tolokë nyido garü bë hodola nyi gaddëm gukë ngam lükto.

30Tani Oroh gë nendak jaa ëm ëmbë rürë.

31 Ogo alo ogo namë mülolo duunë namë aralokë yëku yëra ëm laaku lapë ëmla rüma bëka. Ëmbë dada rükü lokë rënnëchin yëra ëm laaku lapë ëmla rüma bëka.

32 Lot gë nyimmëm rünamëm mëëka toka!

33 Yë dü aü gë amür turnam ëm kachü silapë mëëdu dü bü ëgum ngeemorë, okkë yë aü gë amür turnam ëm ëpak yaarëdü bü ëgum kachü yaarëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

34Ngo nonnuëm mendu, ogo ayoh ogo nyi, anyi go yupko aken lo yupla doorë; ëmbë doodakkom akennëm laarë okkë aken gonnëm ëpakrë.

35Nyimë anyi go doloh hübisila dagrë rülachin aken gonnëm laachü rë okkë akennëm ëpakrë.

36Nyi anyi go rükülo rëbi sirë; rülachin aken gonnëm laarë okë aken gonnëm ëpakrë.

37Okkë bulu menrük sila bü ëm takato, “Yo lodü Rutum?” Ogo bullëm bü menjito, “Yo lo sima go doorë dü, ogo hugin gaddë jardum sirë.”

Luk 18

Nëli Tumbo Gola Këba Baaranë Golo Menrü Sinam

1Jisu bük rëbëgënam gaddëm kumnam ëpak maabë kumbë sidobë ëmla menrü sinam go menjito.

2Bü mento, Taon golo Yürnë nechin okkë nyi këbë yëmchin boso mëëgë simanago ukil këba baara në nyi go duuto.

3Ogo taon ogo dada nëli tumbo go büklo aayar doola mük lërü bë rüla gënënaanë lëga ëm menyaar nago duuto, Mü menbëto, ngok anek sinam nyi asim mendam jilaka ëmyaar to.

4Lëken lënyi gonnëm mü ëm rora sito, rülachin bü aü ë kookü bë mëësito, ngo Yürnë nechin bosoma okkë nyi këbbëm yëmchin boso bë mëëgë sima doobëchin,

5Si nëli tumbo sigi ngom mennyap yaardu, mük rëtuë denda bë rëken bë rëdobë ngo mendam jido bë kaajirë, ëgë maabolo mü ngom ëmbë apinamin bë aapë simarëku.

6Okë kookü bë Rutum bü mento, tukda bë makala menmanë këba baaranë nyi okë mennam ëm tagap tolaka.

7Okkë Yürnë ne loodak yo dak bë kapgunë gaddëm bü bük gëbë urlennam nyi gaddëk lëga bë tugda në rüggo ëm rüji marëdü?

8Nonnuëm ngo mendu, bü buluk tugda në rüggoëm büba bë kaajirë. Ëmbë rüdakkom yadü lo Tani Oroh ë aarë kudü, tani mooko sigim mëëtin sidokubë paarë kudü?

Parisi Okkë Dodin Urnë Gadëlo Menrü Sinam

9Aü ëm dërëk nëbë mëësinë okkë nyi këbë buppü ëm yo mëëgë simanë nyi atu gonë lëga bë Jisu bü sim menrüsinam agom sim menjito.

10Lëken go nyi anyi go Jius gaddëk Yürnë ne kumko namë lo kumtëbë into. Aken gonnë Pharisi go okkë aken gonnë dodin laara nago.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Pharisi ëgë dagdëkla dagra sidola kumto, ngo Yürnë nom koikdu, ngo kubmanë, ngo Yürnë gë Ayon ëm rümur maanë, nyi këbë gë rünam garü bë nyiik nyimmëm kaaboh maanë. Nom koikdu, ngom dodin laaranë ambë rümamonam lëga bë.

12Ngo alo kanülo loonyi go doma tüma bë duudo okkë ngok paanam lokë dohom baag ëm jidu.

13Rülachin dodin laaranë bü kookülo dagla kaarëp chin maabë mëëdükla dagto. Okkë mento Yürnë, rümur guunyü gënë ngom ai amar kaapa laka!

14 Nom ngo mendu, ëmla Jisu mento, Dodin laaranë bü yadü lo namë inku badü Yürnë gë kaagalo alëdu. Rülachin Pharisi ëgë Yürnë gë kaagalo alëma. Yë bulu aü ëm chesi duudü bullëm Yürnë anni morëku, yë bulu aü ëm anni bë mëësidunë Yürnë kai doobë morëku.

Ome Anni Në Gaddëm Jisu Gë Rülibongo Murlüknam
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

15Nyi gaddë ome ëkë Jisu bük alak ë mamgë doobë ëmla aagë to. Ëgëm bë rünam ëm kaagë rëlla rëmin gënë gaddë bullëm ropak to,

16Rülachin Jisu bü ome gaddëm goggë rëlla mento. “Ome gaddëm ngok sogo aamo toka mentum yooka. Yë nyi gaddë ome anni në garü bë rüdudü Yürnë bullëm rëgë lüdo.

17Higim mëëgap laka! ome garü bë yëdü Yürnë gë rëgëkoëm torük sima duuna yaddü lochin turyar nammëm paamarë”

Nyitë Në Nyi
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

18Jius lokë rutum në aken go Jisu ne takato, “Alë runë saar, ngo turyar namëm paado bë yo chë alënago rüru kendo?”

19No yo bë ngom alërunë ëmduna? ëmla Jisu bü menrük sito, Yürnë gë dalë bë yëchin alënë kaama.

20 No niitom gaddëm chensidu; Nyijür yaame kaaboh la rümur simabëka; nyi pakë maabëka, dotcho yooka, mënam mëmin gëyoka, nokë anë abboëm achibë paklaka.

21Buppü ëgum, “Ome lokkë ngo rücha duuna, ëmla bü mento.”

22Jisu bü tagëlla yaame nyi ëgum mento, “No ijjachin aken go püma kambë du. Nokë yëku yëra doonë buppü ëm pukgëlla open aatur gadë lo ortoka. Ogo nokë taayo mooko tokë naasuë addü rënna. Okë kookü lo aado la ngok inkolo inmin gëtoka.”

23Nyi ëgë ëgum tarë nammë haachika, yo lëga bü yëku yëra ë yaaka bë doonë gobë rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Jisu bü bü ëm kaasi dookula mento, “Yürnë gë rëgëkolo nyitë në aatë
nammë aala ruma nammë!

25Jijja lokë menrëm, nyitë në nyi ë Yürnë gë rëgë kolo aadu bërrëm, ut gonnë
pisi aru golokë inpek nammë inken yaarë.”

26Ëgum tanë gaddë takato, “Yë kudü ëmbë rürrëm turla dekunë?”

27Jisu bü menrük sito, “Nyi gë rüla maanam ëm Yürnë gëlo rülado.”

28Ogo Pitor bü ëm mento, “Ngonu nokë rëkolo rëmin gënam lëga bë
nammëm ëpakto.”

29Ogo Jisu bullëm mento, “Ngo nonnuëm alë jaabë menjidu,” “Yë dü Yürnë
gë rëgëko lëga bë nammëm, nyimë, achë abür, anë abo, aaji olo gaddëm
topak rënna.

30Ijja gë rëdunam sokë kai yaanë rülibongo ëm paarë. Okkë bulu kookülo
turyar nam hünamëm paarë.”

Jisu Bük Sisë Baab Ëm Lëum Naabë Mencho Nam
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

31Jisu bü nyidum ürü gola anyi ëm laadek paala bullëm mento, “Ngonu
Jerusalem indak, okkë Tani Oroh ngo nyügre gadë gë ekgapla anam lëga
ëm jijja morë.

32Bü ëm nyi këbë gë alaklo tolük rë, okkë bü ëm rülu rüleela, tachur ë
churkapla morikla rüchorë,

33Okkë bulu bü ëm sitchëk sinnyëkla mola dëmrë okkë mokë rë, rülachin
loum naakolo bü turkur rëku.”

34Rëbë mingë në gaddë ëgum yo gochin tachen maato. Sokë lëga ë buluk
lokkë chenchi maako lo dooto, okkë bü yo lëga ëm mendu naadü bulu
ëgumchin chenchi lamato,

Nyükma Tola Kogo Nëm Jisu Gë Mopoh Kunam
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

35Jisu gë Jerikho lo aanük dakku ogo, nyükma nago bëda bëgumlo kobëla
duuto.

36Nyitü nyilo gë luurë jarë ogo yo bë rüdu naadü ëmla bü takato.

37Bulu bü ëm Najarath lokë Jisu indu ëmla menjito.

38Dabid gë oroh! Jisu! ngom paknyo bë pakla bëka! ëmla kula gogto.

39Bëda lokë innë gaddë bü ëm atcho bë duutoka ëmla mentum takato.
Rülachin bü dutë yaabë kukikto, “Dabid gë oroh! Ngom paknyo bë pakla
bëka!”

© 2008 by The Bible Society of India.

40Jisu bü ëgum tala daktudola nyi ëgum büklo aagë doobë menlükto. Nyi
ëgum aanük mogë doola Jisu bü bü ëm takato,

41“Ngom no nokë lëga bë yochë go rüji laka mëëduna?”

“Rutum, ngo kaapa lüüdu,” ëmla menjito.

42Jisu bü bü ëm mento, “Nokë anyik ëgë nyükpo lakuka; nokë mëëtin sinamë
noü ëm mëëpoh sitoku.”

43Bük anyik ë nyükpo la kaapa rëku ogo büba jaa bë bü Jisu gë inkolo inmin
gëdo kula Yürnë ne koik toku, nyi buppü ëchin ëgum kaagëlla, buluchin
Yürnë ne koik toku.

Luk 19

Jisu La Jakias

1Jisu Jerikho ne inpekla into.

2Ogo Jakias ëmnam dodin urnë go rutum bë rüla nyitëla duuto.

3Jisu ne yo garü nagodü; Ëgum kaaru lapë ëmla mëëto; Rülachin bü amdë
nam lëga bë nyitü penko lokë kaachi mingë lamato.

4Ëmbë rünamë bü nyitü lokkë jukcho doola Jisu gë innamëm kaalëpë ëmla
buri totë sünë sücho golo gachala duuto.

5Yadü lo Jisu sücho dooko ogo aalük badü, bü kaadu gëlla bü ëm mento,
“Jakias, büba bë iito kuka, Ngo nokë namë lo silo duulük rurë.”

6Ëmbë rürë ogo bü büba jaa bë lido kula bü ëm alërubë kaarük sitoku.

7Buppü nyi ë ëgum kaarë nammë mengur to. “Bü rümur ajë gënë gë nyibo
bë rüdue,” ëmla mensi menrup sito.

8Rülachin Jakias bü dagrëp daadola Rutum ne mento, “Rutum kaasitola, ijja
ngo ngok yësi yëra atu, gonnëm open aatur gaddëpë jirëku okkë ngo yëm
yo go mëkup rukub tubolochin ngok kubnam robnam murkoëm tëmpi yaa go
jitëmla jikur kulëpë.”

9Jisu bü bü ëm mento, “Silo tushü baalë nammë sogo namë sogo aalük du,
yo lëga si nyi sigichin Abraham gë oli ë.

10 Lëga ë Tani Oroh ngo ngeenëm machü laku ëgum tushü baalë taabë ëmla
aato.”

Ain Saanür Lo Menrü Sinam
(Mt 25.14-30)

11 Nyi gaddëk ëgum tagapla duudak ogo bü bullëm menrü sinam go menbë
jito. Yo lëga bük Jerusalem nëchibë aanük rëku ogo Yürnë gë Rutumla
rëgëko lëken gobë nentrëkuna ëmla mëënyato.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ëkë lëga bë bü mento, Nyigü solo go odoo doolu golo indola aü ëm roja bë urlük kolleela aakur dooku bë ëmla mëësinago rëto.

13Ëmbë rünamë bü bük agër rügur në ürü go goggëla bullëm ain saanür chürrü go jito okkë bü mento, Ngok aakuma tëttë lobë sim ain sim momü deekolo agër rünë toka.

14Rülachin bük rëgënam nyi gaddë bü ëm agto okkë bük kookülo nyi inmin gëmo la, sim nyi sim ngonuk roja bë rümo yooka ëmla menlükto.

15Ëmbë rüdakkom bü ëm roja bë urlükla bü namë lo aakur toku. Ogo bü bük murko ain jilükla agër rümonam gaddëm, okë murko okë yadü go momü rümü paakudü ëgum kaaka kulëpë ëmla gogto ku.

16Jicho yaaru nammë aala mento, “Saar,” ain chürrü lokë chürrü goda paatëm to.

17Alë rubë rüpa, ëmla bük rutum ë, No mëëyum nam rügurnë no alërudo ëmla menrükto! yo lëga no anni në yëra lokëchin mëëgap ruuto, ëkë lëga bë no taon ürü go rutumla rëgë laka.

18Anyi naanë aala mento, saar, nokë ain chürngo lokë chürngo goda paaben yaala paatu.

19Ogo bük rutum ëgë mento, “No taon angngo gonnëm rëgëlaka.”

20Okë kookü bë rügurnë aken gonnë aala mento, saar, siina nokë ain jinamëku ngo ejë ajëk golo yëkkërla achü tuunam ë.

21Ngo nom bosoto, yo lëga no nyitor soor në nyi go. No aü ë rügë mengë nëbë rüma doola, ali ano nenkunëm laabik nyumnë ëmto.

22Büëm rutum ëgë menrük sito, Ngo nom atü maanë agër rüranë! nom noükë agom si okë maka narë! Ngo nyitor soor nyi ë! ngok rümanamëm ngo laado kubë okkë ngok liilük maanam ëm no ngom gachü dooku bë chendo naarëm.

23Ëgë boolo, ngok aakur rëkkuëm yaaka yaago paapek dooku bë ëmla no yo lëga noükë murkoëm momü nende kolo amanammë ela?

24Okë kookü bë bük nëchi lokë nyi dagmin gënë gaddëm mento, sim ain achür sim bük sokkë laagë rëkula ain chürrü doonë lo jitëm geka.

25Rülachin bulu bü ëm mento, “Saar,” bü këlo saanür chürrü go doobë sidu!

26 Ëgum bü menrükto, Nonnuëm ngo mendu, yaaka go doonë nyimü ëm yaaka yaabë jitëm rë; Rülachin yo gochin kaama nëm anni dootë nëmchin laarek rëku.

27Rülachin, buluk taayolo ngom roja rümo lüma bë nyiroh bë yë rüdudü ëgum sogo laala ngok kaaga sogo papak toka!

© 2008 by The Bible Society of India.

Jisu Gë Jerusalem Lo Rügumla Aanam
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

28Jisu bük ëmbë menro bë, bü Jerusalem lobë incho gëla into.

29Bük Bethaphage okkë Bethani ëmnam doolu nëchi gë olib ëmnam Moodi lo aalük rëku ogo, bük rëbë gënam nyidum anyi go, menlük gëlla incho moto.

30“Nonyi aatup gë doolu alo inneka, ogo inchirëm nonu nyi duuka maanam Soküh ao go rüla apabë kaaparë. Ëgum sarla sogo boa tokuka.

31Aken gonnë nonnuëm, Yo rüla nonu ëgum sarduna ëmrë boolo, bü ëm mentoka, Rutum bü sim mëëdu ëmtoka.”

32Inmonam gaddë bük bullëm mennam chëbë paato.

33Bulu soküh ao ëm sarlendak ogo okë ato ëgë bullëm takato, “Nonu yo rüla soküh ao ëm sarduna?”

34Bulu ëgum menjito, “Rutum bü sigim mëëdu,”

35Bulu ëgum Jisu gëlo boala okë taayolo ejë puulükla Jisu ne ogo duumoto.

36Bük indak ëm nyi gaddë bëdalo ejjëm puujë jito.

37Bü Olib moodi lokkë iikunë bëda ogo inlük rëku ogo rëbë mingënë gadë gë rëbamnam nyitü buppü ëgë bulu rürüsinyo rünam gaddëm kaanam lëga bë Yürnë ne hürga rubë koikto.

38 “Yürnë gë amin lokë aanë roja ë rülibongo ru ë! jurup bë rëgënë okkë taayo lokë lou ë!”

39Këba okë rënë Pharisi anyi gonnë Jisu ne mento, “Saar,” nokë lokë rëmin gënë gaddëm atcho bë jurup doobë mentoka!

40Nonnuëm ngo mendu, ëmla Jisu bü mento, Bulu jurup boolo, lüchaktarak okkë nëmü nësük anü ëchin gogrëprë.

Jerusalem Gë Lëgalo Jisu Gë Kapnam

41Jisu bü Jerusalem, taon ëm aanük doola, kaagë doola kapto.

42Okkë bü mento, “Nonu silo chensi nage boolo yadü nago rëken nammëm paado lappe! Rülachin ijja ëgum kaapakuma!

43Nonnuëm nonuk nyimak ë aado la rumgo chegola okkë inlen chaalen moma bë tumla adü alo ë aarëku.

44Bulu nonnuëm nonuk rabgo araloi pakërë, okkë nonuk rëko atam ogo ülü lüchak gochin doomo maadü aloë nonuklo aarë, yo lëga Yürnë gë nonuklo aalük saëm nonu aloëm chensimaato!”

Jius Gaddëk Yürnë Ne Kumko Namë Lo Jisu Gë Aanam
(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

© 2008 by The Bible Society of India.

45Okë kookü bë bü Jius gaddëk kumko namë lo aala okë korë pachë rüla
duunë gaddëm minpak nentoku.

46 Bü nyi gaddëm mento, si sëmbë ektu, “Ngok nammëm kumko namë bë
rürë, ëgëlachin nonnu ë sim dotcho kasi në tüpom dopom kobë rügëdu!”

47 Okkë loodak bë Jisu Jius gaddëk Yürnë ne kumko namë lo dooyü menji
to, ogo nyibuh buutë, Ayon mentomnë gaddë okkë kumko namë okë kainë
gaddë bü ëm mokë doobë ëmla pinnyapto,

48Rülachin buluk ëmbë rüdeko bëda paama to, yo lëga nyi buppü gaddë bük
agom gaddëm dinchi bë tagapto, gomken gochin ëpak lümato.

Luk 20

Jisu Gë Chennam Lërü Ëm Hüka Nam

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

1Alo go Jisu bü nyi gaddëm Yürnë ne kumko namë lo niitom menyür la okkë
taken na niitom ëm menjila duudak ogo nyibuh buutë gaddëla Ayon mentom
në saar gaddë nyi kainëkë aagë sila lëken gobë büklo aato.

2Bulu mento, “No yo në chennam lërü lokë sim agër sim rüduna?” “Yë dü
nom sim sëmbë rüla doobë jitunë?”

3Bü menrük sito, “Ngo nonnuëm agom go takadu. Ngom ëgum menji laka,

4Jon gë Baptis jinamë taayo tolokëre ma nyi gadë lokkëre?”

5Bulu buluk aralo taka sidola mensito, “Ngonu yo ëmsa dü? Ngonu ‘Yürnë
gë tolokë ëmbolo,’ bü menrë, ‘Nonu yo lëga Jon ne jijja bë mëëmato?’ ëmla
taka rë.

6Okkë ngonu ‘Tani lokkë’ ëmbo lochin nyi buppü ë ngonnuëm ülü lokë gërë,
lëga Jon bü nyijük go ëmla menjito.”

7“Ëgë yo lokkë dü rüenë ngonu chenma”, ëmla bulu menrükto.

8Jisu bü mento, “Ëgë boolo yo në chennam lërü lokë sim agër rüdudü
ngochin menji maarë.”

Dotak Jila Rükü Rünë Nyi Lo Menrü Sinam

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

9 Bü nyi gaddëm menrüsinam agomëm menjito; “Nyi gonnë rükügo dooto,
ëgum dotak jila rükü bë rünë nyi gadë lo jipala odoo ko mooko golo yaaka
go rënyoto.

10Ali ano laachüdü loku nyi ëgë agër rüranëm dotak jila rükü rünë nyi gadë
lo, ali ano atu gonnëm laadokubë ëmla buluklo inmoto. Rülachin dotak jila
rükü rünë nyi gaddë bü ëm dëmgëlla aro bë inmotoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Bü aken gonë rüranëm inmo tokuda, rülachin rükü rütin në gaddë bü
ëmchin dëmla morik rünyo gëlla aro bë inmotokuda.

12Bü lëum naabë aken go inmo tokuda, ëgum bulu modür gëlla ërpak jito.

13Okë kookü bëku rükü rutum ëgë mensika, ‘Ngo yo rübbolodü? Ngo ngoük
oroh aya yaaru nammëm inmo rë; bulu bü ëm kaabolo tarë kulëpë ëmla
mëëdo!’

14Rülachin dotak jinë nyi gaddëbü ëm kaapakunamë agomëm menruh
sichola ato. Bulu mento, ‘Sigi kuna rutumla dodekunnë, kaju bü ëm mokë
laju, ogo ngonu rutum lërübë rüsi rëku.’

15Ëmbë rünamë bulu bü ëm rükü gë agum lo pakë gëlla ërlentoku, ogo rükü
rutum lërü ëgë bullëm yo go rürë kudü?” ëmla Jisu bullëm takatoku.

16“Bü aala dotak jinë nyi gaddëm, pakë kapak gëlla këbë nyi golo rükü ëm
jirëku.” Ëgum nyi gaddë tarë nammë bulu mento, “Ëmbë rüru maabëka
Yürnë!”

17 Jisu bü bullëm denda bë kaasidola takato, “Ëgë boolo sëmbë eknam sokë
lëga ë yo ëdü? ‘Lüpum pumnë gadë gë mëëpakla darpak nam Ülü ë pumgü
lërü bë rükaku.’

18Ogo ülü okë holük në buppü ë amin bë rürë, rülachin lütë okë ojap nammë
kuda pëmmür pëkik bë rürë.”

19Ayon saar gaddëla okkë nyibuh buutë gaddë bü ëm segor doobë ëmla age
maküto, yo lëga bulu menrü sinam agom si ngonnuëm mengë duunam ë
ëmla bulu mëësito. Rülachin nyi gaddëm bulu bosoto.

Dodin Pota Urkolo Jinam Lëga Ëm Takanam
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

20Jisu ne enggap nëbë ëmla alë bë dëmëënë garünë nyi ëkë Makki bë bulu
tolükto. Bulu Jisu gë mennam agom alë maanë gadë lokë gagla bü ëm rutum
lanë gadë lo okkë Rom Gobornor gëlo jilük lapë ëmla mëëbamto.

21Ëmbë rünamë nyimak makki gaddë bü ëm takato, “Saar, no alërunë
agomëm menyür rüyürla rënamëm ngonu chendu, okkë no mengu rüngu ya
menma, rülachin Yürnë gë jijja bëdalokë agom ëm mengë du.

22Kaisar ne dodin urjinammë jidin ëdü ma jidin maadü?”

23Rügërëla Jisu bü buluk puknyi sinnyi bë rukub nammëm chensidola bullëm
mento.

24“Ngopë nogdi achür go kaatom toka, yëkë nyimaa ëla okë nogdi ogo
dooduna?” “Kaisar” gë ëmla bulu menjito.

25Bü ogo bullëm mentoku, “Ëgë boolo Kaisar gë yëra ëm Kaisar bë jitoka
okkë Yürnë gë yëra ëm Yürnë bë jitoka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

26Bulu bü ëm bük këbalo nyi gaddëm menrüknamëm tala kublük lamato. Okkë bük menjinam agomëm tala, bulu atcho bë duutoku.

Siko Lokkë Turkur Kunam Okkë Nyimë Nyilo Laamin Sikunam Lëga
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

27 Turkur nammëm jijja ë mëëmanëkë Sadusi atür go aala Jisu ne takato.

28 “Saar,” ëmdola bulu hükato, “Moses bü ngonnuëm sëmbë ekjituda, nyi aken gonë lokë achë ë nyimmëm aaji oloh kaamabë sinyola rübolo abür ë ëgum nyimë ëgum laagë rëkula bük sinyo në achë okë lëga bë aaji oloh oji mola dooku.

29Ijja achë abür ë kanü go duuto. Achë yaaruë nyimë go laato ëgë aaji oloh kaamabë sinyoka.

30Anyi naanëchin ëmbë rüka.

31Ogo aum naabë ëmbë nyimë ëgum laala rünnë lëyü bëi sinyola rüka okkë kanü naanë laanëchin aaji oloh kaamabë sinyoka.

32Kookü bëku nyimë ëgëchin sika ku.

33Ijja ëgë boolo, kanü okë nyimë bë rünë mü, turkur dak alolo yëkë gë nyimë bë mü rürë kudü?”

34Ëgum Jisu menrük sito, “Silo mëro gë nyi gaddë nyimë laala okkë nyilo rüla rëdu.

35Rülachin nyimmëchin nyilo ëchin aade kunë turkur düku alolo turkur deekunë nyilo nyimë bë rümarë.

36Ogo bulu sima rëku, yo lëga bulu Yürnë gë lampoh garüb rürë. Bulu liiluk kunë nyi bë rünamë, Yürnë gë aaji oloh bë bulu rürëku.

37 Sinam lokkë liiluk kunam lëga ëm Moses büchin bërok rubë kaatom jitu, Yamdü lo Ëmë hürnë ëmkolo bü Rutum, ‘Abraham, Isaak, okkë Jakob gë Yürnë, ëmla mentu.’

38Bü sinë gadë gë Yürnë mo, rügë rëlla turnë gadë gë Yürnë nyum, yo lëga bük lokë nyum buppü gë turnamë.”

39Ayon saar atu gonnë ëgum tolük doola mento, “Saar, ëgë jijja du!”

40Okë lëga ë yëchin bü ëm hüka nyompak lapë ëmla mëëlanë nyi kaamatoku.

Kristo Gë Lëga ëm Takanam
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

41Okë kookü bë Jisu bü bullëm mento, “Bulu yo garü bë Kristo bü Dabid gë oroh ë ëmdunadü?

© 2008 by The Bible Society of India.

42Dabid bü aü ë niitom boilo sëmbë mento: ‘Rutum bü ngok Rutum ne mento;
ngok lakbëk lo duutoka.

43 Nonuk nyiroh gaddëm ngok alë lëtam chompüklo tujepma tëttë ëm.’

44Dabid ‘Rutum ë’ ëmdu; ëgë boolo yo ëmbë Kristo bü Dabid gë aaji oloh bë
rüpo rënna?”

Ayon Saar Gaddëm Jisu Gë Ronam
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

45Buppü nyi gë tangakla duudak ogo Jisu bü ëm rëbëmingënë gaddëm
mento.

46“Ayon saar gaddëm ensi tolaka. Bulu laklük ejë hobor nëm gëla ingo lüdu,
korë pachë rükolo nyi kumrük siko lüdu, okkë kumko namë lo aala alë
yaarunë duuko ëm machodo okkë doko tükolo pakdeko manyapdo.

47Bulu tumbo gaddëk nammëm laarek rekkam do okkë kaaru taru doobë
ëmla aho rubë kumnam ëmchin kumdu! Bullëm morik chikek ë majja yaado
bë morë!”

Luk 21

Nëli Tumbo Golok Doka Lüknam Lëga
(Mk 12.41-44)

1Jisu bü kaala duunamë, nyitë nyi gaddë buluk doka lüknam ëm Yürnë ne
kumko namë gë doka lükgë Jompa lo lükdo bë kaato.

2Nëli tumbo oken gonnëchin saalü chürnyi gonyum doonëm lükmin gëdobë
bü kaato.

3Jisu bü menlenka, “Ngo nunnuëm jijja ëm menjidu. Si open nëli tumbo si
buppü lokkë kai yaaru bë lükgeba.

4Si nyi buppü si doka amenëm buluk aü ë kaadu la lükto; ëmbë rünamë nëli
si open ë maanyü doolachin müklokë donë saëm jingam lükto.”

Jerusalem Gë Bëkyak Kussëm Jisu Gë Menjinam
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

5Bük lokë rëbë mingënë atu gonnë kumko namë sim yadü nago kaaken runë
ülü lokë Yürnë jinyobë amen jinam lokë püpa nammë ëmla mento. Rülachin
Jisu bü mento,

6“Nunuk ijja gë sokë, sëmbë kaanam garü bë ülü taayolo ülü ë kumtëm
kumpo sima dü alo go püürë. Ogo ülü buppü ë bëkyak bëkchakla püsak
pürak gobë rürëku.”

Mëëdür Moso Okkë Morik Rürik Sa
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

© 2008 by The Bible Society of India.

7Bulu takato, “Saar, yadü lo ëgë buppü rüdenë gadë ëgë jijja tarëko? okkë ëgë rüdü gadë lo yo në rürü sinyo go aatë rënna?”

8Bü menrük sila mento, “Nonnuëm mëdela ensilaka, yo lëga yaaka në nyi ë ngok amin ëm minsila, ‘Ngo kuna Jisu ë!’ ‘Püdü ë nëchi duukuna!’ ëmla menrë bullëm jijja bë mëëma bëka.

9Nonu nyidu nyimak gaddëm tarrëmchin boso bë mëëyoka. Buppü rürü rüma sigi rücho rurë. Rülachin rëtür aloë ogochin püümadu.”

10Okë kookü bë bü bullëm mento, Ope ope sida pamin sirë, mooko rëgënë aken aken ë pamin sirë.

11Okkë bosorunam moodüh moobüh, doma yarë okkë chili rampen ë chügo doogo lo püürë. Okkë talë tolokë arüsinyonë bosonammë aarë.

12Rülachin sokë rüchobë bulu nonnuëm sela morik rünyola rürë. Bulu ngok lëga bë nonnuëm kumko namë gadë lo, patëk lo selükla, gobornor okkë roja gëlo jilük rë.

13Ëgë ngok lëga bë nonnuëm buluk penkolo menken sinë naanë bë rürë.

14Rülachin nonuk asin aapukë aü ëm yo ëmbë mennge sissadü ëmla mëëdür siyoka.

15 Lëga ë nonnuëm agnë gaddë yëchin menrük sila maanam mëëchen nam ëm nonnuëm ngo jirë.

16Nonuk aü gë anë abo, achë abür, rumtum, ajen arum gaddëchin mëëru monyo la nonnuëm atu gonnëm bulu pakërë.

17Nyi buppü ë ngok lëgalo nonnuëm agrë.

18Rülachin nonuk dumpo lokë adum dumso gochin mopak maarë.

19Nonuk mëëgap sikolokë nonuk turnam ëm paasirë.

Jerusalem Gë Ngekusa Ëm Jisu Gë Mencho Nam
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)

20Yadü lo nonu Jerusalem ëm sipai ë daggo doobë kaarë kudü nonu ogo chenla kuka ngeegë naanë nëchi duuku ëmla.

21Ëmbë rürrëm Judia lo rënë gaddë moodi bë keggëlaka, taon lokë rënë gaddë kellen gëlaka, okkë doolu lokë rënnë taon lo aalük yooka.

22 Yo lëga sigi gadë si ekla anam agom ëm jijja bë buupü gënë naabë morik rükek dü ë.

23Ungnga gënë okkë achu tümonë nëli gadë gëbë yadü go ëgë alo gadë ëgë bosonambë rürëna! ogo mooko ogo atu are ë rüla nyi gadëk taayolo Yürnë gë marlü ë püürëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Bulu roksë arek lo sirë, okkë ope rëgo buppülo pakbo bë sekorë. Jerusalem ne nyi këbë gaddë laabin laakak rë, okkë buluk dügo logoë gooma dabë ëmbë bulu rëgërë.

Tani Oroh Ngok Aaku Sa
(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

25Okkë doonyi, poolo okkë Takar gadë lo angu bë rürü sinyo rülenrë. Okë lëga bë majja bë kainë doogum doorüh okkë sibuk rachek ë shinë silë lokkë rürë okkë mooko buppü lokë nyi gaddë boso rëku okkë mëëdür rë.

26Tani mooko sogo yo go rüa tado dü ëgum nyi gaddë boso songakla duurë. Lëga ë doonyi, poolo, takar ë inbë kolokë inkumaarë.

27 Ogo Tani Oroh ngo ngok kai rubë tornam okkë tornam lou bë doomü lokë aarëku.

28Yadü lo sigi rürëp rëkudü ogo no dagrëpla kaarëp toka, nokë tushü baalë nammë nëchi rëku ëmla chensi tokuka.

Kukcho Sünë Lokë Kaachen Sinam
(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)

29Jisu bullëm menrü sinam go menjito, Kukcho anü ëmla sünë buppü ëm kaasi toka.

30Yadü lo nësük nëmü gë arin ë rinlen rëkudü nonu dügo logo gë düur ë aadu ku ëmla chensi duuku.

31Ëmbë yadü lo nonu sim gadë sim rüdobë kaarëdü Yürnë gë rëgëkoë nëchi duuku nyi ëmla chensi laka.

32Ngo nonnuëm jijja bë mendu, aade në yëra buppü ë aangam ma tëttë ëm bërok bë si hürum sigi ngemarë.

33Jisu mento, mëdo sichü nyi ë sigum mëyoh nyorë, rülachin ngok gomu si yaddü lochin sigum mëyoh lamarë.

Dinchi Bë Enbë Sissa Lëga

34Enbë silaka, ëgë maabolo nonuk asin aapuk gë hai bë rüla tükum dokum sila yo boso këno kaamabë duungak sidak ëm ëgë alo ëgë odüh sogum honam garü bë aade la.

35Yo lëga sigi tani mooko taayo sokë duunë buppülo aalük rë.

36Nonu sëmbë rüdü buppülo aalük maado bë okkë Tani Oroh ngom dagrük sila doobë dinchi bë enbë siyarlaka okkë kumyaar silaka.

37 Alo dükü bë Jisu bü Yürnë ne kumko namë lo indola mentomto, okkë ayoh dak bë Olib ëmnam moodi lo yuplük doobë ëmla inyaar to.

© 2008 by The Bible Society of India.

38Okkë nyi buppü ë aroh komchi ëm bük dooyü tatë bë Yürnë ne kumko namë lo into.

Luk 22

Jisu Ne Pinnam
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Jn 11.45-53)

1 Ütü ëm opop lükma bë dodü Inbo donam güdü ë ijja aanük toku.

2Okkë nyibuh buutë gaddëla Ayon saar gaddë Jisu ne sedobë ëmla mëëto rülachin bulu nyi gaddëm bosoto.

Judas Iskoriot Gë Jisu Ne Kubji Lapë Ëmla Torük Sinam
(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)

3Ürü gola anyi lokë aken gonë, Judas Iskoriot ëmnam gëlo ogo ui ë aalük to.

4Okë kookü bë Judas bü buutë rutum gadë lo okkë Yürnë ne kumko namë ëm kaara në nyigom gadë lo inla yo chëëbë bü Jisu ne kublük larë dü ëgum menji sito.

5Ëgum bulu alë rubë mëëla bü ëm murko jido bë torük sito.

6Judas büchin ëgum torük sila, okkë nyi kaamabë Jisu ne buluk alaklo selük jido bë ëmla penko manyap to.

Inbo Donam Güdü Ëm Dodo Bë Jisu Gë Rügë Nam
(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Jn 13.21-30)

7Ogo opop lükma bë ütü ëm dodü okkë bembo ao ëm palük dü güdü Inbo donam güdü alo ë loolük to.

8Jisu bü Pitor nela Jon ne inmo gëlla mento, Innela ngonuk Inbo donam güdü ëm dode koëm ruuno chootaka.

9No yo lo ngonnuëm ruuno chootaka mëëdo? ëmla bulu takato.

10Jisu bü mento, Nonu doolu golo aarëm nyi go ishi püchü joobë sinë go nonnuëm inrük sirë. Bük inko namë lo inmin gëtoka,

11Okkë aado la namë lërü ëm mentoka, “Saar” bü takadu; yo lodü nyibo duudeko namë ara ë, okkë ngo ngoklo rëmin gënë gaddëm lëken gobë Inbo güdü donam ëm dobam side koë?

12Bü nonnuëm taayo yaalo uutë runë apür go yo buppü ë doongam sinë go kaatom rë. Ogo nonu ruuno chootaka.

13Bulu inla Jisu gë bullëm mennam chëëbë yëra ëm ruuno to. Ëmbë rünamë bulu Inbo donam güdü ëm ruuno to.

Rutum Gampu
(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kor 11.23-25)

© 2008 by The Bible Society of India.

14Dodü rëku ogo, Jisu bük kanam doobë rëbë gënam gaddë dotëbë Tebul
lo duugoto.

15Ogo bü bullëm mento, Ngok mëëdür gënam ë aama dabë sim Inbo güdü
doonam sim dobam sidobë mëëdu.

16Yo lëga, “Ngo nonnuëm mendu, Yürnë gë rëgëkoëm kaapama tëttë ëm
ngo sim lëken goda dopa kumarë.”

17Jisu bati go laarëp gëlla Yürnë ne koikto, okkë mento, “Laageka nonuk ara
ogo orsila tütoka.

18Yo lëga ngo nonnuëm mendu Yürnë gë rëgëkoë aama yëër lobë sim ola
sim tüpa kumarë.”

19Okë kookü bë ütü ëm laala bü Yürnë ne koikto okkë pentu gëlla ëgum
bullëm Jidula mento, “Sigi nonuk lëga bë jisinam ngok amür ë; Sim ngom
mëëpa bë gënë bë rübë laka.”

20 Ëmbë dokor ëm doro bë, bü bati ëm laadula mento, Sigi bati sigi nonuk
lëga bë billük nam ngok iyi lokë ali Daapo ë.

21 Rülachin, kaatok! Ngom pinkup në nyi alak ë ngok dodeko si duubam
sidu.

22Tani Oroh ngo ekla anam garü bë rürë, rülachin bü ëm gëru bëënyo në nyi
bük lëga bë mëëdük ë!

23Ogo buluk arasi lo aü aü ëm ëmbë rüdenë yë dü ëmla mensito.

Kai Yaaru Deenë Lëga Bë Menko Rüpek Sinam

24Buluk atür ara lokë yëdü kai yaaru deenë ëmnam agom lëgalo menko
rüpekla menbu sito.

25 Jisu bü bullëm mento, Nyi këbë lokë roja gaddë bullëm rëgë du; okkë buluk
agolo rutum gënë gadë gë paanë donnë.

26 Rülachin nonnuë ëmbë rüde maanë, ëgum apala nonuk atür ara sokë
taayolo kai yaaru deenë anni yaaru bë rükendo, rëgë nëgë rëgë nam garü
bë rükendo.

27Yo rüla ëmrëm yë dü kai yaaru duunë tëbul lokë duunë bë rüma
rüdumjinnë rügur nëre? rügë rëlla ngo nonuk penkolo agër rüranë garü
nago.

28Nonu ngom uka darka duunë garü nëkë.

29Okkë ngom ngok Abo gë jinam garü bë, ngo nonnuëm mooko go jidu.

30 Ogo nonu ngok mooko ogo ngok dokolo dola tükolo tüla duutëm duukolo
duula, ürü gola anyi Israel ope ëm maka nëbë rürë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Pitor Gë Menpak Sissam Jisu Gë Mencho Jinam
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Jn 13.36-38)

31Rutum bü mento, Simon, Simon, ui ë nonnuëm alë kolokë alë maakolo
laadek silëpë ëmla, rükü rünë nyi gë alë nëmla amya ëm laadek sinam garü
bë nonu buppü ëm rürik rüka naabë ëmla tolük nammëm paatu.

32Rügërëlla Simon, ngo na nokë mëëtin püram maado bë nokë lëga bë
kumnë. Okkë yadü lo no dagkur rëkudü nokë büroh gaddëm umo tokuka.

33Rülachin bü menrük sito, “Rutum ngo seko doobëchin okkë padobëchin
nom inmin gërë mëëdu.”

34Jisu ëgum menrük sito, “Pitor” ngo nom jijja ëm mendu, sio porok gë
kokcho kokma dabë no ngom lëum go chenru doola chenma ëmla menpak
sirë.

Ain Murko, Cheko Okkë Roksë

35 Ogo Jisu bullëm takatoku, Ngok nonnuëm ain murko, cheko ëgë
maalachin lësup jitak simabë inmo dak ogo nonu püram nëkë kaabare? Yo
ëchin püram maato, ëmla bulu menrük sito.

36Jisu bullëm mento, “Rülachin ijja,” “Nonuk ain murkoë doodu boolochin
ëgum bëto kuka, okkë cheko ëmchin gëtokuka; okkë nonnuë roksë kaama
doobolochin aü gë ejjëm pukgëla asak go rëtoka.

37 Sim sëmbë ekjitu; ‘Bü ëm rümëëm në gadë lo küta sito;’ okkë ngo
nonnuëm mendu ëgë ngoklo bërok bë jijja bë lükrë; ë, ngok lëga ëm eknë
yo ëm ektudü jijja bë rüpü dakku.”

38Bük rëbë gënam gaddë mento, “Rutum higina roksë soonyi go” “Ëgë anin
maarë,” ëmla bü menrük sito.

Jisu Gë Olib Moodi Lo Kumnam
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

39Jisu bük rüchü bë Olib moodi bë inlento, okkë bük rëkolokë rëbëmingë
nëchin inlen mingë to.

40Mooko ajëk lo inlük doola bü bullëm mento, “Nonu rüka darpak kolo aalük
maado bë kumsi toka.”

41Bü bullëm ülü ërrëp gobë innyo doola, lënë kumpërla kumto.

42“Abo,” “no mëëlük do boolo sim bati sim ngok sokkë laasek toka; Ëmbë
rülachin ngok mëënamma nokë mëënambë rülaka.”

43Taayo lampoh go taayo tolokë aala bü ëm tormo yayato.

44Ogo aadük ë rütola, bü dinchi yaabë kumto kuda, ogo bük aü lokë aür ë lyi
billonam garü bë kode lo biilo doobë rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

45Bü kumko lokkë gërëp la rëmin gënë gadëk lo aala kaanamë, bü bullëm yupla adür ëm ngagëla doodo bë kaapato.

46“Nonu yo bë yupduna? ëmla bü bullëm bemme to. Gërëp tokuka nonu rüka darpak nëlo aalük maada bë kumsi tokuka ëmto.”

Jisu Ne Seku Nam
(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.3-11)

47Bü agom ëm mengo sidobë nyitü ë aalük to, okkë Judas Iskoriot ëmnam nyi, ürü gola anyi lokë aken gonnë bullëm aagë to. Bü Jisu ne muupuk doobë ëmla aanükto.

48Rülachin, Jisu bü bü ëm takato, “Judas, no Tani Oroh ngom muupuk doolare nyimak alaklo kublük duuko?”

49Jisu bü ëm rëmin gënë gaddë ëgumbë rünam ëm kaala, mento, “Rutum, ngonu ngonuk roksë sokë passadü?”

50Ogo buluk lokë akennë buutë rutum lokë agër rüranë gonnë gë nyeru gonnëm paloto.

51Rülachin Jisu mendato, “Ëmbë rüma bëka” ogo bü nyi okë nyeru ëm chinlük gëlla mopoh toku.

52Okë kookü bë nyibuh buutë gaddëmla Yürnë ne kumko nammëm kaara në nyigom gaddëm nyiga aanë gaddëm Jisu bü mento, “Ngo yachu piira rügënë rutum elare, nonu nëbu, roksë gëla aadu bë?

53 Loodak ëm ngo nonuk Yürnë ne kumko namë lo rëbamto, ogo nonu ngom sema paala, rügërëlla yadü lo kanë naa nammë ogo nonuk sedü bë rüka.”

Pitor Gë Jisu Ne Chenma Ëmla Mëpak Sinam
(Mt 26.57-58,69-75; Mk 14.53-54,66-72; Jn 18.12-18,25-27)

54Okë kookü bë bü ëm bulu sela ingëleela, nyibuh buutë lërü gë namë lo aagë toku, Pitor büchin kookü lo inmin gëto.

55Rünamë buluk namë agumlo ëmë parla duudum sidak ëm, Pitorchin buluk duukolo duumin gëto.

56Agër rüranë taamü gonnë bü ëm ëmë loulo duudo bë kaato. Mü Pitor ne kaanükla kaadi gëlla mento. Si nyi sichin Jisu gë rëkolo rëmin gënnë e.

57Rülachin bü ëgum togë simato, Nëli ë, ngo bü ëm yo gochin chenma, ëmto.

58Anni goda duuro bëkuda nyiga gonnë Pitor ne kaagërëlla mentokuda, “Nochin buluk aken bë rüdu!” Rülachin Pitor bü menra sito, “Nyi ë, ngo mo!”

59Saggo go duuro bë nyi gonnë chikgap rëpka, “Alë jaa bë si nyi sigichin büklo rëto, yo lëga büchin Galili lokë go!”

© 2008 by The Bible Society of India.

60Pitor bü menrük sito, “No nyi no yo go mendunadü ngo chenma!” Bük ëmbë menngo dak ogo porok ë koktoku.

61Rutum bü kaakur la denda bë Pitor ne kaarük sito. Ogo jaa Rutum gë bü ëm mencho nam agom ëm mëëpa sitoku; “Porok kokma dabë süyo, no ngom lëum goi mëpaksirë.”

62Okë kookü bë bü agumlo nendo kula aü ë aadük ë rula kaptoku.

Jisu Ne Rüriknam Okkë Dëmnam
(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

63Jisu ne kaara në nyi gaddë bü ëm rülu rüleela okkë dëmla morëpto.

64Bulu Jisu gë anyik ëm puutum gëlla “Yë la nom dëmdu në? mentok ëmla mento!”

65Okë kookü bëchin bulu yaakago menlu menle la hanyü menlük nam agom gaddëm mento.

Jisu Ne Këba Duupom Lo Aagë Nam
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

66Alo paa rëku ogo këba nyi gaddë, nyibuh buutë lërü gaddëla, okkë Ayon mentomnë gaddë indum sidola, buluk penkolo Jisu ne laato.

67“No Kristo rure?” “Ngonnuëm mentoka,” ëmla bulu menka, Jisu bü menrük sila mento, “Ngo nonnuëm menji doobëchin nonu ngom jijja bë mëëmarë;

68Okkë ngo nonnuëm agom go menbo lochin nonu ngom menji lamarë,

69Rülachin ijja gëlokë rüla Tani Oroh ngo tornë Yürnë gë lakbëk lo duurë ku.”

70Bulu buppü ë hükato, “No ëgë boolo Yürnë gë Oroh ëre?” Bü menrük sito, “Nonuk ngom ëmbë ëmnam ëgë jijja ë.”

71Okë kookü bë bulu mentoku, “Ngonu yo ya menken sinam goda makü sa kaamadu! Ngonu bük aü gë nappa lokë tangam sito!”

Luk 23

Jisu Ne Pailat Gëlo Aagë Nam
(Mt 27.1-2,11-14; Mk 15.1-5; Jn 18.28-38)

1Okë kookü bë këba nyi buppü ë gërëp la bü ëm Pailat gëlo ingëto.

2Ogo bulu bü ëm nëgü në ajë ëm menkër lükto. “Ngonu sim nyi sim ngonuk ope ëm rümur ëm rügë nëbë entu. Bü Kaisar ne dodin jinam ëm agdu okkë aü ëm Kristo ë, okkë roja ë ëmsidu.”

3Ëmbë rünamë Pailat bü Jisu ne takato, “No re Jius gadë lokë roja ë?” Ëgum Jisu menrükto, “No, laka ëgum mendak në.”

© 2008 by The Bible Society of India.

4Okë kookü bë Pailat, nyibuh buutë gadë lola okkë nyi gadë lo mentom jito,
“Ngo sim nyi sim yo ajë mengë lërü mapama.”

5Rülachin bulu menkam kamchëk ka, “Bük mentom kolokë Judia mooko
buppü ë buumin roomin sinamë nendu, bü Galili lokkë rügë rëlla sogo bë
aadu.”

Jisu Ne Herod Gëlo Jilük Nam

6Sigim tagëlla nyi ë Galili nyi godü ëmla Pailat bü hükato.

7Yadü lo bü Jisu Herod gë mooko ara lokë gonyi ëmla chento dü, ogo bü
Jisu ne Jerusalem lokë duunë Herod, gëlo jilük toku.

8Herod bü Jisu ne kaagë rëlla majja bë mëëkento. Yo lëga lëkkë lokkëi bü
Jisu ne kaaka rurë ëmla mëëto. Jisu gë lëga ëm tanam bë, bü rürüsinyo anni
go rüji doobolo ëmla mëënyapto.

9Bü yadü në agom ëm hüke hüela hükato, rülachin Jisu bü bü ëm yo agom
menrük simato.

10Nyibuh buutë gaddëla Ayon saar gaddë ogo dagdola achi rubë ajë menkër
lükto.

11Okë kookü bë Herod bük sipai gaddë bü ëm menlu rüleela nyürka soopak
la rüto. Laklük lükbor go piklük paala bulu bü ëm Pailat gëlo jikur lüktoku.

12Okë alo okkëi Pailat la Herod binyi ajen bë rütoku; Sim rüma dabë binyi
lëkkë ogo anyi ë nyiroh bë rümin sito.

Jisu Ne Mokë Dooku Bë Parbëk Kunam
(Mt 27.15-26; Mk 15.6-16; Jn 18.39—19.16)

13Pailat bü nyibuh buutë gaddëm, rutum gaddëmla okkë nyi gaddëm
gogdum sipala bullëm mentoku.

14“Nonu sim nyi sim nyi gaddëm rübu menbu gënë gobë menla agdu. Ngo
nonuk penkolo hüka nyompak nammë, nonuk bü ëm ajë menkër lükko lërü
mapama.

15Nonu aü ë kaasidu, Herodchin bü ëm menka deeko bëda mapa maala
ngonnuëpë bü ëm jikur tuuku.

16Okë lëga bë ngo bü ëm morik sikrik gëlla bü ëm jinyo bë jilen rëku.”

17Lëga ë ogo güdü süpë ogo bük nyile aken go tonyo bë tolen nam Ayon ë
kaato.

18Bulu lëken gobë rumpom to, Sim nyi sim mokë toka! Barabas ne
ngonnuëpë tonyo bë tolen jila kuka ëmla hugla mento.

19(Barabas ne taon lo rübu menbu la yachu piira rügëlla nyi pakë kolo Patëk
lükla aato.)

© 2008 by The Bible Society of India.

20Jisu ne tolen kulëpë mëëdola Pailat bü bullëm kokato.

21Rülachin bulu, Bü ëm paako lo pikkë toka! ëmla rumdü gogrë yayato.

22Lëum naabë bü bullëm mento, “Yo rüla? yo nago rümur go si nyi si rütu nammë? Ngo bü ëm Paakolo pikkë deeko lërü mapa ruma. Okë lëga bë ngo bü ëm modür gëlla tolen rëku.”

23Rükü nammëchin bulu bü ëm paakolo pikkë ru kendo ëmla gomtë yaabë menrük yayala rüka, rünamë buluk talü maabë menko lokë rüka.

24Ogo Pailat bü buluk konam ëm rüji lapë ëmla mëëbëk nentoku.

25Bü nyi gadë lokë kolenkunam yachu piira rügëla nyi mokë kolokë patëk lüknam nyi ëm tolen jitoku okkë Jisu ne buluk mëëga lokë rügë dagebë ëmla tolük jitoku.

Jisu Ne Paakolo Pikkë Kunam
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

26Buluk bü ëm inlen gëdak ogo Kurenia lokë nyi Simon ëmnam go aü gë Doolu lokkë insi nago setu gëlla Jisu gë paako ëm bü ëm joobak gëlla Jisu gë kookülo joola inmoto.

27Yaaka në nyitü ë okkë dinchi në nëli nëngo gaddë bü ëm inmin gëto.

28Jisu bü tabkur doola bullëm mento, “Jerusalem gë taamü gadëa, ngok lëga bë kapyoka; nonuk gëbëla nonuk aaji oloh gë rëtu lëga bë kapto laka.

29Yo lëga ‘Nëpo në gaddë okkë achu jila chika soka maanë gaddë alëya ënyi ëmla nonuk mendeko aloë aarë!’

30 Ogo na nyi gaddë moodi ishiëm beetaksila beesi tarë koë, ‘Diitë yëjëk ë jëkrup laku bëka!’ ‘Chüngur deengur bë ngurlup laka!’

31Lëga ë nësük nëmü jürük leelak nëm nyi gaddë sëmbë motë kunnë, nëmü nësük ruknëm yo bë motë rëku naadü?”

32Bü ëm nengë kolo yachu lërü anyi gochin paakolo pikkë doobë ëmla nentak gëto.

33Bulu “Tukko ë” ëmko mooko ajëk lo yadü lo inchi badü bü ëm yaabë kai bë yachu piira rümëm në anyi ëmchin aken nëm Jisu bük lakbëk lo okkë aken nëm bük lakchi peelë bë bük lëyü bë paakolo piklük to.

34 Jisu bü mento, “Abo, bullëm paknyo bë paktoka, yo lëga bulu yo go rüdudü ëgum chensima.” Okkë bulu lümë suka sigëlla bük ejë gaddëm orpen sito.

35 Nyi gaddë kaala dagto, okkë rutum gaddë bü ëm churka bapak to. Bulu mento, “Bü këbë nyi ëm tushü baalë du; bü jijja bë Yürnë gë darlen nam Kristo boolo, bü ëm aü ëm tushü baalë simo tokukem!”

© 2008 by The Bible Society of India.

36Sipai gaddëchin aado la bü ëm menmen to. Bulu bü ëm kusuk në ola ëm jidula mento,

37Okkë mento, “No Jius gaddë gë roja ru ë boolo, no aü ëm tushü baalë sikato!”

38Ogo bük taayolo sëmbë eklük to: “Sigi Jius Gadë Lokë Roja ë.”

39Rümur rükolokë pitta nam aken gonë nyi ëgëchin bü ëm menlu menle la mento, “No Kristo moolare? ëmbolo noüëmla okkë ngonnuëmchin tushü baalë toke!”

40Rülachin yachu gënë aken gonë ëgë bü ëm rooto. Bü bü ëm mento, no lëyübë dagdola, “No Yürnë ne boso maalare?

41Ngonnuëm jijja në Ayon lokë moriktu, yo lëga ngonuk paanam si ngonuk rümur rüko lokë paasë ruë; Rülachin si nyi si yo rümur guunyü kaama nago.”

42Ogo bü mento, “Jisu noükë mookolo yaddü ëm aalük rëkudü ngomchin mëëpa lakuka!”

43Jisu bü bü ëm menrük sito, “Ngo nom jijja ëm mendu, Siloi no ngok rëkolo rëmin gërë.”

Jisu Gë Siku Nam
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

44Ëmbë rürë ogo doonyi gë chaato chaanya alo gë 12 baji lokkë rülleela arum doonyi gë rulë aum baji lobë mooko buppü ë kanë ë rüto.

45 Yo lëga doonyi ëchin lou uujikumato. Okë kookü bë Yürnë ne kumko namë lokë ejë tortum naanë ëchin bornyi gobë jekpen siloto.

46 Jisu bü aü ë ullo gogla mento, “Abo! Nokë alaklo ngo ngok yaloh ëm jilük siduku!” Bük ëmbë menro bë bintoku.

47Sipai rutum gonnë ëgum kaagë rëlla, Yürnë ne koik toku okkë mento, “Alë jaabë si nyi si dërëk runë alënë nyi goenyi!”

48Paakolo piklük nammëm kaalë pë ëmla aanë nyi buppü ë yo bë rükadü ëgum chenngam kaangam tokula, bulu aü aü gë aakë ëm kissi lakula inkaku.

49 Rünamë bü ëm chennë gaddë Galili lokkëchin inmin gënë nëli nëngo gaddë nëchi lo sim yo rünam buppü sim kaala dakto.

Jisu Ne Nyibu Rukunam
(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

50Ëmbë rüdak ogo këba rutum lokë aken gonë bë rünë, Nyiloo jaa go nyi buppü gë paknam addü nago Joseph ëmnam go rëto.

51Bü buluk menchum rüchum nammëm tolük mingë maanë nyi gobë rüto. Judia gë Arimathia taon lo duunë Yürnë gë rëtuëm toranago bë bü rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

52Bü Pailat gëlo inla Jisu gë sima ëm koto.

53Okë kookü bë bü sima ëm laalola ejë golo puchë gëlla lülë lütak golo aru bë düla ako golo yëmchin ruka maako golo nyibu ruto.

54Ëg alo ëgë duunu alo gë ruuno pëëno dü alo ë, okkë kumdü aloë loorëp tatoku.

55Galili lokë Jisu gëlo inmin gënë nëli, gaddë Joseph gëlo inmin gëla nyibu lo Jisu gë sima ëm yo chëëbë rutudü ëgum kaato.

56 Okë kookü bë bulu namë bë intoku okkë amuk namken në asin amin ëkë ruunoto. Rülachin bulu duunula kumdü alo lokë niitin agom bë rüla nyola duunuto.

Luk 24

Jisu Gë Turkur Kunam

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)

1Alo kanü alo gë lootuh lokë aroh komchi bë nëli gaddë buluk ruuno pëno sinam amuk namken në asin amin ëm bëëbëla nyibu lo aato.

2Bulu aado la kaanamë nyibu okë ülü kaptum naanë hëggela doodo kubë kaato.

3Rünamë bulu aado la kaanamë, Rutum Jisu gë sima ëm kaapa maato.

4Bulu ëgum yo bë rükadü ëmla mëëngak sidak ëm, büba jaa bë doorak lou garü bë uunë go yapu ë rünë ejë gënë nyidum anyi go buluk nëchi ogo dagdo bë kaapato.

5Nëli gaddë bossoë rüleela buluk nyukmoë deelëbë pabügëla lënë kumpër gëto, ëmbë rüdak ogo nyi ëgë bullëm mento. “Nonu yo lëga bë turnëm sinë gaddëk penkolokë maduna?

6Bü sigi dookuma, bü turkur kaaku! Bük nonnuëm Galili lo rëgë daklokë agom mennamëm mëëpa sitokuka.

7 ‘Tani Oroh ngo rümur ajë gënë nyi penkolo jilükla, paakolo pikkë la morëru, rülachin loum naanëlo bü turkur rëku.’ ”

8Okë kookü bë nëli gaddë bük agom mennam gaddëm mëëpa sitoku.

9Yadü lo bulu nyibu lokkë aakur tokudü, ogo bulu sim yo buppü sim ürü gola aken ëmla këbë këbë gadë buppü ëmchin mentomto.

10Mari Magdalin la Joana ëmnam Jems gë anë Mari bullë sim gadë sim kënamnam gaddëmchin menken sitoku.

11Rülachin bulu nëli gadë gë agom ëm jijja bë mëëma to, yo lëga buluk agom gaddëm ëmmum bë tara sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Pitor bü, ëmbë rüdo bëchin gërëpla nyibu bë jukka. Bü nyibu lo gubba doola kaanamë ejë gaddë nyum alum gobë doosito, okkë yo jaa bë rüparunam ëdü ëmla mëëngë sila intoku.

Emmaus Lobë Innë Bëdalo
(Mk 16.12-13)

13Ogo aloi ogo buluk aralokë nyidum anyi go Jerusalem lokkë mail ürü gola aken gobë Emmaus ëmnam doolu golobë inngo sito.

14Yo bë rütodü ëgum binyi buppü ëm menbam sila inbi sito.

15Buluk sim lëga sim menbam sila indu ëm Jisu bü aü ë aala binyi ëm inbam sito;

16Ëmbë inbam sidolachin binyi ëm bü kaachen siko maato.

17Jisu binyi ëm takato, “Nonu inbi sidola yo ëkëla menbam sidu nammë?”

18Kliopas ëmnam ajen aken gonë ëgë bü ëm taka to, Turla rënë buppü sokë no nyumre silo gë alo gadë so yo bë rükadü ëgum chenra maabë Jerusalem lo duubë duunë?

19Yo ëkë rem? ëmla takato. Bulu menrük sito. Najarath lokë duunë Jisu ëmnam, Bü nyijük goe, bü Yürnëg kaaga lola nyi buppü gë kaaga lokë rükorlo tornam gënë ru goe.

20Buutë gaddëla ngonuk rëbam sinam lërü gaddë bü ëm mokë doobë parkëla, ogo bü ëm bulu paakolo pikkë to.

21Rülachin ngonu bü ëm Israel gaddëm tushü baalë kunë Rutum ë ëmla mëëngam sito. Okkë taayolo sokë yo buppü sokë rüroë silo loum kaaku.

22Sokë agoh lochin ngonuk nëli nëngo atu gonnë ngonnuëm yo ëmbë dü ëmla mëëmoto. Bulu siro komchi bë nyibu lo into.

23Rügë rëlla bük sima ëm mapa kuma. Bulu aado kula ngonnuëm menji kunamë ngonu taayo lampoh ëkë kaarük sito, bulu Jisu bü turduuku ëmdak ëmla.

24Okë kooküëm ngonuk ajen atu gonnë nyibu lo inla kaanamë nëli nëngo gaddë okë mennam garü chëëbë rüto, rülachin bü ëm bulu kaapa simato.

25Nyi ëgë binyi ëm menka, nonu pacha ru ëkë, okkë nyijük gaddëk menjinam buppü ëm nonuk aapuk ëgë jijja bë mennam bë mëëdu!

26Kristo bü endür buppü ëgum engë rëlla okë kookü lo bük tornam lokë loubë rüa kumarë?

27Okkë Moses gëlokë rülleela nyijük buppü ëm, dooyü boi lo bük lëga ëm mennam gaddë ëmbëi bullëm menbë jitoda.

Jisu Bü Ëm Rëmin Gënë Gaddëk Kaabëk Kunam

© 2008 by The Bible Society of India.

28Buluk inlük deeko doolu ëm nëchibë aanük rëku ogo, Jisu bullëm incho
duenë garü bë into.

29Rüku nammë bulu bü ëm dinchi rubë mentu to, “Ngonuk inkolo indola
duumin gëtoka, ijja arumë nëchi duuku, alo ë inngam duuku,” Ëmbë rünamë
bü binyik aakolo aala duubam sito.

30Bü bunyi ëm tebul lo donam dobam siduëm, bü ütü ëm laala, koik gëlla
ëgum pentu to. Ogo bullëpë ordo bë ëmla rütë to.

31Ogoi buluk anyik ë nyükpo laku bü ëm kaachen toku, okë kookü bë bü
buluk penko lokkë ngenyo toku.

32Bunyi menbam sito, “Bëdalo indula ngonnuëm dooyü boi lokë agom ëm
mentom sila indak ogo ngonuk asin aapuk ë ëmë garü bë guru maatoi?”

33Bulu gërëpla okkë Jerusalem bë inkurtoku, ogo bulu nyidum ürü gola aken
ëm okkë duudum sinë gaddëm kaarük sito kuda

34Okkë mento, “Si Jijja du! Rutum bü turkur ru kaaku okkë Simon mü ëmchin
kaarük sitoku.”

35Okë kookü bë anyi sigi bëdalo yo ëm rübadü okkë bulu yo ëmbë Jisu ütü
pentu kolo kaachen kubadü ëgum buppü ëm menbam sitoku.

Jisu Bük Rëgë Nam Gadëlo Kaatom Nam
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23; Ag 1.6-8)

36Buluk ëmbë, menbam sidakëm Jisu bü aü ë buluk penkolo dagga doola
mento, “Nonuklo, mëëken ë duulaka.”

37Bulu urom go kaaduben ëmla bossoë padenla rügë to.

38Bü bullëm mento, “Nonu yo bë rüla mëëdür sila nonuk asin aapuklo mëëchi
mochi maaduna?

39Ngok alak ëmla allëm kaakatoka, si ngo aü ë mo ai! ngom mamkala
kaatoka, nonuk ngom kaanam garü bë urom ë adin amür alo gëmarë.”

40Bü sim sëmbë mengëlla bullëm alak ëmla allëm kaatom sitoku.

41Bulu mëëken bëla boso bë rüko lokë ëgumchin jijja bë mëëma bë rüdu ëm
bü bullëm takato, “Nonuk so donam dossë yo go doodore?”

42Bulu bü ëm ngoi këënu nam go laajito.

43Okkë ëgum bü laala buluk kaako lo doji to.

44Ogo bü bullëm mentoku, “Ngok nonuklo rëbam duubam dak okë si ngok
nonnuëm mennamë. Moses gë Ayon lo, nyijük gaddëk agomlo okkë niitom
agom lokë ektonam buppü ëm rüpü moken rudo.”

© 2008 by The Bible Society of India.

45Okë kookü ëm bü dooyü boi ëm tachen doobë ëmla buluk asin aapuk ëm bërok moto ku.

46Okkë bü bullëm mento, sigina eknam gaddë, Kristo bü endür engërë okkë loum naakolo sikolokkë gërëp rëku,

47Okkë Jerusalem lokkë rülleela ope buppülo bük amin lokë mëëdek kussëmla okkë paknyo bë pakku saëm mengo jirë.

48Nonu yoyo buppü sokë menji nëbë rürë.

49 Nonnuëm ngok Abo gë chesi nam gaddëm nonuklo jilük rëku; Rügë rëlla taayo tolokë tornam lokë chaagë kuma tëttë ëm taon sogo duucho laka.

Jisu Ne Taayo Mooko Bë Laacha Kunam
(Mt 16.19-20; Ag 1.9-11)

50 Yadü lo bü bullëm Bethani gë agum lo nengë kubadü, ogo bük alak ë hiipo doola rülibongo murlük toku.

51Bü bullëm rülibongo ëm jitokula, innyo pik doobë bü ëm Yürnë gë mooko bë laachü nyootoku.

52Okë kookü bë bulu bü ëm kumsi toku okkë Jerusalem lo mëëken majja tokula inkur toku,

53Okkë okë kookü bë bulu Yürnë ne kumko namë lo Yürnë ne koik yaarla duutoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jon

Jon 1

Gomchür Ë Adin Bë Rünam

1Tani mooko ëm pülen damabë, gomchür go doocho to; Bü Yürnë gëlo dooto, okkë bü ë Yürnë.

2Gomchür ë doorëp lokkëi Yürnë gëlo dooto.

3Bük lokë buppü yëra ëm pülento, bük lokë püma bë yo yëra ëm pümato.

4Gomchür ogo turnam ë dooto, okkë turnam ëgë nyi buppü gë loubë rüto.

5Lou ëgë kanëlo uuto, kanë ëgë yaddü lochin lou ëm nachik lamato.

6 Ogo Yürnë bük lampoh, Jon ëmnam nyi go aamo to.

7Bü lou baab ëm menjitabë, okkë ëgum tala nyi buppü ë bü ëm mëëtin sidobë ëmla aato.

8Bü aü ë lou ëmo; bü lou lëga ëm menji taabë aato.

9Tani mooko buppü gë nyi ëm uujinë, lou ëgë jijja në lou ë.

10Gomchür ëgë tani mooko sogo rëto, okkë Yürnë bük lokë tani mooko ëm pülen lachin, tani mookoë bü ëm kaachen maato.

11Bü bük aü gë mookolo aatoku, rülachin bü ëm bük aü gë nyi ë torük maato.

12Ëmbë rüdakkom, bü ëm torük sinë, okkë bük aminlo mëëtin sinë buppü ëm, bü Yürnë gë aaji oloh bë rüla doobë torük sito.

13Ëgë, bulu tani abo anë gë aaji oloh bëëchü lokkë, Yürnë gë aaji oloh bë rüma, Yürnë bü buluk Abo bë rüto.

14Gomchür ë nyi gobë rüla ngonuk rëkolo rëka okkë ngonu bük majja në lou ëm kaato, ëgë taayo Abo gëlokë aya ëmla jijja ëm aagëla aanë Oroh aken gë lou ë.

15Jon bü bük baab ëm mento, bü gogla sëmbë mento, “Si na ngok menbë nammë, bü ngom aajur ogar dama dak ogochin rëchoonë, okkë ngom kai yaalachin ngok kookü si aamin gëduna.”

16Bük rülibongo jinyo bë jissë büchür bë ngekpok kolokë, ngonnuëm rülibongo ëm jirë aken taayolo jitëm du.

17Yürnë gë Ayon ëm Moses gëlo jito, rülachin anyo ëmla jijja ëm Jisu Kristo bü aagë to.

18Yëchin yaddü lochin Yürnë ne kaakanë kaama, rülachin yë dü Abo gëlo duudu në, Yürnë gë Oroh aken bü ëm bü chenmoto.

Jon Baptis Gë Dooyü

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

© 2008 by The Bible Society of India.

19Jerusalem lokë Jius rutum gaddë Jon ne “No yë la” ëmla hüka doobë nyibuh ëkëla okkë Lëbi nyi ëkë inmoto.

20Jon bü menrük saëm tintin roro maabë pëbëbë menjito “Ngo mo murlük nammë.”

21 Bulu bü ëm tadito, “Ëmbërëm no yërem?” “No Elijah rem?” Jon menrükto, “Ma, ngo mo.” Bulu taka kambë to, “No nyijük ëre?” Bü “Ma” ëmbë to.

22Bulu mento, “Ëmbë rëm no yëla ngonnuëm menji lake,” “Ngonnuëm inmonë gaddëm menji dooku bë alë jaa ëm menji lake. No naük baab ëm yo ëmsidu?”

23 Jon bü Yürnë gë nyijük Isaiah gë menla akolokë menrük to.

“Ngo, ‘Rutum bük indeko lëga bë bëda ëm denda bë pëkcho laka, ëmla mooruk moosen alokë gogla doonë gomu siddu ë!’”

24Agom gëjiranë ëkë, Pharisi gaddë yëm inmo badü,

25Bulu Jon ne taka to ëmbë rürrëm, “No Kristo chinmo, Elijah mo okkë nyijük ëchin maarëm, no yo bë Baptis jidona?”

26Jon bü menrük sito, “Ngo ishi lokë nyum Baptis du, rülachin nonuk atür ëgë nonuk chenma nam aken go dagdu.

27Bü ngok kookü si aadu, rülachin ngo bük lësup ëmchin sarla doobë dërëk ma.”

28Sigi buppü si Bethani doolu gë Jordon sibu gë chaagoh peelë lo, Jon bük Baptis jila rëkolo rüto.

Yürnë Gë Solar

29Alo gonë ogo Jon bü Jisu ne bü ëm aamin gëdo bë kaagë rëlla mento. “Tani mooko sokë rümur ajë ëm laapak Jide kunnë Yürnë gë Bembo ëm kaasitoka!

30‘Ngom aajur ogar dama lokkë rëbënë, ngom kai yaanë, rülachin ngok kookü si aadu ngok menbënam nyi ë sigina.’

31Ngo bü ëm yo bë rüde nagodü chenmae, ëmbë rülachin ngo ngoük Israel ope ëm bü ëm kaatom doobë ëmla ngo ishi lokë Baptis jila aato.”

32Okkë Jon bü sim menjito “Ngo taayo tolokë Doü ë taakü gobë rütola büklo dëëlük la duudo bë kaato.

33Ngo bü ëm aade në akennë bünyi ëmla chenma to, rülachin ngom ishi lokë Baptis jido bë aamonë bü ngom sëmbë mento,’ Doü ë aala duulük doobë nokë kaanam nyi ëgë Dëën Doü lokë Baptis jidekunnë.’

© 2008 by The Bible Society of India.

34Jon menjitoku, ngok kaanam lokë, ngo nonnuëm menji duuku.” “Bü kuna Yürnë gë Oroh ë.”

Jisu Ne Rëmin Gëchonë

35Alo gonë ogo Jon bük rëgënam nyidum anyi gokuda daggëla kaala dagto.

36Ogo Jisu ne aado bë kaagë rëlla. Jon bü mento, “Yürnë gë Bembo ëm kaatoka.”

37Rëmin gënë nyidum anyi ëgë bü ëm mendobë tarë nammë Jisu ne inmin gëdato.

38Jisu bü kaakur nammë, bulu bü ëm inmin gëdobë kaala, bü bullëm takato, “Nonu yo gola mëëdu nammë?” Bulu menrükto, “Rabbi, no yo lo duudoko?” (Sok agom sok lëga “Saar.” Ëmnam ë)

39Bü menrük to, “Aado la nonu kaasitoka.” Ogo bulu bü ëm inmin gëla bük duukom kaato okkë okë alo atü ëm bü ëm duulük mingë toku. (Buluk ëmbë rüdü ëgë arum doonyi baji appi toku.)

40Buluk okë aken gonnë, Simon Pitor gë achë, Andriu.

41Andriu gë rücho yaaru nammë bük abür Simon ne paato okkë bü ëm mento. “Ngonu Yürnë gë murlük nam ëm paatu,” (Sigi agom si “Kristo ne mennamë.”)

42Okë kookü bë bü Simon ne Jisu gëlo aagë jito, Jisu bü ëm kaagë rëlla mento, “Nok amin ë Simon Jon gë oroh ë, rügë rëlla nokë amin ëm Kephas ëmrëku.” (Sëmbë ëmnam si Pitor ëmnam ë okkë “Ülü appü ë”)

Jisu Gë Philip Nela Nathaniel Ne Gognam

43Alo gonë ogo Jisu Galili bë inlëpë mëëdola inlen doola, Philip ne kaapala mento, “Ngom inmin gëlak.”

44(Philipchin Andriu okkë Pitor gë lëyü bë Bethsaida taon lokë duunë.)

45Philip bü Andriu ne paapa la mento, “Ngonu Moses gë Ayon boilokë okkë kaalu taor në Yürnë gë nyijük gadë gë yëkë baab ëm ekcho badü ëgum paatu. Ëgë bü Najarath lokë Joseph gë oroh Jisu.”

46Najarath lokë alënë yëra nenla doona dü? ëmla Nathaniel takato. Philip menrük to, Aatok okkë kaasi toka.

47Nathaniel bü ëm nëchilo aado bë kaarë nammë bük lëga ëm Jisu bü mento, “Sigina Israel nyi jaa ë; bük lo mënam runam kaama!”

48Ogo Nathaniel bü ëm takato, “No yo ëmbë ngom chenpoh nammë?” Jisu bü mento, “Philip gë nom gogma dabë nokë kukcho anë lërülo duudo bë ngo nom kaato.”

© 2008 by The Bible Society of India.

49Okë kookü bë Nathaniel bü mentoku, “Saar ë, no runyi Yürnë gë Oroh ë okkë Israel gaddëk roja ë!”

50Jisu bü mentokuda, “Ngo nom kukcho sünë lërülo duudo bë kaaba ëmko lëgalo no alë jaë mëëdu. No sigim pënamë kaiyaada në arüsinyo ëm kaaparë.”

51 Okkë bü bullëm mentato, “Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu, nonu taayo ërap ë chükkok paala, Tani Oroh ngoklo Yürnë gë lampoh ë iila chaala rüdo bë kaaparë.”

Jon 2

Kana Lokë Nyida

1Loonyi kookü bë Galili gë Kana taon lo nyida go rüto. Ogo Jisu gë anë duuto.

2Okkë nyida ogo Jisu nela bük rëgënam gaddëmchin gogto.

3Yadü lo anggur ola ëm jingam badü, Jisu gë anë bü ëm mento, “Bulu anggur ola kaakuma.”

4Jisu bü annëm mento, “Anë, no yo bë ngok rüssëm mëëkü duuna?” “Ngok agër rüddü ë aamada.”

5Jisu gë anë agër rüranë gaddëm mento, “Bü yo ëmbë menrë dü ëmbë rütolaka.”

6Jius gaddë gë rüpe bë lësuk laksuk naabë ishi agë ëkë takam kode püchü pükkë go dooto, ëgë püchü gadë ëgë ishi duumi miirü anyi okkë miirü aum aanë ëkë.

7Jisu agër rüranë gaddëm mento, “Püchü gadë lo ishi lokë pülük toka.” Bulu püchü lügu lo goodo bë ishi ëm pübüto.

8Okë kookü bë bü bullëm mento, “Ijja atu gonnëm haglen gëlla nyida domonë lërü ëm jitoka.” Agër rüranë gaddë bük menchü bë ishi ëm jito.

9Ogo ishi ë anggur ola bë rüku nammë, nyida lërü bü tükato. Sigi anggur ola sigi yo lokë aata kube dü bü chenmato. (Rülachin agër rüranë gaddë yë bulu ishi lokë hakkum gëlla jibadü chento) Ëmbë rünamë bü makbo ëm gogto,

10Okkë bü bü ëm mento, “Nyi buppü ë tüken në ngurla ëm jicho doona e, okkë nyibo gaddëk tükum la tüngë siro bë alë yo maanë ngurla ëm jido nae. Rügërëlla no ijja lobë alë yaada nëm abë tu!”

11Jisu bü ëm yuurëp gënë naanë rürü sinyo ëm, Galili gë Kana lo rütuh bë kaatom rëpto. Okkë bük rëgë nam gaddë bü ëm mëëgë sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

12 Sokë kookü bë, Jisu okkë bük anë, achë abür gaddëla bük rëgënam gaddëm inbam la Kaparnaum bë aalük to. Aloi loonyi loum go duulük to.

Jisu Gë Yürnë Ne Kumko Namë Lo Aanam
(Mt 21.12-13; Mk 11.15-17; Lk 19.45-46)

13 Jius gaddëk Inbo güdü domen doddü ë nëchi bë, Jisu Jerusalem aalük to.

14Ogo Yürnë ne kumko namë aralo, soë, sobin, solar okkë pëkam pëjap pukdo bë okkë tebul lo murko ëm lükko lükpek la duudo bë kaapato.

15Ëmbë rünamë bü oonam achi amen, sobin, soë, okkë solar gaddëm Yürnë ne kumko namë ara lokkëm tachëk ë sitchëk siknyëk la mogë rëlla minchik miniik la mola minpak jito, okkë murko lükko lükpek në gaddëk tebul ëm tukup tulek la moji to okë murko saanür ëm sochik soikla soyak jito.

16Okkë pukum pëjap puknë nyi gaddëm bü mento, “Nonu bullëm agum nengë gekuka! Nonu ngok Abo gë nammëm korë pachë rüpom bë monam ëm rüpin tokuka.”

17 Ogo bük rëgënam gaddë Yürnë gë boi lokë sëmbë mennam ëm mëëpa to. “O Yürnë, nok namë lokë ngok nom kumnam ë, ngom ëmë garü bë gumo laka.”

18Jius nyi gaddëm rëgënë lërü gaddë aakur dookula bü ëm hükato. “Nok sim rüla gënë nammëm, yo ëm rürüsinyo go rüla ngonnuëm no kaatom rë?”

19 Bü bullëm menrük sito, “Sim Yürnë ne kumko namë sim seyaak toka, okkë ngo loum lo sim modi jirëku.”

20Ogo bulu bü ëm takato, “No loum lo mola jitë doonai?” “Sigim anyü champi gola nyüngo nyülük la Yürnë ne kumko nam bë monam ë!”

21Rülachin Jisu gë Yürnë ne kumko namë baab ëm mennam ë bük aü ëm mensito.

22Ëmbë rünamë yadü lo Jisu siko lokkë turkur kubadü, bük rëgënam gaddë bük mennam sim mëëpa toku. Okkë bulu Yürnë gë boi lokkëm okkë Jisu yo go menba dü jijja ëmla mëëtoku.

Nyi Gë Güdu Süar Ëm Jisu Gë Chennam

23Inbo donam güdü lo Jisu gë Jerusalem lo duulük doola, bük rürü sinyo rünam ëm kaala yaaka në nyi ë bük aminlo mëëtin sito.

24Rülachin Jisu bü aü ë buluklo mëëtin simato, lëga ë bü nyi buppü gë aapuk asin ëm chenngamto.

25Buluk baab ëm yëchin Jisu bü ëm menjisa kaamato, yo lëga bü buluk aapuk asin aralo yo go kaado dü ëgum chenngamto.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jon 3

Jisu Okkë Nikodemas

1Ëmbë rüdu ogo, Jius gaddëk rutum bë rünë go Nikodemas ëmnam nyi go, Pharisi atür lokë go rëto.

2Ayoh golo bü Jisu gëlo aanë ëgë mento, “Saar, nom ngonu Yürnë gë mentom nëbë jilük nammë ëmla chendu, Lëga ë Yürnë büklo kaama boolo, yëchin nokë rürüsinyo rünam garü bë rüla maarë ëmla chendu.”

3Jisu menrük sila mento, “Ngo nom jijja ëm menjidu, nyi ë taayo tolokë ao bë odek koma boolo, bü Yürnë gë rëgë koëm kaapa maarë.”

4Ogo Nikodemas menrük sila hükato, “Nyi ë nyijü nyikam rorëkuëm yo ëmbë lënyi bë ao odi porëkuna?” “Alë jaa bë bü anë gë kiinë mambu lo aakur doola lënyi bë odi kola kumarë!”

5Ëgum Jisu menrükto, “Ngo nom jijja ëm menjidu.” “Nyi ë ishi lokëla Doü lokë odi kuma boolo yëchin Yürnë gë rëgë koëm aala maarë.”

6Nyi ë nyi amür lokë onamë nyi amür ë, rülachin Doü bë rünë lokë onam bü doügaalü lokkë.

7Ngok, “Nonnuëm buppü ë odek rü tokuka, ëmnam agom sim arüsinyo bë no mëëma bëka.

8Doorüh ë yo lokë migso mëëdu dü okë middu: doorüh gë adduëm nonnuë tanyum du, rügërëlla nonu chenma sigi yo lokë aadu dü okkë yo lobë indu kudü nonu chenma okkë menlama, ëkë bë Doü lokë odek kunam nyimü ë rüdokoë.”

9Yo garü bë ëmbë rürëna? Ëmla Nikodemas bü hüka tokuda.

10Jisu mento, “No Israel nyi gaddëk kai në dooyü mentom nëbë rürudola sim atü sirë gadësim chenma kambë rem?

11Ngo nom jijja ëm menjidu. Ngonu yo ëm chendu dü ëgum mendu okkë yo ëm kaadu dü ëgum menjidu, rükülachin nonu yëchin ngonuk menlük ëm torük sinë kaama.

12Ngo yadü lo tani mooko sokë atüsirë baab ëm nom menji duudü, no ëgum tachenla mëëgap maarëm, ngo yadü lo taayo mooko baab ëm menji rëdü, no yo ëm tachenla mëëgap doobë?

13Taayo mooko tolokë iinë, Tani Oroh ngok dalë bë, yëchin taayo mooko ëm chaaka në kaama.”

14 Mooruk moosen lo rëdak ogo Moses bü nyomra lo genti lokë yëpünam tabüh ëm sütu lo tüdin badü, ëmbë chë dada Tani Oroh ngomchin tüdin rurë.

15Ogo bü ëm mëëtin sinë nyimü ë turyar nammëm paarëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Lëga tani mooko ëm Yürnë majja bë ayala bük Oroh aken ëm jilük jito, yë bulu bük aminlo mëëgë sirë dü simarë, rügërëlla turyar nam ëm paarë.

17Lëga ë Yürnë bük Oroh ëm tani mooko sim maka nëbë jilük ma, rügërëlla tani mooko ë bü ëm mëëgë sidola tushü baalë paado bë ëmla aamo to.

18Yë bük amin ëm mëëtin sidudü bü ëm maka kolo darpak ma; rügërëlla yë bük amin ëm mëëtin simadü bü ëm maka kolo darpak roka, lëga ë bü Yürnë gë Oroh aken gë ëm mëëtin sima.

19Makanam gë magë naanë sëmbë rüdu: Lou ë tani mookoso aato, rülachin tani mooko sokë nyi gaddë lou ëm pënamë kanë ëm pakya kaaku, lëga ë buluk rüi dochaë alëma.

20Alë maabë rüla rënë nyi ë lou ëm kaalü maadu, okkë lou lochin nenma du, lëga ë bük atümaabë rüla rënam ëm lou lo kaapa kolü maadu.

21Rülachin yë alëja nëlo rëdudü, ëgë bük rünam buppü ë Yürnëgë mëëga lokë rüduna ëmla kaatom doobë lou lo aadu.

Jisu la Jon Baptis

22Sokë kookü bë, Jisu okkë bük rëgënam gaddë Judia mookolo aalük to; ogo bulu anni go rëlük to okkë bullëm Baptis to.

23Ogo Jon chin Ainon doolulo Salim ëmnam nëchilo nyi ëm Baptis jila rëto, lëga ë ëgë mooko ëgë Ishi tëttëbë rüto, okkë nyi gaddë Baptis jiko lapë ëmla aanyap to.

24 (Sigi gadë si Jon ne patëk lükma dabë rünamë.)

25Jon gë rëgënam gaddë la Jius gaddë ato abo lokkë rüpe hürpu nam lëga ëm menko menpek la agmin sito.

26Okkë bulu Jon gëlo aado la mento, “Saar, no mëëpa dooku dü, Jordon takdü chaagoh peelë alo nom rëmin gënë, okkë no yëkë nyi yëkë baab ëm mendudü? Bü ë nyi gaddëm Baptis Jiduuku okkë nyi buppü ë bü ëm luumin gëgë duuku.”

27Ëgum Jon menrük sito, “Nyi ëm taayo tolokë Yürnë jimarëm bü ëmmum bë yo yëra ëm paadeko kaama.

28 Ngok, ‘Ngo Kristo mo ëmnam ëm nonu aü ë chensidu, rülachin bü ëm incho yaado bë aamo nammë ëmnamëm.’

29Nyamë ë makbo gë. Makbo ne rügur në ajen ë makbo ëm rügurdo okkë bü ëm tajidu, okkë makbo gë agom adduëm taparëm mëëken ë rüdu. Ëkë mëëken ëgë ngok si duudu, ëkë lëga bë ijja ngok aü gë mëëken ë buupü kaaku.

30Bü kai yaalë ru rë, ngo anni yaalë ru rë.”

© 2008 by The Bible Society of India.

Taayo Tolokë Aanë Nyi

31Yë taayo tolokë aadudü bü buppü ëm kai yaanë. Yë mooko sokë bë rüdudü bü tani mooko gë. Okkë tani mooko lëga ëm mendu. Rülachin yë taayo tolokë aaba dü bü buppü ëm odoom yaanë.

32Bü bük kaanam okkë tanam ëm menjidu. Ëgë lachin yëchin bük menjinam ëm torük sinë kaama.

33Yë nyi dü Yürnë ne jijja në ëmla chenlük du, ëgë nyi ëgë bük menjinam ëm torük sidu.

34Yëm Yürnë aamo paadü Yürnë gë agom ëm mendu, lëga ë Yürnë bü ëm Doü ëm jirüh kaamabë jilük tu.

35Abo bük Oroh ëm pakdu, okkë buppü ëm bük alaklo jilüktu.

36Yë Oroh ne mëëtin duudü yaloh lo turyar nam ëm paarë; yë Oroh ne mëëtin sima dü turnam paama rë, rügërëlla Yürnë gë marnamë duuyar lükrë.

Jon 4

Jisu Okkë Samaria Nëli

1Pharisi gaddë Jisu Jon ne pënamë rügum yaala okkë yaaka yaago rëmin gënë gaddëm Baptis jila rüdu ëmla tapato.

2(Alë jaa lokë rëm Jisu bü Baptis aken gochin jimato, rülachin bük rëgë nam gaddë jito.)

3Yadü lo Jisu bü ëmbë mennam ëm tapa sibadü, bü Judia ëm ëpaktola lëken goda Galili lobë intoku.

4Bük inko bëda ë Samaria mooko gë inpekla indu bë rüto.

5 Ëmbë rünamë bü Samaria gë Saikar ëmnam taon lo aalük to, ëgë Jakob gë bük oroh Joseph bë mooko atam ajinam gë nëchië.

6Ogo Jakob gë ishi lëpar ë dooto, ëmbë rünamë Jisu bëda ëm inngë sitola adür leela, ishi lëpar gë baayür ogo lëpela saknula duuto. Ëgë alo lëppabë rüto.

7Samaria nëli aken go ishi gaatë bë aato, mü ëm Jisu mento, “No ngom ishi tüsë go jirëdü?”

8(Ogo bük rëgënam gaddë donam rëtëbë taon innyo to.)

9 Samaria nëli ëgë bü ëm mento, “No Jius nyi go okkë ngo Samaria nëli go. Ëmbë rünamë no yo ëmbë ngom ishi tüsë go kopodunadü?” (Lëga ë Jius nyi gaddë Samaria nyi gaddëm türük dorük simato.)

© 2008 by The Bible Society of India.

10Jisu bü mü ëm menrük sito, “No Yürnë gë jinyo jinam ëm okkë yë nom ishi
tüsë go kodudü bü ëm chennë goeboolo, no bü ëm den koya doolë pe, okkë
bü nopë turyar gënë në ishiëm jila doolë pe.”

11Nëli ëgë mento, “Saar, nokë ishi gaalen naanë kaama, okkë ishi lëpar ë
urüdu. No yo lokë turyar gënënë ishi ëm paala rënna?

12Ngonnuëpë ishi lëpar sim ajinë ngonuk Abo Jakob, bü sokë tüto, okkë bük
aaji oloh gaddë la soë sobin buppü ë sokë tüto, No Jakob ne kai yaanë bë
gagsidu lakai?”

13Jisu menrük to, Yë bulu sokë ishi sokë tüdudü tülü kambë rëkuda.

14Rügërëlla ngok ishi jinam ëm yë türë dü bü yaddü lochin ishi tülü lüdi
kumarë. Ngok jinam ishië bü ëm turnam jinë ishi bë rürë okkë bük yaloh ëm
turyar monë sigur bë rüla doorë.

15Nëli ëgë bü ëm mendato, “Saar, ëgë boolo ngo yaddü lochin ishi tülü kuma
doobë okkë sogo ishi gaadi taabë aama doobë ëgum ishi ëm ngopë jilaka.”

16Jisu mü ëm mento, “No inne kula nokë nyilo ëm gogta kuka,” “Okkë sogo
aakur gëtta kuka.”

17Ngo nyilo gochin kaama, ëmla mü menrük sito. Ogo Jisu mü ëm menrük
to, Nok ngo nyilo kaama, ëmnamë jijja bë mennam gëbë mendu.

18No nyilo angngo golo nyimë bë aatu, okkë ijja gë nyilo duubam nammë
nokë nyilo jaa ma. Ëkë lëga bë no ngom alë jaa ëm menji geba.

19Nëli ëgë mentoku, Saar, “Ngo nom nyijük goku nyi ëmla ijja kaadu ku.”

20“Ngonuk Samaria ato abo gadë gë sigi moodi sigi Yürnë ne kumbë koë.
Rügërëlla nonuk Jius nyi gaddë mendu ngonuk Yürnë ne kumsi ru dekoë
Jerusalem.”

21Jisu ogo mü ëm mento, “Nëli ë no ngom mëëtin sitoka, No nunukë abone
kumde ko sogo moodi sogo chinmo okkë Jerusalem lochin mo ëmbë rudü
alo ë lootë rënna.

22Samaria nyi gadë nonu yëm kumdu dü alë jaabë chensima. Rügë rëlla Jius
ngonu yëm kumdudü chengë rëlla kumdu, lëga ë tushü baalë nammë Jius
gadë lokë aadu.

23Ëmbë rünamë jijja bë kumsi në gaddë Doü lokëla jijja lokë Abo ne kumdü
ë aarë, ëgë aaro du. Yo lëga ëmbë kumsi deenëm mum Abo bük magë
duunam ë.

24Yürnë bü Doü ë, okkë bü ëm kumsinë gaddë Doü lokë la jijja lokë kumsi
ru kendo.”

© 2008 by The Bible Society of India.

25Nëli ëgë bü ëm mento, “Ngo chendu Yürnë gë murlük nam bü aarë ku, okkë bü yaddëm aarë kudü bü ngonnuëm buppü ëm menji rurëku ëmla.”

26Ogo Jisu mü ëm menjito, “Ngo na bü, yë ngo, nom agom menrük sidudü.”

27Ëmbë menngo sidochë ogo bük rëgënam gaddë aalük toku, okkë nëli gë jabrük sila duudo bë bü ëm kaatola bulu majja bë arüsinyo bë mëëto. Rülachin yëchin, “No yo gola mëëdo nammë?” ëgë malachin “No mü ëm yo bë jabrük siduna?” ëmla hüka lanë kaamato.

28Okë kookü bë nëli ëgë aü gë ishi püchü ëmchin ëpak tola taon bë inkur dookula nyi gaddëm menjitoku.

29“Nenla kaaka toka, ngok rüla rënam buppü ëm ngom menji kunëgo nyi go kaadu, Bü Kristo mobere?”

30Bulu taon okkë nenla Jisu gëlo aato.

31Ëmbë rüdo ogo Jisu bük rëgënam gaddë mento, “Saar, no donam go doto kuke!”

32Rülachin bü sëmbë menrük sirato, “Nonuk chenpa maabë doke dossë ngokkë dojidu.”

33Ogo rëgënam gaddë buluk aralo taka sirëp to, “Nyi gonnë bü ëm donam bëëji nago në bëëji paanam ëbere?”

34Jisu bullëm mento, “Ngok doke ë,” “ngom aamonë bük mëëlük ëm rüjinammë okkë ngom agër rüdo bë jinamëm rüngam nammë.

35Nonuk menbë namgo doodu, ‘Amrü miirü tuuchü naachü dü ë poolo püppi goda doodu’ ëmra sinam go. Rülachin ngo nonnuëm mendu, rükü gaddëm alë bë kaatoka, amo tami ë ijjai gachü duubë ngin ngam duuku!

36Yë nyi yë amo tami gadu dü gajo ëm paadu okkë turyar gënë naabë gëchü la adu, ëgë liilük nëla gachü në lëyü bë mëëken kenbam sidobë ëmla.

37Ëkë lëga bë, ‘Aken në liilük raabë okkë aken në gachü raabë,’ ëmnam si jijja du.

38Ngo nonuk rükü rünge lükma kolokë gachü nëbë inmodu, nyi këbbë rünge la atu, okkë buluk rünge jo ngeknëm paapen sitoka.”

39Okë taon okë Samaria nyi ëkë yaaka go Jisu ne mëëtin sitoku. Ëgë nëli okë “Ngok yo go rüla rëba dü ëgum menngamdu ëmjiko lëga lo.”

40Ëmbë rünamë yadü lo Samaria nyi gaddë büklo aala, bü ëm buluklo duubë lüktoka ëmla keetu daklo, Jisu buluk keekor bë loonyi goda duuta lükto.

41Bük dooyü ëm tala nyi ë yaaka yaada go mëëtin sinnë rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

42Bulu Nëli ëgum mento, “Ngonu nokë mentom nyum kolokë jijja bë mëëtin sima, ijja ngonu aü aü ë tasi to, okkë si nyi si alë jaa bë tani mookom turbu daalë kunë Rutum ëkunyi ëmla chenduku.”

Nyigom Golokë Oroh Go Jisu Gë Mopoh Nam

43Loonyi go ogo duulük robë, Jisu Galili bë inlen toku.

44 Jisu bü aü ë mensito, “Nyügre ëm aü gë mookolo torük sima rudu.”

45 Yadü lo bü Galili aalük bedü, bü ëm Galili lokë nyi gaddë torük sila luurükto, lëga ë bulu Inbo donam güdü lo Jerusalem into, okkë bulu alokë bük rürüsinyo rünam ëm nyimü ë kaasito.

46 Ëmbë rüdo ogo, bü lëken gokuda ishi ëm anggur ola bë mojiko Galili gë Kana lo inkur toku da, ogo Kaparnaum lo sorkari lo nyigom rünë golokë oroh go nyilenla dooto.

47Yadü lo Jisu Judia lokkë Galili lo aalük du ëmla tapa badü. Si nyigom si Jisu gëlo aato, okkë bük oroh nyilenla sitë la doonëm mopoh jido bë Kaparnaum bë inlajuka ëmla boto.

48Jisu ogo bü ëm mento, “Nonu arüsinyo bë okkë rürüsinyo rünam kaamarëm yëchin mëëtin sima tarudo.”

49Nyigom ë menrük daato, “Saar,” “Ngok ome ë simadabë ngok aakolo aaji laka.”

50Jisu bü ëm menrükto, “No inne kuka, nokë oroh ë turrëku!” Nyi ëgë Jisu gë agom lo mëëtin sila intoku.

51Bük bëda lo namë bë ëmla indak kuëm bük agër rüranë gaddë bü ëm inrük sila “Nok oroh ë pokaku!” ëmla menjito.

52Bü oroh ë yadü chë lo alë yaatoku ëmla bullëm taka rë ogo, “Mëro doonyi gë rülë bë ramnamë bük lokkë ngekaku” ëmla bulu menjito.

53Ogo Abbo ë mëëpadaato Jisu gë bü ëm “Nok oroh ë porëku ëmdü chë enyi ëmla.” Ëmbë rünamë bü okkë bük namë rumtum buppü ë Jisu gëlo mëëtin toku.

54Sigi Jisu gë Judia lokkë Galili lo aaro bë lënyi naabë rürüsinyo rüji nammë.

Jon 5

Paata Lo Mopoh Nam

1Sokë kookü bë, Jius gadë gë güdü alo golo Jisu Jerusalem aalük to.

2Jerusalem gë solar rabgo dooko nëchilo, nyi duugo koë gojo angngo go doogo nago paata go dooto. Sigim Hibru agomlo Bethesda ëmdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Gojo gadë ogo achi nyilen nëkë atür buppü go duuto, achi në gaddë nyükchë, lëku lakrë okkë paralais nëkë bulu paata lokë ishi burrëp nammëm torala duuto.

4Lëga ë taayo lampoh ë Iidüh Iidüh ëm iidola paata ëm burrëp doobë mogikto. Ëmbë gurrëpla rüdak ëm yë nyi yë aabuk choola pomko badü yo në chigë ramgë naanë go kaabadü potoku.

5Ogo nyi aken go anyü chammum gola anyü piinü go nyilen la doonë go dooto.

6Yadü lo Jisu bü nyi ëgum ogo doodo bë kaabadü okkë ëkëna anyü go chila doodo bë chenbadü ogo bü nyi ëgum taka to, “No larchëk kulëpë mëëdo lare?”

7Nyilen në nyi ëgë mento, “Saar, yadü lo paata bokë ishi ë burrëp rëdü ngom joolük doobë rügur deenë kaama, okkë ngo aalë pë ëmla rütë da, ngok aama dabë aken gonnë aago da rükolo duuduna.”

8Ogo Jisu bü nyi ëgum mento, gërëp tokuka, nokë doopu yuppuh ëm joolela innekuka!

9Nyi ë lëken gobë poda toku, ogo bük yuppuh doopuh ëm jooleela inrëp daatoku. Sëmbë rüdü alo ë, Jius gaddëk kumla duunu dü alo ë.

10 Ëmbë rünamë Jius, rutum nyi gaddë mopoh kunam nyi ëgum mento, Silo duunula kumdü alo ë, nokë yuppuh doopuh ëm joola innamë ngonuk Ayon ëm rünyü ka.

11Rülachin bü bullëm menrük to, “Ngom mopoh kunë nyi ë ngom, nok yuppuh doopuh ëm joola innekuka ëmto.”

12Ëmbë rünamë bullë bü ëm taka tokuda, “Yë la nom yuppuh doopuh ëm joola intokuka ëmmla mennë nyi ë?”

13Rülachin mopoh nam nyi ëgë nyi ë yë edü bü ëm mopoh në ëgum chensi maato, yo lëga Jisu bü okë rënë nyitü penko lokë inpek nyooto.

14Kookü bë Jisu nyi ëgum kumko namë lo kaarük sidola bü ëm mento, “Tagap tola, no ijja alë duuku, ëkë lëga bë nokë rümur rüla rënam ëm rüpin tokuka, ëmbë maabolo nokëlo alë yaada maanë rüdela.”

15Nyi ëgë nendo kula Jius rutum gadë lo ngom mopoh në Jisu ëmla menjitoku.

16Ëmbë rünam ë bü duunu alolo mopoh nam agër sim rüka ëmla, Jius rutum gaddë Jisu ne rürik menrik rëpto.

17Jisu bullëm mento, “Ngok, Abo alo dükü bë agër rüyardu, ëkë lëga bë ngochin rüru kendu.”

© 2008 by The Bible Society of India.

18Sëmbë mennamë Jius rutum gaddë marya ya doola bü ëm mokëlapë ëmla pinrëp koka. Bulu mento, bü duunu alo ayoh nyum ëm rümur ma, rülachin bü Yürnë ne bük aü gë Abbo ë ëmdu okkë ëmbë menko okë bü Yürnë ne lëyü sidobë mensidu.

Oroh Gë Rüla Gënë Naanë

19Jisu bü bullëm sëmbë mento, Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu, Oroh ë aü ë yo gochin rüsi lama, bü aü Abo gë rünam nyum ëm kaagë rëlla rüladu, Abo yoyo go rüdudü, Oroh ëchin ëgum rüdu.

20Lëga ë ëmrëm Abbo ë Oroh ëm ayadu, okkë bük rünam buppü ëm bü ëm kaatom du. Bü sigim kai yaanëm bü ëm rüdo bë kaatomrë, ogo nonu arüsinyo yaada ëm kaaparë.

21Abbo ë sinë gaddëm serëp gërëkula bullëm turnam ëm jidu, ëmbëchë dada Oroh ëchin bük turnam jilëpë mëënam ëm jirurë.

22Okë taayolo, Abbo ë yëmchin makama, rülachin maka gënë naanë buppü ëm Oroh lo jilük tu.

23Ëmbë rünam ëgë bulu Abbo ëm paknam garü bë Oroh yëmchin bulu buppü ë pakji doobë ëmla rünamë. Yë dü Oroh lo mëëtin sima duuna, ëgë bü ëm jilük në Abbo ëmchin mëëtin simadu.

24Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, yë ngok agom ëm tala ngom jilük nëm mëëgë sidudü büklo turnam ë duurë okkë bü ëm maka maarë, ëkë lëga bë bü sinam ëm rükumla turyar rëku.

25Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, sinë gaddë Yürnë gë Oroh ngok agom taddü ë püüdu okkë püürodu, ëmbë rünamë yë bulu tagap duudü bulu turrë.

26Lëga ë Abo bü ë turnam gë lërü ë, ëmbë dada bü Oroh ëm turnam ëm jinë bë tolük tu.

27Bü Oroh ëpë maka gëla naanëmchin jitu yo lëga ëmrëm bü Tani Oroh ë.

28Nonu sim lomgë maabëlaka, lëga ë sinë gaddë kuchin bük agom ëm tapadü ë aadu.

29 Yadü lo sinë gaddë nyibu lokkë nenrë kudü ogo yë bulu alënëm rüba boolo turyar rëku, okkë yë bulu alë maanëm rüla rëbadü makakolo darpak korë.

30Ngo ngoük lokë yo gochin rülama, Yürnë gë mennam nyum ëm ngo makadu, Ëkë lëga bë ngok maka nammë tugda du, yo lëga ëmrëm ngo aü gë alënam lëga bë matëma rülachin ngom jilük në mëëga nyum ëm rüjidu.

Jisu Gë Baab Ëm Menjinam

31Ngo ngoük baab ëm menji sidu boolo, ngok menji sinamë jijja ma.

© 2008 by The Bible Society of India.

32Ngok baab ëm menji nago aken goda kaadu, okkë ngok baab ëm bü ngok
lëga bë menra nam ëm ngo alëja ë ëmla chendu.

33 Nonu Jon gëlo menjinëm inmoto, ogo Jon bü jijja ëm menjito.

34Nyi ë ngok baab ëm menjinam ëm ngo tolükma ëmmanë, rülachin ngok
mentonam garü bë nonu turbu daalë paado bë ëmla menduna.

35Jon dornë okkë lou në mërüh goe, okkë nonu bük loulo anni go rëmen lapë
ëmla mëëkato.

36Rülachin Jon gëm pënamë kai yaanë go ngoklo menji sago kaadu, yo lëga
ngok rüngo sidunam okkë rüngam doobë Abo gë ngom tolük nam agër gadë
si Abbo ë ngom jilük rutu ëmla kaatomdu.

37 Okkë ngom jilük në Abo büchin ngok baab ëm menjidu. Nonu yaddü lochin
bük agom ëm takama okkë bük nyukmo ëm yë garü nago dü kaakama.

38Okkë nonu bük aamo nam nyi ëm jijja bë mëëma lëga ë, nonuk asin
aapuklo bük dooyü ë daglük ma.

39Nonu turyar nam ëm paalëpë ëmla mëëla dinchiru bë Dëën boi ëm mala
poridu, ëgë Dëën boi gadë ëgë maabë ngok baab ëm menpa koë.

40Ëmbë rükü lachin nonu turyar nam ëm paalëpë ëmla ngok lo aalü maadu.

41Ngo nyi gadë lokë koiknam ëm mëëma.

42Rülachin ngo chendu nonu yo në nyi ëdü, okkë nonuk asin aapuklo Yürnë
ne ayanam kaama ëmla, ngo chendu.

43Ngo Abo gë amin lokë aadu, rülachin nonu ngom torük sima, rügë rëlla
aken këbë gonnë aü gë amin lokë aabo lo, ëgum nonu torük sirë.

44Nonu aken aken ë koik minsinam ëm alë bë mëëdu, rülachin Yürnë nyum
gëlokë koik nam ëm paalëpë ëmla mëëmanë nonu, yo ëm, nonu ngom
mëëtin ru doobë?

45Nonu ngom ngoük Abo gëlo nonnuëm ajë menlük deenë ben ëmla
mëëbam maabëka, rügërëlla nonnuëm ajë menlük deenë nonuk mëëgë
sinam Moses bü naala.

46Nonu alë jaabë Moses ne mëëgë sinë goe boolo, ngomchin mëëgë sido
lappe, lëga ë bü ngok baab ëm ekto.

47Nonu bü yo go ektudü ëgum mëëtin maanë, yo lokë ngok agom ëm mëëtin
rënna?

Jon 6

Hajar Angngo Nyi Ëm Jisu Gë Donam Jinam

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

© 2008 by The Bible Society of India.

1Sokë kookü bë Jisu Galili shilë gë takdü bë rablükto. (Tiberia paata
ëmlachin mendu.)

2Ogo nyi ëkë nyitü buppü go luumin gëto, lëga ë bulu bük rürüsinyo rüla achi
nyilen në gaddëm mopoh nam ëm kaato.

3Okkë kuda bü moodi bë chaala bük rëgënam gaddëm duubam sila duuto.

4Ogo Jius gaddëk Inbo donam güdü domen dodü ë nëchi toku

5Jisu kaago sinamë nyitü buppü ë bük lobë luubum aato, ëmbë rürë ogo bü
Philip ne mento, Sim nyi gadësim domo doobë yo lokë donam ëm rëlë pëdü?

6(Bü yo go rütë baedü ëgum chencho silachin Philip ne bü menka rubë sim
mento.)

7Philip menrük to, Chamrü anyi achür silbor koonür arë go ütü ëm rëlachin,
nyimü ëm anni asak gobë nyumchin pümarë. Silbor koonür achür ë nyiga
rüglap alo arëbë rüto.

8Bük rëgënam aken gonnë, Simon Pitor, gë achë Andriu bü mento,

9Siina ome go lup püngngo go okkë ngoi ajji në nënyi go bëënë go rëduna.
Rülachin sigi buppü nyi gadë sogo pümar rë.

10Jisu bullëm mento, “Nyi gaddëm duupom motoka emto” ogo tapitami alum
bë rünamë nyi gaddë duulük to. Okë nyi duunë gaddë hajar angngo gobë
rüto.

11Jisu lup ëm laagë rëlla Yürnë ne ëkë ëmla koikto, okkë nyi duunë gaddëpë
yaddü go dolabadü dodo bë bü orgo moto. Bü ngoi ëmchin ëmbë dada rüto.

12Yadü lo bulu buppü ë doji kaadü, Jisu bük rëgënam gaddëm mento,
“Rüpak chiyë tama bë, dongar gaddëm tükum toka.”

13Lup püngngo ëm nyi buppü gë dokolokë dongar ëm bulu tükum nammë
haape peerü gola peenyi gobë rüto.

14Jisu gë arüsinyo bë rünam ëm kaala, nyi gaddë mento, “Tani mooko sogo
nyijük go aarë ëmnam më alë jaabë aadu ku!”

15Nyi gadë gë aado la setupala. Roja bë mokam lapë ëmla mëënam ëm Jisu
bü chenchoto; Ëkë lëga bë bü aü ë moodi bë lëken gokuda chaahum nyooto.

Jisu Gë Ishi Taayo Lokë Innam
(Mt 14.22-23; Mk 6.45-52)

16Arum rëku ogo Jisu bük rëgënam gaddë paata peelë bë aalük to.

17Bulu ulu golo aalük doola Kaparnaum bë rabkur toku arum kanë kunamë
Jisu buluklo aalük kumato.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Ëmbë rüdu ogo doogum doorüh kainago rüla ishi ëm chokdu chokbok la rüdo bë moto.

19Yadü lo Jisu bük rëgë nam gaddë mayir daum daapi gobë ishi arabë ulu lokë dua badü, ogo bulu Jisu ne buluk ulu peelë bë ishi taayo gë aado bë kaato, okkë bulu majja bë bosoto.

20Rügëdola Jisu bü bullëm mento, “Sigi ngo na,” “Boso yooke.”

21Okë kookü bë bulu mëëken ë rütola bü ëm ululo laalük to, okë kookü pik bë ulu ë buluk hëgtu deeko tumpü baayür lo hëgtu gordato.

Nyi Gadë Gë Jisu Ne Mamin Gënam

22Alo gonë ogo paata takdü okë rënë nyi gaddë ulu ë aken gonyum e, ëmla chenlük to. Ogo Jisu bü bük rëgënam gaddëm lëken gobë rabbam mae, rügëdola bulu nyum bü ëm ëpak tola inne baye ëmla chenlük to.

23Rutum gë ëkë ëmla koik gëlla nyitü ëm lup domoko ruilo Tiberia lokkë aken gonnë ulu ë aalük to.

24Nyitü ë yadü lo ulu ogo Jisu ne okkë bük rëgënam gaddëm kaapa maabe dü, bulu ulu ogo aalük doola Kaparnaum, bë Jisu ne matë bë inlento.

Jisu Turnam Gë Ütü Ë

25Nyi gaddë yadü lo Jisu ne paata takdü gonë lo kaapa sibadü, bulu mento, “Saar, no yadü lo sogo aalük koë?”

26Jisu bullëm menrükto, “Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, nonuk ngom mamin gënamë, ngok arüsinyo bë rünam agër ëm chennam lëga bëmo, rülachin nonu buppü ë ütü ëm dopü doobë donam lëga bë.

27Ngepak deenë donam lëga bënyum agër rüyoka, ëgum pënamë, Tani Oroh ngok jisë, dooyar deenë okkë, turyar gënë në dokor lëga bë agër rütoka, lëga ë Yürnë Abo bük rüla gënë naanëm bü ëm jilük to.”

28Ogo bulu bü ëm takato, “Yürnë gë ngonnuëm rütoka mëënamëm rüla doobë, ngonu yo go rüken do?”

29Jisu menrük tokuda, “Yürnë gë nonnuëm rütoka ëmla mëënamë bük jilük nam bü ëm mëëgë sinamë.”

30Ëmbë rünamë bulu bü ëm takatokuda, “Yo në arüsinyo go kaagë rëlla ngonu nom mëëgë sidobë no rüjirë?

31 Yürnë gë boi lokë, mennam, chë garü bë ngonuk ato abo gaddëm mooruk moosen lo ‘Bü taayo tolokë ütü doke ëm dodo bë jito.’ ”

32Jisu mento, “Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu kuda, taayo tolokë ütü doke ëm jinnë Moses mo.” Rülachin taayo tolokë ütü doke jaaëm jinnë ngok Abo.

© 2008 by The Bible Society of India.

33Lëga Yürnë gë ütübë jinamë yë taayo tolokë aaba dü okkë tani mooko ëm turnam jinë bü ë.

34Ngonnuëpë alo dükübë ëgum jilaka, “Saar,” ëmla bulu koto.

35Ogo Jisu bullëm mento, “Ngo turnam gë ütü ë,” yë bü ngok lo aarë dü yaddü lochin këno maarë; okkë yë bü ngom mëëtin sirë dü yaddü lochin tülü lüdi maarë.

36Rünamë, nonu ngom kaasidu, ngo ëmlachin, nonu ngom mëëtin ma.

37Abo gë ngopë jinam buppü ë ngoklo aarë, okkë ngok lo aanë buppü ëm ngo yaddü lochin aken gochin ngo menpak maarë.

38Lëga ë ngo ngoük mëëga ëm rütëbë taayo tolokë aama rügërëlla ngom jilük në bük mëëga ëm rüji taabë aadu.

39Okkë ngom aamonë bük mëënamë sigi, ngopë bük jinam buppü ëm aken gochin ngemo jima doobë, rügërëlla rëtür alo lo ngo bullëm turmo jidokubë.

40Lëga bë Abo gë mëënam ë yë Oroh ne kaala mëëtin sidu dü bullëm turyar nam ëm paamo doobë. Okkë ngo bullëm rëtür alolo turmo jidokubë.

41Ngo taayo tolokë doke ütü ë bük ëmsiko lëga lo, nyi gaddë bük ëmnam baab ëm bü ëm agrëp to.

42Ëkë lëga bë bulu mento, Sigi nyi si Joseph gë Oroh Jisu, bü moolare? Bük abo annëm ngonu chendu. Ijja yo ëmbë bü taayo tolokë aanë bü ëm ëmsi podu naadü?

43Nonuk aralokë agmin sinam ëm ëpaktoka, ëmla Jisu bullëm menra sito.

44Ngom aamonë Abo bü ngoklo aamo jimabolo, ngo rëtür alolo bü ëm turkur jimo dooku bë; yë aken gochin ngoklo aasinë kaamarë.

45 Yürnë gë nyijük gadë gë boilo ektu. “Bullëm nyimü ëm Yürnë bü ë tomsür rë.” Abo bük dooyü ëm tatoka yë chendu dü ëgë buppü ë, ngom aadu.

46Sëmbë ëmnam si yë Abo ne kaageba ëmma. Yürnë gëlokë aanë bü nyum, Abo ne kaarük sinnë.

47Ngo nonnuëm alë jaa bë mendu, yë bü mëëtin sikadü turyaar doobë hünam ëm paaka.

48Ngo turnam gë ütü ë.

49Nonuk ato abboë mooruk moosen lo taayo jinyo doke ëm doto, rülachin bulu sika.

50Rülachin, taayo tokë aanë ütü ë sëmbë rünë go yë sim dorë dü ëgë simarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

51Ngo taayo tolokë iinë turyaar gënë ütü ë. Yë nyi sim ütü sim dorë dü turyaar rë. Ngo ngoük adin ëm ütü bë bü ëm jirë. Ngok jinam ë tani mooko ëm turgë naabë.

52Sokë kookü bë, Jius nyi gaddëk arasilo marla agko agpek sidola bulu mento, “Si nyi si yo ëm bük adin ëm ngonnuëpë dodo bë jiporënna?”

53Jisu bullëm mento, “Ngo nonnuëm alë jaabë menjidu, Tani Oroh ngok adin ëm nonu doma boolo okkë bük Iyiëm tüma boolo, nonuklo turnam kaamarë.

54Yë ngok adin ëm dodu dü okkë Iyiëm tüdudü büklo turyaar nammë duurë. Okkë ngo bü ëm rëtür alo lo turkur morëku.

55Lëga ë ngok adin si doke bë dosë jaaë okkë ngok iyi si tüsë jaaë.

56Yë ngok adin ëm dodu dü okkë ngok iyiëm tüdudü, ëgëbü ngoklo duudu okkë ngochin büklo duulükdu.

57Ngom aamonë turnë Abo bük lëgalo, ngo turdu. Ëmbë dada ngok adin ëm donnëchin, ngok lëgalo turrë.

58Taayo mooko tokë iinë ütü si, nokë ato abo gaddë dotola kookü bë sigënam garüma. Yë sim ütü sim dorë dü bü turyaar rëku.”

59Sim agom gadë sim Kaparnaum gë kumko namë lo nyi gaddëm Jisu bü dooyü menji duula mento.

Turyaar Mode Në Agom

60Jisu bü ëm luumin gënë nyi ë tatola sëmbë mento. “Sigi takë lama nam dooyü go, sim yë re talük deenë?”

61Buluk jabgur mengur nam ëm, yëchin menjinë kaama bëchin Jisu bü chensi doola, bullëm mento, “Sigi nonnuëm ëpak lümo duunai?

62Ëmbërëm, Tani Oroh ngom yo lokë aabe dü chaakur dooku bë nonu kaabolo yo bë rürë dü?

63Yürnë gë Doü jinamë turgë naanë, nyi gë tornamë yo rülama, ngok agom mennam si Yürnë gë Doü jinam nonnuëm turmo jinë bë.

64Ëmbë rülachin nonu atu gonnë mëëtin sima kambëdu.” (Lëga ë lëkkë lokkëi Jisu bü ëm, yë mëëgë sima duudü okkë yë Jisu bü ëm kubtë duudü chenchoto.)

65Okkë bü mentato, “Sokë lëga bë ngo nonnuëm mento, Abo tolük maarëm yëchin ngoklo aala maarë.”

66Sokë lëgalo, Jisu bü ëm luumin gënnë yaaka go inbë mingë kumabë inkur nyootoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

67Ogo bük rëbë gënam nyidum ürügola anyi ëm, “Nonuchin inpak kuso mëëdore?” ëmla takato.

68Simon Pitor bü ëm menrükto, “Rutum, ngonu yëm inmin gëdokubë? turyar gënënaanë agomë nokëlo dagdu.

69 Ngonu ijja mëëgë siduku okkë chendu Yürnë gëlokë aanë Dëën aken ë no nyum.”

70Ogo Jisu menrük toku, “Nyidum ürü gola anyi nonnuëm ngo darlen maato re? Ëmbë rülachin nonuk atür okë aken gonnë ui bë rüdu!”

71Bük mennam ëgë Simon Iskoriot gë oroh, Judas Iskoriot ne mento. Lëga ë Judas bü nyidum ürü gola anyi lokë aken gonë bë rülachin, bü ë Jisu ne pinkup deenë bë rüto.

Jon 7

Jisu Okkë Bük Achë Abür Gaddë

1Sokë kookü bë Jisu bü Judia gë inmabë, Galili bë intoku, Lëga ë Jius gaddëm rëgënë gaddë bü ëm mokë duubë ëmla pinto.

2 Ogo Jius gadë gë porup Güdü ë nëchito,

3Ëmbë rünamë bük achë abür gaddë bü ëm mento, “No sim ëpak yaatola, Judia bë chaadola nokë arüsinyonë rünam ëm nokë rëgënam gaddëchin kaado bë rüya sagge.

4Nyi ë nyi ëm chenpakoso mëënë yëchin bük agër rünam ëm nyi lokë kasila rürupma. No sim rürüsinyo sim rüttër duuna, tani mooko buppü sogo nokë baab ëm chenpa kotoka.”

5(Lëga ë bük achë abür gaddëchin alë jaabë bü ëm mëëtin simato.)

6Okë lëga bë Jisu bü bullëm mento, “Ngok lëga bë ëmbë rüdü rümo ë, aama, nonuk lëga bërrëm rüdü rümo ë dooyar du.

7Ngo tani mooko sokë alë maabë rünam ëm mendar nam lëga bë, ngom tani mookoë mëënyü du, rülachin nonnuëm yo mëënyü kaama.

8Nonnuë Güdü lo chaalük eka. Ngok chaadü chaamo kaama, chaatë ma.”

9Ëmbë mentola bü Galili lo duulükto.

Porup Güdülo Rëmin Gëkunam

10Ëmbë rülachin bük achë abür gaddë gë Güdü lo chaalük robë, Jisu büchin nyi ë chenpa maado bë kasila chaalük to.

11Ëmbë rüdu ogo Jius gaddëm rëgënë Jisu ne Güdü domenlo rëmadü ëmla makato, bulu mento, “yo lodü ëgë nyi ëgë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

12Nyitü ara ogo bük baab ëm menpala menchër sito, atu gonnë “Bü alënë nyi gona,” ëmla mento, okkë atu gonnë mento, “Ma, bü nyi gaddëm menkup gëdu.”

13Rülachin Jius gaddëm boso leela, yë nyi ëchin bük baab ëm nyi ë tapa doobë menmato.

14Güdü domen gë lëppa gambë, Jisu Yürnë ne kumko namë lo aala dooyü menrëp to.

15Jius rutum gaddë majja bë arüsinyo bë mëëla mento, “Yaddü lochin porikolo inma gërë, yo ëmbë nyi si sëkënago chendu paadu naadü?”

16Jisu menrükto, “Ngok dooyü mennam si ngok aü gë chenko lokë nenla menma, rügërëla ngom aamonë Yürnë bük lokë nendu.

17Yë bulu Yürnë gë rütoka mëënam ëm rülü duunë ëgë bulu, ngok dooyü mennamëm Yürnë gëlokë dü, ngoük chennam paanam rulokë dü ëgum bulu chenrë.

18Yë nyi yë aü gë chennam paanam lokë mendudü ëgë aü ëm koik nam mannë. Rülachin yë bü ëm aamo nëm koik modu dü ëgë jijja në okkë büklo yaddü lochin mënam runam kaama.

19Moses bü nonnuëm Ayon, ëm jisi maarem? Ëmbë rülachin nonu yëchin Ayon ëm paknë kaama. Ëmbë rügërë nonu yo bë ngom mokë lapë ëmla rüduna?”

20Nyitü ë bü ëm menrük to, “Noklo ui go dagdu!” “Yë rem nom pakë lapë ëmla rüdu në?”

21Jisu bü bullëm mento, “Ngok lëken arüsinyonë rükolo, nonu buppü ë arüsinyo bë mëëka.

22 Moses gë nonnuëm ome oroh ëm adin morüh (Moses kü maalachin nonuk ato abo gë rürëp nammë) laka ëmnam ëm nonu duunu alo lo ome yaame ëm adin morüh ëm rübëdu.

23 Nonu duunu alolo ome yaame ëm adin morüh nammë Moses gë Ayon ëm rüyar maado re, ëmbë rüdola ngok duunu alolo nyi ëm buupü doobë pomo kunam ëm yo bë mardu naala?

24Amür agoh lokë kaamum gëlla maka yooka, rügërëlla nonuk maka nam ëm tugdalokë maka tolaka.”

Bü Re Kristo?

25Jerusalem lo atu gonë nyi ë hükato, “Sigi moola dü buluk pakë tanam nyi ë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

26Okkë kaatoka, bü kasi kapek kaamabë këbalo dooyü mendu, bulu yo gochin ëmma, rünam më rëmingënë gaddë bulu bü Kristo ru ëmla chenlük duuna dü?

27Rünamë bü yo lokë aanë dü ngonu chendu. Rülachin yadü lo Kristo bü aarë dü, yëchin bü yo lokkë dü chenma rë.

28Ogo Yürnë ne kumko namë lo dooyü mendula Jisu hugla mento, “Nonu ngom chendu, okkë ngo yo lokkë dü ëgumchin chendu, ngo ngoük lo aala sikolokë aama. Ngom aamonë bü jijja në, rülachin nonu bü ëm chenma.

29Rügërëlla ngo bü ëm chendu, lëga ë ngo bük lokë aanë okkë ngom bü aamonë.”

30Ogo bulu bü ëm selëpë ëmla rüto, rülachin bü ëm sedü bë rüma danam lëga lo, yëchin bü ëm alak hiiga lamato.

31Ëmbë rülachin nyitü okë yaaka go nyi ë bük amin ëm mëëtin sito okkë mento, “Kristo yaddëm aarë kudü, sim nyi sim kai yaabë bü rürüsinyo ëm rüji rurëdü?”

Jisu Ne Sedo Bë Sipai Inmo Nam

32Nyitü ë Jisu gë baab ëm mennam ëm Pharisi gaddë tala, bulula okkë nyibuh buutë gaddë santri sipai gaddëm bü ëm sedo bë inmoto.

33Jisu bü mento, “Ngo nonnuëm anni gonyum rëmin gërë, okkë ngom aamo në büklo innyo rëku.

34Nonu ngom maka tarë, rülachin mapa maarë, lëga ë ngo yo lo inrëdü, nonu inlamingë maarë.”

35Jius gaddë bulu aü ë mensito, “Ngonuë mapa maado bë bü yo lodü intë duuko? Bü Grik gaddëk taon ngonuk nyi gaddë gë ngaklükla rëkolo intë duuna dü, okkë Grik gaddëm dooyü tadunadü?

36Bü mento ngonu bü ëm matë dakkom bü ëm mapa maarë, okkë bü yo lo intë duudü ngonu ogo inla maarë, bük sëmbë mennam si yo bë ëmdu naadü?”

Turyaar Gënë Sigur

37 Porup Güdü domen lootür kairunë alolo, gomtë rubë hugla Jisu mento, yë bulu tülü duudü ngok lokë aala tülüëm tünë silaka.

38 Yürnë gë boi lo mennam garü bë yë ngom mëëgë sirë dü bük asin aapuk lo turyar gënë sigur Ishië bikla doorë.

39Jisu gë sëmbë mennam ë yë bulu bük amin ëm mëëgë sirë dü Dëën Doü paasëm mento, lëga ë ogo lobë Jisu bü ëm koiknam rubë taayo bë laachü dama lëga bë Dëën Doü ëm jima dato.

Nyi Gaddëk Penkolo Menpen Sinam

© 2008 by The Bible Society of India.

40Nyitü okë nyi atu gonnë yadü lo sim mendobë tabadü bulu mento, si nyi si nyijük jaa ë.

41Atu gonnë mento, “Bü Kristo” Rülachin atu gonnë mento, “Kristo Galili lokë nenma rë.

42 Yürnë gë boi lo mentu, Kristo ne Dabid roja gë oli lokë aarë okkë Dabid roja gë duuko taon Bethlehem lo orë.”

43Ëmbë Jisu gë lëga bë nyi gaddë menpen rüen sito.

44Atu gonë nyi ëkë bü ëm selëpë ëmla mëëto, rülachin yëchin bü ëm alak hiiga lamato.

Jius Ëm Rëgënë Gaddëk Mëëtin Maanam

45Santri sipai gaddë yadü lo aro bë aakur kubadü, jügtë rutum okkë Pharisi gaddë bullëm takato, “Nonu yo bë bü ëm sela aagë maado na?”

46Santri gaddë menrük to, “Sokë nyi sokë dooyü mennam garü bë yë nyi chin yaddü lochin mennë kaama!”

47Ogo Pharisi gaddë bullëm marla mento, “Nonuchin bü ëm kubko tonam ai?”

48“Jius ëm rëgënë rutum okkë Pharisi lokë aken gochin bü ëm mëëtin doobë nonu chento bare?

49Nyitü sigi Moses gë Ayon ëm chenma, lëga bë buluklo Yürnë gë chenam ë duulük du!”

50 Lëken go Jisu ne kaarük sianë, Pharisi nyi atür lokë aken gonnë Nikodemas, bü bullëm mento,

51“Ngonuk Ayon ë nyi ëm yo go bü rümëm menmëm go kaadudü ëgum hüka takala chenlük maabë menpak mëm kenma ëmduda.”

52Bulu bü ëm mento, “Alë do,” “Nochin Galili lokkë nai? Yürnë gë boi ëm pori kaabolo yaddü lochin Galili lokë nyijük nenma rë ëmnam ëm chensirënna.” Okë kookü bë bulu aü aü gë namë bë innyo toku.

Jon 8

Gümur Hümur La Rënë Nëli Go Gagnam

1Bulu nyimü ë aü gë namë bë innyo toku, rülachin Jisu Olib moodi bë chaato kuda.

2Aroh komchi bë bü Yürnë ne kumko namë lo nenkur toku. Ogo nyi buppü ë luukërto. Okkë bü duadola bullëm dooyü menrëp jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ëmbë rüdak ogo Ayon saar gaddë la Pharisi gaddë nëli go nyilo lo rümur nago gagla aagë to, okkë buluk atür lo mü ëm dagmo to.

4Bulu Jisu ne mento, “Saar,” “Ngonu sim nëli sim nyilo këbbëm rümur minsi doobë gagtu.

5Ayon lo Moses bü ngonnuëm sëmbë rünë nëli nëngo ëm ülü ë gëkë gëlla lürum toka ëmtu, ijja no yo ëmrë?”

6Buluk sëmbë rünamë Jisu ne menmur mogë rëlla menpak duubë ëmla ruuto. Rülachin Jisu gubba doola lakchë ë kode lo darjito.

7Bulu dagdola takabë nam lëga bë bü dagrëp doola bullëm mento, “Nonuk okë aken go yë rümur rüma mëënë gonnë mü ëm ülü ë naabek rëplado.”

8Lëken goda gubba doola kode lo darji tokuda.

9Yadü lo bulu sim tapabadü kai yaaru në ingë sila aken aken bë innyoto, ogo nëli ëgë la Jisu nyumbë daktoku.

10Jisu dagrëp dookula, nëli ëgum takatoku, “Nëli ë, yo lokula bulu? Yëchin nom guunyü lüknë kaamare?”

11Yëchin mennë kaama. “Saar,” ëmla mü menrük to, Ogo Jisu mento, “Ëgë boolo alëdo,” “Ngochin nom guunyü lükma doona, no inne kuka, rülachin rümür rüdi yo kuka.”

Jisu Tani Mooko Sokë Lou Ë

12 Lëken goda Jisu Pharisi gaddëm mento, “Ngo tani mooko sokë lou ë” “Yë bulu ngom inmin gërëdü hünam buppü lo lou ëm paarë okkë bü yaddü lochin kanë lo inmarë.”

13 Pharisi gaddë bü ëm mento, “Nok ijja gë aü ë aü ëm menbo sinam okë mengë naanë yo gochin kaama.”

14Jisu menrük to, “Ëgum,” ngo ngoü ë baab ëm yo go menji sidudü ëgë jijja ë, lëga ë ngo chensidu ngo yo lokë aaba dü okkë yo lokë inrëdü. Ngo yo lokkë aadu dü ëmmalachin yo lo indu edü nonu chenma.

15Nonu tani amür peelë lokë makadu, ngo nyi taayolo maka maadu.

16Rügërëlla ngo maka nagolachin, ngok maka nammë tugda ë, lëga ë ngoü nyum mo, rügërëlla ngom aamonë Abo ngok lo dagdu.

17 Nonuk Ayon boi lo nyidum anyi gë lëken bë menji sinamë jijja ë ëmla ektu.

18Ngo ngoü ëm menji sinnë, okkë ngok menjiranë aken gonnë ngom jilüknë Abo bü ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Bulu bü ëm mento, “yo lorem nokë Abo?” “Nonu ngom maalachin ngok Abo nëchin chenma ëmla Jisu menrükto,” “Nonu ngom chennë goeboolo ngok Abo nechin chendak lappe.”

20Jisu sim agom godë sim Yürnë ne kumko namë ara lo doka kaakum ko jompa baayürlo duudola dooyüla mento. Ëmbë rülachin bü ëm sedü bë rüma dakolo, yëchin bü ëm senë kaamato.

Ngo Yo Lo Indu Edü Nonu Inmin Gëla Maarë

21Lëken gokuda, Jisu bullëm mento, “Ngo innyo duena. Ngo yo lo indudü nonu ogo aala maarë. Ogo nonu ngom maka tarë rülachin mapa kumarë okkë nonu aü gë rümur ajëlo silük rë.”

22Jius ëm rëgënë gaddë hükato, “Bü mendu ngo yo lo indu edü nonu aala maarë. Sëmbë ëmnam si bü aü ë mokë sitë doonë gobere?”

23Jisu bullëm ogo mento, “Nonu tani mooko chompük sokkë, rülachin ngo taayo tolokë, nonu tani mooko sokë gë; rülachin ngo tani mooko sokë gëmo.

24Ëkë lëga bë ngo nonnuëm mendu, nonu rümur ajëlo silük rë. Okkë chenla mëëtin sima boolo nonu aü gë rümur ajë lo silük rë ‘Ngo yë dü Ngo.’ ”

25Bulu bü ëm “No yë rem?” ëmla takato. “Ngok nonnuëm menji bë nambë ngo rüdu, ëmla Jisu bullëm menrük to.

26Nonuk baab ëm ngo maka nagoboolo, nonnuëm ngok menpak deekoë yaaka go kaadu. Rügë rëllachin ngom aamonë bü jijja në. Okë lëga bë ngo yo go bük lokë tatodü ëgum nyum ngo tani mooko ëm menjiduna.”

27Jisu bullëpë bük Abo gë baab ëm menjinam ëm bulu tachen maato.

28Ëmbë rünamë bü bullëm mento, “Tani Oroh ngom yadü lo nüggen doobë kaarëdü ogo nonu ‘Ngo yë ngo dü chenrëku’; okkë ngo aü gë rüla menla sikolokë rüma nyi, rülachin Abo gë ngom mentom nam chë ëm ngo menji duunyi ëmla ogo nonu ngom chenrë ku.

29Okkë ngom aamo në bü ngom rëmin gëdu, bü ngom aken ëm ëpakla ama, lëga ë ngo bük mëëken saëm loodak tëm rüdu.”

30Jisu gë sigim menduëm nyi gaddë yaaka go bü ëm mëëtin sito.

Ajür Në Okkë Pakbo Rünë Nyi

31Jisu Jius nyi bü ëm mëëtin sinë gaddëm mento, “Nonu ngok dooyü ëm alë jaabë mëëgap duubolo, nonu ngoklo jijja bë rëmin gënnë.

32Ogo nonu jijja ëm chenrë, okkë jijja ë nonnuëm ajür doobë laasek rë.”

33 Bulu bü ëm menrük sito, “Ngonu Abraham gë oli ë” “Okkë ngonu yaddü lochin nyiikë pakbo paknë bë rükama. Okkë ‘Nonu ajür rë, ëmnam ëgë yo ëmdu naarem’?”

© 2008 by The Bible Society of India.

34Jisu ogo bullëm menrük sito, Ngo nonnuëm alë jaa ëm menjidu; Rümur ajë
gënë buppü nyi ë rümur ajë gë pakbo ë.

35Pakbo ë namë lo lërü ato bë duuyar ma, rülachin namë lokë oroh ë duuyar
sinnë.

36Oroh ë nonnuëm ajür doobë laasek boolo, nonu alë jaabë ajür rë.

37Ngo nonnuëm Abraham gë oli ë ëmla chendu, rülachin nonu ngom mokë
lapë ëmla rüdu, lëga ë nonu ngok dooyü agom ëm torük sima.

38Abo gëlokë ngom kaatom nam ëm ngo nonnuëm menjidu, rülachin nonuk
rünamë nonuk abo gaddëk mennam ëm rüdu.

39Bulu bü ëm menrük to, Ngonuk abbo ë Abraham. Nonu Abraham gë oli jaa
ë boolo, Nonu bük rünam chë garü bë rüdo lappe, emla Jisu menrükto.

40Ngok rünam buppü ë jijja bë tanamë ëmla ngo nonnuëm menjirëm, nonu
ngom mokë lapë ëmla ajë lüknyap du, Abraham ëmbë agër rümato!

41Nonu noügë abo gë rünam ëm rümin gëdu. Ngonuk chensinam Abo aken
ë Yürnë bü aü ë, okkë ngonu bük aaji oloh looda ë ëmla bulu menrükto.

42Jisu bullëm mento, Yürnë nonuk Abbo ë boolo, nonu ngom aya doolë pe,
lëga ë ngo Yürnë gëlokë aato okkë ijja si rëduna, ngo ngoük aala sikolokë
aama, rügërëlla bü ë ngom aamonë.

43Ngok agom ëm nonu yo ëm rülleela tabëk maaduna? Sokë lëga si nonu
ngok dooyü mennam ëm talü maadu naana.

44Nonu Ui roja abo gëlokë oroh ë, okkë nonu noügë abo gë mëëchom ëm
rüjilapë mëëdu bü yaddü lochin jijja lo rëmanë, okkë lëkkë lokkë nyi pakë
raanë. Lëga ë büklo jijja ëmnam yo gochin kaama. Bü yadü go agom
mendudü mënam, bü yo go rüdudü bük rüpe nyum lokë rünnë. Lëga ë bü
mënë runnë okkë mënë runë rügë gë abboë.

45Ngo nonnuëm jijja ëm menjinam lëga bë, nonu ngom mëëgë sima du.

46Nonu ngom ngok rümur rünam aken gochin menlen jila rëdü? Ngo jijja ëm
menrëm, nonu yo bë ngom mëëgë sima doona?

47Yë bü Yürnë gëlokë aadu dü Yürnë gë agom ëm tajidu okkë nonu Yürnë
gëlokë maalela ngok agom ëm talü maadu.

Jisu Okkë Abraham

48Jius nyi gaddë Jisu bü ëm mento, “Ngonuk nom Samaria nyi go okkë alë
maanë ui gënë go ëmnam ë menki maadoi?”

49Jisu menrük to, “Ngoklo alë maanë ui duuma.” “Ngo ngoük Abone pakdu,
rülachin nonu ngom pakma.

© 2008 by The Bible Society of India.

50Rülachin ngo ngom pakë lake ëmla mama, rügëdola ngok gëbë mapu madër jila, majja në aken go kaadu.

51Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu, ngok dooyü ëm tagap në nyi ë yaddü lochin simarë.”

52Ogo Jius gaddë bü ëm mento, “Ijja ngonu nokëlo alë maanë ui ë duurudu ëmla chenbëk tokuba! yo lëga Abraham sika okkë nyijük gaddëchin sika, rügërëlla no mendu yë bulu nokë dooyü ëm dinchi bë tagap rëdü yaddü lochin simarë ëmdu.

53No ngonuk abo sironë Abraham ne, kai yaanë bë gagsiduna? Okkë nyijük gaddëchin sika no yë ëmla mëësiduna?”

54Jisu menrük sito, “Ngo ngoü ëm boolo, ëgë chesi nam ëgë yo arë kaama. Rülachin ngok Abo bü ngom chera në aken gonnë, nonuk menrük sigë doonamë bü nonuk Yürnë.

55Nonu yaddü lochin bü ëm chenma, Rülachin ngo chendu bü ëm. Ngo bü ëm chenma ëmboolo, ngochin nonu garü bë mënë bë rüdu. Rügërëlla ngo bü ëm chendu, okkë ngo bük agom mennam ëm tayum du.

56Nonuk abo Abraham, ngok aadu ëm kaasë lëga ëm mëëken to, bü ëgum kaato okkë mëëken to.”

57Jius gaddë bü ëm takato, “No anyü chamngochin dama okkë no Abraham ne kaaba ëmdu na?”

58Jisu menrük sito, “Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu.” “Abraham ne oma dabëi, ‘Ngo rëto.’ ”

59Sëmbë mennam lëga bë bulu ülü lala bü ëm naalëpë ëmla rüto, rülachin Jisu bü aü ë kasi nyooto okkë Yürnë ne kumko namë ëm ëpak tola innyotoku.

Jon 9

Nyükchë Doobë Onam Nyi Go Jisu Gë Mopoh Nam

1Jisu bü inggola inngo duula, ao olen dak lokkë nyükchë doobë onam nyi go bü kaapato.

2Bük rëgënam gaddë takato “Saar, yëk rümur ajë lokë nyi sim nyükchë doobë olen paanam ëdü? Bük aü gë lokë dü, ma anë abo gë rümur ajë lokë dü?”

3Jisu mento, “Nyi sokë nyükma la nennam si bük aü gë rümur ajë ba bük anë abo gë rümur ajë lokëchin mo. Nyi sim nyükchë doobë onam ë, Yürnë gë agër ëm bük lokë kaatom doobë ëmla rütu.

4Alo daggëm ngonu ngom aamonë bük agër ëm rüru kendo. Yëkchin agër rüla maade koë, kanë naadu.

© 2008 by The Bible Society of India.

5 Ngok tani mooko sokë rëdaklo, ngo tani mooko sokë lou ë.”

6Bük sëmbë menro kookü bë, Jisu tachur ëm kode lo churgëlla, ëgum situm bë moto, okkë situm ëm bü nyi okë anyik lo hürkapto.

7Okkë bü nyi ëm mento, “Innela Silom ëmnam paata alo sukak sitaka.” (Sok amin ë “Inmo nam.”) Ëmbë rünamë nyi ëgë indola sukak to okkë bü anyik ë kaapa tokula aakur toku.

8Bük dëgo baër okkë lëkkë lo kogo la okkë kola duudo bë kaanë gaddë hükato, “Sigi kumo ladü kola duunë nyi ëku?”

9Ogo atu gonë nyi ë mento, “Sigiku nyi ë,” rülachin atu gonnë mentokuda “Ma, sigi bü garü bë kaanam nyi gonyilo.” Ëmbë rürë ogo nyi ëgë aü ë “Ngo maabë ëgë nyi ëgë ëmla menji sito.”

10Ogo bulu bü ëm takato, “Ëgë boolo ijja nokë anyik ë yo ëmbë kaapa duukuna?”

11Nyi ëgë menjito, “Jisu ëmnam nyi gonnë situm ëkë mogë rëlla, ngok anyik ëm hürto, okkë ngom Silom paata lo nyukmoëm sukak toka ëmto, ogo ngo inla, ngok nyukmoëm sukak dak lokkë, ngok anyik ë kaapa duukuna.”

12Yo loku ëgë nyi ëgë ëmla bulu bü ëm hükato. Bü ngo chenkuma, ëmto.

Pharisi Gadë Gë Mopoh Nam Lëga Ëm Hüke Nam

13Bulu nyükchë në nyi ëgum Pharisi gadë lo aagë jito.

14Jisu gë situm mopala nyükchë në nyi ëgum mopoh dü alo ë duunula kumdü alo bë rüto.

15Pharisi gaddë, nyi ëgum bü yo lokë nyi ëm paala kaaku nammë dü ëgum hüka tokuda. Nyi ëgë bullëm menjito, “Bü ngok anyik sogo situm ëkë hürto; okkë ngo nyukmoëm sukak nammë, ijja ngok anyik si kaapa duukuna.”

16Pharisi atu gonë nyi ë mento, “Sëmbë rünë nyi si Yürnë gëlokë maarë, lëga ë bü duunu alo gë Ayon ëm rüma nyoma.” Ëgëlachin atu gonnë mento, “Rümur ajë gënë nyi ë sëkë në arüsinyo në agër go rüla doobë?” okkë buluk ara lo baanyi gobë menpen sito.

17Ëmbë rünamë nyi ëgum lëken gokuda Pharisi gaddë takadito, No bü nokë anyik nyükchë nëm nom mopoh në ëmdu, alëdu, rügëlla no bük baab ëm yo ëmdu? Bü nyijük aken gonnë, ëmla nyi ëgë menrükto.

18Jius nyi gaddëm rëgënë gaddë yadü lobë anë abbo ëm gogla taka maabadü, nyi ëgum nyükchë në okkë ijja kaadu ku ëmla mëëlük maabëto.

19“Si nonuk oroh ërure? Nonu bü ëm nyükchë doobë onamë ëmgërë, ijja yo ëm bük anyik ë kaapa duuku naadü?”

© 2008 by The Bible Society of India.

20Bük abo annë menrükto, “Ngonu chendu bü ngonuk oroh ëru, okkë ngonu
bü ëm nyükchë doobë oto.

21Rülachin bü ijja yo ëm rüllela kaapa duukudü okkë yë dü bü ëm nyükchë
lokkëm mopoh paakunë ngonu ëgum chenkuma. Bü ëm takatoka; bü nyiga
ëku, okkë bü bü ëm menji silarë!”

22Bük abo annë Jius nyi ëm rëgë në gaddëm boso lëgalo sëmbë mento.
Lëga ë yë dü Jisu ne Kristo ëmrëdü ëgum kumko namë lokkë minpak dooku
bë ëmla Jius nyi gaddë parkë sila ato.

23Ëkë lëga bë bük abo annë, “Bü nyiga dooku na, bü ëm taka sitoka ëmpa
nammë!”

24Nyükchë doobë onam nyi ëgum bulu lënyi naabë gogdi gëlla bü ëm bulu
mento, “Jijjaëm menrë ëmla Yürnë gëlo chesitoka! Ngonu nom mopoh në
nyi bü rümur ajë gënnë ëmla chendu.”

25Ngo rümur ajë gënam gëmaëm bü ëm chenma, Rügëdola ngo baaken go
chensidu, ëgë ngo nyükchë nae, rülachin ngo ijja anyikë kaapa duuku, ëmla
nyükchë në ëgë menrükto.

26Nom yo chë go bü rünamë? okkë bulu tadi liichi to, Yo chëmbë nom bü
nokë nyükchë lokkëm mopoh nammë?

27Ogo bü bullëm menrük to, “Ngo nonnuëm menjiroto, nonu aü ë tagap
maatola, yo bë nonu tadi lüduna? Nonuchin bü ëm rëmin gënëbë rülü
duulare?”

28Bulu bü ëm mennyü doola mento, “Nyi ëm rëmim gënnë no na, rülachin
ngonu Moses ne rëmin gënnë.

29Moses ne Yürnë menrük sito ëmla ngonu chendu. Rülachin sim nyi sim
bük nenko aako ëm chennam gochin kaama!”

30Nyi ëgë menrük sito, “Nonuk bük nenko aakoë yo lokë dü chenma ëmnamë
yo jaa në arüsinyo ëdü, rülachin bü ngok nyükchë lokkëm ngom mopoh to.

31Yürnë rümur ajë gënë gaddëm tajimadoona ëmnam ëm ngonu chendu,
rülachin yë nyi Yürnë ne pakla bük mëëga ëm rüdudü bük ëm Yürnë tajidu.

32Tani mooko ëm pülen dak lokkë nyi ëm nyükchë doobë ao onam ëm
yëmchin yaddü lochin anyik ë kaapa dooku bë jinam takama.

33Si nyi si Yürnë gëlokë aama nagobolo, bü sëkëna agër rüla maarë.”

34Sim tarë nammë bulu bü ëm menrükto, “Rümur lokë onam okkë sochanam
no, ngonnuëm tomsür tado nai?” ëmgëlla bulu bü ëm kumko namë lokkë
minlenla minpakto.

Yaloh Lokkë Nyükchë Nam

© 2008 by The Bible Society of India.

35Nyi ëm yo rükadü Jisu tapatola yadü lo nyi ëgum kaarük sibadü, bü bü ëm.
“No Tani Oroh ngom mëëgë sidore?” ëmla takato.

36Nyi ëgë mento, “Saar, ëgë yëla, ngom menji laka, ngochin bü ëm mëëgë
sila doobë!”

37Ogo Jisu nyi ëgum mento, “No bü ëm kaarük siroto, okkë nom ijja yë
menrük sidudü ëgë na bü.”

38Nyi ëgë Jisu gë alëlo durga daadola, “Ngo mëëgë sidu, Rutum!” ëmla
mento.

39Jisu bü mento, “Ngok tani mooko sokë, nyükchë në kaado kubë okkë yë
bulu nyükpo la kaadudü nyükchë dooku bë ëgum mapu madër taabë
aaduna.”

40Jisu gë nyi ëgum mennam ëm tala dagmin gënë atu gonë Pharisi gadë
ëgë bü ëm takato, “Nok mennam ëgë ngonnuëmchin nyükchë do ëmma
doi?”

41Jisu mento, “Nonu nyükchë nage boolo nonuklo guunyü kaamarë, rülachin
nonuk kaala do ëmla, gagsi nam ëgë nonuklo guunyü ë duulük bëëka.”

Jon 10

Solar Rëgë Nëlo Menrü Sinam

1Jisu mento, “Ngo jijja ëm nonnuëm menjidu: yë nyi yë solar luugo gë rabgo
jaa lokë aama, rülachin këbë lokë gabo lükdodü, ëgë bü choonë okkë
choodum la choonë.

2Solar luugo rabgo jaagë aanë nyi bü solar ato lërü jaa ë.

3Ërap daggë në bü ëm rabgom chükkok jido bü bük solar ëm amin minla
gogrëm solar gaddë bük agom ëm tachendo, okkë bü agum lo nengëdo.

4Yadülo bü agum nengë rëdü, ogo bü bullëm incho gërë, okkë solar gaddë
bü ëm inmin gërë, lëga ë bulu bük agom ëm tachen sidu.

5Bullë ëmmum në nyi lo inmin gëmarë, ëgum pënamë bulu bük lokkë keknyo
yaarë, lëga ë bulu bük agom ëm tachen ma.”

6Jisu yo lëga bë sim menrü sinam sim menji badü, ëgum bulu tachen maato.

Jisu Alë Ruunë Solar Rëgë Në

7Ëkë lëga bë Jisu lëken goda mentokuda, Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu;
Ngo ngoü ë solar gaddëk rabgo ë.

8Ngok aama dabë yë bulu aaba dü ëgë buppü ë choonë okkë choodum në,
rülachin solar gaddë bullëm tamato.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Ngoü ë rabgo ë yë ngok lokë aarëdü bü ëm cherü rorürë, arabë aalarë okkë agum bëchin nenla rë okkë dola rëdeko ëm mapa morë.

10Dotcho në gaddë chootë bë, mokë taabë okkë moyak rüchak taabë nyum aadu. Ngok aanam gë lëga ë nonu turnam ëm paakendo ëmla okkë turyar nam ëm buupübë paado bë ëmla aaduna.

11Ngo alërubë solar ëm rëgënë, yë solar lëga bë siji lüüdu dü,

12Aü gë solar kaamanë okkë solar rëgë kaama në, joonam nyi ë yadü lo socha ëm aado bë kaarë dü, ogo bü solar gaddëm ëpak tola keknyorë: ëmbë rüduëm socha gaddë solar gaddëm gamla ku okkë minchik minyikla morë.

13Joolük nam nyi gë keknyo nam gë lëga ë bü joolük nam nyi mum ë okkë bü solar gaddëk lëga bë dinchi jaa bë mëënam kaama.

14Ngo solar gaddëm alërubë rëgënë, okkë ngo ngoük solar ëm chendu, ëmbë dada ngoük solar ë ngom chendu.

15 Ngom yo ëmbë Abo chendu dü, ëmbë dada ngochin Abo ne chendu, okkë ngo buluk lëga bë siji lüüdu.

16Solar atür sokë rëmanë, ngok solar këbbëchin rëdu. Bulu ngom agom ëm tarë ëkë lëga bë ngo bullëm atür lo laalük rurë, okkë bulu rëgënë akenlo türken gobë rürëku.

17Ngok Abo gë ngom ayanam lëga ë, ngo turnam ëm paakur dooku bë mëëla ngo aü gë turnam ëm jipak jidu.

18Yëchin ngok turnam ëm ngok lokkë laarek lama. Ngo aü ë ngoü ëm mëëlen sidola ngoü jisi du. Ngoüklo jila sila gënë naanë kaasidu, okkë laakur sila gënënëchin ngoük lo kaasidu. Sëmbë rülagënënëm rütok ëmnam ëm ngo Abo gëlok paato.

19Sokë agom gadë sokë lëgalo Jius nyi gaddëk aralo menko menpek sitokuda.

20Buluk yaaka yaanë nyi ë mento, “Bü ui gënë go okkë munë gonyo, nonu yo bë bü ëm tadidunala?”

21Rülachin atu gonë nyi ë mentokuda, “Si agom gadësi ui dagnë nyi gë agom ma. Ui ë nyükchë në nyi ëm kaapa doobë anyik ëm mola doonai?”

Jisu Ne Menpak Nam

22Ëmbë rüdu ogo Jerusalem lo Yürnë ne kumko namë ëm kumlük la laayap nam güdü ëm rüto. Sigi düchü bë rütoku.

23Okkë ogo Jisu Yürnë ne kumko namë bë Solomon gë porup lo inla rëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Ëmbë rünamë bü ëm Jius gaddë luukër doola takato. “Yadü go odoo bë ngonnuëm tonga tojala duumo tadoona? No Kristo boolo, ngonnuëm alë jaabë tugdabë menji lake?”

25Jisu menrük to, “Ngo nonnuëm menjiroto, rülachin nonu ngom mëëtin maatola, Abo gë ngom rürüsinyo rülamonam më ngoük lëga ëm mentom du.

26Rülachin nonu mëëtin maarë, lëga ë nonu ngok solar ma ë.

27Ngok solar ë ngok agom ëm tajidu; Ngo bullëm chenngam du, okkë bulu ngom inmin gëdu.

28Ngo bullëm turyar la rënam ëm jidu, okkë bulu yaddü lochin simarë, yëchin bullëm ngok lokkëm laarek lamarë.

29Abo yo go ngopë jipadü ëgë buppü ëm kai yaanë, okkë yëchin bullëm Abo gë alak lokkëm laarek lamarë.

30Ngo la ngok Abo ngonyi aken ë.”

31Lëken goda Jius nyi gaddë Jisu bü ëm mokë doobë ëmla ülü laarëpto.

32Ogo Jisu bullëm mento, “Abo gë rürüsinyo rütoka ëmla jinam ëm nonuk kaagalo yaaka go alënëm rüjito, okë yo në lëga lokkëmla ngom naakë naatë doonamë?”

33 Ogo Jius nyi gaddë mento, “Ngonu nom yo alënë agër lëgalo naakë tama, rülachin no nyi mum bë rüdula, noüëm Yürnë bë mensila okkë Yürnë ne mennyü ko lëgalo rüduna ëmto!”

34Jisu bullëm mento, “Nonuk Ayon Boi lo sëmbë ekmapai, ‘Ngo mendu nonnuë Yürnë moi?’

35Yë buluklo Yürnë gë dooyü ë aaba dü bullëm Yürnë bü Yürnë gaddë emrëm Yürnë gë boi lokë agom ë jijja bë dooyar rë.

36Ngok lëga ëmrëm, Ngok Abo ngom dargë rëlla tani mooko sogo aamo paanamë. Ëmbë rürrëm ngok ngo Yürnë gë Oroh ë ëmkolo, nonu ngo Yürnë ne mennyü ëlo ëmpo rënna?

37Ngo Abo gë ngom rütok ëmnam agër ëm rüma doobolo, nonu ngom mëëlük maatoka.

38Rülachin ngo ëgum, rüdubolo, nonu ngom jijja bë mëëtin simalachin, ngok arüsinyonë rünam gaddëm jijja bë mëëgeka, ogo mum Abo ngok lo duudu, okkë ngo Abo gëlo duurudu ëmla nonu chenrë ko okkë kaachen sirë koë.”

39Ogo lëken goda Jisu ne bulu selëpë ëmla rüto, rülachin bü buluk alak lokkë kessekla kasi nyooto.

© 2008 by The Bible Society of India.

40 Okë kookü bë Jisu bü Jon gë Baptis jiko Jardan shibu takdülo rabkur toku, okkë ogo bü duulük toku.

41Ogo yaaka në nyi ë büklo aato kuda, okkë bulu mento, “Jon arüsinyonë agër rümalachin, bük sokë nyi sokë baab ëm mennam buppü ë jijja du.”

42Okkë ogo mooko ogo yaaka në nyi ë Jisu ne mëëgë sitoku.

Jon 11

Lajar Gë Sinam

1 Ëmbë rüdak ogo Lajar ëmnam nyi go nyilen to, bü Bethani doolu lokkë okkë ëgë Mari gëla anyi Martha gë duuko doolu ë.

2 (Sigi Mari sigi lëken go Jisu ne amuk namken në tel ëkë pübum gëlla allëm mük aü gë adum ë hürkak nëku, okkë nyilen në Lajar mük abür ë.)

3Ëmbë rüla anyë gaddë Jisu ne sëmbë menlükto, “Rutum, nokë aya nammë nyilen du.”

4Yadü lo menlük ëm tapabadü Jisu mento, “Lajar gë nyilen ë bü ëm sigë naamarë. Sigi Yürnë neden koik naanë gobë rürë, okkë okë rülleela Yürnë gë Oroh ngom koiknam ëm paamo rë.”

5Jisu bü Martha ne okkë mük anyë ëm okkë Lajar ne ayato.

6Ëmbë rülachin Lajar nyilen du ëmnam ëm tatola bük duukolo loonyi goda duulükto.

7Okë kookü bë bü bü ëm rëmin gënë gaddëm mento, “kaju Judia bë inla kuju.”

8Ogo rëgënam gaddë mento, “Rügë rëlla saar,” “Nom Jius nyi gaddëk ülü naakë tanamë nyëche ë okkë no alo inkur kudalapë ëmlai?”

9Ëgum Jisu menrükto, “Doonyi alo ë gonta ürü gola anyi go kaamare? Alo paa lokë innë dëktupma, lëga bü tani mooko sokë lou ëm kaala indu.

10Rülachin bü kanë ëm inbolo bü dëktuprë, lëga büklo lou kaama.”

11Jisu sim mentola okkë mentato, “Ngonuk ajen Lajar yupdo yukë, rülachin ngo indola gërëp doobë bü ëm mourë.”

12Büëm rëmin gënë gaddë menrükto, “Rutum ë, bü yupdo boolo, bü alë sitë kuma bë.”

13Jisu bü Lajar gë sinam ëm mento, rülachin bulu yupjë jaa bë yupnam ëm mendona mëëto.

14Ogo Jisu bullëm menbëk jitoku, “Lajar bü sika.”

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ngok alokë rëlük maanamë nonuk lëga bë mëëken ëya, ëgë nonnuë
mëëtin sidobë ëmla, “Rülachin kaju bük alo inlaju.”

16Thomas (Opëm nam ëmnam) bük rëmin gënë ajen gaddëm mento, “Kaju
ngonu buppü ë saar, gë inkolo inlaju, ngonuchin bü ëm simin gëla doobë!”

Jisu Turkur Kunamë Ëla Turnamë

17Yadü lo Jisu aalük kuba dü, Lajar ne runamë loopi gobë rüro toku,

18Bethani ë Jerusalem lokkë mayir daanyi ëm anni yaato.

19Okkë Jius nyi ëkë yaaka go Martha okkë Mari binyik abür sinyo nam lëga
bë mennyok taabë aalükla duuto.

20Yadü lo Martha Jisu gë aanam ëm tapa badü bü ëm inrük taabë nento,
rülachin Mari namë lo duuto.

21Martha Jisu ne mento, “Rutum, no sogo rënë goe boolo, ngok abür ë
silëpëmo e!

22Rülachin ngo chendu ijjalachin Yürnë bü no yo go korëdü ëgum rüjirë.”

23Ogo Jisu mü ëm mento, “Nok abür ë turkur rëku.”

24Martha bü ëm mento, “Ngo chendu” “Rëtür alolo bü turkurla turrëku ëmla.”

25Jisu bü mü ëm mentokuda, “Ngo na turkur kunam ëla turnam ë, yë ngom
alë jaabë mëëtin sidudü, bü silachin turrë ku;

26Okkë yë bulu turdu la ngom jijja bë mëëtin sirë dü, bü yaddü lochin simarë.
No sim jijjarë mëëdore?”

27Ëgum Martha bü ëm menrükto, “Ëm, Rutum” “No Kristo bü, tani mooko
sogo Yürnë gë Oroh aade kunnë ëmla ngo alë jaabë mëëtin sidu.”

Jisu Gë Kapnam

28Sëmbë menrük sirobë Martha mü aakur toku okkë mük anyë Mari ne
menrup la, “Saar bü sigi aadu,” ëmla menjito, “okkë bü nom madu ëmla mü
mü ëm menjito.”

29Mari mü yadü lo sim tapa badü, mü gërëpla kaarük sitë bë jukrëpla nento.

30(Ogo lobë Jisu doolu ogo aalük dama kambëto, rülachin Martha gë kaarük
sikolo duubë to.)

31Mari ne namë lo mennu rügë la mennyok la duunë Jius nyi gaddë Mari gë
büba rubë gërëpla inlen namëm kaala, Mari mü nyibulo inla aadük ëm kapji
riiji doobë indakben ëmla mëëla, buluchin mü ëm inmin gëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

32Mari yadü lo mü Jisu gë duukolo aalük badü okkë bü ëm kaapa rënamë mü bük alëlo durga doola, “Rutum” “No sogo rënë goeboolo, ngok abür ë silë pëmoe mü ëmla mento!”

33Jisu bü Mari nela okkë mü ëm aamin gënë Jius nyi gaddëmchin kapdobë kaarë nammë, bük asin aapuk lo majja bë mëëdük mingë nammë saktu lamabë rüto.

34“Yo lo nonu bü ëm rupako ë?” ëmla bü bullëm takato. Bulu menrükto, “Rutum, aado la kaasi toka.”

35Jisu bü kapto.

36Ogo Jius nyi gaddë mento, “Kaatoka bü yadü go bü ëm aya paanam ë!”

37Atu gonë nyi gaddë mento, “Bü nyükchë në nyi ëm anyik ë kaapa dooku bë mola toi? Lajar nechin sima doobë bü mola lammo eladü?”

Jisu Gë Lajar Ne Turkur Jimo Kunam

38Jisu lëken goda aya mëëdük ë rütola lüjap ë kaptum nam lüpük nyibu bë into.

39Jisu kënamla mento, “Ülü ëm ngursek geka!” Sinë Lajar gë anyi Martha bü ëm mento, “Bü ëm runam ë silo loopi ëku, Rutum. Ijja namya rëku!”

40Jisu mü ëm mento, “Nonu Yürnë ne mëëtin siboolo, koik sa arüsinyo nëm kaaparë ngo ëmmai?”

41Bulu ülü ëm ngurpak jito, ogo Jisu taayo bë kaadu doola, “Abo, nom ngo koik du, no ngok agom ëm tajinam lëga bë.

42Okkë ngo chendu no ngom taji kambë du, rülachin nyi gadë sokë lëga bë ngo menduna, bulu no rue nyi ngom aamonë ëmla chenla mëëtin sidobë ëmla mento.”

43Jisu bük ëmbë menro kookü bë, bü gomtë rubë goglen la mento, “Lajar, agum bë nentokuka!”

44Sinë nyi ëgë, alë, alak, dumpo nyukmoëm sima tumnë në ejë leebum nam ëm gëtola nyibu lokkë nentoku. Jisu bullëm mento, “Sima ejë laklük gaddëm laapak gëlla bü ëm inmo tokuka.”

Jisu Ne Mokë Doobë Ëmla Pinnam
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

45Mari ne kaatë bë aanë Jius nyi ëkë yaaka go Jisu gë rünam ëm kaala bü ëm mëëtin sitoku.

46Rülachin atu gonnë Pharisi gadë gëlo inkur toku okkë Jisu yo rübadü bullëm menjito.

© 2008 by The Bible Society of India.

47Ëmbë rünamë Pharisi gaddëla nyibuh buutë gaddë baanë këba ëm goggëla mento, “Sokë nyi sokë rürüsinyo rünam sim kaatoka, ngonu yo go rüssadü?

48Ngonu sim rübë mobolo, nyimü ë bü ëm mëëtin singam rë, okkë ogo Rom nyi gaddëm rëgënë aala ngonuk mooko ëm okkë ngonuk oli ëm laarek rë okkë ngonuk Yürnë ne kumko namë ëm pëyak jirë ëmla bulu membam sito!”

49Okë anyü okë jügtë rünë buluk atür lokë aken gonnë Kaipa ëmnam ëgë mento, “Nonu yo në pacha chenmanë!

50Ope buppü ë ngeede koëm nyi aken gonnëm nyi buppü gë lëga bë simo nammë alëya ëmnam ëm nonu chensi maalare?”

51Bü aü gë mëësi lokë sim menma, bü okë anyü okë jüktë bë rünam lëga bë nyijük agom bë mencho to, Jisu Jius nyi gaddëk lëga bë siji tadu ëmla mento.

52Okkë bullëm nyummo, rülachin mooko buppü lokë rëchiknë Yürnë gë omë oroh buppü gë lëga bë, bulu laadum silaku aken gobë rükunam lëga bë sigë nammë alëdo.

53Ëmbë rüla okë alo okkë rülleela bulu bü ëm mokë doobë ëmla rurëp to.

54Ëmbë rünamë Jisu Jius nyi gaddëk kaagalo Judia mookolo inmëmla rëma toku, rülachin rëko okkë inlen doola mooruk moosen mooko baayür gë Ephraim taon ëmnanlo bük rëgënam gaddëm duugëla duulükto.

55Jius nyi gaddëk Inbo donam güdü ë nëchi toku, okkë yaaka në nyi ë doolu lokkë Inbo donam güdü ë aama dabë ato abo gë rüchü lokë aü ëm pëdër soko sinam lëga bë Jerusalem bë aalük to.

56Bulu Yürnë ne kumko namë lo inkum sidola Jisu ne makato, okkë bulu aken aken ë menmin sito, “Nonu yo bë mëëdo? Bü güdü domen sogo aama bërok bë rüru rënna dü ai?”

57Jügtë rutum gaddëla okkë Pharisi gaddë agom ëm parkë gëlla jilento, yë yo lo Jisu ne duudo bë chenlük rëdü bullëm menji doobë okkë ogo bulu bü ëm sedobë ëmto.

Jon 12

Bethani lo Jisu ne Tel Hürnam

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

1Inbo donam Güdü ë lookë go doodo bë Jisu bük nyi sinë go turkur mokunam Lajar gë duuko doolu Bethani lo aato.

2Jisu bë bulu arum doke moji to, ëgum Martha rüji doji to, donam doko atür okë duula domin gënë aken gonë bë Lajar bü rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ogo Mari majja bë arë kaanë namken në tel botol go bëa leela Jisu gë alëlo
mü pübum lükto, okkë ëgum mük adum ë hürpüh to, okë kookü bë namë ara
ëgë namken amuk ë büchür to.

4Rügëlla Jisu bük rëgënam atür okë aken gonnë bü ëm pinkup deenë Judas
Iskoriot bü agla mento.

5Sim amuk namken në yëra sim silbor murko chamrü aum gobë pukgë rëlla,
nyima open gaddëpë jibolo yo edü, yo bë ëmmum bë mopak rüyë duuna
dü?

6Bük sëmbë mennammë bü open aatür ëm aya leela menma, rügërëlla bü
buluk murko muna ëm bërato okkë ogo yo lükbadü bük lëga bë dotcho
chookur nëbë rüto.

7Rülachin Jisu bü mento, “Mükë aken rütër ëm rümotoka, mük sëmbë rünam
si ngom nyibu rudak ëm namken nëm hürsëm rüduna.

8 Nonu open aatur ëm rëyar gërë, rügëlla ngom nonu rëyar mingë maarë.”

Lajar Ne Pinnam

9Ëmbë rüdu ogo Jius nyi gaddë Jisu Bethani lo duudoyu ëmla tapala, nyitü
buppü ë Jisu nenyum mo, rügëdola Jisu bük sinë nyi ëm turkur jimo kunam,
Lajar ne kaatëbë aato.

10Ëmbë rünamë nyibuh buutë gaddë Lajar nechin mokë kapak doobë ëmla
pinto.

11Yo lëga Lajar bük lëgalo Jius nyi ëkë yaaka go bullëm ëpaktola Jisu ne
mëëtin sila bük inkolo inmin gëto.

Jerusalem Lo Rügumla Aanam
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

12Alo gonë ogo nyitü ë Inbo donam Güdü okë aanë gaddë Jisu ne büchin
Jerusalem aarëyu ëmla tapato.

13 Ëmbë rünamë bulu pam sünë agbë ëm bëëla bü ëm luurük taabë inlento,
bulu luurük duula sëmbë gogto, “Yürnë ne koikdu! Rutum gë amin lokë aanë
bü ëm! Yürnë rülibongo jilaka, Israel gë roja bë aanëm Yürnë rülibongo
murlük laka!”

14Jisu soküh ao go paala okkë okë ugü taayo lo duula aato. Ëgum Yürnë gë
Boi lo sëmbë ektu.

15 “Jayon lokë omë, Boso yooka, kaalaka, nokë roja ë hina, soküh ao gë ugü
taayolo duula aaduna.”

16Bük rëgënam gaddë sim chencho maato, rülachin Jisu bü ëm yadü lo
buppü ë koik doobë turmo kubadü ogo bulu Yürnë gë boi lokë eknammë bük

© 2008 by The Bible Society of India.

lëga ëkunyi ëmla mëëpa toku okkë buluk rünam buppü ë bü ëm rüjito ëmla chen nyum toku.

17Jisu gë Lajar ne nyibu lokkëm goglen gëlla, turkur moku nam ëm kaala bü ëm rëmin gënë gaddë buluk rëtulo ëgë yo ëm rübadü menpala rëto.

18Jisu ne nyitü buppü gë kaarük sinam gë lëga, bük sim rürüsinyo sim rünam lëga ëm tapala aato.

19Ëmbë rünamë Pharisi gaddë aken akenë menmin sito, “Nonu kaatoka, ngonu ngeelë du, okkë kaatoka tani mooko sokë nyi buppü ë bü ëm inngam mingë due!”

Grik Nyi Atu Gonë Gë Jisu Ne Manam

20Güdü domen dü ëm kumtëbë Jerusalem lo aanë nyi atü lokë atu gonnë Grik nyi ëkë aato.

21Bulu Philip gëlo aado la, (Bü Galili gë Bethsaida lokkë) “Saar, ngonu Jisu ne kaarük silüdo ëmla mento.”

22Philip, Andriu ne menlela, Jisu ne menjito.

23Jisu bullëm menrük sito, Tani Oroh ngok kairubë koiknam paadü ë aadu ku.

24Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu, amo amnë kode bolo silük maabolo amchür ë chürken tola doobë rë. Ëmbë rünamë ëgë sibbolo, ëgë amo ëm yaaka go pajur gërëku.

25 Yë aü gë turnam ëm pakya sidudü, ëgë ëgum ngemo yaarë, yë tani mooko so turla rëssëm mëëpak sidudü bü turyar namëm paarë.

26Yë ngom rügur so mëëdo dü ngom inmin gëtoka. Ëmbë rünamë ngo yo lo duurë dü ngom rügur nëchin duumin gërë. Okkë ngom rügur nëm ngok Abochin bü ëm pakrë.

Jisu Bük Sissam Menchonam

27Ijja ngok asin aapuk si mëëdük mou eba, Ngo yo ëmbë menbo lodü alërënna? “Abo” sëmbë rünam sokkë ngom rüra lake ëmbo lodü alërënna? rülachin sëkënë endür encho lëga bë ngo aaru to.

28Abo, nokë amin lo arüsinyo yaamo toka! Okë kookü bë taayo tolokë agomgo dulento, “Ngo arüsinyo bë koik nam ëm aagë jito okkë lëken goda arüsinyo bë koik nam ëm aagë chë rëkuda.”

29Okë rëmin gënë nyitü ë ëgum tatola doogum go gumka ëmto, atu gonnë taayo lampoh ë bü ëm menrük sika ëmto.

30Jisu bü bullëm mento, Sigi agom si ngok alënam lëga bëmo, rülachin nonuk alënam lëga bëmabë.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Ijja ku tani mooko ëm maka dü aadu ku, ijja gë sogo tani mooko gë rutum
ëm menpak rëku.

32Rülachin yadü lo ngom tani mooko sokkëm taayo bë laacha rëkudü, nyi
buppü ëm ngoüklo laanük sirë ku.

33(Bük sëmbë mennam si bü yo chëëbë enla sitë duudü ëgum mentom bë
menjito.)

34 Nyitü ë mento, “Ngonuk Ayon lo Kristo bü yaddü lochin simarë turyar rë
ëmtu. Ëmbë rünamë no yo bë Tani Oroh ne taayo bë laacharë ëmdu? si Tani
Oroh si yë rem?”

35Ogo Jisu bü bullëm menrük sika, “Nonu lou ëm yadü duugë maarë, kanë
ë napuh damabë lou do lo nonu inlaka. Lëga ë yë kanëlo inrë dü bü yo lo
inrëdü chensima.

36Lou gë doodo ëm nonu loulo mëëgë sitoka. Ogo nonnuëm lou gë ope bë
rümo rënna.”

Nyi Gaddëk Mëëgë Sima Nam

Jisu bü sëmbë menro bë, bü buluk lokkë innyo doola kasi nyooto.

37Jisu bü sim rürüsinyo buppü sim buluk kaagalo rüjikü nammëchin, bulu bü
ëm jijja bë mëëgë simato.

38 Si nyijük Isaiah gë agom mennammë jijja doobë ëmla rünamë.

“Rutum, yë ngonuk niitom ëm jijja bë mëëgë sikanë? Okkë yëm Rutum nokë
tornam ëm kaatom paanam më?”

39Okkë buluk mëëgë simanam gë lëga ëm Isaiah bü ektu kuda da,

40 “Yürnë bü buluk anyik ëm nyükma moto, okkë buluk asin aapuk ëm
mamtumto, Ëgë buluk anyik ëm kaapamoma, okkë ëgë buluk asin aapuk ëm
mëëpëk moma. Okkë bullëm ngo mopoh doobë bulu ngok lo mëëdekchin
kuma Yürnë ëmdu.”

41Isaiah bük sëmbë mennam si bü Jisu gë lou ëm kaadola, bük baab ëm
mento,

42Ëmbë rülachin, Jius nyi gaddëm rëgë nëkë yaaka go Jisu ne mëëgë sito;
rülachin Pharisi gaddë bullëm kumko namë lokkë minlen deela ëmla bosola
buluk mëëgë sinam lëga ëm menlen maato.

43Yo lëga bulu Yürnë gëlokë koik namëm pënamë, nyi tani lokë koik nam ëm
mëëchom yaato.

Jisu Gë Agom Ë Mapu Madër Nam

44Dutë rubë gogla Jisu mento, “Ngom yë bulu mëëgë sidudü bü ngom nyum
mëëgë sima rülachin yë ngom aamo badü bü ëmchin mëëgë sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

45Yë ngom kaadudü bü ngom aamo në bü ëm kaadu.

46Ngok tani mooko sokë aanamë ngom mëëgë sinnë kanëlo duuma doobë ëmla lou garü bë aato.

47Yë ngok dooyü ëm tagërë okkë tagap maadü ëgum bulu ngo maka tama. Ngo tani mookom maka lapë ëmla aama rügërëlla tani mooko ëm turbu daalë taabë aato.

48Yë ngom menpakla okkë ngok agom ëm torük simadü bü ëm maka deenë nyi go kaadu. Ngok agom mennam gaddë rëtür alolo bü ëm makanëbë rürëku.

49Sigi jijja ë, lëga ë ngok agom mennam gadë si ngoük mëësi lokë menma, Rünam ë ngom kanam lüknë Abo bü ngo yo chëëbë okkë yo garü bë menken doodü ëgum tomsür lüknë.

50Okkë ngo chensidu, bük niitom ë turyar gënë naanëm tomsür lükdu, Ngo yo go mendudü Abo gë mentok ëmla tomsür lüknam ëm mendu.”

Jon 13

isu Gë Bük Rëgënam Gaddëk Allëm Kakpu Nam

1Inbo donam Güdü alo ë aamada gë alo gonë bë rüto. Tani mooko sim ëpaktola Abo gëlo indü bë rükaku ëmla Jisu chensi to. Tani mooko sokë duunë bük aü gë nyi gaddëm bük rëpin dü lobë uurü rubë aya kambë to.

2Jisu gë bük rëgënam gaddëm Rutum gampu ëmnam dodak ëm, Simon gë Oroh Judas Iskoriot Jisu ne rukub doobë ëmla Uië mëëru mëënyom mëërëp moto.

3Jisu chento Abo bük alaklo buppü tornam ëm jilükto okkë bü Yürnë gëlokë aato okkë Yürnë gëlo bü intë rëkuna ëmla ëgumchin chensito.

4Ëmbë rünamë, dobam la duuko lokkë gërëp doola Jisu aü agum lokë laklük gënam ëm tula atola chëkpo go kiichiklo puuchë sito;

5Ëmbë rürobë, bü Ishi kojom go bëla bük rëgënam gaddëk allëm kakpu gëlla bük puuchë sinam chëkpo ëgum buluk alë gaddëm hürpüh to.

6Jisu gë Simon Pitor gëlo aanük rogo, Pitor bü bü ëm mento, “Rutum, no ngok allëm kakpu tado nai?”

7Jisu bü ëm menrükto, “Ngo yo go rüdudü no ijja sim chenma rë, rülachin no kookü bë chenrëku.”

8Pitor bü ëm menrük daato, “No yaddü lochin ngok allëm kakpu lamarë!” Ëgum Jisu menrükto, “Ngo nonuk allëm kakpu maabolo,” “Nonu yaddü lochin ngom rëmin gënëbë rülamarë.”

© 2008 by The Bible Society of India.

9Okë kookü bë ëgum tala Pitor mendato, “Rutum, ngok alë nyum ëm kakpu tamabë, ngok dumpo okkë alak ëmchin kakpu laka!”

10Jisu mento, “yë aü ëm subadü bü aü buppü ë dërëk du okkë bük alë nyum ëm maarëm bük aü ëm sukü mosë kaama. Nonu buppü ë dërëk du, rülachin nonuk lokë aken go dërëk ma.”

11(Jisu bü bü ëm yë kubtë doodü ëgum chenchoto, ëkë lëga bë bü mento, “Nonu buppü nyimü jaa ë dërëk ma.”)

12Jisu buluk allëm kakpu robë, bük agum lokë laklük ëm gëtoku okkë bük dola duukolo duudi lüktoku, okkë bü bullëm takato, “Nonu ngok ijja gë rünam ëm chensi tobare?”

13Nonu ngom Saar, okkë Rutum, ëmla gogdu, ëgë nonu menkibë menchüë, yo lëga ëmrëm ëgë ngo ru.

14Ngo, nonuk Rutum bë okkë Saar bë rütola nonuk allëm kakpu toba. Nonu ëmbë dada aken aken gë allëm kakpu minsilaka.

15 Ngok rüë chë ëmbë rüdak ebë ëmla ngo nonnuëm rürü rüma go kaatom paanam ë.

16 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, agër rüranë yëchin aü gë namë rutum ëm kai yaama, okkë lampoh ëchin bü ëm kanam la inmo nëm kai yaama.

17Nonu ijja jijja ëm cenkaku, ëgum nonu agër lo gërgë naanë gobolo yadü go mëëken nammë.

18Ngo nonu buppü ëm menma, yëm bulu ngo darpa dü ngo bullëm chendu, Rülachin Yürnë gë boi lokë sëmbë mennamë jijja ru mokendo, yë ngok ütü ëm dopen sidudü ngok nyiroh bë rürë.

19Sigi agër gadë si aama dabë ngo nonnuëm jijja bë mencho jidu, ogo mum si agër gadësi aarëkuëm “Ngo Yë Ngo Runyi” ëmla nonu jijja bë mëërëku.

20 Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, yë ngok agom mennam go aken mum gochin torük siduboolo ëgë ngomchin torük du. Okkë yë ngom torük sidudü ëgëchin ngom aamonë bü ëm torük sidu.

Jisu Gë Bü Ëm Rukub Nyokub Saëm Menchonam
(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

21Jisu sëmbë menro bë, bük asin aapuk ë mëëdük mou ë rülleela menlento, “Ngo nonnuëm jijja ëm mendu nonuk okë aken gonnë ngom rukub nyokup tadu.”

22Jisu bük rëgënam gaddë bü yëkë baab ëm mendu naadü ëmla mëëkin moma ë rülleela aken aken ë kaago taër sito.

23Jisu bük rëgënam atür lokë aya yaarunam aken go bü ëm duunük to.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Simon Pitor bü ëm rürü gëlla mento, “Taka tok, bü ëm yëkë baab ëm dü mengë duunam ë?”

25Ëmbë rünamë duunük në ëgë chomnük gëlla takato, “Rutum, ëgë yë bü la?”

26Jisu bü menjito, “Ngo yëpë ütü lokë ajëk go Ola bati lo nügnyom gëlla jirë dü ëgë nyi ë.” Ëmbë rünamë bü ütü ajëk go nügnyom to okkë ëgum Simon Iskoriot gë oroh Judas bë jito.

27Judas bü ütü ëm laarük sila donamë Ui ë büklo aalük daato. Jisu ogo bü ëm mento, “Nok rüssëm bübabë rügeka!”

28Tebul lokë donam dobam la duunë Jisu bü ëm yo lëga bë menka dü. Yëchin tachen në kaama to.

29Judas bü murko muna ëm bëranëbë rünam lëga bë, Güdü domen lo yo go püma deedo dü ëgum rëdobë okkë ëmbë maalachin Open aatur gaddëm yoyo go jido bë, Jisu bü ëm kanam duuna ëmla bulu atu gonnë mëëto.

30Judas bü ütü ëm laarük sila dotola atür okkë lëken gobë nennyo daato. Ëgë arum kanë ë.

Ali Bë Niitom

31Judas gë nennyo robë, Jisu mento, “Ijja Tani Oroh ngok lokë arüsinyo ëm kaapadu okkë bük lokë nyi gaddëm Yürnë yo në arüsinyo nëdü kaapa moduku.

32Yürnë gë lou ëm bü kaatom duubolo, Yürnë bü Tani Oroh gë lou ëm bük lokë kaatom sirë, okkë lëken gobë tornam lou ëm jirë.

33 Ngok ome gaddëa, Ngo nonuk rëkolo yadü rëkumaarë, nonu ngom maka tarë, okkë ngok Jius nyi gaddëm mennam garü bë, ijja nonnuëm mendu; ‘Ngo yo lo indu edü nonu aala maarë.’

34 Ngo nonnuëm ali Ayon go jidu, nonu aken aken ë aya silaka, ngo yo chëëbë nonnuëm aya badü, ëmbë chë dada nonuchin aken aken ëm aya sitolaka.

35Nonu aken aken lëga bë aya sibolo, ogo nonnuëm buppü ë ngok rëkolo rëmin gënnë ru ëmla chenrëko.”

Pitor Bük Mëpak Sissam Jisu Gë Mencho Jinam
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

36Simon Pitor bü “Rutum ë, No yo lo intë rëkkoë ëmla Jisu ne takato?” Jisu menjito, “Ngo yo lo indu edü nonu ogo ijja inmin gëla maarë, rülachin lëdubë nonu ngom inmin gëlarë.”

37Pitor taka chë tokuda, “Rutum”, ngo yo ëmbë nom inmin gëla poma enadü? Ngo nokë lëga bë sijiladu.

© 2008 by The Bible Society of India.

38Okë kookü bë Jisu mento, No alë jaabë ngok lëga bë siji larëi? Ngo nom jijja ëm menjidu: Porok ë kokma dabë lëum goi no ngom chenma ëmla mëpak sirë.

Jon 14

Jisu Abo Gëlobë Bëda Ë

1Nonuk asin aapuk ë mëëdük mou yooka, Ngok lola Yürnë gëlo mëëgë sitoka, ëmla Jisu bullëm mento.

2Ngok Abo gë namë lo duudeko yaaka go doodu, okkë ngo nonuk duudekom mono taena, ëmbë dooma nage boolo ngo sim menmarë.

3Ngo indola nonuk lëga bë duudeko ëm mono roobë, ngo aakur dookula nonnuëm ngoü ë yo lo duudo dü ogo duumin gënë bë laachü rëku.

4Nonu ngok inlük deeko mooko gë bëda ëm chendu.

5Ogo Thomas bü Jisu ne mendato, “Rutum, no yo lo indu enadü ngonu chenma, ëmbë rünamë ogo inlük mingë doobë yo ëmbë bëda ëm ngonu chenpoh rënna?”

6Jisu bü ëm menjito, Ngo na bëda ë, jijja ë okkë turnam ë; Ngok nyum lokë inma rëm yëchin Abo gëlo inlama.

7Bü bullëm mento, ijja nonu ngom chenkaku. Nonu ngom chennë goeboolo, nonu ngok Abo nechin chendo lappe okkë ijja gëlokë këku nonu bü ëm chenkaku okkë bü ëm kaasi kaaku.

8Philip bü ëm, “Rutum”, Abo ne ngonnuëm kaatom jilak, ëgum nyum ngonu mëëdu, ëmla mento.

9Jisu bü ëm menrükto, Philip, nonnuëm ngo yaaka go rëbam kü nammëchin no ngom chenma kambë? yë ngom kaabadü, bü Abo nechin kaato, yo lëga no Abo ne kaatom laka ëmduna?

10Philip, ngo Abo gëlo okkë Abo ngoklo ëmnam ëm no chenma kambë re? Ngok nonnuëm agom mennam gaddëchin ngoük mëësi lokë aama rügëlla ngok lokë duulük në Abo, bü ë agër ëm rüduna, ëmla bük rëgënam gaddëm Jisu menjito.

11Ngo yaddü ëm Abo gëlo okkë Abo ngok lo ëmrëm mëëtin mingë toka. Ëgum maarëmchin ngok agër arüsinyo bë rünam gadë lo mëëtin sitoka.

12Ngo nonnuëm jijja ëm mendu, yë ngom mëëtin sirë dü yo agër rüdudü rülarë, Ëm, bü kai yaanë agër ëmchin rülarë, lëga ngo Abo gëlo innyo duena.

13Abo gë tornam lou ë Oroh gëlo duulük nam ëm kaatom nam lëga bë, nonu yo go ngok amin lokë korëdü ngo ëgum buppü ëm rüjirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

14No yo në yëra go ngok amin lokë korë dü, ngo ëgum rüjirë.

Jisu Gë Dëën Doü Ëm Jilëpë Ëmla chesinam

15Nonu ngom aya duubolo, ngok Ayon ëm achü rë.

16Okkë nonnuëm rëbëmingë doola rügur deenë go Abo jido bë, ngo Abo gëlokë nonnuëpë kojirë.

17Bü Yürnë gë jijja ëm kaatom në Doü ë, tani mookoë bü ëm torük silama, lëga ë bulu kaaka chinma chenchin ma. Rülachin bü ëm nonu chendu, lëga ë bü nonuk lo duudu okkë duulük yaar rë.

18Ngo nonnuëm open bë atola inmarë, ngo nonuklo aarëku.

19Anni goda boolo tani mookoë ngom kaapa maarë. Rülachin nonu ngom kaapa bë rë, lëga ë ngo turdu okkë nonuchin turrë.

20Ogo rëtür alo ogo ngo ngoük Abo gëlo duudu, nonu ngok lo duudu, okkë ngo nonuk lo duudu ëmla nonu chensirëku.

21Yë bulu ngok Ayon ëm mëëgap duunë ëgë bulu ngom ayanë. Yë bulu ngom aya duudü ngok Abochin bullëm aya rë; Ngochin aya rë okkë ngoü ëm büklo kaatom sirë.

22Jüdas mento (Jüdas Iskoriot mo) “Rutum”, no tani mooko ë kaapa maarë ëmgërë okkë ngonnuëm noü aü ë kaatom sirë ëm nam ë yo ëm si rüpo doobë?

23Jisu bü ëm menrükto, yë ngom aya duudü ngok dooyü nam ëm tarë okkë ngok Abo bü ëm aya rë, ogo ngok Abo la, ngo büklo aado la büklo duumin gërë.

24Yë ngom aya maadü ëgë ngok dooyü ëm tagapma. Okkë ngok lokë nonuk dooyü tanamë ngoük lokëma, rügëlla ngom jilüknë Abo gëlokë aanë.

25Ngo nonuk lo rëmin gëdulai sim agom gadë sim mendu.

26Ngok amin lokë Abo gë jilük nam rügur deenë, Dëën Doü ë nonnuëm ngo yoyo go dooyü badü ëgum buppü ëm mëëpa doobë mentom rë.

27Rëken namëm ngo nonnuëm ajidu, ngok nonnuëm rëken ajinammë ngoük lokkë, tani mooko sokë rünam garü bë ngo jima, ëk lëga bë nonu asin aapuk lo mëëdük moula boso yooka.

28Nonnuëm, ngok, ngo innyo dakku okkë nonuklo aakur rëku, ëmnamëm nonu tato. Nonu ngom aya duubolo ngok, ngo Abo gëlo induena ëmnam ëm mëëken yaasë. Yo lëga Abo bü ngom kai yaanë.

29Ngo nonnuëm ijja yo agër ëchin rüma dabë mencho jidu, ëgë yadü lo atü agër ë rürë kudü ogo nonu jijja ëm chendo kubë ëmla.

© 2008 by The Bible Society of India.

30Ngo yaaka go menrük sidü kaakuma, lëga ë tani mooko ëm rëgënë gaddë aalük dakku, rülachin büklo ngom rügum naanë yo tornam kaama.

31Rülachin tani mooko ë chenru kendo, ngo Abo ne ayadu, ëkë lëga bë ngo bük kanam nam buppü ëm rüjidu ëmla ngom chenkendu. Rëko sim, kaju gërëpla innyo laju.

Jon 15

Jisu Bü Anggur Ama Jijja Ë

1Ngo anggur ama jijja ë, okkë ngok Abo luugo mokenë atoë.

2Ngok lokë agbë nennë ahe seemanëm bü pëkpak du, okkë ahe seenë agbëm pajur mola okkë ahe seeku yaado bë mokak do.

3Ngok nonuk lëga bë dooyü menjinammë nonnuëm mokak roto.

4Ngok lo duulük toka, ngochin nonuklo duulük rë. Agbë aü ë ahe seesi seepë lama. Sigi ama jaa lo doogap boolo nyum seerë. Ëmbë dada nonuchin ngoklo duuma boolo nonnu aü ë ahe seesi lamarë.

5Ngo anggur ama ë, nonu agbë gaddë yë bulu ngoklo duulük duudü, ngochin büklo duudu ëkë lëga bë bü yaaka bë ahe seerë; okkë ngok lokë dalë bë nonu yo gochin rüsi lamarë.

6Yë bulu ngoklo duuma dü, agbë sennëm agumlo ërpaknam garü ë, okkë ëgum uukum gëlla bullëm ëmë bë rompak do.

7Nonu ngok lo duudu boolo okkë ngok dooyü ëm mëëgap duubolo, ogo nonu yo go mëëla korë dü, ëgum nonnuëm rüjirë.

8Nonuk yaaka bë ahe seeko lokëla okkë nonuk ngom rëmin gënëbë rükolokë Abo gë paknam ëm kaatomdu.

9Abo yo chëbë ngom aya duudü, ngochin nonnuëm ayadu; Ngok aya kolo duubë tolaka.

10Ngo yoochë bë Abo gë dooyü ëm tagap la okkë bük aya kolo duudu dü, ëmbë dada nonuchin ngok dooyü ëm tagap boolo, ngok aya kolo duubërë.

11Ngok sëmbë nonnuëm mennamë ngok mëëken ë nonuklo duudo bë okkë nonuk mëëken ë buupü doobë ëmla mendu.

12 Ngok niitom ë sigi; Ngok nonnuëm ayanam chë bë, nonuchin aken aken ëm aya silaka.

13Nyi aken gë ajen gaddëm kai yaaru bë aya nammë buluk lëga bë bük turnam ëm jipak sinamë.

14Okkë ngo yo go dooyü duudü ëgum nonu rüdubolo, ëgë nonnuë ngok ajen gaddë.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ngo nonnuëm rüra jinnë ëmkumarë, lëga ë rüra jinnë rutum yo go rüdudü chenchima, ngo nonnuëm ajen gaddë ëmrëku. Yo lëga ngok Abo gëlokë tanam buppü ëm ngo nonnuëm menjito.

16Nonu ngom darma; Ngo nonnuëm darto okkë turyar deenë ahe lokë nonnuë, yaaka bë seedo bë ëmla tolük to. Okë kookü bë nonu yoyo go ngok amin lokë ngok Abo bü ëm korëdü ëgum buppü ëm jirë.

17Ngo yo go nonnuëm dooyü duudü, ëgë nonu nyimü ë aya sitolaka ëmnam sigi.

Tani Mooko Gë Nënam Boknam

18Tani mooko gë nyi ë nonnuëm anek rëm, nonu mëëpa daalaka ngom anek choogë nammë ëmla.

19Nonu tani mooko gë nyi bë rünë goeboolo, tani mooko gë nyi ë nonnuëm aü gë nyi bë pakdo lappe. Rülachin tani mooko sokë nonnuëm ngo darlento, okkë nonu sokkë mo; Ëkë lëga bë nonnuëm tani mooko sokë nyi gaddë anek duuna.

20Ngok nonnuëm agom mennam ëm mëëpa toka, Agër rüjinë aü gë rutum ëm kai yaama. Bulu ngom rütu chire boolo, nonnuëmchin rütu chire rurë; bulu ngok dooyü ëm tagap boolo, nonuchin tagap jirurë.

21Nonu ngok bë rünam lëga bë bulu rütu dore buppü ëm rürë; lëga ë bulu ngom aamo nam chenma.

22Ngo buluklo aala dooyü menji maanë goeboolo buluk rümur ajë ëm chensi lammoe. Ijja ëmbë rüla kuchin, buluk rümur ajë ëm bullëm paknyo bë pakla kumarë.

23Yë ngom anek duudü ngok Abo nechin anek du.

24Ngo buluk penkolo nyi gë rüpek agër ëkë rüji maanë goe boolo bulu rümur guunyü ëm chensi lammoe. Ëmbë rülachin ngo yo go rübadü bulu kaasika, okkë bulu ngomla ngok Abo ne anek siraka.

25 Buluk ngom anek neggü kaamabë anek nammë, Buluk Ayon boi lo yo go ekcho paadü ëgum jijja modo bë sigi rüsë ru ë.

26Abo gëlokë ngo yëm nonuklo rügur nëbë yadü lo aamo rëdü, bü ngok baab ëm menjirë. Ëgë Abo gëlokë mennë jijja në Doü ë.

27Okkë nonuchin ngok baab ëm menji rurë, lëga ë ngok dooyü rëpdak lokkë nonu ngom rëmin gërëp to.

Jon 16

© 2008 by The Bible Society of India.

1Nonuk mëëtin sinam ëm ëpak tupak lëpak maado bë, ëmla ngo sim nonnuëm mento.

2Nonnuëm Jius gaddëk kumko namë lokkë minpak rë, okkë yë nonnuëm yadü lo mokë rëdü bük sëmbë rünamsi Yürnë bë rüjiduna ëmla mëëdü ë aadu,

3Nyi gadëk nonnuëm enrik doobë modeko, lëga ë bulu Abo nema lachin ngom chenma.

4Rülachin ngo nonnuëm sim menjito, ëgë bulu yaddëm sim agër gaddëm rüdü bë rürë kudü, ogo nonnuëm ngo yo go menba dü ëgum nonu mëëparëku,

Dëën Doü Gë Agër

Ngo nonnuëm rëbam sinam lëga bë, sëmbë rüde në agër gadë sim ngo lëkkëlo nonnuëm mencho jimato.

5Ijja ngo ngom aamonë büklo indu ekunna, ëmbë rülachin nonu yëchin ngom, no yo lo indu ena? ëmla taka lanë kaama.

6Ngok sim atüsirü gadësim ijja gë nonnuëm menjiko lëga bë, nonuk asin aapuk lo mëëdük mou ë büchürka.

7Rülachin ngo nonnuëm jijja ëm menjidu. Ngok innyo nammë nonuk lëga bë alëya, lëga ë ngo innyo maabolo, nonnuëm rügur deenë nonuklo aamarë. Ngo innyo lachin, nonuklo ngo bü ëm aamo jirë.

8Okkë bü yaddü ëm aarë kudü, tani mooko sokë nyi gaddëm buluk rümur ajë baab ëm mëëkin nammëm okkë tugda baab ëm okkë Yürnë gë mapu madër nam baab ëm bü chenbëk morëku.

9Buluk rümur ajë baab ëm mëëmur nammë, bulu ngom mëëtin simanam lëga bë.

10Buluk tugda baab ëm mëëmur nam lëga ë, ngo Abo gëlo inrëku okkë nonnu ngom kaapa kumarë;

11Okkë buluk mapu madër baab ëm mëëmur nam lëga, tani mooko ëm sim rutumla rëgënë gaddëm maka roka.

12Ngo yaaka go nonnuëm menjisa kaadu, rülachin nonu ijja yaaka jaa sim gëla jaa maarë.

13Yürnë gë jijja baab ëm kaatom deenë Dëën Doü ë yadü lo aarë dü, bü nonnuëm jijja në aralo ingërë, bü aü gë menla sikolokë menmarë, rülachin bü yo go tabadü ëgum nyum menrë okkë nonnuëm aade në yëra lëga ëm menjirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Ngo yo go mendudü ëgum bü tagë rëlla, ëgum nonnuëm bü menji chë du. Ëmbë rünam lëga ëgë ngom paknam jinam ëm bü nonnuëm kaatom du.

15Abo gë lokë doonë buppü ë ngokkë; Ngo bü ëm yo go mendudü ëgum Doü ë tadu okkë ëgum bü nonnuëm menjirë.

Mëëdük Nammëla Mëëken Nammë

16Alo loonyi go nonu ngom kaapa simarë, okkë alo loonyi kookü bë ngom nonu kaaparëku.

17Jisu bük rëbëgënam atu gonnë buluk aralo taka sito, Sigi yo ëmnam ëdü? Bü ëm alo loonyi kookü bë ngonu kaapa marë okkë alo loonyi kookü bë ngonu bü ëm kaapa rëkuda, ëmla bü mendu. Okkë, Sigi ngok Abo gëlo innam lëga bë ëmla bü mendu kuda.

18Alo loonyi ëmnam sigi yo ëdü? Bü yo lëga baab ëm mendu naadü ngonu tachenma bulu ëmto!

19Jisu buluk bü ëm takalapë mëënam ëm chenchola, bü bullëm mento; Ngok nonnuëm “Alo loonyi kookü bë nonu ngom kaapa kumarë, okkë alo loonyi kookü bëkuden nonu ngom kaapa rëkuda” ëmnam sigim rem nonuk aralokë taka sigë doonam ë? ëmto.

20Ngo jijja ëm nonnuëm menjidu; Nonu kapla riila rülachin tani mooko sokë nyi gaddë mëëkenla nyürmen rë; Nonu mëëdük rë, rülachin nonuk mëëdük ë mëëken nam gobë rüdek rëku.

21Nëli nëngo gonnë Ungnga bëtërëm yadü lo ochi chirëp doodü ogo mü ochi chirëp nam lëga bë mëëdük do, rülachin yadü lo ungnga ëm tani mooko sogo bëlen rëkudü, mü mük ochi chila mëëdük ëm mëëpakuma bë mëëken duuku, lëga ë ungnga ëm mü bëlen tuuku.

22Ëgë chë garü bë nonuk lochin kaadu, nonu ijja mëëdük du, rülachin ngo nonnuëm kaarük sirë chë ku, okkë ogo nonuk asin aapuk gë mëëken ë yë këchin nonuk lokkëm laarek lamanammë büchürrë.

23Ngo nonnuëm jijja ëm menjidu, Yadü lo ëgë bomo logo ëgë loorë dü, nonu ngom yo gochin komo maarë; rülachin ngok amin lokë Abo ne konam buppü ëm bü nonnuëpë jirë.

24Ijja lobë nonu ngok amin lokë yo gochin kokama; Ëkë lëga bë nonuk mëëken ë buupü doobë, kotoka ogo nonu paarë.

Tani Mooko Ëm Rügum Nam

25Nonnuëm sim gadësim ngo menrü sinam lokë menjito, rülachin Abo gë baab ëm pëlë bë nonnuëpë menrü simabë menji dü ë yadü lo aarë dü ngo nonnuëm menjirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Yadü lo ëgë bomo logo ëgë loorë kudü, nonu ngok amin lokë bü ëm korë;
rügërëlla ngo nonuk bë Abo gëlokë koji tolëpë ëmma.

27Nonu ngom Yürnë gëlokë jijja bë aanë ëmla chenla mëëtin sidola ayanam
lëga bë, Abo bü aü ë nonnuëm aya sidu.

28Ngo Abo gëlokë tani mooko sogo aato; okkë ijja tani mooko ëm ëpaktola
Abo gëlo indak kunna.

29Ogo bük rëgënam gaddë bü ëm mento, No Ijja menrü sinam lokë menku
maabë pëlë bë menjirudak ku.

30Ngonu ijja nom no nyi gë asin aapuk lo yo go takaso mëëdu dü ëgum
chenpëk në ëmla chenduku. Sokë lëgalo ngonu nom Yürnë gëlokë aanë
runyi ëmla chenlük la mëëtin duuku.

31Jisu bullëm hükadi to, “Nonu Ijja alë jaabë mëëgë siru duuna re?

32Ngom aken ëm ëpaktola, no aü aü gë namë lo nyimü ë ketchik dü ë pürë
okkë sigi püro ëku. Rülachin ngo aken ëmo, lëga ë Abo ngom rëmin gëdu.

33Nonu ngok lo aken gobë rëdola hünamëm mëëkenla rëdobë ëmla sim
nonnuëm ngo mento. Tani mooko ë nonnuëm mëëdük mou morë. Rülachin
puktë sintë tolaka! Lëga ë ngo tani mooko ëm rügumto.”

Jon 17

Jisu Bük Rëgë Nam Gadëk Lëga Bë Kumnam

1Jisu bük sim agom gadësim menpin robë, taayo mooko bë morëpla kaadu
doola kumto, Abo, nokë Oroh ëm yo ëmbë arüsinyo nëdü nyi gaddëm
kaatom dü ë ijja, ëmbë dada Oroh ëchin nom yo në arüsinyo nëdü ëgum
kaatom doobë.

2Lëga ë no bü ëm noükë jinam nyi buppü ëm turyar nammëm jila gënë nëm
jito.

3Okkë turyar la hünam ë ëmnamë nokë aamo nammë Jisu Kristo ne jijja në
Yürnë aken ë ëmla chennammë.

4Ngo nokë agër parlük namëm rüngam la nom tani mooko sogo yo ëmbë
arüsinyo nëdü ëgum chenmoto.

5Tani mooko ëm bülüboolo nenma dabë Abo no ngom paknam garü bë.
Ijjachin nokë nëchilo paknam ëm jilaka.

6Tani mooko sokë nokë ngopë nyi jinam gaddëm nokë amin ëm ngo bullëm
chenmoto. Bulu nokkëku okkë no bullëm ngom jito. Bulu nokë dooyü ëm
tagapka,

© 2008 by The Bible Society of India.

7Okkë nokë ngom yo yo agom menjinam buppü ë alë jaabë nokëlok nennë nyi ëmla bulu chenka.

8Nok dooyü menjinam ëm ngo bullëm menjito, okkë bulu ëgum torük sito, bulu ngom nokë lokkë alë jaabë aanam enyi okkë no ruenyi ngom aamo në ëmla chenka.

9Ngo ngok rëgënam gadëk lëga bë kumdu, lëga ë bulu nokkë, rülachin tani mooko gë nyi ëmum gadë gë lëga bëkuma.

10Ngok buppü ë nokkë okkë nokë buppü ë ngokkë, okkë ngok arüsinyo yo ëmbëdü bulu këlokë chenpa nenmo du.

11Okkë Abo nokëlo ngo aadak ku, ngo tani mooko sokkë kumo, rülachin bulu gaddë tani mooko sokkë ku, Dëën, Abbo a, No la ngo yo ëm aken duudü buluchin pukken sinken la rëdak ebë nokë amin gë tornam nokë ngopë jinam nyi gaddëm turbu daalëla ajilaka.

12 Bullëm ngok rëgë daglo, nokë amin jinam gë tornam lokë ngo bullëm turbu daalë la rëgëto, okkë Yürnë gë boi lokë agom ë buupü monam lëga bë nyidum aken go ngeru deenëm memma bë ngo buluk lokë aken gochin ngemo maato.

13Abo nokë lo ngo ijja aadu ku, okkë ngok rëgënam gaddë ngok mëëken ëm paapen sigë dage bë mëëla ngo sim agom gadësim tani mooko sogo rëdola menjiduna.

14Ngo nokë dooyü menjinam ëm bullëm menjito okkë tani mooko sokë nyi gaddë bullëm anek to, lëga ë ngo yo ëm tani mooko sokë nyi bë rükumadü ëmbë dada buluchin tani mooko sokë nyi ë kumo.

15Ngok rëgënam gaddëm tani mooko sokkë laasek geka ëmla kumma, rügërëlla no bullëm alë maanë lokkë rüra jilaka ëmla ngo kumdu.

16Ngo yo ëm tani mooko sokë nyi bë rükumadü ëmbë dada buluchin tani mooko nyi ë kumo.

17Nok gomu ë jijja në; Gomu jijja nëlokë no bullëm noükëbë jijja doobë mosi geeka.

18No yo chëëm bë ngom tani mooko sogo jilük baedü, ngochin bullëm tani mooko sogo jilük du.

19Okkë ngo buluk lëga bë ngoü ëm nokë lo tolük sidu, ëmbë dada buluchin nokëlo jijjarubë agër gërlëpë ëmla tolük sido bë.

Mëëtin Sinë Buppü Gë Lëga Bë Jisu Gë Kumnam
(17.20-26)

20Ngo buluk lëga bënyum kuma, rülachin buluk dooyü ëm laagëla ngom mëëtin sinë gaddëk lëga bëchin kumdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Bulu buppü ë pukken sinken laka ëmla ngo kumdu. Abo, no ngoklo okkë ngo nokëlo ëkë chë garü bë bullëmchin ngonuklo aken motoka, okkë tani mooko sokë nyi gaddë no runyi ngom aamonë ëmla chendo bë.

22No la ngo yo ëm aken duudü, ëmbë chë buluchin aken dage bë ëmla, nokë jinam chë paknam ëm ngo bullëm jito.

23Ngo buluklo okkë no ngok lo aken nam ëmbë buluchin aken doobë. Ëmbë rünamë nokë ngom ayanam garü bë bullëm aya nam ëm tani mooko ë no runyi ngom aamo në ëmla chenbë doobë.

24Abo! no bullëm ngom jito, okkë ngo yo lo duurëdü bullëmchin ngok lo duudo bë mëëdu, lëga ë ëgë tani mooko ëm bülü bolo damabë nokë ngom paknam jinam ëm ngochin bullëm ngok paknam ëm kaatom doobë.

25Daadinë Abo; Tani mooko sokë nyi gaddë nom chenma, rülachin ngo chendu, okkë sokë chendu no ruenyi ngom tani mooko sogo aamonë.

26Ngo nom buluklo chenmoto, okkë ngo aü ë buluklo duudu bë okkë nokë ngom aya nam ëm buluklo duulük doobë ngo nokë lëga ëm bullëm chenmo yaar rë.

Jon 18

Jisu Ne Sekunam

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

1Jisu sim agom gadësim mengë rëlla kumro bë, bü okkë bük rëgënam gaddëm ingëla Kidrom rüjoëm inpekto. Okkë okë takdülo Luugo go doonamë Jisu bük rëgënam gaddëm aagëla ogo aalük to.

2Jisu ne nyimak lo kublük në Judas bü buluk aalük koëm chento, lëga ë Jisu bük rëgënam gaddëm ogo yaaka go aagë bë chooto.

3Ëmbë rünamë Judas, Rom sipai, atür ëm okkë nyibuh buutë gaddëk parlüknam Yürnë ne kumko namë gë santri atu gonnëm, Pharisi ëkë nëbu roksë lëëmola mëruh bëla luugo lo aato.

4Jisu bü ëm aü ëm yo go rütë doodü ëgum buppü ëm chenngam sicho to, ëmbë rünamë bü bullëm menrük doola takato, “Nonuk magëdu nammë yëmla?”

5Bulu menrük to, “Najarath lokë Jisu nena” Jisu menjito, “Ngo maabë bü.” Nyimak alak lo Jisu ne pinkup lüknë Judaschin bullëm dagmin gëto.

6Jisu yadü lo “Ngo na bü” bullëm ëmbe dü, bulu lomla gettap gemmapla tablekla deelëlo geppë gëto.

7Jisu bullëm “Nonuk magëdu nammë yëm la?” ëmla taka tokuda. Bulu ogo “Najarath lokë Jisu nena,” ëmto kuda.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Jisu bü “Ngo nonuëm ngo na bü ëmjito,” ëmla mento. “Nonu ngom madu naabolo ngok rëgënam nyi gadë sim insor moge kuka.”

9(“Ngok Abo, nokë ngopë jinam gaddëm ngo aken gochin ngemoma,” ëmla bü yo go membedü ëgë agom ë jijja doobë ëmla sim bü mento.)

10Ëmbë rüdak ogo Simon Pitor bü roksë seddala jügtë rutum gë pakbo Malkus gë rubëk nyeruëm palo to.

11 Ogo Jisu Pitor ne mento, “No roksëm buktak gëko ogo hükkur lügge kuka! Abo gë jinam tinngü malu ëm ngom no tümarë ëmla mëëdo lare?”

Jisu Ne Anna Gëlo Aagë Nam

12Okë kookü bë Rom sipai ëla bullëm kanam në nyigom ë okkë Jius sipai gaddë Jisu ne segë rëlla leeto.

13Okkë okë anyü okë jügtë bë rünë Kaipa gë nyimë gë abo Anna gëlo bü ëm aacho gëto.

14Kaipa bü Jius rutum gaddëm nyi buppü gë lëga bë nyidum aken go simo nammë alëya ë ëmla dooyü në.

Pitor Gë Jisu Ne Chenma Ëmnam
(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

15Simon Pitor la rëmin gënë aken gonnë Jisu ne inmin gëto. Rëmin gënë aken gonë ëgë jügtë okë allü bë chennam go, ëkë lëga bë bü jügtë gë namë ara gë këba duupomlo Jisu gë aakolo aamin gëto.

16Pitor gë ërap agum lo dagdak ogo rëmin gënë aken gonë ëgë ërap daggënë nyijür ëm Pitor ne arabë aagë doobë mentom tola agum bë nennyo to.

17Rabtëm lokë dagnë nyijür ëgë Pitor ne, “Nochin akë nyi akë rëmin gënë aken në moolare?” ëmto. Pitor, ogo “Ma, ngo mo” ëmla menrükto.

18Ëmbë rüdak ogo santri sipai gaddëla agër rüranë gaddë sükür leela ëmë ëkë parla aü ëm pamsila dakto. Pitor büchin aü ëm pamsila ogo bullëm ëmë hiibamla dakto.

Jügtë Gë Jisu Ne Takanam
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

19Jisu ne bük rëgënam baabë okkë dooyü menjinam baab ëm jügtë takato.

20Jisu menjito, “Nyi buppü ë aakumla kumko namë gadë lo okkë Yürnë ne kumko namë lo nyi buppü ë tado bë këbalo alo dükübë ngo dooyü ëm menjito. Ngo yaddü lochin kasi kapekla dooyü nam kaama.

21Ëmbë rünamë no yo jaa bë ngom taka kü duuna? Ngok lokë tanë nyi gaddëm hüka toka. Ngo yo go menba dü bulu chendu, bullëm taka toka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

22Sëmbë yadü lo Jisu menrük baedü, santri sipai aken gonnë, “No yo bë jügtëm ëmbë menrük lado na?” ëmgëlla nyukmo lokë chiito.

23Jisu bü ëm mento, “Ngo memmur go mento babolo, ëgë yo goedü sogo nyimü ëm menji laka. Rülachin ngo alënago menpa boolo yo bë alënë agom okë lëga bë no ngom dëmdu naala?”

24Ëmbë rünamë Anna Jisu ne leekur bë paala jüktë Kaipa gëlo jilükto.

Pitor Gë Jisu Ne chenma Ëmdinam
(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

25Pitor bü aü ëm ëmë pamsila dagbë to. Ogo aken këbë nyi gonnë mentokuda, “Nochin akë nyi akë rëmin gënë aken gonnë moolare?” Rülachin Pitor bü menpak chë sila, “Ma, Ngo mo” ëmtochë kuda.

26Jügtë gë agër rüranë, Pitor bük nyeru palo nam okë rumtum aken gonë ëgë “Nom ngo luugo alo bük rëkolo rëdobë kaama erem?” ëmla takachë tokuda.

27Okkë Pitor, “Ma, ngo mo,” ëmnyum chëërë porok kokchoë lëken gobë kokdato.

Jisu Ne Pailat Gëlo Aagë Nam
(Mt 27.1-2,11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

28Okë kookü bë aroh komchi bë Jisu ne Kaipa gë namë lokkë Roman gobornor gë namë lo aagë jito. Jius rutum gaddë gobornor gë namë aralobë aama to. Lëga ë bulu aü ëm dërëk bë rëdola Inbo donam domenlo dodo bë ëmla mëëto.

29Ëmbë rünamë Pailat bü agumlo nendola bullëm takato. Yo lëga golola sim nyi sim nonuk guunyü lükgë doonam ë?

30Buluk menrük nammë, “Bü yachu piira rüma nage boolo ngonu bü ëm nokëlo aagë lammo e.”

31Ogo Pailat bullëm mento, “Ëmbë rünamë nonuklo mokë naanë aü gë Ayon ë kaasidu, okkë bü ëm nonu maka labë ingë gekuka.” Ogo bulu, “Ngonnuëm yëm nyi ëmchin mokë doobë ëmla parbëk nam kaama,” ëmla menrükto.

32 (Sëmbë rünam sigi Jisu bük turla rëdak okë yo në sigo ngego lokë bü sitë duudü ëgum mencho nam ëm buupü gënë naabë rüto.)

33Pailat bü ogo aü gë duukolo aakur dookula, Jisu ne goggëlla bü ëm hükato, “No lare Jius gaddëk Roja ë?”

34Ëgum Jisu menrükto, “Ëgë nokë mëësi nammëre ma nyi gaddëk ngok baab ëm nom menji nammëre?”

35Pailat menrükto, “No ngom Jius gobë mëëdolare? Noükë nyi gaddë okkë jügtë rutum ë ngoklo nom jilük tunë. Nok rünam gaddë yo ëkke la?”

© 2008 by The Bible Society of India.

36Jisu mento, “Ngok rëgëko tani mooko sigirumo; tani mooko si ngok rëgëko
bë rünë goe boolo, ngok rëgënam gaddë ngom Jius gaddëm rëgënë gaddëk
alaklo lüknam lokkëm pamin sido lappe, Ngok rëgëko sigi bë rüma!”

37Ëmbë rünamë Pailat bü ëm taka tokuda, “Ëmrëm, no roja ërem?” Ogo Jisu
bü ëm menrükto, “No noü ë ngom roja ë ëmdu, ngom tani mooko sim jijja
ëm mentom nam lëga bë aato okkë ngok aanam ëchin ëgë, yë bulu jijja në
gëbë rüdudü bulu ngom tagap du.”

Jisu Ne Paakolo Pikkë Dooku bë Parbëk Nam
(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

38Jijja ë yo ëdü? ëmla Pailat takato, ëgum tagëlla Pailat bü Jius nyi gaddëk
rëko agumlo nentoku okkë bullëm mentoku, Ngo sim nyi sim menpak deeko
guunyü hülük lama.

39Rülachin nonuk Ayon lokë Inbo donam güdü lo Patëk duunë nyi go tonyo
bë tolen jiku nam rüpe go doodu. Nonu ngom Jius gadë gë roja sim tolen
tokuka ëmla mëëdu naare?

40Ogo Jius gaddë bü ëm dutë rubë rumla gogla mento, “Ma, bü ëm mo!
Ngonnuëm Barabbas ne tolen jilakuka!” (Barabbas yachu piira rügë në nyi
goe.)

Jon 19

1Okë kookü bë Pailat Jisu ne laato okkë bü ëm dëmmoto.

2Sipai gaddë tanyum agbë lokë boolup go moto okkë ëgum bük dumpolo
puklük to; okkë bulu yamar në jeboh go bü ëm piklükto.

3Okkë büklo aado la mento, “Jius gaddëk Roja ë turyar laka,” okkë aaga
doola bulu bü ëm nyukmo lokë chiito.

4Pailat bü lëken goda nenkur doola Jius këba gaddëm menjito, “Kaalaka,
ngo bü ëm nonuklo nengë jiduku, lëga ë ngok bü ëm menpak doobë guunyü
malük maanam ëm nonu chensi dooku bë.”

5Jisu ne tanyum boolup ëmla yamar në jeboh ëm gëtola nenmo gëlla, Pailat
bullëm mento, “Kaatola! sigina nyi ë.”

6Jügtë rutum gaddë okkë Yürnë ne kumko namë gë santri gaddë yadü lo bü
ëm kaapa badü bulu gogkër la mento, “Büëm pikkë geeka, bü ëm pikkë
geka.” Ogo Pailat bullëm mento, ngo bü ëm menpak deeko mapama, ëmbë
rünamë, “Nonu bü ëm laageka, okkë nonu bü ëm pikkë geeka ëmto.”

7Ogo Jius këbaë menrükto, “Bü bü ëm Yürnë gë Oroh ë ëmsinam lëga bë,
bü ëm simo deeko ngonuk Ayon go kaadu ëmto.”

8Pailat bü yadü lo sim agom sim tapa badü, majja yaada bë bosoto.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Pailat bük namë lo aakur dookula Jisu ne, “No yo lokë aanëla ëmla takato?”
Rülachin Jisu yo gochin menrük maato.

10Pailat bü ëm mento, “No ngom yo gochin menrük tamare? Ngok lo nom
tonyo bë tolen lagë naanë okkë nom pikkë mola naanë kaadu ëmla chenma
rem.”

11Ogo Jisu menrük toku, “Yürnë nokëlo jima nage boolo, no yo gochin ngom
rüla naanë kaama doolë pe. Okë lëga bë yë nyi ngom nokë alak lo laklük
duudü bü rümur guunyü gëya yaachum në.”

12Pailat yadü lo sim agom sim tabadü, bü Jisu ne tonyo bë tolen lapë ëmla
rüto. Rülachin Jius gaddë rumkërla mento, “No bü ëm tonyo bë tolen boolo,
ëgë no tëbo roja gë ajen ëkumo! yë nyi yë aü ëm roja ë ëmsi duudü bü tëbo
rojane agnë ëmkërto.”

13Pailat bü agom sim yadü lo tapabadü, Jisu ne nengë dookula, maka në
“duugë lüdoh ëmkolo duulükto.” (Sigim Hibru lo Gabbatha ëmto.)

14Inbo donam güdü hopta rürëp saë alo loopo bë rüdo bë, Pailat Jius nyi
gaddëm, “Jisu ne hügi na nonuk roja ë!” ëmla mentom jito.

15Bulu gogrükla mento, “Büëm mokë toka! bü ëm mokë toka! bü ëm pikkë
toka!” Pailat ogo bullëm takato, “Nonuk roja ëm ngom mokë geeka ëmlai”
Ëgum jügtë rutuu ë menrükto, “Ngonuk roja Kaisar nyum!”

16Ëmbë rüku nammë Pailat Jisu ne nyi gaddëk alaklo pikkë dooku bë ëmla
jilük toku. Ogo bulu Jisu ne ingë toku.

Jisu Ne Paakolo Pikkë Kunam
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

17Jisu bü bük aü gë paako ëm joobë silleela taon lokkë “Dumpo garü në
moodi putu,” (Sigim Hibru lo, “Golgotha”) ëmkolo aalük to.

18Ogo bulu bü ëm pikkë toku, okkë nyidum anyi godachin bulu pikkë taato.
Nyidum anyi ëm kolam asak lo, Jisu ne buluk penkolo.

19Pailat bü mentom sinam agom go ekgë rëlla ëgum paakolo pikgap lükto.
Bük eknammë “Najarath lokë Jisu bü, Jius gadëk roja ë.”

20Jius nyi yaaka në ëgum pori kaato, lëga ë Jisu ne pikkëko mooko ë taon
kainëlokë odoo maato. Mentom agom akor ëm Hibru, Latin, okkë Grik lokë
ekjito.

21Pailat ne jügtë rutumë mento, “Jius gaddëk ‘Roja ë ëmla ekyoka’, rülachin,
ëgum pënamë, ‘Sigi nyi sigi mento, ngo Jius gaddëk roja ë, ëmsito ëmla
ektoka.’ ”

22Pailat bü, “Ngo yo ëm ekto dü ekroto,” ëmla menrükto.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Jisu ne sipai gadë gë pikkë roobë, bullë bük ejë laklük ëm jëkpi gobë orpen sito, ëgum bulu aken aken ë asak gobë orsi to. Bulu aü aralokë gëmen ejë asür, omma bë chumnam ëmchin laato.

24 Sipai gaddë aken aken ëm menmin sito, “Kaju sim jekdup yooju; yë paarëdü kaju lümë sukalaju ëmto.” Sëmbë rünamë Yürnë gë boi lokë agom jijja në buupü doobë ëmla rüto;

“Bulu ngok ejjëm buluk aralo orpen sito, okkë ngok ejë asür lëga bë lümë suto.” Sigim chë sipai gaddë rüto.

25Jisu bü ëm pikkëko paako nëchilo bük anë, bük anë gë abür nyijür, kolopas gë nyimë Mari, okkë Mari Magdalin bulu dagto.

26Yadü lo Jisu bük anë ne okkë bük ayala rëgënam gaddë nëchilo dagdobë kaabadü; ogo bü bük anë ne mento, “Noükë oroh bü ëm mëëto kulaka ëmto.”

27Okkë kuda bü ëm rëmin gënë ëgum mentokuda, “Mü ëm noükë anë bë mëëto kulaka ëmto.” Ëmbë rünamë okë alo okkë rülleela Jisu bük rëgënam ëgë anë ëgum bük namë lo ingë toku.

Jisu Gë Binkunam

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

28 Ogo Jisu ijja buppü ëm rüngamka ëmla chensito; okkë Yürnë gë boi lokë agom ë jijja doobë ëmla, bü “Ngo ishi tülü ë,” ëmto.

29Ogo kusuk në anggur ola kojom büchür nago dooto; Ëmbë rünamë Hissop ëmnam, sünë agchë golo tachak ëm chëbbë gëlla anggur olalo nüknyom paala, bük nappa lo tütok ëmla hümükto.

30Ëgum Jisu bü tüto okkë mento, “Sigi tüpin ë!” ëmla ogo bük dumpoë nyëkkekla sagbin toku.

Jisu Ne Sipai Gonnë Nüksur Nam

31Ëgë alo ëgë duunu alo lëga bë ruuno pëno dü Hokur bar alo bë rüto. Okkë Jius gaddë simaëm duunu alo lobë Paako lo daglen molü maato, lëga ë okë loden duunu alo ëgum adëk bë Dëën alo gobë looto. Ëkë lëga bë Jius rutum gaddë Pailat ne paako lokë pikkë nam gadë gë allëm sittür doobë okkë buluk sima gaddëm paako lokkë laalo molak ëmla koto.

32Ëmbë rünamë sipai gaddë aaga doola Jisu ne pikkë kolo pikkë taanam dakchonë nyi okë allëm sittür to okkë aken gonnëmchin ëmbë dada sittür to.

33Rülachin yadü lo bulu Jisu ne aaga badü, bulu bü ëm siro doobë kaato, ëkë lëga bë bulu bük allëm sittür maato.

34Ëmbë rülachin, sipai atür lokë aken gonnë, bük nëëbu ë Jisu gë hubram lokë nüksurto, okkë ogo iyiëla ishi ë lëken gobë biklento.

© 2008 by The Bible Society of India.

35(Sëmbë rüdo bë yë nyi kaabadü, bü menjito, okkë bük menjinammë jijja du, bü jijja ëm menjidu ëmla chensidu, okkë bük menjinammë nonnuë jijja ëm mentom Sigë dage bë ëmla.)

36 Sëmbë rümonamsi Yürnë gë boi lokë agomë “Alo ajëk gochin dürmo maarë,” ëmnamë jijja bë buupü doobë rüto.

37 Okkë adëk gonnë Yürnë gë boilo mendu, “Bulu yëm nyi bü ëm Nëëbu ë nüksur paadü nyi gaddë kaarë.”

Jisu Ne Nyibu Rukunam
(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

38Sokë kookü bë, Arimathia taon lokë Joseph, Pailat gëlo aala Jisu gë sima aü ëm laamo laka ëmla koto. (Joseph bü, Jius rutum gaddëm boso lëgalo, kasila Jisu ne rëmin gënë aken gonë bë rülarëto.) Pailat bü ëm Jisu gë sima ëm laala do ëmla tolükjito. Ëmbë rünamë Joseph aala sima ëm laasek to.

39 Lëken go Jisu ne ayoh bë kaarük sitë bë aanë, Nikodemas bü Joseph ne rüdumto. Nikodemas bü chammum gola kilo anyi go simalo hürnam amuk suuken nëkë bëato.

40Binyi nyidum anyi ë Jisu gë sima aü ëm, Jius gë sima rurrëm rüpe lokë amuk suunë asin amin ëm hürgë doola, rëmab në ejëlo puchë to.

41Jisu ne yo lo pikkë baedü ogo luugo go dooto, okkë ogo nyi sima ruka damako nyibu buuli go dooto.

42Ëgë alo ëgë Jius gaddëk duunu alo lëga bë ruuno pëno dü bë rünam lëga bë okkë nyibu ëchin nëchi nam lëga bë, bulu ogo Jisu gë sima ëm ruto.

Jon 20

Aro Në Nyibu
(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

1Deobar gë aroh komchi bë, kannë doobëdakbë, Mari Magdalin Jisu gë nyibu lo into okkë kaanamë nyibu kaptum naanë ülü ëm ngursek paabë kaato.

2Mü Simon Pitor gëla Jisu gë Pakya yaaru la rëgë nam gë duukolo jugaa toku okkë bullëm menjito, “Ngonuk Rutum gë sima ëm nyibu lokkëm bulu laaro tu. Okkë yo lo bulu bük sima ëm atonammë dü ngonu chenlük ma!”

3Ëmbë rünamë Pitor la okkë Jisu gë rëgënam aken gonnë nyibu lo into.

4Binyi anyi ë jukbi sidato, rülachin rëgënam aken gonë ëgë Pitor ne rëchë yaabë juggo to okkë nyibu lochin aacho to.

5Rülachin bü nyibu aru aama bë, chombula kaanamë, sima tumnë naanë ejë rënyak nëm nyum doodo bë kaapato.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Büëm aamin gënë Simon Pitor, okkë bü nyibu arabë aada aara doola kaanamë Jisu gë aü lokë ejjëla dumpo puusum naanë nyum dooto.

7Dumpo lokë ejjë aü ëm tumnë naanë rëmab në ejë dookolo doomato rügërëla adëk bë tikla doosito.

8Ëmbë rünamë, Jisu gë rëgënam aken gonnë yë nyi bü ëm jukchi chobedü büchin aralo aala kaatola jijja bë mëëtin sitoku.

9(Bulu ogo lobë Yürnë gë boi lokë Jisu bü sitorela turkur rëku ëmnam agom ëm chenma kambë to.)

10Okë kookü bë Jisu gë rëgënam gaddë buluk namë lo inkur toku.

Jisu Gë Mari Magdalin Ne Kaatom Sinam
(Mt 28.9-10; Mk 16.9-11)

11Mari Nyibu agumlo kapla dagto. Mü kapbë duula, nyibu ëm chombula kaato.

12Okkë mü taayo lampoh anyi go, Jisu gë sima aü dooko lo jepu ëkë gëtola, aken në dumpolo okkë aken në alëpelëlo duudo bë kaatato.

13Bulu mü ëm takato, “Nëli ë, no yo bë kapdu naala?” Mü menrükla menjito, “Bulu ngok Rutum ne laanyo ka, okkë bulu bü ëm yo lo achü tokunammë dü ngo ëgum chenlük kuma!”

14Ëmbë rüdo ogo mü pürkurla kaanamë Jisu ne ogoi dagdobë kaapato; Rülachin mü ëgë Jisu ëmla chenmato.

15Jisu mü ëm takato, “Nëli ë, yo bë kapdu naala?” “Yëmla nokë matë gëdu nammë?” Nëli mü bü ëm Luugo kaara në bere ëmla mëëto, ëkë lëga bë mü bü ëm mento, “Saar, no bü ëm laapak tobabolo, no yo lo ato koë, ngom menji laka, okkë ngo indola bü ëm laaku lapëla.”

16Jisu “Mari” ëmla amin minla gogto. Ogo annë bük peelë bë përrük doola kapdula Aramik agom lokë mento “Rabboni” (Sigi “Saar” ëmnammë.)

17Jisu nëli ëgum mento, “Ngom gakka yooka,” “Lëga ë ngo Abo gëlo chaakur dama. Rügërëlla ngok achë abür gadë gëlo innekuka okkë menji taakuka. Ngo ngokla buluk Abo, okkë ngokla buluk Yürnë gëlo indakku.”

18Ëmbë rünamë Mari Magdalin indokula Jisu gë rëgënam gaddëm mük Rutum ne kaanam ëm okkë mük bullëm müklo mennam ëm hüjito.

Jisu Gë Bük Rëgë Nam Gadëlo Kaatom Sinam
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

19Deobar gë arum rumchin bë, Jisu bük rëgënam gaddë ërap ëm chükkap sipala duuto, lëga ë bulu Jius rutum gaddëm boso to. Ëmbë rüdak ogo Jisu buluk penkolo aala dagto okkë mento, “Nonuk lo mëëken nammë duulük laka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

20Rëgënam gaddëm salam jirobë, Jisu bük alak okkë aü lokë uunëm bullëm kaatomto. Rutum bü ëm kaato kula bük rëgënam gaddë majja bë mëëken ë rütoku.

21Jisu bü bullëm lëken goda mentokuda, “Nonuklo mëëken ë duulük laka, Abo, tani mooko sogo yoë ngom kanam lükpa dü, ngochin nonnuëm tani mooko sogo kanam nendu.”

22Ëmbë rünamë bü bullëm miklük gëlla mento, “Dëën Doü ëm nonuk asin aapuk lo torük sigeka.

23 Nonnuë nyi gadë gë rümur ajë ëm paknyo bë pakbolo, bullëm paknyo pakrodoona, nonu bullëm paknyo bë pakma boolo, ëgëchin bullëm paknyo bë pakma.”

Jisu Gë Thomas Ne Kaatom Nam

24Jisu gë rëgënam nyidum ürü gola anyi lokë aken gonnë Thomas (Opëm nam ëmnam) Jisu gë bullëm kaatom sidaklo duulük maato.

25Ëmbë rünamë rëgënam këbbë bü ëm “Ngonu Rutum ne kaarük sito!” ëmla mentomto. Ogo Thomas bullëm mento, “Ngo ngoük anyik ë bük alak lokë kili pikko ëm kaamarëm okkë lakchë uunë gaddëm chikka maarëm okkë alak ë aü lokë uunëm mamka maarëm, ngo yaddü lochin jijja ë ëmla mëëtin maarë,”

26Alo piinü kookü bë Jisu gë rëgënam gaddë namë aralo duupom tokuda, okkë ogo Thomas chin bullëm duumin gëtoku. Bulu ërap ëm ekkap sila duuto. Rülachin buluk penkolo Jisu aalachë dagdola mentokuda, “Nonuklo mëëken ë duulük laka.”

27Ëmbë rünamë bü Thomas ne mentoku, “Ngok alak ëm kaatoka okkë nokë lakchë chikka toka; okkë noükë alak ë ngok aü sokë unëm mamka todenka. Ëmbë rünamë mëëtin simabë rüyo kuka rügërëlla mëëtin sito denka!”

28Ogo Thomas bü ëm, “No ngok Rutum ë okkë ngok Yürnë ëmla torük sitoku!”

29Ogo Jisu bü ëm mentoku, “No ngom noüë kaasi nam lëga bë mëëtin siduai? Ngom kaama bëchin mëëtin sinë gaddëk lëga bë yadü go mëëken nammë!”

Boi Sim Eknam Gë Lëga Ë

30Jisu bü bük rëgënam gaddë gë kaagalo yaaka go angu angu në aba arüsinyo nëm rüjito. Rülachin ëgum gaddëm sogo boi sogo ekngam lükma.

31Rülachin sim gadësim eknënaanë Jisu bü Kristo, Yürnë gë Oroh ë, ëmla nonu mëëtin siyar dage bë ëmla, okkë ëmbë bük aminlo nonu mëëtin sila nonuk turnamëm paagë dage bë ëmla moore ekpa koë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jon 21

Jisu Bük Rëgë Nam Nyidum Kanü Lo Kaatom Sinam

1Sokë kookü bë, Tiberias paata lo Jisu bük rëgënam gaddëm lëken gokuda kaatom sitokuda. Rülachin bü bü ëm kaatom sinamë sëmbë kaatom sito.

2Simon Pitor, Thomas (Opëm nam ëmnam) Nathaniel (Galili mooko lokë Kana doolu lokë aken gonnë) Jebedi gë oroh gaddë, okkë Jisu bük rëgënam anyi godala rëpomla rëto.

3Simon Pitor ajen rëbam gaddëm mento, “Ngo ngoi laatë bë indu ekunna” Bulu bü ëm mento, “Ngonuchin nom inmin gërëku.” Ëmbë rünamë bulu ulu aken golo aapom doola dulen bamto. Rülachin bulu ayoh buppü ogo yo ngoi ësaplo kuupa maabam to.

4Aroh komchib doonyi gë chaalen pik bë, Jisu paata robëlo dagto, Rülachin bü ëm bük rëgënam gaddë Jisu bü ëmla chenmato.

5Ëmbë rüdak ogo Jisu bullëm takato, “Yaame gadë, ngoi anni ana go kuupa paare?” ëgum bulu menjito, “Ngoi achür gochin kuupa ma.”

6Ogo Jisu bü bullëm mento, “Nonuk ësap ëm ulu gë lakbëk peelë okë kuulük geeka, okë nonu ngoi ëm anni go kuupa rë.” Ëmbë rünamë bulu ësap ëm kuulükto ogo ësaplo ngoi ëm yaaka go kuupoh laku ësap ëm agum bë pulen lama doobë rütoku.

7Jisu bük aya yaarula rëgënam lokë aken gonnë Pitor ne mento, “Robë gë dagdola ngonnuëm agom mendunë si Rutum bü.” Pitor bü yadü lo sigi Rutum kë ëmla tapa badü, bü aü agum lokë laklük ejë gaddëm aülo puusum sidato (lëga ë bü ejjëm aü ë arin doobë piibin sito) okkë ishi lo joblük daato.

8Atu gonë rëgënam gaddë ësaplo ngoi büchür nam lëga bë ulu ëm ishi gumbë bë hëglen gëto. Ishi lokkë kode robbë buluk rëko lokkë ado jaa maato chamrü put gobë nyum rüto.

9Yadü lo bulu ishi robëlo inchi badü, Ngoi ëkëla ütü ëkë ëmë mërelo baapa bë kaapato.

10Ëmbë rüdak ogo Jisu bullëm mento, “Ijja gë nonuk ngoi laanam okë anni nago bëa toka.”

11Simon Pitor bü ulu lo galük doola ngoi büchür në ësap ëm sigumlo ralento, ngoi nëttënë chamrü gola chamngo gola nëum gobë rüto, ngoi ë yaaka gobë rükü nammëchin ësap ë jeggë maato.

12Jisu bullëm mento, “Aadum sitok dolaju.” Jisu bü ëm rëmin gënë gaddë Rutum bü ëmla chensinam lëga bë, yëchin “No yëëla?” ëmla hüka lanë kaamato.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ëmbë rüdo ogo. Jisu aala, ütü ëm lala bullëm jito; bü ëmbë dada ngoi
ëmchin rüto.

14Jisu bü ëm sinnëm Yürnë gë turkur morobë bük rëgënam gaddëm kaatom
nammë sigi lëum naanë bë rüto.

Jisu La Pitor

15Bulu atür ë dobam robë, Jisu Simon Pitor ne takato, “Jon gë oroh Simon,
no sim buppü ëm pënamë ngom alë jaabë aya yaaru duuna re?” Bü menrük
sito, “Ëm, Rutum,” “Nom ngok ayanam ëm no chensidu.” Ogo Jisu bü ëm
mento, “Ngok solar gaddëm dinchi bë kaaralaka.”

16Lënyi naabë Jisu bü ëm takato, “Jon gë oroh Simon, no ngom aya ru
doore?” Bü menjito, “Ëm, Rutum,” “No ngok nom ayanam ëm chensidu.” Jisu
bü ëm mento, “Ngok solar ëm dinchi bë kaato laka.”

17Lëum naabë Jisu bü ëm takato, “Jon gë oroh Simon, no ngom alë jaabë
aya ru doore?” Pitor bü ëm lëum naabë Jisu gë “No ngom aya ru doore?”
ëmla takanam lëga bë tayëmë ëmla mëëgur to, okkë ëmbë rünamë bü bü
ëm mento, “Rutum, no buppü ëm chendu; Ngo nom alë jaabë aya do ëmla
noü chendu!” ogochin Jisu bü ëm, “Ngok solar gaddëm solaka, ëmla mento.

18Ngo nom jijja ëm mendu; nokë yaame daglo no yo lo inso mëëbadü lëëmo
sila into; rülachin, nokë nyijü nyikam dookuso nokë alak ë tora duuku aken
gonnë lëëmo lükduku okkë nokë inlëp mëëma koloi ingë duuku.”

19(Jisu gë sëmbë mennam si, yo ëmbë Pitor bü sigë gëlla, Yürnë ne koik
narëdü ëgum kaatom naabë mento.) Okë kookü bë Jisu bü Pitor ne, “Ngom
inmin gëlaka, ëmto.”

Jisu La Bük Rëgënam

20Pitor bü pürkur doola kaanamë Jisu bük rëgënam lokë ayanam aken
gonnëm kookülo inmin gëdobë kaapato. Ëgë akennë Jisu gë Rutum gampu
bë dogë dak okë bü ëm rëgë duula “Rutum, yë la nom nyimak alaklo pinlük
tadunë?” ëmla taka në bü ë.

21Okkë ëmbë yadü lo Pitor bü ëm kaabadü, bü Jisu ne takato, “Rutum ë,
sokë nyi sokë baab ë yo rütë rënnadü?”

22Jisu bü bü ëm menjito, “Ngok aakur dooku lobë bü ëm turtok ëmla
mëëbolo, okë lëga bë nokë yo gorem mëëdük kü raasë? Ngom inmin
gëmum toke!”

23Ngok aakur dooku lobë bü ëm turla duutok ëmla mëëbolo, okë lëga bë
nokë yo gorem mëëdük kü raasë? ëmnam agom ëm Jisu ne rëmin gënë
gaddë Jisu gë rëgënam gaddë yaddü lochin sitë maayukë ëmla dugoto.
Rülachin bü ëm yaddü lochin simarë Jisu ëmmato.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Sim agom buppü gadë sim mennë Jisu gë rëgënam bü ë, okkë ëmbë bullëm ekgap nëchin bü aken; okkë bü yo go menpadü jijja ë ëmla ngonu chendu.

Ekpin agom

25Jisu gë këbë këbë aba rünamë yaaka go rüto. Ëgum bulu aken aken bë ekgap tabolo, ngok mëënamë tani mooko buppü sogo büchür la adeko kaama në boi gobë rürë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Agër Rünam

Agër Rünam 1

Yürnë Gë Dëën Doü Ëm Menken Nam

1 Ayanam Thiopilas. Ngok ekchoko boilo Jisu bük agër rürëp dak lokë bü ëm taayo bë laacha doobë bük agër rünam buppü okkë dooyü nam buppü baab ëm ngo ekto.

2Bü ëm taayo bë laacha dama bë kanam doobë darlen nam nyi gaddëm Dëën Doü gë menji mola kolokë bü menyürto.

3Bük siro gë loorü appi kookü bë bü ë nyi gaddëm yaaka go kaatom sito, okkë bük turkur kunam ëm, nyi gaddë yo mëëkin moma maado bë dërëk bë bullëm kaatom sila okkë Yürnë gë rëgë ko baab ëm menjito.

4 Okkë yadü lo bulu duudum sibadü, sim agom sim mento, “Jerusalem ne innyo maabëka rülachin ngok Abo gë mengap nam jinyo, baab ëm ngok menjinam ëm toratoka.

5 Jon nonnuëm ishi lokë Baptis to, rülachin alo loonyi kookü sogo nonnuëm Dëën Doü lokë Baptis rë.”

Yürnë Gë Jisu Ne Taayo Mooko Bë Laacha Kunam

6Kanamnam gaddë yadü lo Jisu ne duugë sila duudum sibadü bullë bü ëm takato, “Rutum, ijja gë sogo no Israel nyi gaddëm mooko ëm rutum nëbë mokur tarë kunna re?”.

7Jisu bullëm menjito, “Sëmbë aba aba buppü rüssëm ngok Abo nyum menpëk ladu, ëgë buppü ë nonuk chensëmo.

8 Rülachin yaddëm nonuklo Dëën Doü ë aalük rëdü, nonu Jerusalem lo, Judialo okkë Samaria buppü lo, okkë kode getür lobë mentom jila naanëm paarë.”

9 Sëmbë bullëm menji ro bë, bü ëm buluk penko lokkë bulu kaala dagdobë taayo bë laacha toku, okkë bulu kaapa maado bë doomü gonnë yülup toku.

10Bük bullëm talë bë chaanyo dakku ogo bulu kaangak mingëla dakto, ëmbë rüdo ogo buluk dagkolo ejë yapu në loubë uunë gënë nyidum anyi go lomdo bë aala dagmin gëto.

11Okkë bulu takato, “Galili lokë nyi gadë, nonu yo bë talë bë kaadu la kaangak la dagduna? Nonuk penko lokkëm taayo bë laacha nam, Jisu ëmnam nyi sigi, nonu yoëm taayo bë chaado bë kaaba dü ëmbë chë dada aakur rëku.”

Mathias Ne Judas Gë külü Bë Darnam

12Okë kookü bë kanamnam gaddë Olib moodi lokkë Jerusalem bë aakur toku, taon lokkë Olib moodi lobë mail tatu gobë rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Bulu Jerusalem lo aalük dookula buluk lëken lëken bë duubam ko namë aru lo chaalük toku: Okë aalük kunë gaddë Pitor, Jon, Jems okkë Andriu, Philip okkë Thomas, Bartholomio okkë Moti, Alphias gë oroh Jems. Nyibo nyi gë aü ëm rutumla rëgë konam ëm mëëlük maanë Simon okkë Jems gë oroh Judas bulu.

14Buluk inkum kolo, nëli ëkëla Jisu gë anë Mari, okkë bük achë abür gaddë inkum doola kumrëp kumrëp bë kumpomto.

15Ëmbë alo loonyi kookü bë Pitor bü mëëtin sinë gaddë nyidum chamrü gola chamnyi, penkolo dagrëp doola këba mengë la mento.

16Bü mento, “Ngok achë abür gadë” Jisu ne senë gaddëm aagë në, Judas gë lëga ëm Dabid gëlokë, Dëën Doü, Yürnë gë boi lo mencho nam agomë buupü gënë naabë rüka.

17Lëga ë Judas bü ngonuk atür; lokë agër rünë gonë bë darnam aken gonnë.

18(Judas bük atü maabë rüjo murko lokë bü rükü go rëto, bü bü ëm hogsür silükla; okkë bük aki ë bodekla aki aek ë surjë lükka.

19 Jerusalem lokë duunë nyi buppü okë baab ëm tapato, okkë ëmbë rünamë rükü ëgum buluk agom menchü lokë Akeldama rükü ëmto, sëmbë ëmnamë, “Hilü güda ëmnammë.”)

20 Pitor bü mento, Niitom boilo ektu. Bük nammë aro laka; yëchin duulük daglük maabë rügü nyoge laka; Sogochin ektukuda; Bük agër rütu ëm aken gonnë laala rüsik geeka.

21 Ëkë lëga bë ngonuk gora lokë Rutum Jisu gë inko buppü lo ngonnuëm rügur mingë në nyi aken gonë lokë darlen kendoku.

22 Bü Baptis jinë Jon gë dooyü menggola rëdu lokkë rüla Jisu ne ngonuk penko lokkë taayo bë laacha dooku lobë ngonuklo lëken gobë rëmin gënëlokë aken goken do, yo lëga sokë nyi gadë sokë aken në Jisu gë turkur kunam ëm ngonnuëm menji sibam ladenë aken gobë rüru kendo.

23Ëmbë rünamë bulu nyidum anyi amin go menken to: Ëgë bulu, Barsabbas ëmnam Joseph (Bü ëm Justus ëmlachin mendu) okkë Mathias ëmnam bunyi ëm.

24Okë kookü bë bulu sëmbë kumlükto, Rutum, no buppü gë asin aapuk ëm chendu. Ëmbë rünam ë, Rutum, no sokë nyidum anyi sokë yëm darlen paadü ngonnuëm kaatom laka.

25Bü Judas gë bü ëm yürlük kolo innyo rokunam gë agër rütu ëm rürë.

26Okë kookü bë bulu nyidum anyi gë aminlokë lüümë sukato. Ogo Mathias gë amin ë nento; ëmbë rünamë bü ürü gola aken kanamnam gadë lo aatëm toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Agër Rünam 2

Dëën Doü Gë Aanam

1 Chamngo naanë alo ë loorë ku ogo bulu buppü ë duuko aken golo aken gobë duupom sito.

2Lomdo bë rülu mignam tarü bë talë tolokë migaato, okkë ëgë buluk duupomko namë aru lo büchürto.

3Bulu atu gonnë ëmë mërroë aroh garü bë rochik nendo bë kaato okkë ëgë mëroh ëgë buluk nyimülo aalük doobë ento.

4Bullëm buppü ëm Dëën Doü ë büchür to, ogo bullëm angu angu agom lokë Dëën Doü ë menlen moto.

5Ëmbë rüdo ogo talë kuppo sokë Jius ope Yürnë ne boso në nyi ëkë Jerusalem lo duuto.

6Bulu ëgum adduëm tarë nammë, atür buppü ë büba jaa bë inpom sidato. Lëga ë bulu nyimü ë aü gë gomuk mennam agom bë Yürnë ne boso në gaddëk agom ëm tato, ëmbë rünamë Jius gaddë arüsinyonë achen maanë bë mëëto.

7Arüsinyonë achen maanëbë bulu mento, “Si nyi buppü agom mennë gaddësi Galili lokë nyi ëkë moola dü?

8Ëmbë rürrëm, ngonu buppü ë ngonuk aü gë gomuk lokë agom menbam sidobë, yo ëmbë taye naadü?

9Ngonnuëm Parthia lokë, okkë Elam; Mesopotamia lokkë, Judia, okkë Kapadosia; Pontus lokkë, okkë Asia lokë nyi ë.

10Ngonu atu gonësi Phrijia lokkë, okkë Pamphilia lokkë, Ijip lokkë okkë Sairne taon nëchi Libia mooko lokkë, okkë Rom lokë nyi ë.

11Jius ëlachin okkë Jius nyi ma këbbë Jius rüpe lo mëëdek silük nëëchin; okkë ngonu atu gonë si Krit lokkë okkë Arob mooko lokkë rülachin ngonu buppü ë ngonuk aü gë gomuk gadë lokë Yürnë gë kairubë rürüsinyo rünam ëm menji doobë tapa sidu!”

12Arüsinyo bë okkë mëëtin maadula bulu aken aken ë taka sila mento, “Sigi yo ëmnam ëdü?”

13Rülachin atu gonë nyi ë mëëtin sinë gaddëm nyürkala mennekla mento, “Sigi nyi gadë si tüükum sinnëk ben ëmto.”

Pitor Gë këba Ëpë Menjinam

14Kanamnam nyidum ürü gola aken lokë aken gonnë, Pitor, këba atür ogo dagrëp doola gomtë rubë mento, Jius ajen rëbam, okkë Jerusalem lokë

© 2008 by The Bible Society of India.

buppü duunë gadë, sigi yo ëmdu naadü ngom menji kolaka, nonu dinchi bë tagap toka.

15Sigi nyi gadë si nonuk mëum nam garü bë, tüükum sinë ëkë mo. Sigi aroh gë baji kengnga nyum ëmore!

16Ëgum pënamë Yürnë gë nyijük Joel sokë baab ëm sëmbë menchola atu.

17Yürnë bü mendu, rëpin alolo ngok rütë gëdo nammë sigi, Nyi buppü gëlo ngok Doü ëm jilükrë. Nonuk oroh okkë omë gaddë nyijük agom ëm menrë; nonuk yaapa gaddë kaalu taor ëm kaarë, nonuk nyijü nyikam gaddë yuma ëm maarë.

18Ngok agër ëm rüra jinë jaa ëlachin, nyilo okkë nyimë dakkom, ogo rëtür alo ogo ngo ngok Doü ëm jilük rë.

19Ngo talë taayo tolo adëk adëk arüsinyom kaatom rë, okkë chürum deera boolokëm, iyi, ëmë okkë doosuk gadë bë chaamo rë;

20Doonyi ë lou uuma rë, poolo ë Iyi garü bë yalü rë, sigi gadë sigi Rutum kairunë okkë arüsinyonë alo ë looma dabë rürë.

21 Okkë ëmbë rünamë, ogo alo ogo yë Rutum gëlo mëëtin sirë dü tushü baalënam ëm paarë.

22Israel lokë nyi gadë, agom gadë sim tagap toka! Najarath lokë Jisu bü, Yürnë büklokë rürüsinyo rüla gënënë lokkëm nonnuëm kaatom nam goe, ëgum ngonu aü ë chensidu.

23 Yürnë, bük aü gë mëënam lokë okkë chennam lokë, bü Jisu ne rümur në gadë nonuk alaklo jilükla paako lo pikkë modo bë okkë mokë molëpë ëmla mëëlen rooto.

24 Rülachin, Yürnë bü ëm siko lokkëm turkur moto ku; okkë bük adükla sinam lokkëm laasek toku, yo lëga ë sinamë bü ëm tumla alamato.

25Lëga ë Dabid bük baab ëm sëmbë mento,

“Ngo Rutum ne ngok aabo lo kaabë to, bü ngok; lakbëk lo, lëga ë ngo achi nyilen maado bë ëmla.

26Sokë lëgalo ngok muupuk asin ëchin mubu aaba dak, okkë ngo majja bë mëëken duula agom sim menduna. Okkë ngo, siderunë bë rülachin, Yürnë gë ngok lëga bë chesikolo mëëgëh sido,

27Yo lëga Yürnë no ngok yaloh ëm ui moora bë ëpak maarë; No nokë agër ëm mëëpakla rüranë alo apo ëm yaapak moyoka.

28 No ngom turnam bëda ëm inlük gënnë, okkë ngoklo rëmin gënam lëgalo ngok mëëken ë buupüka.”

© 2008 by The Bible Society of India.

29Mëëtin sinë ajen gadë, ngo ngonuk tokur Dabid gë baab ëm nonnuëm
bërok bë chenpëk doobë menjidu. Bü sika okkë bü ëm ruto, okkë silo lachin
bük nyibuë ngonuk rëko si doodu.

30Bü ponyük solo gënë nyijük goe, okkë bü bü ëm Yürnë gë chesi nam ëm
chento, Yürnë bü ë Dabid gëlo chesinam gomrëk ë, Dabid bük nyi gaddëm
rëgënam garü bë rëgë deenë go bük oli lokë nenmo jirë ëmto.

31Yürnë gë murlük nam gë turkur kunam baab ëm, Yürnë yo go rütë duudü
ëgum yadü lo Dabid gë nyükmü nyügoo ë tuucho chencho kaacho badü, bü
mento,

“Bü ëm siko mookolo ëpak maato; bük amür amo ëm yaapak momato,”

32Yürnë bü Jisu ne sinnëm turkur jimotoku, okkë ngonu buppü ë okë jijja gë
baab ëm menjiranë.

33Yürnë bük lakbëk lo duudobë bü ëm turkur moto, okkë bük Abo gë
chesinam chëëbë bük lokë Dëën Doü ëm paado bë okkë nonu yo go
kaadudü okkë tadudü ëgë bük lokë ngonnuëpë jinyo bë jilen nammë.

34Lëga ë Dabid bü aü ë taayo tolo chaama to, rügë rëllachin bü sëmbë
mento,

“Rutum bü ngok Rutum ne mento; Ngok lakbëk sogo duutoka,

35 Nonuk nyimak gaddëm ngok nonuk alë chompük lo ama tëtë lobë.”

36Okë lëga bë, nonuk paakolo pikkë nam Jisu ne, Yürnë bü Rutum bëla okkë
darnam gobë rümoto, sigim Israel nyimü buppü ë chensi ru kendo!

37Yadü lo sim agom sim nyi gaddë tabadü, buluk asin aapuk ë majja bë
otoku, ogo bulu Pitor nela kanamnam gaddëm mentoku, Mëëtin sinë ajen
gadë, ngonu yo ëm rübbolodü alërëkuna?

38Pitor bullëm menrük sitoku, nonu nyimü ë, aü gë rümur ajë gadë lokkë
mëëdek tokuka, okkë Jisu Kristo gë amin lokë Baptis laasi tokuka, ëmbë
rübbolo nonuk rümur ajë ëm ëpak rëku, okkë ogo nonu Yürnë gëlok, Dëën
Doü amen jinyom paarëku.

39Yürnë gë chesinammë, nonuk lëga bëla okkë nonuk aaji oloh gaddëk lëga
bë chügo doogo naru sokë rënë gaddëk lëga bë okkë Yürnë Rutum bük bë
goglen sa nyi buppü gë lëga bë kaadu.

40Pitor këba ëm dooyü mendula këbë këbë agom ëkë mentakla bullëm
roguto, okkë mento, “Nyirë soki në hürum sinë gë morik chikek nammë aadu
ko sogo, morik chikek taama doobë nonu aü ëm ensi tolaka!”

41Pitor bük këba lokë dooyü ëm tala yaaka go nyi ë mëëdek to okkë Baptis
laasi to, ogo alo ogo mëëtin sinë nyi ë jaruum gobë buluk atür lo aata toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

42Buluk rënam ëm kanamnam gaddëk dooyü ëm tasür kaasür sila rëto, okkë rënam duunamëm aken gobë ajen sila rëto, okkë donam tünam ëm aken gobë dobam tübamto okkë Yürnë ne kumnam ëmchin atür ë aken gobë kumbam sila rëtoku.

Mëëgë Sinë Gaddëk Rëkor Duukor

43Kanamnam gadë lokë arüsinyonë rürüsinyo kaatom kolokë, nyi buppü ëm boso songam moto.

44 Mëëgë sinë buppü ë aken gobë ajensila rëpom sibëto okkë buluk yëku yëra buppü ëm aken gobë apom paala aken akenlo orpen sito.

45Buluk yëku yëra okkë atüsirü buppü ëm murko bë pukpom gëlla, nyimü gë püma gocho ëm kaagë doola orsito.

46Buluk kainë Yürnë ne kumko namë lo alo dükü bë aken gobë atür ë aapom to, okkë bulu dokor ëmchin namë namë lo aken gobë dobam bë to, mëëken ë jilü rumlü ë rüdula okkë pukken sinken doola donam ëm dobam to,

47Bulu nyi buppü lokë mëëgë sinë gaddë alënë ëmla mëëkër nam ëm paala Yürnë ne koikto, okkë alo dükübë Yürnë gëlo tushü baalënam nyi ë buluk atür lo aata lükbëto. Okkë ogo nonu Yürnë gëlokë, Dëën Doü amen jinyom paarëku.

Agër Rünam 3

Pitor Gëla Jon Gë Lëku Në Nyi Go Mopoh Nam

1Kumdü alo golo, arum baji aum bë Pitor la Jon Yürnë ne kumko namë lo kumtë bë aato.

2Ëmbë rüdak ogo, Yürnë ne kumko namë aako gë, “Kaaken në rabtëm,” ëmnam dookolo, ao odak lokkë hünam ëm lëku në nyi go duuto. Yürnë ne kumko namë lokë aanë nennë nyi lokë murko kodobë ëmla alo dükü bë nyi ë bü ëm ogo joolük la ayaar to.

3Ëmbë rünamë yadü lo Pitor okkë Jon ne Yürnë ne kumko namë bë aadu ebë bü kaabadü, bunyik lokë yoyo go jiko lapë ëmla bü bunyi ëm koto.

4Bulu bü ëm denda bë kaagap liichi to okkë Pitor lëku në ëgum mento, “Ngonnuëm kaagap toka.”

5Pitor gë ëmbë menrë ogo, buluk lokë yoyo go paatë rënnanyi ëmla, bü bullëm kaagap liichi to.

6Pitor bü ëm mento, “Ngoklo yo ain murko kaama, rülachin ngoklo yo go doodu dü ngo nopë jirë; Ëmgë rëlla Najarath Jisu Kristo gë amin lokë ngo nom gërëpla intokuka ëmla kanamdu!”

© 2008 by The Bible Society of India.

7Ëmbë rünamë Pitor bük lakbëk alak ë bü ëm gaggëla serëpto. Ogo lëken gobë lëku në nyi okë lëbü laktëlo tornam ë rütoku.

8Bü lëken gobë jobrëp gëtoku, bü aü ë dagsi laku, okkë inggo sirëp toku. Okë kookü bë bü buluk Yürnë ne kumko namë kainë aakolo aamin gëtoku, okkë bü inggo sila, chumgo sila rüdola Yürnë ne koik toku.

9Bük aü ë insila Yürnë ne koik kunam ëm nyitü buppü ë kaasi toku.

10Okkë yadü lo bulu bü ëm kainë Yürnë ne kumko namë ingga gë Kaaken në rabtëm, inkolo kola duubë në ëmla kaachen kubadü, bulu buppü ë nyi ëgum yo jaa bë rükadü ëmla arüsinyo bë mëëla lomka to.

Pitor Gë Dooyü Menjinam

11Kogo në nyi okë Pitor nela Jon ne gagbë sinam ëm kaala, nyi buppü ë “Solomon gë gojo” ëmnamlo arüsinyo bë mëëla jukkër aato.

12Yadü lo Pitor nyi gaddëm kaabadü, bü bullëm mento, Israel sokë ngok nyi gadë, sigim kaala yo bë lomduna, okkë ngonnuëm yo bë kaagap liichi duuna? Ngonnuë Yürnë garü bë rüdola ngonuk mopoh silakolokë ngonu nyi sim inla dooku bë mopoh paanamë mëëdo lare?

13 Ngonuk ato abo Abraham gë Isaak gë okkë Jakob gë Yürnë, bük agër ëm mëëlük bë rüranë Jisu ne angu bë pakjünam ëm jitu. Nonu bü ëm rutum gaddëk alaklo laklük to, okkë Pailat gë tonyo bë tolen lapë ëmdak ogochin Pailat gë takolo nonu bü ëm menpak to.

14Bü Dëën okkë alë runë enyi, rülachin nonu bü ëm menpak to okkë bü ëm pënamë nyi ëm gürü mennëm nonuk mëëga ëm tajilaka ëmla Pailat ne koto.

15Okkë ëmbë nonu nyi gë turnam ëm jinë bü ëm mokë to. Rülachin Yürnë bü ëm turkur moto ku okkë ëgum ngonu buppü ë menjiranë.

16Jisu gë rüla gënanë lokë lëkunë nyi sokë tornam ëm jitoku. Ijja nonu yo go kaadu kudü okkë chengë duukudü ëgë bük Amin ëm mëëtin sikolokë rünamë; Sigi Jisu gë Amin lokkë okkë büklo aanë gë mëëgë sikolokë mum nonuk buppü gë kaaga sogo bü ëm buupü doobë mopoh tuuku nammë.

17Okkë ngok mëëtin sinë ajen gadë, ngo ijja chenduku nonuk okkë nonnuëm rëgënë gaddëk Jisu ne yo go moba dü nonuk chenma lëgalo moto ëmla,

18Korum münyi okë Yürnë gë nyijük buppü gaddëk Yürnë gë murlük nam ëm motu chire la morik chikek rë ëmla mencho jinam ëm Yürnë bü buupü gënë naabë rüto.

19Ëkë lëga bë, nonu rümurla rëko lokkë mëëdek dookula Yürnë gëlo aato kuka, ëmbë rübbolo Rutum bü nonuk rümur ajë gaddëm pëkkak jirë.

20Okkë nonuk bë darlen nam murlük nam ëm, Jisu ne bü jilük doola ëmbë yaloh lokë tordü ëm Rutum bük lokë aamo lado bë,

© 2008 by The Bible Society of India.

21Korum münyü gë Yürnë gë menchola dërëk në nyijük gadë lokë mennam chëëbë, buppü yëku yëra ë ali ma tëtë lobë bü taayo mooko lo duura kendo.

22 Lëga ë Moses bü mento, “Nonuk Yürnë gë nyijük ëm jilükrë, ngom bük jilük nam chëëbë, ëgë nonuk aü gë nyi atür lokë go. Ëmbë rünamë nonnuëm bük mennam buppü ëm nonu taji ru tolaka.

23 Yë bulu dü Yürnë gë nyijük gë mennam ëm tagap maarëna ëgum Yürnë gë nyi atür lokkë laadëk gëlla türpak rë.”

24Okkë Yürnë gë nyijük gaddë buppü ë, Samuel ne mentala okkë bük kookü bë aanë ru ë, silo mëro gë rëgë doonam baab ëm mencho ngam chooto.

25 Okkë Yürnë gë nyijük ëmla okkë nonuk ato abo gadë lo Yürnë gë gomrëk nyügrëk daapo agom ëm rëgë bë në nonu. Bü Abraham ne mento, “Nokë aaji oloh oli lokë tani mooko sokë nyi buppü ëm ngo rülibongo jirë”.

26Okkë ëmbë rünamë nonnuëm nyirë soki bë rüpe bëda lokkëm mëëdek dookula, yürnë gëlokë rülibongo paagë dagebë ëmla, Yürnë bük mëëga ëm rüranëm darlen gëlla nonuk lëga bë aamo chooto.

Agër Rünam 4

Pitor La Jon Baanë Duupom Lo

1Nyibuh gaddëla, kainë Yürnë ne kumko namë lokë kaarala daggënë sontri gaddëk nyigom ëla okkë Sadusi gaddë Pitor gëla Jon gë nyi gaddëm dooyü menggo sidobë aalük to.

2Kanamnam nyidum anyi ë nyi gaddëm Jisu siko lokkë turkur kaaku ëmla mentomto, okkë yo ëmbë Jisu gëlo rükadü nyi gaddë silachin turkur rëku ëmla dooyü menjinam ëm bulu majja bë marto.

3Ëmbë rünamë bulu bunyi ëm seto, okkë bunyi ëm sedak ogo doonyi ë arum kunamë alo gonë gë aroh lobë patëk lo tumla ato.

4Ëmbë rülachin nyi aakum ne Jarngo gobë aato, okkë yaaka në nyi ë bunyik dooyü ëm tatola Jisu ne mëëtin sitoku.

5Alo gonë ogo Jerusalem lo Jius rutum gaddë, nyigü solo gaddë okkë Ayon saar gaddë inkum sitoku.

6Bulu jügtë Annas ne, okkë Kaipa ne, okkë Jon ne, okkë Alekjendar ne, okkë këbë këbë jügtë rutum gaddëm kaarük sito.

7Bulu Pitor nela Jon ne buluk duugo kolo dagmo paala hükato, “Nonu yo ëmëbë rüla lëku në nyi ëm indo kubë mopoh lanamë? Nonuklo yo nago rüla gënë naanë tornam go kaaduna ëmbë maalachin yëkë amin lokë minla mopoh paanamë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ogo Pitor gë asin aapuklo Dëën Doü ë büchür daanam lëga bë, bullëm bü menrük to, Nyi buppü ëm rutum bë rëgënë gadë okkë nyigü solo gadë;

9Silo ngonnuëm lëku në nyi aken go alë dooku bë mokunam ëm okkë yo ëm bü ëm alë moku badü taka doona boolo,

10Nonu nyimü ë okkë Israel gë nyi buppü ë chenru toka, sigi sëmbë rüka, nonuk pikkënam Yürnë gë siko lokkëm turkur moku nam, Najarath lokë Jisu Kristo gë amin tornam lokë si nyi si buupü tola nonuk kaaga sigi dagdu.

11 Yürnë gë boi lokë sëmbë mennam Jisu, Namë monë gadë nonuk darpak nam ülü gonnë majja bë dinchi yaaru nam ülü gobë rükaku ëmnammë, Jisu maabë.

12Tushü baalë namëm Jisu gëlokë nyum paado koë; Talë kuppoko buppü sogo yëya kaama, ëkë lëga bë yëkë amin ëm jipadü, bük lokë nyum turbu daalë ëm paadu.

13Pitor okkë Jon gë poripota kaama tola nyimum soto bë rütola yo boso kaamabë puktë rubë agom mennam ëm kaala, kainë këba lokë nyidum gaddë angu bë arüsinyo bë mëëto. Ogo bulu bunyi ëm Jisu gë rëkolo rëmin gënë rue ëmla mëëchen toku.

14Lëku lagrë nëm alë doobë mokunam nyi ë Pitor gëla Jon gë dakkolo dagmin gëdobë kaaku nam lëga bë, bulu bunyi ëm yë yo gochin menla maabë rüto.

15Ëmbë rünamë bulu bunyi ëm këba duupom ko namë aru lokkë nenpak ekuka ëmla kanam toku, okkë bulu bullëm yo rüken doona dü ëmla parrëp sito.

16“Sim nyi gadë sim ngonu yo rüken doona bere?” ëmla bulu taka sito, lëga ë bulu mento, “Jerusalem lokë duunë nyimü ë nyimum soto gadë sokë adëk bë rürüsinyo rünam ëm chenngamka, ëgum ngonu menpak jila ruma.

17Rülachin sëmbë rünam agër gadë si nyi buppü lo duchik maado bë, okkë bullë yaddü lochin Jisu gë amin ëm nyi gaddëk lo mindek maado bë menlomla mentum laju ëmmin sila tokëto.”

18Ëmbë rünam ë bulu bullëm gogkur toku okkë Jisu gë Amin lokë yo bë rüdak lokom dooyü menma dooku bë ëmla mengap lüchi to.

19Rülachin Pitor okkë Jon bunyi bullëm menrük sito, “Yürnë gë agom ëm ëpak gëlla nonuk agom ëm tajëk yaanam ëdü Yürnë gë kaagalo alënammëdü alë maanam ëdü, ëgum nonnuë madërla mëëdi sikatoka.

20Yo lëga ëmrëm, ngonu aü gë kaanam okkë tanam ëm menji maabë rüpoma.”

© 2008 by The Bible Society of India.

21Okë kookü bë këbaë bullëm achi yaabë menrik rürikla mengap to okkë bullëm tonyo bë tolen toku, lëga ë Yürnë yo go rüka dü ëgum nyi gaddë koikla rëto,

22Rürüsinyo lokë yëm nyi yëm alë doobë mopoh badü bük hünamë anyü champi ngekto.

Puktë Sintë Gënë Naabë Kumnam

23Bulu tonyo bë tolen pik kogë rëlla, Pitor okkë Jon bunyi aü gë nyi atürlo aakur toku okkë jügtë gaddë okkë nyigü solo gaddë yoyo go rüba menba dü hüjitoku.

24 Bulu yadü lo ëgum tapa badü, bulu buppü ë aken gobë yürnë gëlo kumbam sito; “Taayo mooko ëm, tani mooko ëm, ishi ëm okkë okë turla sakla rënë buppü ëm pülen në Rutum!

25Yadü lo Dëën Doü ë nokë mëëga ëm rüranë ngonuk tokur Dabid gë nappa lokë menba dü;

‘Yo lëga bë ope këbbë majja bë marra duudü; okkë yo lëga bë nyi gaddë ëmmum bë pindu naadü?

26 Tani mooko sokë roja gaddë bulu ë pamin sidobë ruuduna, Okkë nyi gaddëm rëgë në gaddë inkum sidola Rutum okkë bük namë nyi ëm agdu’.

27Nokë Dëën agër ëm rünë, murlük nambë monam Jisu ne, agnë Herod okkë Pontus Pailat okkë Jius nyi ma gaddë okkë Israel nyi gaddë sogo taon sogo inkum siruto.

28Buluk inkum nammë, nokë tornam okkë mëëlük kolokë, parbëk la anam chëbë buppü ë rüdobë ëmla inkumto.

29Okkë ijja, Rutum, buluk rürik rükek namëm kaadu la, nokë rünam gaddëm puktë sintë tola nokë dooyü ëm menla doobë tolük laka.

30Nokë dëën agër ëm rünë Jisu gë amin lokë rürüsinyo ëm rüla gëdobë, nokë mopoh gënanë alak ë hiisor toka.”

31Yadü lo bulu kumnam ëm kumpin badü, buluk duudum siko ajëk ë hëkto. Ogo buluklo Dëën Doü ë büchür lükto okkë ogo bulu Yürnë gë dooyü ëm puktë sintë rubë menlen rëpto.

Orpen Sinam

32 Mëëtin sinë atür gë asin aapukë mëënam okkë yaloh lobë akento. Aü gë yëku yëra bë rülachin yëchin ngokkë aü gë aken gë ëmsi maato, ëmbë rünamë buluk atü sirü bëënam buppü ëm bulu aken aken lo orsito.

33Rutum Jisu gë liiluk kunam baab ëm kanamnam gaddë yo boso kaamabë tornam rubë menji sito, okkë yürnë gë rülibongo ëm bulu këlo yaaka yaya bë jilük to.

© 2008 by The Bible Society of India.

34Buluk atür ëm aken gochin püma gocho bë jaa ëmla mëëmo maato. Yë rükü goba namë godoba dooba dü ëgum bulu pukbam to, okë puklen nam murko ëm bulu atür këba bë bëkum aato,

35Okkë ëgum kanamnam gadë gë alaklo kachü moto, okkë murko gadë ëgum nyidum lo mëëchom nam lëyü bë orto.

36Okkë Joseph ëmnam Saiprus mookolo ao olük nam Lëbi nyi go buluk atür lo rëto, bü ëm kanamnam gaddë Barnabas ëmlachin nëmin to (Sokë lëga ë "Menür rüür në aken gonnë ëmnam ë"),

37Bü bük aü gë rükü go pukto, okkë okë murko ëm, kanamnam gaddëk alaklo bëa jito.

Agër Rünam 5

Ananias Okkë Sapphira

1Rülachin Annanias ëmnam nyi go ogo rëto, Sapphira ëmnam ë bük nyimmë. Buluk yëku yëra atu go bunyi pukto,

2Rülachin murko atu gonnëm buluk aü gë lëga bë achüto, ëgum bük nyimmë allübë chento, okkë atu gonnëm kanamnam gadëk alaklo bëa jila kaatom to.

3Ogo Pitor bü ëm mento, "Annanias, no yo bë noükë yëra puknam murko atu gonnëm kasila, Dëën Doü ëm nom mëmo doobë, nokë asin aapuklo ui ëm aalük kodu naala?

4Nokë yëra ëm pukma dado lochin nokë yëra ë, okkë pukro bëchin murko ë nokkë e, ëmbë rünamë, no yo bë sim agër sim rülëpë ëmla nokë muupuk asinlo mëëpëk moduna? No nyi ëm mëma rügë rëlla no Yürnë ne mëka."

5Ananias bü sim agom sim tarë nammë ërpë daala sito; okkë ëmbë rünam baab ëm tapanë buppü ë boso ë rüto.

6Ëmbë rüro bë yaame gaddë aala, bük sima ëm tumto okkë agum bë joolela nyibu ruto.

7Gonta aum kookü bë bük nyimë ë Pitor buluk duuko namë aru lo aalükto, rülachin mük nyilo ë yo ëmbë rükadü ëgum yo gochin chenmato.

8Pitor bü mü ëm takato, "Ngom menji laka, nokë okkë nokë nyilo nonyikë rükü arëlokë paanam buppü murkoë sigi ruere?" Mü menrük to, "Ë" "Buppü murko ë ëgë maabë".

9Ëmbë rünamë nyimë ëgum Pitor mento, "No la noükë nyilo nonyi yo bë Rutum gë Doü ëm rükaru lapë ëmla mëëbi sitonammë? Nokë nyilo ëm nyibu runë gaddë ijjai rabgo ëgë daggu nyaadu, okkë nomchin bulu agum bë joolen rë!"

© 2008 by The Bible Society of India.

10Ogoi lëken gobë nyimë ëgë Pitor gë alëlo taplükla sito. Yaame gadë ëgë aralo aala kaanamë nyimë ëgë siro toku, ëmbë rünamë bulu mü ëm agum bë joolen leela mük nyilo ëm ruko baayür lo ruto.

11Jisu Kristo ne mëëtin sinë buppü ë okkë këbë këbbëë sëmbë rünam ëm yë bulu tapa badü bulu majja bë bosso ë rütoku.

Arüsinyo Okkë Rürüsinyo

12Kanamnam gaddë nyi gaddëk penkolo arüsinyonë rürüsinyom rüjito. Ogo Jisu ne mëëgë sinë gaddë Solomon gë gojo lo indum siyarto.

13Nyi gaddë mëëtin sinë gaddëm alërudo ëmla koik ru doolachin, alë jaabë Rutum gëlo mëëtin simanë gaddë buluk atür aralo aalük lamato.

14Rülachin nyitü okë nyilo okkë nyimmë Rutum ne mëëtin sinë ëkë kanamnam gaddëk atür lo aatëm yaya to.

15Kanamnam gaddëk arüsinyonë rürüsinyo rüjinam lëgalo, nyi gaddë achi nyilen në nyi gaddë bëdalo aü gë doopuh duutak ëm jootak sila, yadü lo Pitor inlen rëdü bük doonyum ë nyumpo la podo kubë ëmla joolenla ajito.

16Okkë Jerusalem ëm doogo baër në taon gadë okë nyi buppü ëchin buluk chinë ramnë, nyilen në okkë ui doü gë laanam nyi gaddëm bullëm aagë jito, okkë ëgum buppü ëm bulu mopoh jito.

Kanamnam Gaddëm Morik Chikeknam

17Ëmbë rünamë jügtë okkë bük ope, lokë Sadusi nyi gaddë, kanamnam gaddëm majja bë anek to, okkë bullëm monam rünam go rüken do ëmla parbëk to.

18Ëkë lëga bë bulu kanamnam gaddëm seto okkë buluk këba Patëk lo tumla ato.

19Rülachin ogo ayoh ara ogoi Yürnë gë lampoh ë patëk rabgo ëm chükkok jito, okkë kanamnam gaddëm nenmo jito, okkë bullëm mento,

20“Kainë Yürnë ne kumko namë lo inne kuka dagken taakuka okkë nyi gaddëm nonuk ali bë hükunam baab ëm menji tokuka,”

21Kanamnam gaddë ëgum tadato, okkë bulu aroh komchi doonyi gë chaalen nyumbë Yürnë ne kumko namë kainëlo aato okkë dooyü menrëp chë tokuda. Jügtë bü ëm tolük mingënë bük atür ëm okkë Jius gadëk lokë chennë paanë buppü ëm gogkum gëlla buupü në këba go baato; Okë kookü bë kanamnam gaddëm Patëk lokkëm bulu këlo aagë jido bë nyimü ëm kanam lükto.

22Rülachin kanamnam gaddëm patëk lokkëm aagë deenë sipai gaddë yadü lo patëk lo inchi doola kaabadü, bulu patëk lo bullëm kaapa maatoku, ëmbë rünamë bulu aakur dookula këba gaddëm menjitoku,

© 2008 by The Bible Society of India.

23“Ngonu yadü lo Patëk lo inchi badü kaanamë ërap daggënë Santri
gaddëchin dagdu naanyi okkë ërap tala ëchin ektumla dakto; Rülachin yadü
lo ngonu ërap ëm ekkokla aralo aadu la kaanamë nyi ë aken gochin
duukuma!”

24Sim agom sim tarë nammë Yürnë ne kumko namë kainëlok sontri nyigomë
okkë jügtë rutum ë, patëk tumnam kanamnam gaddë yo jaa bë rüenadü ëmla
arüsinyo bë mëëla mëëngë sito.

25Ëmbë rüdak ogo nyi aken go buluk atür lo aado la menjito, “Tatoka! nonuk
patëk lüknam nyi gaddë kainë Yürnë ne kumko namë aë nyi gaddëm niitom
dooyü menjila dagdu!”

26Ogo nyigom ë bük nyi ëm ingë leela kanamnam gaddëm aakur chë gëtoku,
bulu bullëm dëmma roomato, lëga ë ëmbë rünam go kaabolo, nyi gaddë
bullëm ülü ë naakë deela ëmla bosoto.

27Kanamnam gaddëm sipai nyigom okkë sontri gaddë bullëm jügtë rutum ë
taka doobë ëmla, këba lo dagken doobë aagë jito.

28 Jügtë rutum ë mento, “Ngonu nonnuëm Jisu gë amin lokë dooyü menyo
kuka ëmla mengap liichi to,” “Rülachin nonu yo rüdak kunnadü kaaka sitoka!
nonu nonuk dooyü niitom ëm Jerusalem buppü lo duchik moka, okkë sokë
nyi sokë sikor ëm nonu ngonnuëm guunyü lüggë tadu!”

29Pitor la kanamnam ajen gaddë menrük sito, “Ngonu nyi gëm pënamë,
yürnë gë kanam ëm taji yaarurë.

30Nonuk paakolo pikkënam Jisu ne, ngonuk ato abo gë Yürnë siko lokkëm
turkur jimo toku.

31Israel nyi gaddëm mëëdek siken dooku bë ëmla okkë rümur ajë ëm paknyo
bë pakdo bë ëmla, Yürnë bü ëm turkur jimo gëlla nyi ëm rëgë nago bëla okkë
tushü baalë nëbë bük lo duumotu.

32Yürnë bük mëëga bë agër rünnëm jinyo jinam, Dëën Doü ë okkë ngonnuë
sokë atü sirü gadë sokë menji raanë,”

33Yadü lo këba lokë nyi gaddë sim tabadü bulu kanamnam gaddëm mokë
doobë ëmla parbëk to.

34Rülachin Gamaliel ëmnam Pharisi nyi atür lokë aken gonnë nyi buppü gë
paknam okkë Ayon ëm mentom në aken gonnë këbalo dagrëp doola, bü
bullëm agom bë menpak gëdo kubë mento.

35Okë kookü bë bü këba nyi gaddëm mento, “Israel lokë nyi gadë, sim nyi
gadë sim nonu yo go rütë duuna okë baab ëm dinchi bë mëëdi sikatolaka.

36Yo lëga ë, lëkkë ogo Theudas ëmnam nyi go, aü ëm kai nagobë mensi
nago rëto, okkë ëmbë mensi kolokë bü ëm chamrü appi gobë nyi ë rëmin

© 2008 by The Bible Society of India.

gëto. Rülachin bü ëm pakëka, ëmbë rünamë bü ëm inmin gënë gaddë achik aik gobë rütoku, okkë bük mengë rügënam gë rëtu duubë yo kaaku maato.

37Bük kookü bë Galili lokë Judas ëmnam goda nyi buppü ëm Census küka doobë ekgap dü anyülo nento kuda; büchin nyi ëkë atür go inmin gëko tokuda, rülachin bü ëmchin pakëka, okë kookü bë bü ëm inmin gënë gaddë rüpen rüen sito kuda.

38Ëkë lëga bë ijja gë sokë lëga ëmchin, ngo nonuëm mendu, sim nyi gadë sim anekla nonu yo rünek dorek agër rüyoka, bullëm nyum ëpak toka, yo lëga ëmrëm buluk rülëpë mëënam okkë rünam gaddë nyi gë mëëlen kolok rüdu boolo, ëgë ëmmum bë ngesirë;

39Rülachin sigi gadë sigi Yürnë gëlokë aado boolo nonu yaddü lochin bullëm mentum rütum lamarë. Nonu aü ë Yürnë ne nyimak rümin sinë bë ensirë!”

40Këba ë Gamaliel gë tomsür ëm tolük mingë to. Ëmbë rülachin këba nyi gaddë bullëm aralo gogaato, okkë siddür to, okë kookü bë bullëm yaddü lochin Jisu gë amin ëm mindek maado kubë mengap tokuda; okkëku këba nyi gaddë kanamnam gaddëm tonyo bë tolen toku.

41Kanamnam gaddë mëëken ë büngek tola këba atür lokkë nentoku. Lëga ë Jisu gë amin lokkë Yürnë pakma riichoh bë rütu dore la enrik namëm paala nagobë rümo to ëmla.

42Okë kookü bëku bulu alo dükü bë Yürnë ne kumko namë lo okkë nyi nyi gë namë lo yaya benchëk bë Jisu la Kristo ë Yürnë gë murlük nammë ëmla taken në dooyü baab ëm menyür minsi kambëto.

Agër Rünam 6

Rügur Në Nyidum Kanü

1Ëmbë rüdo anyü alo ara ogo Kristan atür ë yaaka bë mülë to, ëkë lëga bë Grik agom menlak në Jius okkë aü gë agom nyum bë mennë Jius gaddëk penkolo roomin sirop to. Grik agom mennë Jius gaddëk nyimë tumbo gaddëm alo dükü bë orsiko ain murko ëm orme orchoh gëdoyu ëmto.

2Ëkë lëga bë nyidum ürü gola anyi kanamnam gaddë Jisu gëlo mëëtin sinë gaddëm gogdum gëlla mento, Ain murko orsinam lëgalo ngonu Yürnë gë agom ëm mengo saëm ëpak yaanam ë alë yaama bë ngonuk rünam ë.

3Ëmbë rünamë, achë abür gaddë mëëtin sinë ajen gadë nonuk ara okë nyidum kanü go Dëën Doü ë büüchür në lokë okkë chennë paanë lokë darlen toka, okkë ngonu bullëm sokë aba gadë sokë baab ëm tolük rë.

4Ogo ngonu, ngonuk mooma ëm kumnam lola Yürnë gë agom ëm menggo jikolo buupü bë maalük laju.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Kanamnam gaddëk parkanam ëm atür buppü ë alë bë tato okkë tolük to; ëkë lëga bë bulu mëëtin ë chëkë okkë Dëën Doü ë büchür nam go nyi Stephen ne darlento, okkë Philip ne, Prokorus ne, Nikanor ne, Timonne, Parmenas ne, okkë Antiok lokë Nikolas bullëm darto, Bü Jius nyi maalachin Jius rüpe lo mëëdek sikunë.

6Jisu ne mëëtin sinë atür ë bullëm kanamnam gaddëk alaklo laklükto, okkë bulu bullëm alak ë hiipo doola kumlük to.

7Ëmbë rünamë Yürnë gë agom ë inchik lëlëto. Jerusalem lochin Jisu ne mëëtin sinnë büchür yayato, okkë nyibuh ëkëchin yaaka go Yürnë ne mëëtin sikunam ëm torük sitoku.

Jius Rutum Gadë Gë Stephen Ne Sekunam

8Ëmbë rünamë, Stephen Yürnë gëlokë kairubë arüsinyo bë rürüsinyo rüla gënë naanë rülibongoëm büchür bë paala nyi gaddëkë penkolo rüjito.

9Rülachin atu gonë nyi ë bü ëm agto; ëgë nyi ëgë Jius gaddëk kumko namë lokë tonyo bë tolen kunam rënyo bë rësi kunë (buluk menpe lokë nëmin nam) Sirenia okkë Alekjendar lokë Jius gadë. Bulu okkë këbë mooko Silisia okkë Asia lokë rënë Jius gadë Stephen ne agrük sirato.

10Rülachin Dëën Doü gë chennam jiko lokë yadü lo Stephen agom menrëp badü bulu bü ëm yo menrük silamaato.

11Ëmbë rünamë bulu nyi ëkë jiük gëlla, “Ngonu bü ëm Moses nela Yürnë gë nyiroh bë agom mendo bë tato ëmdo bë menmo to!”.

12Sëmbë rüla bulu nyi gaddëm la, nyigü solo gaddëm, okkë Ayon mentom në gaddëm menuk menaak la mennür lükto, ëkë lëga bë bulu Stephen gëlo aala, bü ëm segë rëlla leeto, okkë këba kainë duupom lo bü ëm aagë jito.

13Ogo bulu bük baab ëm mëranë nyi ëkë aagë to. Mëra nëbë nyi aagënam gadë ëgë mento, “Sigi nyi sigi,” “alo dükü bë ngonuk Dëën Yürnë ne kumko namë okkë Moses gë Ayon gë nyiroh bë menpë sidu.

14Okkë ngonu sim nyi sim sëmbë mendobë tato si Najarath lokë Jisu sim Yürnë ne kumko namë sim pëëyak rë okkë Moses gëlokë ngonuk lobë rüpe dope aagë jinam simchin rüdek morëku ëmto”.

15Kainë këba lo duunë nyi buppü ë Stephen ne kaagap liichi la kaanamë, bulu ogo bük nyukmo ëm taayo lampoh lokë nyukmo garü bë kaapomto.

Agër Rünam 7

Stephen Gë Agom Mennam

1Okë kookü bë jügtë rutumë Stephen ne “Sigi agom gadë si jijja duuna re?” ëmla hükato.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Ëgum Stephen menrük sila menjito, Achë abür gadë okkë abo gadë! Ngok agom gadë sim tagap sitoka! Ngonuk ato abo Abraham bük Haran lo inla duulük dama bë Mesopotamia lo duudak ogo Yürnë lou bë bü ëm uuken to,

3 Okkë Abraham ne Yürnë bü mento, Nokë namë rumtum okkë mooko Ishi ëm ëpak toka okkë ngok kaatom lükko mookolo inlük toka.

4 Okkë ëmbë rünamë bü Kaldia mooko ëm ëpak tola Haranlo duulük toku. Abraham bük abo gë sirobë nonuk ijja gë duudoko mooko so, Yürnë bü Abraham ne baglük moto.

5 Ëmbë rügërëlla Yürnë Abraham ne, bük aü gë adëk bë alë dapë deeko kode ajëk gochin jidëk maato; Rülachin Yürnë gë bü ëm chesi nammë, Abraham gëbëchin rüdobë okkë bük aaji oloh Oli gaddëpë ëmto. Rügë rëlla Yürnë gë Abraham ne chesi minsi dak ogo bü aaji oloh kaamato.

6 Yürnë Abraham ne sëmbë menjito, Nokë aaji oloh gaddë nyibo mookolo rërë, ogo bulu nyiikë jinë pakbo bë rüla rërë okkë bullëm anyü chamrü appi go morik rükek kola enrik enpek enla hürë emto.

7 Rülachin, Yürnë mento, ngo nyi gaddëm jinë pakbo bë mola agër rümonë gaddëm morik rëku! okkë kookü bë bulu okë mooko okkë nendo kula sogo mooko sogo bulu ngom kumrëku.

8 Ëmbë rünamë Yürnë Abraham gëlo gomrëk Daapo agom bë adin morüh naanë Ayon ëm rülen moto. Ëkë lëga bë Abraham bü Isaak ne Ao bërëku ogo alo piinü naakolo adin morüh nam Ayon ëm rügëto; Isaakchin Jakob ne ëmbë dada adin ëm morüh to, okkë Jakob kudachin ngonuk Ato abo yuunam ürü gola anyi ëm adin ëm morüh to.

9 Ato abo yuunam ürü gola anyi lokë achë abür aken gonnë Joseph ne ürü gola aken gonnë anek nekkër to, okkë ëmbë rünamë buluk bü ëm Ijip lo pakbo bë puklükto. Rülachin Yürnë Joseph ne rëmin gëla rügur kambëto.

10 Okkë bü ëm mëëdük mocho atu are buppü lokkëm rüürala ato. Ijip lokë Roja, Pharoh gëlo yadü lo Joseph kaatom sibadü, Yürnë bü ëm enlük kaalük doobë rünamlo okkë chennam paanam ëm jilük to. Okë kookü bë Pharoh Joseph ne mooko okë gobornor bëla roja gë namë naasu lokë lërü bë tolükla ato.

11 Ëmbë rüdü ogo Ijip gë mooko buppü lo okkë Kanan mookolo doma yarë ë aalükto, ëgë majja bë bullëm enrik encho ëm enmo to. Ngonuk ato abo gaddë yo lokëchin donam paala maatoku.

12Ëmbë rünamë yadü lo Jakob Ijip lo ammo ë doodoyu ëmla tapa badü, bü bük oroh gaddëm, ngonuk ato abo gaddëm, intu inkë bë dorëh gëtë bë inmoto.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Buluk lënyi naabë aakur rëku ogo Joseph bük achë abür gaddëm bü ëm chenko toku, okkë ogo Pharoh chin Joseph gë namë rumtum nyi ëm chentoku.

14 Ëkë lëga bë, Joseph bük abo Jakob nela bük namë rumtum buppü ëm aagë toka ëmla menlükto; buluk namë rumtum ë acham kanü gola angngo go rüto.

15 Ogo Jakob bü Ijip lo aato, alo büla okkë ngonuk ato abo gaddë silük toku.

16 Buluk sima gaddëm Sikem lo gëa toku, ëmbë rünamë Abraham gë Hamor ope lo murko jila nyibu ruko lëga bë rëko golo nyi bü ëm rutoku.

17Yürnë gë Abraham ne chesinam agomë buupü dü ë nëchi rëku ogo, ngonuk nyi ë Ijip lokë rëlük në tüütë yaya bë mülë toku.

18 Kookü bëku, Joseph ne chenku maanë, këbë roja gonnë, Ijip ne rutum rëptoku.

19 Bü ngonuk ato abo gaddëm okkë nyi gaddëm alë maabë rüla pinkup to, okkë buluk ungnga olen piknam ëm agumlo joopakla sipak modo bë menkamto,

20 Ëmbë rüdak ogo Moses ne aajur ogar to, bü Yürnë gë kaagalo kaalük ruunam ungnga oroh gobë rüto. Ëkë lëga bë bü ëm poolo püum go namë lo kasila akato.

21 Okkë yadü lo bü ëm agumlo ëpak tokudü; ogo Pharoh gë Ommë bü ëm laachüla mük Ao garü bë socha toku.

22Moses ne Ijip gadë lokë chennam paanam buppü ëm tomsürto; ogo bü agom ailo okkë agër yo buppü lo chennë paanë ru gobë rüto.

23 Moses gë hünam ë yadü lo anyü champi kubadü, bü aü gë Israel nyi gaddëm kaarük siku lapë ëmla mëërëp toku.

24Bü aü gë nyi aken gonnëm Ijip nyi gonnë motu chire doobë kaapato, ogo bü aü gë nyi ëgum rüra tannë okë dora bë Ijip nyi ëgum mokëto.

25(Bü bük nyi gaddëm Yürnë bü ëm bullëm jinë pakbo bë rüko lokkëm laasek gënë gobë rümo ladu ëmla mëëchen rëlëpë ëmla mëëto; rülachin bulu ëmbë mëëchen maato.)

26Alo gonë ogo bü Israel nyidum anyi gonnë dëmmin sidobë kaala, bü bullëm menpen sila menjup silëpë ëmla mento, “Nyi gadë tatok,” “No aü gë achë abür ëmore; yo nonu aken aken ë rünyü rücho sidu naala?”

27Rülachin ajen ëm rünyi yaanë ëgë akennë Moses gë peelë bë tupak jidola, takato, “Nom yëla ngonuk taayolo rutum nëbëla maka raanë bë tolük paanë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

28No ngom mëro gë Ijip nyi ëm nokë mokënam garü bë, mokë lüdo lare?

29 Moses bü yadü lo sim agom sim tapabadü Ijip lokkë kellen toku okkë Midian mookolo kellük la rëto. Ogo bü nyibo bë rüdola Ao Oroh anyi go oto.

30Anyü champi go rëro bë, mooruk moosen Sinai moodilo yamdü golo Yürnë gë lampoh ë ëmë mëroh bë gula doonë bë kaatom sito.

31Moses bü ëgum kaala arüsinyo bë mëëto, okkë nëchilo aanükla kaanük chükük to. Rülachin Rutum gëlokë agom go tapato.

32Ngo nonuk ato abo gaddëm Yürnë, Abraham gë, Isaak gë Jakob gë Yürnë. Moses bosola paden ë rütola aanükla kaa lamato.

33Rütum gë agom ë Moses ne mento, nokë alë samtak ëm laapak geeka, lëga ë nokë daggë kode ajëk ë Dëën ë.

34 Ngo ngok nyi gaddëk Ijip lo enrik encho ennam ëm kaato. Ngo buluk mëëdükla kapnam ëm tatoba, okkë ngo taayo tolokë bullëm rüüra taabë Iidu na, Ngo nom Ijip lo inmo kulëpëla, sogo aanük toka.

35Israel nyi gadë gë menpak nammë Moses maabë. Bulu bü ëm mento, “Nom yëla ngonnuëm rutum nëbëla maka nëbë mopanë?” Taayo lampoh ëgë yamdü lokkë ëmë gunë bë rütola bü ëm kaatom kolokë, Yürnë gë Israel nyi gaddëm rëgë nëbëla okkë tushü baalë nëbë jilük nammë Moses bü maabë.

36 Bü Ijip lola yalü në silü sido ishi paata lo arüsinyo në rürüsinyom rüla okkë mooruk moosen lo anyü champi go Israel nyi gaddëm rërom gëla Ijip lokkë rüsek gëkunë.

37 Sigi Moses sigi maabë, Israel nyi gaddëpë “Yürnë gë nyijük go jilük rë ëmnamë, ëgë ngom jilük nam chë garü bë, nonuk aü gë nyi aralokë go ëmnammë.”

38 Bü Israel nyi gaddëm mooruk moosen lo türken gobë rëgënë, bü ngonuk ato abo gaddëm rëgëla okkë Sinai moodilo Yürnë gë lampoh ëm menrük sinnë; bü ngonuk lëga bë Yürnë gëlokë turgë në dooyü ëm laarük sila ajinë.

39Rülachin ngonuk ato abo gaddë Moses bük agom ëm takü maato; bulu bü ëm agom tajikuma bë menpak sira gërëkula, bulu aü ë Ijip lo inkur lütoku.

40 Ëkë lëga bë bulu Aaron ne mentoku, “No ngonnuëm incho gëde nago Yürnë garü nëlokë pümo lakuka. Ngonnuëm Ijip lokkë inlen gëkunë nyi Moses ëmnam bü ëm yo bë rükadü ngonu chenkuma.”

41 Ogo bulu soë ao garünë nyimaa go alak lokë püto, okkë buluk alak lokë pünam ogo, yuudum lükpala domen doto okkë kumto.

42 Rülachin Yürnë bullëm dagkur nyootoku, okkë talë tolokë Takar ëm bullë kumya dooku bë ajito, ëgë Yürnë gë nyijük boi lo ekla anammë,

© 2008 by The Bible Society of India.

“Israel gë nyi gaddë! Nonuk anyü champi go mooruk moosenlo rëdola sobo soëm pala yuudum lüknam gaddë ngopë mo.

43Nonuk kumnam ë Yürnë garü bë mëënam Moolok gë duugë namchë ëm, Okkë talë tolokë takar nyimaa nonuk yürnë bë mëënam Repham gëmo, ëgë nyimaa buppü ëgë kumdo bë ëmla nonuk alak lokë püsi nammë. Okkë ëkë lëga bë ngo nonnuëm Babilon gë kolam gonë bë inpak gërë.”

44 “Ngonuk ato abo gaddë, Yürnë gë duugëko namchë ëm mooruk moosen mookolochin buluk rëkolo rëgë to. Sim Yürnë gë Moses ne menji kolokë, Moses gë kaatom nam chë bë moto.

45 Kookü bë, ngonuk ato abo gaddë buluk abo gadë lokë namchë ëm paato. Ëgum bulu Joshua gë inkolo indak ogochin joobë sito. Yürnë gë këbë Ope ëm buluk kaagalo minpak jiroko mookolo aalük do lachin ëgum bulu joobë to.” Okkë ëgë namchë ëgë Dabid gë hüdak lochin doobëto.

46Dabid bü Yürnë gë kaalük mëëlük ëm rüto, okkë bü Jakob gë kumnam Yürnë gë duuko namë go momo laka ëmla Yürnë gëlokë kumla koto.

47 Rülachin ëgum namëm moji kunnë Solomon bü ku.

48Ëmbë rülachin kai yaarunë Yürnë bü tani monam namë gadë lo duuma du. Ëgum nyijük boi lo sëmbë mentu,

49 Rutum bü mendu, talë si ngok duutëm ë okkë tërü si ngok alë tugë ë. Nonu yo garü në namë go ngok lëga bë modo bë? Ngok duunu deeko mooko ishi ë yo lodü?

50Buppü yëra atü sirü gadë sim ngo ngoü ë bülü bolo maanë elare?

51Nonu nonuk ato abo gaddëk chë garü bë, asin aapuk ë addü, Yürnë ne chenmanë nyi garü bë, Yürnë gë dooyü ëm rujë sira du; Nonu Yürnë gë dooyü ëm talü maabë rütum siradu.

52Nonuk ato abo gadëkë morik chikek maanam nyijük aken gochin kaabe lare? Daadi në nyi bük aasëm korum gë menji choonë, Yürnë gë lampoh ëm bulu pakë to. Okkë ijja nonu bü ëm pinkup pinrë doola pakëka.

53Yürnë gë lampoh gëlokë Yürnë gë Ayon jilük nam ëm laarük sidolachin, ëgum rübë gëku maanë gaddë nonu kuna!

Stephen Ne Ülü Naakë Nam

54Këba nyi gaddë Stephen gë agom ëm tarë nammë majja bë marla ijuë dotë kërëkla aglü to.

55Rülachin Stephen bü, Dëën Doü ë büchür doola, taayo bë kaadu nammë Yürnë gë lou ë uudobë kaato, okkë Jisu ne Yürnë gë lakbëk lo dagdo bë kaato.

© 2008 by The Bible Society of India.

56Bü mento, “Kaanya toka” “Ngo taayo mooko bë chaako ëm chükkok doobë kaapadu okkë Tani Oroh ne Yürnë gë lakbëk lo dagdo bë!”

57Bulu gomtë rubë rumla agla nyeru ëm chittum sito. Ëmbë rüdula bulu lëken gobë bü ëm jukkërla daggoto,

58Okkë bulu bü ëm taon agum bë ralen gëlla ülüë gëkër to. Kaara tarala dagnë gaddë buluk ejë laklük ëm Saul ëmnam Yaapa golo kaara doobë ërkum jito.

59Buluk Stephen bü ëm ülü gëngo siduëm Rutum ne kumla gogto, “Rutum Jisu, ngok yaloh ëm laachü laka,”

60Okë kookü bë Stephen bü lënëkumpër doola gomtë rubë gogla kumdula bü mento, “Rutum! Sim rümur ajë sim bullëm guunyü lükyoka!” ëmla gogto okkë binla sitoku.

Agër Rünam 8

Saul Gë Mondoli Gaddëm Motu Chirenam

1Okkë Saul bü Stephen ne mokë nammëm topëk jiranë. Okë alo okkë Jerusalem lokë Mondoli ë majja bë morik chikekla motu rüre nam ëm enrëp to. Okkë mëëtin sinë buppü ë Judia okkë Samaria mooko buppü lo ketchik to, rülachin kanamnam gaddë nyum ë kekmato.

2Majja bë mëëtin sinë nyi ëkë Stephen gë sima ëm lala nyibu ruto, okkë bük lëga bë majja bë achibë kapla tingü to.

3 Rülachin Saul Mondoli ëm motür lapë ëmla rüto; okkë bü namë namë lo aala nyimë nyilo bë mëëtin sinë gaddëm ralento, okkë bullëm patëk lo ralük la tumto.

Philip Gë Dooyü Menggo Nam

4Mooko mookolo ketchik në Kristan gaddë, Yürnë gë agom ëm menjito.

5Philip bü Samaria taon lo inla Kristo gë dooyü ëm nyi gaddëm menji goto.

6Philip yo dooyü agom go menba dü nyitüë dinchi jaa bë tagap liichi to. Bulu bük agom ëm tagap du okkë bük rürüsinyo rünam ëm kaato.

7Yaaka në nyi gaddë dërëk maanë ui gaddë dutërubë gogla kaptola nennyo toku; okkë aü amür takchë gonnë sinnëchin okkë lëku lakrë në nyi ëchin yaaka go potoku.

8Ëmbë rünamë Samaria mooko lokë nyi ë majja bë mëëken ë asin aapuklo rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Ëmbë rüdak ogo Samaria taon lo Simon ëmnam nyi go duuto, bü age go
bük nyijük lokë agër rünam ëm kaatomla Samaria lokë nyi gaddëm arüsinyo
bë mëëla mëëkin moma moto. Bü bü ëm kairunë aken gonnë ëmla gagsi to.

10Taon okë nyimü ë, kainë lokë anni nëlobë bü ëm dinchi jaa bë tagap to.
“Okkë bulu mento, ‘Kai yaarunë Yürnë ëmnam yürnë Simon bë rütola aadu.’
”

11Bük nyijük bë agër rünam ëm yaaka në alo gobë nyi gaddë arüsinyo bë
mëëkin moma simo kolokë bulu bük agom ëm dinchi bë tagapto.

12Rülachin yadü lo Philip bü Yürnë gë rëgëko baab ëm dooyü ëm menji
kolokë bulu Philip gë agom ëm jijja bë tala, Jisu gë amin lokë bulu nyimë
nyilo bë Baptis laasi toku.

13Simon bü aü ëchin mëëtin mingëtoku. Okkë Philip gë arüsinyo në okkë
rürüsinyom kaala Baptis laasi tola bü Philip gë rëkolo rëbë mingë toku.

14Jerusalem lokë duulük në kanamnam gaddë Samaria lokë nyi buppü ë
Yürnë gë agom ëm torük sika ëmla tapato, ëmbë rünamë bulu Pitor nela Jon
ne Samaria lo inmoto.

15Yadü lo bulu inchi badü, Jisu ne mëëtin sila torük sinë gaddëm Dëën Doü
ëm paamo lapë ëmla buluk lëga bë kanamnam gaddë kumjito.

16Lëga ë yëkë lochin Dëën Doü ë aalük damato, rünamë bulu Rutum Jisu gë
amin nyum lokë Baptis ëm laato.

17Ëmbë rünamë Pitor la Jon bullëm alak ë mamgë doola kumnamë ogo bulu
Dëën Doü ëm paatoku.

18Yadü lo kanamanam gaddë buluk alak ë Samaria nyi gaddëm hiipo doola
kumbadü Dëën Doü jinam ëm simo nëchin kaato. Ëmbë rünamë bü murko
ëkë Pitor okkë Jon bë jito,

19Okkë mento, “Ngochin yëm ngok alak ë hiipo doola kumrëdü Dëën Doü
ëm paado bë rüla gënë naanëm ngopëchin jilaka.”

20Rülachin Pitor bü ëm menrükto, “No murko lokë Yürnë gë jinyom rëlatolepë
mëënam lëga bë, noü okkë nokë murkoë ui moora bë inneka!

21Nokë asin aapuk ë Yürnë gë kaalük talük bë rëmanam lëga bë, no
ngonnuëm yo agër rügur ma.

22Ëmbë rünamë, nokë asin aapuk lokë alë maabë rülëpë mëënam ëm
paknyo bë pakdo kubë mëëdek silakuka okkë Rutum ne kumtoka.

23Lëga ë ngo kaanamë no nënam bognam angin bë rüla okkë rümur rüke gë
gora lok duunë bë rüdu.”

© 2008 by The Bible Society of India.

24Simon bü ogo Pitor okkë Jon bunyi ëm mentoku, “Ëgë boolo nonuk mennam gadë si aken gochin rüma doobë, rutum gëlo ngopë kumjilaka.”

25Kanamnam gaddë buluk lokë ëgum menjila okkë Rutum gë agom ëm menji sirobë, Pitor okkë Jon bunyi Jerusalem inkur toku. Inkur ko bëda gë Samaria doolu gadë lo taken në dooyü ëm menggo jiin toku.

Philip Okkë Ethiopia Lokë Nyigom

26Ëmbë rüdu ogo Rutum gë taayo lampoh gonnë Philip ne mento, “Noü ë lëëmo sitoka okkë tuuko bëda Jerusalem lokkë Gaja bë innë gë inneka” (Sim bëda sim silo mëro inkuma).

27Ëmbë rünamë Philip lëëmo leela inlento. Okkë bük bëdalo inngo sidu ëm Ethiopia Mumbar go aü gë namë bë indak kubë inrük sito. Ëgë nyi ëgë Ethiopia mëtë gë ain murko ëm kachü jiranë Kandas lokë kairunë nyigom go. Bü Jerusalem lo Yürnë ne kumsi torela aango sitoku;

28Okkë bük namë bë aakur dakku ogo aü gë soë gari lo duudola Yürnë gë nyijük Isaiah gë boi lokë pori porila intoku.

29Dëën Doü ë Philip ne, “Soë gari nëchi alo innük la inmin gëtoka ëmto.”

30Ogo Philip bü gari ëgum juggo to okkë tanamë nyi ëgë Yürnë gë nyügre Isaiah gë boi lokë porila indo bë tapato; ëmbë rünamë bü bü ëm hükato, “No nokë pori gëdonam okë lëga ëm yo ëdu tachen doore?”

31Nyigom ëgë menrükto, “Nyi aken gonnë ngom menbëk jima lobë” “Ngo yo ëmbë chensi lado bë?” Okkë ëmbë rünamë bü Philip ne gari ogo duubam sido bë gogchala duugë to.

32Bük Yürnë gë boi lokë porila innam agom ë sëmbë doodu,

“Bü solar pakë doobë goonam garü bë rüto. Bü amüh hübin daggëm sidu poben maanë bembo garü bë rüto; Ëkë lëga bë bük lokë gomken gochin agom kolen maato.

33 Bü ëm rürik dokekla, bük jijja bë paasëm nëpakto. Yëchin bük nëgü baab ëm hüji lanë kaamarë, Yo lëga ë bük tani mooko sokë hüla rënam ëm rëpin kaaku.”

34Mumbar ëgë Philip ne takato, “Ngom menji lake, Yürnë gë nyijük sokë mengë duunam ë yëm bere? Bü aü ëm bere ma këbë gonnëm bere?”

35Ogo Philip bü ëm menrëp jito; Dëën boi lokë ekgap nam lokë, menleela Jisu gë taken në dooyü ëm bü ëm menjito.

36Bunyi bëdalo inbi sidaklo shibu go inpa bisito, okkë ogo Mumbar në nyigom ëgë Philip ne mento, sigina ishi ëkë doona, ngom sogo Baptis jilamarë dü?

© 2008 by The Bible Society of India.

37Philip bü ëm mento, No noükë asin aapuk buppü lokkë mëëtin sidu boolo Baptis ladu, Nyi ëgë menrük to, ngo mëëgë sidu. Okkë ngo Jisu Kristo Yürnë gë Oroh ë ëmlachin jijja bë mëëgë sidu?

38Ogo Mumbar në nyigom ëgë soë gari ëgum daktu moto; okkë bunyi ishi lo aabi sito okkë Philip Mumbar në nyi ëgum Baptis jito.

39Ishi lokkë bunyi ë nenbi sirobë Rutum gë Doü ë Philip ne laasek nyootoku. Okkë Mumbar në ëgë Philip ne kaapakuma to, rülachin bü bëda buppü ëm majja bë mëëkenla intoku.

40Okë kookü bë Philip bü bü ëm Ashdod lo rëku bë enpa sito, okkë bü Kaisaria lo inchikuma yër lobë taon buppü lo taken në dooyü ëm menggo jila into.

Agër Rünam 9

Saul Gë Mëëdek Sikunam
(Ag 22.6-16; 26.12-18)

1Ëmbë rüdu ogo Saul Rutum gëlo mëëdek sila rëmin gënë gaddëm majja bë anek rëbla mokë lapë ëmla rürëpto. Bü jüktë rutum gëlo into

2Okkë Damaskas lokë Jius gaddëk kumko namë lo kaatom sigë naanë sithi go koto, ëgë bük inkolo, nyimë dak nyilo dak Rutum ne mëëtin la inmin gënë go inparëm sela leelela, Jerusalem bë aagë dooku bë ëmla rüto.

3Bük Damaskas lobë bëda indula, taon nëchi lo bük aanük rëku ogo, lomdo bë talë tolokë lou go ugap to.

4Ogo bü deelë bë yëtap gëto okkë agom go bü ëm mendo bë tasito, aul, Saul no yo bë ngom morik chikek duuna la?

5“Rutum ë, no yëla?” ëmla Saul bü takato. “Ngo nokë rütu chire nam Jisu na” ëmla bü ëm menrük sitoku.

6“Rülachin gërëp tokuka okkë taon bë inneka, nom alo no yo go rüken doodü mentom deenë nyi aken go kaadu.”

7Saul bü ëm inmin gënë nyi gaddë, lëken gobë yo agom menmabë daktu daato; bulu agom mennam ëm tapato, rülachin yëmchin kaapamaato.

8Saul kode lokkë gërëp toku okkë bük anyik ë nyükpo la kaato, rülachin yo atü sirë kaapa maato. Ëmbë rünamë bulu bü ëm alak ë sebë la Damaskas taon bë aagë to.

9Bü bomo loum go anyik ë kaapa maabë dooto, okkë ëmbë doodak ogo bü yo gochin doma tüma bë dooto.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Ëmbë rüdak ogo Damaskas lo Annanias ëmnam go Rutum ne mëëtin sila rëmin gënë go duuto. Bü ëm Rutum sëmbë mendobë bü yuma go, “Annanias!” “Rutum, ngo sigina,” bü ëmrük sidobë maato.

11Rutum bü ëm mento, “Lëëmo sitoka okkë denda në bëda gë inneka, okkë Tarsas lokë Saul ëmnam nyi ëm Judas gë namëm taka toka. Bü ijja kumla doodu.

12Okkë bü yumalo Annanias ëmnam nyi gonnë bük anyik ë kaado kubë ëmla hiipo doobë maala doodu.”

13Annanias bü menrükto, “Rutum, sokë nyi sokë baab ëm yaaka në nyi ë ngom menjitu, okkë Jerusalem lokë duunë nokë nyi gaddëm bük motu chire nammëm tapadu.

14Okkë bü nokë amin ëm minnë gaddëm sela leegë naanëm jüktë rutum gëlok pota ëm bëëla Damaskas so bü aadu.”

15Ogo Rutum bü ëm mento, “Inneka, yo lëga si nyi si ngok amin ëm Jius nyi ma gadë lo okkë buluk roja gadë lo okkë Israel nyi gadë lo menggo jinë bë ëmla ngok darlen nam go.

16Bü yadü go ngok amin lëga bë entu enre ëm enken doodü ëgum ngo bü ëm kaatom rë.”

17Ëmbë rünamë Annanias innëgë namë aralo aato, okkë bük alak ë Saul gë taayolo mamgë doola bü mento, “Büro Saul,” “Nokë sogo bë bëdalo indak ogo noü ëm kaatom sinë Rutum Jisu bü nom nyükpo dooku bë okkë Dëën Doü ë büchür modo bë ëmla ngom kanam lüktu.”

18Ogo lëken gobë Saul gë anyik lokë ngoi asük garü nëkë olen doobë ensi to okkë ogo bü anyik kaachüë kaapa toku. Bü gërëp dookula Baptis laatoku,

19Okkë dokor ëkë anni go dorëp toku, bük amürlokë tornamë aalaku larchëk toku. Saul Damaskas lo Rutum ne mëëtin sila duunë gaddëk duukolo alo loonyi goda duulük to.

Saul Gë Taken Në Dooyü Ëm Damaskas Lo Menjinam

20Bü Jius gadëk kumko namë lo aada aara doola Jisu gë baab ëm dooyü rëpto okkë bü, “Bü ëm Yürnë gë Oroh ë”, ëmla mento.

21Bük mennam ëm tanë nyi buppü ë arüsinyo bë mëëto, okkë taka sito, “Jerusalem lokë Jisu gë amin minnëm pakënë si nyi sigi moe ladü? Okkë bullëm sellela leela jüktë gaddëpë boa jiku lapë ëmla sogo aanë bü moe ladü?”

22Rülachin Saul dooyü ëm tornam yaabë menlë to, okkë bü ëm Damaskas lokë duunë Jius gaddë yo menrük sila maadobë Jisu ru Kristo ëmla kaatomla menkamto.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Yaaka go alo ë inro kookü bë, Jius gaddë indum sito okkë Saul ne mokë doobë ëmla ruuto.

24Rülachin buluk yo go rülëpë ëmla rübadü ëgum Saul ne menjito. Alo dak ayoh dak bulu bü ëm pakë doobë ëmla taon rabtëm ëm torato.

25 Rülachin Saul bü ëm rëmin gënë aken gonnë Udum golo lüggëla, chükchë uuko lokë taon agum bë tolen to.

Saul Jerusalem Lo

26Saul Jerusalem lo aakur dookula Rutum ne mëëtin sinë gaddëm lëken gobë rëbam sikulapë ëmla rükato. Ëmbë rülachin bulu bü ëm Rutum ne mëëgë siru duudü, mëëchi maala bulu buppü ë bü ëm bosoto.

27Ëmbë rünamë Barabas aado kula bü ëm rügur bë laalela Rutum ne mëëtin sinë atür lo aagë jitoku. Saul bü bëdalo yo ëmbë Rutum ne kaarük sibadü okkë Rutum gë bü ëm mennam ëm mendar jitoku. Damaskas lokë Saul gë bosokano maabë Jisu gë amin lokë dooyü mennam ëm bü menjitoku.

28Okkë ëmbë rünamë Saul buluk atür lo aken gobë rëbam toku okkë Jerusalem gë mooko buppü lo, Rutum gë amin lokë yo boso maabë dooyü menggo toku.

29Bü Grik agom mennë Jius gaddëm jabmin sila okkë agka sito, rülachin bulu bü ëm pakë lapë ëmla pinra sito.

30Yadü lo Jisu ne mëëtin sinë ajen gaddë sokë baab ëm chenba dü, bulu Saul ne Kaisaria lo ingë to okkë alokëm kuda Tarsas bë innyo moto.

31Okkë okë kookü bë Judia, Galili, okkë Samaria mooko gë Mondoli buppü lo jurup bë rënam agego rüto. Dëën Doü gë rügur lokë Mondoli ë addü yayala okkë mëëtin sinë nyi ë yaaka yaya doola Rutum ne bosola pakla rëto.

Pitor Lidda Lola Joppa Lo

32Pitor doolu buppü ëm ingo to, okkë lëken go Lidda lokë duunë Yürnë gë nyi gaddëm kaarük sitë bë aato.

33Ogo bü Ainia ëmnam nyi go inpato, ëgë bü paralais në nyi go okkë bü dütak piinü go duuko lokkë gërëp lamabë dooto.

34Pitor bü bü ëm mento, “Ainias”, “Jisu Kristo ijjai nom alë doobë morëku, Gërëp tokuka okkë nokë doopuh duutak ëm mochü rümola dogë laagë tokuka.” Ogo alë jaabë Ainias lëken gobë gërëp toku.

35Lidda okkë Sharon lokë duunë nyi buppü ë ëgum kaato, okkë ogo bulu Rutum gëlo mëëdek sitoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

36Joppa lo Tabitha (Grik lo mü Darkas, ëgëchin “Sodum go” ëmnam amin ë) ëmnam nëli go Rutum ne mëëtin sinë go duuto. Mü mük hünam ëm alënam ëmla okkë nyima open ëm rügurla rëto.

37Ëmbë rüdula mü nyilen doola sika, okkë mük sima ëm kakpu paala taayo ya duuko apür lo ato.

38Joppa okkë Lidda ë majja bë odoo simato, ëmbë rünamë mëëgë sila rëmin gënë gaddë Joppa lokkë Pitor bü Lidda lo duudoyu ëmla tapa to, bulu nyidum anyi go büklo kanam lükla bü ëm “Aya sila, büba bë aaji laka!” ëmla bomo to.

39Ogo Pitor lëëmo sila bullëm inmin gëdato. Yadü lo bü inchi badü bü ëm taayoya duuko apür bë chaalük gëto. Okkë Tumbo buppü ë bü ëm dagrük doola, Darkas gë turdak okë ejë laklük chumnam gaddëm kaatomla kapji riijila rüto.

40Pitor buppü ëm aru lokkëm agum bë nensor moto, okkë lënë kumpër doola Yürnë ne kumto; Okkë sima lo inga doola mento, “Tabitha, dagrëp tokuka!” Ogo sima okë anyik ë nyükpo rëptoku, okkë mü Pitor ne kaapa tola taprëp toku.

41Pitor mü ëm gagrëp la dagrëp moto ku. Okë kookü bë Pitor mëëtin sinë gaddëmla okkë nëli tumbo gaddëk alaklo mü ëm turdo bë jilük toku.

42Sëmbë rünam gë baab ë agom ë Joppa gë baayür baachür mookolo duchikto, okkë ëkë lëga bë yaaka yaada në nyi ë Rutum ne mëëtin siya toku.

43Pitor yaaka alo gobëda Joppa lo Simon ëmnam nyi, apin lokë agër rünë duukolo duulük mingë to.

Agër Rünam 10

Pitor Okkë Kornelius

1Kaisaria lo Kornelius ëmnam nyi go Rom sipai regiment “Itali Regiment” ëmnam lokë këpten nyigom go rëto.

2Bü Yürnë ne boso në nyi goe; Ëmbë rünamë bü okkë bük namë rumtum buppü ë Yürnë ne kumto. Bü aü ë Yürnë ne kumyaar sidola, Jius nyi nyima në gaddëm majja bë rügur to.

3Alo golo doonyi gë rulë aum baji bë kaaruh go kaato, bü bërok bë Yürnë gë lampoh gonnë bü ëm aanë ëgë “Kornelius!” ëmla gogdo bë kaato.

4Bü bü ëm bossoë rütola kaagap liichi doola “Saar, yo ëla sigi?” ëmto. Ogo taayo lampoh ë menjito, Yürnë nokë kumnam ëm torük sika okkë nokë nyima në nyi gaddëm rügur nammë Yürnë nom mëëpa gënëdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Okkë ijja Joppa lo buupü nyi amin ë Simon Pitor ëmnamëm aagë doobë nyi lokë inmo geeka.

6Bü Simon ëmnam apin lokë agër rünë, ishi rui lo duunë gë namë lo nyibo bë duudu.

7Sim agom gadë sim mentola taayo lampoh ë bü ëm innyo toku. Ogo Kornelius namë lokë agër rüranë sipai gola bü ëm adëk bë rügur kaagur në Yürnë ne boso nëmla anyi ëm gogto.

8Bü bullëm yoyo go rükadü ëgum menjingam paala Joppa lo bullëm kanamla inmoto.

9Alo gonë ogo, buluk Joppa taon nëchilo inngo sidaklo, Pitor namë naaka lo alo loopo lëppabë kumsi taabë chaato.

10Bü këno toku, okkë dolü tülü ë rüto; Ëmbë rülleela dokor ëm mono dak ogo bü kaaruh go kaato kuda.

11Bü taayo rabgom chükkok doobë kaato okkë mooko sokë kenyu appi lobë takchi nago yoyo atüsirü atak go toi loodo bë kaato.

12Ogo mooko sokë alë daapi në achi amen buppü ë, tabüh tai okkë pëta kobu nëgü në rëdobë kaato.

13Okë kookü bë agom go bü ëm mento, “Pitor, gërëp tok, sim turnë saknë achi amen, pëta kobu gaddë sim pakë gëlla dotoka!”

14Rülachin Pitor bü mento, utum, ngo yaddü lochin dërëk maanë alum aye në atü sirü dokama, ëkë lëga bë yaddü lochin ëmbë rümarë.

15Bü ëm gomuk aduh ëgë mentokuda, “Yürnë gë dërëk në ëmro nam ëm yaddü lochin dërëk maanë alum aye ëmla mëëyoka.”

16Sigim lëum goi ëmbë rüto, okkë yëra ëgum taayo bë laakur chaakaku.

17Pitor bük kaaruh kaanam ëm yo lëga go sigi ëmtë duuna dü ëmla mëëdür sito. Ëmbë rüdak ogo Kornelius gëlok inmo nam nyi gaddë Simon gë namë ëm paala namë aaga rabgo lo dakto.

18Bulu namëm ëm gogla, sogo Simon Pitor ëmnam nyibo go duudu lare ëmla takato.

19Pitor bük kaaruh kaanam ëm yo në lëga ëdü ëmla mëëla duudak ëm, Dëën Doü ë bü ëm mento, “Kaasi toka, nyidum aum go nom maduna.

20Ëkë lëga bë noü ë büba bë lëëmo silleela okkë tintin roro tamabë bullëm inmin gëeka, yo lëga ë bullëm kanamla inmonë ngo.”

21Ëmbë rünamë Pitor Iido kula bullëm mento, “Ngo na nonuk magëdoonam nyi ë. Yo goela nonuk sokë aanamë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

22Bulu menjito, “Ngonu këpten Kornelius gëlokë aaduna.” Bü Yürnë ne alërubë mëëgë sila kumsi nago okkë Jius nyi buppü gë alë yaaru bë mëëgë sinam nyim go. Bü ëm Yürnë gë lampoh gonnë, no yo go tomsür rëdü ëgum tadobë, bük namë lo nom gogtaka ëmla mento.

23Pitor, okë kookü bë nyi gaddëm namë aralobë gogaala ayup go duulük moto. Alo gonë ogo bü lëëmo silleela buluk inkolo inmin gëto okkë Joppa lokëchin mëëtin sinë ajen ëkëchin anyi go bük inkolo inmin gëto.

24Pitor bü ëm Kornelius bük rumtum ë okkë ajen rëbam ëm gognam gaddë tora bamla duudobë, loopi naanë alo ogo Kaisaria lo aatoku.

25Pitor gë namë lo inchila namë aralo aatë doobë, Kornelius bü bü ëm kaarükto, okkë bük alëlo pokmap la durga doola kumto.

26Rülachin Pitor bü ëm dagrëp moto ku, okkë bü mento “Dagrëp tokuka,” “Yo lëga ngo ngoüëchin nyi mum ë.”

27Pitor Kornelius ne agom jabmin sila namë arabë aado la, kaanamë nyi ëkë yaaka go indum sila duudobë kaapato.

28Bü bullëm mento, “Nonu aü ë allü bë chendu Jius gë rüpe ë nyibo nyi këbbëm kaarük tarük sila lëken gobë rëbam simoma. Rülachin Yürnë ngom kaatom tuuku ngo yëmchin dërëk maanë alum ayë në ëmla yaddü lochin mëëku maarë.

29Okkë ëmbë rünamë yadü lo nonu ngom gogmo badü ëgum ngo yo gochin hüka nyompak maabë aaduna. Ëkë lëga bë, ngo nonnuëm takadu, nonu ngom yo lëga bëla gogmo nammë?”

30Kornelius bü menjito, “Kengkëlo doonyi gë rulë aum baji bë sëkëchë ogo ngo ngoük namë sogo kumsila duuto. Ogo lomdo bë nyi aken go ejjë lakdobë gënë go ngok aabo lo dagto.

31Okkë mento, ‘Kornelius! Yürnë nokë kumnam ëm tapaka, okkë nokë nyima nyi gaddëm jinyobë jila rügur nammëm mëëpa sidu.

32Nyi go Joppa alo buupü amin ë Simon Pitor ëmnam nyi ëm gogde nago inmo geeka. Bü Simon ëmnam gë apin agër rünë, ishi rui lo duunë gë namë lo nyibo bë duudu.’

33Okkë ëmbë rünamë ngo büba jaa bë nom gogdo bë inmoto, okkë nokë aaji nammë alërudo. Ngonu ijja buppü ë Yürnë gë kaaga sigi, nokëlo Rutum yo go ngonnuëm menji doobë jitudü ëgum tadubë ëmla torala duuduna.”

Pitor Gë Dooyü Menjinam

34Okë kookü bë Pitor dooyü ëm menjito, “Ngo ijja jijja ëm mëëchen tokuba Yürnë nyi buppü ëm rüngu rüpe kaama nyi ëmla.

© 2008 by The Bible Society of India.

35Yë mum gonnë bü ëm boso doodü okkë kaalük talük bë rüdudü bü yo ope
lokë nyi bë rülachin aken bë torük sinë go.

36Nonu chensidu Yürnë tani buppü gë Rutum Jisu Kristo gëlokë taken në,
jurup bë rëgë naanë, mëëkenla rëgë naanëm Israel nyi gadë lo jilük to.

37Okkë sigimchin nonu chensidu, Jon gë Baptis jiro bë Galili lokë Jerusalem
gë buppü mookolo dooyü menggo rogo kairunë aba ëkë rüka.

38Nonu Yürnë gë Najarath lokë Jisu ne Dëën Doü ëm okkë nëgü naana ëm
rüla gënë naanëm jinam baab ëm chendu. Bü buppü mookolo inla, alë në
agër ëm rüinla, ui gë rülagënë naanë goralo duunëm mopohla, lëga ë Yürnë
bük rëkolo rëmin gëto.

39Ngonu buppü ë bük Jius mookolo okkë Jerusalem mookolo rünam gadë
lokëm menjinë, bü ëm bulu paakolo kili ë pikkë lükka.

40Rülachin Yürnë bü ëm siko lokkë loum naakolo turkur moto ku okkë bü aü
ëm kaarük simoto.

41Nyi loma lachin Yürnë bük darlen choonam menjinë gadë lonyum kaatom
simoto. Bük sito rela turkur robë ngonu bü ëm dobam, tübam la rüto.

42Okkë bü ngonnuëm dooyü ëm nyi buppü lo menjitoka ëmla kanam to, okkë
bü ë Yürnë gë turnëmchin sinnëmchin maka nëbë parlük nammë ëmla menji
silaka ëmto.

43 Nyimü ë yë bulu bü ëm alë jaa bë mëëgë sirë dü, buluk rümur ajë gaddëm
bük amin gë paknyo bë pakla nam lokë pakrë ëmla, nyijük buppü ë bük baab
ëm mencho to.”

Jius Nyi Ma Lachin Dëën Doü Paanam

44Pitor gë Yürnë gë agom ëm menngo sidak lo, bük dooyü ëm tala duunë
buppü gë asin aapuk lo Dëën Doü ë aalük to.

45Joppa lokë Pitor gë aako lokë aamin gënë Jisu ne mëëgë sinë Jius nyi
gaddë nyi këbë lochin Yürnë gë Dëën Doü gë jinyom jilük namëm majja bë
arüsinyo angu bë mëëto.

46Lëga bulu nyi gaddëm adëk në agom ëm mendobë okkë Yürnë gë kainam
ëm koik doobë tato. Ogo Pitor menrëp to.

47“Sigi nyi gadë sigichin ngunuk chë garü bë, Dëën Doü ëm paaka, ëmbë
rünamë bullëm ishi lokë Baptis laanam ëm mentum ladenë yë rem?”

48Ëkë lëga bë bü bullëm Jisu Kristo gë amin lokë Baptis laato kuka ëmla
kanamto. Ëmbë rünamë bulu Pitor ne loonyi loum goda duutoka ëmla
keetuto.

Agër Rünam 11

© 2008 by The Bible Society of India.

Pitor Gë Jerusalem Mondoli Lo Menken Sikunam

1Kanamnam gaddë okkë Judia lokë Rutum ne mëëgë sinë buppü ë Jius nyi ma gaddëchin Yürnë gë agom ëm torük sika ëmla tapato.

2Pitor yadü lo Jerusalem chaalük kubadü, Jius Kristan gaddë ope këbbëmchin adin morüh nam ëm mëëlük në gaddë bü ëm rookër toku.

3“No adin morü maanam ope gaddëk namë lo nyibo bë duuka okkë bullëm dobam tübamka!” ëmla mento.

4Ëmbë rünamë Pitor bullëm rürëp lokkë, yoyo chëëbë rübadü ëgum buppü ëm aken aken bë hüjitoku.

5Ngok Joppa taon lo kumla doodolo ngo kaaruh go kaato. Ëgë taayo mooko tolokë kenyu appi në atak taktë rubë rünë go sorlopala, ngok nëchilo apabë kaato.

6Okë ara ëm kaanük nammë mooko buppü sokë alë alak daapi në achi amen, somen socha, tabüh tai okkë kobu pëta buppü ëm kaapato.

7Ogo agom aduh go ngom mennam go tapasito, “Pitor, gërëp tok, sim turnë saknë achi amen, kobu pëta gadë sim pakë gëlla dotoka ëmdobë!”

8Rülachin ngo menrük to, “Rutum, ngo yaddü lochin dërëk maanë alum ayë nëm ngo doka ma, ëmbë rünamë yaddü lochin ëmbë rümarë” ëmto.

9Taayo tolokë agom ë mentokuda, “Yürnë gë dërëk në ëmcho nam ëm yaddü lochin dërëk maanë alum aye në ëmla mëëyoka.”

10Sigim lëum goi ëmbë rüto, okkë yëra buppü ëm taayo mooko bë sekur chaakaku.

11Ëmbë rüdo pak ogo Kaisaria lokë ngom bodobë inmonam nyidum aum ë ngok duuko namë lo aalük to.

12Ogo Dëën Doü ë yo tintin roro tamabë bullëm inmin gëeka ëmto. Ëkë lëga bë, sigi büro akkë sigila ngo Joppa lokkë Kaisaria into, okkë Kornelius ëmnam gë namë lo aalük to.

13Bü bü ëm taayo lampoh gë daggu doola mennam, “Nyi go Joppa bë inmo geeka okkë nyi buupü amin ë Simon Pitor ëmnam ëm gogmo toka ëmnam ëm ngonnuëm menjito.

14Bü nokë okkë nokë rumtum gë tushü baalë deeko agom dooyü ëm menjirë.”

15Okkë yadü lo ngo dooyü ëm menlen badü, ngonnuëm lëkkë okë rürëp dak okë rünamchë garü bë bullëmchin Dëën Doü ë asin aapuklo aalük to.

16 Ëmbë rürë ogo Rutum yo agom go menbe dü ngo mëëpatoku, “Jon bü ishi lokë Baptis to, rülachin nonnuëm Dëën Doü lokë Baptis rëku.”

© 2008 by The Bible Society of India.

17Yürnë bü ngonnuëm amen jinyo jinam aken ëm Jisu Kristo ne jijja ë ëmla mëëtin sinë ope anguëmchin jidu boolo, ëgum Yürnë ne mentum jira deenë ngo yë rem?

18Bük agom gaddëm yadü lo bulu tabadü, buluk Pitor bü ëm mennyü rünyü nam ëm menpin toku okkë Yürnë ne koik laku mento, “Ëgë boolo Yürnë ope këbbëmchin tushü baalë deekolo mëëdek sikunam ëm jituku!”

Antiok Lo Mondoli Nennam

19 Stephen ne ülü naakë dak lokkë Jisu ne mëëtin sinë gaddëm morik chikek nam lëga bë bulu mooko mookolo kekchikto. Atu gonnë Jius nyum ëm dooyü ëm menjila Poenesia lobë, Saiprus okkë Antiok lobë into.

20Rülachin Saiprus okkë Sairne lokë mëëtin sinë nyi atu gonnë, Antiok lo indola Rutum Jisu gë taken në dooyü baab ëm ope këbë lochin menjito.

21Buluklo rüla gënë naanë Rutum gë rügur ë duulükto, okkë ëmbë rünamë yaaka në nyi ë aü gë rümur ëm mëëdek silaku Rutum ne mëëtin sitoku.

22Jerusalem Mondoli lokë nyi gaddë Antiok lo yo go rükadü okë baab ëm tapato, ëkëlëga bë bulu Barnabas ne Antiok lo inmoto.

23Bü yadü lo Antiok lo inchi badü Yürnë gë rülibongoëm nyi gaddëm adëk bë jinam ëm kaapato, ëmbë rünamë bü mëëkenla nyi gaddëm asin aapuk ë Rutum ne dinchi bë mëëgap tokuka ëmla dooyü menyür to.

24Barnabas alënë nyi go, büklo Dëën Doü ë büchürla okkë mëëtin ë addü nago. Ëkë lëga bë yaaka në nyi ëm Rutum gëlo mëëtin simoto.

25Okë kookü bë Barnabas Saul ne matëbë Tarsas into.

26Yadü lo bü bü ëm marük sibadü, bü Saul ne Antiok lo aagë toku. Ëmbë rünamë dütak buppü ëm Barnabas la Saul Mondoli nyi gaddëm kaarük sila duubam sito okkë nyitü buppü go dooyü menyür bisito. Rëgënam gaddë Antiok lokkë Kristan ë ëmtu ëmkë bë ëmlen sito.

27Ëmbë rüdu ogo Yürnë gë nyijük ëkë Jerusalem lokkë Antiok lo aalük to.

28 Nyijük atür okë aken gonnë Agabus ëmnam ëgë, dagrëp doola Dëën Doü gë menla mookolokë nyijük agom bë Rom mooko buppü lo doma yarë ë aade do ëmjito. (Ëgë jijja bë Klaudia tëbo roja gë hüdak ogo aatoku).

29Rëmin gënë gaddë bulu nyimü ë aü ë yaddü go rügur larëdü Judia lokë duunë mëëtin sinë ajen gaddëm rügur doobë ëmla parju sito.

30Bulu ëgum rügur ëm rüdato, ëmbë rünamë okë murko ëm Mondoli rutum gaddëpë jikum namëm Barnabas okkë Saul laarükla Jerusalem bë gëcha jitoku.

Agër Rünam 12

© 2008 by The Bible Society of India.

Majja Yaada Bë Morik chikek Nam

1Ëmbë rüdo ogo Herod roja Mondoli nyi ëm motu chire rëpto.

2Bü Jon gë büro Jems ne roksë lokë pakë modato.

3Sëmbë rünam ëm yadü lo Jius gaddë alë yaabë mëëdo bë kaabadü bü Pitor nechin menla semoto. (Sëmbë rüddü ë opop lükmanam ütü donam güdü ë.)

4 Pitor bü ëm serobë patëk lo lükla ato, okkë sipai atür appi lokë aken aken bë lala appi appi bë santri daggë moto. Herod bük ëmbë rünamë Inbo donam güdü inrobë këba buppü duupom lo Pitor bü ëm maka doobë ëmla rüto.

5Ëkë lëga bë Pitor ne patëk lo lükla ato, rülachin Mondoli nyi gaddë bük lëga bë Yürnë gëlo dinchi rubë kumto.

Pitor Gë Patëk Lokkë Nenkunam

6Herod gë Pitor ne këba nyi gadë lo nengë dama ayoh ogo, Pitor santri anyi gë penkolo yupla dooto. Bü ëm leekü sonyi ë leeto, okkë rabgo gadë lo santri dagngam moto.

7Lomdo bë patëk aru lo loubë uudola, Yürnëgë lampoh ë ogo dagtato. Lampoh ëgë Pitor ne gorbü lokë hëggu gëlla mento, “Büba bë! gërëp toka!” Ëmbë mendak ogo Pitor gë alak lokë leenam ë lëken gobë osek sito.

8Ogo lampoh ëgë mento, “No paagë ëm okkë lësup ëm addü bë puusum siggeka,” Pitor mennam chë bë rüto, okkë lampoh ëgë mento kuda, “Nokë laklük ëm piklük siggeka okkë ngom inmin gëtoka.”

9Pitor patëk aru ara okë bü ëm inlen mingë mum to, ëmbë rülachin, Yürnë gë lampoh gë rünam ëm yo go rütodü alëja dü, Pitor bü yo gochin chensi maato; Bü yuma bë kaaruh kaadu naadü mëësito.

10Bulu santri dagcho ko rabgo ëm, okkë anyi naanëm inbo to, okkë taon bë inlen kuko rokdür rabtëm ëchin ëmmum bë aü ë chükkok sito, ëmbë rünamë bulu agum bë inlen toku. Bulu bëda lo inngo sito, okkë lëken gobë: lomdo bë taayo lampoh ë Pitor ne aken ëm ëpak tola ngenyo toku.

11Pitor bü ëm yo go rübadü ëgum bü mëëchen toku, okkë mento, “Rutum gë lampoh ëm aamo to, okkë bü Herod gë alak okkë Jius gaddëk yo go rünë beedü okë buppü okkë ngom turbu daalëto.”

12Pitor yo go alë jaabë bü ëm rüka dü, ëgum chensi tokula, Jon Mark gë anë gë namë lo aalük to. Ogo namë ogo nyi ëkë yaaka go duudum doola kumla duuto.

13Pitor bü ërap agumlo chiidenla dagto, okkë namë okë agër rüra në nyijür go Rhoda ëmnam ëgë kaarük sitë bë nento.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Mü Pitor gë agom ëm tachen tola ërap ëmchin chükkok maabë mëëkenla jukkur aatoku, okkë Pitor ërap agumlo aü ë dagdu ëmla nyi gaddëm menjito.

15“No mëdü ëmla bulu mü ëm menrük to!” Rülachin Rhoda sigi jijja ëkë ëmla menkam jito. Bulu “Bük yaloh ë naana,” ëmla menrük sirato.

16Ëmbë rüdu ogochin Pitor ërap ëm chiidenla dagbë to. Atür bë bulu ërap ëm chükkok toku okkë Pitor bü ëm kaalomla lomchër sitoku.

17Pitor bü bullëm atcho bëkuka ëmla alak ë mamyap to, okkë Rutum yo ëmbë patëk lokkëm agum bë laalen badü ëgum menjitoku. Okkë bü bullëm mento, “Sigim Jems ne okkë Mondoli ajen gaddëmchin menji tokuka.” Ëgum menpala bü këbë golo bullëm inlen nyooto.

18Aroh bëku, Pitor yo bë rüekunnadü? ëmla santri dagnë gaddëk penkolo akin ama ë achen aren maabë rütoku.

19Herod bullëm Pitor ne malen gortoka ëmla kanam to, rülachin bulu bü ëm mapa lamato. Ëmbë rünamë Herod santri gaddëm hükadi to okkë mokë kapak doobë kanam toku. Sokë kookü bë Herod Judia lokkë Kaisaria lo innë ëgë anni go duulükto.

Herod Gë Sikunam

20Tair okkë Sidon lokë nyi gaddëm Herod majja bë marmin sito; Ëmbë rünamë bulu atür go Herod gëlo aato. Bulu Blastus ne buluk bë rüdo bë mennyok chooto; Lëga ë bü roja gë duuko rëko yupko sumko buppü ëm kaachi nëbë rüto. Bulu Herod gëlo aanük doola jupji sinam lëga bë koto, yo lëga ë buluk ambin amorë dokor laakor ë roja gë mooko lokë paato.

21Alë bë agom menbam sidobë dardëk nam alo golo Herod roja buumü ëm gëtola, roja duutëm lo duuto, okkë nyi gaddëm këba agom menjito.

22Ogo nyi gaddë bü ëm tolükla rumla mento, “Sigi tani gë agom ma, rülachin yürnë gë agom bë rüdu!”

23Yürnë gë lampoh ë Herod ne lëken gobë sibmab looto, lëga ë Herod bü ëm pënamë Yürnë ne nyi gaddëm koik momato. Bü ëm ogoi tapum ë doto okkë bü sika.

24Nyi gaddë Yürnë gë agom ëm tapa yaya la okkë mëëgë siya yaya to.

25Barnabas okkë Saul binyi buluk agër rüssëm rüra bë bunyik inkolo Jon Mark ne ingëla Jerusalem lokkë inkur toku.

Agër Rünam 13

Barnabas Okkë Saul Ne Darnam Okkë Inlen Monam

© 2008 by The Bible Society of India.

1Antiok Mondoli lo taken në dooyü menggo nëkëla mëëtin sinnëm menyür nëkë; Barnabas, Simeon, (kayanë ëmnam), Lusius (Sairne lokë), Manaen (Galili mooko ëm rutum në Herod gë sochanam) okkë Saul bulu duuto.

2Buluk Rutum gë agër ëm rüla doma tüma bë duula kumngo sidak ëm, Dëën Doü ë bullëm mento, “Ngok agër ëm rüdo bë ëmla tolük nam, Barnabas okkë Saul binyi ëm darlen toka.”

3Bulu doma tüma bë kumto, okkë buluk alak ë hiipo doola kumlük gëlla bunyi ëm inlen moto.

Saiprus Lo

4Dëën Doü gë kanamla inmo kolokë Barnabas okkë Saul Seleukia lo inlükto okkë bulu ulu gë duinla bokpen gë doonë Saiprus lo inlük to.

5Bulu yaddü lo Salamis lo inchi badü Yürnë gë dooyü ëm Jius gaddëk kumko namë lo bulu menjito. Bullëm agër lo rügur nëbë Jon Mark nechin bulu rëgëto.

6Bulu bokpen ayar buppü ëm inla Paphos lo inlükto, ogo yo ëmbëdü rünnëgë Jius nyi go Yürnë gë dooyü menggo në ëmsi nago Bar Jisu ëmnam nyi go tago nyügre ëgë maalachin Jadu montro chennë go inrük sito.

7Bü bogpen okë rutum majja bë chennë paanë Sergius Paulus ëmnam nyi okë ajen bë rüto. Bokpen okë rutum ëgë Yürnë gëlokë dooyü agom talüleela Barnabas okkë Saul ne bük duukolo gogaato.

8Rülachin nyijük bë rünë Elimas (Sigi bük Grik amin ë) bü bullëm mentum to; bü rutum ëgum Yürnë ne mëëtin siko lokkëm menpak tato.

9Ëmbë rürë ogo Saul Paul ëmlachin mennam büklo Dëën Doü ë büchür tola; bü Elimas ne denda bë kaagap liichi doola mento,

10“Ui gë oroh no! no alënë yëra buppü gë nyiroh ë; nokë ëgë rukub mëkup gënë alë maanë buppü ë büchür, okkë no Rutum gë jijja ëm mënam bë rümo lapë ëmla loodak ëm rünyap du.

11Ijjai nom Rutum gë alak ë darpak rë, no nyükma rë, okkë doonyi gë louëm kaapa maabë age go rürë.” Lëken gobë kaya nagonë mamnam garü bë enrë nammë Elimas bük anyik ë nyükchë to, okkë bü ëm alak lokë sebë deenë go mampa lapë ëmla mamgo sila rëto.

12Bogpen okë rutum ëgë yoyo go rükadü ëgum yadü lo kaabadü Rutum ne alë jaabë mëëtin sitoku; Rutum gë baab ëm dooyü nam ëm tarë nammë bü arüsinyo bë achen maabë mëëto.

Pisidia Gë Antiok Taon Lo

13Paul okkë bük ajen gaddë Paphos lokkë ulu gë dula Pamphilia gë Perga lo rugato; Rülachin Jon Mark bü bullëm ogo ëpak tola Jerusalem inkurtoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Bulu Perga lokkë inlëla Pisidia gë Antiok taon aalük toku. Okkë duunu alolo
Jius gaddëk kumko namë lo aado la duumin gëto.

15Kumko namë okë rutum nagonë Moses gë Ayon okkë Yürnë gë nyijük
gaddëk boilo pori chootola bullëm tolükla mento, “Jius ajen gadë, nonu nyi
gaddëpë agom go menyürla tomsür sago kaado boolo nonu bullëm menji
toka ëmla mëëdü ëmto.”

16Ogo Paul dagrëp doola, alak ë atcho bëka ëmla mamyap duula, menrëp
to; Israel ajen gadë okkë ope këbë lokë ajen gadë yë bulu Yürnë ne
kumdudü ngok agom sim tagap tolaka!

17 Israel gadë gë Yürnë bë kumnam bü ngonuk ato aboëm ruunë, okkë Ijip
lo nyibo bë buluk duudolo tütë runë ope gobë jemo to. Okkë Yürnë bük majja
bë tornam lokë Ijip lokkëm bullëm laalento.

18 Okkë dütak champi go mooruk moosenlo bullëm chetëm gëto.

19Bü kanan lokë ope kanü go motür gëlla bullëm diirü bogdu atom tomo to
kode ato bë rümo to.

20 Sigim bullëm dütak chamrü appi gola chamngo dütak gobë rükumë duugë
moto. Sokë kookü bë nyijük Samuel gë rutum bë rüla rëgë dama lobë, ope
ope lokë rutum bë rüla makanë gadëk lo Yürnë bullëm ajito.

21 Okkë bulu yadü lo roja go ëmla kumla koku badü, bullëm dütak champi
lëga bë, Benjamin ope lokë, Kish gë oroh Samuel ne buluk roja bë Yürnë
jito.

22 Bü ëm laapak ro bëkuda, Yürnë Dabid ne roja bë moji toku. Dabid gë baab
ëm Yürnë sëmbë mencho tu, “Jese gë oroh Dabid ne ngo paatu, ngok yo go
rütok mëëdu dü ëgum rüdenë nyi ë, sëkë garünë nyi sigi.”

23Yürnë gë Israel nyi gadëm tushü baalë nago, Dabid gë oli lokë nenmo rë,
ëm chesinammë, ëgë Jisu eku.

24 Jisu gë agër rürëp damabë, Jon Israel nyi gaddëm buluk rümur ajë lokkë
mëëdek sila Baptis laasi toka ëmla dooyü menggo to.

25 Okkë Jon bük agër rüsë ruëm rüpin tadula, bü nyi gaddëm mento, “Nonu
ngom yë ëmla mëëdo? Nonuk tora nammë ngo mo. Rülachin kaatolaka! Bü
ngok kookü si aadu, okkë ngo bük lësup ëm alë lokkëm pissek deenë
gobëchin rüma.”

26Ngok achë abür, Abraham gë oli gadë, okkë Yürnë bük tushü baalë
gënanë dooyü ëm aken gonnë mentom doobë ngonuklo tojitu.

27Jerusalem lokë nyi gaddë okkë bullëm rutum bë rëgënë gaddë Jisu ne
kaachen maato, okkë ëmbë rüla bü ëm ëpak nammë ëgë, Duunu alo dükübë
nyijük gadë gë porila menlen nam agom ëm bulu buupü motu.

© 2008 by The Bible Society of India.

28 Okkë bulu bü ëm mokë deeko jijja lëga paama leela, bulu Pailat mokë doobë parbëk toka ëmla menlük to.

29 Okkë Yürnë gë boi lokë bük baab ëm paako lokkëm laalo toku, okkë bü ëm nyibu rutoku.

30 Rülachin bü ëm Yürnë turkur moto ku;

31 Okkë yaaka në alo gobë bü ëm Galili lokkë Jerusalem lobë yë bulu bëdalo inmin gëbe dü bü bullëm kaatom sila rëto. Bulu ijja Israel nyi gadëm bük lëga bë menji sidu.

32 Okkë ngonu sigi nonnuëm taken në dooyü menji taduna; Yürnë ngonuk Israel ato abo gaddëm yo go chesi badü ëgum bü rürë,

33 Yürnë bü buluk oluh gadëk lëga bë, Jisu ne turkur jimolaku jijja moto ku. Sigim baanyi naanë niitom lo menjitu;

“No ngok oroh ë; Silo ngo nokë Abo bë rüdu kunna.”

34 Okkë sigi Jisu ne turkur mokunam baab ë yo ëdü ëgum Yürnë gë mennam ë, yaddü lochin yaakolo inkur kumarë:

“Ngo nonnuëm Dabid ne chesinam dërëk në okkë bëroknë rülibongo ëm jirë.”

35 Sëmbë rünam sim bü abor gonë lochin mentu,

“No nokë dëën nyi ëm yaado bë kaamo maarë.”

36 Lëga Dabid bük aü gë hüdolo Yürnë gë mëëlük ëm rüji roëm, bü sika, bü ëm bük ato abo ëm rukolo ruto okkë bük amür ë yaapak ka.

37 Rülachin Yürnë bü ëm sikolokkë turkur moto ku okkë bü sidi kumato okkë bük amür ë yaddü lochin yaama.

38 Achë abür gadë nonnuëm Jisu rümur ëm paknyo bë paknam dooyü ëm bërok bë menjito ëmla nonu buppü ë chendu;

39 Okkë Moses gë Ayon lokë paknyo bë pakla maanam nonuk rümur buppü ëmchin, yë bulu nyimü ë Jisu ne mëëtin sirë dü okë rümur buppü ëm paknyo bë pakdo ëmla ëgumchin nonu chensi toka.

40 Ëkë lëga bë, nyijük gaddë yo go menba dü ëgë nonuklo aalük naama doobë dinchi bë ensi tolaka:

41 “Kaasi laka, tabo kaale në no! Mëënga monga eka okkë ngelaka! yo lëga nokë aü gë hüdolokë ngok agër rünam ëm; Aken gonnë nom mentomkü lachin, no jijja bë mëëmarë!”

© 2008 by The Bible Society of India.

42Kumko namë okë Paul la Barnabas gë nendak ku ogo, okë nyi duunë gaddë binyi ëm aarëna duunu alo lochin aakur dookula buluk mennam dooyü agom chëëm bullëm menji laku daka ëmla bobë to.

43Nyi gaddë këbalo duudum sitola inpen siro bëku, Jius nyi ëkë yaaka go Paul okkë Barnabas gëlo mëëtin mingëto okkë Jius nyi ma ëkëchin aü ëm Jius bë mosi toku. Okkë Paul binyi Barnabas binyi bullëm Yürnë gë aya paknyo bë pakko lo duuyar tolaka ëmla menyür to.

44Duunu alo gonë ogoku taon okë nyi buppü daasam ë kumko namë ogo Rutum gë agom dooyü baab ëm tatë bë aatoku.

45Yadü lo Jius gaddë nyimü buppü nyi ëm Paul buluk dooyü menkolo aadu bë kaabadü, buluk asin aapuk lo majja bë marla anek to, ëkë lëga bë Jius gaddë Paul gë dooyü mennam buppü ë mënam ë ëmla menjila menpak jito.

46Rülachin Paul okkë Barnabas bunyi yo boso kaama bë tornam yaada bë agom ëm menbë jito, Ngonu Yürnë gë dooyü agom ëm nonnuëpë mencho jiru sae. Rügë rëllachin nonu ëgum torük sima, okkë nonuk aü gë turyar deeko bëda ëm mëësima, ëmbë rünamë ngonu nonnuëm topak rë okkë Ope këbë lo indak na.

47 Yo lëga Rutum bük ngonnuëm kanam nammëchin sëmbë mentu:

“Ngo nonnuëm Jius ma Ope gaddëk lou gobë atu nammë, nokë lokë Yürnë tani mooko buppü sigim tushü baalë jirë.”

48Yadü lo Jius ope ma gaddë sigim tapa badü bulu majja bë mëëkento okkë Rutum gë agom dooyü ëm angu rudo ëmla tolükto; okkë yëm bulu turyar nam lëga bë Rutum darbe dü ëgë bulu alë jaabë mëëtin sito.

49Rutum gë agom ë mooko dëgo narulo duchik toku.

50Rülachin Jius nyi gaddë taon okë Jius nyi ma Ope nyitë mëtë ru ë Yürnë ne kumnë gaddë nyiroh sidobë mennür to. Bulu Paul okkë Barnabas ne morik chikek rëpto, okkë mooko okëchin insor dooku bë mento.

51 Ëmbë rürëku ogo Paul okkë Barnabas bunyi taon okë alë lokë pëmür pëkik dagnë ëmchin pekkak sitola Ikonium bë innyo toku.

52Ogo Antiok lokë Yürnë ne mëëtin sinë gaddë Dëën Doü lokë büüchür leela mëëken ë rüto.

Agër Rünam 14

Ikonium Lo

1Paul okkë Barnabas binyi Pisidia gë Antiok lo inbi sinam chëbë Ikonium lochin rüdobë intokuda; Paul okkë Barnabas Jius gaddëk kumko namë lo

© 2008 by The Bible Society of India.

aado la dooyü menji kudanammë ogo Jius okkë Jius ma ope nyi ëkë yaaka go Jisu ne mëëtin sitokuda.

2Rülachin mëëdek maanë Jius gadë ope këbë lokë mëëtin sinnëmla, mëëtin simanë gaddëm anekla mennürto.

3Paul okkë Barnabas ogo yaaka alo go duulük bisi doola Rutum gë dooyü ëm yo boso kano kaama bë menjito, bulu bullëm Rutum arüsinyonë rürüsinyoëm rümo lanam lëga ëm okkë bük aya ëm yaanyo bë ayanam lëga buppü ëm bullëm menjito.

4Taon okë nyi gaddë türnyi gobë rüpen sito, atür gonnë Jius gadë gëbë okkë atür gonnë Paul okkë Barnabas binyi gëbë rüpen sito.

5Ëmbë rünamë Jius ma ope ëla Jius gaddë okkë buluk rutum gaddë binyi ëm ülü ë gëkërla morik doobë ëmla duudum doola parbëk to.

6Ëgum yadü lo Paul okkë Barnabas binyi tapa sibadü baayür baachür mooko gadë gë taon Listra okkë Laikonia gë taon gadë lo keklük nyooto.

7Bulu ogo taon ogochin Yürnë gë takennë dooyü ëm menjito.

Laistra Okkë Darbe Lo

8Laistra lo nyi aken go lëku nago duuto; bü ao odak lokkë lëku leela yaddü lochin inma bë duuto.

9Paul gë dooyü menkolo büchin duudola tagap liichi to. Paul nyi okë Jisu ne mëëtin sinamë pogë deedobë kaato. Ëkë lëga bë Paul bü ëm denda bë kaagap liichi to.

10Okkë gomtë rubë gogla mento, “Nokë alë ëgë denda koochi bë dagrëp tok!” Nyi ëgë ogo lëken gobë joprëp daadola ingo sirëp daato

11Yadü go Paul yo rükadü ëgum nyitü ë kaarë nammë, Laikonia agom lokë rumla gogrëpto, “Yürnë gaddë tani bë rüla ngonuk penko si aadu ku!”

12Ëmbë rünamë bulu Barnabas ne Jeus Grik nyi gadëk ui rutum okkë Paul ne Hermes ui rutum gë lampoh ëmla amin jito, lëga ë Paul bü ogo agom ëm mento.

13Taon lokë doonë ui Jeus ne nyi gaddëk kumko namë lokë nyibuh ë, hëbo gola okkë apu ana ëkë bëala kumko namë gë rabtëm lo aato. Bü okkë këba nyi buppü ë Paul okkë Barnabas binyi ëpë yuudum lükji lapë ëmla rüto.

14Paul okkë Barnabas binyi yaddülo buluk ëmbë rütë nam ëm tapa badü binyi binyikë ejjëm putak sidola këba atür buppü gë penkolo jukga doola gogla mento,

15 “Nyi tani gaddë nonu yo bë sëmbë rüdunaala? ngonu nonu garünë, nyi ë mum! Ngonu sogo rëdu taayo mooko ëm, tani mooko ëm, ishi sinnëm, okkë okë jenë gonë buppü ëm pülen në okë takennë dooyü baab ëm nonnuëm

© 2008 by The Bible Society of India.

menjila nonuk arë kaamanë agër lokkë mëëdek laku turnë Yürnë ne paado
bë ëmla mum.

16Inro në gadë lo Yürnë nyi gaddëm aü gë alë yaachum bë mëëlük molëpë
ëm kumsi moto.

17Rülachin Yürnë bü alë bë rüjinam lokë aü ëm kaatom bë silen to, bü talë
tolokë nyido ëm hodüh lo homo jila okkë ali ano amo ëm nendülo nenmo
jidu; bü nonnuëm donam ëm jila aapuk asin ëm mëëken moen la rëmodu.”

18Sëmbë menla binyi nyi gaddëm dadëbë hëbbom yuudum lükji tako lokkëm
bullëm mentum to.

19Ëmbë rüdak ogo Pisidia mooko gë Antiok taon lokkë okkë Ikonium taon
lokë Jius nyi ëkë alum go aalük to; bulu nyi gaddëm buluk bë mëëya doobë
mennür lükto, ogo nyi atür buppü ë Paul ne ülüë naakër gëlla, sie kuba ëmla
mëëlela taon agum lo ralenla ato.

20Rülachin yadü lo Antiok taon okë Kristan gaddë bü ëm daggo kubadü, bü
aba bë gërëp toku okkë taon bë aakur toku. Ëmbë rünamë alo gonë ogo
Paul okkë Barnabas Darbe bë innyo toku.

Sairia Gë Antiok Lo Aakur Kunam

21Paul okkë Barnabas gë Darbe lo Jisu gë taken në dooyü ëm menjinammë,
yaaka në nyi ëkë Jisu ne mëëtin simoto. Ëmbë rünamë bulu Laistra bë,
Ikonium bë, okkë Pisidia gë Antiok bë inlen tokuda.

22Bulu buluk dooyü mennam ëm tala mëëtin sinë gaddëm mëëtin sinam ëm
dinchi okkë tornam yaada bëka ëmla mennür okkë mensürto. “Yürnë gë
rëgëkoëm aade rëm Jisu ne mëëtin sinë buppü ë hüdolo okkë rëlë
dekolochin endür encho nëgünëm enrurë, ëmla bulu dooyü mennyür to.”

23Paul okkë Barnabas binyi Mondoli buppü lo buluk lëga bë abünë nyi aken
go darlen to, okkë doma tüma bë duudola Yürnë gëlo kumgëlla, buluk mëëtin
sinam gë Rutum gë agër ëm gërdo bë tolük to.

24Pisidia mooko naru ëm inpekla inngam torela, bulu Pamphilia lo aalük to.

25Ëmbë rünamë Paul okkë Barnabas binyi Parga lokë nyi gaddëm Yürnë gë
dooyü ëm menji torela Attala lo aalük tokuda,

26Bulu Attala lokkë ulu gë Antiok lo dukur aato kuda, ëgë bullëm Mondoli nyi
gadë gë Yürnë gë aya aralokë buluk rüchi tonam agër ëm gërdobë tolük koë.

27Yadü lo bulu Antiok lo inchi kubadü Mondoli nyi buppü ëm gogkum sitoku
okkë buluklo Yürnë rëmin gëdola yo go rübadü ëgum bullëm menji toku okkë
bü yo ëmbë Jius nyi ma ope gadë gë Yürnë ne mëëtin sideko bëda ëm
chükkok jibadü ëgum buppü ëm bullëm menjitoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

28Sokë kookü bë bulu ogo yaaka në alo age gobë Jisu ne mëëtin sinë gaddëm duubam sila duulük toku.

Agër Rünam 15

Jerusalem Lo Këba Duudum Sinam

1 Judia lokë nyi ëkë anyi go Antiok aalük to okkë bulu Yürnë ne mëëtin sinë ajen gaddëm sëmbë menrëpto, “Nonu Moses gë Ayon mentom nam rüpe bë aü ëm adin morü sinam rüpe ëm rüma boolo tushü baalënam paala maarë ëmto.”

2Sokë baab lo Paul okkë Barnabas binyi ëm majja bë tornam bë agto okkë menko rüpek sito, ëmbë rünamë bulu sëmbë parju sitoku, Paul la Barnabas okkë Antiok lokë duunë nyi lokë anyi go Jerusalem inkendo okkë alokë kanamnam gaddëmla këba rutum gaddëm sokë baab ëm taka siken do ëmto.

3Ëkë lëga bë Mondoli lokë nyi gaddë bullëm Phoenisia okkë Samaria bëda gë inpekla inmoto, okkë bulu taon gaddëm inpek duula Jius ma ope gadë gë Yürnë gëlo mëëdek siku nam ëm menji into, Yürnë ne mëëtin sinë ajen gaddë meniin nam agom sim tapatola majja bë mëëkento.

4Okkë bulu yadü lo Jerusalem chaalük badü Mondoli nyi gaddë bullëm paknam nyibo rubë torük sito, okkë ogo kanamnam gaddë okkë këba rutum gadë buluklo Yürnë yo go rübadü menji sito.

5Rülachin Pharisi atür lokë Yürnë ne mëëtin sinë atu gonnë dagrëp daadola mento, “Bullëm Jius ato abo gë rülen gënam adin morüh ëmchin rümo kendo okkë Moses gë Ayon ëmchin rümo kendo.”

6Ëmbë rünamë kanamnam gaddëla Mondoli rutum gaddë menko menpek sinam agom sokë baab ëm taka sidobë indum sito.

7 Yaaka go agom ëm jabka sirobë Pitor dagrëp doola mento, Ngok anü abü gadë, nonu chendu lëkkë ogoi nonuk penkolokë ngom Yürnë bük takennë agom ëm ope këbë lochin menji doobë ëmla darlentu, ëmbë rünamë bulu Yürnë gë dooyü ëm tapato okkë mëëtin sidu.

8 Okkë Yürnë, nyi buppü gë asin aapuk ëm chenla, ngonnuëm rünam chë garü bë dada, Jius ma ope gaddëmchin Dëën Doü gë jinyom jila bük ayaëm bullëmchin kaatom tu.

9Ngonukla okkë buluk penkolo yo adëk sinam kaama ëmla Yürnë bü kaatom tu; buluchin Yürnë ne mëëtin sinam lëga bë bü buluk asin aapuk ëm pëdër soko tu.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Ëgë boolo ijja, yo ëm bë rüla nonu ngonuk ato abo gadë kë okkë ngonuk aü gëchin gëla maanam ëggëm mëëtin sinë gadë lo piklükla Yürnë ne rüka doka rubë rütë duuna?

11Ëgë mo! Rutum Jisu ne mëëtin sikolokë bük ayaë ngonnuëm tushü baalë tu, bullëmchin Yürnë ëmbë dada tushü baalë tu.

12Jius nyi ma ope atürlo Barnabas okkë Paul binyik lokë Yürnë gë arüsinyonë rürüsinyo rüsinam ëm bunyik hüji rë ogo bulu këba buppü ë atcho bë jurup bë tala duuto.

13Binyi yadü lo menpin badü, Jemschin dagrëpla mentom mingëto, Achë abür gadë, ngok agom simchin tagap toka!

14Yürnë Jius nyi ma atür lokë dargë rëlla bük nyi bë rüngam doobë aya choonam ëm Simon menchi mennyap jito.

15Yürnë gë nyijük gaddëk agom lochin sigim buupü bë tolük tu. Dëën boilo sëmbë mentu,

16Rutum bü mento, sokë kookü bë ngo aakur rëku, okkë Dabid gë namë yaknëm ngo moten jirë. Sigi bëkrom dooku dabëchin, ngo moten jidi rëku.

17Ëmbë rünamë nyi këbë buppü ë, okkë Jius nyi ma ope buppü lokë ngok ngoükbë rüdobë gognam buppü gaddë Rutum ne maarëku.

18 Nyi ëm hürum hürum ëm chendo bë rünë, Rutum bü sim mendu.

19Jems menbëla mento, Ngok mëënamë sigi, Yürnë gëlo mëëdekla aakunë Jius nyi ma ope gaddëm mentum rümamla rübu kenma do.

20 Ëgum pënam ëden, ngonu bullëm nyimaa lo donam jinam yëra ëm doma doobë, nyimë nyilo bë rümur sima doobë, nyumsür nam achi amen okkë iyi ëm doma doobë, rüto nyotoka ëmla ekji boolo alë yaarë ëmla mëëdo ëmto.

21Yo lëga Moses gë Ayon ëm duunu alo lo kumko namë buppü lo pori bë jidu okkë taon buppü lo bük agom ëm menjidu.

Jius Nyi Ma Mëëtin Sinë Gaddëm Sithi Ekla Jinam

22Ëmbë rünamë kanamnam gaddëla Mondoli rutum gaddë okkë Mondoli nyi buppü ë duudum sito, okkë bulu buluk ajen lokë darlen gëlla Paul okkë Barnabas gë inkolo Antiok bë inmin gëmo doobë parbëk to. Ëmbë rünamë mëëtin sinë buppü gë pakkër nam nyidum anyi go Barnabas ëmnam Judas nela okkë Silas ne darlento.

23Bulu chompük gë agom gadëm sithi bë ekgëla bullëm jilükto: Nonuk ajen mëëtin sinë, kanamanam okkë Mondoli rutum ngonu Jius ma ope Yürnë ne mëëtin sinë ajen gadëk Sairia okkë Silisia mooko gë Antiok lokë duunë nonuk buppü lo kumrük silükdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Ngonuk atür lokë nenkunë atu gonnë ngonnuëm sëmbë rüto mentoka ëmla menko maabë, nonnuëm asin aapuk ëm mëëken maado bë, bulu menku rükë gëdoyu ëmla ngonu tapadu.

25Ëkë lëga bë ngonu duudum sidola nonuk ogo indenë lampoh lokë darlen gëlla inmo doobë ëmla parbëk to. Bulu ngonuk alë yaaru bë mëënam Barnabas okkë Paul gë inkolo inrë.

26Bulu aü gë tursë lëga bë mëëma bë Rutum Jisu Kristo gë agër lëga bë mëëgë sinnëkë.

27Ëmbë rünamë ngonuk eknam ëm aü ë menji sidobë Judas okkë Silas ne inmo dakna.

28Nonuk rübë sisëru gadë sokë dalë bë këbë aba yo ya gola gëla maasë Dëën Doü ëla ngonu nonnuëm tolükma.

29Nyimaa lo yuudum lüknam dokor doyoka, Iyi doyoka, nyumsürnam Achi amen adin doyoka, okkë nyimë nyilo bë gümur sümur lokkë odoo laka. Nonu ngonuk mennam chë bë rëbolo, nonuk rëtu duubë ëchin rëken rë. Alë bë duulaka.

30Kanamnam gaddëm inlen mola Antiok lo aalük moto, ogo bulu Mondoli nyi gaddëm atür ëm gogdum gëlla bullëm sithi ëm laalen jito.

31Nyi gaddë yadë lo sithi ëm pori kaabadü, tomsürla sithi eknam ëm kaala bulu majja bë mëëken ë rüto.

32Judas okkë Sailas binyi aü ë nyijük bë rünamë, mëëtin sinë ajen gaddëm puktë sintë doobë menyürla okkë mensürla, aho rübë yaaka go mentom to.

33Ogo loonyi loum ogo bullëm duumin gërobë, mëëtin sinë ajen gaddë alë bëkuka ëmla kumlük gëlla bullëm inmo nalo inkur moto ku.

34Rülachin Sailas ogo duulük lapë ëmla mëëpëk to.

35Paul okkë Barnabas binyichin poolo apü pünyi gobë Antiok lo rëlük to. Okkë ajen këbbëmchin rëgë doola, Rutum gë baab ë dooyü agom ëm menyür rüyürla rüto.

Paul Okkë Barnabas Binyik Adëk Sikunam

36Poolo apü pünyi gobë Paul okkë Barnabas binyi rëbam sirobë Paul bü Barnabas ne mento, “Ngonuk Rutum gë dooyü ëm mentom nam anü abü gaddëk Jisu ne mëëtin sinamë, addü kambë ru duudü kaju taon buppü ëm kaago kaataju.”

37Barnabas Jon Mark ne buluk inkolo ingë lüto,

© 2008 by The Bible Society of India.

38 Rülachin Paul bü ëm laala ingë nammë jupmarë ëmla mëëto, yo lëga bü buluk Yürnë gë agër lëga bë inko buppü lo inpü rëpü mingë maato, rünamë bü bullëm Pamphilia lo ëpak tola namë bë inkur nyootoku.

39 Eë lëga bë bunyik anyi gë penkolo gomtor jaa bë agmin sitoku, ëmbë rülleela bunyi ogo adëk sitoku, okkë Barnabas Jon Mark ne ingë la Saiprus bë ulu gë dunyoto.

40 Rünamë Paul Sailas ne darlük sito, okkë mëëtin sinë ajen gaddë bullëm Yürnë gëlo, Yürnë gë aya rügur ë duulük laka ëmla tolük kollela inlen toku.

41 Paul bü Sailas ne ingëla Sairia okkë Silisia, Mondoli lokë nyi gaddëm puktë sintë laka ëmla gomdü nyükdü dooyü menla inpek to.

Agër Rünam 16

Timoti Gë Paul Okkë Sailas Ne Inmin Gënam

1 Paul Darbe bë inla okkë Listra lo aalük to. Jisu ne mëëtin sinë go Timoti ëmnam nyi go ogo duuto, bük Jius ope lokë Jisu ne mëëtin sinë goe, rülachin bük abboë Grik nyi goe.

2 Listra okkë Ikonium lokë nyi buppü ë Timoti ne alënë nyi ë ëmla menji ngamto.

3 Paul bük inkolo ingë lapë mëëlela okë mooko okë duunë Jius rüpe bë adin morü ëm rüjito. Bük ëmbë rünam gë lëga ë okë duunë nyi buppü ë Timoti gë abboë Grik ë ëmla chento.

4 Bulu taon gonë lokkë taon gonëbë inla, Jerusalem lo kanamnam gadë gëla Mondoli rutum gadë gë agom parju la, Mondoli lokë nyi buppü ë rübë gëdobë ëmnam agom gaddëm menji go to.

5 Ëmbë rünamë Mondoli gaddëm puktë sintë bë mëëtin ëm mëëmola okkë loodak ëm nyi ë yaaka yaya moto.

Paul Gë Troas Lo Kaaruh kaanam

6 Paul la bük ajen gaddë Phrijia okkë Galatia mooko gë inpek la into, lëga bullëm Dëën Doü ë Asia mookolo Yürnë gë dooyü agom menma doobë mentum to.

7 Bulu yadü lo Maisia arüh baayür lo inchi badü, bulu Bithania mooko bë inlëpë ëmla rüto, rülachin Jisu gë Doü ë bullëm indo bë tolük maato.

8 Ëmbë rünamë bulu Maisia bë tugdabë iida iirato okkë Troas lobë inlükto.

9 Ogo ayoh ogo Paul kaaruh go kaanamë Mesidonia lokë nyi go bü ëm daggudola bodobë kaasito, “Mesidonia bë aatoka okkë ngonnuëm rügur lake!” ëmdo bë tato.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Paul sim kaaruh sim kaarë nammë ngonu Mesidonia mooko bë indo bë
lëëmoto, yo lëga Mesidonia lo takennë dooyü menji doobë gogdu nyi ëmla
chenpëk sito.

Philippi Lokë Duunë Laidia Gë Mëëdek Nam

11Ngonu Troas lokkë Jahaj gë inlen to okkë Samothrase ne inpek doola alo
gonë ogo Neapolis lo inlük to.

12Ngonu Neapolis lokkë alë gë Philippi taon lo inlükto, sigi Mesidonia mooko
lokë dootuh dookë bë doonë District ë, okkë Rom nyi gaddë gë duugë nam
taon ë. Ngonu ogo taon ogo yaaka alo gobë duuto.

13Duunu alo lo ngonu Jius gaddëk kumko namë go doodunana ëmla
mëëlela, taon lokë shibu rui bë inlento. Ngonu ogo duulükto okkë ogo indum
sila duunë nëli nëngo gaddëm dooyü ëm menjito.

14Atür okë tagap në aken gonnë nëgü amür bë rünnëm yëra ëm pukbë në
Thiatira lokë Laidia mü, sigi nëli sigi Yürnë ne kumbë sito, okkë ëmbë
rünamë nëli okë muupuk asin gë rabdëm Rutum chükkokla Paul gë dooyü
mennam agom ëm tagap moto.

15Mü okkë mük namë rumtum buppü ëm Baptis laamoto. Ëmbë rünamë mü
ngonnuëm mük namë bë bola mento, “Nonu ngom jijja rubë Rutum ne
mëëtin doobë enpek doboolo, nonu ngok namë alo duutoka.” Okkë mü
ngonnuëm duulük rutoka ëmla boto.

Paul Okkë Sailas Ne Philippi Gë Patëk lo Lüknam

16Ngonu kumko namë golo indak alo golo, ngonu kookü lëga ëm mencho
lado bë dërëk maanë ui doü ë aanam nyijür paknë go inrük sito. Mü nyiikë
rëlë sa kookü lëga ëm mencho jikolokë mük rutum ëpë ain murko majja bë
paajito.

17Sigi nyijür sigi Paul okkë ngonuk inkolo, rumla jërla inmin gëdola mento,
“Si nyi gadë si kai yaaru në Yürnë gë agër rünnë! bulu nonnuëm yo ëmbë
tushü baalë kendodü ëgum dooyünë!”

18Yaaka alo gobë alo dükübë rumla jërmin gëto, Paul talü kaapak kuma leela
tapkur dookula nyijür okë dërëk maanë doüëm mento, Ngo Jisu Kristo gë
aminlokë sokë nyijür sokkë no nenpak tokuka ëmla kanamdu! Ëmbë mendo
pak ogoi nyijür okë dërëk maanë ui ë nennyo toku.

19Yadü lo paknë okë namë lërü gaddë mük murko pütu paatuë ngekaku ëmla
chenku badü, bulu Paul okkë Sailas ne gürgap leela nyi buppü gë rëpom
bojar ëm ragola rapek leela rutum gaddëpë ralük jito.

20Nyi gaddë bullëm Rom nyigom gaddëk duukolo rallela mento, “Sigi nyi
gadë sigi Jius nyi ëkë, okkë bulu ngonuk taon ëm yachu piira nenmo gëdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Bulu ngonuk rüpe dope Ayon gë nyiroh bë nyi ëm mennür rür gëdu; ngonu Rom lokë nyi ë okë lëga bë buluk dooyü menjinam ëm torük sila agër bë rügë lama.”

22Ogo nyitü buppü ë bullëm tolükla nyiroh bë agmin gëto; Ogo nyigom ëgë Paul gëla Sailas gë laklük ejë gaddëm pudupla pikbin gëlla sikrik toka ëmla tolük to.

23Bullëm siddür ro bë patëk lo ralükla ato, okkë patëk daggënëm achibë ekkapla atoka ëmla mengapto.

24Ëmbë mengap namëm paarë nammë patëk rutum ëgë bullëm ara uurü yatchum në patëk aru lo ralük gëlla hairunë süpo poonyi gë penkolo bunyi ëm leegap lükla ato.

25Ayoh yora lëppa rëku ogo Paul okkë Sailas Yürnë ne kumla okkë niitom gogla duuto, patëk okë duujen gaddë bullëm tala duuto.

26Ogo lomdo bë kairunë moodüh moobüh go hëkto, ëgë patëk namë gë lërü lobë hëkto. Ëmbë rüdu ogo lëken gobë patëk namë rabgoë chükkok to, okkë patëk tumnam ëm leenë naanë leekü gaddë lëken gobë osuk sitoku.

27Patëk rutum ëgë uurëp toku, okkë patëk namë okë rabgo buppü ë chükkok doobë kaaleela bü patëk tumnam nyi buppü ë keknyo ekunanyi ëmla mëëtoku; Ëkë lëga bë bük roksëm seklen daala aü ëm mokë sitë to.

28Rülachin Paul bük agom adduë dutër lokë gogla mento, “Noü ëm yo motë siyoka! Ngonu buppü ë sigi duuna kë!”

29Patëk nyigom ëgë mëruh go kollela, ara bë jukga to, okkë Paul okkë Sailas binyik alëlo paden ë rütola durgato.

30Nyigom ëgë binyi ëm agum bë nengë leela takato, “Saar gadë, Ngo tushü baalë paanam lëga bë, yo chëë go rüssadü?”

31Bulu menrük to, “Rutum Jisu gëlo mëëtin sitoka, ogo nokë tushü baalë nammëm noü okkë noükë namë rumtum buppü ë paarë.”

32Ëmbë rürë ogo bulu bü ëm okkë bük namë rumtum këbë buppü ëm Rutum gë dooyü agom ëm menjito.

33Ogo ayoh ogoi patëk rutum ëgë bullëm namë lo aagëla buluk uunë gaddëm kakputo; okkë bü la bük namë rumtum buppü ë Baptis ëm lëken gobë laadato.

34Bü Paul nela Sailas ne bük namë lo aagë leela doonam ëkë ajji go domoto, bü Yürnë ne mëëtin siku nam lëga bë, bü okkë bük namë rumtum ë mëëken ë rütoku.

35Aroh gonë ogo Rom lokë rutum gaddë: Nyi gaddëm nenmo gekuka ëmnam menbëk nam agom go bëla polis nyigom ëm aamo to.

© 2008 by The Bible Society of India.

36Ëkë lëga bë patëk rutum ëgë Paul ne mento, “Nyigom gaddë nom okkë Sailas ne tolen tokuka ëmla menbëk nam agom ëm jilüktu. Ëmbë rünamë nonyi, jurup bë nenbi silakuka.”

37Rülachin Paul polis nyigom ëgum mento, “Ngonnuëm Rom nyi bë rümo paala, yo yachu piira guunyü kaama motula, këba buppü gë kaapom lo sikrik to okkë bulu patëk sigi ralükla atu, okkë bullëi ijja ngonnuëm kasi kapekla tolen tadu kui! Ëmbë yaddü lochin rüma rë. Ëmbë rünamë Rom rutum nyigom gaddë aü ë sogo aado la ngonnuëm tolen moto kuka! ëmla Paul menpak sirato.”

38Polis nyigom ë Rom lokë nyigom rutum gaddëm agom gaddëm menjitoku; yadü lo bulu Paul okkë Sailas ne Rom nyi nguru ëkë ëmla tapa badü, bulu majja bë boso toku.

39Ëmbë rüku nammë Rom rutum gaddë Paul okkë Sailas binyikëlo aado kula maap kotoku. Okë kookü bë bulu binyi ëm patëk lokkëm nengë leekula taon agum bë insor tokuka ëmla roguto.

40Patëk lokkë nendo kula Paul okkë Sailas binyi Laidia gë namë lo aalük toku. Ogo Jisu ne mëëtin sinë ajen gaddëm kaarük sitoku okkë bullëm menyür rüyür mensür agom ëkë mentola bulu okë kookü bë inlen nyootoku.

Agër Rünam 17

Thessalonika Lo

1Bulu Amphipolis okkë Apollonia ne inpekla into, okkë Jius gaddëk kumko namë go dooko Thessalonika lo aalük to.

2Paul bük rüpe rüchü lokë, Jius gaddëk kumko namë lo aalük to. Ogo bü hopta aum gobë duunu doola Yürnë gë boi gë agom lokë nyi gaddëm menka sito,

3Paul bullëm Yürnë gë Dëën boi lokë agom ëm laalen gëlla menjür jito okkë kaatomla mento, Kristo endür enchoh ëm enrurë, okkë sitorelachin turkur rëku. Okkë Paul menbë jito “Ngok nonnuëm mentom gëdo nam Jisu sigi,” “Kristo.”

4Ogo Jius nyi ëkë atu go Paul okkë Sailas gë mentom nam agom gaddë jijja ë ëmla mëëlük mingëto; Ëmbë dada Yürnë ne kumsinë Grik nyi ëkëla okkë taon okë mëtë nyamtë ëkë jijja ëm mëëtin mingëto.

5Rülachin Paul okkë Sailas binyikë dooyü ëm tala yaaka në nyi ë mëëtin mingë nam lëga bë, Jius nyi gaddë anekla marla nyirë soki bë agër kaama bë pamla rënë atür go makum gëlla marnë atür gobë moto. Bulu taon lokë nyi buppü ëm rumür goggürla marmo to, okkë Paul nela Sailas ne nyitü ëpë kaatom doobë ralen jilëpë ëmla, Jason gë nammëm pëëyakla aato.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Rülachin bulu yadü lo bunyi ëm mapa maaba dü, bulu Jason ne okkë Jisu ne mëëtin sinë ajen ëkë gürgap la ralen leela taon rutum gaddëm rumkërla menjito, “Sigi nyi gadë si na buppü nyi ëm menbu rübu në! Bulu ijja ngonuk taon sigi aalük du,

7Okkë Jason bullëm bük namë lo kasila achüto. Bulu tëbo roja gë Ayon ëm rüëg gëdu, okkë bulu mendu Jisu ëmnam go roja aken goda kaado ëmdu.”

8Bulu Sokë agom gadë sokë këba luupom në gaddëmla taon rutum gaddëm dukin dumin simoto.

9Ëmbë rülachin taon rutum gaddë Jason okkë mëëtin sinë ajen gaddëmla nyi gaddëm rübu dota jo ajë bë murko ëkë kogë rëlla lülen sila, okkë bullëm nenmo toku.

Berea Taon Lo

10Kannë naa rëku ogo Paul okkë Sailas ne kanë bë, Thessalonika okë Kristan atür ë Berea lo aalük moto. Yadü lo ogo aalük badü, buluk rüpe rüchü lokë Jius gaddëk kumko namë lo aalük to.

11Berea taon lokë nyi gaddë Thessalonika lokë nyi gaddëm pënamë lolek aapuk gëla talü kaalü yaato. Paul yo dooyü go menba dü bulu majja bë talübë tato, okkë Paul yo go dooyü menba dü jijja ëru boolo ëmla bulu alo dükü bë Yürnë gë boi ëm porila kaadito.

12Yaaka në nyi ë mëëtin sito, okkë yaaka në Grik mëtë nyamtë nyi buppü gë yuupa tapa nam ëkë okkë nyitë nyigom kainëkë alëja ëmla mëëtin sitoku.

13Rülachin yadü lo Thessalonika lokë Jius nyi gaddë Paul Berea lo Yürnë gë dooyü agom ëm mendu kudayu ëmla tapabadü bulu ogo aado kudala nyi gaddë bullëm buppü ëm aglü marcha daado bë mennür tokuda.

14Ogo Paul ne Kristan ajen gaddë Ishi Shinë rui bë büba bë inlen modato; Rülachin Sailas okkë Timoti binyi anyi ë Berea lo duulük to.

15Paul ne inlük në nyi ajen gaddë Athen taon lobë inmin gëto. Ëmbë rülachin bulu Paul gë Sailas okkë Timoti ne büba bë inchi mingë laka ëmnam menlük ëm gëlleela Berea bë inkur toku.

Athen Lo

16Paul gë Athen lo Sailas okkë Timoti binyi ëm torala duudak lo, taon okë yaaka yaaka go nyi nyimaa doonam ëm kaatola majja bë asin aapuklo mëëdük mouë rüto.

17Ëmbë rünamë Paul bü kumko namë lo aado la Jius okkë Jius ma Ope lachin Yürnë ne kumnë gaddëm agmin sito, okkë alo dükü bë Bajar lokë nyi inpek tanë buppü ëmchin mentomla duuto.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Epikurian okkë Toik saar ëkëchin bü ëm agka sito. “Aü ëm chennë paanë bë mensi në nyi sigi yo ëkë dü mengë doonamë?” ëmla atu gonë nyi ë mento. Atu gonë nyi ë mentokuda, “Bü nyibo mooko këbë lokë Yürnë gë baab ëm mentom doonë garüdo.” Buluk sëmbë mennam lëga ë Paul bü bullëm Jisu gë turkur kunam baab ëm menjito.

19Ëmbë rünamë bulu Paul ne laalela, Areopagus këbalo aagë to, okkë mento, “Nokë allü bë dooyü mentom goonam baab ë sim ngonnuëchin chenlüdo.

20Nokë dooyü mennam atu gonnë ngonuk yaddü lochin takamaanam ëkë, okkë ngonu okë gadë okë lëga ëm yo ëdü chenchi lüdo.”

21(Lëga ë Athen taon okë ato lërü gaddë okkë nyibo bë rëlük në nyi gaddë buluk moomaëm ali agom ëm hüji minsila okkë nyiikë lokë talüla rüto.)

22Areopagus këba gë këba atür penkolo Paul dagrëp doola mento, “Athen taon sokë nyi gadë! Ngok nonnuëm kaanamë nonu nëgü nëm Yürnë garü bë majja bë kumdu.

23Yo lëga ngo nonuk taon ëm ingo doola kumko gaddëm kaanamë, ngo nonuk kumko namë lo sëmbë ekla apa bëchin kaapa toba, ‘Chenmanam Yürnë gëlo,’ ëmla ekla apabë. Ëmbë rünamë ngok ijja gë nonnuëm mentom gëdu nammë, nonuk chenmaru do lachin kumnam okë baab ëm maabë.

24Yürnë, bü tani mooko okkë okë yoyo buppü ëm pünnë, bü taayo mooko gëchin okkë tani mooko gëchin Rutum ë, okkë nyi alak lokë Yürnë ne kumko bë ëmla monamlo duuma.

25 Ëgë maalachin nyi tani gë agër rügë rëlla jinam ëm jaa ëmla yo gochin mëëma, yo lëga bü aü ë nyi tani buppü gë turnam okkë haknam okkë nyi buppü gë jaa ëmla mëënam atësirë ëm jiyanë.

26Bü tani abo gë aken lokë opar buppü ëm yürlen në, okkë tani mooko buppü sogo jechik gochik la bullëm rëdobë pülen në. Bü bü ë tani ëm yadü chë go hüken doodü okkë yo chëënë mooko lo rëken doodü ëgum parrüla parbëk jinnë.

27Bük sëmbë monam sokë lëga bullë bü ëm mado kubë, okkë bü ëm buluklo nëchi laka ëmla mëërëm mapa doobë. Jijja bë agom gonë bërrëm Yürnë ngonuk nyimü lokkë odoo ma;

28Mennë gonnë sëmbë mennam garü bë,

‘Ngonuk sëmbë jesik gosik nammë innu inbüla turla rënam sigi bük lo.’ Sigi nonuk boi eknë gë mennam chë ë,

‘Ngonuchin bük omë oroh ë.’

© 2008 by The Bible Society of India.

29Ngonu Yürnë gë omë oroh bë rürëkuëm, ngonu Yürnë gë güdu süar ëm nyi tani gë moki rükok lakko lokë monam ain, silbor. Ülü nyimaa garü bë mëënë kenku maado.

30Yadü lo nyi ë Yürnë bü ëm chenma baedü okkëm mëëbë kumarë, rülachin ijja bü nyi buppü ë rümur la rëko buppü lokkë mëëdek lakuka ëmdu.

31Yo lëga bük aken nyi darnam lokë, tani mooko buppü ëm jijja lokë maka dooku bë ëmla bomo logo go loorüh la atu. Yürnë gë darnam nyi ëm siko lokkë turkur moku nammë alëja bë rürurë ëmla kaatom du!”

32Yadü lo Paul gë siko lokkë turkur kunam baab ëm bulu tabadü, atu gonë nyi ë bü ëm nyürka sirato, rülachin atu gonnë mentokuda, “Nom ngonu sokë baab ëm mendo kudabë talüdu ëmto.”

33Okkë ëmbë rüdolo Paul këba lokkë innyo toku.

34Ogo nyi atu go Paul yo go menba dü mëëlük mingëla rëmin gënë bë rüto, buluk atür lokë Areopagus lokë nyi aken gonnë Dionnius; Damaris ëmnam mëtë aken go okkë këbë këbë nyi ëkëchin mëëtin mingë to.

Agër Rünam 18

Korintia Lo

1Sokë kookü bë Athen ne ëpak tola Paul Korintia lo aalük to.

2Tëbo roja Klaudius gë Jius nyi gaddë Rom lokkë inlen lakuka ëmla kanam kolokë, Itali mooko lokkë bük nyimë Priskilla ne aagëla aalük pik kunë Akuila bunyi ëm ogo kaarük sito, bü Pontus lokë ao onam goe.

3Okkë Paul bü buluk duukolo agër rübam sila duuto, lëga ë Paul nyi ëpë tombu yo yo moji kolokë donam ëm dobikla rëto, bunyichin tombu mojinë chëëbë rüto.

4Bü duunu alo dükü bë kumko namë lo Jius okkë Grik gaddëm bük agom mennamë jijja ë ëmla mëëluk mingë doobë ëmla tornam rubë menbë sito.

5Mesidonia lokkë Sailas okkë Timoti yadü lo aalük kubadü, Paul bük mooma buppü ëm Jius gaddëm Jisu kë Yürnë gë murlük nammë Kristo ëmla dooyü menbë jikolo rëlük to.

6Yadü lo nyi gaddë bü ëm alë maabë menla okkë menpak sibadü, Paul bük aü ejë lokë pëmür pëkik ëm tükkak sidola bullëm mento, “Nonu Yürnë gëlokë ngenam go kaarëm nonu aü ë guunyüëm gësi tolaka! Ngo guunyü gëmarë. Ngo ijja gëlokë Jius ma Ope gadë gëlo indu ekuna.”

7Ëmbë rünamë Paul Jius ma ope lokë Yürnë ne kumnë Titus Justus ëmnam gë namë lo aalük nyootoku, bük nammë Jius gaddëk kumko namë dookolo dooto.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Jius gaddëk kumko namë lokë rutum bë rëgë në Krispus ëmnam gëla okkë
bük namë rumtum buppü ë Rutum ne mëëtin sito; okkë Korintia lokë nyi
ëchin yaaka go dooyü ëm tagapla, mëëtin sito okkë bulu Baptis laato.

9Okë kookü bë Paul ayoh go kaarüh kaek go kaato, Rutum bü ëm sëmbë
mendobë tasi to, “Boso yooka, rügërëlla no yo dooyü go mendudü ëpak
tamabë menbë toka,

10Yo lëga ngo nom rëmin gëdu. Yëchin nom motë rürë lamarë, lëga ë taon
okë yaaka në nyi gaddë si ngok nyi ë.”

11Ëmbë rüku nammë Paul ogo anyü gola takchë go duulük toku, okkë Yürnë
ne mëëtin sinë nyi gaddëm Yürnë gë agom ëm menyür rüyür toku.

12Gallio ne Rom gobornor bë mola Akaia lo duudo ogo, Jius buppü ë türken
gobë rëdobë, Paul ne seto okkë bü ëm rutum gadë gëlo maka taka doobë
aagë to.

13Okkë bullë mento, “Sigi nyi sigi,” “Nyi buppü ëm Ayon ëm tolük maado bë
Yürnë ne kumto kuka ëmla bokam gëdu!”

14Paul gë menrük sitë bë dagdolo, Gallio bü Jius gadëm menrükla mento,
Jius gadë nonnua, sigi rüru maasë bë rürudu ëgë maalachin kairunë rümur
rümëm goe nago ebolo ngo nonuk agom gadë sim dinchi rubë taji rusë
goenyi.

15Rülachin sigi agom, amin okkë nonuk aü gë Ayon baab ë ëkë tato nammë,
ëgum nonuk ara siilo alë doobë jabjup menjup sitolaka. Ngo sëkë në aba
baab ëlo maka raanë bë rülüma.

16Ëmbë rünamë bullëm këba baako derë okkë agum bë nenmo toku.

17Ëmbë rüro kookü bë Jius gaddëk kumko namë okë rutum bë rëgë në
Sosthenes ne bulu gürgap daapala Derë aagalo siddür daato. Ëmbë rüdak
kom okë lëga bë Gallio yo rümato.

Antiok Lo Inkur Kunam

18 Paul Korintia lo yaaka në alo gobë Jisu ne mëëtin sinë ajen gaddëk
duukolo duuto, okë kookü bë ajen gaddëm innyola Priskilla okkë Akuila binyi
ëm ajen bë ingë gëlla Sairia lo aalük to. Bük inlen damabë, Paul bük Yürnë
gëlo chesinam go kaaleela Kenkeria lo bük dumpo ëm hübin sito.

19Paul gë Priskilla nela Akuila binyi ëm, ëpak ko Ephesus lo bulu aalük to.
Okkë Paul bü Jius gaddëk kumko namë lo aado chë kudala Jius nyi gaddëm
jabmin sitochë kuda.

20Bulu bü ëm yaaka alo gobëda dëmë bë duulük taatoka ëmto, rülachin bü
ëgum bullëm bü tolük maato.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Rügëdola, bü chesila inlendula mento, Yürnë bü ayala aakur dooku bë
mëëlük namgo kaarëm, ngo lëken goda nonuk sogo aakur jirëku. Okkë bü
Ephesus lokkë ulu gë inlen nyootoku.

22Paul bü yadü lo Siseria lo inchi badü bü Jerusalem bë chaala Mondoli ajen
gaddëm mennu rügë menpo rüpa agom ëm mentola, Antiok bë innyoto.

23Paul anni go Antiok lo duulük robë okkë inlen tokuda. Paul okkë inlen doola
Galatia okkë Phrijia mooko baayür buppü ëm ingola Jisu ne mëëtin sila
duunë gaddëm puktë sintë laka ëmla menyür okkë mennür goto.

Apollo Gë Ephesus Lo Okkë Korintia Lo

24Ëmbë rüduëm, Alekjendria lokë Apollo ëmnam Jius nyi go Ephesus lo
aalük to. Bü Yürnë gë boi baab ëm pëbëbë chennë nyi gobë rüto okkë bü
kairunë nyikok bëchin rüto.

25Bü Rutum gë lëga ëm gairu bë dooyü menyür lanë gobë rüto, okkë bü Jon
gë Baptis jinam baab ë nyum ëm chento, rülachin bü hardë jaa bë okkë
dinchi jaa bë Jisu gë baab ë dooyü ëm menjito.

26Bü yo boso kano kaamabë puktë sintë rubë Jius gaddëk kumko namë lo
dooyü ëm menrëpto. Yadü lo Priskilla okkë Akuila binyi bü ëm binyik namë
lo boa paala Yürnë gëlo rësë baab ëm kënnëk rubë menjito.

27Apollo bü Akaia lo inpü rëku ogo, Jisu ne mëëtin sinë gaddë bü ëm menyür
rüyür okkë rëmin gënë gadë lo bü ëm alërubë kaarük doobë sithi lo eklükjito.
Bük Akaia mookolo inchi dakku ogo, Yürnë gë paknyo bë pakko lokë mëëgë
sinë gaddëk lëga bë alërubë rügur në nyi aken gonëbë rütoku.

28Yo lëga bü Jisu ru Kristo ë ëmnam ëm Jius nyi gaddëm Yürnë gë boi lokë
kaatom sila menka siko lokë këba buppü gë rëpomlo menpakla agka sito.

Agër Rünam 19

Paul Ephesus Lo

1Apollo gë Korintia lo duudaklo, Paul mooko buppü gë ara ëm ingo tola
Ephesus lo aalük to. Ogo bü Jisu ne mëëtin sinë nyi ëkë inpa sito,

2Okkë bullëm takato, “Nonu Jisu ne mëëtin sidaklo Dëën Doü paabare?”
Ëgum bulu menrük to, “Ngonu Dëën Doü go kaadu ëmla taka chinma,”

3“Ëgë boolo alëdo, yo garü në Baptis ëm nonu paanamë?” ëmla Paul takato.

“Jon gë Baptis rüpe lokë,” ëmla bulu menrük to.

4 Paul mento, “Jon gë Baptis ë buluk rümur ajë lokkë mëëdek siku në gaddëk
lëga bë; okkë bü Israel nyi gaddëm bük kookü lokë aanë, Jisu ne mëëtin
sitoka ëmla mento.”

© 2008 by The Bible Society of India.

5Yadü lo bulu sim tabadü, bulu Rutum Jisu gë amin ëm mëëgë silaku Baptis kotoku.

6Ogo Paul bullëm alak ë hiipo to, okkë ogo buluklo Dëën Doü ë aalük toku; ogo buluklo angu bë: agom mennamë menlento okkë ëmbë dada Yürnë gë dooyü ëm menlen rëpto.

7Okë nyi ë ürü gola anyi gobë rüto.

8Paul Jius gaddëk kumko namë lo aato, okkë yo mëëgë mogë sima bë rënë nyi gaddëm poolo püum go dooyü to, okkë Yürnë gë rëgëko baab ëm agmin sila menkakla mentom sito.

9Rülachin atu gonë nyi ë yo mëëdek momo maato okkë yo gochin mëëlük maato, okkë Rutum gë bëda baab ëm nyi atü buppü lo alë maanë yëku yëra bë menra sito. Ëmbë rünamë mëëtin sinë gaddë bük inkolo ingë leela bullëm innyoto; okkë Tairannas gë këba baapom kolo alo dükü bë bullëm japkasila duuto.

10Asia mooko lo duunë Jius okkë Grik nyi gaddë buppü lo Rutum gë agom ëm tapa doobë, anyü goi ëmbë rübam sila rëto.

Skeba Gë Oroh Gaddë

11Yürnë bü Paul gëlokë rüka maanam arüsinyo nëm rülen jimoto.

12Paul gë alak tikkak naanë okkë aü lokë ejë gënam ëm nyilen në nyichi gadë lo laajito, okkë buluk amürlokë achi nyilen gënë naanëm okkë alë maanë ui doü ëm buluk lokkë nenmo to.

13Jius nyi inggo në atu gonnë ui laanam nyi lokkë Jisu gë amin lokë ui doü ëm minpak doobë rüka tato. Bulu ui doü gadëm mento, “Ngo Paul gë dooyü menggo nam, Jisu gë amin lokë nennyo laka ëmdu.”

14Jius gadë lokë jügtë Skeba gë oroh kanüë ëmbë dada ui ëm nyi gadë lokkëm kanamla minpakla rüto.

15Rülachin alë maanë ui ë bullëm mento, “Ngo Jisu ne chendu okkë Paul gë baab ëm ngo chendu; rügërëlla nonu yë ëmla nonnuëm mëësidola?”

16Okë kookü bë ui laanam nyi bü bullëm tornam rubë tumga doola morükla minpakto. Bük namë okkë bulu buppü ë keklen nyootoku, lëga bullëm aü ëm unë tarë gëdobë okkë ejë laklük ëm jekngam doobë moji to.

17Ephesus lokë duunë Jius okkë Grik nyi buppü lokë baab ëm tapa ngamto; ogo bullë bosso ë rüngam to, okkë Rutum Jisu gë amin ëm kai yaabë mëëgë siyato.

18Ogo mëëgë sinë ëkë yaaka go aala, këba buppü gë tapom lo, buluk aü gë yo go rümur domur sibadü menken sitoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Nyijük agër ëm rünë nyi ëkë yaaka go buluk nyijük bë rürüsinyo rügë naanë boi ëm taakum paala nyi buppü gë kaapom lo ëmëbë rompak toku. Boi gadë okë arrëm küdum sinamë: jarrü angngo murko arë gobë rüto.

20Sëmbë rükolokë Rutum gë agom ë yaaka ya go gochik to okkë gomtë nyüktë yaya gëto.

Ephesus Lo Siduk Bemme Nam

21Sigi buppü sigi rürobë, Paul bü Mesidonia okkë Akaia lokë indola Jerusalem lo inlëpë ëmla mëëto. Bü mento, “Ngo alo inrobë,” “Ngo Rom nechin kaatëbë inru kendo.”

22Ëmbë rünamë, Moti nela Erastus ne, rügur në anyi ëm, Mesidonia bë inmoto, Bü ogo Asia mookolo duulük chooto.

23Ëmbë rüdo ogo Rutum gë gügo hügo ëm kaatom nam lëga bë Ephesus lo majja bë kai bë agla siduk bemme la rüto.

24Silbor lokë yëpü pünë Demetrius ëmnam nyi bü ui Artemis gë nyimaa agë namë garü nëm morü rümato, okkë bük agër rüranëm korë pachë rüla majja bë pügë paagëto.

25Ëkë lëga bë buluk garü bë agër rünnëm, bü buppü ëm gogdum sito, okkë bullëm mento, “Nyi gaddë a, ngonu sokë agër sokë yaaka go paadu ëgum nonu buppü ë chensidu.

26Nonu Paul ëmnam nyi yo go rüdudü nonu aüë kaasi okkë tasiladu. Bü mendu nyi alak lokë pünam Yürnë gë nyimaa ë Yürnë jaa ëmo, okkë Ephesus sokë nyi ëm nyummo Asia mooko buppü sokë nyi ëm mennür rüürla yaaka në nyi ëm mëlen gëduku.

27Ëmbë rübbolo ngonuk paagë dogë agër nyum ë ngemarë, rünamë Yürnë nyimë Artemis gë nyimaa agë nammë inpakrë, okkë ëmbë Asia buppü ëla tani mooko buppü gë kumsinë, yürnë nyimë ne amin kaamo kumarë!”

28Nyitü ë Demetrius gë agom ëm tarë nammë bulu lëken gobë marlen to, okkë rumdü gogrë rëpto, “Ephesus gë Artemis kairunë!”

29Büba jaa bë taon buppü ë siduk bemme rëpto, nyi gaddë Paul okkë Mesidonia lokë inbam sinam Gaius okkë Aristarkas ne selleela alum gobë rümenko namë lo jukdum sidato

30Paul bü nyitü penkolo aalëpë ëmla mëëto rülachin bü ëm rëmin gënë gaddë aamo maato.

31Mooko okë ato lërübë duunë, Paul gë ajen gaddëchin, bü ëm rümen soomenko namë lo inyoka ëmla mentum to.

© 2008 by The Bible Society of India.

32Ëmbë rüdu ogo, këba buppü ë baajup simabë nyidum ë aba aba bë rumrëp to, këbë këbbëëchin adëk adëk bë rumrëpla rumchër sito, lëga ë nyitü kai yaanë yo lëga bë aadum sibadü ëgum chensi maato.

33Atu gonë nyi gaddë Alekjendar ben sëmbë rümodunë, ëmla mëëdola Jius nyi gaddë bü ëm nyitü aabo lo nülen to. Bü aü ëm mendar silëpë mëëdola bük alak lokë nyi gaddëm atcho bëka ëmla mëryap to.

34Rülachin yaddülo bulu bü Jius nyi gonyi ëmla chensi kubadü, bulu buppü ë haggo anyi gobë agom gomken ëm ugbam sila mento: “Ephesus Gadë Gë Artemis ë Kairunë!”

35Kookü yaaru bë taon seketari ë nyitü ëm jurup moto. Bü mento, “Ephesus lokë nyi gaddëa!” “Ephesus taon ë taayo tolokë olo në kai yaarunë Artemis gë nyimaa agë namë ëm duugënë okkë bük nyimaa ëm kumnam ëm tani mooko buppü ë chenma nëlare?

36Yëchin sim atësirë gadë sim nonnuëm menpak lamarë, ëkë lëga bë nonu jurup tokuka okkë nonu yo gochin alë maabë siduk bemme deeko kaama.

37Si nyi gaddë si nyimaa ëm apala kumko namë ëm choonyok mëchok nam kaama, okkë ngonuk yürnë nyimë ëm alë maabë mentu rüre nam kaama, rülachin nonu nyi gaddëm sigi aagë jitu.

38Ëgë boolo, Demetrius la bük agër rübam sinam gaddë akennëm aglü nam go kaadu boolo, ëgum maka deekoë doosidu okkë ëgum kaadi tadi deenë duusidu. Bulu alo ajë lükmin sinam ëm menji ladu.

39Rülachin okë taayolo nonu menta rüta sago kaadu boolochin, ëgumchin doolu rükmë këba Ayon lo bërok bë menjup sikendo.

40Ëkë lëga bë silo gë rükor sokë garü bë rübolo ngonnuëm siduk bemme okë guunyü ëm gërë. Ëmbë rünamë, ngonu yo lëga kaamabë sëkënë siduk bemme gë ajë guunyü ëm gënyo bë gëtëdu.”

41Bük sëmbë menro bë, bü këba ëm inpen simotoku.

Agër Rünam 20

Masidonia Lola Akaia Lo

1Siduk bemme ë jurupro bëku, mëëtin sinë gaddëm Paul gogkum sitoku, okkë bullëm puktë sintë doobë menyürla dooyü tola alë bëkuka ëmtola innyo toku. Ëmbë rünamë bü inlen dookula Mesidonia lo aalük toku.

2Bü okë mooko gadë ogo ingola inpek doola nyi gaddëm yaaka go dooyü menyür to. Okë kookü yaaru bëku Grik mookolo aalük toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ogo bü poolo püum go duulük to. Bü yadü lo Siria bë inlëpë ëmla lëëmo rëpbadü bü ëm Jius gaddëk pinnam ëm chenpa sito. Ëkë lëga bë bü Mesidonia gë ingola inkur dooku bë mëëtoku.

4Berea lokë, Pirrhus gë oroh Sopatar, Paul bü ëm inmin gëto; Ëmbë dada Thesalonika lokë Aristarkas okë Sekundus, Darbe lokkë Gaius, Asia mooko lokë Timoti okkë Taikikas, Tropimus bulu Paul ne buppü ë inlëmingë to.

5Bulu incho doola Troas lo ngonuk lëga bë torala duuto.

6Ütü lo opop lükmanam donam güdü ëm rürobë Philippi lokkë ulu gë dulen dookula loongo kookü bë Troas lo indum sitoku, ëgë ngonuk alo kanü hopta go duulük kookü ë.

Paul Gë Inpin Bë Troas Lo Innam

7Ngonu lookë naanë honi bar arum bë ajen sinam gë dokor go dodo kubë indum sito. Paul bü alo gonë ogo innyo taku nam lëga bë ayoh yora lëppa lobë agom menbëla, nyi gaddëm dooyü mento.

8Ngonuk duudum siko taayo namë aru lo mëruh angin bë rüto.

9Paul gë agom menbë dak ogo; Eutaikas ëmnam yaame aken go kirki kaachok ko aru lo duuto, Eutaikas bü namë tëmmum naanë lokkë deelë lobë yuptap taplo ma yër lobë yupngak la duuto. Bulu bü ëm sidokubë serëp toku.

10Rülachin Paul bü iidola, yaame ëgum gomrëp to, okkë bü mento, “Boso yooka,” “Bü ijjachin turbë du!”

11Ëmbë rüro bë bü namë taayo bë chaakur toku, okkë Ütü ëm pendup to, okkë doto. Doonyi ë chaalen doobë bullëm jabbam menbam sirobë, Paul bullëm innyo toku.

12Bulu yaame ome ëgum namë lo turdo bë aagë toku, okkë majja bë kai bë mëënu mogë sitoku.

Troas Lokkë Miletus Lo Innam

13Ngonu ulu gë ducho yaato okkë Assos lo dulen to, ogo ngonu Paul ne ululo laalükla ingë doobë ëmla rüto. Bü alë lokë inya rë ëmla menko lokë ogo ngonu bü ëm bük menga lokë rümoto.

14Ngonu yadü lo bü ëm Assos lo inrük siku badü, ngonu bü ëm ululo laalükla Mitilene bë ingë toku.

15Ngonu okë durëp në alo gonëlo Chios lo dulento. Alo gonë kookü bëkuda Samos lo aato, okkë alo gonë ogo kuda Miletus lo inlükto.

16Asia mooko lo yaaka bë mooma ngaalük maado bë mëëlela, Paul bü Ephesus bë denda bë indo bë ëmla mëëto. Yo lëga pakla rëbolo, Pentikost alolo, Jerusalem lo inchi doobë ëmla lomla into.

Sigë Naaku Bë Agom Mennam

© 2008 by The Bible Society of India.

17Paul bü Miletus lokkë, Ephesus lokë Mondoli nyigü solo gaddëm bü ëm kaarük sinë bë gogdo bë nyi ëm inmoto.

18Mondoli lokë nyigü solo gaddë bü ëm kaarük sitë bë aalük badü, bü bullëm mento, Ngok Asia mooko lokkë aado lokkë rüla, yadü në alogo nonuklo rëbam sitobadü nonu ëgum chensidu.

19Jius gaddëk ngom pinko lëgalo nëgünë ennyü enchoh ëm enpekla, nyüksi nyükla ë bikdula Rutum gë agër rüra nëbë agër ëm rüto.

20Ngo nonuk bë alë deenë yoyo buppü ëm nyi buppü gë tapom lo okkë namë namë lo menyür jimabë ngoü kachüla ama ëgum nonu buppü ë chensidu.

21Mëëdek silaku Yürnë gëlo aado kula Rutum Jisu gëlo mëëtin silakuka ëmla ngo Jius nyi gaddëmla Grik gaddëm mentomto.

22Okkë ijja kuda, Dëën Doü gë gomu tayumla, ngo Jerusalem bë indak ena, ngoü ëm yo bë rürë dü ëgum chensima.

23Taon buppü lo patëk duusëm okkë rënyü rëchoh bë rëssë ngok lo kaarë ëmla menno jicho nam ëm ngo nyum chensidu.

24 Rülachin Yürnë gë aya jinyo lëga takennë menlük ëm; ngom Rutum Jisu gë jinam agër ëm ngo rüngam lanë gobolo, ngo ngoük turla hagla rëssam yo arë kaanë gobë mëëkur sima.

25Ngo Yürnë gë rëgëko baab ëm mentomla, nonuk buppü gë penkolo into. Okkë ngo ijja chensi duuku nonu yëchin aken gonnëchin ngom lëken goda kaapa kumarë.

26Ëkë lëga bë silo ngo nonnuëm mentom sidakna; nonuk atür lokë aken gochin ngera rëbbolo, okë guunyü ëm ngo gëmarë.

27Yo lëga ë ngo Yürnë gë mëënam buppü ëm mentë rüram kaamabë menjito.

28Nonu aü aü ë ensi tolaka okkë Dëën Doü gë nonnuëm kaara toka ëmla nonnuëpë jinam nyi gaddëm dinchi bë kaagur tolaka, Yürnë gë aü iyi lokë rëlen kunam Yürnë gë Mondoli lokë solar gaddëm kaara nëbë rülaka, ëgë Yürnë büklokë oroh aken ëm simo jinam lokkë.

29Ngok innyo robë, boso ruunam socha gaddë, nonuk penkolo aarë, okkë aken gochin solar ëm ëpak maarë ëgumchin ngo chendu.

30Sëmbëchin rüdü mendü ë aarë, nonuk ararusi lokë nyi gaddëchin mëëtin sinë gaddëm aü gëbë laalük sidokubë ëmla jijja ëmchin mënam, ë ëmla mëyë ruyë gënnë nenrë.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Ëmbë rünamë ensilaka, okkë mëëgap laka ngok nyüum go nyülükla nonnuëm nyidum ëm dooyü luma moyür nam ëm, okkë loodak yodak bë nyüksi nyükla biknam ëm.

32Okkë ngo ijja nonnuëm Yürnë gë okkë bük aya jinyo dooyü gë goralo tolükdu. Bü bük nyi gaddëm jido bë rülibongo achü nam ëm nonnuëm jila turbu daalë rë.

33Ngo yëkëchin ain murko ëgum maalachin ejë laklük ëm kaaboh ë ëmla mëëmato.

34Nonu aü ë ngok aü gë alak lokë ngoük jaa mëënam ëmla okkë ngoük ajen gadëk mëënam gaddëm kaachi tachi sinam ëm chenngam sidu.

35Ngok agër rünam buppü lokë, sëmbë dinchi bë agër rüsila rükolokë “Laarük sinam ëmpënamë jinamë alë yaado, ëmnam Rutum Jisu gë aü gë menji sinam agom gaddëm mëëpasilaka, ëkë lëga bë ngonu püram nëm rügur kendo ëmnam ëm ngo nonnuëm kaatomto.”

36Paul bük sëmbë menngam robë, bü bullëm buppü ëm lëken gobë lënë kumpër bamdola kumto.

37Bulu bü ëm gombë duula kapla okkë muupuk duula alë bëka ëmla menlük to.

38Bullëm aapuk homo nam aken gonnë bük nyukmoëm lëken goda kaapa kumarë bük ëmnam agom ëgë. Okë kookü bë bulu bü ëm ulu lo kaalük la inlükto.

Agër Rünam 21

Paul Gë Jerusalem Lo Innam

1Ngonu bullëm alë bëka ëmtola inpen sito. Okë kookü bë denda bë ulu gë durapla, Kos lo rablük to; okë alo gonë ogo ngonu Rhodeslo aalük to, okkë Rhodes lokkë Patara lo aalük toku.

2Ogo ngonu ulu go Phoenisia bë intë nago paato; Ëmbë rünamë ogo ngonu aalük doola inda inrato.

3Ngonu Saiprus ne kaaten indola, okkë tuko peelë bë inla Sairia bë into. Tairlo ulu lokë yëku yëra ëm laalen nam lëga bë ngonu rui gë tumpülo iipok to.

4Okkë ogo ngonu mëëtin sinë ajen ëkë inpala, alo kanü gobë duulük to. Mëëtin sinë atür okë Doü gaalü gë agom bë Paul ne Jerusalem inma doobë mentum to.

5Rülachin yadü lo ngonuk bullëm inpen siddü ë rüku badü, okkë ogo ngonu bullëm ngoük bëda gë inpen nyootoku. Ogo bulu buppü ë, nyimü ë nyimë

© 2008 by The Bible Society of India.

nyilo bë okkë aaji oloh lobë, ngonnuëm taon agum lobë inlenla inlük to. Ngonu buppü ë ishi gumbë lo lënëkumpër doola kumbam sito.

6Ngonu nyimü ë alë bëkuka ëmmin sigërëlla, ngonu ululo aalük toku okkë buluchin aü gë namë bë inkur nguru toku.

7Ngonu Tair lokkë Ptolimai lo ului gë rubëla rulento, ogo mëëtin sinë ajen gaddëm mëëken moen agom ëm menbam sila buluk duukolo alo go duulük mingëto.

8 Alo gonë ogo ngonu inlen dookula Kaisaria lo aalük to. Ogo ngonu dooyü menggo jinë Philip gë namë lo aalük to, okkë ogo duulük to. Bü Jerusalem lokë nyi kanü darko lokë aken gonë bë rüto.

9Bük omë ëkë appi go nyilo lo inma danë ëkë Yürnë gë dooyü ëm menggo jinnëkë duuto.

10 Ngonuk yaaka alo duuro bë nyijük Agabus Judia lokkë aalük mingëto.

11Bü ngonükë duukolo aado la, Paul gë paagë ëm laato, okkë ëgë bük alë alak ëm leesi paala mento, “Sigi Dëën Doü gë mennam ë: Sigim paagë sim gënnëm sëmbë dada Jerusalem lo Jius gaddë leerë, okkë bulu bü ëm Jius nyi ma këbë alak lo jilük rë.”

12Yadü lo ngonu ëgum tabadü ngonu okkë këbbë Paul ne Jerusalem inma doobë ëmla keetuto.

13Rülachin bü menrükto, “Yo bë rüla nonu kapla riila rüdola ngok asin aapuk ëm mëëdük mou moduna? Ngo ngom Jerusalem lo leenam ëm nyum maalachin Rutum Jisu gë lëga bë silëpë ëmla mëëpëk siro duuna.”

14Ngonu bü ëm menkam lama toku, ëmbë ngonu topak gëlla sëmbë nyum mentoku, “Rutum gë mëënam bë rülaka ëmlük toku.”

15Ngonu anni go ogo rërobë ngonuk aü gë yëku yëra ëm lëëmo silleela Jerusalem bë innyo toku.

16Kaisaria lokë mëëtin sinë atu gonnëchin ngonnuëm inmin gëto, okkë ngonuk duulük deeko Manasan gë namë lo ngonnuëm inlük gëto, bü Saiprus lokë nyi go, okkë lëkkë lokkëi mëëtin sibënë aken gonnë.

Paul Gë Jems Ne Kaanam

17Ngonu yadü lo Jerusalem aalük badü mëëtin sinë ajen gaddë majja bë mëëken tola hürga bë luurük jarükla torük sito.

18Alo gonë ogo Paul la ngonu buppü ë Jems ne kaatëbë into; okkë Mondoli lokë nyi gütë looso në naruë duuto.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Paul buluk mëëken moen agom ëm bullëm menken sito, okkë buluk agër rükolokë Yürnë Jius nyi ma gadë lo yo go rübadü ëgum buppü ëm bullëm menngam jito.

20Bük menji namëm taro bë bulu buppü ë Yürnë ne koikto. Okë kookü bë Paul ne bulu mento, “Mëëtin sinë ajen Paul sigi yo ëmbë dü no kaato denka, yadü në hajar hajar Jius nyi ë Yürnë ne mëëtin sidukunna, rülachin bulu buppü ë aü gë Ayon ëm dinchi bë maabë rürasidu.

21No Jius ma mooko lokë duunë Jius buppü ëm, Moses gë Ayon ëm mentom nam lokkë angu dooku bë dooyüla, bulu buluk oroh ëm adin morüh rüpe ëm rümo kuma doobë ëgum bëmalachin ngonuk rëruk duuruk Ayon lo rëma dooku bë mendu ëmla buluchin agom ëm tapa sidu.

22Bulu nonuk aalük nammëm taparu tarëku. Ëmbë rünamë, ngonu yo ëm rüssakudü?

23Ngonu nonnuëm yo go rütoka ëmrëdü ëgum rütoka. Sigi nyidum appi go chesi nëkë ngonuk rëko sigi rëmin gëdu.

24 Bullëm inmin gëtoka okkë rëmin gëdola buluk pëdër soko sinë naanë arë kurak ëm dorji raatoka; Ogo bulu buluk dumpo gaddëk adum ëm hüpu kolarë. Sëmbë rünam sokë kaatola bulu nonuk baab ëm mennam ë jijja mae nyi ëmla chensirëku, rügë rëlla no aüë Moses gë Ayon ëm rübëdu ëmla chenrë kunna.

25 Rügërëlla Jius nyi ma mëëtin sinë gaddëm buluk nyimaa lo donam jinam ëm rüdo nyodo bë, iyi ëmla nyumsür nam achi amen adin doma doobë okkë nyamë rëmin sinam ëm ëpak dooku bë ëmla ngonuk mëënamëm ngonu sithi bë ekto.”

26Ëmbë rünamë alo gonë ogo Paul nyi gaddëm inbam sidola, bullëm pëdër soko sikolo lëken gobë rübamto. Okë kookü bë kainë Yürnë ne kumko namë lo inla buluk buppü gë lëga bë pëdër soko roëm yadü në alo godü rüsë nyossë ëgum mentom jigo to.

Paul Ne Yürnë Ne kumko Namë Lo Sekunam

27Alo kanü inngam dasam bë, Asia mooko lokë Jius nyi ëkë Paul ne kainë Yürnë ne kumko namë lo kaapato. Bulu nyitü buppü ëm menrürla mennük gëlla Paul ne gürgap daala semoto.

28Bulu ugla mento, “Israel lokë nyi gadë!” “Rügur lak! Sigi nyi sigi kuna buppü lo indola nyi buppü ëm Israel nyi gadë gë, Moses gë Ayon, okkë Yürnë ne kumko namë sokë nyiroh bë dooyü menggo jinnë. Okkë ijja bü Jius nyi ma ëkë dërëk në Yürnë ne kumko namë ëm aru apu doobë aagëla dërëk maamodu.”

© 2008 by The Bible Society of India.

29 (Bulu mento sokë lëga si Ephesus taon lokë Tropimus la Paul bunyi lëkkë
lokkë rëbam sidobë kaato, okkë bulu mëëto Paul bü bü ëm Yürnë ne kumko
namë sigi aagë duunanyi ëmla mëëto.)

30 Taon okë nyi buppü ë akin ama bë rülenka, okkë nyi buppü ë jukdum sidola
Paul ne gürgap daato, okkë Yürnë ne kumko namë kainë okë agum bë ralen
to. Ëmbë mogë doola lëken gobë Yürnë ne kumko namë kainë ërap ëm
chüktum toku.

31 Buluk Paul ne mokë kapak lapë ëmla rüdu ogo, Jerusalem taon lokë nyi
buppü ë yachu piira bë siduk bemme rümin sidu ëmla Rom sipai rutum gëlo
menlük ë pütoku.

32 Agom ëm tapa rënamë lëken gobë bü bük nyigom ëkëla sipai ëkë ingëla
nyitü lo jukga to. Yadü lo bü ëm okkë sipai gadëm nyi gaddë kaapa badü
buluk Paul ne dëmnam ëm dëmpin to.

33 Ogo sipai nyigomë Paul ne inga daadola, bü ëm leeto, okkë leekü soonyi
gonnë leetoka ëmla menlükto. Ëmbë motola bü takato, “Si nyi si yë la, okkë
yo gola bük rügge nammë?”

34 Ogo këba okë nyi aken gonnë aba bë, atu gonnë angu bë rumrëp to. Ëmbë
rumkin sirëp rogo sipai rutum ë yo ëmchin yo ëmbë rübadü lërü tagap lükla
maato; Ëmbë rünamë bü Paul ne sipai gaddëk duupomlo ingë doobë menlük
to.

35 Paul ne ëbalo inchi gërë nammë, nyitüë majja bë kai bë marko lo sipai
gaddë bü ëm jootoku.

36 Bulu nyitü buppü ë bü ëm luumin gëto okkë rumlë mingëla mento, “Bü ëm
pakë kapak toka.”

Paul Gë Bü Ëm Mendar Sitë Nam

37 Sipai gadë gë Paul ne buluk duupomlo aagë jaa tadak lo, bü sipai rutum
ëm mento, “Ngo nom agom anni go menla rëdü?” ëmla taka sito. Sipai rutum
ë takato, “No Grik agom bë mendo naare?”

38 “Ëmbë rürrëm no Ijip nyi ëkë hajar appi go nyilüh sodo bë rügëla mooruk
moosen mookolo rërom gëpik nëmoi?”

39 Ëgum Paul menrükla menjito, “Ngo Silisia lokë duunë majja bë tapa
kaapanam taon Tarsas lo aajur ogar lüknam, Jius nyi go. Ayala, ngom nyi
gaddëpë agom go menji molaka.”

40 Ogo sipai rutumë bü ëm agom mendobë tolükto, ogo Paul ëba taayolo
dagdola atcho bë: jurup toka ëmla alak ë nyi gaddëm mëryapto. Yadü lo bulu
atcho bë jurup kubadü, Paul Hibru agom bë bullëm menjito.

Agër Rünam 22

© 2008 by The Bible Society of India.

1Ngok abo abü gadë okkë ngok ajen hütom gadë, ngok nonuklo mendar sinam sim tajilaka!

2Yadü lo bulu bü ëm Hibru gomuk lokë mendobë tabadü, bulu jurup yayato; okkë Paul menbë into:

3 “Ngo Kilikia mooko lokë Tarsas doolu lo aajur ogar nam, Jius nyi aken go, rülachin Gamaliel gë goralo mentom kola Jerusalem sogo chicha socha nam go. Ngo ngonuk ato abo gë Ayon ëmchin dinchi jaa bë tomsür nammëm paato, okkë silo gë nonuk Yürnë ne mëëtin sinam garü bë ngochin ijja mëëtin sinë aken gonë bë rüdu kunna.

4Ngo sokë bëda sokë inmin gënnëm sido lobë motu rürela moto. Ngo bullëm nyilo dak nyimë dak sela patëk lo ralükto.

5 Jügtë gaddë okkë baanë gaddë ngok jijja ëm menjirë. Ngo buluk Jius achë abür gadë lo sithi eknam ëm bëëlela Damaskas bë into, ëmbë ngok innam ë nyi gaddëm leelela Jerusalem bë aakur gëdokubë okkë morik chikek doobë ëmla into.”

Paul Bük Mëëdek Nam Baab ëm Menjinam
(Ag 9.1-19; 26.12-18)

6Alo loopo bë Damaskas lo ngok aalük tadobë inngo sidolo, talë tolokë majja bë lou nago ngom uupo to.

7Ngo kode lo gegpë gëto okkë agom go ngoklo mendo bë tato, Saul, Saul! No yo bë ngom morik chikek duuna?

8Ogo ngo takato, “Rutum, no yë la?” Bü ngom menrükto, “Ngo no yëm morik chikek duudü, Najarath lokë Jisu na.”

9Ngok inkolokë inmin gënë gaddë louëm kaapato rülachin ngom agom menrük sinë gë agom ëm tapa maato.

10Ogo ngo Rutum, ngo yo rüssadü? ëmla takato, okkë Rutum ngom mento, Gërëp tokuka, okkë Damaskas bë inneka, okkë alo no yo rüken doodü Yürnë gë nokë lëga bë mëëchonam buppü ëm menjirë.

11Majja në lou ë uuponam lëga lo ngok anyik ë nyükchë toku, okkë ëmbë rürë ogo ngok ajen gaddë ngom alak lokë selleela Damaskas aagë toku.

12Alo Ananias ëmnam nyi go duuto, okkë bü ngonuk Ayon niitom ëm mëëgapla Yürnë ne jijjarubë kumnë go okkë Damaskas lokë duunë Jius nyi buppü gë alërunë ëmnam nyi go.

13Bü ngoklo aato, okkë ngom nëchilo dagdola mento, “Büro Saul, kaatokuka!” Ëmbë rüdopak ogo ngok anyik ë kaapa toku okkë bü ëm ngo kaatoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Okë kookü bë bü mento, Ngonuk Ato abo gë Yürnë bü nom bük mëëga mogaëm chenlak ëmla nom dartu, okkë Dëën nyi bü ëm kaarük sidobë ëmla okkë bük aü gë agom mennam ëm tagë dagebë ëmla.

15Lëga ë no yo go kaabadü okkë tabadü nyi lo bük lëga ëm menji sidobë ëmla.

16Ëmbë ramë ijja, yo bë torakü duuna? gërëp toka okkë rümur ajë ëm kakpu doobë bük amin ëm minla Baptis laasi geeka.

Paul Ne Jius Nyi Ma Lo Dooyü Doobë Gognam

17Ngok Jerusalem lo inkur dakkula kainë Yürnë ne kumko namë aralo kumla doodolo ngo kaaruh kaanyo go kaato,

18Ogo Rutum bü ngom menla dagdobë ngo kaasito, Bübabë Jerusalem ne inlen nyootoka, yo lëga sokë nyi gaddë ngok lëga bë nokë dooyü menjinam ëm torük simarë ëmla mento.

19Ngo menrükto, “Rutum,” bulu allü bë chendu ngok Jius gaddëk kumko namë lo inla nom mëëtin sinë gaddëm sela dëmla, monam ëm.

20 Okkë nokë lëga bë hilü biklük jila menjinë Stephen ne pakë dak ëm, ngo ogo ngok mëënam ëm tolükla, bü ëm pakë në gadë lokë ejë laklük ëm kaara jila dakto.

21Okë kookü bë Rutum bü ngom mento, “Innek”, “Yo lëga ngo nom odoo bë Jius nyi ma gadëkë mookolo inmo rë”

Paul Bü Roman Nyi Ë

22Nyi buppü ë Paul gë agom mennam buppü ëm menpin doobë atcho bë tala duuto; rülachin bulu buluk agom adduë dutër lokë rumrëp to, “Bü ëm mooko sokkë ngepak mogeka! bü ëm pakë geka! bük turla rëgë kaama!”

23Bulu chilli kokki ëmla rumdula, aü aü gë ejë laklük ëm lëdu lëbok la moto, okkë pëmür ëm talë bë taadula mola rüdu ëm,

24Rom sipai nyigom ëgë sipai gaddëm Paul ne buluk duukolo aagë dooku bë menlük to, okkë Jius gaddë bü ëm agla yo ëmbë sëmbë rumdü gogrë duunadü ëgum malen nam lëga bë bü ëm sikrik toka ëmla menlük to.

25Rülachin buluk dëmdo bë ëmla bü ëm leedak ogo, Paul bü okë dagnë sipai nyigom ëm mento, “Yachu piira ëm maka maabë Roman nyi ëm nonuk dëmnam ë Ayon lokë rüssë rure?”

26Yadü lo Paul gë agom ëm kanamnam nyigom ëgë tabadü, bü sipai nyigom rutum kanamnë ëgum takato, “Asi nyi asi Rom nyi ëyuda, no yo ëmbë rüji moji taduna?”

© 2008 by The Bible Society of India.

27Ëmbë rünamë sipai nyigom rutum ëgë Paul gëlo ingala bü ëm takato, “Ngom menji lake, no alëja bë Rom lokë nyi gorure?” “Ë, ngo Rom lokë nyi goru,” ëmla Paulmenrük to.

28Kanam në sipai nyigom rutum ëgë mento, “Ngo yaaka në ain murko ëm yaklük la Rom lokë nyi gobë rüto,” Rülachin Paul menrükto, “Ngo aajur ogar lokkë Rom nyi gobë olento.”

29Paul bü ëm hüka nyompak lapë ëmla rünë nyi gaddë büba jaa bë topaktola lëken gobë bük lokkë hëkkur gëtoku; okkë sipai nyigom rutum kanamnë ëgëchin yadü lo Paul Rom lokë nyi gokunyi ëmla chenku badü, Paul bü ëm leekü lokë bük leenam ëm bossoë rütoku.

Paul Baanë Këba Lo

30Sipai nyigom rutum ë Jius gaddë Paul ne yo yo golodü laatu nammë okë jijja ëm malen lüto; Ëkë lëga bë alo gonë ogo Paul ne leenë naanëm laapak dooku bë menlük toku okkë jüktë gaddëmla baanë buppü ëm gogdum sito. Okë kookü bë bü Paul ne aagëla, bü ëm bullëm dagken simoto.

Agër Rünam 23

1Paul baanë këba ëm denda bë kaasidula mento, “Ngok achë abü gadë! Silo lobë ngo, ngok hünam buppü lo Yürnë gë baab ëm mëënam ë asin aapuklo dërëk kambë duuna.”

2Jügtë Ananias Paul gë nëchilokë dagnüknë gaddëm Paul bük nappa ëm chiikum toka ëmla menlükto.

3 Ogo Paul bü bü ëm mento, “Chükchë lokë tano hürnam nom Yürnë alë jaabë kikkum rë! No ngom Ayon lokë maka doobë ëmla mum ogo duuduko, ëmbë rülachin no bullëm ngom kikkum doobë menlüknë no aü ë Ayon ëm bëksidunë!”

4Paul bü ëm dagnük në nyi gaddë mento, “No Yürnë gë jügtëm mennyüdu!”

5 Paul bü ëgum menrük to, “ngok achë abü gadë ngo bü ëm jügtë ëmla chenmato. Yo lëga Yürnë gë boilo sëmbë mentu, ‘Nonuk nyi gadë gë rutumëm alë maabë menmabëka ëmtu.’”

6 Okë kookü bë yadü lo Paul bü, atu gonë nyi gaddë Sadusi ëkë okkë atu gonnë Pharisi ëkë ëmla chenbadü, bü këbalo goglento, “Ngok achë abü gaddëa! Ngochin Pharisi aken goe, ngok anë abbo ëchin Pharisi ë. Ngok sinnëmchin Yürnë turkur jimo rëku ëmnam ëm mëëtin siko lëgalo ngo makako si dagduna!”

7Paul bü sëmbë menji rënamë, Pharisi gadë gëla Sadusi gadëk aralo agko agpek sila romin sirëp to, ëmbë rünamë këba ë türnyi gobë rüla inchik innik sitoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

8(Lëga ë Sadusi gaddë mento nyi ë sikolokkë turkur kuma, okkë Yürnë gë taayo lampoh gochin okkë yaloh gochin kaama, rülachin Pharisi gaddë baum buppü sim mëëtin sito.)

9Këba lokë rumnam ë dutë yaya to, okkë Pharisi atür lokë Ayon Saar ëkë dagrëpdola tornam rubë rürala mento, “Ngonu sokë nyi sokë rümur menmur yo kaapama! Yaloh ë maarëm Yürnë gë lampoh ë bü ëm menrutu!”

10Buluk roomin agmin sinamë majja ë kai rëku ogo Sipai nyigom rutum ë Paul ne sechër sila pudup gedela ëmla bosoto. Ëmbë rünamë bü bük sipai gaddëm Paul ne nyitü lokkëm laasek taakuka ëmla kanam lükto, okkë sipai gaddëk duupomlo inggë geeka ëmla menlükto.

11Ayoh gonë ogo Rutum bü Paul gë baayür lo dagdola mento, “No puktë bëka! No Jerusalem sogo noü ë ngok lëga bë menken sika, okkë Rom alochin ëmbë chë dada menbë tolaka.”

Paul Ne Pinnam

12Aroh gonë ogo Jius nyi ëkë indum sidola pinla këba go baarup sito. Ogo Paul ne bulu pakë ma yëërlo yëchin doma tüma doobë ëmla dinchi bë dinsito.

13Sëmbë pinpom në nyidum champi ngeknë gobë rüto.

14Ëmbë bulu pinkë rotola jügtë rutum gëlola këba abünë gadë lo inla mento, “Paul ne ngonu pakë ma yëër lobë yëchin donam doma tüma doobë dinsi toba ëmjito.

15Ëmbë rünamë ijja, no okkë baanë Paul ne jijja ëm tapü kaapü saë doodo në garü bë mengërëlla, Rom sipai nyigom rutum ëm Paul ne nokë sogo aagë doobë menlük toka. Rülachin bü ëm sogo aachi damabë ngonu pakë doobë.”

16Rülachin Paul gë anyë gë oroh ë buluk pinnam agom ëm tapato, ëmbë rünamë bü sipai duupomlo aala Paul bë menjito.

17Ogo Paul sipai nyigom aken go goggëla mento, “Sigim yaame nyi sim nyigom rutum gëlo aagë geeka, büklo nyigom rutum bë dinchi në agom menji sago kaadu ëmto.”

18Ogo nyigom ëgë bü ëm ingëla, sipai nyigom rutum gëlo aado la mento, “Patëk gë duunë Paul ngom goggëla sim yaame nyi sim nokëlo aagë jilaka ëmto, lëga ë si yaame si nopë dinchi në agom go menji sisë go kaadu ëmdu.”

19Sipai nyigom rutumë bü ëm alak lokë sebë to, okkë bü ë ingë leela takato, “Nokë yo gola ngopë menjisaë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

20Yaame ë mento, “Paul ne leega ëm bërok bë tabëk bë tadonë garü bë allone no Paul ne baanë këbalo aagë doobë, Jius gaddë korë ëmla parrup rupkë sika.

21Rülachin no bullëm taji yooka, lëga champi ngeknë nyi go kasila duudola bü ëm torë. Bulu Paul bü ëm pakë ma yëër lo yëchin yo gochin doma tüma doobë ëmla dinpom sika. Bulu ëgum ijja rütë du, okkë nokë lokë tobëk nennam ëm toradu.”

22Sipai rutum nyigom ëgë mento, “No sim agom sim ngoklo menjiba ëmla yëmchin chenmo yooka.” Okkë yaame nyi ëgum bü atcho bë nenmo toku.

Gobornor Phelik Gëlo Paul Ne Jilüknam

23Sipai nyigom rutum ë bük nyigom anyi go goggëla mento, “Chamrü anyi sipai go Kaisaria bë indo bë lëëmo motoka, Soküh lokë innë rüdum ë acham kanü 70 go, okkë nëbu bëënë bë sipai lokë chamrü anyi go, okkë ëgë sio gë baji kona 9 otë yuprë bë inlen doobë lëëmo toka.

24Paul ne ingë deenë soküh lokëchin ruuji toka, okkë bü ëm gobornor Phelik gëlo alërubë inchi gëji toka.”

25Okë kookü bë kanam në bü sithi go sëmbë ekto:

26Klaudius Laisias ngo, Tëbo rutum gobornor Phelik gëlo pakla, salam.

27Jius nyi gaddë sim nyi sim seto okkë bü ëm pakë tato. Ngo bü ëm Rom lokë nyi gonyi ëmla chennam lëga bë, ngo ngoük Sipai gaddëm ingëla rürala laatu paanamë.

28Ngo bulu yo bë bü ëm agdu naadü ëgum chennam lëga bë, ngo buluk baanë këba duupom lochin aagë kaato.

29Buluk bü ëm aggë naanë ngok paanamë buluk Ayon baab ë lëgalo; rülachin bü ëm pakë doobë ba patëk lo lükdobë ngo yo lëga malükma.

30Okkë yadü lo Jius gaddë bü ëm pindu ëmla menji badü, ngo bü ëm nokëlo jilük doobë mëëpëkto. Okkë bü ëm agnë gaddëmchin okkë bü ëm guunyü lükla agsë go kaarëmchin nokë takolo agmin sitoka ëmla ngo jilük duuna.

31Sipai gaddë bullëm kanam lüknam ëm rüpëk nento. Bulu ayoh bë Paul ne intak gëla Antipatris lobë inlen gëto.

32Alo gonë ogo alë lokë innë sipai gaddë buluk duuko bë inkur toku, okkë soküh ingëla innëm Paul ne inlük doobë ëpakto.

33Soküh lokë innë sipai gaddë Kaisaria lo inlük ro ogo, sithi ëm bulu Gobornor ne laaji to, okkë Paul ne bük lo jilük to.

34Gobornor bü sithi ëm küka gëlla Paul ne yo doolu lokkë ëmla hükato, yadü lo bü bü ëm Kilikia lokkë ëmnam ëm chenlük kubadü,

© 2008 by The Bible Society of India.

35Bü mento, “Nom guunyü lükla agnë gaddë sogo aalük rëm ngonu nokë
lëga ëm tarë.” Okë kookü bë Paul ne Herod roja gë namë lo santri gaddëk
penkolo aado bë menlük to.

Agër Rünam 24

Paul Ne Jius Gadë Gë Ajë Lükkër Nam

1Loongo kookü bë jügtë Ananias bü këba abü nëkëla okkë ukil këba menbëk
gënë Tartulias ne aagëla Kaisaria lo aalük to. Bulu Phelik ne kaarük sito
okkë Paul ne aggü lëga ëm mentomto.

2Paul ne guunyü lükla agom mensë go kaado boolo mentoka ëmla Tertulus
ne gogrobë chompük gë agom gaddëm mento: Ajü rubë paksë nokëlo! Nokë
chennam paanam lokë ngonnuëm rutumla rëgë kolokë ngonu yaaka në
anyü alo ëm jurup bë rëken bë rëto, okkë ngonuk mooko gë alënam lëga
ëmchin yaaka go rüdekchimo ëm rüjito.

3Ngonu sim rëgo buppü lo okkë hünam buppü lo tolükdu, okë lëga bë ngonu
uurü rubë nokëlo mëëkendu.

4Ngo nokë mooma ëm yaaka jaa go laaji lüma, ëmbë rülachin, ngo yo go
ngonuk buppü gë lëga bë adë bë menji tadudü, no aya sila dinchi bë tajilaka.

5Ngonu sim nyi sim majja bë boso kanobë yachu piira rügë nago bë gagtu,
bü tani mooko gë Jius nyi buppü gë jetër gotër lo rübu dota ëm rürëp gëdu,
okkë Najarath lokë nyi gaddëm atür ape lërü ëm bü rügëdu.

6Okkë bü kainë Yürnë ne kumko namë ëmchin alum aye doobë rügë to, ëkë
lëga bë ngonu bü ëm senamë. Ngonu bü ëm ngonuk Ayon rüpe gë maka
tato,

7Rülachin sipai nyigom rutum Laisias aado la ngonuk lokkëm bü ëm laako
bë laarek to.

8Ëmbë rüla Laisias Paul ne agnë gadë gë guunyü ëm nokëlo menmin sitoka
ëmla parlük tu. No sim nyi sim taka boolo, ngonuk bü ëm guunyü lükla
agnam buppü ëm noü aü ë büklokë chenrë.

9Ogo Paul ne guunyü lükla agnamë jijja ë ëmla Jius gaddë tolük mingëto.

Phelik Gë Takolo Paul Gë Mendar Sinam

10Ëmbë rünamë Paul ne gobornor menka toka ëmla ogyap lükto, ogo Paul
menrük to, No sokë mooko gë nyi gadësim madër nëbë yaaka dütak gobë
rüla duuka ëgum ngo chendu, ëkë lëga bë ngo nokë tako sogo ngo ngoüëm
mendar sissëm mëëkendu.

11Ngok Jerusalem lo kumsi taabë chaanamë loorü gola loonyi gobë nyum
rüka, ëgum no noü aü ë mëëchen silarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ngom agnë gaddëchin kumko namë lo ngom yëmchin agka sinam paama, ëgë maalachin Jius gaddëk kumko namë lo, këba ëm ëgë maalachin yo taon lolachin nyi ëm mennürla menbu nam paama.

13Okkë buluk ngom agkër gënë naanë lëga lërü ëm nom kaatom lama.

14Ngo nokëlo sim tolük mingë du, buluk menpe okë ngo ngoük Ato abo gë Yürnëm kumdu ëmnamë mënamë. Rülachin ngochin Moses gë Ayon okkë nyijük gaddëk eknam boi buppü ëm mëëtin sidu.

15Nyi dërëk nëchin dërëk maanëchin, sinë nyi buppü ëm, Yürnë kooküëm turkur morëku ëmla, buluk mëëtin sinam chëëbë ngochin mëëtin ngiidu.

16Ëmbë rüla Yürnë gë okkë tani gë lëga ëm ngok mëëpe mope mëëyaar nammë bërok bë mëësiduna.

17Yaaka në dütak go Jerusalem lokkë adoo bë rënyo torela, jinyo bë jikum nam murko gaddëm ngoük nyi gaddëk lëga bë laatë bë okkë yuudum lüktë bë Jerusalem chaatoku.

18 Ngok kumko namë lo pëdër soko dërsinam agër ëm rüngam robë bulu ngom kumko namë lo kaapato. Okkë ngok rëkolo nyitü gochin rëmin gëmato okkë yo rübu dota sinam gochin kaamato.

19Rügërëlla Asia mooko lokë Jius nyi ëkë ajji go ogo rëto; bulu ngom yoyo anek namgo kaarëm, bullë nokë takoso aado laden ngom guunyü lükla agnam lërü ëm mentom jiken do.

20Ëgë malachin, baanë këba gë penkolo dagdola ngom yo rünyü rümur go rüdobë paabadü sim nyi gadësim menmo toka.

21 Yadü lo buluk penkolo dagba dü, ngo agom gomken go gomtë bë goglento: “Silo gë ngok nokë penko sokë maka kogë duunam si, sinë nyi ë turkur kunam ëm ngok mëëtin siko lëgalo.”

22Okë kookü bë Phelik bü, hükasa baab ëm allü bë chenleela, taka sa agom ëm achoto. Bü mento, “Yadü lo sipai nyigom rutum Laisias bü aarëkudü, ogo ngo nonuk guunyü ajë baab ë sim menjup jirë.”

23Bü raki në nyigom ëgum Paul ne sontri daggë doobë menlükto, rülachin bü ëm ajji go soro bë bük mëëchëm bë rëmen lado bë okkë bük ajen gaddë bük mëëchëm mochëm ëm laaji ladobë atoka ëmla tolükla ato.

Paul Gë Phelik Gëla Drusila Gë Penkolo Agom Mennam

24Loongo lookë kookü bë Phelik bük Jius nyimë, Drusila ne aagëla aato. Okkë bü Paul ne gogaa gëlla Paul bük Jisu Kristo gëlo mëëtin sinam agom ëm tagap to.

25Rülachin Paul gë loodi bë rënam, chetëm saktëm nam okkë aade kunë mapu madër sa lëga ëm mentomnam ëm, Phelik bü bossoë rütola mento,

© 2008 by The Bible Society of India.

“No ijja gëm inlakuka. Ngo yaddü ëm nom gogdübë rürëkudü ogo ngo gogrëku.”

26Ëmbë rüdakëm Paul bü bü ëm ain murko lokë jido bë ëmla mëëboto; okkë ëmbë rünamë bü Paul ne lëken lëken bë gogla jabrük sito.

27Nyünyi go inrobë, Phelik gë duudin bë Porkias Phestus Gobornor bë duuto. Rülachin Phelik bü Jius gaddë alë bë mëëdo bë ëmla rünyok bë, Paul ne Patëk lo abë tola innyotoku.

Agër Rünam 25

Paul Gë Maka Nam Ëm Tëbo Roja Ne Rogunam

1Phestus bü gobornor agër ëm togë sila loum go mookolo chaalük la duuro bë bü Kaisaria lokkë Jerusalem lo into.

2Ogo jügtë gaddëla Jius rutum gaddë büklo aala buluk Paul ne aggë naanë lëküëm kaatomto.

3Bulu bullëm rügur bë Paul ne büba bë Jerusalem lo laaji laka ëmla Phestus ne koto, yo lëga ë bulu Paul ne pakë doobë ëmla pinla totumla duuto.

4Phestus menrükto, Paul ne Kaisaria patëk lo patëk tumla atu, okkë ngo ngoüëchin alo inkur gortë rëkuna.

5Nonuk këba rutum atu gonnë ngok inkolo Kaisaria inmin gëtoka okkë bü rümur rümëm go rütu boolo, nyi ëm rümëm gë guunyü lërü ëm mentom sitoka.

6Phestus alo piinü ba loorü gobë bullëm duubamto, okkë bü Kaisaria lo iito ku. Alo gonë ogo këba maka gënanë duutëm lo duulükto, okkë Paul ne këba atürlo aagë doobë menlükto.

7Paul bü aalük rënamë, Jerusalem lokë linë Jius nyi gaddë bü ëm daggoto okkë buluk aü gë jijja ëm kaatom lamanam ëkë, yaaka go rümur rünam ëkë guunyü lükla nyiroh bë kaatomto.

8Ogo Paul aü ëm mendar bë mengë sila mento, “Ngo Jius gaddëk Ayon ëmchin okkë kumko namë gë Ayon lachin ëgë malachin Roman tëbo roja nekom rübu rüta nam kaama.”

9Ogo Phestus bü Jius gaddë alë bë mëëdo bë ëmla mëëdola, Paul ne mento, “No Jerusalem lo indokula alo ngok takolo sim rümur ë ëmla agom menkër nam gadësim maka kokulapë ëmla mëëdore?”

10Paul mento, “Ngo ijja tëbo roja gë kaabo raabo ëm aü ë këba makako si dagdu, ngom yo ya lo maka yaado bë. No aü ë allü bë chendu, ngo Jius gaddëm yo gochin rümur la rübunam kaama.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ngo tëbo rutum ne rogu du, ngo Ayon ëm rümur la okkë ngok sigë sago
bë rürrëmchin, ngo okkë keknyo gëdeko kaama. Rülachin ngom anekla
guunyü lüknam gaddë jijja maarëm ngom yëchin buluk alaklo lükla maarë.”

12Ëmbë rünamë Phestus, bü ëm menyür kaayürnë gaddëm parka sidobë,
menrükto, “No Tëbo Roja gëlo ëmla roguka, ëmbë rünamë no tëbo roja gëlo
inlaka.”

Agrippa Okkë Barnis Gëlo Paul

13Loonyi loum go duuro kookü bë Roja Agrippa la Bernis binyi Phestus ne
kaarük sila bodobë ëmla Kaisaria lo aato.

14Buluk yaaka alo go duulük robë, Phestus Paul ne guunyü lüknam baab ëm
roja bë menjito. “Phelik gë Patëk lo duumo tola innyo nam nyi go sigi duudu;

15Okkë ngo yadü lo Jerusalem chaabadü, jügtë gaddëla Jius këba rutum
gaddë bü ëm agnë naanë lëga ëm bëala, bü ëm makala menpak doobë
mento.

16Rülachin ngo bullëm mento, nyi aken gonnëm bü ëm agnë nyi gaddëm
kaarük sila, okkë bü ëm guunyü mengë lüknam ëm mendar simo maabë jilük
mëm nammë Rom gë hünamlo rüpe Ayon ma ëmto.

17Ëmbë rünamë, yadü lo bulu sogo ngom aamin gëbadü, ngo yo nërü badü
maabë, alo gonë ogo kaabo raabo ëm makako duutëm lo duudola këba ëm
gogla nyi ëm këbalo goglük doobë menlükto.

18Bü ëm agnë gaddë dagrükto, rülachin bü ëm agnë gaddëk mennam ëm
tanamë ngok maka tonamë alë maanë kainë rümur ajë ya bulu bü ëm mengë
lükma.

19Buluk buppü gë menkërla menka sinamë buluk aü gë rübë dobë sinam
rüpe lëga ëkëla okkë siro në nyi Jisu ëmnam, Paul gë bü turdu ëmbë sinam
mum ëkë agkü minsi nammë.

20Ngo sikë në yëra baab ëm yo ëmbë malen saëdü ëmla mëëpëk lamato.
Ëmbë rünamë ngo Paul ne buluk guunyü lükkër nam gadë sokë baab ëm
Jerusalem chaado kula tadër kaadër siku lapëdü ëmla takato.

21Rülachin yadü lo Paul bü tëbo rutum gëlo menpëk doobë kokadü; ogo ngo
bü ëm tëbo rutum gëlo inmoma tëtëbë Santri daggëla duucho modo bë ëmla
menlük to.”

22Ogo roja Agrippa Phestus ne mento, “Ngo sim nyi sim ngoü aü ë tatür
sikala mëëdu.” Phestus ëgum menrük to, “No allo ne bük agom ëm tarë.”

23Alo gonë ogo Agrippa la Bernis bunyi nyi buppü ë paknam rubë rülenla,
nyi alum duuko aru lo sipai nyitë nyigom ëkëla taon okë rëgë duugë në rutum
nyi ëkë aagë sila aato. Phestus gë menlük kolok Paul ne aralo aagë jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Phestus mento, “Roja Agrippa, okkë ngonnuëm sokë duumin gënë buppü gaddë; Nonu sim nyi sim kaadu, bü turla rëdeko kaama ëmla dutërubë gogla, Jius ope buppü ë Jerusalem lolachin Kaisaria sogo lachin bük lëga ëm ngom mengur lüktu.

25Rülachin ngo kaanamë bü ëm sipak modeko yo alë maanë rümur mapama. Rügë rëlla bü roja rutum gëlo kaarük sidobë kosinam lëgalo, ngo bü ëm jilük doobë parbëk toba.

26Ëmbë rülachin tëbo roja rutum nyigom gëlo bük lëga ëm ëmbëru ëmla eklükla jisë kaama. Ëkë lëga bë ngo bü ëm nonuk buppü gë penko sogo aagë jidu, okkë Roja Agrippa nokëlo adëk rubë aagë jidu, lëga ë, bük ajë ëm bërok bë maka robë, ngo ekgü lëga go paama rëdü ëmla.

27Yo lëga ngok mëënamë patëk duumonam lëpa lükla anam nyi ëm bü ëm anek bë agnë naanë lëga ëm bërok bë kaajin tajin maabë jilük nammë alëma ëmla.”

Agër Rünam 26

Agrippa Gë Takolo Paul Gë Aü Ëm Mendar Sinam

1Agrippa Paul ne mento. “No aü ë, aü gë lëga ëm mensi lado ëmla tojidu.” Ëmbë rünamë Paul bü alak ë mëryap duula aü ë aü gë lëga ëm mendar silento.

2Roja Agrippa, Jius gaddë ngom agnam lëga buppü ëm ngo mendar sidokubë silo nokë gora sogo ngo aü ë dagnam sim ngo alë rubë mëësidu.

3Ngok sëmbë mennam lëga sigi no Jius gadë gë hükor gükor Ayon ëm okkë mentu rübbëm chensidu. Okë lëga bë, ngo ngok agom ëm ayala tërëm bë tagap jilaka ëmla rogudu.

4Ngok ome ajji lokkë ngoük doolu lola Jerusalem lo rëla hücha gücha namëm buppü Jius gadë chendu.

5Bulu ngom lëkkë lokkëi chendu okkë bulu menji lübolochin menji ladu, bulu tolük duubolo, ngonuk aü gë yürnë go mëëtin sinam Ayon lokë menbo lo ngo Pharisi garü bë duuto.

6Okkë ijja ngo ngonuk ato abo gëlo Yürnë gë chesinam ëm mëëtin siko lëgalo ngo silo maka kolo dagduna.

7Ngonuk ürü gola anyi ope nyi gadë gë alo ayoh bë Yürnë ne kumdula Yürnë gëlo chesinam ëm paalëpë ëmla mëënamë sigi maabë. Okkë roja, sigim mëëtin nam sim mëëtin siko lëgalo, ngom Jius gadë gë anekla aggë dookoë.

8Yürnë bü nyi sinnëm turkur modoku ëmnam ëm Jius gadë nonu yo jaa bë mëëtin sila maado koë?

© 2008 by The Bible Society of India.

9Najarath lokë Jisu gë amin baab ëm agnam takam ëm ngo aü ë rülëpë ëmla rükato.

10Okkë ëgë chë ngok Jerusalem lokë rünamë. Jügtë gadë lokë tolük nammëm paaleela Yürnë ne mëëtin sinë nyi ëm ngo yaaka go Patëk lo selükto; okkë yadü lo bulu bullëm pakë badü, ngochin tolük mingë to.

11 Ngo bullëm Yürnë ne mëëtin sinam ëm mëëtin sima doobë ëmla, Jius gadëk kumko namë: gadë lo yaaka go morik to. Ngo buluk taayo lo majja bë marla bullëm morik ru lapë ëmla ngo nyibo doolu gadë lochin inggo to.

Paul Bük Mëëdek Sikunam Ëm Hüjinam

(Ag 9.1-19; 22.6-16)

12Jüktë gadëkë kanamnamëm paaleela ngo puktë leela, sokë agër lëga bë Damaskas lo into.

13Roja, sigi alo loopo bë bëda lo inngo sido ogoe, ngo okkë ngom inmin gënë nyi gaddëm Doonyi ëmchin lou ë uukik yaanë go talë tolokë lou go uupoh doobë ngo kaato.

14Ngonu buppü ë kode lo gettap gëto, okkë Hibru agom lokë sëmbë agom mennam go ngo tapato, Saul, Saul! No yo bë ngom morik chikek duuna? Hall soë aü gë ato ëm allë tukur nam garü bë, no noü ëm motë siduna.

15Ogo ngo takato, “Rutum, no yëla?” okkë ogo Rutum mento; Nokë morik chikek nam, Jisu na ngo.

16Rülachin gërëp tok, okkë noükë alë ogo dagsitok. Ngo nom ngok agër rüji nëbë darlëpë ëmla kaatom siduna; Silo no yo go ngok lokë kaapa duudü, okkë lëdu ëm ngo yo go nom kaatom rëdü ëgum no këbë buppü ëm mentom sitolaka.

17Ngo nom yëkë buluklo jilük duudü ëgë Israel nyi gaddëla okkë Israel nyi ma gaddë, okkë ngo nom buluk lokkë tushü baalërë.

18No buluk anyik ëm nyükpo molaka, okkë bullëm kanë lokkëm loulo okkë Ui gë tornam lokkëm ngom Yürnë gëlo laalükla buluk ngom mëëtin sikolokë rümur ajë ëm paknyo bë pakkola, okkë Yürnë gë darnam nyi penkolo rëdeko paamo toka.

Paul Bük Agër Rünamëm Hüjinam

19Roja Agrippa, ëmbë rünamë, ngo taayo tolokë kaatom nam kaalu taor ëm talëk kaalëk maato.

20 Mentu rükëbë Damaskas lo okkë Jerusalem lo, okë Jius nyi gaddëk rëko buppü lola Jius nyi ma rëgo buppü lo, ngo bulu buluk rümur ajë lokkë mëëdek silaku Yürnë gëlo aaru kendoku ëmla dooyü menggo to, okkë buluk mëëdek kunam aba lokë kaatom tokuka ëmto.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Sokë lëgalo ngom kumko namë lo duumo paala Jius nyi gaddë senamë, okkë ngom pakë takoë.

22Rülachin Yürnë silo lobë ngom rügurdu, okkë ëmbë rünamë ngo sigi anni nëlokë kainë lobë lëyü bë menji sidobë ëmla dagduna. Ngo yo go mendudü ëgëchë nyijük okkë Moses gë mennam chëëbë rütë rënna.

23 Ëgë Kristo bü endür encho rurë okkë sitorela turkur jicho nëbë rürë, bü aü nyi Jius gadë lo okkë Jius nyi ma gadë lo tushü baalë gënë naanë gë loü ëm menjirë.

24Sëmë Paul gë bü ëm mendar sinam agom ëm, Phestus bü ëm ugla mentum to, “Paul, no mudu! Nokë chenku nammë nom mumo gëdu!”

25Paul ëgum menrükla mento, nyitë nyigom, ngo muma! Ngok agom mennam gaddë jijja ë okkë mendar ru saë.

26Roja Agrippa ngo nokëlo puktë sintë rubë menladu, lëga ë no buppü sokë baab ëm chendu. Ngo chendu no nyimü ëm kaala chensika, yo lëga ë yo go rükadü yëkchin chenmakolo rüma.

27Roja Agrippa, no kaalu taor në nyijük gaddëm mëëtin doore? Ngo chendu no mëëtin sido ëmla!

28Roja Agrippa Paul ne mento, “Sëmbë mendo rüdo mooma anni sogo no ngom Kristan bë rüdobë mennyok lükto lapë ëmla mëëdo lare?”

29Ëgum Paul menrükto, “Anni sogo bai aho lodo bai,” “Ngok Yürnë gëlokë kumnamë no okkë këba buppü ë silo ngom taduna gaddë, ngom leenam nyum, sim menma bë, ngo yo ëm yëm mëëtin sidudü mëëtin singi toka ëmla!”

30Ogo roja ëla, gobornor ë, Bernis, okkë bullëm duumin gënë këbë buppü ë gërëp toku,

31Okkë bulu gërëp rodo kula aken aken ë menmin sitoku, “Sigim nyi sim simo doobë ëgmalachin patëk lo lükla adobë, bü yo gochin alë maanë jaa rümur rümatu.”

32Okkë Agrippa Phestus ne mento, “Sigi nyi, sigi roja rutum gëlo kosi maanë goebolo bü ëm nennyo bë nenmo kusë goe nyi.”

Agër Rünam 27

Paul Gë Rom Bë Innam

1Yadü lo ngonu Itali indo bë ëmla parbëk sibadü, ogo Paul nela okkë patëk lokë duunë atu gonnëm “Roja rutum gë sipai rutum” Julius gëlo jilükto.

2Ngonu Asia mooko bë intë në ulu golo, Adramittiam lokkë inlen to. Thesalonika lokë Mesidonia nyi Aristarkas büchin, ngonuk inkolo into.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Alo gonë ogo Sidon lo inlük to. Ogo Julius bü Paul ne ayala, bük ajen gaddëm kaarük simoto, okkë Paul bük püüma goochonë yëku yëra mëënam ëm bullëm jimoto.

4Ngonu okkë inbë to, okkë ngonnuëm doorüh ë migrük nam lëga lo doorüh mikchik rui gë indola Saiprus bogpenlo dugëto.

5Ngonu Silisia okkë Pamphilia, ishi shinë ëm durap doola Laisia gë, Maira lo inlento.

6Ogo sipai nyigom ë Alekjenria lokkë Itali lobë, innë ulu go paala ngonnuëm ogo aalük gëla ingë moto.

7Ngonnuëm innyü inchoë mëëga lokë inmo maanam lëga bë alë alë bë inla yaaka në alo gobë rëlük to, okkë rütür bë Knidus taon lo inlük to. Ngonnuëm doorüh ë yo mëëga lokë inmo maato, ëmbë rünamë ngonu ishi bë yorlen në Salmona ëm inpekla Krit bokpen lo doorüh ëm inge bë inlükto.

8Ngonu shibu gubë baayür gë into, okkë majja bë alik aor bë indola ulu ëm rüra deeko pügo golo aalük toku, ëgë Lasea taon lokkë odoo maato.

9Ngonu yaaka gobë alo duulük to, lëga ë inlë deeko ëchin bosonam bë rüto, ëmbë rüdak ogo rümur ajë ëm paknyo bë paknam lëga bë doma tüma bë duudü ëchin innyotoku. Ëmbë rünamë Paul bullëm tomsürla sëmbë mento:

10“Nyi gadë ngok kaanamë ngonuk sokkë ulu lokë inlen nammë majja bë boso yaaru nambë rüde do, ulu lokë yëku yëra ëchin okkë ulu ëchin kublük bëklüknambë rüde do, okkë ngonuk aü ëchin ngetak lükde dooben.”

11Rülachin sipai nyigom ëgë Paul yo ëm menba dü taji maato, okkë ulu ëm pürnë okkë ulu ato okë mennam ëm taji yaato.

12Ulu pügoh ëgë düchü ëm rëlük duubë rümato, ëkë lëga lo ulu okë nyi tütë yaanë pakla rëm, Phoeniks inlük doobë ngonu inbë kendo ëmto. Okkë bulu düchüëm alo duulük doobë ëmto. Ëgë ulu pügoh ëgë Krit gë tuko aagoh bëla tudum aagoh bë gërük nago.

Ishi Shinë Aralo Doorüh Taa Rünam

13Koak peelë bë doorüh ë rënyak në migrëp to, okkë ogo nyi gaddë buluk mëëga ëm rüla tolëpë mëëto; ëmbë rünamë bulu ulu ëm rüütu naanëm sarleela Krit peelë bë rui gë ruyür looto.

14Rülachin okë kookü pik bë “Kosü chaagoh doorüh” ëmnam go atchi ru nago bogpen okë miglo to.

15Ëgë ulu ëm atchi jaa bë miggë to, okkë doorüh migga peelë gë ulu ëm inrük gëla maaleela, ngonuk rüka tanamëm doorüh gë mittër lokë migla ingë doobë topak toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Ngonu kuda bogpen gë chompüklo aalük rogo anni go cherü rorü namëm paato. Alo majja bë alik aor do lachin, ngonu ulu ëm rüütu la anni go rüüra nammëm paato.

17Bulu ulu ëm hëglen gëlla, oso ë leekëla leebum to. Okkë Libia gë bali purde lo hëgtu gëdela ëmla bosoto, ëmbë rünamë bulu ulu ëm doorüh gë mittër gë mibbë inmotoku.

18Doorüh tao ë atchi bë rübë nam lëga bë, alo gonë ogo ulu lokë doonë yëku yëra gaddëm ishi gë ërpak rëptoku.

19Okkë ulu gë yëra gaddëmchin alo gonë ogochin buluk aü gë alak ë ërpak rëplëpë ëmla rüto.

20Yaaka në alo gobë ngonu doonyi ëmchin takar lachin kaapa kumabë rüla rëto, okkë doorüh ë atchi rübë mibbë la dooto. Ëmbë rürëku ogo ngonu tursëm mëëpak sitoku.

21Nyi gadë gë doma tüma bë rüddü ë inro bë, Paul buluk penkolo dagrëp doola mento, “Nyi gaddë a, nonu ngok mennam ëm taru sagge okkë Krit lokkë dulenla rüsë gomoe; ëmbë rüma nago ebolo sëmbë ngonu ngenam sinam ëm paalë pëmoe.

22Rünamë ngo ijja nonnuëm rogudu, nonu puktë bëka! Nonu aken gochin ngenë kaamarë; Rügërëlla ulu ënyum ngerë.

23Sio gë ayoh lo ngom rüüranë okkë ngok kumnam Yürnë gë lampoh go aado la ngom mento,

24‘Paul boso yooka! No roja rutum ne kaarük sirurë, okkë Yürnë bük aya ë, nokë inko lokë inmin gënë buppü gë turnamëm nopë jito.’

25Ëmbë rünamë, nyi gaddë boso yooka, puktë sintë bëka! lëga ngom Yürnë gë mennam chë garü bë rürë ëmla ngo mëëtin sidu.

26Rülachin ngonnuëm bogpen tumpü golo rulen gërë.”

27Yuprü gola yuppi naanë gë ayoh yora bë rüto, okkë ngonnuëm penko gë shinë hagor ara bë doorüh ë migrëp to, okkë yora lëppa bë ngonnuëm ulu lokë inbë gënnë ngonu tumpü lo nëchi bë innük duuna mëëto.

28Ëmbë rünamë bulu ishi uurü ëm sorla küka nammë chamrü gola chamnyi put gobë rüto, okkë anni go inrobë ëmbë küka nammë acham kengnga gobë rütoku.

29Ngonuk ulu ë lülë lütak lo tuptë sitë rënna nyi ëmla bulu majja bë boso to, ëmbë rünamë bulu ulu kookü peelë bë rüütu naanë soopi 4 go rüügap paala, alo ë loogor kendo ëmla kumpomto.

30Ulu ëm inbë gënë gaddë ulu ëm ishi lo doomo paala tubë gonë lokë rüütu tadonë garü bë rütola, bulu ulu lokkë keknyo lapë ëmla rütëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Rülachin Paul bü sipai nyigom okkë sipai gaddëm menjito, “Nonu ulu pürla ingë në gadë si ulu sogo duuma boolo, nonuk turdeko kaama.”

32Ëmbë rünamë sipai gaddë oso ëm parik gëlla ulu ëm rusi rupë moto ku.

33Alo paa ë aada maasam bë, Paul bullëm buppü ëm donam lokë anni asak go dotoka ëmla mento, Nonu silo loorü gola loopi ë tora nammë, okkë sogo buppü sogo nonu yo donam doma.

34Ëkë lëga bë, ngo nonnuëm rogu dakna, donam lokë anni asak go dotoka; sigi nonuk aü gë turgë naanë lëga bë. Nonuk dumpo lokë adum aso gochin ngemarë.

35Paul bü bük ëmbë menro kookü bë, ütü ëkë anni go laalen gëlla buppü gë kaako lo Yürnë ne koik gëlla, ëgum pendup to, okkë ëgum doug rëpto.

36Ogo bulu puktë sintëm paatoku, okkë bulu nyimü ë aken aken ë donam ëm anni asak go dotoku.

37Ulu okë nyidum rüdum ë chamrü anyi gola acham kanü gola akkë gobë rüto.

38Nyimü ë doji doobë doro bë, bulu ulu ë haajup doobë ëmla ulu okë doonë yëku yëra okkë ambin amor ëm ishi bë ërpak lüktoku.

Ulu Ë Kublük Gëkunam

39Yadü lo Paa kubadü, ulu ëm pürla ingë në tumpüh rui ëm kaajëk maabë rüto, rülachin bulu kaanamë tumpüh penko lokë ishi ëëko aanë go kaapato, ëmbë rünamë bulu, ulu ëm pakla rëm atcho bë hëglükla adobë ëmla rükatato.

40Ëmbë rünamë bulu ulu rüügap naanëm parik to okkë ishi shinë ara bë lumlük moto, okkë ogo chë dada ulu ëm pürla inggë naanë oso ëm sarpak to. Okë kookü bë doorüh ë ejë lokë miggëla ishi rui bë ingë doobë ëmla ulu tuubë lo ejjëm torto.

41Rülachin ulu ë bali robëlo tuptër sito okkë hëggo sila rëto; okkë ulu tubë gonnë situmlo durbuk lükla hëgrëp lama bë dootoku, ëmbë rüdo ogo ulu lubë gonnëm ishi gë achi bë rënu chakko lokë bëkdup nyootoku.

42Ëmbë rüdo ogo patëk lüknam nyi gaddë rude bë jaalenla keknyo maado bë bullëm pakë kangam doobë ëmla sipai gaddë mëëto.

43Rülachin sipai nyigom rutum ëgë Paul ne rüüra la, buluk ëmbë rütë kolokëm bü rümo maabë mentum to. Ëmbë rügë rëlla, bü yë bulu ishi jaalak badü ulu lokkë ishi bë joblük la rude bë jaalen choolaka ëmla menlükto;

44Okkë atu gonnë, ulu lokë sütak dürtu dürbëm gagbëla jaamin gëla jaalen doobë ëmto. Okkë okë rüla ngonu buppü ë rude tumpüh lo turla nentoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

Agër Rünam 28

Malta Lo

1Ngonuk buppü gë nenlükko tumpüh ë, Malta bokpen ëkunyi ëmla chentoku.

2Mooko alokë rëbë sinë nyi gaddë ngonnuëm majja bë aya ëm kaatom to. Ogo nyido ë horëp nammë majja bë sükürë rüto, ëmbë rünamë bulu ëmë ëkë parla ngonu buppü ëm gogaato.

3Paul tako taram ëkë tükum to okkë ëgum ëmëlo yadü lo hülük badü, haguh nam lëga bë, Tabüh ëkë hülen doola Paul bük alaklo leegapla dagto.

4Paul gë alak lokë tabüh leegapla dagnam ëm kaatola aken aken ë menmin sito, “Sigi nyi sigi gürü sonyo nago ben, bü ishi lokkë turbik lachin bük turmasaë rübik maarë.”

5Rülachin Paul ne tabüh ë yo gochin motë rürë maado bë ëmëlo pëkkak pëklak lükto.

6Bulu Paul ne bürëp maarëmchin lomdo bë gettapla sirë lapë ëmla torato. Rülachin yo go rürë dü ëmla tora robë yo gochin Paul ne rüdobë kaapamaato, okkë buluk aapuk ë mëëdek daadola mento, “Bü Yürnë gë ajen go.”

7Bogpen okë rutum, Publius gë rükü go ngonuk rëko okë nëchilo dooto. Bü ngonnuëm aü gë namë lo gogla ogo loum go ngonnuëm mëëken moen jaa bë bük nyibo bë duumoto.

8Publius gë abboë, ramla okkë aki achi bikla aü gë yupkolo nyilenla dooto. Paul bük yupko aru lo aado la, kumto, bük alak ë bü ëm hiipo to, okkë ogo bü ëm pomoto.

9Yadü lo sigi sëmbë rübadü, bogpen okë nyilen në nyi buppü ë aato okkë bulu buppü ë ponam ëm paato.

10Bulu yaaka go amen jinyo ëkë jito, okkë yadü lo ngonu intë kubadü, ngonuk ulu lo indakla mëëbo nam ru ëm ulu lo jilükto.

Malta Lokkë Rom Bë Innam

11Düchü poolo püum ëm Malta bogpen lo duulük tola Alekjendria lokkë aanë ulu Grik nyi gadëkë Yürnë bë kumnam Kastor okkë Polluks anyi ëm gënë “Nyimaa gëpom në ëmnam” ulu lokë inlen toku.

12Ngonu Sairakus ëmnam taon lo aalük to okkë ogo loum go duulükto.

13Okkë ngonu Sairakus lokkë dulen dooku dala Regium taon aalük to. Alo gonë okkë koak doorüh ë migrëp tokuda, okë loonyi ara ogo Puteoli taon lo aalük tokuda.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Ogo ngonu Jisu ne mëëtin kallam nëkë inpala okkë bulu ngonnuëm lookë kanü go duulük toka ëmla keeto. Okkë ëmbë rülë aado la ngonu Rom lo aalük toku.

15Ogo Rom lokë Jisu ne mëëtin sila duunë gaddë ngonuk aalük nammëm tapato okkë Appius gëla nyibo duuko aum ëmko bojar lokkë bulu ngonnuëm kaarük sitë bë aato. Yadü lo Paul bullëm kaarük sitodü, bü Yürnë ne koikto okkë ogo bü puktë sintë toku.

Rom Lo

16Ngonu yadü lo Rom lo inchi badü, Paul ne santri daggë doola bü aü ë duusi doobë tolükla ato.

17Loum kookü bë Rom alokë rënë Jius rutum gaddëm këba go gog to. Yadü lo bulu inkum badü, Paul bü bullëm mento, “Ngok Jius ajen gadë, ngo ngonuk nyi gadë gë ëgë maalachin ngonuk ato abo gë rübë dobë nam rüpe dope ëm yo rümur gënam kaama lachin, ngom Jerusalem alo segë rëlla patëk lükla okkë Rom gaddëk alak si jilük tunamë.

18Bulu ngom hükato okkë ëpak lüto, yo lëga ngom pakë lükdeko ngok rümur guunyü mapa maato.

19 Rülachin yadü lo Jius gaddë sim tolük maabadü, ëmbë rünamë ngo ngoük nyi gaddëm yo guunyü lüksë kaama lachin, agom ëm ngo Tëbo roja gëlo juka ëmla kokamto.

20Ëkë lëga bë ngo nonnuëm kaarük sila agom sim menrük sidubë ëmla gogduna; yo lëga ngo silo Israel nyi buppü gë mëëgë nam bük lëga bë alak gë leekü sim gëduna.”

21Ogo bulu bü ëm mento, “Ngonu nokë baab ëm Judia mooko lokë yo agom menlük paama, ëgë maalachin menlük gëanë ngonuk mëëtin sinë ajen aken gochin aama, ëmbë maalachin nokë baab ëm alë maabë mennam tapama.

22Rügërëlla nokë mëënam ë yo ëmbëdu taka lüdo, yo lëga nokë mëëtin siko atür sim rëgo buppü lokë nyi ë majja bë agkër gëdu.”

23Ëmbë rünamë bulu Paul ne kaarük sido kudabë alo këbë go dürüh sito, okkë ogo alo ogo Paul gë duukolo yaaka yaanë nyi ëkë aakum sitoku. Ogo bü bullëm Yürnë gë rëgëko baab ëm aroh komchi lokkë arum lobë menmükla menbëk jito. Bü Moses gë Ayon lokëla kaalu taor në gadë gë boi lokë menrü sidola Jisu jijja ë ëmla mëëdo bë bullëm menkam tato.

24Atu gonë nyi ë bük mennam agom ëm jijja ë ëmla mëëtin to, rülachin atu gonë nyi gaddë jijja bë tamabë mëëtin simato.

25Ëmbë rünamë, buluk aralo tolük simatola inpen sitoku, okë kookü bë Paul agom aken go sëmbë mento, “Yadü go alënammë dërëk në Doü ë menmo kolokë Isaiah gë nonuk ato abo gaddëm mennamë!

© 2008 by The Bible Society of India.

26Lëga ë bü sëmbë mento,

‘Inneka okkë sim nyi gadë sim mentaka: Nonu tadë garü bë tarë, rülachin tachen maarë, Nonu kaadë garü bë kaarë, rülachin kaachen maarë:

27 Yo lëga sokë nyi gadë sokë asin aapukë mëëbëk lakma, bulu buluk nyeruëm chittum sika. Buluk anyik ëm mampuh sika. Ëmbë maanë goebolo, buluk anyik ë kaaparë buluk nyeruë taparë, okkë buluk asin aapuk ëchin mëëchenrë, okkë bulu ngoklo mëëdek dooku lappe, okkë ngo bullëm mopoh tolëpe, ëmla Yürnë mendu.’ ”

28Okkë ogo Paul menpin la mentoku, “Ëmbë rünamë sigi nonuk chensë ru ë, ëgë Yürnë gë tushü baalë gënë naanë dooyü ë Jius nyi ma gadë lochin jilük paanamë, okkë bulu tagap rurë ëmla!”

29Paul gë sëmbë menro bë, Jius nyi gaddë, majja bë marla buluk ara siilo agko agpek sitola inpen sitoku.

30Paul dütak nyünyi go duuko aken ogo namë duujo ëm bü aü ë jila duuto, okkë bü ëm kaarük sitë bë aanëm ayala torük sila duuto.

31Bü puktë sintë rubë yo mëëgë haggë maabë, Yürnë gë rëgëko baab ëmla okkë Rutum Jisu Kristo gë baab ëm dooyü menyür to.

© 2008 by The Bible Society of India.

Roman

Roman 1

1Jisu Kristo gë agër rüranë, kanamnam nyi bë rüdo bë darlen nam okkë Yürnë gë taken në menlük ëm menjinëbë goglen nam Paul gëlokë sim ekdu.

2Korum ogoi Yürnë nyijük gadë lokë takennë menlük ëm chesila atu, okkë Dëën niitom boi lo eknola atu.

3Ëgë bük Oroh gë baab ë, lëga ë; Nyi ope lokë, bü ëm Dabid gë ope lokë aajur ogar to.

4Bük dërëk në taayo tolokë Ayon lokë menbo lo siko lokkë turkur dookula kairunë tornam bë Yürnë gë rülakolokë Yürnë gë Oroh bë rüdo bë kaatom tu.

5Bük lokë rülleela Yürnë ngom kanam namgo bë rüpa motu; Ëgë Kristo gë lëga bë, nyi ope buppü ëm mëëtin sidobë okkë togë sidobë aagë nagobë ëmla.

6Sigi Rom okë rënë gadë nonnuëmchin menpumla, yëm Yürnë Jisu Kristo gëbë rüdobë gogtu dü okë gadë okë lëga bë.

7Okkë Yürnë gë ayanam okkë bük nyi bë rüdobë goglennam, Rom lokë duunë buppülo ngo ekduna: Ëmbë rünamë ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë aya jinyo ëm okkë rëken ëm nonuklo orlük laka.

Koikla Kumnam

8Mentu rükë bë, nonuk buppü gë lëga bë, Jisu Kristo gëlokë ngo Yürnë ne koikdu; yo lëga ë nonuk mëëtin sinamëm tani mooko buppü lo tapa ngamka.

9Bük Oroh gë taken në menlük ëm mengo kolo ngok asin aapuk lobë rügur duula kumnam Yürnë bü ngok mennam gadë jijja duudü ëgum nonnuëm menjirë. Ngok loodak ëm kumdula ngok kumkolo nonnuëm mëëpa sinam ëm bü chendu.

10Yürnë bü mëëlük rëm lëdu ëm nonnuëm lëken go kaarük sidobë ngo Yürnë ne komin siduna.

11Nonu hardë gëdo bë yaloh gë amen ëm ormin sidobë ngo nonnuëm majja bë kaalü ë rüdu.

12Ëmbë ngok mëënam si nonuk mëëtin sinam ëmla ngok mëëtin sinam anyi gëm menür rüür sidobë mëënamë.

13 Ngok lëga bë Jisu Kristo ne mëëtin sinë ajen gaddëa, nonu sim mëëbë tolaka, ngo nonnuëm kaatëbë inlëpë ëmla yaaka go rüka to; Rügërëlla ngom ëmbë rümo maado bë mooma go dükin bë la odoo doobë asek bë paanamë. Ngok Ope këbë lo rünam garü bë, ngo nonuk penko ogochin nyi gaddëm Jisu Kristo ne mëëtin simo so mëëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Lëga ngo nyi buppülo menji rüji ru lapë mëënam go kaasidu, ëgë Grik okkë Grik ma ope anyi lo, okkë chennë gadë lola chenmanë gadë lo.

15Ëmbë rünamë, Ngo taken në menlük dooyü ëm nonnuëpëla okkë Rom lokë duunë gadë lochin menji lüë rüduna.

Taken Në Dooyü Lokë Tornam

16 Ngo taken në menlüklo alë jaabë mëëtin sido; yo lëga ë sigi Yürnë gë mëëtin sinë buppü ëm tushü baalë gëla naanë, ëgë Jius ëm tushü baalë chootola ope këbë lochin.

17 Yo lëga taken në menlük ë yo ëm nyi ë Yürnë büklo loodi kendodü ëgum menjidu; sigi hünam buppülo, Yürnë ne mëëtin nëlo rürë. Dëën boi lo mennam garü bë “Yë Yürnë gëlo mëëtin sila hünam ëm loodi bë asi duudü ëgë tushü baalë namëm paarë.”

Yürnë Gë Kaagalo Nyi Buppü Gë Rümurnam

18Rümur buppü lo okkë alë maanë nyi buppü lo yë alë maanë bëda lokë jijja ëm chenmo maado dü ëgum Yürnë gë marnam ë taayo tolokë kaatomdu.

19Bullë Yürnë ne rütu chiredu, yo lëga yo go nyi ë Yürnë gë baab ëm chenken doodü ëgum bulu dërëk bë chensidu. Ëgum Yürnë bü ë bullëm chenmotu.

20Tani mooko ëm Yürnë gë pülen dak lokkë, okkë bü jijja bë Yürnë ëmnam ëm nyi gadë yadü lochin rüsi nam ëm rüpin maabë rülanam ëm, ëmbë rüko okë kaachen siladu. Sëmbë Yürnë gë yëku yëra bülübolo kolokë nyi ë kaachen ladu. Ëkë lëga bë bullëm paknyo bë pakdeko kaama.

21 Bulu Yürnë ne chendu, rülachin Yürnë gëlokëm pakjima ëgmalachin bulu bü ëm koik nam kaama. Ëgum pënamë buluk mëëi mochaë kaalük mëëlük bë rüma okkë buluk pacha yao asin aapuk mëëkor mokor ë kanë bënyum rüdu.

22Bulu bullëm chenki paakok në ëmsidu. Rülachin bulu pacha yaanë.

23 Yaddü lochin sima ngemanë Yürnë ne kumsëm pënamë, bulu sinë ngenë nyi garü në, kobu pëta, achi amen, tabüh tai gë nyimaa gaddëm kumra sidu.

24Nyi gaddë sëmbë pachako lëga bë, Yürnë bullëm buluk asin aapuk lo alum ayë nëm mëëchom nam lëgalo buluk mëëchom ëm jika, okkë ëmbë rüla bulu aken ë hanyü enso gënam agër ëm rümin siduna.

25Bulu Yürnë gë jijja baab ëm mënam lo lüksidu, okkë buluk kumyaar sa Yürnë ne kumsëm pënamë, Yürnë gë pülen nam ëm rügur do okkë kumra sila rüdo! Amen.

26Nyi gaddë bulu ëmbë rünam lëga bë, Yürnë bullëm hanyü ruunam aü amür bë kaaboh sikolo topak jito. Buluk nëli ëchin alënë bëda lokë rüssëm ëpak gëlla nëli ë rüma sa aba ëm nëli sidalo rüla rümëmdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

27Ëmbë dada nyilo gaddëchin aü gë nyimmëm yupchü bë yupgë saëm ëpak
gëlla okkë këbë yaame sida ëm den nyimë garü bë yupgë lüyado. Yaame
gaddë hanyüru nammëm yaame sidalo rümin sila, okkë ëmbë rünamë buluk
paaru pënam enrik encho ëm buluk rümur sikolokë paadu.

28Nyi gaddë Yürnë gë baab ëm alë jaabë tukko pini lo achü saëm ëpak nam
lëga lo, bü bullëm alë maanë nyum ëm mëëyar sagyar sira doobë topakto,
ëmbë rüko lëga lo bulu rümasa agër ëm rüduku.

29Buluklo nëgü në nyirë soki bë rügë në, alë maagë në doren, okkë anek
simonë; buluklo aken aken ëm anek sinamë, pakë nükkë gënë në, pamin
apmin sinam, kubnam robnam, okkë mëënek morek nammë büchür.

30Bulu sipuhreno në, okkë aken aken ëm alë maabë mennë, bulu Yürnë ne
anek në, aken aken ëm hanyü jimin sinnë, chëësinë, chëëken në bulu alë
maanë agër yaaka bë rülë sa bëda ëm mëënë; bulu abo anë agom ëm tayum
kaayum maanë;

31Bulu mëëdi hagdi maanë, bulu buluk yo ëm rülëpë ëmsi badü ëgum
rümanë, Gomrëk sürëk ëm ama në okkë bulu nyi këbbëm aya kaapa namëm
okkë ai amar kaapa namëm kaatom maanë.

32Bulu nyi ë sëmbë günë sünë deenë ëmla Yürnë gë Ayon lo mennam ëm
chendu. Okkë bulu sim agër chëëëm rünyum ma, rügërëlla sëmbë agër rünë
gaddëmchin bulu tolük mingë du.

Roman 2

Yürnë Gë Maka Nam

1 Ngok ajen, no këbë ajen ëm make mae du ai? no yë nago bë rülachin,
nomchin paknyo bë pakmarë. Yo lëga ëmrëm no nyi këbbëm make mae du,
rülachin noüchin buluk rünam chëëm rüdu, ëmbë rünamë no noü aü ëm
menpak rüpak sinyumdu.

2Sëmbë rünë gadë lo Yürnë bük mapu madër nammë tugda lokë rüdu ëmla
ngonu chendu.

3Rülachin ngok ajen, nokbë nyi ëm make mae nammëm ëgum chë noü ëm
maka sitoka! Ogo no aü ëm Yürnë gë maka kolokë rüge sila tolëpë
mëëdolare?

4Ëgë maalachin Yürnë aya aapukë nonnuëm mëëdek sidokubë ëmla
mëënam ëm chensi ru doola, Yürnë bük nyitë pürü bë ayaëm, nonnuëm
morik chikek saëm chetëm gënam, okkë nonuk tolük maabë mëënek sira
nam ëchin chetëm gëdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Rülachin nonuklo majja bë puktë sintë ë dagdu. Ëmbë rünamë, yadü lo Yürnë marla tugda bë makadü alo ëm kaatom rëdu, nonu aü ëm kai yaabë morik chikek sa ëm kachü sidu.

6 Yo lëga Yürnë bü aü gë rükolokë rüjo rüglap ëm jirëku.

7Yo lëga atu gonnë nyi ëkë alënë agër ëm rübë sidu, okkë bulu Yürnë gë koik namëmla okkë turyar namëm bullëm jido bë madu; Ëgëm bullëm Yürnë turyar namëm jirë.

8Këbë nyi ëkë aü gë lëga nyum bë mëëla, alë maanë bëda lokë indo bë ëmla, Yürnë gë jijja ëm menpakdu; ëgëm bullëm Yürnë bük marnam ë aalük rë.

9Ëmbë alë maanëm rügë në nyi buppü lo endür enchoë okkë achi nyilen ë aalük rë. Ëgë Jius okkë ope këbë nyi buppü lo rürë.

10Rülachin yë nyi bulu alënëm rüdudü, bullëm Yürnë alë bë rünam ëm koik namëla mëëken hakken bë rëssëm jirë, ëgumchin Jius gadëla ope këbbëm lëyü bë jirë.

11 Yo lëga Yürnë gë kaagalo buppü nyi ë lëyü ë.

12Jius ma ope gadë lo Moses gë Ayon ë kaama; bulu Ayon agumlo rümur sidula Ayon gë agumlo ngesidu. Jius nyi gadë gëla Moses gë Ayon ë kaasidu; bulu Ayon aralo rümur rünam lëga bë bullëm Ayon ë maka du.

13Yo lëga Ayon agom ëm tanyum në nyi ë Yürnë gë kaagalo loodi nëbë rüma, rügërëlla Ayon lo yo go mendudü ëgum rünnë nyumëm loodi në ëmsë.

14Ope këbbë Moses gëlokë aanë Ayon ëm paama; rülachin yadü lo bulu ë aü ëm mëëpëk gëlla rürëdü ogo bulu Ayon ë yo go mendudü ëgum rülükdu, Moses gëlokë aanë Ayon ëm bulu paama lachin bulu aü ë Ayon bë rüsidu.

15Buluk rüpe dope ë buluk asin aapuk lo Ayon ëm kaatom sidu. Buluk mëëtu hagbëchin sigi jijja ë ëmla kaatom du, yo lëga buluk muurum aara lokë sikü dorso ë bullëm lëken ne agsidu okkë lëken ne rüra sidu.

16Okkë ëmbë rünamë; ngok taken në menlük dooyü mennamë sëmbë rüdu, yadü lo Jisu Kristo gëlokë, Yürnë bü nyi gadë gë mëërup hakrup nammëm buppü gëm maka rëkudü, ogo alo ogo sigi ëmbë rütë rënna.

Jius Gaddëk La Ayon Ë

17Nonuk baab ë yo bë? No aü ë Jius ë ëmsidu; nonu Ayon lo mëëtin sidu okkë Yürnë gë baabëm chëëkendu;

18Yürnë bü nonnuëm yoëm rütoka mëëdu dü ëgum nonu chensidu, okkë alë në yo ëdü ëgum darsi nam ëm Ayon lokë chento;

© 2008 by The Bible Society of India.

19Nonu nyükma në gaddëm ingë në, okkë kanë bë duunë gadë gë lou ë ëmla
bërok sidu,

20Pacha në gaddëm dooyü menyür në, okkë chentu paaponë gadë gë kaagë
tagë sigë. Nonu Ayon lo chengë paagë naanë okkë jijja ë buupü bë doolük
sidu ëmla mëësidu.

21Nonu nyi ëm mentom du yo bë nonu aü ëm mentom simaduna? Nonu nyi
ëm “Dotcho yooka” ëmla dooyü du, rülachin nonu aü ë dotcho gëdure?

22Nonu “Nyiikë nyimë nyilo kaaboh yooka ëmdu” rülachin nonu aü ë “Nyiikë
nyimë nyilo kaaboh jidure?” Nonu nyimaa kumnëm menpak gërë, rügërëlla
nonu nyimaa kumko nammëm yadü go alë bë pakji duuna?

23Nonu Yürnë gë Ayon ëm bëësidu ëmla chëëkendu rülachin Ayon ëm bëkla;
Yürnë ne hanyü moma doi?

24 Dëën boilo mendu, “Jius gadë nonuk lëgalo, Jius ma ope gadë lo Yürnë
gë amin ëm alë maanëm menmodu.”

25Ayon ë yo go rütoka ëmla; mentom doodü, ëgum nonu mëëlük bë rübolo
adin ëm morüh sinamë arë kaarë; rülachin nonu Ayon mennam ëm rüku
maabolo, nonu yaddü lolachin adin morüh simanam gaddëm lëyü ë.

26Adin morüh sinam, ope ë, Ayon gë mennam mëëga ëm rüdoboolo, yaddü
lochin adin ëm morüh simalachin, Yürnë bü ëm pakma rëdü?

27Okkë ëkë lëga bë Jius gadë nonnuëm Jius ope ma nyi gaddë menpak rëku,
yo lëga nonu Ayon ëm boi bë ekgapla bëlachin okkë adin ëm morüh sila
rülachin nonu Ayon ëm rümur gëdu, okkë bulu adin ëm morüh simalachin,
Ayon gë mennam ëm rügë yaadu.

28Ëmbë rürë kuëm, Yë kudü Jius nyi jaa bë rürë kunna, alë jaabë adin morüh
nammë re? Okkë adin amür agum mum lokë morüh simum nëm, ëgumchin
Jius jaa ë ëmma.

29 Ëgum pënamë, yëk muurum aara lo Jius bë rüdu dü, ëgë Jius nyi jaa ë,
ëmbë ëmnam si, Ayon ëm boi bë ekgap nammëm mo, rügërëlla yëkë
muurum aara ëm, Yürnë gë Doü lokë morüh paadü ëgë. Sëmbë rünamë nyi
ëm nyi sidalokë koik nam paama, rügë rëllachin Yürnë gëlokë koik ëm
paadu.

Roman 3

1Jius gaddë Jius ma nyi gaddëm pënamë yo go alë yaado? Ëgë maalachin
adin morü sikolokë yo ya go arë kaaya do?

2Buppü bëda lokë Yürnë gë agom ëm Jius gaddë jicho nammë, bullëm majja
bë rügur ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Buluk atu gonnë mëëtin simanam go kaarëm yo rürë dü? Sëmbë ëmnam si Yürnë bullëm mëëtin maarë ëmla rem?

4 Jijja bë ëmbë mo! Yürnë gë boi lokë mennam garü bë, nyimü ë mëkülachin, Yürnë jijjarë,

“Nom guunyü lükla madër dagëm no mengum doobë; No yadü lo agom menrëdü, nok tukdabë agom mennam ëm kaatom ru kendo.”

5Rülachin ngonuk rümëm kolokë Yürnë gë rëjünamëm bërok yaabë kaatom boolo yo bë? Yürnë bü ngonnuëm morik namgo kaabolo ëgum ngonu Yürnë bü rümëm du ëmrë dü? Ëgë maarëm ngonu yo ëmken do? (Ngo sim tani agom bë menduna)

6Ëmbë yaddë lochin rümarë! Yürnë tugda nëbë rümorëm, bü nyi tani buppü ëm mapu madër lado bë?

7Rülachin ngok Yürnë ne mëëtin sima kolokë Yürnë ne mëëtin sinam ëm aamo doola Yürnë ne dinchi yaabë pakmo duubolo yo bë ngom rümur nëbë menpak kambë gelëpëdü?

8Ëgë boolo, “kaju alënë aado bë alë maanë lokë rübë laju.” Yo bë ëmma duuna? ëmla nyi ëkë atu go, ngom mennyüla menka menpak rubë sëmbëchë mennam sim mento! Yë bulu sëkëbë mennyüla menpak duudü bullëm Yürnë menpak rurë.

Yë chin Dërëk Yaanë Kaama

9Ëgë boolo ngonu yo bë ëmsirë? Jius ngonu Grik nyi gaddëm anni gochin alë yaadu naare? yo gochin ëmbë rüma! Ngo Jius ë ëmla Jius ma nyi gaddëm Grik lëyü bë rümur rüla naanë gë goralo doodo ëmla kaatom roto.

10 Dëën boi lo mennam chë bë:

“Yëchin aken gochin dërëk yaanë kaama,

11Yadë go chennë bë rülachin okkë Yë Yürnë ne kumdu dü.

12Buppü nyi ë Yürnë ne dagkur sira nyodo; Bulu buppü ë inmur ka; Allë yo ëdü aken gochin rünë kaama, Aken jaamum gochin kaama.

13Buluk nappa gaddë nyibu dukala anam garü ë; Buluk rotuplo gomke ënyum doodo, Okkë buluk nabbë lokë tabüh chumdük garü bë sigë duubë rünë agom ënyum dagdo;

14 Buluk nappa lo kaachak bë chenam beenam ënyum dagdo.

15Bulu bübabë mentë rürë do okkë pakë nükkë do;

16Bulu yo lo inlachin nyi ëm motë rürë do okkë enrik modo.

17 Bulu jurup bë mëëkenko bëda ëm yo gochin chenma,

© 2008 by The Bible Society of India.

18 Ëgë maalachin bulu Yürnë ne boso sa ëm chenma.”

19Ayon gë sigi yë bulu Ayon gë goralo rëdudü ëgum buppü ëm menduuku ëmla ijja chenduuku, ëgë nyi buppü gë menpe bë mensek side koëm mentum doobë okkë tani mooko gë nyi buppü ëm Yürnë gë makako goralo aagë naado bë.

20 Yo lëga Ayon gë menga lokë rüdola yë nyi chin Yürnë gë kaagalo tugda kaalük bë rünë kaama; Ayon sigi yo go rüdudü ëgë nyi ë bü rümur toba ëmla chensi gënëbë.

Yürnë Gëlo Mëëtin La Dërëk Nam

21Rülachin Yürnë bü ngonuëm yo ëm büklo tukda bë rëmo duukudü ëgum kaatom tu, okkë sigi Ayon lokë yo gochin rüsë kaama. Moses gë Ayon ëla kaalu taor në nyijük gaddë bulu mentom kambëtu.

22 Jisu Kristo gëlo mëëtin sinë nyi buppü ë Yürnë gëlo tugda bë rëgë naanëm ado. Yürnë gë Jisu Kristo ne mëëtin sinë gadë lo sim rünam lëga bë yo lochin yo adëk yaa kaama:

23Nyi buppü ë rümurka okkë bulu Yürnë gë tushü baalë kolokë odoo.

24Rülachin Yürnë gë Jisu Kristo gëlo aya jinyo jilükla bullëm yë ajür moku badü, bulu buppü ëm büklo tukda dooku bë mositu.

25Yürnë gë Jisu bü ëm jilüknam lëga ë nyi gaddë bük siji namë lo mëëtin sidola, buluk rümur domur ajë ëm paknyo bë pakko doobë ëmla. Yürnë bük Dëënam ëm kaatom nam lëgalo sim rüji nammë. Inronë gadë lo Yürnë, nyi gadë gë rümur ajë ëm chetëm gëla kaapakto;

26Rügërëlla ijja gë rëdu sogo nyi gaddëk rümur ajë ëm Yürnë bük tukda dërëk nammëm kaatom sinë naadu. Sëmbë rükolokë Yürnë bü ëm Dëën bë okkë Jisu ne mëëtin sinë buppü ëm daadi nëbë aduku.

27Ëgë boolo, yo loerem ngonuk chësi deekoë? koik sikü deeko kaama! okkë lëga ë yo ërem? Ëgë ngonuk Ayon bë rëko lorem? Ëgë mo, rügërëlla ngonuk Jisu ne mëëtin sikolokë mum.

28Lëga ngonu kaapin bë kaasi kunamë, nyi tani ëm Yürnë gëlo loodi moku nammë mëëtin sikolokë rüdu. Ayon bë tomsür kolokë rüma.

29Ëgë maalachin Yürnë Jius gadë gënyum Yürnë rem? Bü Jius ma nyi gadë gëchin Yürnë molare? Rünam gëbë anyi buppü lokë Yürnë.

30 Jius gëchin okkë Jius ma nyi gëchin Yürnë aken ë, okkë adin lokë morüh sinnëm lachin okkë adin lokë morüh simanëm lachin Jisu gëlo mëëtin siko lokë Yürnë büklo loodi doobë asirë.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Sëmbë ëmnam si Yürnë ne mëëtin sila looda nammë Ayon ëm rüpak siduna ëmlare? Bërok bë rüpak sima! ëgum pënamëmë ngonu Ayon ëm bëdin yaaduna.

Roman 4

Abraham Bü Kaarü Sigë Ë

1Ëgë boolo, ngonu nonuk ope buppü ëm olen në Abraham ne yo ëmrë? Bü yo ëm paato?

2Abraham ne bük agër rükolokë Yürnë gëlo tukda nëbë sapduboolo, ëgë bük aü gë koik sissë lëga ë. Rülachin ëgë Yürnë gëlo bü koik sinë lama.

3Dëën boilo mendu, Abraham Yürnë ne mëëtin sito, okkë bük mëëtin sinam lëgalo Yürnë bü ëm daadi nagobë torük sito.

4Nyi ë yë agër rüdodü ëgum rüjo ëm joodo; bük rüglap lapjo ëm jinyo jinam bë mendu bë rüma, rülachin ëgë bük rülen sinam arrë.

5Rülachin agërlo, mëëtin simabë rüdola alë maanë ëmchin ayanë Yürnë ne mëëgë sinë nyi ëm bük mëëtin sikolokë daadi nëbë Yürnë büklo torüksidu.

6Dabid gë mennamë agër rünam nyum lokë menma bë, nyi gë mëëken ëm Yürnë daadi bë rëjü nëbë torük sinam ëgë.

7Yëkë buluk rümur ëm Yürnë paknyo bë pakbadü bulu mëëken ë, Yëkë buluk rümur ëm Yürnë kakpu kaadü ëgë mëëken ë.

8 Yëkë nyi gë rümur ëm Rutum küpa kambë kuma rëdü ëgë bü mëëken ë.

9Dabid gë mëëken lëga ëm mennam si aü adin amür ëm morüh sinë lëga bëre? Ëgëmo, Yë buluk adin ëmchin morüh simadü buluk lëga bëchin. Lëga ë ngonu dëën boi lokë kaarü sidu, “Abraham Yürnë ne mëëtin sito; okkë bük Yürnë ne mëëtin sinam lëga bë Yürnë bü ëm daadi bë rënë aken gonë bë kütak bë du.”

10Ëgë yo chë lokë nento? Ëgë Abraham gë adin amür ëm morüh sima dabëdü ma morüh siro bëdü? Ëgë morüh siro bëmo, morüh sima dabë rüto.

11 Abraham Yürnë ne mëëtin sinamë adin morüh dama lokkë lëga ë Yürnë bü ëm dëën bë daadi bë rënë gobë torük sito, ëkë lëga bë bü ëm adin morüh nammë bük mëëtin ëm kaatom sigë naabë kookü bë morüh koto. Okkë ëkë lëga bë adin ëm morüh maalachin, yë bulu Yürnë ne mëëtin sidudü okkë Yürnë yëm bulu dërëk bë daadi nëbë torük sidudü Abraham bü okë buppü gë doü abboë.

12Abraham bü yëm bulu adin ëm morüh paadü okëchin abbo ë, bullëm morüh nam nyum lëga lomo, rülachin ngonuk abo Abraham adin morüh

© 2008 by The Bible Society of India.

dama bëchin Yürnë ne mëëtinla yo ëmbë hübe dü ëmbë dada buluchin hünam lëgalo.

Mëëtin Siko Lokë Yürnë Gë Chesinam Ëm Paanam

13 Yürnë Abraham ne tani mooko buppü ë bük aaji oloh gadë gëbë rürë ëmla chesito. Sëmbë chesi nam si Abraham gë Ayon ëm rügë nam lëga bëmo, rülachin bü Yürnë ne mëëtin to okkë Yürnëchin dërëk nëbëla daadi nëbë torük sito.

14 Lëga Yürnë yo go chesi badü ëgum yë bulu Ayon ëm gërgë duudü ogo nyumbë jibolo, ogo ëmbë rüboolo nyi tani gë Yürnë büklo mëëtin sinamë okkë Yürnë bük chesi nammë yo arë kaaku maarë.

15 Yo lëga Ayon ë Yürnë gë marnam ëm laalük sidu; rülachin yo lo Ayon kaama duudü ogo Ayon ëm rümur rümëm kaama.

16 Ëmbë rünamë, mëëtin sigë ë Yürnë gë chesinammë, Yürnë jinyo chesi nammë Abraham gë oli lonyum kendo, Ayon goralo rënë nyum lomo, rülachin yë bulu Abraham gë mëëtin sinam garü bë mëëtin sidudü ogo buluchin. Lëga ë Abraham bü ngonuk buppü gë doü bë hünë gadë ruugë abboë;

17 Dëën boilo mentu, “Ngo nom yaaka në ope gadë gë abo bë rümoto.” Ëkë lëga bë Abraham yëm mëëtin sibedü, chesi nammë Yürnë gë kaagalo alëru nammë. Yürnë bü sinnëmchin turmo kunnë okkë yo gochin kaama nëmchin kaado bë rülanë.

18 Abraham mëëtin to okkë mëëgë to, yadü lo buppü gë kaaku maabadü, ogo “yaaka në ope oli gë abo bë rüto.” Ëgë Dëën boi lokë mennam chë bë, “Nokë aaji oloh oli ë talë tolokë takar garü bë yaaka rë.”

19 Ëmbë rüdo ogo Abraham anyü chamrü daasam toku; rülachin bü aü amür lëga bë mëësi nammë sinë garü bë rüdulachin okkë Sarah mü omë oroh oji maarë ëmla chensi do lachin bük Yürnë gëlo mëëtin sinamë püram maato.

20 Bük mëëtin ë bü ëm ëpak maato, okkë bü Yürnë gë chesi nammëm mëëji modë maato; bük mëëtin ë bük mëëtu sagbëm mëëtor motor yaagë to, okkë ëkë lëga bë bü Yürnë ne koik to.

21 Yürnë bü yo ëm chesi todü ëgum bërok bë rüchi jirë ëmla Abraham bü mëëgë sito.

22 Sokë lëga bë mëëtin sikolokë Abraham ne, Yürnë gëlokë daadi bë rëchi duuchi nago bë kübëto.

23 Bü ëm kübë to ëmnam agom gaddë bük nyum lëga bë ekma.

24 Ngonuk Rutum Jisu ne siko lokkë turkur mokunë bü ëm mëëtin sinë, daadi bë hünë nyi bë küsë ngonuk buppü gë lëga bë sëkë gadë sim ektu.

© 2008 by The Bible Society of India.

25 Ngonuk rümur lëgalo bü ëm siji doobë jilük jito, okkë ngonnuëm Yürnë gëlo tugda bë hüdo kubë ëmla bü ëm turkur jimo toku.

Roman 5

Yürnë Gëlo Rëki Bë Rënam

1 Mëëtin sikolokë ngonnuëm ijja Yürnë gëlo rëki nëbë atu, okkë Rutum Jisu Kristo gëlokë ngonnuëm Yürnë gëlo jurup simo duuku.

2 Ngonu ijja gë turdunam sim ngonuk mëëtin sikolokë Yürnë bük paknyo bë pakpe lo ngonnuëm laalük tu. Ëmbë rünamë, ngonu majja bë mëëken du, lëga ë ngonuchin Yürnë bü garü bë rübam sirë ku ëmla mëëgë siduku.

3 Okkë ngonu endür kaachoh lachin mëëkendu, yo lëga ngonu chensidu endür kaachoh kolokë ngonuk chetëm nammë nensidu.

4 Chetëm nammë Yürnë gë tolük nammëm laagë sidu, okkë bük tolüknammë mëëgë sinamëm paamodu.

5 Sigi mëëgë sinam si ngonnuëm mëëdük mou momado, yo lëga Yürnë bük aya ëm ngonuk asin aapuk lo Dëën Doü bë, yëm bü ngonuk lëga bë jinyo bë jipadü ëgum jilük du.

6 Ngonuk torma leemo paako dokolo, Jisu Kristo bü Yürnë chenmanë gaddëk lëga bë sigë jika.

7 Ayon mëëga ëm rüla rënë nyi lëga bë nyidum aken go siji tanamë siken maanam go. Rügërëlla nyi aken go alënam lëga bë siji lünam ëm boso maalado.

8 Rülachin Yürnë bü yadü go ngonnuëm aya duudü bük aya ëm kaatomto; Ëgë ngonuk rümur bëëla duudak ëm Kristo bü ngonuk lëga bë sigë jito.

9 Bük sikolokë ngonnuëm Yürnë gëlo rëki moto ku; Ëgë boolo, yadü pakda go Yürnë gë marsë lokkëm turbu daalë tuuku nammë.

10 Ngonu Yürnë gë nyiroh ë; Ëgë lachin bük Oroh gë sikolokë ngonnuëm bük ajen bë rümotoku. Ëmbë rünamë ngonu ijja Yürnë gë ajen ëku, ëkë lëga bë Kristo gë turko lokë yadë yaada go ngonu turbu daalë duuku.

11 Rülachin ëgë nyummo; ijja gë ngonnuëm Yürnë gë ajen bë rümo në, Rutum Jisu Kristo gëlokë, ngonuchin Yürnë gëlo mëëken du.

Adam Okkë Kristo

12 Tani mooko sokë rümur ajë ë nyi aken golokë aato, okkë bük rümur ajë ë sinam ëm aagë to. Okkë rülleela nyi buppü ë rümurka, okë lëga bë nyi tani buppü lo sinamë inchik to.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ayon ëm jima dabë tani mooko sogo rümur ajë ë duulük chooto; rülachin yo lo Ayon kaama dü, rümur ajë ëm küpanam kaama.

14Rülachin Adam gëlokë rülleela Moses gëlo bë sinam ë rügumla rutum to. Yadë lo Yürnë gë dooyü ëm Adam talëk la rümur rübadü okkë yë bullë ëmbë rüma badü buluchin bük bëda chë gë rümin gëto. Adam bü aade në nyi okë nyii nyimaa okë amür ëm gëto.

15Rülachin anyi ëgë aken sima, yo lëga Yürnë gë jinyo bë jinam amen ë Adam gë rümur ajë garüma. Sigi jijja ë nyi aken gë rümur lëgalo yaakanë nyi ë silükka. Rülachin Yürnë gë paknyo bë paknam ë kai yaanë, okkë nyi aken ë, Jisu Kristo gë paknyo lokë yaaka në nyi ëm Yürnë gë jinyo jinam amen bë jidu.

16Okkë Yürnë gë amen ëla nyi aken lokë rümur ajë ë angu sidu. Lëga aken rümur guunyü lokë manyu ë “Mapak naadu”, rülachin yaakanë rümur guunyü lokë mëëpa maanam aanë jinyoë “Madër naadu.”

17Sigi jijja ë nyidum aken gë rümur ajë lokë, sinamë rutum rëpto. Rülachin nyidum aken Jisu Kristo gë rünamë nyi aken golokë rümur ajë ëm yadü go kai yaanë! Yürnë gë künin lamanë paknyom rümur në buppü ë okkë bük lokë rënyo rëki bë rëmokunam buppü ë Kristo gëlokë turnam ëm rëgë rëku.

18Ëmbë rünamë, nyidum aken rümëm lokë nyi tani buppü ëm simonam garü bë, rëkinë nyidum aken agër lokë nyi tani buppü ëm turnam ëm laalük jitoku.

19Okkë ëmbë chë dada nyimü ëm aken rümur lokë yaakanë nyi ëm rümur guunyü ëm gëmoto, okë lëyü chëë bë nyidum aken gë rëki kolokë yaaka në nyi ëm rëki bë rëmotoku.

20Rümur ëm yaaka yaado bë ëmla Ayon ëm molento; rülachin yo lo rümur ë yaaka yaaka dü, ogo Yürnë gë paknyo ë yaaka yaabë nento.

21Ëgë boolo, rümur ajë ë sinam ëm rutum chëë duubolo, ëmbë dada Yürnë gë paknyo ë dërëk nëm rutum dooku bë, ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlokë duuyar në turnam lo ngonnuëm inlük gëduku.

Roman 6

Rümur Lo Sitola Kristo Gëlo Turkur Kunam

1Ëgë boolo, ngonu yo ëmasadü? Yürnë gë paknyo ë pakkik yaya doobë ëmla rümur rübë la rëssadü?

2Yaddü lochin ëmbë rüma rurë! Ngonu rümur lëgalo sito, yo ëmbë rüla ngonu sogo duubë gelëpë?

3Nonu buppü ë chensi maalarem ngonu yë bulu Jisu gëlo aken gobë Baptis rüsinë, büklo aken gobë Baptis doola sikolo aken gobë simin gëdona ëmla.

© 2008 by The Bible Society of India.

4 Ëmbë rünamë, ngonuk Baptis laasi nammë bük sikolo simin gëdola rumin
gëko nammë, ëgë ngonnuëmchin ali bë hüdo kubë ëmla Yürnë Abo gë Kristo
ne bük arüsinyo ëm tornam lokë siko lokkë turkur chë moku nammë.

5Lëga ngonu bük sikolo simin gëto boolochin, bük gërëpchë nam garü bë
gërëp mingë rëku.

6Okkë ngonu sim chensidu; lëga ë ngonuk rümur amür ëm ngemo dooku bë,
ngonu rümur gë pakbo bë rüma dooku bë ëmla ngonuk aku amür ëm Kristo
bük paako lo sikolo silük mingëto.

7Yo lëga yë nyi sidu kudü, bü ëm rümur gë rüpo lako lokë ajür dooku bë
rümo dooku.

8Ngonu ijja Kristo gëlo silük mingë boolo, ngonuchin bük turkolo turmin
gërëku ëmla jijja bë mëëdu.

9Lëga ë ngonu chendu Kristo siko lokkë turkur toku okkë bü ëm yaddë lochin
sinamë rutum maarë, ëmbë dada lëken goda siku maarë.

10Bük sinamë, rümur amür ëm sigëto; bü muuru rümur amür ëm lëken gobë
buppü gë lëga bë sigë to; Rülachin bük turkur kunamë bü Yürnë gëlo turla
duudu ku.

11Ëmbë chë dada ngonu aü aü ëchin sinë garü bë rümur lëgalo mëësi doobë
rüdu, rülachin Jisu Kristo gëlokë Yürnë gëlo turjidu ëmla mëësi toka.

12Okë lëga bë alë maanë mëëpe mope ëm rüyadola, nok sigë ngegë deenë
amürlo rümur ëm rutum koyoka.

13Ëgëchin no noükë amür lokë ajëk gochin nyirë soki bë rüla rümur gënë
naabë toji yooka. Ëgum pënamë, sinam lokkë turnam lo laacha kunnëm nyi
garü bë noü ëm Yürnë gëlo jinyo bë jisitoka, okkë Yürnë bü nom alënëlo
rügë naado bë no noükë amür amo buppü ëm buupü bë tonyo bë tobin
sitoka.

14Yo rüla ëmrëm no rümur ëm rutum ru koyoka; lëga nonu Ayon gë goralo
duudu.

Rëki Bë Rënamlo Pakbo Bë Rünam

15Ëgë boolo yo ëmdobë? Lëga ngonu Ayon gë goralo rëkuma, rügërëlla
Yürnë gë paknyo bë pakko gë goralo rëdo ëmla rümur ëm rübë saadü?
Yaddü lochin ëmbëmo!

16Nonu aü ë aken gonëlo pakbo bë rüji lapë ëmla torük sibolo rëki deekolo
inlük gënë agër doobëchin, ëgë maalachin sinamlo inlük gënnë rümur
doobëchin nonu ngonuk tolük sinam ëm nyi okë pakbo ru ë ëmla nonu
chensi maalare?

© 2008 by The Bible Society of India.

17Rülachin Yürnë ne koik sidu, yo lëga nonu lëken golo rümur gë pakbo bë rübe boolochin, tomsür kolokë paanam jijja ëm nonu buupü bë rügë du.

18Nonnuëm rümur lokkëm lülen toku okkë nonu rëki bë rënam lokë pakbo bë rükaku.

19Nonuk asin aapukë torma leemo lëgalo ngo sim tani amür gë agom bë mendakna, alo go nonu dëëma aamo okkë nyirë soki agër rülëpë ëmla alë maabë mëëdolo aü buppü ëm pakbo bë tolük sito. Ëmbë dada nonu aü aü ëm ijja buupü bë dëënam bë okkë rëki bë rëkunamlo pakbo bë jilük siru kendoku.

20Nonu yadü lo rümur gë pakbo bë rübedü, nonu dëënam bë rëki bë rënam lokkë odoo to.

21Nonuk ijja gë hanyü sidukubë agër rüko lokë yo ya go paangek to? Ëgë agër gadë ëgë simo ngemo kunnë!

22Rülachin ijja nonnuëm rümur domur lokkëm ajür doobë laalen toku okkë Yürnë gë pakbo gonëbë rükaku; okë nonuk paangek ë hünam buppü ëm buupü bë Yürnë gëlo tolük siku nammë, okkë okë rüjoë yaloh lokë turyar nam hünam ëm paanam ëku.

23Yo lëga rümur domur gë rüglap joë sinamë; rülachin Yürnë gë jinyo bë amen jinamë Rutum Jisu Kristo gëlokë ngonuk yaloh gë turyar kunamë.

Roman 7

Nyida Rünam Lo Menrü Sinam

1Mëëtin sinë ajen gadë, ngo yo baab go mentë duudü nonu chendu, yo lëga nonu buppü ë Ayon baab ëm chendu Ayon ë nyi tani gë turdo nyum ëm bü ëm rutum du.

2Yo lëga menrü sinam lokë menbo lo, Ayon lokë nyilo duugëla duunë nyimë gonnë mük nyilo ë turdu tëttëm mü nyilo lo duuru kendo; rülachin nyilo ë sinyo namgo kaabolo, mü Ayon lokë nyilo kaakuma.

3Ëmbë rünamë, mü aü gë nyiloë turla duuduëm nyilo këbë go duugë boolo ogo mü ëm rümurla rülum doyë nago ëmdu. Rülachin mük nyilo ë sinyoboolo, mü okë Ayon okë ajür duuku, ogo mü, nyilo këbë golo nyimë bë aala kuchin rümurla rülum doyë në ëmmarëku.

4Ngok mëëtin sinam ajën gadëa, nonuchin ëmbë mum rüduko ë. Ayon gë adu aar lokë menbo lo. Nonuchin sinnëku, yo lëga ëmrëm nonuk amürë atu gonnë Kristo gëbë rüdu; okkë no ijja sinam lokkë turkur mokunam bük nyi bë rüdu kunna, ëmbë rümo namgë lëga ë ngonnuëm Yürnë gë agërlo gërmo lado bë ëmla.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Yo lëga ngonu yadü lo tani amür rëpe bë rëbadü, ngonuk amür ëm rümur rülü doobë Ayon ë agër gërto, okkë ngonu buppü ë sinam gë agër ëmëi gërto.

6Yo bë rülachin, ngonu Ayon lokkë ajür duuku, yo lëga ëmrëm ngonnuëm lëken go patëk lo tumnë gadë gëbë ngonu sijito. Ngonu boilo eknam Ayon rüpelo rëkuma, rülachin Doü gë ali bëdalo rëduku.

Ayon Okkë Rümur

7 Ëgë boolo ngonu yo ëmsadü? Ayon sigi rümur ëre? Okë gëbë rümur ëmo! Rülachin rümur ë yo ëdü ëgum ngom chenmo në Ayon ë “Kaaboh yooka” ëmma nage boolo kaaboh nammë yo ëdü ëgum ngo chenma rë.

8Rünamë Ayon gë niitom agom ëm tala rümur ë ngoklo angu angu bë kaaboh tari gënënë asin aapuk ëm gëmoto. Lëga ë Ayon kaama nage boolo rümur ë yo gochin rüla lammoe.

9Ngo ngoüchin Ayon chenma bë lëken go rëto; rülachin ngo yadü lo Ayon gë tomsür baab ëm chenka dü rümur ë agër rüku rëpto, okkë ngo sito.

10Okkë turnam ëm aagë doobë ëmla rünam Ayon gë niitom ë ngok lëga bë sinam ëm laalük sito.

11 Rümur ë Ayon gë niitom lokë agër rüdola okë age lo ngom kubto; ëmbë Ayon gë niitom ëm rümur ë ngom pakë moto ku.

12Ëmbë rünamë, Ayon ë aü ë dëën, okkë Ayon gë niitom ë dëën, loodi në, okë alënë.

13Ëgë boolo yo ëdü alënë ngok sinam baab ëm aagë nëre? okë gëbë rümur ëmo! Sigim rünnë rümur ë; rülachin rümur ëm rümur ë ëmla kaachen naado bë ëmla ngoklo sinam ëm aamo to. Ëmbë rüdula Ayon gë niitom ëm paknyo bë rümur ë rüpe ëm aso yaaru doobë kaatom tu.

Nyi Gë Mëëkin Momin Nam

14Ngonu chendu Ayon ë Yürnë gëlokë; rülachin ngo sinë nyi ë, rümur gë pakbo bë puknam ë.

15 Ngo yo ëm rüdudü ngoü ëgum chensima; lëga ngo yo rüso mëëdu dü okë mëëga ëm rüma, rügërëlla ngok rüssëm ngo ëpak gëlla rümasaëm rüra sidu.

16Ngo yadü lo ngok rülü maanam rüggoëm rüdudü, ëgëm ngo Ayon si alë në ëmla kaatom du.

17Ëmbë rünamë sim agër gadë sim rügë jaa në ngo mo; rügërëlla ngok muupuk asin ara sokë duulük në rümur ë rügë duukuna.

18Ngo chensidu ngoklo alë maanë duulükma, ëgë ngok tani amür güdu süar ë. Lëga ngoklo alë bë rülü nammë duulakuchin, ngo ëgum rüla gëkuma.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Ngok alënë rüso mëënam ëm ngo rümadu, ëgum pënamë, ngo alë maanë ngok rülü maanam ëm rüyadu.

20Ngo yo go rülü maadudü ëgum ngo rüduboolo, ëgum rüdunë ngo ngoüë rüma; rügërëlla ngok muupuk asin ara sokë duunë rümur gënnë ngom rümo duuna.

21Ëkë lëga bë si Ayon si sëmbë agër gërdu; ngo yadü lo alënë agër go rülëpë ëmla mëëlen rëdü, ogo yo ëdü alë maanë okë rüpego ngom darlük simodu.

22Ayon ë Yürnë gëlokë aanë lëga bë ngo muupuk asin lobë mëëkendu.

23Rülachin ngo kaanamë këbë Ayon go ngok amür sigi agër rüdu, okkë Ayon ë nyiroh bë rümin sinam ëkë kaadu ëgum ngok muupuk asin ë tolük mingëdu. Sigi ngok amürlo agër rünë rümur gë Ayon ë Patëk lo duunë bë ngom rümodu.

24Ngo yo gochin mëëken maanë nyi go! Yë kuladü ngom simo deenë amür sokkë ngom tushü baalë deekunë?

25Rutum Jisu Kristo gëlokë ngom tushü baalë deekunë Yürnë ne koikdu! Ëmbë rünamë ngo sëmbë rüduuku; ngo aü ë ngoük asin aapuk nyum lo Yürnë gë Ayon ëm agër rüladu, rülachin ngok amür sigi rümur Ayon gë agër ëm rüjidu.

Roman 8

Doü Lokë Hünam

1Ëkë lëga bë yë bulu Jisu Kristo gëlo duudu kudü, yëchin bü ëm menpak kumarë.

2Lëga ë Yürnë gë Doü gë Ayon ë, Jisu Kristo gëlokë turnam Ayon ë sinam gëla rümur gë Ayon lokkë ngom ajür dooku bë laasek to.

3Rümur amür gë torma leemo kolokë Ayon ë yo nago rüla maabadü, ëgum Yürnë rüto. Bü rümur ëm rükum doobë ëmla aü gë Oroh ëm tani garü bë rümur gë amür ëm gëdobë jilükla rümur bë sinam gë külübë jisito.

4Yürnë gë sëmbë rünamë, ngonu tani adin bë, Ayon gë monam bë yürnë gë Doü mëëgalo ngonuk rëki bë rënam ë buupü doobë ëmla.

5Tani adin amür bë rünë gaddë buluk asin aapuk ë adin gë mëëga lo rüdu. Okkë rülachin yë bulu Yürnë gë Doü mëëga lo rëdudü, buluk asin aapukë Doü gë mëëga lokë rëki bë rëdu.

6Tani amür gë mëëpe mope ëm rutum konamë nok sinamë; rügë rëlla Yürnë gë Doü mëëpe mope ëm rutum konamë nok turnamë okkë mëëken ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Okkë yadü lo tani ë adin gë muupuk asin mëëpe mope ëm rutum korëdü ogo nyi ë Yürnë gë nyiroh bë rüdu; lëga ë bü Yürnë gë Ayon ëm tolükma, okkë bü ëmbë tolük lachin ma.

8Yë bulu adin lo rëdudü Yürnë gë mëëga ëm rülama.

9Ëmbë rülachin Yürnë gë Doü ë nonuklo duuduboolo, nonnuëm tani adin ë rëgë maabë rüdola Doü ë rëgë du. Okkë yë bulu Kristo gë Doü ëm gëma duudü, bulu Kristo gëmo.

10Rülachin Kristo nonuklo duuduboolo, rümur lëga lo nonuk amür ë siku delachin, nonu Yürnë gëlo rëki bë rënam lëgalo Doü ë nonuk lëga bë turnamë.

11 Okkë, Jisu ne siko lokkëm turkur mokunë, Yürnë gë Doü ë, nonuklo duuduboolo, Kristo ne sikolokkë turkur kumonë ëgëchë nonuklo duunë, bük Doü lokë nonuk ngede kunë amürlo turnam ëm jirë.

12Okë lëga bë mëëtin sinë ajen gadë, ngonuk rübë sisë ru go kaadu, rülachin sigi ngonuk tani adin gë mëëpe lokë duugë sa ma.

13Yo lëga nonu tani adin gë sëgu süar lokë rüboolo, nonu sidu ena; rülachin nonuk rümur rüpe ëm, Yürnë gë Doü lokë mokë boolo, nonu turrë.

14Yëm bulu Yürnë gë Doü ë rëgë duudü ëgë bulu Yürnë gë Oroh gaddë.

15 Yo lëga Yürnë gë Doü jinam ëgë nonnuëm lëken goda bosolo pakbo bë rümonë Doü ma; ëgum pënamë Yürnë gë Doü ë nonnuëm Yürnë gë Oroh bë rümodu, okkë Doü gë lokë ngonnuëm Yürnë ne “Abo Abo” ëmla gogla modu koë.

16Yürnë gë Doü ëla nonuk doü ë menbi sila ngonnuëm Yürnë gë aaji oloh bë ëmbi sidu.

17 Ngonu ijja bük aaji oloh ë boolo, ëmbë rünamë Yürnë bük nyi gaddëm ajinam rülibongo ëm paade në Yürnë gë aaji oloh bë rünnë, okkë Yürnë gë lëga bë ajinam ëm ngonuchin paamin gërë, lëga ngonu Kristo gë endür ëm enmin gëbolo ngonuchin bük tornam lou garü mingërë.

Kookü Ëm Koiksa

18Ngok mëënamë ngonuk ijja gë rëdak sokë endür kaachoh ëm ngonuklo kaatomsa arüsinyonë koiksalo menrü sidubë rüma.

19Yürnë gë pülennam buppü ë bük Oroh gaddëm aen bë kaatom gordo bë ëmla tora ngamla duudu.

20 Yürnë pülen nam buppü ëm arë kaama doobë darlento, ëgë aü gë mëëpe lokë rüma, rülachin Yürnë bü ë ëmbë rümo jidenë. Yo bë rülachin ogo mëëgë sinam go doodu.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Ëgë pülen nam gadë ëgë aü ë alo golo ngede kolokë ajür simo dookula Yürnë gë omë oroh gaddë arüsinyonë koik nam lokë mëëgalo rëdokubë aamo rëku.

22Yo lëga ngonu chendu pülen nam yëra buppü ë Ochi chinam garü bë sirum siro lobë sigin ginbë duuku.

23 Rülachin pülen nammë nyummo; Yürnë gë Doü jinyo ëm jicho nam ngonu, aü aü ë aralo ochi nam bë toradu, lëga ë Yürnë bü ngonnuëm bük aaji oloh bë modo bë okkë ngonnuëm buupü bë ajür dooku bë.

24Lëga ngonu mëëgë sikolokë tushü baalë nam ëm paato; rülachin ngonu yo lëga ëm mëëgë sidudü ëgë kaapa namgo, ëgë alë jaabë mëëgë nambë rüma. Yo lëga ë yë rem aü gë kaapa nam yëralo mëëgë sidonë?

25Rügë doola ngonuk kaapa simanamlo ngonu mëëgë sibolo, ëgum ngonu chetëm doola toradu.

26Ngonnuëm torma leemo do ëmla, Yürnë gë Doü ë rügur taabë aadu; lëga yo chëbë kumken doodü ngonu ëgum chenma; ngonuk agom bë menken gëmabë sigin gënamëm, Yürnë gë Doü ë aü ë ngonuk lëga bë kumjidu.

27Okkë Yürnë, nyi buppü gë muurum aara ëm chennë, Doü ë yo go mëëdo modo dü chendu; yo lëga Doü ë nyi gaddëk kodin bë Yürnë bük lokë mëëga ëm kojidu.

28Lëga ngonu yë bulu Yürnë ne aya duudü, Dëën Doü ë yëra buppülo alënë agërëm rüjidu. Yo rüla ëmrëm ngonu Yürnë bü yo go rütok mëëdodü rüdobë gognamë.

29Yürnë yëm darlen chobadü bü bü ëm bük Oroh chë garü doobë darlenla sola adëk to, ëgë Oroh ëgum mëëtin sinë atür lokë abü yaaru nëbë rüdobë ëmla.

30Okkë Yürnë bük darlen nam ëm bü gogdëk nentoku, okkë yëm bü gogdëk nenba dü bük rëkoklo rëki bë rëmoto; okkë bü yëm rëki bë rë badü bü ëm arüsinyo jaa bë koiknam ëm orpen sito.

Yürnë Gë Jisu Kristo Ne Ayanam

31Ëgë boolo ngonu yo go menrük sidobë? Yürnë bü ngonuk bë rüduboolo, yë ngonnuëm mëëlo moloh lado bë?

32Bü aü gë Oroh ëm endür kaachoh lokkëm rüge simo maabë; okkë ngonuk buppü gë lëga bë sijimoto. Bü aü gë Oroh ëm ngonuk lëga bë jirrëm, ngonnuëm yëra buppü ëm jinyo bë jimarëdü?

33Yë rem Yürnë bük darlen nam nyi gaddëm guunyü lükdenë? Yürnë bü ë bullëm guunyü kaama ëmbëkto!

© 2008 by The Bible Society of India.

34Ëmbërëm, yë rem bullëm menpak rüyë deenë? Sijikunë Jisu Kristo yaare ba, yëm sikolokkëm turkur moku badü okkë ijja gë Yürnë gë lakbëk lo duuduukula, ngonuk lëga bë Yürnë gëlo kumdunë bü re?

35Ëgë boolo, Yërem Kristo gë ngonnuëm aya lokkë laasek ladenë? Endür kaachoh ëre, enrik enkek ëre, morik chikek ëre, doma yarë ëre, güma sümobë nyima soki nammëre, boso ruunam ëre, ëgë maalachin sinam ngenam ërem ëmbë rüladenë?

36 Dëën boi lo mendu,

“Nonuk lëga bë ngonu loonam buppü tëm sitë ngetëdu; Nyi gaddë ngonnuëm pakë doobë solar boinnam garü bë rünya du.”

37Ëgë mo, sogo yëra buppü sogo ngonnuëm Ayon ë bük rügur kolokë ngonu buupü bë rükumdu.

38Yo lëga ngo alë jaabë mëëdu yo ëchin bük aya lokkë ngonnuëm adëk lamarë; Ëgë sinam ëlachin ba turnam ëlachin, taayo lampoh ëlachin, ëgë malachin taayo mooko ëm rutum nëlachin, rëgë duunam okkë rëlësa ëlachin;

39Tani mooko lokkë okkë taayo mooko lokkëlachin, chompük gë lachin, pülen nam yëra buppü ëlachin ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlokë Yürnë gë ayaëm ngonnuëm yëchin laapen silamarë.

Roman 9

Yürnë Okkë Nyi Gaddë

1Ngo yo go mendudü jijja ë; Ngo Kristo gë okkë ngo mëma. Ngok muupuk asin ëm Rutum në Dëën Doü ëchin ngok mëëgo saggo ë jijja ëru ëmla mentomdu.

2Ngo ngoük adin iyi okkë nyi gadëk lëga bë achi bë muupuk asin lo mëëtër kaama bë mëëdunam si, ngo jijja bë yadü go kai bë mëëdükduna!

3Yo lëga ngo ngoü ë buluk lëga bë Yürnë gë chenam beenamlo okkë Kristo gëlokë adëk sitolapë ëmla mëëdo.

4 Bulu Yürnë gë darnam nyi ë; Yürnë bü bullëm bük aaji oloh bë rümoto okkë tornam lou ëm buluklo orpen sito; bü buluklo agom Daapo ëm amin sila bullëpë Ayon ëm jito; bulu jijja bë kumsinam ëm paato okkë Yürnë gë Daapo bë chesinam ëm paato.

5Bulu ope buppü ëm nëmin minlen nëgë toku lokë olië, okkë Kristo ne tani amür bë aajur ogar nenko gë Ope ë. Ëkë lëga bë buppü ë yëra buppü ëm rutum ne Yürnë ne koik yaar laka! Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Ngo Yürnë gë gombë Daapo ë dookuma ëmma doona; yo lëga Israel mooko lokë rënë nyi gaddë Yürnë gë darlen nam nyi nyum ë rëma.

7 Ëgë maalachin Abraham gë oli buppü ë Yürnë gë aaji oloh bë rüma. Yo lëga Yürnë Abraham ne mento, “Isaak gë oli nyum ëm nok oli bë külük rë.”

8Sigi ëmnam si tani adin amür lokë aajur ogar nam aaji oloh gaddë Yürnë gë aaji oloh ma; ëgum pënamë, Yürnë gë gombë Daapo lokë aajur ogar nam aaji oloh gaddëm tugda oli jaa bë külük du.

9 Yo lëga Yürnë gë gombë Daapo gë agom gadë sokë aato: “Sara ne oroh go odo bë, ngo odü paklo aakur rëku.”

10Okkë sigi nyummo. Yo lëga Rebeka gë oroh anyi ëchin, abo aken, ngonuk ato tokur Isaak gëlokë.

11Rülachin opëmnam lokë oroh aken gonnëm Yürnë bük darnam ë bük aü gë mëëga ëm buupü doobë ëmla rüto,

12 Yo lëga Yürnë Rebeka mü ëm mento, “Abü yaa ë abür yaaëm rügur nëbë rürë.” Yürnë bü sigim bullëm aajur ogar damabë, bulu yo alënëlachin, alë maanëlachin rüka damabë mencho to; ëmbë rünamë Yürnë gë darnamë bük goggë naanëlokë rüto, okkë buluk yo gochin agër rüko lëga lokëmo.

13Yürnë gë Dëën boilo mendu, “Jakob ne dardëk to rülachin Esau ne darpak roto” ëmtu.

14Ëgë boolo ngonu Yürnë bü ëm tugda bë makanam go ëmsadü? rünam gëbë yaddë lochin ëmbëmo.

15 Lëga Moses ne bü mento, “Ngok mëëlük sinam nyi ëm ngo paknyom pakrë, okkë ngok kaalük kaanam ëm ngo aya kaaparë.”

16Ëmbë rünamë, sigi nyi tani gë mëëchëm lokë maalachin rüko lokëma, rügë rëlla Yürnë bük aya mëëpa kolokë nyum rüdu.

17 Lëga dëën boilo Pharoh ne Yürnë gë agom ë mento, “Ngok tornam leenam ëm kaatom doobë rünë gobë, okkë ngok amin ëm tani mooko buppü lo chenmo nago bë rümoso mëëla, ngok nom roja rüdo bë darlen paanamë.”

18Ëmbë rünamë, Yürnë yëm mëëlük doodü paknyo ëm pakdu okkë bü yëm mëëdek modek momaso mëëdu dü mëëdek modek moma.

Yürnë Gë Marnam Okkë Aya

19Ëgë boolo nonuk lokë aken gonnë ngom menrë, “Sigi boolo, yo ëmbë Yürnë nyi aken golokë rümur ajë ëm mapa podobë? Yë Yürnë gë mëëchëm namëm menpak sila doobë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

20 Rülachin ngok ajen, Yë no mëësidola, Yürnë gë mëëpëk nennamëm menkur doobë mënë no? Takam püchü ë püchü pünë nyi ëm taka në kaama, “No yo bë ngom sëmbë rüdobë püdona?”

21Püchü pünë nyi ë püchü pünë naasë takam kode ëm bük mëëchëm bë mola rorëm, okkë deelum püken lokë püchü pünyi ëm pülen larrëm, aken gonnëm adëk bë agër rünë naabë okkë aken nëm ëmmum bë bëëdo bë püdu.

22Okkë Yürnë yo go rüdudü jijja bë lëyüë. Bü bük marnam ëm okkë tornam kaatom naabë rünamë. Ëkë lëga bë bü majja bë bük margë ë yëra gaddëm yë bulu bëkchik bëgyik tobadü chetëm gëto.

23Okkë bü ëm koik lëga bë ngonuk lokë yëm paado bë ruunochoola aba dü, bük ngonuk lokë paknyo bë paknam ëm orlük namë lo bü ëm koik saë ngeppok nam ëm kaatom lapë ëmla rüto.

24Lëga bük gognam ngonnuë, atu gonnë Jius nyi ë, rülachin atu gonnë Jius nyi maë.

25 Sigi bük yo go Hosia gë boilo menba dü:

“Yë bulu ngok nyi mae dü, Ngo bullëm ‘Ngok nyi ë ëmla gogrëku.’ Ngok pakma nam tani ope gaddëm,

‘Ngo ngok pakya yaaru nam ope ë ëmla gogrëku.’

26 Okkë yo chë lo Yürnë bullëm ‘Nonu ngok nyi ëmo ëmbadü,’ Ogo chë turyar në Yürnë bullëm bük aaji oloh ë ëmrëku.”

27Okkë Isaiah chin Israel gë nyi gadë gë baab ëm menchola mento, “Israel nyi gaddë ishi shinë rude lokë bali garü nagobë yaaka lachin, buluk lokë anni gobë nyum tushü baalë nam ëm paarë;

28Lëga Rutum bü büba rubë, okkë lëken gobë tani mooko gë nyi buppü ëm madër kaarë.”

29 Sigi Isaiah gë lëkkë lokkë mencho nam chë bë rüdu, “Torya yaarunë Rutum ngonuk oli ope lokë anni go tushü baalë jila ama nage boolo, ngonu Sodom okkë Gomorah taon lokë garü bë rüdo lappe.”

Israel Okkë Taken Në Dooyü

30Ëgë boolo ngonu yo ëmsadü? Sigi, Jius nyi ma gadësi, yë bulu Yürnë gëlo rëki bë aüë rësi maabadü, bulu mëëtin sikolokë büklo rëki bë rësi toku.

31Rügë doola, Ayon lokë rëki bë rësi nam ëm Yürnë gëlokë yë bulu masi tabadü, bulu ëgum paamato.

32Okkë ëgë yo lëga bë paama to? Lëga bulu yo go rübadü Yürnë gëlo mëëtin sidola rümato rügërëlla bulu yo agër ëm rübadü ogoi mëëtin sito. Ëkë lëga bë bulu “Dëktup lüdoh lo” dëktup sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

33 Yürnë gë boilo Yürnë sëmbë mentu;

“Kaasi laka, ngo Jayon ëgëmalachin Jerusalem lo nyi gadë gë dëktup sideko lüdoh go tütu, Okkë dëlëkla hobüh deeko lütak go atu. Rülachin Yë bulu bü ëm mëëtin sirë dü bü ëm yaddë lochin mëënga mojala hanyü enso paamo maarë.”

Roman 10

1Ngok achë abür gadëa, ngok muupuk asin sokë mëënamë okkë ngok ngoük nyi gadë gë lëga bë Yürnë gëlokë kumnam ë bulu tushü baalë paado kubë ëmla mëëdu.

2Ngo buluk Yürnë gëlo majja bë mëëgap nam ëm bulu mëëgap rudu ëmla menji siladu. Rülachin buluk dinchi bë mëëgap nammë chenchi paachi doola mëëgapma.

3Bulu Yürnë bü büklo rëki bë rëgap nam bëda kaatom nammëm chensima, okkë bulu aü gë mëëpe mope bëda lokë rüra sidu; okkë bulu Yürnë gë kaatom nammëm rëki bë rëdeko bëdalo aüë bulu buupü bë tolük sima.

4Lëga Kristo Jius gadëk Ayon bë rëtuëm rënammëm rëpin gëdobë aagë to, ëmbë rünamë nyimü ë yë bulu Yürnë gëlo mëëtin sirë dü ëgë rëki bë rëgap nammëm paarë.

Tushü Baalë Sigi Buppü Gë Lëga

5 Sigim nyi ë Ayon gë menpelo rëdola Yürnë gëlo yo bë rëki bë rëken doodü okë baab ëm Moses gë eknamë: “Yë nyi yë Ayon ë yo go tomsür doodü ëgum tala agër gërgënë okë turnam ëm paarë.”

6Rülachin Yürnë gë boi lo mendu, sigi mëëtin sikolokë yo ëdü Yürnë gëlo rëki bë rëgap sinam gë baab ëm mennammë: “No noü ë, taka siyoka yëdü Yürnë gë rëkolo chaade në?” (Ëgë Kristo ne deelë bë laalo dooku bë ëmnamë).

7“Yë dü kode ara chürum deerabë bë aade në?” ëmchin yooka. (Ëgë ëmnamë Kristo ne kode ara bokkëm laalen kunamë ëmnammë).

8 Yürnë gë boilo yo go mendudü sigi, “Yürnë gë dooyü ë nonuk nabbë lola asin aapuklo nëchidu” ëgë, ngonuk Yürnë ne mëëtin siru toka ëmla dooyü mennam më.

9Buppü gë tapom lo noügë nappa lokë Jisu ru Rutum ë ëmla menji sibolo okkë noükë muupuk asinlo Yürnë bü ëm siko lokkë turkur mokaku ëmla mëëtin sibolo, nom Yürnë bü tushü baalërë.

10Lëga ngonu ngonuk asin aapuklo mëëtin sidola okkë Yürnë gëlo rëki bë rëgap doola, ogo bü aü gë nappa lokë buppügë tapom bë mentom sikolokë turbu daalë namëm paadu.

© 2008 by The Bible Society of India.

11 Yürnë gë boilo Yürnë gë agomë mendu, “Bü ëm mëëtin sinë nyimülo yaddë lochin hanyü enso paamo maarë.”

12 Sigi nyi buppü lokë nyimü ëm mendu, yo lëga Jius okkë Jius ma nyi gë adëk ya kaama; Yürnë Rutum buppü gë lëyü aken ë, okkë yë bü ëm kumrëdü ëmbë kumnë buppülo yaaka në rülibongoëm jidu.

13 Yürnë gë boilo mennam garü bë, “Yë nyimü ë Rutum gë amin ëm minla kumrë dü Rutum bü rürarë.”

14 Rülachin bulu mëëtin sinam kaamabë, yo ëmbë bük amin ëm minla kumpo doobë? Okkë bulu dooyü taka maabë, bulu yo ëmbë mëëtin sipo doobë? okkë dooyü ëm mengola mentom maarëm, yo ëmbë bulu dooyü ëm tapa podobë?

15 Okkë dooyü mengo deenëm Mondoli ë inlen moma rëm, yo ëmbë dooyü ëm mengo jipoh doobë? Yürnë gë boilo sëmbë mentu, “Yürnë gë taken në dooyü ëm mengo jinë gadëkë allë yadü go kaaken nammë?”

16 Rülachin bulu buppü ë taken në dooyü ëm torük sinë kaama. Isaiah bü ë mento, “Rutum, ngonuk dooyü menlük ëm yë mëëgap gënnë?”

17 Ëmbë rünamë, mëëtin sinamë dooyü menji kolokë aadu, okkë dooyüë Jisu Kristo gë baab ëm menji kolokë aadu.

18 Rülachin ngo takadu: Buluk dooyü agom ëm tapama ëmnam ë jijja ëre? Ëgë maalachin Yürnë gë boilo mennam chë garü bë bulu taruto:

“Buluk dooyü gë gommu siddu ë tani mooko buppü lo duchik nenla; buluk dooyü agomë tani mooko gë chëënyu baarë buppü lo inchila goochik ka.”

19 Lëken gokuda ngo takato: Israel nyi gaddë sim chenma elarem? Ëgum menrük sicho yaarunë aken gonnë Moses bü ë:

“Angu ope nyi ëm nonnuëm kaalü minsi maado bë ngo morë; Chenma paamonë nyi ope ëm nonnuëm marmin sidobë ngo morë.”

20 Okkë yadü lo Isaiah sigim menba dü bü puktë sintë yaabë mento,

“Yë bulu ngom matë maedü bulu ngom mapa to, Yë bulu ngom makü maedü ngo buluklo aüë kaatom sito.”

21 Israel gë lëga ëm Yürnë mendu ëmla Isaiah bü mento,

“Ngo agom talëk nëmla okkë nyilüh sodo nyi gaddëm pakmin riimin sidi kulëpë ëmla toyar la duudu kunna.”

Roman 11

Israel Nyi Gaddëm Yürnë Gë Ayanam

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Ëgë boolo ngo takadu, Yürnë bük nyi ëm darpak nammëre? Yaddü lochin darpakma! Ngo ngoüëchin Israel nyi aken gonnë maabë, ngochin Abraham gë oli aken gonnë, Benjamin gë ope rumtum lokë aken gonnë.

2Yürnë bük lëkkë lokkëi darnam nyi gaddëm yaddë lochin topak maarë. Elijah gë Israel ë nyiroh bë Yürnë ne gëdo ëmla menjinamëm Yürnë gë boilokë mennam ëm nonu chensidu:

3 “Rutum ë, bulu nok nyijük gaddëm pakë ngamka okkë nom kumde koëmchin pëëyakka; Nyijük atür lokë ijja ngo nyum turdu kunna, okkë ngomchin bulu pakë lapë ëmla pindu.”

4 Rülachin Yürnë bü ëm yo ëmbë menrükto? “Ngo ngoük lëga bë mënërunë Baal gë nyimaa ëm kummanë ëkë hajar kanü 7000 nyi go kasi sichüla atu.”

5Sirum siro lachin ëmbë lëyübë rüdu; yo lëga, yëm Yürnë paknyo bë pakla dardu dü ëkë nyi ë anyi gonnyum.

6Bük nyi ëm dardëk gënë në bük paknyo bë paknam lëga ë, buluk yo agër rüko lëga lomo. Lëga Yürnë gë dardëk gënënë nyi gë agër rüko lokë boolo, ëgë bük paknam ë jijja paknyo bë rümarë.

7Ëgë boolo yo go rülëto? O Israel nyi gaddë yo ëm mëëgapla maabadü ëgum bulu mapa maato. Rülachin Yürnë gë darnam anni në atür ë paato; Atu gonnë Yürnë gë gognam ëm rujë sirato.

8 Yürnë gë boilo mennam chë bë, “Yürnë buluk asin aapuk okkë tukko pini ëm chenbëk paarëk maado bë mola atu; Silo lobëi bulu anyik gëlachin kaapama okkë nyeru gëlachin tapa maado bë mola atu.”

9Dabid bü mento,

“Bullëm buluk këba doke dopomlo kublükla gaggeka, Bulu hobüh eka, Bullëm morik geka!

10 Bulu kaajëk maado bë buluk anyikë nyükpam laka; Okkë buluk mëëdük mou ë buluk hünamlo güdin hüba moyoka.”

11Ëgë boolo ngo lëken goda takadu; Yadü lo Jius gaddë dëktup hobüh nammë, Kristo gë dooyü ëm torük maabadü bulu türngam nyangam bare? ëmbë yaddë lochin rüma! yo lëga buluk rümur ajëlo, Jius nyi ma gaddë gëlo tushü baalë nammë aalük to, ëgë Jius gaddëm bullëm kaanek modo kubë ëmla rüto.

12Jius gadëk rümur ajë lo tani mooko sogo Yürnë gë rülibongoëm ngeppok doobë laalük jito, okkë buluk Yürnë gë Doü gë mëëga lokë hüma kolo këbë nyi lo yadü go nyitë bë rülibongoëm aamo jika, ëmbë rünamë yaddëm Jius nyi buppü ë aata rëkudü yadü go kai yaada në rülibongo ëm paarë!

Jius Nyi Ma Gadë Gëchin Tushü Baalë Paanam

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ngok ijjagë agom mentë gëdu namsi këbë nyi gaddë nonuk lëga bë, yadü lobë Jius nyi ma gaddë nonuk lëga bë ngom dardëk la arëdü ngo ngoük agër lëga bë chensirë.

14Ngok mëënamë ngok agër rünam ëm ngoük Jius nyi gaddë agdo bë, okkë ëmbë rüdola buluk lokë atu go Yürnë tushü baalë jido bë ëmla.

15Lëga yadü lo Yürnë bullëm Jius nyigaddëm darpak badü, ogo tani mooko gë nyi këbë gaddë Yürnë ne ajen bë rütoku. Ëgë boolo, yadü lo Yürnë bullëm torük sirë kudü ëgë yo garü bë rüka rëkudü? Ëgë sinë gadë këchin turku nambë rürëku!

16Ütü achih lokë ajëk gonnëm Yürnë bë jibolo, okë achih buppü ëgë Yürnë gëbë rürëku; okkë sünë papür ëm Yürnë bë jitu boolo, okë sünë gë agbë gaddëchin bükbë rürë.

17Rüküh bë rüla Olib sünë liinam lokë atu gonë agbë bëklo boolochin, okkë mootum lokë duunë Olib sünë agbë ogo geegap lükduku. Këbë nyi gadë nonuchin mootum alokë Olib sünë garü ëku, okkë ijja nonu Jius gadë lokë tornam leenam okkë nyitë mëtë rubë hünam ëm paapen siduku.

18Ëmbë rünamë, nonu Yürnë gë sünë agbë bëklen në garü bë bëklen nëlo chëëbo rekbo siyoka. Nonu yo ëmbë chëëpo rekpo doobë? Nonu agbë aken mum garü gonnë; Nonu papür ëm gagbë ma, rülachin nonnuëm papür ë gagbëdu.

19Rülachin nonu menrurë, “Ë jijja ë, rülachin agbë bëknyo nammë ngonnuëpë buluk duude kolo duulük doobë rüjito.”

20Sigi jijja ë. Buluk Yürnë ne mëëtin simako lëgalo bulu bëklento, nonu mëëtin sinam lëga bë buluk doode kolo doolük to. Rülachin buluk duude koëm paatoba ëmla okë baab lo nonu chëëbo rekbo siyoka; Ëgum pënamë nonu boso bë mëësilaka.

21Agbë doobë sinë garü në, Jius gaddëmchin, Yürnë bü kachü maato; Nonu Yürnë bü nonnuëm rüra rëlëpë ëmla mëëdo lare?

22Ëkë lëga bë ngonu sogo kaanamë Yürnë bü yadü go aya nago okkë gomtor rubë roodula maka nago. Bük gomtor gëdo nammë yë bulu rümur rüdudü, rülachin bük ayalo nonu rëbolo bü nonnuëm aya rë; rülachin nonu bük ayalo rëma boolo, Yürnë nonnuëmchin ëmbë dada bëkpak morë.

23Okkë Jius gaddë, buluk Yürnë ne mëëtin sima nam ëm ëpak kubolo, Yürnë buluk dookochë lo lükkur rëku, yo lëga Yürnë bü bullëm yëkgap lükdi ladu ku.

24Këbë nyi gadë nonu mootum alokë Olib sünë agbë bëklo në garü ë, okkë ëmbë duubë sinëbë rüdola, rüküh rüla Olib liinam sünë anë lo geegap nëku. Jius gaddë rüküh rüla liinam jaa garü në; okkë sëmbë sünë agbë bëklo kunë

© 2008 by The Bible Society of India.

gaddëm aüë sünë anë jaa lo yëggap lükkur kunamë Yürnë gë lëga bë rüken yaanam ëku.

Buppü Lo Yürnë Gë Aya Kaatomnam

25Ngok Achë abür gadë ngok nonnuëm chenmo so mëënam, ara agom jijja nago kaadu. Ngonu sigim chensi nagoboolo, Ngonu ngonuk asin aapuk aralo ngonu majja bë chennë paanë ëmla mëësi maarë. Sigi sëmbë rüdu, Israel nyi gadë gë mëëpëk hagrëk maanam asin aapuk ë dooyaar maarë, Rülachin nyi këbë buppü ë Yürnë gëlo aangam do alo lobë nyum duurü rë.

26 Okkë sëmbë rülleela Israel nyi gaddë Yürnë gëlokë tushü baalëm paarë. Yürnë gë boilo mentu,

“Tushü baalë deekunë Jayon lokë aarë, Okkë Jakob gë ope lokë nyirë soki gënë ru ëm laapak jirëku.

27 Yadü lo buluk rümur ëm ngo laapak jirëkudü, Ogo ngo sim agom Daapo sim buluk lo achü minsi rëku.”

28Jius gaddë taken në dooyü ëm torük sima doola, Yürnë gë nyiroh bë rükunammë, këbë nyi gaddë nonuk lëga bë rüji nambë rükaku. Rülachin yuubë nam ato abo gadëk lëgalo, bullëm Yürnë bük ajen rüdokubë dartoku.

29Lëga Yürnë yëm darla okkë rülibongo jinyo ëm jido bë mëëlen paadü yaddë lochin mëëdekma.

30Këbë ope gadë nonuk lëga ëkuda, lëkkë lo nonu Yürnë gë agom ëm tamato; Rülachin ijja Jius gaddë Yürnë gë agom tamako lëgalo Yürnë gë paknyo bë paknam ëm paaduuku.

31Ëmbë chë dada, këbë nyi gaddë nonuk Yürnë gë paknyoëm paanam garü bë, Jius gaddëchin bulu Yürnë gë paknyoëm paado bë ëmla, buluchin ijja Yürnë gë agom ëm tama duuku.

32Lëga bulu buppü ë Yürnë gë agom tagapma lëgalo bullëm patëk lo anam garü bë rümoto; sëmbë rünam gë lëga ë Yürnë bük paknyo bë paknam ëm bulu buppü ëm kaatom doobë ëmla rüto.

Yürnë Ngonuk Koikru Saë

33 Yürnë yadü go kai bë nyitë në! Bük mëëki moki ëla okkë chennam paanam ë yadü go urüdu! Bük parpëk nammëm yëchin menmükla menngam lado bë? bük mëëpe mope bëda ëm yë chenla doobë?

34 Yürnë gë boi lo Yürnë gë agomë sëmbë mentu,

“Yë Yürnë gë mëënam ëm chendo bë? Ëgë maalachin, Yë rem Yürnë bü ëm tomsür lade në?

35 Yürnë bük lokë jinyo ëm paakur dooku bë ëmla, Yë rem bü ëm jinyo bë yëra jikanë?”

© 2008 by The Bible Society of India.

36Lëga ë buppü yëra ëm Yürnë bü ë pülen to, okkë buppü yëra ë bük lëga
bë büklo turdu. Ëkë lëga bë, ngonu Yürnë ne koik yaar kendo! Amen.

Roman 12

Yürnë Gë Agër Rünam Lëga Bë Turnam

1Ëkë lëga bë, ngok achë abür gadë, Yürnë gë ngonnuëm majja bë paknam
lëga bë, ngo nonnuëm rogu dakna, nonu panyo bë Yürnë gëlo turdo bë
bintür la yuudum lüksinam garü bë nonu aü ëm aü ë tolük sitoka, Yürnë bü
ëm mëëken monam lëga bë bük agër lo tolüksitoka. Sigi nonuk jijja bë asin
aapuk lokë tolük sila bü ëm kumnamë.

2Nonu tani mooko sokë nyi gadë gë rëpe lokë aü gë amür ëm agum bë rëgë
yooka, rülachin nok muupuk asin ara lokkë mëëdekla okkë tukko pini buppü
ëm Yürnë gëlo tojila ali bëden modek kotoka. Ëmbë rübo lonyi lo nonu Yürnë
gë yo ëdü alënë mëënam ëm okkë bü ëm mëëken mossëm okkë bük
mëënamë buupü bë jijja ë ëmla chenla rënna.

3Okkë Yürnë gë ngom bük aya jinyo ëm jinam lëgalo, ngo nonu buppü ëm
sim menduna; Nonu yo chëm endodü ëgum pënamë nonu aü ë kai yaabë
mëëbo siyoka. Ëm pënam ë nonuk mëënam monam ëm rëngam bë mëëtoka
okkë nom mëëtin ëm yadü go Yürnë jitu dü ëkë go noü ëm mëëka sitoka.

4Ngonuk aü amür aken sigi adëk adëk abak ë kaadu, okkë buppü aba sokë
agër ë akenma.

5 Ëmbë chë dada, ngonuchin yaaka gobë nyi ë rülachin, ngonu Kristo gëlo
amür aken ë okkë amür lokë aba aba ë aü amür aken gobë rüpom siduku.

6Ëmbë rünamë yürnë ngonnuëm aken aken ëm angu angu sinë jinyo amen
jipe lokë rüken do. Ngonnuëm jinyo jinamë Yürnë gë dooyü ëm mengo
doobë jitu boolo, ngonu aü gë mëëtin siko lokë ëmmabë mengo jiru kendo.

7Ngonnuëm Yürnë mëëtin sinë ajen gaddëm agër rüji lado bë jitu boolo,
ngonu rügur minsiru kendo, okkë ngonnuëm bü mentom lakdobë jipaboolo,
ngonu mentom jira ru kendo.

8 Ngonnuëm këbbëm mennür rüür gëlak doobë jipaboolo, menür rüür tolaka.
Yëm bullëm bü anyi go doodo dü ajen këbbëm jila doobë jipaboolo, jilüdola
jimotoka, Yëm bulu nyi ëm rutum lakdobë jipaboolo, achi bë mëëgapla rutum
toka. Yë bullëm ajenlo aya kaatom ladobë jipaboolo, bü ëgum mëëken doola
rütolaka.

9Aya minsi namëm dinchi bë aya minsi laka, alë maanëm arik tolaka, yo ë
alë doodü ëgum addü bë gaggap laka.

10Kristo gëlo achë abür aken bë aya sinamëm dinchi bë aya sitolaka, okkë
aken aken ëm dinchi bë pakmin sinam ëm kaatom sitoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Okkë loobak yooka rügërëlla hardëbë rükor ëm rütolaka, Rutum gë agër
ëm noük asin aapuk buppü lokkë rülü bë mëëgap doola rütolaka.

12Nokë mëëdük mou ëm chetëm gëdobë, dinchi bë kumdola, nok mëëgë
sinam ëm buupü bë mëëken mogeka.

13Nokë Kristan ajen gë püüma gochoh nammëm nok yëku yëra lokë jimin
sitoka, nyibo innë chaanëm nok namë lo ingë doobë torük sitoka.

14 Nonuk Yürnë ne mëëtin sinam lëga bë motu chire në gaddëm, Yürnë
beetoka ëmtë maabë, buluk lëga bë nonu Yürnë gëlokë rülibongo kojitoka.

15No mëëken nëlo mëëken mingë toka, rülachin këbë tingü nyilen nëlo nok
mëëdük mou mingë namëm kaatom toka.

16 Rëken bë rënam lëga bë buppü ëm lëyü bë mëëtoka. Chëëbo rekbo sinë
bë rüyoka, rügë rëlla anni në agër ëmchin rülü bë rütolaka. Okkë noü ëm
chennë paanë bë mëëbo siyoka.

17Nom nyi gonnë yo alë maanë go rünam go kaalachin, ëgum no bü ëm alë
maanë chë go rürük yooka. Rügë rëlla nyi buppü gë kaaga lo alë bë kaalük
nam go rülëpë ëmla mëëtoka.

18Nonu pakla rëm, nyi buppü ëm jurup bë, rëken duuken bë rëbam duubam
lapë ëmla mëëlaka.

19 Mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonu yaddë lochin alë maanë gë dora ëm
raasi lapë mëëyoka, ëgum pënamë Yürnë bü ëm dora ëm raasi motoka. Yo
lëga Yürnë gë boilo Rutum bük agom ëm sëmbë mentu, “Ngo dora ëm raala,
jikur rëku.”

20 Dora raanam ëm pënamë, Yürnë gë boilo yo go mentudü ëgum rüya toka,
“Nom nyiroh në nyi gonnë këno duubolo, no donam jiggeka; bü tülü duubolo
tülü tünë simo geeka, nok ëmbë rükolokë bü ëm dumpolokë ëmë garü bë
gula marnam ëm hanyü morëku.”

21Nonnuë alë maanëm rügum koyoka, ëgum pënamë den, alë nëlokë alë
maanë gaddëm rügum yaato denka.

Roman 13

Mooko Ëm Rutum Nëlo Ngonuk Agër Rüji Sa

1Nonu buppü ë mooko rutum në gadëk agom ëm tagap ru kendo, yo lëga
yëchin Yürnë gë tolük nam kaamabë rutum doobë rülama, okkë yë bulu
mooko ëm rutum duudü bulu buppü ë Yürnë Rutum gë lüknamë.

2Yë bulu ijja gë rutum në gaddëm agdu dü ëgë bulu Yürnë yo go rülük jipadü
ëgum agdu; Ëmbë yë nyidum yë agdu dü aü ëm morik chikek saëm laagë
sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Yo lëga, yë bulu alënë agër rüdudü rutum në gaddëm bososa kaama rülachin yë alë maanë agër rüla rëdudü boso gëdubë rüdo. Ëmbë rünamë no nyi ë boso maanam rutum nëbë rütolaka mëëdore? Ëgë boolo yoë alë doodü ëgum rütolaka, ogo nom bü koik rëku.

4Lëga bü nonuk alënam lëga bë Yürnë gëlokë agër rüji raaduna. Rülachin nonu alë maanë agër rükuboolo, bü ëm boso duubë rururëku, yo lëga bük nonnuëm morik lagë naanë jijja ëku. Bü Yürnë gëlokë nonuk lëga bë alënë agër rüranë okkë yë bulu alë maanë agër rüdudü buluklo Yürnë gë morik chikek nammëmchin laalük jinnë.

5Ëkë lëga bë nonu mooko rutum në gaddëm tagapla rüjiru kendo, Ëgë Yürnë gë marsë lëga bënyum mo, rünamë nok asin aapuk lochin no chensidu no yo chë go rüken doodü.

6Sokë lëga lo nonuk dodin gaddëm dordu nama bë, yo lëga mooko rutum gaddë, aü ëm buupü bë yadü lo rutum agërlo bulu jilük sirë dü Yürnë bük agër rüra jinnë.

7 Ëmbë rünamë, nonuk dorsë guunyü go doorëm ëgum buluklo dortoka; Nonu aü gë okkë yëku yëra buppü lokë dodin dorsëm buluklo dortoka, okkë yëm bulu pakru kendodü nonuk paknamëm buppü ëm kaatom tolaka.

Aken Aken Lo Agër Rünam

8Yëkë lokëchin no guunyü gëyoka, nonuk guunyü gëla rëssë aken aken ëm aya sila rëssë nyum. Yë nyi yë bük ajen ëm aya sidudü bü Ayon ëm buupü bë rügëdu.

9 Moses gë Ayon lo mentu, “Gümur sümur yooka; nyi pakë nükkë yooka, dotcho yooka, kaaboh tari yooka,” Sigim gadësim, okkë këbë menlen nam buppü ëm menchumla gomken lo Ayon niitom menyürla mentu, “Nokë doogo baër ajen ëm noü ëm aya sinam garü bë aya minsi tolaka.”

10Yë aü gë doogo baër nyi ëm aya minsi duudü bü lachin bü ëm rübu menbu simarë. Doogo baër lokë nyi ajen ëm ajen sinamë, Ayon lokë mennam buppü ëm buupü bë rüpü jinamë.

11Sirum siro gë rëtu duubë yo ëdü no ëgum chensidu, ëkë lëga bë no sim rüru geka; nonuk yupngak la dootola urëp dü ë aadu ku. Yo lëga ngonuk mëëtin sicho dak okkëm yaalë ijja gë ngonnuëm Yürnë gë tushü baalë dü ë dünük yaaduku.

12Kannë napin daasam ëku, lou ë urëp daasam ëku. Ëkë lëga bë kanë bë agër rügë naanë buumü gaddëm tugü pagge lakuju, okkë lou lo rëdola nyimak rügë naanëm buumü hüko silakuju.

13Ëkë lëga bë alo lou lokë rënë nyi garü bë, kaju ngonu aü ëchin kaajin sidola hüla güla kuju; Tükum dojër siyoka, gümur sümur yooka, jaboo gamboo sila

© 2008 by The Bible Society of India.

chenma nëbë rüyoka, pamin nükmin siyoka okkë rëbë rëlo gëmin bëëmin siyoka.

14Rülachin Rutum Jisu Kristo ne buumü bë hüko sito denka, okkë nok rümur gë rüso mëënam gë rüpe ëm ëpak tokuka.

Roman 14

Nonu Kristan Ajen Gaddëm Make Mae Minsiyoka

1Nonuk ajen atür lokë mëëtin sinamë addü maanëmchin nonu allü bë torük sitoka, rügë rëlla bük aü gë rüpe bë rüso mëënam baab ëm menko rüpek jiyoka.

2Nyi aken gonë gë mëëtin ë bü ëm yoyo buppü ëm dogë moladu, rülachin nyi aken gonë lokë mëëtin ë püram në üjü O gonyum dogë modu.

3Domanam kaamabë donë nyi gadë nonu domëm maanë nyi gaddëm kaü tato minsi yooka; okkë domëm tüjëm maanë nyi gadë nonu lachin dopen kaamabë donë nyi gaddëmchin make mae minsi yooka, yo lëga bullëmchin Yürnë torük sidu.

4No yë rem nyiikë nyi gë agër rüra jinnëm make maela menpak jira deenë? Bük aü gë rutum ënyo bü ëm alë bë rünam ëmlachin okkë rülak maanam ëm lachin tolük sa tolük maasëm rüdenë. Okkë bü ë addü rurë, yo lëga Rutum bü bü ëm addü doobë morëku.

5Aken gonë nyi ë mëëdu alo go këbë alo ëm dinchi yaabë loodëk ru sago doodo ëmla mëësidu, aken gonë nyi ë mëëdu kuda loonam buppü tësi alo lëyü ë ëmla. Nyimü gë asin aapuk mëëpe ëm tugda nëbë tolük minsi kendo.

6 Alo gonnëm adëk rubë dinchi bë mëëgë sinë büchin, Rutum gëlo mëëgë sidu; Yo dopen kaamabë dodu dü ëgëchin Rutum ne mëëgëla dodu, lëga bü donam ëm Yürnë ne koikla dodu. Yë dokor buppü ëm doma bë rüdo nyodo dü ëgëchin Rutum ne mëëgëla rüdu, okkë büchin Yürnë ne koikdu.

7Lëga ngonu aü gë lëga bënyum turma, ëmbë dada yë ngonuchin aü gë lëga bënyum sinam ëm sima.

8Ngonu turla rëduboolochin, Rutum gë lëga bë turla rëduna, okkë ngonu siboolochin, Rutum gëlo siduna. Ëmbë rünamë, ngonu turdu boolochin sidu boolochin, ngonu Rutum gë aken gëlo.

9Yo lëga turnë gëla sinë gë Rutum bë rüji kunam lëga bë, Kristo sijitola turkur jitoku.

10 Ëmbë rünamë, nonuk atu gonnë yo bë nonuk Kristan ajen ëm make mae duuna, okkë yo bë rüla atu gonë nonuk Kristan ajen ëm kaabo tayek duuna? yo lëga ngonu alo go buppü ë Yürnë gë mapu madër kolo dagken sirë ku.

© 2008 by The Bible Society of India.

11 Yo lëga Yürnë gë boilo mendu,

“Rutum bü mendu, Ngok turdu tëtë ëm ngoklo, Nyimü ë lënë kumpër rë; Okkë nyimü ë ngom Yürnë ëmla aü gë nappa lokë menjirë.”

12Ëgë rünamë, ngonu nyimü ë aüë yo go rübadü Yürnë gëlo ëgum menji sirë ku.

Nokë Achë Abür Ëm Obë Dëktup Moyoka

13Okë lëga bë, aken aken ë menpak menyë sinam ëm ëpak silakuju. Ëgum pënamë, nonuk mëëpëk saë sigi; Nonuk Kristan ajen ëm yo gochin dëktup obë la ba rümur domur maado bë rüssa ë.

14Rutum Jisu gëlo rëlük në aken gonëbë rüdola ngonu chenmonammë aken yëra daadi gonnë dërëk maanë bë rüsima ëmla mëëdu; rügërëlla nyi aken gonnë Yëra aken mum go dërëk maanë bë mëëbolo, ëgë bük lëga bë dërëk maanë yëra gobë rüduku.

15Nonuk donam tünamë nonuk Kristan ajen ëm mëëdük mou modu boolo, ëgë nonu aya sinam gë agër ëm kaatom simadu. Nonuk doko tüko lokë Kristo gë sigë jinam Kristan ajen gaddëm ngemo jiyoka.

16Nonu yo ëm alë doobë mëëdu dü ëgum nyi këbbëm alë maanë bë menko yooka.

17Yürnë gë rëgëko lëga ë domen tümen ko lëga nyumma, rügërëllachin rëki bë rënam, jurup bë rënam okkë Dëën Doü gë jinam mëëken lokë no rüdokoë.

18Yë Kristo gë agër ëm rüdudü, ëgë Yürnë ne mëëken modu okkë bü yo go rüdudü ëgë nyi gadë lokëchin tolük namëm paadu.

19Ëkë lëga bë, ngonnuëm jurup gënë yëra ëm mabë laju, okkë mëëtin sinë ajen aken aken ëm addü gënënëm.

20Donam tünam ëm dopen tüpen nam kaamabë ruko lokë Yürnë gë agër ëm ngemo yooka. Donam bë rünë buppü ëm dolado, rülachin dokor laakor lokë ajen ëm dëktup obë bë rümur modu boolo ëgë rümur ë.

21Nonuk Kristan ajen ëm rümur lo aalük moma gëdenë adin doyü maanam ëm doma nammë, anggur ola tümanam ëgë maalachin atu gonë agër ë ajen ëm rümur gëde nëm rüma boolo alëdo.

22Ëmbë rünamë, no yo në yëku yëra sokë baab ëm mëëtin sidudü, noükë aü gëla Yürnë gë penkolo asitoka. Aü gë alë bë mëënam agër lokë aü ëm ajë lükko nammë nyi ë mëëken runë.

23Rülachin aüë aü gë donam baab ëm mëëji modë boolo, yaddëm bü dorëdü aü ëm domur lüksi duuku. Yo lëga bük rükorë mëëgë sikolokë rüma. Ëmbë rünamë yo ëlachin mëëtin sikolokë rüma nammë rümur ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Roman 15

Këbë Nyi Ëm Mëëken Moyatoka Noünyum Ëmmo

1Mëëtin ë püram në gaddëm mëëtin ë addü në gadë ngonu mëëchi hakchi doobë rügur lajuka, ngonu yo ëdü aü nyum ëm mëëken gëde në ëgum nyum bë rüyo juka.

2Ëgum pënamë, ngonu nyimü ë aü gë ajen ëm bük alë nam lëga bë rükendo, ngonu sigim bük Kristo gëlo mëëtin sinam ë addü yaya doobë rüdum minsi kendo.

3 Lëga, Kristo bük hünam ëm mëëkenla rënam lëga nyum bë hüji maato. Ëgum pënamë Yürnë gë boi lo mennam garü bë rüto, “Nyi ë yadü go nonnuëm mennyü rücho badü ëgë ngoklo ijja aalük naaduku.”

4Yürnë gë boi lokë korum gë ekcho la anamë ngonnuëm tomsür naabë ekla ato, sokë eknam gë lëga ë ngonnuëm mennür rüürla tomsür gëlla chetëm doola ngonuk mëëgë namëm paado bë ëmla ekto.

5Okkë ngo chetëm ëmla mennür rüür namëm nenko Yürnë ne kumdu, nonnuëm Jisu Kristo gë lëdulo indula lëyübë pukken sinken namëm jilaka ëmla.

6Ëmbë muupuk asin okkë gombë robë aken doola ngonukla Jisu Kristo gëchin Yürnë okkë Abo Rutum ne koik bamlaka.

Taken Në Menlük Ë Jius Nyi Ma Gadëk Lo

7Ëgë boolo Kristo bü yo chë bë nonnuëm torük sipadü, ëmbë chë dada Yürnë ne koik naabë nonuchin aken aken ëm mëëken doola torük sitoka.

8Yo lëga ngo nonnuëm mendu, Jius gadëk ato abo gëlo Yürnë gë chesinammë jijja doobë ëmla Kristo bü Yürnë gë jijja ëm kaatom doola Jius gaddë alë dooku bë rüdum taabë aato.

9 Okkë ëmbë rünamëchin Jius ma nyi gaddëchin Yürnë ne bük paknyo bë paknam ëm koik doobë ëmla rüto. Sigim Yürnë boilo sëmbë ektu,

“Okkë ngo këbë ope atürlo rëdola, nom ngo ëkë ëmrë, ngo nom niitom bë gogdula koik rë.”

10 Lëken goda sëmbë mentu,

“Yürnë gë darnam nyi gadë gë mëëken kolo Jius nyi ma gadë nonuchin mëëken mingë tolaka!”

11 Okkë lëken gokuda mentu,

“Jius ma këbë nyi buppü ë Rutum ne koik laka; Tani mooko gë ope buppü ë bü ëm majja bë koik laka!”

© 2008 by The Bible Society of India.

12 Okkë lëken goda Isaiah chin mentukuda,

“Jese gë rumtum lokë aken nyi go aarë; ope këbbëmchin rutum nëbë Yürnë bü ëm sorëp rë, Okkë bulu buppü ë bü ëm mëëgë sirë”

13Mëëgë lërü ë Yürnë bü, nonuk mëëtin siko lëgalo bük jurup ëmla mëëken ëm buupü bë orlük laka ëmla ngo Yürnë ne kumdu, ëmbë ëmnam si buluk mëëgë sinam ëm Dëën Doü lokë kai yaya molaka.

Paul Gë Yo Boso Kano Kaama Bë Eknam

14Mëëtin sinë ajen gadë nonuklo alë nammë buupü rubë duulükdu ëmla ngo chenlük du, ëgë nonnuëm buppü ëm chennam paanam ëm buupü modu okkë aken aken ëm tomsür simonaadu ëmla ngo bërok bë mëësidu.

15Rülachin ngok sithi ekko sogo nonnuëm menpasa aba ëm ajëk gochin ekpen maabë puktë rubë ngo eklü duuna. Ngok sëmbë puktë rubë ekpen kaamabë ekgë naanë Yürnë gë bük agër rüra jinë bë ngom aya jinyo bë jiko lëga ë.

16Ëgë aya jinyo ëgë ngom Jius ma nyi gadë gëlo Jisu Kristo gë lëga bë agër rüra jinëbë jito. Ngo Yürnë gë taken në menlük ëm menji duula nyibuh gë agër bë rüto, sëmbë ngok rünamsi Dëën Doü gë dërëk doobë torük kunam lëga lo ope këbbë Yürnë ne mëëken rubë torük sidobë bintür doobë ëmla rüduna.

17Ëmbë ngok Jisu Kristo gëlo aken doola, Yürnë gë lëga bë agër rünam ëm ngoü mëësür sidu.

18Ope këbbë Yürnë gë agom ëm tado bë ëmla agom lokëla agër lokë ngom Kristo yo go jipadü ngo ëgum nyum puktë sintë rubë menduna.

19Okkë Dëën Doü gë rüla gënënaanë lokë arüsinyonë rürü sinyo ëm rüto. Ëmbë rünamë Jerusalem lokkë Illirikum lobë bëda inko buppü lo ngo Kristo gë baab ëm taken në menlük agom ëm menngam jigo to.

20Ngo nyi këbë Jisu gë amin ëm menji rokolo mentëm maado bë ëmla okkë Kristo ne yaddë lochin taka maako mookolo dooyü ëm menji lapë ëmla ngok muupuk asin lokë mëëyar sinamë.

21 Ëgum pënamë Yürnë gë boilo sëmbë mennam garü bë rüdu,

“Yë bullëm baab ëm menji maadü bulu bü ëm kaaparë, Okkë yë bulu bük baab ëm taka maabadü bulu bü ëm chenrëku.”

Rom Lo Paul Gë Inlëpë Ëmla Mëënam

22 Sokë lëgalo, ngo nonuk ogo inso mëëkü nammë yaaka go rülachin mooma ë maajikla inmo moma.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Rügë rëlla yaaka në dütak lokkë nonuk ogo inla nonnuëm kaarük silëpë ëmla mëëbë to okkë ijja ngok rëko mooko sogo ngok Yürnë gë agër rüsëya kaakuma.

24Ëkë lëga bë ngo ijja nonnuëm kaarük silü duuku. Ngok Spainlo indak ëm nonnuëm kaapek so mëëdu, okkë nonnuëm kaapekla anni go duubam robë nonu ngom bëda ëm inlük rëlëpë ëmla mëëdu.

25Ëmbë rülachin, sirum siro jaa, ngo Yürnë gë agër rüdum në lëga bë rügur laaji taabë Jerusalem indakna.

26 Lëga Mesidonia okkë Gris lokë Mondoli gaddë Jerusalem lokë duunë Yürnë gë nyi open aatur gaddëm rügur naabë jinyo ëkë jilü rubë jido bë ëmtu.

27 Bulu ëmbë rügur doobë ëmla aüë mëësila mëëpëk tu. Rülachin, jijja bërëm, buluk nyima open gaddëm rügur kaagur ru sago kaadu; Lëga ë Jius gaddë Jius ma nyi gaddëm Yürnë gë yëra alë në buluk yaloh lëga ëm orsito, okkë ëkëlëga bë Jius ma nyi gaddë Yürnë ne mëëtin sinnë Yürnë gëlokë yëku yëra bë rülibongo paanam ëm Jius nyi gadë lokë Yürnë ne mëëtin sinë gadë lo rügur naangi ru kendoku.

28Okkë buluk lëga bë ain murko urkum nam buppü ëm, ngo yadü lo buluk alaklo laklükla rüngam rëdü, ngo Spain lëga bë inlen rë okkë ogo ngo nonnuëm inpekla kaarük sirë.

29Yadü lo ngo nonuk ogo aarëdü, ngo chensidu, ngo Kristo gë rülibongo büchür ëm aagë jirë.

30Yürnë ne mëëtin sinë ajen gaddëm, ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlokë okkë Yürnë gë Doü gë aya jiko lokë, nonu ngok kumkolo Yürnë gëlo ngok lëga bë dinchi bë kumgur mingë laka ëmla ngo mëëdu.

31Judia lokë Jisu Kristo ne mëëtin simanë gaddë ngom rünyü docho maado bë, okë Jerusalem lokë Yürnë gë nyi gaddë ngok buluk lëga bë rügur nam ëm bulu mëëkenla torük sidobë kumgur laka.

32Ëmbë rübolo ngo aapuk lo mëëken ë büchür tola aarë, okkë ëgë Yürnë gë mëëlük lokë rübolo ngok inpek nammë nonuklo mëëkenla hürga bë duubam nam bë rürë.

33Yürnë gëlo ngo kumdu, ngonnuëm rëken ëm jinë, Yürnë bü nonuk buppü lo duulük laka, Amen.

Roman 16

Paul Gë Chumrük Pëtak Jinam

1Kenkeria Mondoli lokë Yürnë gë agër rünë bürmë Phoibe mü, ngonu garü bë Kristo ne mëëtin sinë gë mëëgë sisë aken gonnëla ëmla ngo nonuklo menlük dakna.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Yürnë gë nyi ë Yürnë ne mëëtin sidanëm yo ëm torük sidodü okë Ayon bëda gë, mü ëm Rutum gë amin lokë torük sitolaka, okkë mük püma gochonam ëm mük nonuk lokë kaagur laka mëënam ëmchin dinchi bë kaagur sila yaaka në nyi ëm alënëm rügur në.

3 Ngok Jisu Kristo gëlo agër rübam sinam, Priskilla okkë Akuila bunyi ëm adëk rubë menpa lüdula agom sim ngo jilük dakna;

4Bulu ngok lëga bë sijito, ëkë lëga bë ngo bullëm ëkëja ëmla mëëdona, ngo nyumma, rülachin ope këbë lokë Mondoli buppü ëchin mëëken mingë du.

5Buluk namë lokë indum sinë Mondoli nyi gaddëmchin kumrük sinamëm jilük dakna. Asia mookolokë Kristo ne mëëtin sicho yaarunë, ngok ayanam ajen Epaenetus nechin kumrük sinam agom ëm jidu.

6Nonuk lëga bë adük jaa bë agër rünë, Mari nechin ngok kumrük sinam agom ëm jilükdu.

7Ngok patëk duuko lokë duumin gënë Jius ajen, Andronikus okkë Junias bunyi ëmchin ngok kumrük sinam ëm jilük du; bulu ngok Kristo gëlo aama dabë Kristo gëlo aanë, okkë buluchin Kristo gë agër lëga bë kanamnam atür lokë chenpa tapanam nyi ë.

8Ngok Rutum gëlo aken bë agër rübi sinam okkë ngok aya sinam ajen, Amliatus ne ngok kumrük sinam menlük ëm jidu.

9Ngonuk Kristo gë agërlo rübam sinam Urbanus okkë ngok ayanam Stakis nonyi ëm kumrük sila menlük jidu.

10Kristo gëlo mëëtin sila duunam ëm chenbëk nam Apelles ne kumrük sidula, Aristobulus gë namë rumtum lo yë bulu duudu dü ëgum bulu buppü ëm kumrük sidu.

11Jius lokë Yürnë ne mëëtin sinë ajen Herodian, okkë Narkissus gë namë rumtum lokë Kristan ajen gadë nonnuëm kumrük sidu.

12Rutum gë agër ëm rünë Triphana okkë Triphosa, okë ngok majja bë ayanam Parsis, yë majja bë Rutum gë agër ëm majja bë hardë bë rübadü nonnuëm ngo kumrük sidu.

13 Rutum gëlo darlen nam Ruphus nela, mük anë ngom mük oroh jaa garü bë rügur bë në buluklo ngok kumrük sinam agom ëm jilükdu.

14Ngok kumrük ëm Asinkritos, Phlegon, Hernes, Patrobas, Hermas, okkë buluk lokë Kristan ajen këbbëmchin jidu.

15Kumrük sikolo Philologus okkë Julia, Nereus okkë bük anyë, Olimpas okkë buluk rëkolokë Yürnë gë nyi rënë buppü ëm menpa lükdu.

16Aken aken ëm kumrük sidula Kristan gë ayaëm muupuk lükdu. Okkë Kristo gë Mondoli buppü ëchin buluk kumrük sinam agom ëm nonnuëm jilükdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

Menchum Bë Menyür Nam

17Jisu Kristo ne mëëtin sinë ajen gadë, ngo nonnuëm mendu, adëk abak doobë rügë doola okkë nonuk chenchonam menyür ëm menpakla nonuk bëda ëm mentum rütumla menyë në gaddëm ensi kaasi tolaka; okkë buluk lokkë odoo sitolaka.

18Yo lëga ëmbë rünë nyi gaddë ngonuk Rutum Kristo gëbë agër rüma, rülachin bulu aü gë lëga bënyum yo go dossë dü ba domasadü ëgum nyum bë mëënë. Buluk taken kayen në agom lokë okkë jokbor menbor la menko agom lokë bulu chenma paamonë nyi gaddëk asin aapuk ëm menlap gëlla kumdu.

19Nyimü buppü ë nonuk takennë dooyülo dinchi bë mëëbë sila duunam ëm tapü kaapüdu, okkë okë lëga bë ngo nonuk baab lo mëëken ë rüdu, ngo nonnuëm yo ëdü alënë okë baab lo chenki paakok nguru nëbë rütolaka, rülachin yo ëdü alë maanë ëgum chenma paamo nëbë pacha yao nyooto laka ëmla mëëdu.

20Okkë ngonuk jurup gë lërü Yürnë, ui ëm motür gorgëlla nonuk chompük bë rümorë. Ngo kumdu Rutum Jisu Kristo bük nonnuëm paknyo bë paknam ëm kaatom bë laka.

21 Ngok Yürnë gë agër rükolo rübam sinam, Timoti nonnuëm bük kumrük sinam agomëm jilükdu. Okkë ëmbë dada, ngok Jius ajen gaddë Lukius, Jason, okkë Sasipatar buluchin jilük du.

22Paul yo go agom bë menba dü, ëgum sithi bë yë eklen jibadü Tartius ngochin, Kristan ajen gë kumrük sinam gë agom ëm jilükdu.

23 Ngok namë duugë okë yëk namë lo Kristan gaddë indum sidudü, Gaius büchin nonnuëm bük kumrük agom ëm jilükdu. Okkë taon gë murkoëm, achü jiranë Erastus la ngonuk mëëtin sinë ajen gonë Kuartus binyichin nonnuëm buluk kumrük sinam menlük agom ëm jidu.

24Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë nonuk buppülo duulük kaalaka. Amen

Paul Gë Koikla Kumpin Kunam

25Yürnë në koik laju! Hürum hürum bë kasila dooku në jijja në ara agom ëm kaatom kukolo okkë ngok mentom nam Jisu Kristo gë talünam dooyü lokë baab lo nonuk mëëtin ë addü doobë bü nonnuëm moladu.

26Ëmbë rünamë, nyijük gadë gë ekko lokë ijja jijja ëm buppü ë apëk bë chenngam kaaku, okkë turyar në Yürnë gë mennam ëm buppü ë tagëlla mëëtin doobë ëmnam ëm tani mooko gë ope buppü ëm chenngam motu.

27Jisu Kristo nyum gëlokë buppü ëm chennë Yürnë aken ne koik yaar lajuka! Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Korintia

1 Korintia 1

1Yürnë gë mëëlük lokë Jisu Kristo gë kanamnam nyi bë darnam Paul okkë Jisu Kristo ne mëëtin sinë ngonuk ajen Sosthenes gëlokë.

2 Korint lo duunë Yürnë gë Mondoli gadë lo, sigi ëmnam si Jisu Kristo gëlo aken doola Yürnë Dëën nyi bë ëmla gognam lokkë ngonukla buluk, Rutum Jisu Kristo ne akenbë kaabamnë nyimü buppü lo.

3Ëmbë rünam ë ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë aya jinyo ëm okkë rëken ëm nonuklo orlük laka.

Jisu Kristo Gë Ngonnuëpë Jinam Rülibongoë Yürnë Gëlokë

4Yürnë gë aya jinyo ëm Jisu Kristo gëlokë nonnuëm jinam, lëga bë ngo Yürnë ne ëkëja ëmduna.

5Yo lëga nonuk agom ai okkë chennam paanam ëm mentakla, alënë buppü yëku yëra ngekjë nam ëgë Kristo gëlokë aken nam lëgalo nonnuëpë jipa nammë.

6Yo lëga Kristo gë baab ë dooyü ëm ngonuk menjinam ëm nonu torük sila nonuk muupuk asinlo addü rubë duulük moka.

7Nonuk ëmbë Rutum Jisu Kristo ne Yürnë gë kaatom jikusa lëga bë torala duuko lokë nonnuëpë rülibongo jinyoë ajëk gochin püma bë rüma.

8Ëmbë rünamë, ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aakur dookula nyi buppü ëm bük makadü alo lo, nonnuëm guunyü kaama doobë addü rubë achürë.

9Ëkë lëga bë, ngonuk Rutum Jisu Kristo Yürnë bük Oroh lo nonnuëm aken sidobë gognë, Yürnë bü ëm dinchi bë mëëtin ru kendo.

Mondoli Gë Adëk Abak Bë Rünam

10Yürnë ne mëëtin sinë ajen gadë, ngo nonuk Rutum Jisu gë amin lokë nonu buppü ëm rogudu, ëgë ëmnam sigi nonuk ara lo adëk abak rütë maabë, okkë nonuk mëëgo haggoëm nonu buppü ë mëëpe aken lokë lëken bë tolük sitolaka.

11Ngok lëyü bë Yürnë ne mëëtin sinë ajen gadë, Kloe gë namë rumtum lokë nyi ëkë nonuk ara si lo romin buumin sinam lëga ëkë mensitu.

12 Ngok mentë gëdu nammë sigi; Nonu aken aken ë anni go adëk abak sibë mendu. Ëgë nonu aken në menrëm “Ngo Paul gë atür lokkë”; aken në menrëm, “Ngo Apollos ne alë yaabë mëëdu”; aken në mendu, “ngo Pitor gë atür lo rënnë”; okkë aken ne mendu, “Ngo Kristo nenyilo mamin gëdu koë ëmdu.”

© 2008 by The Bible Society of India.

13Okë rëm Kristo adëk adëk ëre? Ngonukë lëga bë paakolo silük jinnë Paul elare? Paul gë amin lokë elare nonnuëm Baptis koë?

14 Ngo Yürnë ne ëkë jaa ëmla mëësidu, lëga Krispus nela Gaius bunyi ëm Baptis nam dalë bë yëmchin nonnuëm ngo Baptis maato.

15Ëmbë rünamë nonu yëchin ngom nyum rëmin gënëbë Baptis to ëmla simarë.

16 (Okë gëbë jijja nago kaarudu, ngo Stephanas ne okkë bük namë rumtum ëm Baptis ruto, rülachin okë dalëbenonnuëm aken gochin Baptis tonamë ëmla mëëpa sima.)

17Lëga ë, Kristo ngom Baptis jira nëbë kanam ma. Bük ngom kanam nammë bük taken në menlük ëm mengo jinë bë, ëgë tani gë chenki paakok lokëmo, okë rübolo Kristo gë paako lokë silük jinamë ëmmum rëku.

Kristo Bü Ë Yürnë Gë Rüla Gënë Naanë Okkë chenki Paakok Ë

18Lëga ë, ngedu në gadë gë lëga bë Kristo paako lokë silük nam agom ë ëmmum ë; rülachin tushü baalë paanë gadë ngonuk lëga bë sigi Yürnë gë rülanammë.

19 Lëga ë Yürnë gë boilo mendu,

“Ngo chensinë gadë gë chenki paakok ëm ngemo jirë, Okkë chennë paanë gadëk mëëki mokok ëm, dumpu kalup morë.”

20 Ëmbë rürë kuëm, yo lokurem chennë nyi ë? okkë ekki ekkok në? okkë ëgë maalachin tani mooko sokë jabka menka sikolokë menki menkok yaanë yo lo? Ëkë lëga bë tani mooko sokë chenki paakok ëm Yürnë pacha yao nambë kaatomtu.

21Ëkë lëga bë Yürnë nyi gaddëm buluk aü gë chenki paaki lokë Yürnë bük chenki paaki ëm chenla maado bë rütu. Ëgum pënamë, ngonuk dooyü mengo nam ëm tani mooko sokë nyi gadë gë pacha yao agom ë, ëmnam yë bulu mëëtin sibadü Yürnë bullëm tushü baalë jito.

22Jius nyi gaddë rürüsinyo rüji nammëm mara sidu, okkë Grik gaddë chenki paaki nyum ëm mara sidu.

23Ngonu këbë, paako lokë pikkë nam Kristo gë baab ë dooyü ëm nyum menji sidu, ëgë Jius gaddëk lëga bë mennyü ë okkë këbë ope lëga bë pacha yao agom ë.

24Rülachin, Yürnë yëm bulu darpa dü Jius lachin ope këbë lachin Kristo bü Yürnë gë rüla gënë naanë okkë chenki paakok gënam dooyü ë.

25Lëga ë sëmbë rüdu, nyi tani gë chenki paakok ë Yürnë gëlo pacha yao garü ë, okkë Yürnë gë torma leemo ë nyi tani gë torku leeku ëm torben leeben ya ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Yürnë ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonnuëm yadü lo Yürnë tushü baalë bae dü, ogo nonu yo ëmbë rünnë edü ëgum nonu ijja mëëdi sika tokuka. Tani adin lokë nonuk atu gonnë yo chenma paamonë, torma leemo në, okkë chenpa kaapa maanam nyi ë.

27Rülachin Yürnë bü chennë nyi gaddëm hanyü jinam lëga bë tani mooko sokë chenma paamo yaaru në nyi buppü gë mëëpak moyë nam ëm darto, okkë torku leeku në gaddëm hanyü kaatom lëga bë nyi buppü gë torma leemo ëmla chennam ëm darto.

28Yürnë bü tani mooko sokë anni bë kaanam, rüpak nyopak nam okkë yo arë kaama ëmla mëënam ëm dartu, ëmbë rünamë tani güda sokë yo ëm dinchi rubë mëëdu dü ëgum rüpak gënë naabë rütu.

29Sëmbë rünam sokë lëga ë yëchin Yürnë gë kaagalo chëëbo sima doobë ëmla rünamë.

30Rülachin Yürnë nonnuëm Jisu Kristo gëlo aken doobë laalüktu, okkë Kristo ne ngonuk chennam paanam bë motu. Bük lokë rülleela ngonnuëm Yürnë gëlo rëki bë rëmotu; Ëkë lëga bë ngonu Yürnë gë Dëën ëla ajür në nyi ëku.

31 Ëkë lëga bë, Dëën boilo mentu, “Yë chëëso rekso mëëdu dü ëgë bü Rutum yo go rüpa dü ëgum chëëgë rekgë naatoka.”

1 Korintia 2

Paakolo Pikkë Nam Kristo Gë Niitom Baab

1Ngok Kristan ajen gadë, ijja lobë Yürnë gë jijja baab ëm chenpa maabë doonëm, nonnuëm ngo yadü go dooyü menji taabë aabe dü, ngo chenkik në garü bë okkë gomtë nyüktë bë menma tonamë.

2Yo lëga, ngo yadü lo nonuk rëkolo rëbe dü, ngo mëëgo haggo këëbë buppü ëm ëpak yaatola Jisu Kristo gë paako lokë silük nam lëga nyum ëm chenru lapë ëmla rünyüm to.

3 Ëmbë rünamë, ngo yadü lo nonuk ogo aabe dü bosoleela majja bë paden ë rüto okkë torma leemo tola aato.

4Okkë ngok menyür rüyür ë okkë dooyü nammë tani adin amür gë chenki paakok bë jüknam koknam agom lokë menjima, rülachin Yürnë gë Doü ë yo ëmbë rüla doodü okë dooyü ëm ngo nonnuëm menjito.

5Ëmbë rünamë, tani adin gë chenki paakok lokë Kristo ne nonu mëëtin sima, rülachin sigi Yürnë gë mëëtin sila monam ë.

Yürnë Gë Ponyük Solo

© 2008 by The Bible Society of India.

6Ëmbë rüdo bëchinngonuk chennam dooyü ëm Yürnë gë Doü ëm chenbë sinëlo menji dookoë, rülachin sokë hürum gë tani mooko ëm ngelë gëdobë rutum lanë gadë gë chennam paanam lokëmo.

7Ngok ponyük solo lokë chennam bë dooyü gëdoonamsi nyi hünam ëm chenpa maanam Yürnë gë ponyük soloë chenki paakok nammë; rülachin tani mookom pülen dama bë sigi ponyük solo si ngonnuëm paknamëm paamorë ëmla Yürnë bü mëëpëk roto.

8Tani mooko hürum sim rutum në aken gochin Yürnë gë ponyük sim chennë kaama. Bulu sim chennë goe boolo ponyük tunë goe boolo, Yürnë gë tani ëm tushü baalë gëla naanëm kaatom nëm paakolo pikkë lammoe.

9 Ëmbë rünamë Yürnë gë boilo mentu,

“Yürnë bü ëm ayanëm yo në yëra go ruuno choola aji tudü, Ëgum yëchin anyik ë kaacho sinë kaama, Yëchin nyeruë tasinë kaama, Yëkëchin mëëpa maanam yëra ë rülom sirë.”

10Rülachin Yürnë bü ngonnuëm bük Doü lokë chenpa maanam ëm chenmoto. Yürnë gë uurü bë kachü nam yëra buppü ëmchin Doü ë mapa du.

11Nyi aken gë bük aü lokë dagnë Doüë bük baab ëm chenrë; Ëmbë chendola Yürnë bük Doüë Yürnë bük buppü baab ëm chendu.

12Ngonu tani mooko ëm rutum gënë naanë doü gaalü ëm torük sima; Ëgum pënamë ngonuk paanamë Yürnë gë Doü jinam ëm, ëgë Yürnë bük ngonnuëpë jinam buppü ëm chensi doobë ëmla jinamë.

13Ëkë lëga bë, ngonu nyi gë ponyük solo lokë mentom nam agom lokë menma, rülachin ngonnuë Doü daglüknam gadë lo Yürnë Doü jikolokë mentom minsi doona.

14Yëkë buluklo Dëën Doü ë kaama doodü ëgë bü Yürnë gë jinyo bë jinam Dëën Doü ëm paalama. Ëkë nyi ë alë jaa bë bullëm chenlama, bük lëga bë buppü ë ëmmum ë, yo lëga buluk güdu süar ëm Yürnë gë Doü lokë kaachen larë.

15Yëkë lo Yürnë gë Doüë dagdudü këbë buppü gë lëga ëm kaachen ladu, rülachin tani amür lokë rënnë yëchin bü ëm chenlama.

16 Yürnë gë boilo mentu,

“Yë Yürnë gë mëënam ëm chendo bë? Yë bü ëm niitin la tomsür lado bë?” Rülachin, ngonuk mëënam ë, Kristo gë rüpe bë gëdu.

1 Korintia 3

Yürnë Gë Agër Rüranë

© 2008 by The Bible Society of India.

1Ngok Kristan ajen gadë, ngok peelë lokë ngo nonnuëm Yürnë gë Doü dagnë nyi gaddëm mennam garü bë menmato, nonnuë tani mooko sokë nyi bë rülachin, Kristan bë mëëtin ë Ungnga bë rünë bë mento.

2 Nonu attor në doke doola nëbë ruma dalanyi, ngo attor në doke jimato, ëkë lëga bë ngo nonnuëm rënyak në doke bë achu ëkë tümoto. Okkë ijja lachin nonnuë attor nëm doka talëpë ëmla rüma.

3Yo lëga nonu ijja lobë tani güda sokë nyi gadë gë hüchü bë hübë nam lëga bë nonuk ara ogo anek sila, aken aken ë roomin buumin sila rünam ëgë tani mooko sokë nyi mum bë güchü hüchü bë rüma doore?

4 Yadü ëm nonu aken aken ë sëmbë menrëdü ngo Paul gë atür lokkë okkë aken në, Ngo Apollo gë atür ëm rëmin gënnë ëmrëm ëgë nonu tani mooko sokë nyimum soto nyi mum garü maadoi?

5Ëmbë rürrëm, Apollos yë rem? Okkë Paul yë rem? Ngonnuë nonnuëm Yürnë gëlo mëëtin simo doobë Yürnë gë agër rüra nyumnë, ngonu nyimü sigi bü ëm Rutum yo go rüdobë jipadü ëgum agër ëm rüra mum në.

6 Ali ëm liilük nyumto, Apollos aliëm Ishi jila kaara në, rülachin aliëm pajurla kai monë Yürnë bü.

7Ëmbë rünamë, aliëm liilük në okkë Ishi jila kaara në yo chinma. Rülachin yëra ëm pajurla chaala kai monë Yürnë bü ë lërü ë.

8Ali ëm liilük nëkëla Ishi jira nëkë nyi gë yo adëk si kaama, okë nyimü ë yo rükor go rütobadü Yürnë bü okë rüglap ëm jirë.

9Lëga ë ngonu Yürnë gë lëga bë rüglap labbam ë, okkë nonu Yürnë gë güda Ishi ë, okkë nonu Yürnë gë nammëchin.

10Yürnë gë ngom moki rükok naanë jinyo jikolokë mogë naala, ngo namë gütu ëm moki rükok nëbë gülükto, okkë aken gonë nyi ë ogo mosik lükdu. Rülachin mosik deenë nyimü ë bü yo ëmbë molük kendodü dinchi bë ensi laka.

11Lëga Yürnë Jisu Kristo nyum ne gütu aken gobë diigap lükrotu, okkë okë dalë bë yëchin gütu këbë diilük lamarë.

12Sogo gütu sogo mosik naanë bë ain lokë maarëm, silbor lokë maarëm, majja bë arë kanë ülü lokë atu gonnë monërë, këbbë süda Ë lokë maarëm, ü tapi tajë lokë maarëm, amo amro lokë mosik naarë.

13Kristo gë tani mooko ëm makadü aloë yaddëm loorë kudü ogo nyimü ë aü ë aü gë alë alë maanam agër rünam ëm chensi rëku. Lëga ogo alo ogo nyimü gë agër ëm ëmë lo kaatom sirë; okkë ogo alë jaa ëm ëmë lo romdërla kaatom rëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Gütu sim molük nëm, Yürnë okë molük joëm, yaddü lochin Ëmë gë gupak lamanam yëra amen ëm jirë.

15Ogo yëkë agër ëm ëmmë gurë dü, ëgë bük ngaanam ëku, rülachin bü namë Ëmë gunam lokkë kellen nam garü bë aü ë aü ë nyum turrë.

16 Nonu aü ëm Yürnë gë nyimaa gë duugë nammë ëmla okkë nonuklo Yürnë gë Doü ë duurudu ëmla chensi maasë lare?

17Ëmbë rünamë, yë Yürnë gë nyimaa gë duugë nammëm seyaak rëdu, Yürnëchin bü ëm ngemorë. Lëga Yürnë gë nyimaa ëm agë ko nammë Dëën, okkë nonu nonuë bük nyimaa duugë nammë.

18Yëchin aü ëm kubsi yooka. Nonuk atür sogo yë tani mooko sokë rëgo duugo sogo bü ëm chennë mëësi duudü, bü alë jaabë aü ëm chennë paanë bë rüdobë aü ëm pacha yao nëbë rüsi chootoka.

19 Lëga tani mooko sokë ponyük solo bë mëësi nammë Yürnë gë kaagalo pacha yao bë ëmmum ë. Yürnë gë boilo sëmbë ektu, “Yürnë buluk ponyük solo ëm chenba paaba gënë naanë lokë gagdu.”

20 Aken gonë Yürnë gë boilo mentu, “Chennë gaddëk mëi mëëcha gaddë yo arë kaama në ëmla Yürnë bü chendu.”

21Ëmbë rünamë, nyi gë rüla maanam baab ëm yëchin chëësi reksi kenma do. Yo lëga alë jaa bërrëm buppü yëku yëra ë nonukë:

22Paul lachin, Apollos lachin, okkë Pitor lachin, tani mooko silachin, turnam ëlachin okkë sinam ëlachin, silo mërogë rëgë duunam si lachin kookü gë rëlë sa allo roë lachin, okkë buppü yëku yëra ëchin nonukë.

23Okkë nonu buppü ë Kristo gë okkë Kristo chin Yürnë gë.

1 Korintia 4

Kristo Gë Menlük Ëm Gëji Nëbë Kanamnam

1Ëgë boolo nonu nyimü ë ngonnuëm Kristo gë menlük ëm gëji nëbë kanam nammë okkë chenchi maanam gë yëku yëra ëm kaachü nëbë kanam lüknam bë mëëkendo.

2Yëku yëra ëm kaachü nëbë kanamnam bük majja bë dinchi bë rügë saë, bük rutum ë mëëgëla mëëtin doobë rüjikendo.

3Ngok gëbë nonuk ngom maka nammëm ëgë maalachin nyi këbë gonnë lachin nyi gë maka ëm yo mëëgë sima, ngo ngoü ë lachin alë jaabë maka sima doona.

4Ngo ngoük rümur rünam anni në ajë gochin mëëgë sima doona, rülachin ngok sëmbë ëmnam si ngo yo rümur rüma doona ëmla gagsi maadona. Ngom mapu madër ëm maka deenë Jisu Kristo bü ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Ëkë lëga bë maka dü aloë looma dabë yëchin maka minsi yooka. Mapu madër maka matër ëm Rutum gë aakur ma yëër lobë toratoka; kanëlo kasi sirup nammëm bü loulo laalenla kaatom rëku okkë nyi gadë gë muupuk asinlo mëërup hagrup nammëmchin lolen jirëku. Okkë ogo ëmbë rürëkuëm nyimü ë Yürnë gëlokë koiknam paasëm paarë kunna.

6Ngok Kristan ajen gadë, ngo nonuk lëga bë ngoü ë yo go ekbadü okë aba ëm chengë dagebë mëëla Apollos nela okkë ngoü ëm menrü sinëla menjiduna, ëgë “Yürnë gë boi lokë Ayon ekgap nammëm rüben maado bë ëmla.” Ëmbë rünamë nonu aken në kairubë chëëbo rekbo sigërë aken gonnëm mennü mentola menpak yooka.

7Lëga, nom yë rem angu bë kai yaado bë monnë? Nokë doodo në buppü yëra ëm Yürnë moorem jinnë? Ëmbë rünamë, nopë jinam yëra ëm no yo bë jinyoma garü bë chëëbo rekbo sinëduna?

8Nonuk mëëchëm mochëm nam buppü yëku yëra ë doocho sinnëi? Nonuk nyitë ë tëcho sinnëi? ngonu kaama bëchin nonu, Roja bë rutum sinnëi? Ngonuchin nonuklo roja bë rümin gëdobë nonnuëm alë jaabë Roja bë rüru sago ëmla mëëdu.

9Yo lëga, ngonuk mëënamë Yürnë gë kanamnam ngonnuëm kookü yaaru bë jipala, tani mooko gë këba kaapom lo mokë motula nyi buppü ë okë taayo lampoh gaddë kaamen doobë atu.

10Ngonu Kristo gë lëga bë pacha yao duuna, rülachin nonnuë Kristo gëlo aken doola chennë paanë. Ngonu torma leemo në, rülachin nonu tornë. Nonnuë nyi gadë gë paknam ru ë, rülachin ngonnuë pakma nammë.

11Ijja jaa lachin ngonu kano okkë tülü bë hüduna, ngonu jein rokpak buumünë, ngonu nyi gë dëmmen nammë; Ngonu namë kaama.

12 Ngonu hardë bë agër rüla aü ëm sohinë, yadü lo ngonnuëm këbbë cherë beerë dü, ngonu bullëm alë laka ëmlük doona, okkë ngonuëm, yadü lo morik chikekla hanyü jiba dü, ngonu chetëm gëto.

13Ngonnuëm yadü lo nyi këbbë mennyü rüchoola hanyü jirëdü, Ngonu nyi këbbëm alënë agom bë menrük doona. Ngonu tani mooko sokë Dërëk maanë aku pana upaknam ëm poyama; okkë ngonu tërü güda sokë ijjagë hüdunam sokë arë kaama yaaru në darpak nammë!

14Ngok nonnuëm eknam gadë lëga sigi, nonnuëm hanyü mëëpa simo doobë ëmlamo, rünamë nonu ngok ayanam aaji oloh bë rükülachin niitom menyür nam lëga bë.

15Lëga nokë Kristan bë hünamlo niitom dooyü menyür jarrü ë rükü lachin, nokë abboë aken gonyum. Nonnuëm Jisu Kristo gëlo hümonam lëga bë taken në menlük ëm dooyünam lëgalo ngochin nonuk abo bë rüduna.

© 2008 by The Bible Society of India.

16 Okë lëga bë, ngo nonnuëm mengapdu, nonu ngom kaagë sitolaka ëmla.

17 Sokë lëgalo Rutum gëlo mëëtin sinë, Kristan bë hüdak lokë ngok Oroh bë rünë Timoti ne nonuklo inmo dakna. Bü nonnuëm ngok Jisu Kristo gëlokë rënam duunam rëpe ëm okkë ëmbë ngok Mondoli buppülo dooyü mengo jiin nam ëm menpa jirëku.

18 Ngom nonnuëm kaarük sitë bë nonuk ogo aalë pëmmo ëmla mëëlela nonuk okë atu gonë nyi ë chëëbo rekbo siduyu.

19 Rülachin Rutum gë mëëga lokë rürë boolo, ngo nonuk ogo aagor rë okkë ogo ngo ngoü ë nyi gadë gë chëëla rekla gënë naanëm yo chë bëdü malen rëkkoë okkë buluk mennam chë bëmo.

20 Yo lëga, Yürnë yadü lo nyi gë hünam ëm Rutum rëdü agom nyum lokë kaatom ma rülachin agërbë rüla kolokë.

21 Nonu yo lokkëm mëëyado? Nonnuëm morik chikek taabë aasëdü, ëmbë maarëm asin aapuk aya ëm okkë rëngam ëm ogo aagë saadü? Aken gonnëm mennü mentola menpak yooka.

1 Korintia 5

Paul Gë Menpaknam

1 Alë jaa bë menjinam lokë tamanë silo mëro takamaanam Yürnë ne chenmanë gadë gë ara lochin rüka maanam nyimë nyilo bë gümur sümur rünam ëkë tapadu. Ngom menji nammë ao yaame ë anë che ëm yupmin gëdu ëmla tapadu.

2 Ëmbë rünamë, nonu yo ëmbë chëësi kendobë? Ëgum pënamë nonu hanyüla mëëdük siken nammë, okkë ëmbë rünë nyi ëm nonuk këba ajen atür lokkë ëpak tokuka.

3 Okkë ngok aü amür ë nonuk lokkë odoo lachin, ngok asin aapuk lokë mëënam ë nonuk lo rëmin duumin gëduna. Okkë ngo nonuk duuko ogo duudonë garü bë ëmbë bosorunam agër ëm rünë nyi gaddëm menpëk saëm Jisu gë amin lokë menpëk rotonammë.

4 Okkë yadü lo nonu indum sila Jisu Kristo gë aminlokë duurë dü, ogo ngok doü gaalü ë nonnuëm duumin gëdona, ëgë Rutum Jisu gë rüla monam ë.

5 Ëmbë rünë nyi ëm aü gë rümur gënënë rüpe dope ë ngesi dagebë ui gëlo toji tokuka, ëmbë rübolo Rutum gë mapu madër dakku alolo bük yaloh ë turrëku.

6 Nonuk chëëbo rekbo sinamë alëma, nonu sëmbë mennam ëm chensidu, “Opop anni go chikkap kolokë ütü alum buppü ëm gorëp modo ëmnamëm.”

7 Aku opop ëm laapak nam garü bë nonuk gümur sümur ëm ëpak tokuka, ogo ëmbë rübolo nonu buupü bë dërëk rëkukoë. Alë jaa bë ngok chennam

© 2008 by The Bible Society of India.

ë, nonnuë ëmbë rübolo anni gochin opop lükma nam ütü tüle alum garü rëku. Yo lëga, ngonuk Inbo güdü domenlo bembo palük nam garü bë Inbo güdü ë rüdü lo Kristo ne palük to.

8 Ëkë lëga bë opop chiklük maanam ütü garü bë, ngonuk Inbo güdü ëm dërëk lokëla jijja lokë rüla kuju. Rülachin ngonu opop lükla ütü chinam garü maado bë gümur sümur okkë nyirë soki nëbë rüyo kuju.

9Ngok pota ekko sogo ngo nonnuëm gümur sümur ne nyi gaddëm rëyër siyoka ëmto.

10Ëgë lachin ngok ijja gë nonnuëm tani mooko sokë gümur sümur nëmlachin, kaaboh tari në, dotcho raanë gaddëm lachin nyimaa kumnëm lachin mennamsi anni jaa gochin rëbam jaa yooka ëmmadona. Ëmbë jaa rükubolo, nonu tani güdasim ëpak pakbin jaa nambë rürëku.

11Rülachin ngok nonnuëm rëbam siyoka ëmnam nyi ë yë dü aü ëm Kristan ajen ë ëmpala gümur sümur gëla, kaaboh tari gëla, nyimaa kumgëla ëgë malachin sipuhreno bë mëgë rugë, tükum dojër, okkë choodum gënë gaddëm. Ëkë në nyi gaddëm duubam silachin dobam tübam yo chinka.

12Lëga Mondoli agum lokë nyi gaddëm ngo maka raagë rëlla yo bërem? Bullëm maka deenë Yürnë bü ë. Rülachin nonu aü gë Mondoli aralokë ajen ëm maka sila maarem?

13 Dëën boilo mentu, “Nonuk atür ara lokë alë maanë nyi ëm darpak sitoka.”

1 Korintia 6

Kristan Ë Kristan Ajen Ëm Guunyü Momin Sinam

1Nonuk Kristan ajen aralo menbu rübu sinam go kaarëm Yürnë gë nyi gaddëm agom ëm menjup moma bë, yo bë tani mooko sokë nyi gadë gë këba mopom lo ingë lada doona dü?

2Yürnë gë nyi ë tani mooko ëm makarë ëmnamëm nonu chenma lare? Ëmbë rünamë nonu tani mooko sim maka laderëm, nonu anni chaknë guunyü aba ëm ëpak lamarem?

3Taayo lampoh gaddëmchin ngonu mapu madër ëm maka yaarë ëmnam ëm chenmarem? Ëmbë rünamë tani rëtu sokë lëga yadü jaa bë mëësë kaama!

4Ëmbë yaddëm sëkënë lëga aba guunyü go nenrë dü, ëgum nonu Mondoli lo anin kaama në nyi gadë lo jappëk menrëk sikodoobë aagë rëi?

5Ëmbë rünamë nonuk hanyü sissë! yo lëga Kristan ajen anyi aralokë romin buumin sinam ëm jabjup menjup jide nago nonuk ajen aralo chennë paanë aken go kaaru du naana.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Ëgum pënamë, Kristan ajen anyi gë romin buumin sinam guunyü ëm Kristan ma nyi gaddëm jabjup menjup jiko doobë ingë yooka!

7Nonuk aken aken ëm guunyü menpomla guunyü menmin siku nam ëgë Kristan gë rüpe ëm bërok bë kaatom duuku. Ëmbë pënamë nonnuëm nyi ë rübu menbu nammë alëya ëmore? okkë nokë yëku yëra mëëchom ru nammëm choorek nammë alë yaa ëmore?

8Ëgum pënamë nonu aü ë mum aken aken ëm rübu sidenë okkë aü gë Kristan ajen jaa lokëchin, dotcho choorek minsi duuna!

9Nonu nyirë soki në Yürnë gë rëgë kogë rülibongoëm paama doona ëmnamëm chenru dunaana. Nonu aü ëm mëkup koyoka, yë nyi yë gümur sümur duudü, nyimaa kumnëchin, nyiikë nyimë nyilo kaaboh sinnëchin, okkë nyimmë nyimë sida ëm nyilo ë nyilo sida ëm nyimë nyilo bë rünnëchin,

10Ëgë maalachin yë dotcho kasi duudü, nyiikëm kaaboh tari nëchin, tükum dojër nëlachin, Yë këbbëm menbu rübu gëdu dü, okkë choogë mëgë duudü okë Yë aken gochin Yürnë gë rëgë kogë rülibongoëm paamarë.

11Okkë atu gonë nonnuë ëmbëi rëto. Rülachin ngonuk kumnam Yürnë gë Doü lokë okkë Rutum Jisu Kristo gë amin gë rülakolokë nonuk amür, ajë ëm kakpu to, nonnuëm Yürnë dërëk nëbë torük sika okkë nonnuëm Yürnë gëlo rëki nëbë torük sika.

Nokë Bëëdu Opo Ëm Yürnë Ne Koik Naatoka

12 Aken gonnë sëmbë menladu, “Ngok gëbë buppü rügo dogoë rüla dola nammë” ëmdo ëmlachin buppü ë nokë gëbë alë maanë ngochin mennam ëm menla du, ngo yo nëgü nëm rülado ëmlado. Rülachin ëmbë rüko okë yo ëchin ngom rüpo la rutum maarë.

13Nyi aken kudachin menlado, “Donam sigi aki lëga bë okkë aki sigi donam lëga bëma bë” Ëgë lachin Yürnë anyi buppü ëm ngemo larë. Yo lëga nokë bëëdu opo ëm jinyü mambu lo gümur sümur gënë bëmo, rülachin Rutum gëbë agër rünë naabë, okkë Rutum bëdu opo lëga ëm jiranë.

14Yürnë Jisu ne siko lokkëm amür bë turkur motoku, okkë ëmbë dada Yürnë bük rüla gënë naanë lokë ngonnuëmchin turkur morëku.

15Nonuk bëëdu opo ëm Kristo gë bëëdu opo bë atu gonnë ëmla chensiru doola. Ngo Kristo gë bëëdu opo atu gonnëm laalen lai okkë ëgum rülum doyë naalai? Ëmbë yaddë lochin rümarë!

16 Yë amür ëm puksi duudü mü ëm amür ayak sinnë müklo amür aken gobë rüe kunna ëmnamëm nonu chensi maalare? yo lëga Yürnë gë boi lo bërok bë ektu, “Bunyi anyi ë adin amür aken rëku.”

17Rülachin yë nyi yë Rutum gëlo mëëgap sidudü bük muupuk asin ëchin büklo aken rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Gümur sümur lokkë odoo tokuka. Këbë rümur ajë ë nyi aü amür yo rüëk gëma; Rülachin yë nyi yë jinyü mambu lo gümur sümur duudü bü bëëdu opo ëm guunyü rügë sidu.

19 Nokë bëëdu opo ëgum Yürnë gë jinam Dëën Doü duunë, okkë duuko nammë ëmla chensi maalare? Nonu aü gëmo rülachin Yürnë gëku.

20Nonnuëm Yürnë bü arë jila rëtu. Ëkë lëga bë nonuk bëëdu opo gaddëm Yürnë ne koik naagë toka.

1 Korintia 7

Nyida Monam Baab

1Ijja nonuk eknam baab ëm maka saë sigi. Nyi ë nyimë nyilo bë laamin sima nammë alë yaabë rüdo. Nonu mentu nyi ë nyimë nyilo bë laamin sima boolo alë yaado.

2Rülachin yaame ë aü gë nyimë go kaasi nammë, okkë nyimë gonnë aü gë nyilo go duugë ru kendo, yo lëga ëgë gümur sümur deeko lokkë odoo sinam lëga bë.

3Nyilo ë aü gë nyimmëm nyilo rubë rüssëm rüpü tolaka, okkë nyimmë lachin aü gë nyiloëm nyimë rubë mëëga ëm rüpü sitolaka, okkë aken aken gë mëëga ëm buupü minsi tolaka.

4Nyimë aken ë aü ëm mü ë rutum sima, rülachin mü ëm nyiloë rutum du; Ëmbë dada nyilo ëchin aü ëm bü ë rutum sima, rülachin bük nyimë gëbëchin rüdu.

5Kumnam lëga bë nyi anyi go aagë sitola nyimë nyilo bë rüdi dooku bë ëmla torük sicho nam go kaamarëm, nonu aken aken ë aü lokkë odoo siyoka. Ëmbë rübolo chetëm lama sikolokë ui gë rüka darka nammë aade la.

6Ngo nonnuëm rüru toka ëmla kanam maadona, rülachin sëmbë rüladu ëmla menrü sinambë mendona.

7Alë jaa bërëmchin ngo nonu buppü ë ngo garü bë rülabolo alëdo ëmla mëëdu; Rülachin Yürnë nyimü lo adëk bë amen jinyo jinam go kaadu, aken gonë gë adëk ë okkë atu gonë gë jinyo paanamë adëk ë.

8Ijja, nyimë nyilo kaama dannëm okë tumbo meren gaddëm ngo mendu nonnuëlachin ngok sëmbë nyidum aken bë hüpü labolo alëdo ëmla mëëdo.

9Rülachin nonu nyimë nyilo lëga bë mëënam ëm mëëtu sila maarëm, nonu nyimë nyilo laamin sigeka. Yo lëga nyimë nyilo lëga bë mëëbo mori ë aü ëm Ëmë bë guko tadu saëm nonu nyimë nyilo laamin sinam ë alë yaë.

10Nyimë nyilo kaanë gadë lo ngo sim ngoük lokëmo rülachin Rutum gë agom bë sim mengap lükduna: nyimë bë rüronë no aü gë nyilo ëm ëpak siyoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

11 Rünamë ëmbë nyimmë rünam go kaalachin, aken aken ë aken bë duubë doola, nyilo ëm aken gobë jupmin siru kendoku; nyilo ë lachin bük nyimmëm ëpak siyoka.

12Këbë nyi lëga bë ngo mendu; (Rutum gëlokë kumo, ngo ngoük lokë menduku): Kristan ajen gonnë Yürnë ne mëëtin simanë nyimë go duugë duubolo okkë nyimë mü ëmbë duumin gëbë lapë ëmla tolük sirrëm, ëgum nyimë ëgumchin nyilo bü ëpak siyoka.

13Okkë Kristan nëli gonnë Yürnë ne mëëtin simanago nyilo bë duugë duubolo okkë bü ëmbë duubë mingë lapë ëmla tolük minsi paabolo, nyimë mü nyilo ëgum ëpak siyoka.

14Lëga Yürnë ne mëëtin simanë nyilo ë mëëtin sinë nyimë lo aken mingë nam lëga bë bü ëm Yürnë torük sidu, okkë Yürnë ne mëëtin simanë nyimë gonnë Kristan nyilo lo aken bë duumin gënam lëga bë mü ëm Yürnë torük sidu. Sëmbë rüma nage boolo, buluk aaji oloh gaddë tani mooko sokë Yürnë ne chenmanë aaji oloh garü do lappe; rülachin bullëm Yürnë aaji oloh rubë torük sidu.

15Ëmbë rügë rëlla, alëja bë mëëtin simanë Kristan rünë nyimë nyilo gonë lokë ëpak siku lapë ëmla mëërëm, ëgum ëmbë ëpak simo toka. Sëkë në abalo Kristan ajen, nyilo ë maarëm nyimmë, aü gë mëëchëm lokë ajür bë rëlado. Lëga Yürnë nonnuëm büklo jurup bë rësi tokuka ëmla gogtu.

16Kristan nyimë, no yo ëmbë, noükë nyiloëm tushü baalë paamo lamarë ëmla bërok lado bë? ëgë malachin Kristan nyilo no, yo ëmbë noükë nyimmëm, tushü baalë paamo lamarë ëmla bërok lado bë?

Yo Ëmbë Rüdobë Yürnë Nom Gogbe dü Ëmbë Rëpü Jitoka

17Rutum bü yëm yo nago amen go nyimü ëm ortu dü, okkë yadü lo yo ëmbë rüduëm Yürnë bü gogtudü, ëmbëchë nyimü ë rëtoka. Sigi ngok Mondoli buppülo Ayon mengo jinamë.

18Adin morünam nyilo gonnë Yürnë gë gognam ëm torük sipa boolo, bü morü namëm morup silëpë ëmla rüyoka; okkë adin morü maanam nyilo gonnë Yürnë gë gognam ëm torük sipaboolo, büchin adin morü sitë doona ëmla rüyoka.

19Yo lëga nyilo nyi ëm adin ëm morülachin morü maalachin okë yo kaama. Rülachin Yürnë gë dooyü mengap nam ëm tagapla rügë boolo ëgë.

20Yürnë gë bü ëm gogdaklo yo chëbë rëbedü ëmbëchë nyimü ë rëchüëm rëpü toka.

21Yadü lo Yürnë nom gogbadü no pakbo ëere? Ëgë nom mëëdür koyoka; no ëgum rügë naatoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

22Lëga yëm pakbo bë rümotula Rutum gogbadü ëgë bü Rutum gë ajür nyi
ëku; Ëmbë dada yëm nyi yëm ajür doobë Rutum gogbadü ëgë bü Kristo gë
pakbo ëku.

23Nom Yürnë arë jila rëto; Ëkë lëga bë nonu nyi gë pakbo bë rüyo kuka.

24Ngok Kristan ajen gadë, nonnuëm yadü lo yo ëm rüdobë Rutum bü gogbe
dü, ëmbëchë nyimü ë Yürnë gë goglük kolo aken gobë rëpom toka.

Okkë Tumbo Lëga

25Ijja nonu nyimë nyilo laama në nyi gaddëk lëga bë yo go hüka badü, ngok
niitin sigi Rutum gëlokë mo, rülachin ngo ngoük mëënam bë menjidu sigim
Yürnë gë aya mëëpala jinambë mëëgap rëlëpë mëëdu.

26Rëtür alo gë loosë lëga ëm mëërëm, ngok mëënamë nyi ë ijja gë rëchü bë
nyimë nyilo kaamabë rëpü boolo alë yaabë mëëdo.

27Nokë nyimë go kaado re? Ëgë boolo no mü ëm ëpak silëpë ëmla rüyoka.
No nyimë laama darë? Ëgë boolo nyimë matëkü yooka.

28Rülachin no nyimë go laabo lochin, nokë nyimë laanamë laamurma, nyilo
lo inma danë nyijür gonnë nyilo golo aabo lochin, mük nyilo lo nyibo
innamëchin inmurma. Rügërëlla nyimë nyilo kaanë nyi gadë nonuk loodak
bë mëëdük mou sa ëm, ngo mëëdük mou mingëdu.

29Ngok Kristan ajen gadë, ngok menso mëëdunammë sigi; Dügo logo ë
kaakuma; okkë ëkë lëga bë ijja gëlokë nyimë nyilo kaanë gadë nonu nyimë
nyilo kaamanë garü bë mëësila rëto kulaka.

30Yë bulu kapdu riidu dü mëëdük mou maanë garü bë rütolaka. Yë bulu
nyürdu soodudü bulu mëëken moen maanë garü bë rütolaka. Yë bulu yëku
yëra rëdudü ëgë bulu yëra gaddëm aü jaa gë yëra ma garü bë rütolaka.

31Yë bulu tani mooko sokë yëku yëra ëm bëëdu dü, ëgë bulu yëku yëra
gaddëm amu aa bë bëpü laku maarë. Yo lëga ijja gë tani mooko agum gë
kaapala rëgë duunam si, ngenyo gortë duuku.

32Nonnuëm ngo mëëdük mou maabë rësë go ëmla mëëdu. Nyimë nyilo
kaamanë nyi ë agër rünam baab ëm Jisu Kristo ne mëëla rëdu, yo lëga bük
rünamë Rutum gë mëëyum kaayum bë rülëpë ëmla rüdu.

33Rülachin nyimë kaanë nyi bü tani mooko sokë yëku yëra lo mëëjik sirrëm,
yo ëmbë bü bük nyimmëm mëëken moen mola doobë.

34Okkë bü baanyi gobë pupen sikodu. Nyilo kaamanë nëli ëlachin, nyilo lo
yaddë lochin inma deenë nyijür ëlachin bü ëm Rutum gë agër lëga nyumbë
mëësidu, yo lëga mük amür okkë mëënam buppü ëm buupü bë dërëk bë
tolük silüdu; Rülachin nyilo kaanë nëli ë mü ëm tani mooko sokë yëku yëralo
mëëjik sidu, yo lëga ëmrëm mü mük nyilo ëm mëëken molüdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

35Ngo nonnuëm rügur so mëëla menduna. Ngo nonnuëm mentum tama doona. Ëgum pënam ëyaden, ngo nonnuëm rëtuëm daadi doobë rëtoka ëmla mëëdu, okkë aü ëm nonu yo gochin achü simabë buupü bë Rutum gë agërlo tolük sidobë mëëla menduna.

36Tagag la anam nyijür ëm yaame gonnë nyimë nyilo bë laamin silü kuma ëmpëk rëkkuëm: Nyi bü nyijür gë peelë bë rüma doobë ensi rëm okkë bük nyijür ëm mëëboh nammë chetëm silama okkë bulu nyimë nyilo bë laamin siken do mëënam go kaarëm, ogo buluk mëëchom sinam bë nyimë nyilo bë anyi ëm laamin simo tokuka. Sigi ëmbë laamin sila nyimë nyilo bë rükolokë yo rümur kaama.

37Rülachin yaame ë nyijür ëm nyimë bë laaru lüma emla mëëpëk nam go kaarëm, yëchin bü ëm ëgum rürutoka ëmla menkam jilama, okkë bük asin aapuklo yo chë bë rüken doodü mëëpëkla okkë bük mëëchen deekom mëëtum sila mëëtër rodola, ëmbë nyijür ëm nyimë bë laama nammë alërubë mëëdi nammë.

38Ëmbë rünamë yë nyi dü bük omë nyijür ëm yaame lo nyimë inmonë alë bë rüka, rülakudachin yë nyi yë dü bük ommëm yaame golo nyimë inmo maabë rünamë alë yaada bë rüka.

39Nyimë ome gë nyilo ë yadü lobë turrëdü nyimë gë ajür deeko kaama; Rülachin mük nyilo ë sinyo rëkkuëm, ogo nyimë mük yaame mëëchom ko golo ajür bë nyimë bë aala dooku, rülachin bü ë Rutum gëlo mëëtin sinë gobë rükendo.

40Ëmbë rünamë, ngok den mëënam ë nyijür mü mük rëchü bë rëpü boolo mëëken yaarë ëmla mëëdo. Rünam gëbë sigi ngok mëëpe mum go, okkë ngochin Yürnë gë Doü ëm paadu ëmla mëësidu.

1 Korintia 8

Düpü Lo Yuudum Lüknam Baab

1Ijja gë sigi, nonu düpü lo yuudum lüknam adin baab ëm mëëdula ektu. Bulukë mennam, “Ngonuk lo buppü chennam kaasidu,” ëmnam ëgë gëbë, jijja ë sigi. Ëmbë rülachin, ëmbë chendona mëësi nammë. Nyi ëm chëëbo sinam bë rümodu; rülachin aya sinam ë Kristan ajen lo doü gaalü bë hürëp modo.

2Yë nyi yë aü ëm chennë bë mëësi duudü alë jaabë chennammë büklo yo gochin chennam kaama.

3Rülachin yë Yürnë ne aya duudü ëm nyi ëm Yürnëchin chendu.

4Okkë ijja, nyimaa lo yuudum lüknam adin ëm doonam baab ëm takanam lëga ëm, ngonu Kristan buppü ë chensidu nyimaa ë alë jaabë tani mooko

© 2008 by The Bible Society of India.

sogo turma në; ëkë lëga bë Kristan ngonuk chennammë alë jaabë Yürnë gë dalë bë Yürnë këbë gë nyimaa ya kaama.

5Lëga ë atu go nyi ë talë tololachin tani güda sogo lachin “Yürnë” ëmnam ëkë kaado ëmdu, okkë bulu “Yürnë” yaaka go okkë “Rutum” ë yaaka go ëmkü lachin,

6Kristan ngonuk mëëtin ë Yürnë aken gonyum, ëmbë rünam ë ngonuk Yürnë Abo aken go okkë bü buppü yëku yëra ëm pülen yürlen në okkë ngonuk turnamë bük lëga bë; okkë ogo këbë ya kaama, rügëdola Rutum Jisu Kristo bük lokë nyum buppü yëku yëra ëm pülen yürlen moto okkë ngonuk turnam ëchin bük lokë nyum.

7Rülachin ijja sigim nyimü ë chensima. Atu gonë nyi ë nyimaa kumngo nam lëga bë ui mopak naanë adin ëm dodu lachin ijja lobë sigi nyimaa lokë adin jinamëru ëmla chensidu; okkë Kristan gadë gë mëëtin ë, buluk yuudum adin dokolokë bulu aü ëm dërëk momadu.

8Adin anni go doko lokë ëgë malachin doma kolokë ngonnuëm Yürnë gëlo nëchi gëma; Ngonuk yo gochin doma kolokë yo ëchin ngemarë, ëgë maalachin dokolokëchin ngonu yo gochin paaben yaatë nam kaama.

9Ëmbë rüdo bëchin, nonuk yo mëëma sakma bë agër rüko lokë, mëëtin sinamë püram në gaddëm rümur simo deela, ëgum dinchi bë ensi kaasi laka.

10Yo lëga mëëchi mochi maabë muupuk asin gënë, chensi në ëmla mëësinë nyi nom Ui mopak ko golo domin tümin gëla duudo bë kaabolo, ëgë bü ëm nyimaa lo yuudum lüknam adin ëm dodo bë kaatom nambë rüma rëdü?

11Okkë ëmbë rübolo Kristo gë sigë jinam, mëëtin ë addü maanë Kristan ajen sim, nokë “Chennam ë” chenkë la ngemo jidu.

12Okkë ëmbë nokë Kristan ajen mëëtin ë addü maanë gaddëm rüpen sidola rümur rügëla okkë buluk dinchi maanë asin aapuk ëm rübu jibolo, no Kristo gë nyiroh bë rüsidu.

13Okë lëga bë, ngo yo ëm dodu dü ëgë ngok Kristan ajen ëm rümur lo rülük simo duubolo, ngo bü ëm rümo kuma doobë, ngo yaddë lochin yuudum adin doku maarë.

1 Korintia 9

Kanamnam Bë Paul Gë Rülanam Ëm Aü Ëm Rüra Sinam

1Ngo ajür nyi ë moore? Ngo Yürnë gë kanam nammë moi? Ngo ngonukë Rutum Jisu ne kaarük sinnë moi? Okkë nonnuë ngok Rutum gëlo agër rüjo lokë nennë moi?

© 2008 by The Bible Society of India.

2Këbbë ngom kanamnam bë torük simalachin, nonu torük sirudu; yo lëga nonuk hünam günam ëm Rutum gëlo aken nammë nonuë ngom Rutum gë kanamnam bë kaatom sidu naama bë.

3Yadü lo ngom nyi gaddë make mae rëdü, ngok rüra sila menrük nammë sigi:

4Ngok agër rüjo bë ngom donam tünam jilama saë rem?

5Ngochin Rutum gë kanamanam këbë gadëk rünamëm rümin gëla okkë ëgë Rutum gë achë abür gadë gë okkë Pitor gë garü bë Kristan nyimë go laaleela ngok inko gadë lo ingë lamarem?

6Ëgë maalachin Barnabas okkë ngo nyumre ngonuk turnam lëga bë agër rünyum deenë?

7Armi lo rëdola yë sipairem aü gë kurak korsa ëm aü ë rüsi doonë? yo ëmbë anggur rükü rünnë rem aü gë anggur rükü lokë anggur doma doonë? Okkë yo ëmbë rünë solar kaara nërem aü gë solar lokë achu hikla tüma doonë?

8Ngo ngoü ëm alo dükü bë nyi tani gë mëëga hagga lonyum goorüh kenma, yo lëga ëmrëm Ayon Boilochin lëyü ëm mendu.

9Ngonu Moses gë Ayon boilo pori nammë, “Hall soë hëbo ëm amo sükmo daggëm nappur purlük yooka,” ijja gë sëmbë Yürnë gë mëënam ë hëbo lëga baab ëm nyum bere?

10Yadü lo bü sim mendudü alë jaabë ngonuk lëga bë menma doore? Rünam gëbë sim agom simngonuk lëga bë ektu. Hall gurmonë nyi ë okkë rükü rülüknë nyi ë amo gachü në nyi ë aü gë gësë go ahe alënëm paado kubë ëmla rüdokoë.

11Ngonu nonnuëm taken në niitom menlük ëm menjito. Ëmbë rünamë nonuk lokë yëku yëra go yaaka yaabë paaben kunamë nonuk lëga bë majja dookunare?

12Këbbëchin nonuk lokë sim paado bë mëëlarëm, ngonnuë kai yaabë paado bë mëëla maade nëre? Rülachin sim rüla gënë namsim ngonu rümato. Ëmbë rügë rëlla, Kristo gë dooyü taken në bëda ëm rütum mentum maado bë buppü ëm chetëm tonamë.

13Nyimaa kumko namë lokë agër rüdobë parlük nam nyi ë nyimaa kumko namë lokë donam ëm paadu ëmnam ëm nonu chensi rudu, okkë yë bulu Yürnë gë lëga bë bintür la lükko agëlo bintür la adodü ëgë buluchin okë ajo go paadu.

14Ëmbë chë dada, Rutum ngonnuëm mentu, yë bulu taken në menlük niitom ëm mengo duudü bullëm niitom mengo ko lokë turla rëgë naanëm jiken do.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Rülachin ngo ngoük rülasiko sokë ajëk gochin dintëk laasi ma, ëgë maalachin ngok paala nam rügur ëm nonuk lokë paado bë ëmla sim ekma. Yëchin ngok chësi lanamëm mennü mentola menpak lama! Ëmbë mennë go kaabolo ngo sipak jicho ladu!

16Ngo taken në dooyü menlük ëm menji do ëmla ngo chëësi mëm lama. Yo lëga ngo mengo jinëru gobë rülü to. Okkë ngo taken në dooyü menlük sim mengo jima boolo yadü go enrik encho ennë nyi gobë ngom rümo doolë pe!

17Ngok agër ëm ngoük mëëchëm lokë dargë rëlla rünam gobboolo, ngo rüglap rüjo ëm paado bë mëëto lappe; Rülachin ngo sim rüsëru agër bë rüdu, yo lëga sim agër sim rüdum runëbë Yürnë ngom laadum lüktu.

18Ëgë boolo, ngo rüglap jo amen ëm yo go paadu na? Sigi sëmbë rüdu, taken në dooyü menlük ëm menjo rüjo kaama bë menyo bë menken bë mennam nyum go, okkë dooyü mengola agër rüjoëm laala namëm ëpak nam nyum go.

19Ngo ajür në nyi ë, yëkëchin pakbo ma; Rülachin yadü go pakla rëdü nyi ëm Jisu Kristo gëlo aagë jinam lëga bë nyi buppü gë pakbo bë ngo aü ëm rüsiduna.

20Ngo yadü lo takennë menlük niitom ëm Jius gadë lo menla rëbadü, ngo bullëm Jisu gëlo aagë nam lëga bë buluk rëchü bë rëmin gëto; okkë ngo ngoü ë Moses gë Ayon lo rënë nyi bë rümalachin yadü lo buluk rëkolo dooyü mengo la rëbadü, ngo bullëm Jisu Kristo gëlo laalük nam lëga bë Moses gë Ayon lokë rënë garü bë rëngito.

21Okkë rëko bëda chë okë, yadü lo ngo Jius nyi ma rëkolo dooyü mengola rëbadü, ngo ngoü ë Jius nyi ma garü bë rëmin gëto, ëgë Jius Ayon agum lokë rënnëm Jisu Kristo gëlo laalük nam lëga bë rüto; Ngok sëmbë rünamë Yürnë gë Ayon ëm tolük maanam ëmo; Rügërëlla ngo Kristo gë Ayon aralo alë jaabë rëdu.

22Yürnë gëlo mëëtin ë pümanë gaddëm, Jisu gëlo mëëtin simo kunam lëga bë, ngo mëëtin ë püram në garü bë rüla rëto. Yo yo bë rülachin bullëm tushü baalë paamo so mëëla ngo nëgü në nyi lo nëgü në Ope bë rümin gëto.

23Ngok sëmbë rünamsi, taken në dooyü gë rülibongo ëm buppülo paapen simo nam lëga bë rüto.

24Nonu alë jaabë chensidu jukka sikolo nyi ë yaaka go jukdu, rülachin buluk lokë aken gonyum amen ëm paadoko. Ëkë lëga bë amen paarunam lëga bë jukka sitoka.

25Rümen rüka sinë nyimü ë rüsür sikolo majja bë dinchi në Ayon lo rëdu, ëgë bulu dooyaar maade në ain boolup amen ëm paalë pë ëmla rüdu, rülachin ngonuk rügë doonamë dooyaar deenë amen ëm paado bë ëmla rüdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Ëkë lëga bë amen ëm paaru doobë jukka sideko ëm bügrüh jiko gë ngo denda bë jukdona; okkë ëmbë dada laktum ë tëka sinnë tërëp lakma bë tëmin sinam ëm tëlëpë ëmla rünam garü bë ngochin ëmbë chë dada rüduna.

27Këbbëm laktum ë tëka silaju ëmla gogtola tëka sikolo tëpak maado bë ëmla, ngo ngoük aü buppü ëm tëlük lama doobë torla tëpak sidona.

1 Korintia 10

Nyimaa Kumnam Ëm Roonam

1 Ngok Kristan ajen gadë, ngo nonnuëm asin aapuk lo mëëbë sitoka ëmla mëëdu, Ëgë ngonuk ato abo gaddë Moses gë Ayon lokë rënë gaddë yo bë rüka. Bulu doomü gë chompüklo cherü rorü koto, okkë buppü ë silü sido gë Sillëm rabto.

2Bulu buppü ë Moses ne rëmin gënë bë Doomü okkë Silü sido Silëlo Baptis sito.

3 Bulu buppü ë yaloh doke ëm lëken gobë dobam sito,

4 Okkë bulu yaloh ishi ëm lëken gobë tübam sito. Yo lëga bullëm rëmin gënnë yaloh lütak lokë ishi tüto, okkë ëgë lülë lütak ëgë Kristo bü ë.

5 Ëmbë rükü lachin Yürnë bü atu gonnëm yaaka go allü bë mëëlük maato, okkë ëmbë rünamë buluk sima ë mooruk moosenlo sijë yaayë lükto.

6 Ijja gë, sigi ngonu buppü ë ensi sa agom go ëmla, buluk rünam garü bë alë maabë ngonuk asin aapuk lo mëëmëm deela ëmla kaarü side koë,

7 Ëgë maalachin atu gonëgë rünam garü bë, nyimaa ëmchin kumdela ëmla. Yürnë gë Boilo mentu, Nyi gaddë dobam tübam sitë bë duuto okkë bulu Yürnë ne chenma në rümen bë rüto.

8 Bulukë atu gonë nyi gë nyimë nyilo gümur sümur rübam sipomlo ngonu rëlük yooka okkë ëmbë rükolokë buluk ara lokë alo lo hajar chamnyi gola hajar aum go nyi ë sipak to okë guunyü ëm gëyo juka.

9 Bulukë atu gonë nyi ë Rutum ne aapuk laka bë rüto okkë tabüh ëm gamkë koto, ëkë garü bë ngonuchin Rutum ne aapuk laaka yojuka.

10 Okkë buluk atu gonë nyi ë jabgur mengur tëttë doola, nyi pakë raanëm pakë konam garü bë, jabgur mengur tëttë bë rüyoka.

11Sigi buppü yëra gë rünam si nyi këbë gadë buppü ëm kaarü sigë naabë rüjito, okkë bullë ngonnuëm boso menlom bë ekla atu. Yo lëga ngonu ijja tani mooko gë ngedü nëchi si hüradu.

12Yë Yürnë gë kaagalo mëëtin ë alë bë addü duuna mëësi duudü ëgë alë maakolo aalük maado bë dinchi sitolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Nyi këbë buppü gë enka maanam rüka darka ëm nonu ensika. Rülachin Yürnë bük chesinam agom ëm abë to, okkë bü nom addü bë duula gëmanë rüka darka ëm rüka darka daklo tolükma, Bü nonnuëm chetëm gëla naanë tornam ëm, okkë rübik naanë bëda ëm bü jirë.

14Ëkë lëga bë, ngok aya sinam Kristan ajen gadë, nyimaa ëm kumsinam lokkë odoo lakuka.

15Ngo nonnuëm chensi paasi mëëchen mochen në nyi bë mëëla mendu; Ngo yo go mento badü nonu aüë maka sitolaka.

16 Rutum gampu lo Koobu ëm yo ëmbë Yürnë gëlo koik gëlla bëdodü, okkë yadü lo okë tüdodü, ngonu Kristo gë iyi ëm ogo tübam sidona. Okkë yadü lo Ütü ëm pentu gëlla, ngonu dodo dü ogo Kristo gë aü amür adin ëm dobam sidona.

17Yo lëga ütü baaken ë, ngonu buppü ë, nyi ë yaaka lachin, adin amür ë aken ë, yo lëga ngonu buppü ë ütü baaken ëm dobam sidu.

18 Israel nyi gaddëm mëëkatoka; Bintürla jinyo jinam ëm pakë gëlla tügëla ako lokkëm yë bulu atu gonnë pakë lüknam jinyom dodu dü ëgë Yürnë gëlo agër rünë aken ë.

19Ëgë boolo ngok mendu nammë, nyimaa ë ëgë maalachin nyimaa donam jinamë alë jaabë bintür la jinyo jinam bë rüdu naare?

20 Ëgë mo Yürnë ne chenmanë gadë gë yuudum ëm pakë gëlla agëlo yo ëm anyo bë adodü. Ëgë Yürnë bëmo, rügë rëlla ui ëpë ajidu. Okkë ëmbë rünamë ngo nonnuëm ui lo aken gobë rümo lapë ëmla mëëma.

21Jisu Kristo gë Rutum gampulo tügë naanë koobu lola okkë ui oonë naanë koobu lo lëken bë nonu tübam lama; okkë nonu Rutum gampu dotë bëla okkë ui gadë gëlo domen dopomlo duubam lamarë.

22 Ëgë maalachin Rutum ne ngonu rübu doobëi? Okkë ngonu bü ëm torya leeya nago bë mëësi duuna re?

23 Ëmbë rünamë bulu mendu, “Ngonnuëm buppü ëm rüla doobë tolük tu.” Ëgë jijja ëru, rülachin buppü ëgë alë ngamma, “Ngonnuëm buppü ëm rüla doobë tolüktu” rülachin Rutum gëlo mëëtin ëm addü gëya yaado bëmo.

24Yürnë ne mëëtin sinnë yo go rüdudü yëchin aü gë alënam lëga nyum bë rüyoka; rülachin mëëtin sinë ajen ë yo go alë deedo dü ëgum nyum rütoka.

25Nonuk mëëkin moma deeko lëga bë yo gochin taka kaapak kü tamabë, pukpom dorpom lokë adin ëm adin mum bë rëla dotoka.

26 Yo lëga dëën boilo mentu, “Tërü sichü sigi okkë buppü yëku yëra ë Rutum gëlokë.”

© 2008 by The Bible Society of India.

27Yürnë ne mëëtin sima nago në nom donam dobam doobë gognam okkë no inla dodo bë torük sirrëm, nokë mëëji moddëm yo gochin hüka nyompak tamabë yoëm nonnuëm dodo bë ëmla jitudü ëgum jurup bë dotoka.

28Rügë rëlla aken gonnë nom “Sigi nyimaa lo yuudum lüknam adin ë”, ëmji roëm, ëgum adin ëgum doyoka, ëgë yo lëga nom menji në okë lëga bë okkë nokë asin aapuk gë mëëji modë lëga bë ëgum adin ëm doyoka.

29Ëmbë ëmnam si, nonuk asin aapuk gë mëënam ëm nyum menjima, rügërëlla këbë nyi gadëkë asin aapuk mëëji modë lëga bë ëm ngo menduna. Ëgë boolo ëmla, aken mum gonnë taka boolo, “Yo bë rüla nyi aken gonë gë mëëgo haggo lëga bë ngok ajür bë rüssëm rütum porëna?

30Ngok donam ëm ngo Yürnë ne koikla dobolo, yo lëga nyi këbbë ngok Yürnë ne koikla doonam baab ëm kaek porëna?”

31Ëgë boolo, nonu yo ëm rürëdü, yo ëm dorëdü, türë dü, ëgum buppü ëm Yürnë ne koik naado bë rütoka.

32Nonuk rënam ëm yo nyi lolachin Jius nyi, Grik nyi, Yürnë gë Mondoli nyi gadë lolachin rübu sitë maabë rëtoka.

33Ngok rünam chëë bë rütoka; Ngok rügo mengo buppü lo nyimü ëm mëëken doobë rülëpë ëmla rüka, ngo ngoük alënam lëga nyum bë mëëkü maato, rülachin buppü gë alënam lëga bë mëëto, ëgë bulu buppü ëm tushü baalë paamo duubë mëëla.

1 Korintia 11

1 Ëmbë rünamë ngok Kristo ne kaagë sila rümin gënam chëë garü bë nonuchin ngom kaagë sila rümin gëlaka.

Kumkolo Dumpuk Gënam Lëga

2Ngo nonuëm majja bë mëëyum sidu yo lëga nonuk mentu rübë buppülo ngom mëëpa kambë du okkë ngok dooyü menla ajinam ëm rübë sidu.

3Rülachin ngo nonnuëm tachen rëlëpë ëmla mëëdu, ëgë Kristo nyilo buppü gë dumpo ë, nyilo ë bük nyimë gë dumpo ë, okkë Yürnë Kristo gë dumpo ë.

4Ëmbë rünamë yë nyilo yë këbalo aü gë dumpo ëm dumpuk laba pootum sitola Yürnë ne kumrë dü ëgë malachin kaalu taor rëdü ëgë bü bük dumpo ëm rünyü sidu.

5Yë nëli yë dumpo ëm dumpuk simabë Yürnë ne këba gë kumkolo kumla ëgë maalachin nyijük agom mendu boolo mü mük nyilo ëm rünyüdu; ëmbë rünamë dumpo hübin nam nëli lokkë adëk ya kaama.

6Yë nëli yë mük dumpolo dumpuk gëmarëdü, mük dumpo adum ëm sappak nammë alëya. Okkë nëli nëngo gë dumpo ëm hübin maalachin adum ëm

© 2008 by The Bible Society of India.

saptunammë hanyü nam agër ë, ëkë lëga bë mü mük dumpo ëm dumpuk sirutoka.

7 Nyilo gë dumpuk gëküsa kaama, yo lëga nyilo ë Yürnë bük nyimaa bë pünamë okkë koik gënë në. Rülachin nëli nëngo ë nyilo gë chëëgë naanë bë rüdo.

8Yo lëga nyilo ëm nëli lokë pümato, rülachin nëliëm nyilo lokë pülento.

9 Ëgë maalachin nyilo ëm nëli lëga bë pümato, rügë rëlla nëli ëm nyilo gë lëga bë pülento.

10Ëmbë rünamë, taayo lampoh gë lëga bë, nëli ë mük dumpo ëm dumpuk sila mü nyilo gë rutum kolo rëdona ëmla kaatom siru kendo.

11Ëmbë rüdola, Rutum gëlo aken gobë rëbam sinë ngonu, nëli ë nyilo lokkë adëk ëmo nyilo ëlachin nëli lokkë adëk ëmo.

12Lëga nëli pütu pükë ëm nyilo pücho yaaru nam okë pülento, ëmbë chëë dada nyilo ëmchin nëli lokë aajur ogar nento; okkë buppü yëku yëra ëmchin doosi dagsi doobë pülen gellen në Yürnë bü ë.

13Nëli ë këba buppü gë Yürnë ne kumpomlo dumpo ëm dumpuk gëmatola kumnammë rülin ëdü, nonu aüë mëëdila maka sitoka.

14Yo bë, Yürnë gë pülen nam rüsinë gaddëchin yaame ë dumsor gënamë aü ëm rünyü sido ëmla tomsür doona maabë,

15Rügë rëlla nëli gë sigi kaaken gënë naanë yëra go. Mükë dumsor ë Yürnë gë mük dumpo ëm dumpuk garü bë tobum sinë naabë jinamë.

16Rülachin sokë baab ëm aken mum gonnëchin agso mëërëm, ngok mensë ngonuk loma lachin Kristan Mondoli gadë lo yo lolachin Yürnë ne kumdak ëm sëmbë rüpe rübë sinam kaama.

Rutum Gampu

(Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

17Ëmbë rüdak kom, chompük gë tomsür bë ekko bosochin, ngo nonnuëm koikma, yo lëga nonuk kumkolo indum sinamë alë jaabë alë yaado bë rüma bë alëmaya doobë rüdoyu.

18Lëga, ngok tatu takëbë tanamë, nonuk Mondoli bë indum sikolo atür go apen aren doobë menra nëkë kaadu ëmla ngom menjidu, okkë ëgum atu gonnë jijja ë naana ëmla tajëdu.

19(Nonuk aralo atür ëm menpen rüen në kaarurë ëgë dakkom nonuk atür lokë yë buludü Yürnë ne alë jaabë mëëtin sinnë ëgum kaachen silarë).

20Yadü lo nonu atür ë indum sidola donam dobam sidudü, ëgë Rutum gampu ma.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Lëga ë nonu dorëm, nyimü ë tora siküma bë aü gë doke dochübë docho duuku, ëmbë rüku nammë atu gonnë kano tülü tola okkë këbbë tükum dojër kotola induku.

22Nonuk dode tüde ko aü gë namë kaama lare? Ëgë maalachin Yürnë gë Mondoli ëm rünyü bë okkë kaama sümonë nyi gaddëm hanyü enmo doobë ëmlai? Sokë baab ëm nonu ngom nonnuëpë yo go menji laka mëëduna? Ngo sokë lëga bë nonnuëm koik sa dü? Ëgë dakkom ngo ëmbë menmarë!

23Yo lëga ngok Rutum gëlokë paanamëm ngo nonnuëm dooyü bë menjila ajito; Ëgë Rutum Jisu bü ëm, Nyimak alak lo kublü dak arum ogo, ütü ajëk go alaklo bëëto,

24Okkë bü ëkë ëmla koikla Yürnë ne kumto, bü ütü ëm pentu to, okkë mento, “Nonuk lëga bë, sigi ngok aü amür ë. Ngom mëëbë gënë naabë sigim rübë laka.”

25 Ëmbë dada, ütü ëm doro bë bü anggur ola koobu ëm laala bëdula mento, “Sigi koobu gë sigi Yürnë gë ali Daapo agom bë, ngok aü amür lokë iyi ë. Yadü lo nonu sim tübam sirë dü, ngom mëëbë gënë naabë tüto laka.”

26Sëmbë ëmnam si, yadü lo ütü sim dorëdü okkë koobu sokë tüürëdü, nonu Rutum gë sinam ëm okkë bük aakur ma yër lobë dooyü ëm menbë duuna.

27Ëmbë rünamë, Yë Rutum Gampu lokë ütü ëm dode maadola doreü ëgë maalachin koobu lokkëm tüde maatola türëdü bü Rutum gëlokë pakma rüpa sidu, okkë Rutum gë amür iyi gë ajë ëm rügë sidu.

28Ëkë lëga bë, nyimü ë ütü ëm dolük sima dabë okkë koobu lokkëm tülük sima dabë, aü ëm maka sicho toka.

29Yo lëga yë Rutum gë amür lëga ëm kaachen maabë yadü lo ütü ëm maalachin koobu, Malu lokkë tübolo, bü aüë bük doko tüko lokë maka kodo bë dogë tügë sidu.

30Ëmbë rükolokë nonuk yaaka në nyilenla okkë torma leemo ë nendu, okkë sille ngelela tingü nyilen në yaaka yaaduna.

31Ngonu aü ëm aü ë maka sicho nage boolo, ngonu Yürnë gë mapu madër ko aralo aalük maarëna.

32Rülachin yadü lo ngonnuëm Rutum mapu madër gëlla morik chikek doodü, ëgë ngonnuëm tani mooko sokë nyi gaddëm maka gëlla darpak daggëm darpak kotak maado bë ëmla rünamë.

33Ëgë boolo ngok Kristan ajen gadë, nonu yadü lo Rutum Gampu lëga bë indum sirë dü, aken aken ëm tora minsi toku laka.

34Okkë yë kano doodü, ëgë bü namë lo dotokuka, ëmbë rübolo nonuk indum sidak ëm Yürnë gë makako aralo holük maarë. Këbë agër lëga baab ëm,

© 2008 by The Bible Society of India.

ngo yadü lo aarë kudü ogo ngo buppü okë baab ëm yo rüken doodü menji rëku.

1 Korintia 12

Dëën Doü Gëlokë Jinyo Gaddë

1Ngok Kristan ajen gadë, nonu yo go mëëdola Dëën Doü gë amen jinyo baab ëm ekbadü ngo ijja nonnuëm okë gadë okë jijja baab ëm chenmo so mëëdu.

2Nonu chensi du nonu yadü lo Jisu gëlo aama dabedü, turnam kaama në ülü üsü nyimaa ëm kumsi kolo rëngak to.

3Okkë ngo nonnuëm sim chensi toka ëmla mëëdu ëgë yë lachin Yürnë gë Doü gë rëgë nammë Jisu ne “Jisu sipak yaapak laka, ëmma rë,” okkë ëgë maalachin Dëën Doü gë rëgë maarëm “Jisu Rutum ë,” ëmla menla simarë.

4Adëk adëk në doü gaalü jinyo ë kaadu, rülachin ëgum buppü ëm Dëën Doü aken ë jidu.

5Rügur ëmchin angu angu bëda gë rügur siladu, ëgëlachin Jisu aken ne rügur du.

6Angu agër ëm rülagënë në angu bë kaasidu, rülachin Yürnë aken angu aba ru okë lëga bë rüla gënë naanëm jinnë.

7Kristan atür buppü gë lëga bë Yürnë gë Doü ëm nyimülo jilük nam ëm kaapa du.

8Dëën Doü ë nyi aken go ponyük solo kaala dooyü menla doobë jitu, okkë aken gonnëm jinë Doü aken ë chenki paakok la dooyü menla gënë naanëm jitu.

9Doü aken ë aken gonëbë nyi ëm Yürnë ne mëëtin sigë naanëm, aken gonnëm nyi nyilen nëm mopoh gëla naanëm Doü aken lokë jitu.

10Yürnë gë Doü aken ë nyidum aken gonnëm arüsinyo agër ëm rüla gënë naanëm, aken gonnëm Yürnë gë dooyü menla gënë naanëm jinyom, nyidum aken gonnëm kuda Yürnë gë Doü jinyo lokë aanë godü ma okë aama nago dü ëgum chenbëk gënënëm jitu, nyidum aken gonnëm nyibo agom ëm menla gënënëm jitu, okkë aken gonnëm nyibo agom bë mennam ëm menbëk jila nëbë jitu.

11 Rülachin sim buppü sim Yürnë gë Doü aken ë rüdu, Yë këbbë rünë kaama; Bü yëm mëëlük doodü, nyimü ëm bü adëk adëk Doü jinyom jidu.

Amür Akenlo Adëk Adëk Aba Ë Yaaka Go

12 Kristo nyi amür gë aken aü garüë. Sogo amür aken gë adëk aba abaë kaadu; amür lo adëk adëk kaalachin, aü amür ë aken ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ëmbë chë dada, ngonu buppü ë, Jius lachin Jius maalachin pakbo paknë
bë rülachin namë rumtum bë rülachin, Dëën Doü gë aü amür lëyü aken lokë
Baptis sito, okkë Doü aken lokë ngonu buppü ëm tübam sidobë jitu.

14Lëga ë nyi aü amür sigi baaken nyum ëmo, rülachin yaaka aba lokë rüdum
ë.

15Yo lëga, allë menbo lo, “Ngo alak ëmo, ngo aü amür lokkë mo ëmboolo”,
ëgë ëmnamë aü amür lokë aba gonë bë rüla dooma rë ëmma.

16Okkë nyeruë menbo lo, “Ngo anyik ma, ëkë lëga bë ngo amür sokë aba
gonnëmo”, ëmbë mennam ëgë aü amür lokë aba gonnëmo ëmdeko kaama.

17Amür buppü ë anyik gobë rüngam nago boolo, ëgë yo ëmbë tanë podobë?
okkë nyeru gobë nyum rübolo, yo ëmbë amuk suupa naapo doobë?

18Ëmbë rünamë, sokë alë jaa ëku, aü amür aken lo adëk adëk aba ëm Yürnë
bü yo lo lükso mëëtodü lükdëk situku.

19Ajëk gonnë nyumbë rübolo, amür buupü në kaamarë,

20Okë alëja ëku, amür sigi nëgünë adëk adëk abaë kaalachin buppü sigi
aken ë.

21Ëmbë rünamë, anyik ë alak gaddëm “Ngo nonnuëm mëëma”, ëmlama.
Ëgë malachin dumpo ëchin allëm alërë, “Ngo nonnuëm mëëma” ëmla
maarë.

22Ëgum pënamë, amür lokë anni yaaru bë kaanam aba gonnëchin dagngam
maarëm ngonu yo gochin rülama.

23Okkë yo lokë aba gaddëm ngonu majja bë arë kaama gamnë bë mëëdodü
ëgum majja bë dinchi yaabë yürdo maado, okkë yo lokkëm da kaalük talük
bë mëëma gëdodü ëgum maalachin kaatom sila maanam aba ëm ngonu kai
yaaru bëdinchidu.

24Rügë rëllangonuk kaapa sinam amür lokë aba gadësim ëmbë jaa dinchi
siküsa kaama. Rülachin Yürnë bü aü ë aü amür sokë püram në yëra aba
gaddëm aken gobë püdum sila dinchi yaabë pakgë naabë rütu.

25Okkë ëmbë rünamë aü amür akenlo adëk abak kaama, rülachin buppü aü
lokë adëk adëk aba ë aken aken ëm lëyü bë dinchi sidu.

26Amür aba lokë ajëk gonnë nyilen rëm, aü amür buppü ë nyilen mingëdu;
amür lokë ajëk gonnë yadü lo koik doodü ogo buppü ë mëëken mingë do.

27Nonu buppü ë Kristo gëlo amür aken ë, okkë nyimü ë aü amür lokë adëk
adëk aba ë.

28 Okkë Mondoli lo menrëm Yürnë bü nyi gaddëm lükcho yaaru bë
kanamnam gaddëm, anni naakolo Yürnë gë dooyü mengo jinnëm, aum

© 2008 by The Bible Society of India.

naabë dooyü menyür jiranëm, okkë arüsinyo bë agër rüde në gaddëm, okkë chinë ramnëm mopoh jilanammëm, güma simonëm rügur nëbë, okkë atu gonnëm nyi ëm rutum laknë bë okkë nyiikë angu agom ëm menla nëbë jilük tu.

29Ëgë lachin bulu buppü ë kanam nammëmo, Yürnë gë dooyü mengo jinnë mo, ëgë maalachin dooyü menyür jiranëmo, okkë nyimü ë arüsinyo në agër rülanëmo.

30Okkë ëgë malachin achi nyilen nëm kumpoh ngam nëmo, ëgë malachin nyi këbë gë agom ëm menla ngam nëmo, okkë ëgë malachin nyi këbë gë nyiikë agom bë mennam ëm menpëk jilen lado bë jinyo bë Doü jinam ëmo.

31Ëmbë rünamë, nonuk muupuk asin ëm alë yaanë amen jinyo ëm paalëpë ëmla mëënë haknë toka. Okkë da ngo nonnuëm büdum yaarunë bëda ëm bëbü bëttëm kaatom bë rë.

1 Korintia 13

Kristan Gë Aya

1Ngo tani mooko sokë nyi gë okkë taayo lampoh gë agom ëm menngam lalachin, rügë rëlla ngok nyi këbbëm aya sinam kaama rëm, ngok agom mennam ë adam dennam aduh ëgë malachin taakop tükduhla dunga sila doonë garü ë.

2 Ngo kaalu taorla agom mengë naanë jinyo ëm paala do; ngo buppü chennam, mëëki mokok okkë arüsinyo në buppü ëm paalado; Ngok mëëtin sikolokë moodi ëmchin hëgge doobë mëëtin silado, rülachin ngok lo nyi këbbëm aya sinam kaamarëm, ngo yo arë chinma.

3Ngo ngok yëku yëra buppü ëm nyima open gadë lo jinyo bë jipak lado, okkë ngo aü amür ëmchin ëmë bë rompak kolado, rülachin ngo nyi këbbëm ayanam kaamarëm, okë ngom yo gochin alë yaabë rünam kaama.

4Kristan aya sigi chetëm gënnë okkë pakmin sigë në, nëgë boggë naanë mo, aü ëm chëëbo rekbo simo maanë ëgë maalachin chëëmo maanë;

5Aya sigi pakma riichoh bë rümoma, doren moma, tunyëk baarëkla marmo ma, aya sigi rümur nam mëënyü ëm mëëgap bë moma;

6Ayanam sigi alë maanë agër lo mëëken ma, rülachin jijja lo mëëken do.

7Aya sigi yaddü lochin mëëtin sinam okkë mëëgë sinam ëm tugü pagge mëmma, okkë chetëm nam ëm yaddü lochin rüla simabë rüma.

8Kristo gë aya sigi yaddü lochin ngela maanë. Kaalu taorla Yürnë gë dooyü ëm mengo nammëchin kaadu, rülachin ëgë ngede në; këbë nyi gë agom gomuk ëm menla doobë jinyo jinam ëchin ngesirë, chennam paanam ëchin kaadu, rülachin ëgëchin inpak deenë.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Yo lëga ngonnuëpë chendo paado bë jinyo jinamë okkë Yürnë gë dooyü
ëm kaalu taorla mennam bë mendobë jinyo jinam gaddë buupüma;

10Rülachin yadü lo buupünë aarë kudü, ogo yo go buupü maabe dü ëgë
inpak nyoorë ku.

11Ngo yadü lo ome bë rübadü, ngok agom mennam ë, ngok jünam daanamë,
ngok mëënam ë buppü ëm ome rüpe bë rüto. Ngo ijja nyiga ëku, ngok ome
rüpe ëm ëpak toku.

12Ngonu ijja yo go kaadu dü arji lokë nyimaa ëm jijja maanë bë kaasi nam
garü bë kaasidu; okë kooküëm ngonu nyukmoë buupübë morük sidola
kaarük sirë ku. Ngonu yo go ijja chendu dü buupü bë chenmada; okë kookü
bë Yürnë gë ngom chennam garü bë buppü ëm buupü bë chenpü rëku.

13Okkë ijja rünyu ë alëja bëku mëëtin sinam, mëëgë sinam okkë aya sinam
sigiku; okkë sokë aum sokë kai yaaru në aya sinam sigiku.

1 Korintia 14

Doü Jinyo Baab

1Aya sinam ëm tëtup yaarulo apala into laka, okkë Yürnë gë dooyü menlük
ëm menji naanë, Yürnë gë Doü jinyo ëm adëk bë paalü tolaka.

2Lëga ë yë yëkëchin tachen maanam nyibo agom mendudü yëmchin
menma, rülachin Yürnë gëlo nyum mendu, yo lëga yë chë bü ëm tachennë
kaama. Bü Yürnë gë Doü gë menla moko lokë adëk bë jijja ëm tachen
maanam ëm mendu.

3Rülachin yë Yürnë gë menlük dooyü ëm kaalu taor bë menji duudü bü nyi
gaddëm menjidu okkë nyi gaddëm rügur naadu, bullëm mennür naadu, okkë
bullëm mennu rügë naadu.

4Yë tachen maanam nyibo agom mendudü bü aü ëm nyum mensidu,
rülachin yë Yürnë gë menlük kaalu taor agom ëm menji duudü Mondoli
buppü ëm Kristan bë mëëtin sigë naanëm rügurdu.

5Ngo buppü ëm angu këbë gë agom ëm mentoka ëmla mëëdu; Rülachin
ngo nonnuëm ëgum yaabë kuda Yürnë gë menlük dooyü ëm kaalu taor bë
mengë naanë jinyo ëm paaya toka ëmla mëëdu. Yo lëga Yürnë gë dooyü
menlük ëm menlu mennor bë menji nëbë jinyo jinamë nyibo këbë gë agom
ëm mendo bë jinyo jinam ëm pënamë arë kaayadu sëmbë ëmnam si Mondoli
buppü ëm rügur naado bë, aken gonnë nyibo këbë gë agom ëm yo go
menba dü menjür jiku maabolo.

6Ngok Kristan ajen gadë, ëgë boolo ngo yadü lo nonuk ogo aarëdü nyibo
këbë gë agom bë menla aabo lo nonuk lëga bë ngo yo nago bë rürëdü? Ngo
nonuklo Yürnë yo go kaatom nam go maalachin, chennam gomorëm,

© 2008 by The Bible Society of India.

mensür rüsür gomarëm, menyür go anni gochin aagë maarëm yo gochin nonnuëm paamonam kaama.

7Turmanë yëra niitom goggë naanëtapu ë maalachin puü gë aü gë adduëm tabëk sipo doobë menma boolo, yë yo në menpe ëm menba dü yo ëmbë tachenla chendër podo kubë?

8Okkë bikur tapu ëm yë mikdo dü tabëk bërok doobë adduëm migrüh jima boolo, yë nyimak lëga bë ëmla lëëmo sinë go kaarëdü?

9Ëmbë chë dada, nonu yo go nyibo këbë gë agom lokë nonuk menlük dooyü agom ëm menmo paala tabëk lado bë mendër jimaboolo yë yo ëmbë tachen podobë? Ëmbë rünamë nonuk agom ë doorüh bë inpak mum rë!

10Tani mooko sigi yaaka go adëk adëk gomuk menpe ë rëdu, rülachin okë yëkëchin orto kaamanë kaama.

11Rügë rëlla agom gomuk menlen namnëm ngo tachen maabolo; ëkë lëga bë yë agom ëm mendudü ngok lëga bë bü nyibo bë rürë ëmbë dada ngochin bü ëm bük nyibo bë rürë.

12Nonu Yürnë gë Doü jinyo amen ëm paalübë mëëbo duuna boolo, nonu buppü gë taayolo Mondoli ëm kai yaabë gërëp doobë rügur naatoka.

13Ëmbë rünamë, nyibo gomuk lokë agom mennë nyi ëm, gomuk jinyo ëm yo go menba dü menbëk jidokubë kumgur ru kendo.

14Yo lëga ngo nyibo gomuk lokë kumdu boolo, ngok Doü ë kumrudu, rülachin ngok tukko pini gë mëëpe mope ë ogo rëmin gëma.

15Ëgë boolo ngo yo rüssadü? Ngo yadü lo kumdodü Doü lokë kumdu, rülachin asin aapuk lokëchin ngo kumdu; ngo Doü lokë niitom gogrëm, asin aapuk lokëchin niitom ëm gogdu.

16Yadü lo nonu Yürnë ne ëkëja ëmla Doü lokë kumrë dü, ogo nyi këbbë këba okë duunë nonuk koikla Doü lokë kumnam ëm “Amen” ëmla tolük mingë pogge lapë? Nonu yo go mendudü bük chendeko bëdaë kaama.

17Nokë Yürnë ne koikla kumnam ë majja bë alë lakuchin, këbë nyi ë yo gochin rügur doobë rüma.

18Ngo nonuk nyibo këbë gë agom mennam garü ëmbë menbë yaadu, okë lëga bë ngo Yürnë ne ëkë ëmla koik doona.

19Rülachin ngo gürja rüpomlo nyi gë tachen manam nyibo këbë gë agom ëm hajar go mensëm, këbbëm mentomnam lo chenmo doobë gomngo gonyum menya doona.

20Ngok Kristan ajen gadë, nonuk ome asin aapuk bë gënam bënam ëm ëpak sitokuka; alë maanë agër lëga bë ome bë rütoka, rülachin nonuk mëëgo haggo ëm nyiga bë mëësi tokuka.

© 2008 by The Bible Society of India.

21 Yürnë gë Boilo Yürnë bük mennam ëm ektu,

“Ngo ngok nyi gaddëm tachen maado bë nyibo agom bë mennë nyibo agom gadë lokë menrë, Rülachin ngok nyi gaddë ngom tachen kaaren maarë.”

22Ëmbë rünamë, nyibo këbë gë agom ëm mendo bë jinyo jinamsi Yürnë ne mëëtin sinë gadë gë lëga bëmo, rülachin Yürnë ne mëëtin siman gaddëm rürüma jirügo, ëgë lachin Yürnë gë dooyü ëm menrü menyo doobë jinyo jinamë Yürnë ne mëëtin sinam gadëk lëga bëmo, rügë doola Yürnë ne mëëtin sinë gaddëm mendër rüdër menrüh go.

23Ëmbë rünamë, Mondoli buppü nyi ë gürja lo aadum sidola ogo nyimü ë tachen simanam nyibo agom bë menngam rëpbolo, okkë ogo Yürnë ne chenma danë okkë alë jaabë mëëtin sima danë lokë aabo lo, bulu nonnuëm munë ëkë ëmmarëdü?

24Rülachin, nyimü ë Yürnë gë dooyü ëm menrüh meneek dagëm alë jaabë mëëtin sima danë lokëla Yürnë ne chenma danë lokë aabo lo, bü okë yo go tarë dü bük rümur ajë ëm guunyü tagë sirë. Ogo bük tasi kolokë Yürnë ne guunyüëm mapu madër korëku,

25Okkë ogo bük asin aapuk ara lokë mëërup sinam ëm nyitü takolo menlen morëku, okkë ogo bü dura dookula “Alë jaa bë Yürnë bü nonuk ara sigi duudu ëmla mentom dookula Yürnë ne kumsi rëku!”

Gürja Rüdak Ëm Gürja Lo Rüssë

26Ngok Kristan ajen gadë, ngok menchum bë mentë gëdunammë sigi. Yadü lo nonu gürja rüla kumtë bë indum sidudü, nyimü ë niitom aken go, aken gonnë Yürnë gë dooyü ëm, aken në Yürnë gëlokë kaatom nam kaalu taor go, aken në nyibo këbë lokë agom mennam go, okkë aken gonnë yo go tachen maanam nyibo agom menba dü ëgum menpëk jinë go kaadu. Sigi buppü sigi Mondoli ëm rügurla addü monëbë rükendo.

27Aken gonnë nyibo agom mendu boolo, anyi maarëm aum ë aken kookü bë aken në mentoka, okkë ëgum aken gonnë yo go menka dü menbëk jira toka.

28Rügë rëlla yë aken aken gochin menbëk jidenë kaamarëm, ogo nyibo agom mennë bü atcho bë aü ë nyumla okkë Yürnë gëlo nyum mensi menpë tokuka.

29Yürnë gë menrüh menyoëm mendo bë Doü jinyo jinamë anyi ba aum gonnë menlen toka, okkë ogo atu gonnë buluk menlen nammëm jüdi daadi raatoka.

30Rülachin nyitü lokë duunë aken gonnë Yürnë gëlokë agom menlük go paatu boolo, bü ëm menmo gëlla tachen maado bë nyibo agom mennë menpin tokuka.

© 2008 by The Bible Society of India.

31Nonu buppü ë Yürnë gëlokë menruh mennyo mendobë paala mennam go kaarëm, aken aken bë mentoka, ëmbë rübolo nyimü ë chenrë okkë tasür kaasür sirë koë.

32Yë bullëm Yürnë gë menlük ëm menrüh mennyo bë mendo bë Doü jinyom jipadü aü ë agom ëm mendula menpin sitoka.

33Yo lëga Yürnë ngonnuëm akin ama bë mentoka ëmla mëëma rügërëlla lëyü bë okkë jurup toka ëmla mëëdu. Yürnë gë Mondoli buppü lokë Kristan nyi rubë,

34Nëli nëngo gaddë gürja lo atcho bë duuji toka. Bullëm agom mendo bë jima; Jius gadëk Ayon lo mentu, bullëm rutum moyoka.

35Bulu nëli nëngo gaddë yo yo baab ë go chenso mëërëm, bulu aü gë nyilo ëm namë lo taka sitoka. Yo lëga nëli ë gürja rükolo agom mennammë hanyü nam agom ë.

36Ëgë boolo nonuk lokë nyumre Yürnë gë agom ë aasi dookoë? Ëgë malachin Yürnë gë agom ë aagë koë nokë nyum lokë re?

37Aken mum gonnë bü Yürnë gë lampoh ë mëësi do boolo ëgë malachin Yürnë gë Doü jinyo ëm jipanammë mëësi do boolo, bü ngo yo go ekdu dü Yürnë gë kanam nammë ëmla mëëchen sitoka.

38Rüdak kom bü sigim ëgëru ëmla tolük maarëm, bü ëmchin Yürnë yo gochin tolük maarë.

39Ngok Kristan ajen gadë, ëmbë rünamë, Yürnë gë menlük agom ëm menrüh menyo mennam lo muupuk asin ëm mëëgap tolaka, Rülachin nyibo agom bë tachen maado bë mennëmchin mentum yooka.

40Rügë rëlla buppü yëra ëm kaaken bë okkë jubdobë agër ëm rütoka.

1 Korintia 15

Kristo Gë Turkur Kunam

1Ngok Kristan ajen gadë, ngok nonnuëm taken në Yürnë gë dooyü menlük ëm menji tonamë, nonuk torük sinam, okkë nonuk addü bë mëëtin sigë nammëm ngo menpa kulëpë mëëdu.

2Ëgë nonnuëm tushü baalë gënë naanë, ngok nonnuëm dooyü menji nammë. Nonu dooyülo dinchi bë mëëgapla tushü baalënam ëm paarë, ëmbë maabolo, nonuk mëëtin sinam gë arë kaamarë.

3 Ngo yo go kai yaaru bë mëëgë yaaru sago paabadü, nonnuëpë jilükto; ëgë dëën boi lokë eknam, Kristo ngonuk rümur ajë lëga bë sigëka ëmnamë;

4 Ogo bü ëm ruto okkë loum kookü bë turkur toku, ëmla dëën boilo ektu;

© 2008 by The Bible Society of India.

5 Okkë Pitor ne kaarük sicho yaaruto okkë bü ëm rëbë mingë në nyidum ürü gola anyi buppü ëm kaarük sitoku.

6Ëmbë kudada bü nyidum chamrü angngo bü ëm mëëtin sinë gadë lo lëken gobë kaatom sito, anni gonnë silachin, yaaka gonnë ijja turdu.

7Kookü bëkuda Jems ne, okkë kanamnam buppü lo kaatom sito.

8 Okë kookü yaaru bë aajur ogar dü maalo ao onam garünë ngom jaachin kaatom sito.

9 Lëga ngo kanamnam atür buppü lokë anni yaarunë dinchi kü maasë okë ngo kanamnam lokë aken gonnë ëmla bëka ëmlachin mëëma, yo lëga ngo Yürnë gë Mondoli nyi gaddëm morik chikek në.

10Rülachin Yürnë gë paknyo lokë ngo ijja ngo bë rüduna, okkë bük ngom paknyo paknam ë pakngama. Rülachin ngo bullëm agër ëm rüben yaato, rünam gëbë ngoük aü gë rüla sikolokë rüma, rülachin Yürnë ngom rünyo bë rügur kolokë rüto.

11Ëmbë rünamë, Yürnë gë dooyü ëm ngo mentom do lo okkë kanamnam aken këbë gonnë mentom doola, ngonu buppü ë lëyü dooyü ëm mendu, okkë nonu yo go mëëtin sidudü ëgëmë mëëtin sidu.

Ngonuk Turkur Kusë Lëga

12Ijja, Kristan ngonukë dooyü mengë doonamë Kristo ne Yürnë sikolokkëm turkur mokaku ëmnam ëm, ëgë boolo atu gonë nonu yo ëmbë sinnë turkur pokumaarë ëmpo doobë?

13Ëgë boolo ngonuchin Kristo ne siko lokkë turkur kaaku ëmlama; Ëgë jijja rëm Kristo siko lokkë turkur kuma:

14Okkë Kristo sikolokkë turkur kuma boolo, ngonuk dooyü mensëya kaama okë nonukchin mëëtin yaasë kaama bë rürë.

15Ëgum yaada bë, ngonu Yürnë gë baab ëm mëji nëbë rürë, yo lëga ngonu mento, Yürnë bü Kristo ne sikolokkëm turkur moto ku ëmto, rülachin sinnë turkur kuma ëmnam ë jijja kubolo, Yürnë bü Kristo ne sikolokkëm turkur moku maenyi.

16Lëga sinë gaddë turkur kumaboolo, Kristo nechin Yürnë turkur jimo kuma enyi.

17Okkë Kristo ne Yürnë turkur jimo kumaboolo, nonuk mëëtin sinamëchin jijja ma okkë nonu nonuk rümur ajë lo ngelük kambë du.

18Ëmbë boolo yë bulu Kristo gëlo mëëtin sitola silüknë gaddëchin ëmmum rëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Ngonukë Kristo gëlo mëëgë sinamë turla rëdak sokë alënam lëganyum bë okkë kookü lokë lëga bëmarëm, ëgë boolo ngonu tani mooko sokë nyi buppü ëm mëëdük mou yaaru nëbë rüdu.

20Rülachin alëja bërrëm Kristo ne siko lokkëm Yürnë turkur moto ku, sokë rëkkuëm yë bulu Kristo gëlo mëëtin tola simin gëka dü turkur mingë rëku.

21Lëga nyi aken gë rümur rüko lokë nyi buppülo sinamë aanam garü bë, ëmbë chë dada nyi buppü sinë gë turkur kunamëchin nyi aken golokë aadu.

22Lëga, Adam gëlo aken nam lëga bë nyi buppü gëlo sinamë aadu, sëmbëchë dada Kristo gëlo mëëtin aken boolo nyi buppü ë sido bëchin turkur rëku.

23Rülachin nyimü ë aü aü gë rütu tërum rëku, turtu turkë bë Kristo bü turrëp choola, okë kookü bë, Kristo bük aakur tadak kuëm, bü ëm mëëtin sila rëmin gënë gaddë turrëp rëku.

24Okë kookübë rëpin hürum ë aarëku; ogo Kristo bü alë maanë Doü rutum në gaddëm, rutum lanë, okkë tornë leenë buppü ëm motür gëlla; bük roja bë rüla rutum gëla naanëm Yürnë Abo gëlo tojirëku.

25 Lëga, yadü lobë Yürnë bük nyimak gaddëm mopakla okkë bullëm bük alë chompük lo tujap maayëër lobë Kristo bü rutum rë.

26Kookü yaaru bë nyimak motür kussë sinam ëku.

27 Yo lëga Dëën boilo mentu, “Yürnë buppü yëku yëra ëm bük alë chompüklo samrup du.” Rünam gëbë, ijja sogo bërok bë kaanamë “Buppü yëra” ëmko sogo Kristo gë alë chompük lo yëku yëra naruëm laalük jinë, Yürnë bü ëm mentak sima.

28Rülachin yadü lo buppü yëku yëra ëm Kristo gë rutum kolo aji badü, ogo Oroh bü büëchin, Yë bük chompüklo yëku yëra ëm ade doodü, bü ëm Yürnë gë chompüklo asirë; okkë ogo Yürnë buppü ëm buupü bë rutum rëku.

29Ijja, yë bulu sinë nyi gadëk lëga bë Baptis laasi ka ëmbë runë nyi gadë okë baab ëm yo go rüdobë? Bulu yo go mëëgëla sigim rüdunadü? Sigi jijja ë, atu gonë nyi ë, siro në nyi ë turkur kuma ëmrudu, ëgë boolo nyi gaddë yo bë sinam lëga bë Baptis laadu naadü?

30Okkë ngonu si gëbë menrëm yo bë ngonu aüë saggo saggo buppülo ngede në garü bë rüyaar sidu naadü?

31Ngok Kristan ajen gadë, Ngo loodak dükü bë sinam ëm enduna, ëgë dakkom ngo nonnuëm chëëgë siduna, ngom sëmbë menlin modu në, ngonuk turla rënam ëm Rutum Jisu Kristo gëlo aken nam lëga bë.

32 Ngok Ephesus lo “Nyomra achi amen” ëm pamin sikolo nyi tani gë mëëpelokë momin sibolo, ogo yo go paado lappe? Rülachin sinë gaddëm

© 2008 by The Bible Society of India.

turkur moku maado boolo, menjük menkok go mennam garü bë, ëgë bolo, “Kaju domen tüümen laju ngonu, yo lëga allo ne ngonu sitë du.”

33Kubko rëpko yooka, “Alë maanë ajen ë alënë rüpe dope ëm rüëk gëdo.”

34Nonuk rümur domur bëda ëm ëpak tokuka okkë mëëdi hakdila rëbë sikolo aato kuka, yo lëga atu gonnë Yürnë gë baab ëm yo gochin chenma. Sigim ngo nonnuëm hanyü sigë dage bë ëmla menduna.

Turkur Kunë Amür

35Rünam gëbë atu gonë nyi ë taka rë, Yo ëmbë sinë gaddë turkur podo kubë? Bulu yo garü në aü amür ëm gërë kudü?

36Nonu pachamai! Nonu yadü lo sünë ahe ëm kode lo lëlük doodü, ëgë yaalük chooma rëm garrëpma.

37Okkë no yo go lëlük badü ëgë amü arin go, rügërëlla kookü ëm garla anë gobë rürë kuëm, ëgë tayak gobë ba, amo amnë gobë ba rüduku.

38Yürnë bük mëëchëm lokë ahe seede në lokë anë ëm jidu; Bük aken aken gë ahe lokë aü gë anë ëm chaamo jidu.

39Okkë turnë saknë buppü gë adin buppü ëmchin lëyü adin bë rüma; Nyi gë adin ë adëk, achi amen gë adin ë adëk goda, pëta gë adin ë adëk, okkë ngoi gadë gë adin ë adëk gonnë.

40Okkë Talë tolokë doonë yëra aü ëkë okkë tani mooko sokë yëra aü ëkë kaadu; taayo tolokë doonë aü gadë lokë kaaken ëla tani mooko sokë doonë gë aü amür lokë kaaken ë adëk sidu kuda.

41Doonyi gë aü gë kaaken ë, poolo gë adëk kaaken gonnë, takar gëchin angu godachin kaaken ë; okkë takar gadë gëlachin adëk kaaken ru go kaasidu.

42Yaddëm sinë gaddë turkur rëkudü sigi sëmbë rürë. Yadü lo aü amür ëm rudodü, ëgë sinë bë rüdu; Yaddëm sikolokkë turkur rëkudü, ëgë siku yaaku maanëbë rürëku.

43Yadü lo rududü, ogo aü sigi kaanek okkë torma leemodu; Rügërëlla yadü lo turkur morëkudü, ogo kaaken okkë torya leeya rëku.

44Yadü lo rubadü aü amür bë ruto; Yadü lo turkur kubadü, ogo yaloh gë amür bë rürëku. Rünam gëbë doobë sinë aü amür go kaadu boolo yaloh lokë amür si gochin kaadu.

45 Lëga sim dëën boilo sëmbë ektu, “Nyi nencho yaaru në, Adam, ne turdo sakdobë pülen to”; Rülachin kookü gë Adam, Doü lokë turnam jinë gobë rütoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

46Yaloh lokë amür nencho maato, pülen gellen nam amür ë nencho to, okkë okë kookübë yaloh amür ë.

47Aacho në Adam, kode lokë pülen nammë, kode lokë aato; anyi naanë Adam taayo tolokë aato.

48Yë bulu kode gëëdü ëgë bulu kode lokë pünam garüë; okkë yë bulu taayo gëëdü ëgë bulu taayo tokë aanë bü garüë.

49Kode lokë pünam amür ëm ngonu gënam garü bë, ëmbë dada ngonuchin Taayo tolokë aanë nyi amür garü bë gërëku.

50Kristan ajen gadë, ngok mentë gëdu nammë sigi, adin lokëla iyi lokë aajur ogar nammë Yürnë gë rëgë koëm rëla maarë, okkë sipak yaapak lade në yadü lochin sima yaama deenëm paalama.

51Arüsinyonë jijja sigim tagap toka, ngonu buppü ë simarë, rülachin yadü lo tapu mippin addu ë durë dü, ogo ngonu buppü ë lëken gobë amürë mürdek rëku.

52 Ëgë anyik gë nyikyap tanam anni gobë büübarë. Lëga yadü lo Tapu addu ë durë dü, sinë gaddëm turkur morëku, ëgë yaddü lochin sidi kumarë, okkë ngonuchin angu gobë rüdek rëku.

53Lëga yo ëdu ngede në yaddü lochin ngema deenë lo rüdek ru kendo; okkë yo ëdu sidenë yaddü lochin sima deeko loru kendoku.

54 Yadü lo sigi rüsi rëdü, okkë ngede nëlo yaddë lochin ngema deenë buumü ëm piklük boolo, ëgë Dëën boi lokkë jijja rëku: “Sinam ëm rükum to; nyimak ëm mogum nam ëm buupü to!”

55 “Ë, Sinam nokë rükum ë yo lokula? Ë, Sinam nokë moomi ë yo lokula? Motë rürë naanë yo lokula?”

56Simo ngemo lanë naanë rümur ë, sigë ngegë naanë gë moomi ë rümur ë. Okkë rümur rüla gënë naanë Ayon ë.

57Rülachin yë ngonnuëpë Rutum Jisu Kristo ne jila, sinam ëm rükum jimo badü, ngonu Yürnë ne ëkëja ëmla koikdu!

58Ëmbë rünamë, ngok aya sinam Kristan ajen gadë, addü okkë hardë silaka. Nonuk loodak bë agër rüpë nammëm Rutum gë lëga bë rütolaka. Nonu chensi du Jisu Kristo gë lëga bë agër rünamë yaddü lochin rüngama.

1 Korintia 16

Mëëtin Sinë Ajen Gadëk Lëga Bë Doka Urnam

1 Ijja, Jerusalem lokë duunë Yürnë ne mëëtin sinë ajen gaddëm rügur naabë murko urnam lëga bë nonuk ekpanam baab ëm ngo sëmbë menso mëëdu. Galatia Mondoli gaddëm ngo yo rütoka ëmbadü nonuchin ëgum chë rütoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Deobar dükü bë nonu nyimü ë murko lokë anni anni go achü toka, ëgë bük aü gë püko paako lokë yo go jilü duudü ëkëgo jitoka, okkë ngo yaddëm nonuk ogo aarëdü murko lëga bë doka kaakü kuma doobë akum toka.

3Ngok nonuk ogo aaro bë, ngo kaachen sigë naanë sithi go ekgëlla nonuk parlüknam nyi gadë lo jigëla, okkë bullëm nonuk kaanyo bë doka kaanam ëm Jerusalem bë gëji morë.

4Inkor ëm ngochin insë gobë kaarëm buluchin ngok inkolo inmin gëlarë.

Paul Gë Rüssëm Mëëcho Hakchonam

5 Ngo Mesidonia ëm inpü torela nonuk ogo aalük rë yo lëga ngo Mesidonia ne inpekla intëdu.

6Nonuk duuko ogo ngo anni go duubam sirë, rünam gëbë dügin buppü ëm duumin gëso mëëdu, okkë ngo yo në aken gonëlo inrëdü, nonu ogo ngom rügur mingë larë.

7Ngok inpek mum doola nonnuëm kaarük sinam ëm yaalë allü bë duubam sidola kaarük silüdu; Yürnë Rutum bü tolük rëbolo, ngo nonnuëm yaaka go nërübë duubam dagbam kulëpë ëmla mëëdu.

8 Pentikost Jisu gë nyibu lokkë turkur ro kookübë chamngo naanë alo sogo lobë ngo Ephesus sogo duulük rë.

9 Yo lëga kai bë agër ëm rüken bë rüdeko rabgom ngopë chükkok jitu, okkë rünam gëbë alo ngom agnë yaaka go kaadu.

10 Timoti bü nonuk ogo aanam go kaarëm, nonuk atü ogo mü ëm torük siru do mëësi doobë torük sitolaka, yo lëga büchin Rutum gë agër ëm, ngok rünam chë garü bë rüdu.

11Ëmbë rünamë yëchin bü ëm menpak rüyë yo laka, rügë rëlla nonu bü ëm jurup bë agër ëm rüdum mingë toka, Ëmbë rübolo bü ngoklo aakur larëku; Yo lëga ngo bü ëm bük ajen gaddëm aagë sila ngoklo aado kubë mëëla torala du.

12Ijja, ngonuk ajen Apollo gë baab ëm rëm. Ngo bü ëm lëken lëken bë ajen këbbëmchin aagëla nonnuëm kaagur toka ëmla menlük kaadu, rülachin ëgë Yürnë gë mëëluk bë rüma duuben, bü sirum siro nonuk ogo indo bë. Rünam gëbë, bü yaddëm inmo dü paarëdü ogo insi rëlëpëla.

Menchum Bë Menyür Agom

13Hardë bëka, Yürnë ne mëëtin ëm addü bë gaggap laka, puktë sintë laka, tornam bëka.

14Rüdu rütok buppü ëm nonnuë aya si lokë rübam sitolaka.

15 Ngok Kristan ajen gadë, ngo nonuëm mentomdu, Stephanas okkë bük namë rumtum baab ëm nonu chensidu; bulu Akaia lokë Kristan lo mëëdek

© 2008 by The Bible Society of India.

sicho yaaru në okkë bulu Yürnë gë agër rünë nyi gaddëk lëga bë aüëm tolük sinnë.

16Sëmbë rutum bë rëgë laknë gadë lo okkë yë bulu bullëm rëmin gëla agër rügur mingë duudü ëgum bullëm rëmin gëtolaka.

17Stephanas, Portunatus okkë Akaikus buluk aanam lëga bë ngo mëëken ë rüto; yo lëga bulu nonuk duuma do ogo duumin gëto,

18Okkë bulu yo ëmbë nonuk muupuk asin ëm muugo laato gëto dü, ëmbë dada ngomchin bulu muugo laato gëto. Sëkë nyi gaddë koikru saë.

19 Asia mooko lokë Mondoli gaddë nonnuëm Chumrük pëtak agom ëm jidu; Akila la Priskilla okkë buluk namë lokë indum sinë Mondoli nyi gaddë Rutum gë Salam ëm jidu.

20Sokë duunë Kristan ajen gaddëchin nonnuëm buluk salam ëm jidu. Kristan muupuk dotak bë aken aken ëm Salam jimin silaka.

21Paul ngo, ngoük aü gë alak lokë salam sim ekduna.

22Yë Rutum ne aya maadü büklo Rutum gë beenam chenamë duulük laka! O Rutum aalakuka! Maranatha.

23Rutum Jisu gë paknyo ë nonuklo duumin gëlaka.

24Ngok aya ë Jisu Kristo gëlo duunë nonuk buppü gëlo duulük laka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Korintia

2 Korintia 1

1 Yürnë gë mëëlük lokë Kristo Jisu gëlo kanamnam nyi bë darnam, Paul ngo, okkë ngonuk abür Timoti Korintia lokë duunë Yürnë gë Mondoli gadë lo, okkë Akaia mooko buppü lokë duunë Yürnë gë nyi gadë buppülo.

2Ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë rülibongo ë okkë jurup bë rënamë nonuk lo duulük laka.

Paul Gë Yürnë Ne Ëkë Jaa Ëmnam

3Kaju ngonu buppü rügur ëm aako okkë aya mëëpa në Yürnë, ngonuk Rutum Jisu Kristo gë Abo ne ëkëja ëmla koik laju.

4Bü ngonuk adür aso dak buppü lo rügurdu, ëgë ngonuchin yë bulu adür aso duudü ëgum bullëm rügur nguru lado bë ëmla, Yürnë gëlokë ngonu yo go paabadü ëmbë chë rügur doobë.

5Lëga yo chë bë ngonu Kristo gë endür encho ëm yaaka go enpen sidodü, ëgëchin Yürnë kairunë Kristo gëlokë rügur ëm paapen sidobë.

6Ngonu yadü lo endür encho paado dü ëgë nonnuëm tushü baalë paado bë rügur nammë; Ngonnuëmchin rügur boolo, nonnuëmchin rügur du okkë ngonu yo ëmbë endür ëm chetëm duudü ëmbë dada nonuchin chetëm gëla naanë tornam ëm paarë.

7Ëmbë rünamë ngonuk nonnuëm mëëgë sinam yaddë lochin dëlo baëkma; Ngonu chendu ngonuk endür ëm nonu ngonnuëm enmin gënam garübë, ngonuk rügur paanam ëmchin nonu paapen sidu.

8 Kristan ajen gadë, ngonuk Asia mookolokë atu are paanam ëm, nonnuëm menpa jiho mëëdu. Ëgë gadë ëgë majja në kainë okkë hai në gëla simanë entu chire nëkë ngonnuë turla rëkusa ëm mëëgë sima toku.

9Alë jaa bë ngonu sitë rëku ëmla mëëbin sitoku. Rülachin ëgë ngonu aü gë mëëgë simabë, siko lokkëm turkur jimo kunë Yürnë gëlo, mëëgë siya dooku bë ëmla rünam goya.

10Arüsinyo jaa bë sitë kolokëm bü ngonnuëm turbu daalë to, okkë ngonnuëm turbë rurë; okkë ngonu büklo ngonuk mëëgëm tolük to, ëmbë rünamë bü ngonnuëm turdin gaadin rurë.

11Nonuk ëmbë kumnamë ngonnuëm rügurdu; okkë ëmbë yaaka go ngonuk lëga bë kumgur joëm paarë, okkë Yürnëchin ngonnuëm aya ëm jirë; okkë ëmbë dada yaaka në nyi ë rumla ëkëja ëmla ngonuk bë bü ëm koikrë.

Paul Gë Mëëcho Nam Ëm Mëëdek Kunam

12Lëga ijja gë ngonuk mëëbo sinam si, ngonuk muupuk asin si sëmbë kaatom du. Tani mooko sim rutum nammëmla, apëk bë ngonuk nonnuëm

© 2008 by The Bible Society of India.

nëchi sinam ëm ngonu Yürnë gëlokë aanë Dëën lokëla dinchi lokë rüto. Ngonu sim tani mooko sokë chennam lokë rüma bë rügë doola Yürnë gë paknyo riinyo kolokë rüto nammë.

13Ngonu nonu yo ëm porila chenla kendodü ëgum ekpa nammë. Rülachin nonuk ijja gë ngonnuëm chengë doonamë atu gonnëm nyum, okkë ngo mëëgë sidu nonu ngonnuëm alë jaabë chenpü rëku mëëdu.

14Ëmbë rükunammë Rutum Jisu gë aadak ku alolo nonu ngonnuëm koikla okkë ngonuchin nonnuëm koik doobë ogo nonu ngonnuëm allü bë chenpü rëku.

15Yo lëga nonnuë lënyi naabë rülibongo paado bë ngo nonuk ogo aaru lapë ëmla mëëchoto.

16 Ngok Mesidonia indak ëm nonuk ogo inpek lapë mëëto, okkë Mesidonia lokkë aakur dooku bë okkë nonu ngom Judia inko bëda ëm inlük mingë doobë ëmla mëëto.

17Ëmbë rülëpë ëmla mëëcho namëm, ngo tintin roro baye lare? Ngo yadü lo mëëcho nammëm mëëdek badü, ngo ëgum gaddëm adin amür mëëpe lokë aü gë lëga nyum bë menrëp lëken ëm “ëke ëke” okkë “Ma, Ma” ëmbe lare?

18Yürnë yo ëmbë jijja agom ëm mendodü, ngok nonuklo agom chesi nammëchin “Ëkë” ëmtola “Ma” ëmnam lokë rümoto.

19 Lëga Sailas gë, Timoti gë, okkë ngoükchin nonuk atürlo dooyü mengo jinamë, Jisu Kristo bü Yürnë gë Oroh ë ëmnamë, ëgë bü sigi “Ëke” okkë “Ma” ëmko ëmpek maabë, “Ëke” ëmla Yürnë gë tochum lüknamë bü.

20Lëga Yürnë gë “Ëke” ëmnam agom buppü ë bü ë. Sokë lëga lo ngonuk “Amen” ëmnamë Jisu Kristo gëlokë Yürnë ne koik doona.

21Ijja Yürnë bü ë ngonnuëmla nonnuëm, turnamë Kristo gëlo aken ru ë ëmla mëëgap monë; Yürnë bü ë sëmbë ngonnuëm, bük agër lëga bë dardëk në,

22Okkë Yürnë bü ngonnuëm bük aü gë ëmla morüh tu, okkë bük ngonuk lëga bë kachünam ëm chensi doobë ëmla bü ngonnuëpë Dëën Doü ëm ngonuk muupuk asinlo orlük jitu.

23Ngok asin aapuk ëm chennë Yürnë bü ëm menji sinë bë asitula ngo mendu, lëga ngok Korintia lo aaku maanamë nonnuëm lëken goda enrik enkek paamo lükumala rüto

24Ngonu nonnuëm yo chë go mëëtin siken doodü ëgum menkam nam bëmo; Ngonu chensi du nonuk mëëtin ë addü sidu ëmla, Ëgëm bëdak kom, ngonuk nonnuëm agër rümin gënamë nonuk aü gë mëëken nam lëga bë.

2 Korintia 2

© 2008 by The Bible Society of India.

1Ëkë lëga bë ngo nonuk ogo lëken goda aala nonnuëm entu kaare paamo
todela mëëla ngo aalü maaru ëmla mëëbëk tonamë.

2Lëga ë ngo nonnuëm mëëdük mobolo, yë rem ngom mëëken doobë mennu
rüu deekunë? Lëga ngo ngoü ë nonu buppü ëm mëëdük moto.

3Ngom mëëken mode jaanë nyi gaddëm ngo aado la mëëdük molüma mëëla
ngo sim sithi sim ekduna. Okkë ngok mëëgë sinamë ngo yaddëm mëëken
doodü, nonu buppü ë mëëken kenmin gëdu.

4Ngo majja bë marnamë okkë asin aapuklo mëëdük mouë rütola okkë nyüksi
nyükla bikdula sithi ëm ekto; Ngok sim eknam sokë lëga ë nonnuëm mëëdük
molëpë ëmla mo, rülachin nonu buppü ëm ngo yadü go aya duudü ëgum
chensi moso mëëla.

Rümëmla Rübunëm Paknyo Bë Paknam Lëga

5Ijja, aken nyi gonnë nonuklokë aken go mëëdük mopa boolo, ëgë bü ngom
rüma, rügërëlla nonu buppü ëm maalachin nonuk lokë atu gonnëm. (Ngok
sëmbë mennam si nyi bü ëm majja bë mentë rürë lüma.)

6Ëmbë rünë nyi ëm nonu këba ë lëken go morik tobabolo bük lëga bë
alërëku.

7Yo bë rülakuchin, ijja nonu bü ëm paknyo bë pakgëlla tomsür tokuka, ëmbë
rünamë bü ëm majja bë mëëdük mou lokkë mëëpin modo kubë.

8Okkë ëmbë rünamë, ngo nonnuëm mendu nonuk bü ëm aya ru nam ëm
kaatomla bü ëm mëëdek simo tokuka.

9Nonu ngok dooyü nam buppü ëm dinchi bë rülübë rübë ru duudü ëgum
chenlen kaalen so mëëla, sim sithi sim ngo nonuklo ekto.

10Yadü lo nonu aken gonë gë yo rümur rübadü ëgum paknyo bë pakrëm,
ngochin bü ëm paknyo bë pakmin gëdu, lëga ngo yadü lo paknyo bë pakdo
dü, ëmbë ngok paknyo bë paknamë nonuk lëga bë Kristo gë kaagalo rüto,

11Okkë ngok sëmbë rünamë ui ë ngonnuëm rügum lama doobë ëmla rüto;
yo lëga ngonu chensidu bük rülëpë mëënam ëm.

Paul Gë Troas Lo Mëëdüknam

12Ngo yadü lo Troas lo aalük doola Kristo gë baab ë taken në menlük dooyü
ëm menji tabadü, Rutum gë agër lëga bë rabgo chükkok gënam ëm ngo
enpato.

13 Rülachin ngok asin aapuk ë majja bë mëëdük to, yo lëga ngo alo ngonuk
abür Titus ne kaarük simatoku. Ëmbë rünamë ngo nyi gaddëm alë bëka
ëmtola inpen sidola Mesidonia bë innyo toku.

Kristo Gëlok Rügum Ë

© 2008 by The Bible Society of India.

14Yürnë ne koik du! yo lëga Kristo gëlo ngonuk aken kambë nambë Yürnë patëk lokkëm Kristo gë rügum la inlen gënam ë. Kristo ne chennam baab ëm, amuk namken nëm buppülo suuchik monam garü bë Yürnë ngonuklo rümodo.

15Lëga ngonnuë amuk namken nëm Kristo bük Yürnë gëlo jinyobë jilükla, tushü baalë paanë okkë ngenë gadë lo suuchik monam garü ë.

16Yë bulu ngedudü, sigi okë buluk lëga bë chumdükbë dükkë du; rülachin yë bulu tushü baalë paadu dü, sigi okë buluk lëga bë turnam nampa sidu. Ëgë boolo, yëkë lo sim agër sim rüla gënë naanë kaadu koë?

17Atu gonë nyi gadëkë rünam garü bë, Yürnë gë talünam dooyü ëm korë pachë bë ngonu rüma; rülachin Yürnë ngonnuëm kanamnam lëga bë, ngonu Kristo gë agër rüraru nëbë, bük kaagalo dinchi bë menjidu.

2 Korintia 3

Ali Daapo Lokë Agër Rüranë

1Ngonu lëken gokuda aüsi baab ëm chëëbo rekbo sidu kuda lare? Nyi këbë gë garübë, nonnuëm maalachin nonuklokë ngonnuëm mentom sinam sithi eklük ma ëmla mëëdu naana ëmla mëëdu nai?

2Nonu aü ë ngonnuëm mentom naabë sithi eknamë, nyimü ë chenpa doobë okkë pori doobë ngonuk muupuk asin lo sithi ekgap nammë nonnuë.

3 Nonu aü ë Kristo gë sithi eknamë okkë ngonuklo jilük nammë ëmla bërok bë chenbëk sidu, Sigim ektu, Siai lokëmo rügërëllachin turyar në Yürnë gë Dëën Doü lokë ektu, okkë lüjap lo ekma bë tani gë muupuk asin lo ekgap paanamë ëmla nonu chensidu.

4Ngonuk sëmbë mennam sokë lëga ë Kristo gëlokë rülleela ngonu Yürnë gëlo mëëgë sinam kaadu.

5Ngonuklo sim agër pak sim rügë lado na ëmla gagla gënënaanë yo gochin kaama; ngonuk agër ëm rüpo gëla naanë Yürnë gëlokë aanë;

6 Yë bü ngonnuëm ali Daapo ëm rügë lado bë moba dü ëgë Yürnë bü ë, ogo ekgap nam Ayon doolükma rülachin Yürnë gë Doü ënyum. Eknam Ayon ë sinam ëm aagë to, rülachin Yürnë gë Doü ë turnam ëm jidu.

7 Ayon ëm lüjap gabük lükla ekto, sigim jilen daklo Yürnë gë arüsinyo në lou ë uulen jito. Moses gë nyukmo lokë raknammë ngelakuchin. Israel nyi gaddëkë anyik lo okë rakgab nammë Moses gë nyukmo ëm anyik ë kaagap bë lamato, sinam ëm aagë në Ayon ëm laalük daklo, ëmbë arüsinyonë uunë raknë bë rüa tabëlo,

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ëgë boolo yadü lo Dëën Doü gë agër anam gaddë rürëdü yadü go kai yaabë arüsinyonë uunam raknamë rürë!

9Sinam aba ëm agër rünnë yuudu bë rürrëm, tani ëm tushü baalëm aagë jido bë agër rünnë yadü go yuuben yaadu bë rüdu!

10Ngonu menla du, yo lëga ijja gë arüsinyo bë uunë yuunamlo, lëkkë lokë arüsinyo bë uunë koik nammë menrü sidubë rükuma.

11Lëga dooyaar maade në yuudu bë rürrëm, dooyaar deenë agër ë yadü yaada go yuuben yaadu bë rürrë!

12Ngonu sëkë go mëëgë sinam lëga bë, ngonu puktë sintë tola menduna.

13 Ngonu Moses garü ruma, Yë aü gë nyukmo ëm dumpuk ë tobum sidona ëmla Israel nyi gaddëm lou bë raknam okkë ngekunam ëm kaapa moku maanë.

14Alë jaa lokërëm, buluk muupuk asin ëm dumpu kalup to; okkë bulu aku Daapo boi ëm porinam lëga bë ijja goda lobë buluk muupuk asin ëm ëgë dumpuk chë ëgë dumpu kalup kambë kogëdu. Yadü lo nyi ë Kristo gëlo aken gobë aarë kudü ogo nyum dumpuk tolup nëm laapak silarëkuna.

15Silo mëro lobëchin, yaddëm bulu Moses gë Ayon boi ëm pori rëdü, buluk muupuk asin ëm dumpuk ë tolup kambë nambë rüdu.

16 Rülachin sigim laapak silarë, ëgë dëën boi lo Moses gë baab ëm mentu: “Yadü lo bü Rutum gëlo mëëdek kubadü bük dumpuk tortum nëm laapak toku.” Sigim sëmbëchin ekladu. Rülachin yaddëm aken mum gonnë Rutum gëlo mëëdek sirë kudü dumpuk tortum ëm laapak dooku.

17Ijja Rutum bü ë Yürnë gë Doü ë; okkë yëm Rutum gë Doü ë rëgë gëdu dü, büklo ajür bë rëlanammë kaadu.

18Okë kookü bë, ngonu buppü ë, Rutum gëlokë arüsinyo bë uunëm ngonuk tortum maanam nyukmo ë kaapa sirë ku, okkë ëgë arüsinyo bë uunë chë ëgë, Rutum gëlokë aanë, Yë bü Doü bë rüdudü, ëgë ngonnuëm bü chë garü bë mürdek gëdola kai yaada lou lo uugë du.

2 Korintia 4

Takam Püchü Lo Yürnë Gë Doü Gaalü Ëm Achünam

1Yürnë bük paknyo bë pakko lokë ngonnuëm sim agër sim rüdo bë ëmla jitu, okkë okë lëga bë ngonu pukme aachoh gëma.

2Ngonuk kaasi kaapekla okkë hanyü enso bë rünam buppü agër ëm ëpak sito; ngonu nyi këbbëm kubdo robdo bë ëmla rüma, Ngonu Yürnë gë agom ëm alë maabë mendek rüdek gëma. Ngonu jijja gë louëm buupü bë Yürnë

© 2008 by The Bible Society of India.

gëlo rëgë jidu okkë nyi buppü ë ngonuk rünam ëm alë bë mendobë mëëla rüka taduna.

3Lëga ngonuk tushü baalë gënënë menlük ëm tachen lama do boolo, Yë bulu ngedudü ëgë bulu nyum ngonuk dooyü menlük ëm tachen lama du.

4Bullëm tushü baalë gënënë taken në menlük ëm mëëtin simo maanë lëga ë ui ë, tani mooko sim rëgë në alë maanë ui ë, buluk yaloh ëm nyükchë doobë mola atu. Ëkë lëga bë buluk lokë lou uunëm bulu kaapa sima. Sigi lou sigi Yürnë chë garünë Kristo gë arüsinyo në lou bë uunam baab ëm taken në menlük bë mengo la duchik nammë.

5Ngonu yo lëga ëm mengo doodü, ngonuk baab ëm mengo ma; Jisu Kristo në Rutum ë ëmla ngonu mengo doona, okkë ngonu aü gë Jisu gë amin lokë nonuk agër rüra jinnë ëmla mengo jidona.

6 Mëdo sichü ëm bülü boolo daklo Yürnë mento, “Kanë kolo louë uulen laka!” ëmnë chë Yürnë bük lou ëm ngok asin aapuk gadë lo uumotu, Kristo gë nyukmo lokë uulen në lou ë, ngonnuëm Yürnë gë tushü baalë gënë naanë arüsinyo në lou ëm chenmoto.

7Rügë rëlla dëën doü gaalü ëm kachüko ngonu takam püchü garü ë, kairubë taken në dooyü gë rüla nammë buppü ëm kaatom doobë Yürnë gëlokë aanë, ngonuk lokkëmo.

8Ngonnuëm nyi gaddë rëgo buppü lo morik rürik to, rügë doola motum lamato; lëken ne ngonnuëm menum mëëumla rüto, rülachin ngonu yadü lochin topak maato;

9Ngonuk nyimak ë yaaka go kaadu, rülachin ngonu yaddë lochin ajen kaama bë rüma; okkë ëmbë rüdo ogo ngonnuëm majja bë motë rürë to, rügërëlla ngonnuëm mokë maato.

10Ngonuk hünam buppülo Jisu gë sinam garü bë sinam amür ëm gëduna, ëgë ëmbë rünamë ëgë bük turnam ëchin ngonuk amürlo kaapa doobë ëmla rüdona.

11Ngonuk turdo buppülo Jisu gë lëga bë sissëm ngonu boso rubë loodak bë mëëgë siduna, ëmbë rünam lëga bë bük turnam ëm ngonuk side yaade në amür sogo kaapa kodobë ëmla rüdona.

12Sëmbë ëmnam si sinam ë ngonuklo agër gërdu, rügërëlla turnamë nonuklo agër gërdu.

13 Yo lëga Yürnë gë boi lo mentu, “Jijja bë ngo mëëtin sinam lëga bë ngo menduna.” Okkë mëëtin sinë asin aapuk aken lokë mëëtin sinam lëga bë ngonu sim menduna.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Yo lëga ngonu chendu, Yürnë, yë Rutum Jisu ne turla rëdo kubë turkur moku badü, bü Jisu gë turkolo ngonnuëm turtak morë okkë ngonnuëmla nonnuëm aken gobë bük duukolo laacharë.

15Sigi buppü sigi nonuk lëga bë, okkë Yürnë paknyo ë yaaka yaaka në nyi gadë lo püüchinam lëga bë, bulu Yürnë gë arüsinyo në lou uujinam lëga bë yaaka yaaka yaabë ëkëja ëmla koikla kumrë.

Mëëtin Siko Lokë Turnam

16Sokë lëga bë ngonu yaddë lochin pukme aacho gëma. Ngonuk adin amür ë yaalë nyoola kuchin, ngonuk alo amür ë alo alo tëm pau pade yaya du.

17Okkë sigi anni në okkë dooyaar maade në enrik encho ennam sigi ngonnuëm menrü sipo maanë enrik encho ëm pënamë majja bë kai yaanë Yürnë gëlo turyar nam ëm paamo rë.

18Ëmbë rünamë, yëku yëra kaapa namlo, ngonuk anyik ëm kaagap liichi ma, rülachin kaapa maanam yëku yëralo kaanë ladu. Yo ëm kaapa doodü ëgë dooyar ma, rülachin yo yëra ëm kaapa maadü ëgë dooyaar në.

2 Korintia 5

1Ngonu chensi du, tani mooko sokë tani amür bë duugë porup ë ngelachin, Yürnë ngonuk duude koëm taayo mooko tolo namë go, bük monam go, yaddë lochin nyapak maade nago ajirë.

2Okkë ngonu ijja sagüdu, ngonuk majja bë mëëbo nammë taayo tokë aanë nammë ngonuklo buumü lükbë ëmla;

3Ngonnuëm sim ejë garü bë aülo piklükla buumürëm ngonu aü amür kaama bë rümarë.

4Tani mooko sokë porup lo ngonuk duudak ëm, ngonu mëëdük moula sigin gëdu; sëmbë ngonuk rügënam sigi tani mooko sokë rëgë naanë amür sigim rüsek silëpë ëmla rüma, rülachin taayo tolokë aanë ëm ngonu piklük sila buumü silüdu, ëmbë rübolo yo ëdü ngonnuëm sigë yaagë në amür ë ëgë turyar ko amürlo mürdek rëku.

5Sëmbë rüdek nam sim rüdobë rüra duunë Yürnë bü aken ë, okkë bü buppü ëm ngonnuëpë achü jipa ëmla togë sila bük Doü ëm ngonnuëm jitu.

6Ëkë lëga lo ngonu hünam buppülo puktë sintë yaardu. Ngonu chensidu yadü lo ngonu aü amür bë namë lo duusi rëdü ngonu Rutum gë namë lokë odoo nyodu.

7Lëga ngonuk turla rëdunam sigi mëëtin siko lokë turdu, ngonuk anyik gë kaako lokëmo.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ngonu muutëdu okkë ngonu aü amür sigë namëm ëpak yaanam ëm majja
bë mëëbo yaadu okkë Rutum gë namë lo duumin gëya lüüdu.

9Yo bë rülachin, yo buppü ëm pënamë, yo ëdü Rutum gë alë bë mëënamë
ngonu ëgum rülëpë mëëdu, ëgë ijja gë amür bë turdu sogo maalachin okkë
aadenëlo doobëchin.

10 Yo lëga ngonu buppü ë, Kristo gëlo bü ëm mapu madër kodobë, nyimü ë
dagken sirurëku. Nyimü ëm bü yo go paamo so mëëdodü paamorë, ëgë bük
mooko sokë tani amür bë turla rëdak lo yo nago alënago maalachin alë
maanë go rünam buppü lokë amen ëm nyimü ë paasi rëku.

Kristo Gëlok Yürnë Ne Chennam

11Rutum ne boso saë yo ëdu ngonu chendu, okkë ëkë lëga bë ngonu
këbbëm nyi ëm menji sidu. Yürnë ngonnuëm buupü bë chendu, okkë
ngochin mëëgë sidu nonuk muupuk asin lochin ngom allü bë chendu ëmla.

12Ngonu nonnuëm lëken gokuda ngonuëm mentom kü tama doona, ëgum
pënamë, nonnuëm ngonuk baab ëm alë maanëm chëëgë naasë go menji
taduna, ëgë yë bulu amür aralokë rüpe ëm chensi maabë aü amür agum gë
güdu süar lo chëësi reksi në gaddëm yo ëmbë menrük sila kendodü ëgum
nonu chenla sidobë.

13Ngonnuëm alë jaabë mëëduna mëëdo naare? Ëmbë rüdubolochin Yürnë
gë rüdu, ëgë malachin ngonu mëëmarem? Ëgë boolo nonuk lëga bë
rümadu.

14Kristo gë aya ë ngonnuëm rutum du, okkë ngonu ijja nyidum aken gonnë
nyimü lëga bë sigë jika ëmla mëëchen duuku, sëmbë ëmnam sigi bük sinam
ëm buppü ë sipen sito.

15Bü buppü gë lëga bë sigë jika, ëkë lëga bë yë bulu turdu dü bulu aü gë
lëga bënyum turyoka, rügë rëlla buluk lëga bë yë sito okkë turkurla rëdokubë
turkur jimo kubadü bük lëga bënyum turji toka.

16Ëmbë rünamë, ijja gëlokë yëmchin tani amür hüpe güpe lokë kaaken
kuma, ngonu lëken golo Kristo ne tani amür lokë kaape bëchin, ngonu tani
amür adin gë mëëpe mope bë mëëku maarë.

17Ëkë lëga bë yë yadü lo Kristo gëlo aken gobë rüdu kudü, bü ali bë püdek
kunamë, akkuë inpak kaaku, okkë alië aalük duuku.

18Buppü sim Yürnë ngonuk lëga bë rüto, ngonnuëm yë Yürnë bük nyiroh bë
rünnëm Kristo gëlokë bük ajen bë rübë mokunë okkë ngonnuëm nyi
këbbëmchin Yürnë bük ajen bë rüdokubë modek gëku naanë agër ëm jilük
tu.

19Ngonuk dooyü ë sigi, Yürnë bü Kristo gëlo aken doola nyi buppü ëm bük
lokë rëbam aken bë rümoto. Yürnë buluk rümur domur ajë ëm sabbë maato,

© 2008 by The Bible Society of India.

okkë bü bullëm bük rëbam aken doobë mengë nammëm yo ëmbë menbe dü ngonuëm jito.

20Ëmbë rünamë, ngonu Kristo gë lëga bë agom menranë, Yürnë bü aü ë nyi buppü ëm ngonuk lokë rüdola büklo mëëdek aadu kubë kodu. Ngonuk dinchi bë mennammë Kristo gë mendin bë mendu, Yürnë nonnuëm nyiroh lokkëm bük ajen rëbam bë mëëdek molakuka!

21Kristo gëlo rümur ajë yo gochin kaamato, rülachin Yürnë bü ëm ngonuk lëga bë rümur ajë gënë gobë rümoto, ëgë Kristo büklo ngonu aken gobë rüdola Yürnë bük daadi ëm paado bë ëmla rünamë.

2 Korintia 6

1Ëmbë rünamë, Yürnë gëlo ngonu agër rübam sinë bë rüdula, ngonu nonnuëm dinchi bë mëëla mendu nonu Yürnë gë paknyo ëm yë bulu paado dü ëmmum moyoka.

2 Yürnë yo go mendudü tatoka;

“Nonnuëm ngok aya ëm kaatom dü ë yadü lo rübadü, Ngo nonuk agom ëm tajito; Nonnuëm ngok tushü baalë dü ë yadü lo alo ë aaba dü, Ngo nonnuëm rügur to.” Tagap toka! ijja Yürnë gë aya rügur ëm laarük siddü ë; Tushü baalë paade ko aloë siloi!

3Ngonuk agër rünam ëm yëchin rümur mapa maado bë mëëla, ëkë lëga bë ngonu yëkë bëda ëmchin rütum ma.

4Ëgum pënamëya, ngonu buppü tingü nyilen, entu-kaare, enrik encho ëm chetëm gëla Yürnë gë agër rüra ru nëbë ngonu kaatom sito.

5 Ngonnuëm dëmto, patëk lo lükto, okkë rokër buukër to; agër ëm yaaka bë rüben moto, okkë yupnam ëm alë bëchin yupmo maato ëgë maalachin donam tünam alë bë paamo maato. Rülachin ngonu ëgum buppü ëm chetëm gëto.

6Ngonnuëm Dëën Doü gë rügur lokë, ngonuk guunyü kaama namëm, jijja ëm chennamëm, chetëm nam ëm okkë aya gënënëm, nyi këbbëm alë jaabë aya ëm, ngonu Yürnë gë agër rünë rubë kaatom sito.

7Ngonu rëki bë rënam ëm nyimak buumü bë gëdola nyimak monë ladu okkë jijja ëm dooyü lokëla Yürnë gë rüla gënë naanë lokë ngonu aü gë chetub rokom siladu.

8Atu gonë nyi ë ngonnuëm alënëbë mendu, atu gonë nyi ë ngonnuëm alë maanam ëm mendu; atu gonë nyi ë ngonnuëm mennyü to okkë atu gonë nyi ë ngonnuëm koikto. Bulu ngonnuëm mënëbë mento, rülachin ngonu jijja dooyü ëm mendu.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Nyi gaddë mento, ngonnuë yëkëchin chenpa maanamë, rülachin buppü ë ngonnuëm chendu; ngonnuë sëmbë rüto, rülachin ngonnuë turdu, nonnuë kaasidu. Ngonnuëm majja bë morik chikekto, rülachin ngonnuëm sidobë mokëma.

10Ngonnuë mëëdük mounë garülachin, loodak tëm mëëkenlo rëdu; Ngonu aü ë nyima nëbë rülachin, nyi ëm ngonu yaaka go nyitë moto; ngonnuëm kaanamë yo gochin dooma nëbë kaalachin, ngonuklo alë jaabë rëm buppü ë doongam sidu.

11Korintia lokë duunë aya sinam ajen gadë! Ngonu nonnuëpë menkak rülak jidu; nonnuëm ayanam ëm ngonuk muupuk asinlo kasi kapek kaamabë kaatom to.

12Ngonuk nonnuëm aya saëm ngonnuë rütum yaama; rülachin noü aü ë ngonnuëm aya saëm ëpak yaado në.

13Ngo nonnuëm ngok aaji oloh bë ijja mendu kunna, ngonuk nonuk lëga bë mëënam chë garübë nonuk ngonnuëm ayanamëm kaatom ngii laka. Nonuk muupuk asinlo gësi bërup gëyoka.

Ui Monë Gadëlo Aken Gobë Rüyër Namëm Mentumnam

14Jisu ne mëëtin simanë gadë lo agër ëm lëyü aken gobë rüyoka, yo lëga ëmbë rünamë yaddü lochin jupmarë. Yo ëmbë alë nëla alë maanë ajen sipo doobë? Ëgë maalachin yo ëmbë lou ëla kanë ë lëken gobë rëbi sipo doobë?

15Kristo la okkë ui ë yo ëmbë aken doobë torük sipokendo bë? Kristan gëla Kristan rümanëgë yo ërem lëken sidonë?

16 Yürnë ne kumko namë lo ui nyimaa ëm yo ëmbë kumsi mopo doobë? yo lëga ë ngonuk aü amür si turnë Yürnë gë nammë! Lëga Yürnë bü ë mentu,

“Ngok nammë ngoük nyi gadë lo ngo molük rë okkë buluklo ngo duulükrë; Ngo buluk Yürnë bë rürë, Okkë bullë ngok nyi bë rürë.”

17 Okkë ëkë lëga bë Rutum bü mentu,

“Nonu bullëm ëpak sirulaka okkë buluk lokkë nonu adëk sirutoka. Dërëk maanë lo nonu yo ëmchin bëgap siyoka, Okkë ogo ngo nonnuëm torük sirë ku.

18 Ngo nonuk buppü gë abo bë rürë okkë nonu buppü ë ngok aaji oloh bë rürë, Ëmla sigim tornë leenë Rutum bü mendu.”

2 Korintia 7

1Ngok aya sinam Kristan ajen gadë chesinam buppü sim ngonnuëpë chejito. Ëkë lëga bë, kaju ngonuk aü amür sokë okkë yaloh lokë dërëk maanë buppü

© 2008 by The Bible Society of India.

ëm ngonu aü ë pëdër soko silaju, okkë Yürnë ne boso duula ngonuk hünam ëm buupü bë dëën bë rëla kuju.

Paul Gë Mëëken Nam

2Nonuk muurum aara lokë ngonnuëm ayanam ëm kaatom laku bëka. Ngonu yëmchin rümur la rübu nam kaama, ngonu yëkë mëëtin ëmchin menpakla mentë rürë nam kaama, ëgë malachin yëkë alëpoma ëmchin laarek purek nam kaama.

3Ngo sim nonnuëm menpak rüyë lapë ëmla menma, rügërëlla, ngo sim lëkkë lochin mencho to, ëgë ëmnam sigi ngonu turdo bëchin okkë sidobëchin lëken bë asin aapuk ë nonuklochin duudu ëmla mendu.

4Ngo nonnuëm alërubë muutë bë mëësidu; ngo nonnuëm majja bë chëëgë naadu, ngonuk endürr kaacho buppü lochin ngo majja bë puktë sintëdu okkë ngo mëëken kengngekdu.

5 Ngonuk Mesidonia lo aalük robëchin, ngonuk amür amo lochin duunu dagnu nam paamato. Yo lëga ë buppü gë siduk bemme ë, nyi këbë gadë gë romin buumin sinamë ngonuk asin aapuk lo bossoë rüto.

6Rülachin ngoük mëënga mojala mëëdükla duunamëm, Yürnë Titus ne aalük jimo kunamë ngonuk muupuk asin ë mëëkenla puktë sintë toku.

7Ngonuk mëëken ë bük aakunam lëga bënyum mo, rügërëlla nonu yo ëmbë bü ëm puktë sintë moba dü ëgëchin, bü nonuk ngom majja bë kaalü namëmchin menjito, Nonuk mëëkenla bursi kunam ëm, okkë nonuk ijja gë ngom rüra namëm menji nam ëm tala, ngo majja bë mëëken yaada duuna.

8Ngok sithi ekko okë nonnuëm mëëdük moba boolochin, ngo okë sithi lëga bë ngo mëënyüma. Ngok kaanamë nonu anni gonnyum mëëdük nam lëga bë ngo mëëdük yaadu.

9Rülachin ngo ijja mëëken duuku, ëgë ngo nonnuëm mëëdük motoba ëmlamo, rünamë nonuk mëëtu hagbë mëëdük kolokë rüdek siku nam lëga bë. Nonuk mëëdük mou ë Yürnë gë mëëga lokë rüto, okkë ëgë ngonuk nonnuëm mëëdük morulapë ëmla rüma nammë.

10Lëga ë nyi ë Yürnë gë mëëga lokë mëëdük rëm Yürnë gëlo mëëdek aaduuku, okkë ëmbë rüla yaloh lobë tushü baalë nammëm paaduuku, okkë yëchin okë mëëdük baab ëm mëëkur në kaakuma; Rülachin tani amür lokë nyi ë mëëdük mourëm yaloh lobë sinam ëm den mëëpa sidu.

11Yürnë bü nonuk mëëdük dükkur sikolokë yo rütu kaasi toka: Yadü go nonnuëm dinchi bë rüdek moto, nonuk chenpa maanamëm yadü go chenpamaanam bë kaatomtu! Sëmbë mëëmonam, sëmbë Yürnë gëlo tolük sinam, rümur ëm morik chikek gorlünam; Buppü agër lo nonnuë yo rümur guunyü kaama doobë kaatom simotu.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ëmbë rünamë, Ngo yadü lo sithi sim ekbadü, Ngo yë nyi yë rümur badü ëgë malachin yëm nyi yëm rümur la mëëba okë baab lëga ëm mëëla ekma. Ëgum pënamë, Yürnë gë kaagalo nonu ngonnuëm yadü go dinchi bë mëëgë sibadü, ëgum nonu aü ë chensi kaasi dooku bë ëmla rüto.

13Ëkë lëga bë ngonnuëm puktë sintë moto. Ëgë ngonnuëm nyum puktë sintë momato; Titus bük mëëken kolo ngonnu ëmchin majja bë mëëken moto ëgë nonuk buppü gë bü ëm boso kano lokkëm muugo laato doobë mengëko lëga ë.

14Ngok nonuk baab ëm chëënam ëm okkë nonuk ngom hanyü paamo maanam ëm Titus bü ëm menjito. Ngonu nonuk jijja lëga ëm menbëto, okkë ëmbë dada ngonuk nonuk baab ëm chëënam ëm Titus gëlokë jijja ëm gaglen sidu.

15Titus bü ëm nonuk bossoë paden ë rütola paknam rubë torük sinam ëm mëëbë du, okkë nonu buppü ë bük dooyü ëm dinchi rubë tagap lünam lëga bë. Okkë ëmbë rünamë bük nonnuëm aya hürga bë mëënamë addü yaya du.

16Ngo mëëken doola mendu, ijja gëlokë nonnuëm ngo buupü bë mëëgë sidak kunna.

2 Korintia 8

Kristan Gë Jinam Baab

1Ngok aya sinam Kristan ajen gadë, ngonu nonnuëm Mesidonia Mondoli gadë lo Yürnë gë aya jinyo ëm buupü bë jinamëm chenmo lapë ëmla mëëdu.

2Bulu rüka darka kolo enrik enchom majja bë ento, bulu nyima ëchin majja to, rülachin buluk mëëken ë majja bë kaasito ëmbë rüla buluk doka urpom ëm jilü ë majja bë rütola jito.

3Ngo nonnuëm menji ladu bulu yadü go pakla badü dootër ëm jito, okkë ëgumchin kai yaabë jito, bulu ëgum aü gë mëëlen sikolokë jito.

4 Bulu Judia mooko lokë Yürnë gë nyi gaddëm rügur naanëm rübam silëpë ëmla ngonnuëm kola mento.

5Bulukë sëmbë rünamë ngonuk mëëgë sinam ëm poya yaabë rüto, bulu aü gë Rutum gëlo tolük sichoto okkë okë kookü bë yürnë gë mëëlük bë bulu aü gë ngonuk lochin tolük sito.

6Ëmbë rünamë, sim agër sim rülen gënë Titus ne, agër ëm rübë gëdobë okkë sim aya agër sim nonnuëm rüpü gëdobë parlük to.

7Kristan ajen këbbëm pënamë nonu buppü yëku yëra lo nyitë ya; Ëgë nonuk Kristo gëlo mëëtin sikolo, taken në dooyü menlük menkolo, jijja ëm chenya paaya kolo, nonuk nyi ëm rügur lükolo, okkë nonu ngonuk aya minsi lükolo.

© 2008 by The Bible Society of India.

Okkë ëmbë rünamë ngo nonnuëm Kristan bë aya jinyo jila rügur ko sogochin këbbëm jilü rumlü yaabë rüya tolaka ëmla mëëdu.

8Ngo nonnuëm Ayon lükla menkam ma. Rügërëlla, këbë gë jilü rumlü bë jila rügur nam ëmla, nonuk alë jaabë aya nam ëm kaarü sila kaado bë ëmla ngo menduna.

9Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë kai rubë paknyo bë paknam ëm chensidu. Bü nyitë bë rüdulachin, nonuk lëga bë bü aü ëm nyima nëbë mosito, ëgë bük nyima nëbë rükolokë nonnuëm nyitë nëbë rümo dooku bë ëmla rüto.

10Nonu münyü gëlokë yo urnam gaanam go urëp baedü urpin yaaku boolo alë yaado ëmla ngo mëu. Nonu agër rüdo bënyum mëërëpma, nonnuë urrëp gëyachonë, rülachin ëgëm rürulapë ëmla rülü bë rügë në nonnuë.

11Ëmbë rünamë, ijja nonuk urnam agër ëm rüpin tokuka. Nonuk mëërëpla rülen dagelo yo ëmbë rülübë rürëp baedü ëmbë rülübërüpin tokuka, okkë ijja nonu yo go doodo dü okë dootër ëm jitoka.

12Nonu jilüla jibolo, okkë jilanam go no jibolo Yürnë nokë jinyo jichëm lokë torük sirë, no yo go dooma doodü ëgum jitoka ëmla mëëma.

13Ngo nonnuë hai bë gëla maado bë menlük gëlla këbbëm haajup doobë mengë rügë tama doona;

14Rünamë nonuklo ijja ajë ayë du, ëkë lëga bë sirum siro nonu püma gocho në gaddëm nonuk mëënambë rügur toka. Ëmbë rübolo, yaddëm buluchin yaaka bë doorë kudü, nonnuëmchin bulu rügur ngii rëku. Sëmbë rüpe sokë rübolomum anni ë lëyü bë rüko rüpekla rügur minsi larëna.

15 Ëkë lëga bë Yürnë gë Boilo sëmbë mentu, “Yë nyi yë yaaka bë laakum badü büklo yadü maatoku, okkë yë nyi yë bü anni bë laachü badü büklochin püma bë rüma to.”

Titus Okkë Bük Ajen Atür

16Ngonuk rügur nam garü bë Titus ne nonnuëm rügur lüdobë koosa monë Yürnë ne ngonnuë majja bë koikdu.

17Titus bü ngonuk kanam doobë bonam ëm torük sinam ënyum mo; rügë rëlla bü aü gë koosa mëërëp sikolokë nonnuëm rügur taabë koosa rubë indak naala.

18Ngonu Titus bük Yürnë gë taken në dooyü menla inkolo Mondoli buppülo majja bë koiknam Kristan ajen bü ëm inmin gëmo dakna.

19Bü chenpa nammë nyummo, rügërëlla bü ëm Mondoli gaddë darlen gëlla ngonuk ingo kolo inmin gëdobë parlük to, bü ngonuk aya jinyo lëga bë tauk taka urkolo agër rümin gërë, ëgë Rutum Jisu Kristo ne koik naabë okkë ëgë

© 2008 by The Bible Society of India.

ngonuk Kristan ajen gaddëm püma gochon ëm rügur lünamëm kaatom sinamë.

20Ngonuk sim jinyo bë doka kaakum nam sim bëëdu lo nyi ëm sipuhreno kolüma mëëla dinchi bë ngonu mëëdu.

21 Yo lëga Yürnë gë kaaga lonyum mo, rügë rëlla nyi gadë gëchin kaagalo yo goyedü alë bë kaalük mëëlük nammë, ëgë ngonuk rütë gëdo nammë.

22Ëmbë rünamë, ngonu buluk inkolo Kristan ajen aken goda inmin gëmo duuna; Ngonu yaaka go bü ëm jüka daaka toba okkë bü ëm rügur ru lapë ëmla koosa nago ëmla enlük toba. Ijja bü nonnuëm majja bë mëëgë sidu okkë buppü ëm rügur yaada lapëëmla koosa bë mëësidu.

23Titus gë lëga gëbë, bü ngok agër rüjen ë okkë bü ngom nonuk alënam lëga bë agër rüdum në; Bük inko okë inmin gënë Kristan ajen gadë okë lëga ëm ëmrëm, bulu Mondoli gadë gëlo Kristo ne koik gënë naabë indum monam ë.

24Ëmbë rünamë ngonuk nonuk baab ëm chennam ëm Mondoli buppü ë chensë ruenyi ëmla chenpa doobë, bullëm nonuk aya bë paknam ëm kaatom tolaka.

2 Korintia 9

Kristan Ajen Gaddëm Rügur Sinam

1Judia lokë duunë Yürnë gë nyi gadëk lëga bë rügur jilük nam baab ëm nonnuëm ngok ekpë siküsa kaama.

2Nonuk rügur lüla rügur nam ëm ngo chendu, okkë Mesidonia lokë duunë nyi gaddëm nonuk baab ëm koikto. Ngo “Akaia lokë Kristan ajen gaddëm, münyü gëlokë rügur lüüdu ëmla mëëlendu”, ëmla menlükto. Nonuk ëmbë bullëm yaaka go mennür rüür to.

3Ijja ngonuk bük baab ëm chëëla rekla koik namëm ëmmum bë inpak maado bë ëmla, ngo ngonuk Kristan ajen gaddëm inmo dakna. Rügërëlla, ngok mennam chë bë, nonuk rügur naanëm ruuno sila duurë lapë ëmla mëëdu.

4Yo ëmbëdü rüla, ngo Mesidonia lokë Kristan ajen gaddëm aagë boolo okkë nonuk doka kaanam jinyom ruuno maanam go kaabolo ëgum yaddë lochin chenmo lüma mëëdu, ëmbë rünam go kaaba boolo, nonnuëm rülak maarë ëmla ngok mëëgë sinamë yadü go hanyü nammë rürë! Ëgë ngo nonuk aü gë hanyü sa ëm menta ma,

5Ëkë lëga bë ngo Kristan ajen gaddëm nonuk urngo bë doka urgëlla jilëpë ëmla mëëchonam ëm nonnuë ngok aama dabë ruuno sila duudo bë mëëla kanam lükcho duuna. Ëmbë rübolo nonu ngo yaddëm aarë kudü rujürla duurë ku okkë ëgë nonnuëm jirutoka ëmla menkam kolokë rüma bë nonuk aü gë mëësila jilü nam ëm kaatom bë rürë.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Sim mëëgap sitoka, yë nyi yë aliëm anni bë liilük rëdü bü ali laachü rëkkuëmchin anni bë paarë; okkë yë aliëm kai yaabë liilük rëdü bü ali laachü rëkkuëm yaaka yaabë paarëku.

7Ëmbë rünamë nonu nyimü ë aü ë mëëlen sidola jitoka, jilü maadola ëgë malachin jinam kootür mum lokë jiyoka; jilü doola okkë mëëken doola jitoka, yo lëga yë nyi yë mëëken doola jidodü ëgum Yürnë ayadu.

8Okkë Yürnë bü nonuk püma gocho ëm püben yaado bë jilarë, ogo nonu nonuk püma gocho buppü ëm nonnuë loonam tolo paabë rë okkë ëgum pënamë alë bë agër rünam buppü lëga bë jilü yaada bë jinamëm paarë.

9 Ëgum dëën boilo sëmbë ektu,

“Bü püma gocho nëm ajë ayë doobë jidu; Bük aya nammë dooyaar në.”

10 Okkë ali liinam ali jinnë okkë dossëm donam jinnë Yürnë bü ë, nonuk ali liilük lapë mëënam buppü ëm jirarë okkë aliëm garla jimo deenë garmo jirë. Okkë nonuk jilü bë jigë naanë lokë ali lokë ahe ëm yaaka jimorë.

11Yürnë bü nonnuëm buppü moomalo nyi ëpë jilü rumlü kambë doobë nyitë morë, ëmbë rübolo nonuk jinyom ngonuk lokë paatola bulu yaaka në Yürnë ne ëkëja ëmla koikrë.

12Lëga ë nonuk sëmbë agër gërnam sigi Yürnë gë nyi gaddëm püma gochom püdobë rügur nammë nyum mo, rülachin yaaka në nyi ëm Yürnë ne ëkëja ëmla koikla kummodu.

13Okkë nonuk agër bë rükolokë kaatom sinam lëga bë, Kristo gë dooyü ëm dinchi nam lëga lo, Yürnë gëlo rümur ëm menji sinam lëga bë okkë nonuk bullëm okkë nyi buppü lo jilü rumlü rubë jiko lëga lo, yaaka në nyi ë Yürnë ne koik rë.

14Okkë nonnuëm Yürnë gë adëk rubë aya paknyom kaatom nam lëga bë buluk muupuk asin aralobë dinchi tola nonuk lëga bë bulu kumgur rë.

15Menrü sila maanam Yürnë gë ngonnuëm jinyo jinam bë kaju Yürnë ne ëkëja ëmla koik laju.

2 Korintia 10

Paul Gë Rüra Sinam

1Paul ngo, yaddëm nonnuëm rëbam rëdü dëmë në okkë rënyak në, rülachin yaddëm nonuk lokkë odoo rëkudü gomtor bë nyirë në ëmnam. Ngo Kristo gë rëngam gënë naanë okkë aya gënë naanë lokë nonnuëm aü ë adëk rubë rogudu.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Ngo yaddëm nonuk ogo aarë dü ngom muutu aama moyo bëka ëmla kumdu. Yo lëga ngo chensidu yë bulu ngonnuëm tani mooko sokë tani amür gë mëëpe lokë rüdu ëmnë gaddëm muutu aama bë rütë ngii tolëpë.

3Ngonu tani mooko sigi rëduna, rülachin ngonuk nyimak ëm tani mooko sokë mëëpe mope lokë nyimak bë rüma.

4Ngonuk nyimak buumü gënamë tani mooko sokë nyimak buumüma, rülachin ngonuk alë maanë tornë leenëm mopak sigë naanë Yürnë gëlokë jinam nyimak mogë naanë buumü ë.

5Yürnë ne chennam baab ëm agla chëëbo rekbo sila menko rüpek nëm ngonu menpak du; okkë buppü gë mëëpe mope ëm laadum sipala ëgum ngonu Kristo gë mëëlük mëëpe mope bë mëëdek moduku.

6Okë kookü bë nonuk dinchi bë mëëdi nam ëm kaatom siro bë, ngonu yë bulu dü loodi bë agër rüma bë rübë duunë ëgum morik chikek doobë mëëdu.

7Nonu agum amür güdu süar lokë kaadu. Amür ëm Kristo gë ëmla aken go mëësi nago kaadu re? Ëgë boolo, bü ëm aü gë baab ëm lëken goda mëëkur la mëëdi simo kaato ka, yo lëga bü yo ëmbë mëësi duudü ngonuchin bü chë garü bë Kristo gë nyi ë.

8Rutum Jisu Kristo gë ngonuklo nonnuëm rutumla rëgë nëbë jinamë, nonnuëm motür rütür doobë mo, rügërëlla menchü rüchü sigë naabë jinamë. Okkë ngonnuëm rutumla rëgë lado bë jinam baab ëm ngo anni go chëëbo silachin, ëgum ngo yo anni gochin hanyü bë mëësima.

9Ngok sithi ekko sokë nonnuë ngom bosokano gëdobë ngo kaatom silëpë mëëma.

10Lëga bulu atu gonë nyi ë menrë, “Paul gë sithi gaddë muutu aama bëla okkë yëku yëra konam bërok bë ekdo ëmrë, rülachin yadü go aü ë ngonuklo aken bë bü rëdudü, bü gomtor kuma, okkë bük agom ë yoochin kuma!”

11Ngonu yaddëm odoo lo rëdola yo go sithi lo ekdo dü okkë yaddëm nonnuëm rëbam sirë kudü yo go rüdodü okë yo gochin adëk sima nam ëm bullëm chenmo toka.

12Okë gëbë yë bulu aü gë kai nëbë mendëk sidudü ëgum ngonu aü aü gë angu angu bë mendëkla ëgë malachin menrü sila jima. Yadü lo bulu aü ë aü ëm küka sirë dü okkë aü ë aüsi gë ara siilo marü sika rëdü, bulu yo gochin chenmanë.

13Yo bë rülachin, ngonuk bë, koik ëm dürüh lokkë yiikbo simarë. Ëgë Yürnë gë ngonnuëm agër jirüh kolo gotër rë, okkë sigi nonuklo ngonuk agër rünam ëm mentak du.

14Okkë nonu ogo dëgo baër ogo doolük rorëm, yaddü ëm ngonu Kristo gë taken në menlük baab ëm aagë rëdü, okë bulu ngonu inbo maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ëmbë rünamë Yürnë gë jirüh koëm këbë gë rübo nam baab ëm ngonu koik naatë ma. Ëgum pënamë, Yürnë gë pügo yargo gorüh jiko aralo agër ëm gërbë doola, ngonuk mëëgë ë nonuk mëëtin ë addü yaado bë okkë ngonnuë nonuk ara ogo kai yaada në agër ëm rüla doobë ëmla mëëdu.

16Ëmbë rübolo ngonu nyibo këbë mooko lochin taken në menlük ëm menggo jilarë okkë nyibo këbë mooko lokë agër rüro nam baab ëm ogo koik sikü kumarë.

17 Rülachin dëën boilo mentu, “Yë chëëso rekso mëëdodü ëgë bü Rutum yo go rüpadü ëgum chëëgë rekgë naatoka.”

18Lëga si rüdu, yadü lo Rutum bü nyidum aken go alënë ëmla mëërë dü ëgë bü alëja bë tolük nammë, okkë ëgë nyi bük aü gë alë nëbë mëësi kolokëmo.

2 Korintia 11

Paul Okkë Kanam nammë Ëmla Mëgo Rugo Në Gaddë

1Ngo pacha yao rëmchin nonu tajin kaajin sidola, ngom chetëm mingë rëlëpë ëmla mëësidu. Rünam gëbë nonu chetëm mingë rudu.

2Yürnë gë mëënam chë garübë, ngochin nonuk lëga bë dinchi bë mëënam go kaadu; nonu dërëk në taamü gonnëm ngok yaame aken golo nyimë bë jilepë ëmla tagag la anam garü ë, yaame bü ë Kristo bü ë.

3 Rünamë Ib ne tabüh ë buddi rula kubnam garü chëbë, nonuk asin aapuk ëmchin mëëmur mola okkë Kristo ne dërëk bë dinchi bë mëëtin sinam ëm ëpak bërok modela ëmla ngo boso du.

4Lëga yëk baab ëm ngonu dooyü mengo maabadü, aken nyi mum gonnë aado la këbë Jisu gë baab ë go dooyü mengo boolo, okkë ëgë malachin nonuk doü paaka maanam go paabolo, ëgë malachin taken në dooyü takamaanam dooyü go torük sibolo, okkë ëgë ngonuk lokë dooyü tala torük sinam ëm adëk bërok rëm nonu ëgum allü bë chetëm gëtoka.

5Nonuk majja bë “Kainë kanam nammë” ëmla mëënam ëm ngok mëësi nammë anni gochin anni yaadona ëmla mëësima.

6Agom ailo ngo jükma kokma lado, rükülachin chennam paanam lo ngochin püram nguruma; buppü bëda okkë rütu dobëlo nonnuëm sim bërok jidu.

7Yadü lo ngo Yürnë gë taken në menlük tushü baalë gënënëm nonnuëm menji bae dü ngo ajëk arëk gochin menji jo kaamato; nonnuëm kainë yuunam gobë rümoso mëëla ngo ngoü ë kuubi labbi gëyatoku.

8Ngok nonuk atür ogo agër rüdak ogo, ngom agër rüjoëm këbë Mondoli ë jirato, agom gonë bë menrëm, ngo nonuk lëga bë rügur naabë, buluk lokë ngo choorek yaato.

© 2008 by The Bible Society of India.

9 Okkë ngok nonuk rëko okë rëdak ogo ain murko pümaë rüto, rülachin ngo yëmchin rügur lëga bë mëëdük momato; yo lëga ë Mesidonia lokë aanë Kristan ajen gaddë ngok püma gocho në buppü ëm gëa jila kaagur to. Ngo aü ë nonnuëm mëëdür molüma ëmla mëëto ëmbë rünamë inro ogochin okkë kookü bëchin yaddü lochin ëmbë rümarë.

10Ngo Kristo gë jijja në dagnë lokë chesila mendu. Akaia mooko buppü lokë yëchin ngok chesi nam ëm mentum lamarë.

11Ngo nonnuëm aya maanam lëga bë sim mendo lare? Ngok nonnuëm aya nammëm Yürnë chensidu!

12Ngo ijja yo ëm rüdudü ëgum rübë sirë, sokë lëga sigi “Kanamnammë” ëmsi në këbë gaddë ngonuchin buluk rünam chë ëm rüdu namaabë ëmla chëëlen sideko lëga kaama doobë.

13Ëgë nyi gadë ëgë jijja në kanam nammë mo, bulu kanam nammë ëmla mëësinë nyi ë, bulu mënam lokë agër ëm rügë në okkë Kristo gë kanamnam nyi jaa garü bë rütola agër ëm rükupla rünënyi ë.

14Ëgum yo bëdü mëësë kaama, yo lëga ui ëchin bü ëm uunë taayo lampoh garü bë buumü sidek ladu.

15Ëmbë rünamë ui gë rügur mingë në mürdek doola rëki bë rënë gë rügur në garü bë rünamë kainë arüsinyo garü ma ëgë ëmmum ë. Rügë rëlla rëtür alolo bulu yoochë go rübadü ëgumchë paasi rëku.

Kanamnam Paul Gë Endür Encho Nam

16Ngo mendidu, Yëchin ngom dumma pacha jaa nagobë mëëyo bëka. Rülachin nonu ëmbë mëënamja go kaarëmchin, dumma pacha në aken gobë torük silabëka, ëgë ngo ngoüëm kaija nëbë mëëbo sima doobë.

17Rünam gëbë ngo ijja yo go mendudü Rutum gë mentoka ëmla mëëkolokë menma; Sëmbë kai bë mëëbo hagbo sinam ëm ngo alëja bë pacha yao bë mëësila mendu.

18Rülachin yaaka në yë buluk tani amür gë mëëtu sagbë mum ëm mëëbo sagbo sidu, ëkë lëga bë ngochin okë lëyü bë mëërurë.

19Nonu nonuë majja bë chennë paanë, okkë ëkë lëga bë dumma pachanam ëm allü bë torük sila chetëm gëtoka.

20Nonu nyi mum ëm jinë pakbo garübë kanam namgo sikola, nonu gëssëm aü gëbë rürekla, nonnuëm rükupla, rübo doekla, okkë hanyü jimenla nyukmo lokë chiimen nam garü kotula nonu chetëm gëdu.

21Ngonu ogo rüpe dope ogo totëma lëëmo bë rügë nammëm ngo togë sissëm hanyü bë mëësidu! Rünam gëbë dumma pacha agom bë mendu,

© 2008 by The Bible Society of India.

rülachin nyi ë kai bë mëëbo saggek sirrëm ngonuchin ëmbë rüla Kai bë mëësi ladu.

22Bulu Hibru ëkëdü? Ngochin ëgë. Bulu Israel nyi ëkëdü? Ngochin ëgë. Bulu Abraham gë ali apen ëkëdü? Ngochin ëgë nguru.

23 Bulu Kristo gë agër rüra nëkë re? Ngom munë garü bë tadu naana daram rülachin ngo bullëm alë yaabë agër rüjiranë! Ngo bullëm pënamë agër ëm tornam yaabë rüyanë, ngo patëk ëm duutëm duutëmla duuyanë, Ngo yaaka bë dëmtëm dëmtëla siddür yaanam ë, okkë sida maasam doobë yaaka ëm ngom rümo yaato.

24 Jius nyi gadë gë dëmrëp lëngo go dëmrëp ëm chammum gola kengnga tëtë bë sikchëk nammëm ngo paanë.

25 Roman rutum gaddë lëum pakda go ngom siddür to, okë lëken go nyi gaddë ülü lokë ngom gëkë tato, lëum go Jahaj ë ishi lo bëklük gëto, okkë lëken go alo gola ayoh go ishi lo ngo daglük to.

26 Ngok nyibo moin ko bëdalo ngo jurup bëla rëngam bë inma boso rubë silük takkoë yaaka go ëgë sibuk rachek lokë okkë choonë gadë lokë, ngok Jius ajen gadë lokë okkë Yürnë ne chenma në nyibo gadë lokë; Taon gadë lokëchin silük ngelük motë nammëm paato, okkë diirom moorom lochin, okkë ishi kainë në ara lochin, okkë mënë runë ajen gadë lokëchin simo ngemo tanamëm paamoto.

27Agër ëm ngo ngado bë rüdür sito, lëken lëken bë ngo yupma bë ayoh buppü ëm rëto, Ngo kano tülu enrik majja bë ento. Ngo lëken lëken bë donam tünam püma gocho ëm, duuko rëko kaama nam ëm ëgë maalachin laklük ejë gëpa maanam ëmchin ento to.

28Okkë këbë aba buppü ëm menkü maabë, alo dükü bë ngok mëëdürla mëëpin lama nammë Mondoli buppë gadë gë lëga bë.

29Yadü lo aken gonnë torma leemo doodü, ëmbë rüdak ëm ngochin torma leemo nëbë mëëmin gëdu; okkë yadü lo aken gonnëm rümur rümo duudü, ogo ngochin majja bë mëëdük mou mingë du.

30Ngo kai bë mëëbo siduboolochin, ngok torma leemo ëm kaako yëku yëra baab lo ngo kai rubë mëëbo sidu.

31Ngok mëma ruma namëm chendola, Jisu gë Abo Rutum okkë Yürnë bük amin lokë dooyaar deenë rülibongo jilaka.

32Ngo yadü lo Damaskas lo duuba dü, roja Aretas gë gobornor ë ngom semo lapë ëmla taon gë rabgo buppülo rabgo daggë nëm dagtum moto.

33 Rülachin ngom udum golo lükgë rëlla chükchë uuko lokë tolen kogë rëlla ngo bü ëm keknyo to.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Korintia 12

Paul Gë Kaaruh Kaanam

1Rünam gëbë sokë yo gochin alë yaabë rünam kaama, rülachin ngo chëëbë sirurë. Rülachin Rutum gë ngom kaaruh kaagë naanë okkë Yürnë bük mëënam monam ëm kaatom nam baab ëm ngo ijja menrë.

2Anyü bë nyürü gola nyüpi gobë rükaku Kristan nyi aken go hodom yaaru bë taayo tolo laacha nam go ngo chendu. (Sigim alë jaabë rübe dü ëgë malachin kaaruh bë kaabe dü ngo chensima, Yürnë nyum chendu).

3Ngo mendidu, sim nyi sim taayo yaaru bë laacha nam ëm ngok chennam ëm (Okkë kuda alë jaa bëdü ëgë malachin kaaruh bëdü ngo chensima ëgum Yürnë nyum chendu),

4Okkë ogo bü tolo nyi tani gë agom bë menla sima sa aba go tapato, okkë nyi tani gë nappa lokë menma nam go tapa sito.

5Ëmbë rünamë okë nyi baab ë okë lëga bë ngo chësirë, rülachin ngo ngoük baab ëm chësi maarë, ngoükë torma leemo nyum ëm kaatom sirë.

6Ngo chëësi lapë mëëlachin, ngo pacha yao maarë, yo lëga ngo jijja ëm menrë. Rülachin ngo chëëbo simarë, yo lëga nyi ë ngom kaako okkë tako nyum lokë ngok baab ëm kai yaado bë menben rüben nammëm ngo mëëma.

7Rülachin Yürnë gëlokë ngom kaarü tayek kaamo nammëm ngo kai bë chëëbo rekbo sidela ëmla, ngom aü bëëdu opo sigi achi gënë naanë tanyum taor bë orlük tu, ëgë ngok chëësi deeko lokkëm rülük dopekla rüpak deeko lokkëmla Ui gë lampoh ë ngom rülük nammë.

8Sëmbë chinam sokë baab ëm, achinam sim laapak laka ëmla ngo Rutum ne lëum go kumto.

9Rülachin bük menrük nammë: “Ngok paknyoë nokë lëga bë anin ayë ma, yo lëga yadü lo no torma leemo rëdü nom torben leeben nagobë ngo nom moladu.” Ëmbë rünamë ngok torma leemo ëm chëëgë naasëm ngo majja bë mëëken yaaru dakna, ëgë Kristo gë rüra nammëm ngok enpa sinamë.

10Ëmbë rünamë, ngo Kristo gë lëga bë, torma leemo nam ëm, hanyü enso ëm, endürr kaacho ëm, morik chikek ëm, okkë entu kaare ëm togë sissëm mëëken yaadu. Yo lëga yadü lo ngo torma leemo doodü, ogo Kristo gëlo ngo torya leeya nëbë mëësidu.

Korintia Kristan Gadëk Lëga Bë Paul Gë Mëëdük Nam

11Ngo pacha yao në garü bë rüdu, rülachin ëgum rümo duunë nonuk ajë ë. Ngom nonnuë koik gësë goe, yo lëga ngo yo maanë gobë rülachin, nonuk adëk rübë “Kanam nammë” ëmla mëënam gaddëm pënamë ngo anni gochin chompük yaama.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ngok chetëm doola dëmë bë agër rükolokë, Yürnë nonnuëpë ngok lokë yaaka go rürüsinyom okkë nyi tani gë rüka maanam arüsinyo nëm rüjito. Sigi rürüsinyo gadë sigi ngom Yürnë gë kanam nammë ëmla kaatom du.

13Ngok ngom ain murko rügur laka ëmma nyum lokë dalë bë, Mondoli këbbëm pënamë yo gorem nonnuëm alë yaama bë rünyü docho nammë? Ngok rümur rümëm go kaarëm ngom ayala ëpak laka!

14Ngok ijja gë nonuk ogo aatë gëdo nam sigi lëum naanë, okkë ngo nonuk okë yo gochin püma gochonë lëga ëm kotëma. Nonuk okë ain murko chin kotëma, rügërëlla nonuk aü gë ngo mëëdu. Alë jaa bërrëm aaji oloh gaddë anë abo gaddëm chicha sochama, rülachin anë abo gaddë aaji oloh gaddëm chicha socha sinnë.

15Ngo nonnuëm rügur nam lëga bë ngo ngoük aü lobë, ngo yo go kaadodü korsa saëm mëëken du. Ngo nonnuëm majja bë ayanam lëga bë nonu ngom aya maabë rürëdü?

16Ëmbë rünamë, nonnuëm ngok yo gochin guunyü lükmanamëm, nonuchin tolük rëlëpë mëëdu. Rügërëllachin atu gonë nyi ë menrë, nonnuëm ngo buddi okkë mënam lokë mëkup paanamë ëmrë.

17Yo bë? Ngok nonuklo inmonam gadë lokë ngo nonuk gëssëm kubnam kaadoi?

18Titus nela okkë bük Kristan ajen gaddëm nonuk ogo indo bë kanam lüknë ngo. Nonu Titus ne nonuk gëssëm laarek genamë ëmlarëi? Ngonuk rüpe dope okkë mëëpe mope ë aken bëda gë inma doolarem?

19Ijja gë sigim nonu ngonnuëm aü gë nonuk lokkë rüra sitë du ëmla mëëma bëka. Ëgë mo. Ngonu Yürnë gë kaaga tagalo Kristo gë menmo kolokë menduna, okë aya sinam ajen gadë, yo go ngonu rüdudü, ëgë nonnuëm alë doobë rügur nam lëga bë rüdu.

20Ngo yaddëm nonuk ogo aarëdü ngok mëëga lokkë adëk sidobë ngo nonnuëm paato deela okkë nonuchin ngom nonuk mëëga lokkë ngom adëk doobë paadela ëmla ngok bosonammë. Okkë ngok boso gonnë nonnuëm ngo romin sidobë, anek minsi doobë, marngo sidobë okkë doren doobë, rünyü sidobë, sipuh reno minsi doobë, chëësi reksi doobë okkë adëk abak sidobë paade la ëmla.

21Yaddëm ngo nonuk ogo aarëdü, lëkkë lokë rüchüëm rüdobë paade la mëëla ngok bosso ë: Nonuk kaaga ogo Yürnë ngom hanyü paamo deela. Ngok boso aken gonnë, nyi gaddë rümur rüro ëm rübë sila, yë bulu mëëdek kumabë nyimë nyilo bë rümur ëm, nyijür yaame ë rümur rüke sinamëm okkë këbë këbë rülum doyë lëga bë ngom kapmo deela ëmla mëëdu.

2 Korintia 13

© 2008 by The Bible Society of India.

Paul Gë Mentür Bë Menno Okkë Chumrük Pëtak Nam

1Nonnuëm ngok kaatë bë aanamë ijja gë sigi lëum naanë. Dëën boilo mennam garü bë, “Yo nëmchin guunyü lükla agsëgo kaarëmchin nyidum anyi gonnë maarëmchin yaaka ya gonnë menji siru kendo.”

2Ngok nonuk ogo lënyi naabë aadak ogochin ngo menroto, rülachin ijjachin odoo sokkë ngo menrë kuda; ngok aarëp gonë sogo yëchin morik chikek deeko lokkë rüsek sila maarë ëmla, ngo yë bulu nonu rümur rübë duudü okkë këbë gaddëmchin ngo menso mëëdu.

3Ngok lokë Kristo gë agom menko lokë nonuk manam buppü ëm nonu porman ëm paarë. Yadü lo bü nonuk rëkolo rëmin gëbadü, bü torma leemo du; ëgum pënamë, bü nonuk penkolo bü ëm kaatom sila yaadu.

4Lëga jijja bërrëm bük torma leemo kolokë bü ëm paakolo pikkë to, rülachin Yürnë gë tornam lokë bü ëm turmo duuku. Bük torma leemo kolo ngonuchin aken bë torma leemo mingëdu; Rülachin Yürnë gë rüla kolokë nonnuëm ngonuk aken sikolokë bük turnam ëm orsitu.

5Nonu alë jaabë mëëtin sila duudu dü, ëgum nonu aü ë madi sitoka. Rüka darka kolo nonu alë jaa bë buppü ë aalük maado boolo, nonuklo Jisu Kristo duudu ëmla nonu chensi maalare?

6Okkë ngo mëëgë sidu nonnuëm nëgü në rüka darka nammë rügum lama nammëm nonnuë mëëchen sirë lapë ëmla mëëdu.

7Ngonu kanam nambë rütola mëëga ëm rüla maalachin ngonu mëëdük sima. Rülachin ngonuk Yürnë ne dinchi bë kumnam ë nonnuëm rümur rümo yooka, rügërëlla nonu alënëm rülaka, ëmbë nonnuëm rümo nammë ngonu buppü ëm rükum në ëmla kaatom nammëmo.

8Lëga ë ngonu jijja ëm agla rüpak sibë rülama, rülachin ngonuk rünamë jijja gë lëga bënyum rüdu koë.

9Yo lëga ngonu torma leemo lachin nonu yaddëm tornë leenë bë rürë dü ngonu mëëken du. Okkë nonnuëm jijja lokë rëpü molaka ëmla ngonukchin kumnamë ëgë.

10Eë lëga bë ngo odoo sogo rëlachin nonnuëm sim ekduna; yaddëm nonuk ogo aarëdü nonnuëm achik aik maado bë mochü rüchü gëla naanë Yürnë Rutum gë jinam ëm ngo nonnuëm rotë menrë naama doobë ëmla rüduna.

11Okkë ijja, ngok mëëtin sinë ajen gadë, alë bë duulaka, jijja ëm paanam lëga bë mëëdi tolaka, ngok dooyü tomsür ëm tagap tolaka, muupuk asin aken bamto laka, jurup bë duubam tolaka. Okkë Yürnë gë aya ë okkë mëëken ë jurup bë nonuklo duulük laka.

12Aken aken ëm Kristo gëlo achë abür bë muupuk dotak sila rëtolaka. Yürnë gë nyi buppü ë nonuklo pakrük riirük sinam agom ëm jilükdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Rutum Jisu Kristo gë paknyo ëla, Yürnë gë aya ëla, okkë Dëën Doü gë
rëmin gënamë nonuk buppü lo duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Galatia

Galatia 1

1Paul ngokë lokë, nyi bëla nyiikë lokë aama bë rülachin Jisu Kristo gëlokëla okkë bü ëm siko lokkëm turkur mokunë Yürnë Abo gë mëëlük lokë kanamnam.

2Okkë ngom rëmin gënë Kristan ajën gaddë Galatia gë Mondoli buppü lo chumrük pëtak agom ëm jilük du.

3Ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo jinamë okkë jurup bë mëëkenla rënamë nonuklo duulük laka.

4Silo mëro gë alë maanë rënyünë hürum sokkë ngonnuëm laasek nam lëga ngonuk Yürnë Abo gë mëëlük kaalük lokë Kristo bü aü ëm ngonuk rümur ajë lëga bë jisito.

5Ëkë lëga bë kaju Yürnë ne koik yaar laju! Amen.

Taken në Niitom Dooyü Baaken

6Nonuk rünam ëm ngo arüsinyo jaa bë mëëdu, yo lëga Kristo bük aya paknyo lokë gognam ëm ijja ëpak daanam ëm, okkë adëk niitom dooyü ëm torük sida nammëm.

7Ngo nonnuëm sim menjidu, alëja bërëm “Dooyü niitom ya këbë go kaadu ëmla rüma”, rülachin nyi ëkë nonnuëm rübu lapë ëmla okkë Kristo gë dooyü niitom lokkë rüpak lapë ëmla rünë ëkë kaadu.

8Rülachin ngonu maarëmchin taayo lampoh gonnë dü ngonuk taken në dooyü mengo namëm ëpak paala këbë gonë lokë nonnuëm dooyü menji duubolo bü ëm ui moora bë ngepak simo toka.

9Ngonuk menro tonam chë garü bë, ngo ijja lëken gokuda mendu kuda: Nonuk torük sironam dooyü ëm menpakla adëk dooyü go mengo jinëgo kaadu boolo, bü ëm ui moora bë chürum deera gë ngepak simo toka.

10Ngok sëmbë ijjagë rünamsi tani gë mëëlük bë rütë doobë tadu naare? Rünam jaa ë ëmbëmo, ngo yo go rüdudü Yürnë gë mëëlük ëm rülëpë ëmala rüduna! Ngo nyi gadë lo tapa kaapa kolëpë ëmla rüdu lare? Ngo ngoüë ëmbë rübë sidu boolo, ngo Kristo gë agër rünë bë rülamarë.

Yürnë Gë Paul Ne Gognam

11Ngok Kristan ajen gadë, Ngo ngok taken në dooyü nonnuëm mengo jinamë, tani asin aapuk gë mëëkolokë nensi nëëmo ëmla nonnuëm chenmo so mëëdu.

12Ngo sim yëkë nyi lokëchin paama, ëgë malachin yë nyi chin ngom tomsürnë kaama. Sigi Jisu Kristo bük aü ë ngom kaatom sikolokë ngok paanam ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Ngo yadü lo Jius nyi bë rütola Jius nyi gaddëk kumnam yürnëm kumla rëbedü, yadü go ngo Yürnë gë Mondoli nyi gaddëm yo ai amar gochin mëëpa maabë morik chikek la okkë motür lapë ëmla rüto dü, ëgum nonu taroto.

14 Ngo ngoük Jius gadëk Yürnëm kumnamëm ngoük Jius hütëm ajën gaddëm pënamë chenben paaben yaato, okkë ngonuk ato abo gë rüpe dope rübë nammëm majja bë dinchi yaato.

15Rülachin ngom aajur ogar damabë Yürnë bük aya paknyo lokë ngom darto, okkë bük agër rüra nëbë gogto.

16 Okkë yadü lo bü bük Oroh ëm ngom kaatom sidobë mëëpëk doola kaatom duula, ngom bük taken në dooyü baab ëm Jius nyi ma gadë gëlo dooyü mengo doobë kanam lükdak ëm, ngo yë këlochin mentom lake ëmla inmato,

17Ëgëmalachin ngom pënamë kanamnam bë rücho në gaddëm kaarük sitë bë ngo Jerusalem bëchin innya maato. Ëgum pënamë, ngo Arob mooko bë inda nyooto, okkë alokë ngo Damaskas bë aakur toku.

18 Okë kookü bë nyüum go duutola Pitor ne allü bë tarük sitë bë ngo Jerusalem into, okkë bük duukolo ngo loorü gola loongo go 15 duulük to.

19Ngo kanamnam këbë nyi kaarük simato, ngok nyi këbë kaarük sinamë Rutum gë abür Jems nenyum.

20Ngo Yürnë gë takolo menji sidu, ngo yo go ekdu dü jijja ë!

21Okë kookü bëkuda ngo Sairia okkë Silisia mooko gadë bë into.

22Ogo lobë Judia mooko lokë Mondoli gadë lokë mëëtin sinë gaddë ngom aü ëm allü bë chenma dato.

23“Ngonnuëm motu chirenë okkë Kristo ne mëëtin sinë nyi ëm motür tanë nyi ë taken në dooyü ëm mengo dooku yukë!” ëmla nyi këbë gë mennam nyum ëm bulu tala chento.

24Okkë ëmbë rünamë bulu ngok lëga bë Yürnë ne koik toku.

Galatia 2

Paul Okkë Kanamnam Gaddë

1 Ngo nyürü gola nyüpi kookü bëku Barabas ngonyi Titus ne ingëla Jerusalem intoku.

2Yürnë gë ngom arüsinyo bë kaatom kolokë ngo inru kendonyi mëëla into. Jius nyi ma gadë lo ngok taken në dooyü mengo jinam ëm Mondoli ëm rëgënë nyigü solo gadë lo adëk bë duudum sikolo ngo menchi mennyap jito. Ngok agër rüro nam ëmchin ëgë malachin rügë duunam ëmchin rünyü molü ma mëëdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ngom inmin gënë Titus, bü Grik nyi ë, rülachin bü ëm adin ëm morüh sitoka ëmla menkam ma.

4Atu gonë nyi gaddë adin ëm morüh simo kendo ëmla mëëto. Yo lëga si nyi si Yürnë ne mëëtin sinë ajen garü bë, ngonuk atürlo Makki bë ruadola, ngonuk Jisu Kristo gëlo aken doola bük lokë ajür nam baab ëm chenlen lapë ëmla rüdela. Ëgë maalachin bulu ngonnuëm buluk pakbo paknë bë molëpë ëmla rüdu.

5Rülachin taken në dooyü jijja menlük ëm nonnuëpë rürala achü jinam lëga bë, buluk mennam ëm anni gochin tolük maato.

6 Rülachin rutum bë kanamnam gadë gëbë ngo mendu, bulu ëmbë rüdobëchin ngok mengur siya jaa ë kaama; Ngo rutum gaddëm mendu ngok gëbë ëgë menka piktë nammë bë rüma, yo lëga Yürnë nyi ëm amür agum güdu süar lokë kaagë doola makama.

7Rügërëlla ngom menta rüta saëm pënamë, Jius gadë lo Pitor ne taken në dooyü mengo doobë Yürnë bük jinamchë garü bë, ngom Yürnë gë Jius ma gadë lo dooyü taken nëm mengo doobë jinam agër ëm bulu kaapa sito.

8Lëga ë Jius nyi gadë lokë kanamnam aken gobë Pitor ne monamchë garü bë, ngochin Yürnë gë rülamokolokë Jius nyi ma gadë lo kanamnam aken gonë bë rüto.

9Yëm bulu rutum lërü bë mëëgë sibadü Jems, Pitor okkë Jon bulu Yürnë gë ngom adëk runë agër rüdobë jinam ëm kaachen to; Ëkë lëga bë bulu Barnabas ngonyik alak ëm buluk alak ë chumrük pëtak sila lëken bë agër gërbam nënyi ëmla kaachen sigë naabë rüto. Okkë Barnabas la ngo nyibo gadë lo okkë bullë aü gë nyi gadë lo agër gërla doobë ëmla tolük sibamto.

10Bulukë buppü gë mennamë buluk atür lokë püma gocho në gaddëm aya mëëpa sitolaka ëmla mento, ëgë agër aba ëgë ngok dinchi rubë rülü bë rübë sinamë.

Antiok Lo Paul Gë Pitor Ne Rookunam

11Rülachin yadü lo Pitor bü Antiok lo aalük badü, Kristan ajen gaddëk buppü gë takolo ngo bü ëm rooto, yo lëga bü yo go rübadü bërok bë rümur to.

12Jems gë inmo nam nyi gadë gë aalük damabë, Pitor Jius nyi ma Kristan ajen gadë gë doko tükolo domin tümin gëla rüto. Rülachin sokë nyi gadë lokë aalük ro bë nyibo Kristan ajen gaddëm dobam tübam siku maabë rükur toku, yo lëga nyibo ëmchin adin ëm morüh kendo ëmnë bullëm boso gëyato.

13Jius Kristan ajen atu gonnëchin Pitor gë boso gëko loke rümin gërëp to; okkë Barnabas chin buluk boso bë agër rükolo rütëm mingë to.

14Ngo yadü lo bullëm jijja në taken në dooyü ëm tugda bëda gë ingë maado bë kaabadü, ngo Pitor ne mëëtin sinë buppü gë takolo sëmbë mento, “No

© 2008 by The Bible Society of India.

Jius nyi rue, rülachin no nyibo garü bë rëto, Jius jaa garü bë rëmato. Ëmbë rüdula, yo ëmbë no nyibo gaddëm Jius Ayon rüpe gë rükam gëtë doonaala?”.

Sikolokë Tushü Baalë Nammëm Paarë

15Rünam ru gëbë, ngonu Jius bë aajur ogar nammë okkë “Jius nyi ma gaddë rümur në” ëmnam bulu garü nëëmo.

16 Rügë rëlla Jisu Kristo gëlo mëëtin siko nyum lokë Yürnë gëlo rëki bë rëladu ëmla ngonu chensidu, yaddü lochin Ayon ë yo mendodü ëgum rüko lokë mo. Ëkë lëga bë, Ngonuchin Jisu Kristo ne mëëgë sidu ëgë Kristo gëlo mëëtin sikolokë Yürnë gëlo rëki bë ëmla, okkë ëgë Ayon ë yo go rütoka ëmla rüko lokë mo. Yo lëga ë Ayon ë yo go rütoka ëmko lokë yë aken gochin Yürnë gëlo rëki bë rëla mingë lamarë.

17Ëgë boolo ngonu Kristo gëlo aken doola Yürnë gëlo rëki bë rëdo bë ngo rüka tadu, ëgëlachin Jius ma nyi ope gaddë “Rümurnë” ëmnam garü bë ngonu ensidu, sëmbë ëmnam si Kristo bü ë rümur ëm rümonë ëmrëdü? Ëgë yaddë lochin ëmbë kaama.

18Ngok Ayon bëkyak nammëm ngo Ayon rüpe ëm moten di rëpdu boolo, ëgë ngo aü ë Ayon ëm nyi gonnë bëkyak jimonam garü bë kaatom sidu.

19Ëmbë rülachin, Ayon gë baab lokë menrëm, Yürnë gë lëga bë ngo turdo kubë Ayon ëi ngom silük modu. Kristo bük Paakolo silük kolo ngochin sitak lükmin gëdu.

20Ëkë lëga bë, ngok turdu nam si ngoü tursima, rülachin Kristo bü ngok si turdu. Ngok ijja gë turla rëdunam sigi, ngom Yë majja bë ayala okkë bük turnam ëm ngopë jisinë, Yürnë gë Oroh ne mëëtin siko lokë turduna.

21Ngo Yürnë gë aya paknyo ëcho ëmla darpak sinnë. Rülachin nyi gonnë Ayon lokë Yürnë gëlo rëki bë rëlaboolo, ëmbë rünam ëgë Kristo gë siji nammë sinyo bë sinam garü bë rüka.

Galatia 3

Ayon Ëm Rünam Mëëtin Sinam

1Pacha yao në Galatia gadë! Yë la nonnuëm mennyokla menpak paanë? Jisu Kristo gë paako lokë sinam ëm nonuk anyik kaaga jaa lo dërëk bë ekla atu.

2Sim aba sim ngopë menji labëka: Nonu Yürnë gëlokë Doü ëm Ayon ë yo go mendudü ëgum rüko lokë paapa koë ëgë maalachin Jisu gë dooyü taken nëm tagë rëlla mëëtin siko lokëre paapa koë?

3Nonu yo ëmbë ëmbëja pacha yao podobë! Nonu Yürnë gë Doü lokë hürëp rutoka; Ijja nonu adin bë rëla sikolokë rënammëm rëpin siku lapë ëmla rem?

© 2008 by The Bible Society of India.

4Nonuk enka nam buppü ëm yo kaama nagobë ensi bae lare? Rünam gëbë dinchi ru nago rüka mëëla mëësidu naana.

5Nonu Ayon ë yo go rütoka ëmko lokë rüko lokëre ëgë maalachin nonuk taken në dooyü ëm tagë rëlla mëëtin sikolokë re Yürnë bük Dëën Doü ëm jigë rëlla nonuk penkolo arüsinyonë agërëm gërji nammëdü?

6 Abraham ne mëëka toka; dëën boilo mentu, “Bü Yürnë ne mëëtin sito, okkë bük Yürnë gëlo mëëtin sinam lëga bë bü ëm rëki nago bë torük sito.”

7 Ëmbë rünamë, Yë bulu alë jaabë mëëtin sidodü bulu Abraham gë aaji oloh gaddë, ëmla nonu mëëchen sitoka.

8 Yürnë ne mëëtin siko lokë nyibo ope gaddëchin Yürnë bü ëm rëki bë rëmin gëla ëmla dëën boilo menchola atu. Okkë ëmbë rünamë dëën boi gë taken në menlük lo Abraham ne: “Yürnë nokë lokë nyi buppü gë rülibongo ëm jilük rë ëmla mencho tu.”

9Abraham Yürnë ne mëëtin sito, okkë ëkë lëga Yürnë Abraham gëlo rülibongo ëm jilük to; Ëkë lëga bë Yürnë bü ëm mëëtin sinë buppü ëm rülibongo ëm, Abraham ne rülibongo ëm jinam chë garü bë jito.

10 Yë bulu Ayon lonyum mëëgë sila rëdudü ëgë bulu chenam beenam gë aralo rëdu. Yo lëga dëën boilo mentu, “Yë bulu Moses gë Ayon boi lokë eknam buppü ëm loonam tolo rüyaar gëma duudü ëgë bulu nyimü ë Yürnë gë chenam beenam aralo doodu!”

11 Ijja bërok kaaku Ayon gë menko lokë rüla yëchin Yürnë gëlo jijja nëbë rüla ma, yo lëga dëën boilo mentu, “Mëëtin siko nyum lokë nyi ë Yürnë gëlo rëki bë turla rëladu.”

12 Rülachin mëëtin sinam lëga ëm Ayon ë yo gochin rüsë kaama. Ëmbë rügë rëllachin, dëën boi lo mentu, “Yë Ayon gë mennam buppü ëm rüdudü turrë ëmtu.”

13 Rügë rëlla Kristo bü ngonuk lëga bë menpak nam gobë rütola ngonnuëm Ayon gë menpak nam gobë rüdenëm ëmbë rüdeko lokkëm rëlen toku, yo lëga dëën boilo mentu, “Yë nyi yëm sünë lo hogsür badü ëgë bü Yürnë gë menpak la darpak nammë”.

14Kristo gë sëmbë rünamë Abraham gëlo Yürnë gë rülibongo jilëpë ëmla chesinam Jisu Kristo gëlokë nyibo ope gaddëmlachin jido bë ëmla rütu, ëmbë rünam lëga ëgë Yürnë gë Doü chesinam ëm ngonu mëëtin siko lokë paado bë ëmla rütu.

Ayon Okkë Chesinam

15Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, loodak ëm rüla rënam go ngo menrü sirë: Nyidum anyi gonnë agër aba golo tolük minsila yadü lo ekgap minsi

© 2008 by The Bible Society of India.

rëdü, aken këbbë yëchin ëgum bëkyak jila maarë ëgë malachin yo gochin lükta jila maarë.

16 Ijja, Yürnë gë Abraham ne chesinam gaddë bük oli lo ëmtu. Dëën boilo nyi atür ëm mennëla “Oli gadë lo” ëmla menma, rülachin nyidum aken agom bë “Oli lo” ëmla nyidum aken nyum ëm mingaptu ëgë Kristo bü ëm.

17 Ngok mentë gëdu nammë sigi, Yürnë Abraham ne agom Daapo amin sito okkë ëgum bëyaar doobë ëmla chesi minsito. Dütak chamrü appi gola chammum 430 okë bë rülen nam Ayon ë Yürnë gë agom Daapo okkë chesi nammëm rüpakla ngemo jila maarë.

18 Yo lëga Yürnë gë jinyo ë Ayon gë menko lokë rüdu boolo, ëgë bük chesi nammë doobë kuma. Ëmbë rülachin, Yürnë bük chesi ronam lëga bë Abraham bë jinyom jito.

19Ëgë boolo, Moses gëlo Ayon jinam gë lëga ë yo goedü rütë gëdo nammë? Nyi gadë gë rümur agër ëm kaagë tagë naabë jitatu, okkë Abraham gë oli gë aado lobë doodo bë ëmla okkë ëgë agom Daapo ëm yëkë lo chegë naala chesi baedü ogo lobë doodo bë ëmla jito. Ayon ëm taayo lampoh ë nyi ë bëyaar gëdo bë nyi gë lampoh golo jilükto.

20Rülachin yadü lo nyidum aken nyum gë agër bë rürëdü ogo lampoh gë rëlük deeko kaama, okkë ogo Yürnë bü aünyum agër ëm gërsi rë.

Ayon Gë Lëga

21Sëmbë ëmnam si Yürnë gë chesi nammëm Ayon ë agdu ëmnam ëlare? Ma, yaddü lochin ëmbë mo! Lëga nyi ë turnam ëm jinë Ayon go paanë goe boolo, nyimü ë Ayon gë mëëga ëm rüla Yürnë gëlo rëki bë rëdo lappe.

22Rügë rëllachin dëën boi lo mentu tani mooko buppü ë rümur ajë gë goralo doodu; okkë ëmbë rünamë Jisu Kristo ne mëëtin sikor bë alë jaabë mëëtin sinë gadë lo Yürnë gë jinyo jilëpë ëmla chesi nam ëm jilüktu.

23Rülachin Jisu Kristo ne mëëtin sinamë nyi gadë gëlo püma da lobë, mëëtin sinam ëm kaatom sima yër lobë Ayon ë ngonnu buppü ëm patëk lo tumla ato.

24Okkë ëmbë rünamë Kristo gë aama da lobë Ayon ë ngonnuëm mëëtin siko lokë Yürnë gëlo rëki bë rëdo bë ëmla rüto.

25Ijja ngonnuë Jisu Kristo ne mëëtin sila duubë rünam lëga bë, Ayon ë ngonnuëm rutumla rëgë lakuma.

26Jisu Kristo ne mëëtin sila rëkolokë nonu buppü ë Yürnë gë aaji oloh ëku.

27Nonu buppü ë yë bulu Kristo gëlo aken bë nëür siku badü, ijja nonu buppü ë Kristo bük turnam ëm buumü lüksi nëëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

28Ëmbë rünamë ijja Jius lachin, nyibo nyi lachin, jinë pakbo gëchin, rutum gëchin, nyibo yaame lachin, nëli lachin, angu ya ëmsë kaakuma; yo lëga nonu buppü ë Jisu Kristo gëlo aken ëku.

29 Nonu buppü ë Kristo gë kubolo, ëmbë rürrëm nonu Abraham gë oli gaddëku, okkë Yürnë yo go chesi badü paade kunnë.

Galatia 4

1Rülachin ngo yo go menbe dü ëgumchë menbë jirë, yë oroh yë bük abo gë yëku yëra buppü ëm paakü lachin, bük ojü du ëm bü ëm pakbo lokë adëk yaabë sochama.

2Yadü lobë bü ojü anni bë rüdudü, bük abo gë rügo kargo gorüh jinamë püchi maada lobë bü ëm bük rügoh mengoëm kaara tara jinë nyi ë kaadu.

3Ëmbë chë dada, ngonuk Yürnë gë Doü lo chëkë dama do lobë ngonuchin tani mooko sokë rëgë duugë në gadë gë rëpe duupe gë jinë pakbo bë rüla rëngito.

4Rülachin yadü lo rügo kargo ë gochup kubadü, Yürnë bü aü gë oroh ëm jilük jito. Bü tani anë ngindum gë oroh bë aato okkë Jius Ayon gë goralo hüchato.

5Ëmbë rünam ëgë Yë bulu Ayon gë goralo rëdudü lülen dooku bë, okkë ngonu Yürnë gë aaji oloh bë rüdobë ëmla rüto.

6Nonu bük aaji oloh bë rünam lëga bë, Yürnë bü nonuk muupuk asinlo “Abo, ngok Abo”, ëmgë naanë Doü ëm, bük Oroh lokë Doü ëm jilük to.

7 Ëmbë rünamë no pakbo ë kumo, rülachin oroh jaa ëku. Okkë no bük oroh bë rükunam lëga bë, Yürnë bük aaji oloh ëpe ajinam ëm nopë jirëku.

Paul Gë Galatia Gadëg Lëga Bë Mëënam

8Lëkkë ogo, Yürnë ne nonuk mëëtin sima bë rëdak ogo, okkë ëmbë rünamë nonnu ë Yürnë ma gadë gë pakbo paknë bë rüla rëto.

9Rülachin nonu ijja Yürnë ne mëëtin siduuku, ëgë maalachin, ngo menladu, Yürnëchin ijja nonnuëm chenduuku, ëmbë rügërë, nonu yo bë torma leemo okkë ai amar doobë yaloh ëm rutum nëlo inkur lüüdu kunna? Okkë nonu buppü ë yo bë buluk pakbo paknë bë rüdi lüüdu kunna?

10Nonu rüdin nyodin ru bë rünë alo ëm, poolo gaddëm, okkë anyü gaddëm rüla nyola du.

11Ngok nonuk lëga bë agër rünam ëm nonu buppü ë, ëmmum nagobë rümo deela ëmla ngom boso mode lai?

© 2008 by The Bible Society of India.

12Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, ngo nonnuëm kumdu, nonnuëchin ngo garü bë rümin gëtoka. Yo lëga ngochin nonu garü du. Nonu yo gochin ngom rünyü rüchonam kaama.

13Ngok nonuk ogo aacho daklo ngo yo ëmbë taken në dooyü ëm menbe dü nonu mëëbë dunaana; ëgë ngo nyilen nam lëga bë ëmbë ngo rüto.

14Ngok bëdu opo lokë nyilen nammë nonnuëm majja bë kai nëbë rükanam garü bë rürulachin, nonu ngom mëëpak moyë ma ëgë malachin menpak rüyë maato. Ëgum pënamë, nonu ngom taayo lampoh garü bë torük siyato; okkë Jisu Kristo garü bëchin nonu ngom torük siyato.

15Nonuk mëëken moen muupuk asin ë yo loku? Ngo menladu nonu aü gë anyik ëmchin, eklen lanë goe boolo ngopë eklen jido lappe, okkë ëgum bulu nonu ngopë jido lappe.

16Ijja nonnuëm jijja ëm menji kolokërem nonuk ngom nyiroh bë rüdu kukkoë?

17Nyi ëkë nonnuëm majja bë dinchi kaapabë kaatom gëdu, rülachin buluk dinchi gëdonamë ëgë alë maanam ëkë rüdu. Bulukë buppü gë rügë doonamë nonnuëm ngok lokkë adëk simo lapë ëmla mëëla rüduna, buluk ëmbë rünam gonnë bulu nonnuëm yo ëmbë majja bë dinchi në garü bë rüdudü nonuchin bullëm dinchi ngiido bë ëmla rümanam go.

18Ijja, sigi jijja kambërë, rügë doonam lëga ë alë nagobolo dinchi bë rünamë alënammë, okkë ngok nonuklo duumin rëmin gëdak nyum ëm rüyoka.

19Ngok ayanam aaji oloh gadë, Nëli nëngo gaddë yo ëmbë ao otërëm ochi chido dü, ëmbë chinam lëyü chë bë Kristo gë güdu süar ë nonuklo duulükma tëtë ëm ngochin nonuk lëga bë lëken gokuda achi bë chiradu.

20Ngo nonuk lëga bë majja bë mëëdük raadu, yo lëga ngo ijja nonuk rëko ogo rëla naagë boolo, ngok mentu rübbëm mendek rüdek gëto lappe ëmla mëëdu!

Hagar Nela Sara Ne Hürü Sinam Dooyü

21Yë bulu nonu Ayon gë goralo rëso mëënë gadë nonuëm ngo taka sago kaadu; Ayon yo jaa go mendudü nonu chensi maalare?

22 Abraham gë oroh ë anyi goeyu ëmla sogo mentu, aken në hëënü lokkë okkë aken në hëëcho lokkë. Hëënü paknë Hagar okkë hëëcho mëlo Sara.

23Hëënü oroh ëm tani adin aajur ogar ochü lokë oto, rügëlla hëëcho gë oroh ëm Yürnë gë agom Daapo ako lokë aajur ogar to.

24Sëkë gadë si aba go kaarü sigë naadu bë rüdu; Nëli anyi sigi agom Daapo anyi ëm menrü sidu. Jinë pakbo bë aaji oloh onë nëli ë Hagar, okkë mü Sinai moodi lokë agom Daapo gonë garü ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

25Arob lokë Sinai moodi ë, Hagar gëbë ijja duudu, Sinai moodi ë Arob lokkë okkë sigi silo mëro gë taon kainë Jerusalem nëchilo doodu, yo lëga mü aü gë oli oten lobë paknë bë rüdu.

26Rülachin mëdi ë taayo Jerusalem ë, okkë Jerusalem mü ngonuk anë garü ë.

27 Yo lëga Dëën boilo sëmbë ektu,

“Aaji oloh kaama në nëli no mëëken tolaka! Aaji oloh lëga bë yaddü lochin ochi chika maanë nonu, Mëëken la koikla rumtoka! Yo lëga nyilo gë yaddë lochin topak maanam nëli ëm poya bë nyilo gë tugü pagge nam nëli ë aaji oloh ëm orë.”

28Ngok Kristan ajen gadë, agom Daapo akolokë Isaak ne tani adin amür lokë aajur ogar maanam garü bë, nonuchin ijja Yürnë gë aaji oloh ëku.

29 Ëmbë rüdak ogo tani adin amür bë aajur ogar nam oroh ë Yürnë gë Doü lokë aajur ogar nammëm morik chikek to; okkë ijja lobë ëmbë rübëdu.

30 Rügërëlla Yürnë gë boi lo yo ëmla mendu? Sigi sëmbë mentu, “Hëëme ëmla mük oroh ëm inrom gëla inpak gëggeka, yo lëga hëëme okë oroh ë abo gë yëku yëra ëm mëdi hëëcho gë oroh gë paakolo paamin gëla maarë.”

31Ëmbë rünamë, ngok Kristan ajen gadë, ngonu hëëme gëlokë aaji oloh ma rülachin ngonu mëdi anë lokë aaji oloh ëku.

Galatia 5

Nonuk Ajür Nammëm Addü Bëka

1Ngonuk ajür nam sigi Kristo gë ngonnuëm ajür doobë laalen kunamë! Ëmbë rünamë, ajür në nyi bë addü toku laka, okkë nonu aü ë nyiikë pakbo paknë bë rüdi yo kulaka.

2Ngok agom sim tagap toka, Paul ngo aü ë nonnuëm mendu, nonu aüë adin ëm morüh kobolo, Kristo bü nonuk lëga bë alëja bë arë kaaku maabë rürë.

3Yë bulu adin ëm morüh kodudü ngo bullëm lëken goda mendi jidu, bü Ayon lokë rüsë mensë buppü ëm rüngam kendoku.

4Yë bulu nonu Ayon gë mëëga lokë rüdola Yürnë gëlo rëki sinëbë rüsi tadudü nonu aü ëm Kristo gëlokë odoo doobë rüpak sidu. Okkë ëkë lëga bë nonu Yürnë gë paknyo pakko lokkë agum bë rülen sidu.

5Ngonuk lëga bëden, ngonuk mëëgë Yürnë bü aü ë ngonnuëm büklo rëki nago bë togë sirë; okkë sigi ngonuk mëëtin sikolokë Yürnë gë Doü gë rüla kolo rürë lapë ëmla tora bë nammë.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Lëga yadü lo ngonu Jisu Kristo gëlo akenla rërëdü, ngonuk aü amür adin
ëm morüh sidolo morüh sima do lo yo angu ya kaama; Rülachin sokë dinchi
yaaru saë Jisu Kristo ne mëëtin sidula nyi këbbëm aya sinam si rëgë saë.

7Nonu majja bë alë bë rüla rëto! Nonnuëm yë la jijja lo rëku maado bë
mentum paakunë? yo ëmbëla nonnuëm bük mennyok koë?

8Ëmbë nonnuëm mennyokla kunamë, nonnuëm goglen në Yürnë gëlokëmo.

9 Bulu mendu, “Opop anni chaknë ütü alum buppü ëm gorëp gëdu”. Opo
nyagrin bë nyakgë du.

10Rülachin nonuklo ngok dinchi rubë mëëtin sinam go kaadu. Ngom mëëgë
monam lëga bë Rutum gëlo ngonükë aken bë rëbam nammëm nonu angu
bë muupuk asin lo mëëdëk mobak kaalë pëmmo mëëdu okkë yë nyi yë
nonnuëm menkin rüma raadu dü, bü yë nagobë rülachin, bü Yürnë gëlokë
ajë ëm paasirë.

11Rülachin Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, ngok baab ëm mëëkatoka,
Ngo adin morüh nammë rübë saëru ëmla dooyü kambë rëm, ngom yo ëmbë
morik chikek kambë duunadü? Ëgë jijja rëm, Kristo gë paako lokë silük nam
baab ëm ngok dooyü nammë yo gochin menbu rübu deeko kaama.

12Ngok mëënamë yë nyi bulu nonnuëm rübu duudü bulu rübë tëtë rurë;
Bullëm rübë simo toka okkë bulu aü ëm nonuk lokkë rüpak simo toka.

13Ngok Kristan ajen gadë, nonnuëm nyiikë pakbo paknë bë rüma dooku bë
gogtuku. Ëmbë rülachin nonuk pakbo paknë bë rüma nammëm adin amür
gë mëëchëm rüchëm ë rutum koyoka. Ëgum pënamë, nonu aya sinam lokë
aken aken ëm rügur sinë naatoka.

14 Buppü Ayon ëm dooyü gomken lo menchumla atu, lëga, “Noü ëm yo ëmbë
aya sidudü nokë doogo baër ëm ëmbë chë aya sitoka.”

15Rülachin nonu achi amen garü bë rümin sila, aken aken ëm motë rürë
silaba okkë morik chikek sila rürrëm, kaasi toka, nonu aken aken ëm rüyak
dochak doola buupü bë rüpak sirë.

Yürnë Gë Doü Ëla Okkë Tani Adin Amür Gë Rüpe

16Ngok mennam gë lëga ë sigi, Nokë rënam duunam ëm Yürnë gë Doü
mëëga gë rüto laka, okkë ogo no tani adin amür gë rüpe menpe gë mëëchom
ëm mëëlük kumarë.

17 Yo lëga ngonuk adin amür lokë jaa ëmla mëënam ëla Doü amür lokë jaa
ëmla mëënamë jupmin sima, okkë Doü amür ë yo go jaa mëëdodü ogo tani
amür gë jaa ëmla mëënam ëchin jupmin sima. Sigi anyi sigi nyiroh ë, okkë
sëmbë ëmnam si yo go rüso mëëlachin no rüla maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Rünamë nonu Dëën Doü gë rëdu boolo, nonu Ayon gë rutum ko goralo rëkuma.

19Tani adin rüpe bë yo go rüdudü ëgum buppü ë chendu bë rüdu. Ëgë gadë ëgë nyilo nyimë bë gümur sümur nam, nyimë nyilo rülum doyë nam lokë okkë alë maanë rüpe lokë rügë nammëm kaatom du.

20Nyimaa kumnam lokë okkë nyijük nyibuh bë rüko lokë. Nyi gaddë nyiroh bë rümin sidola pamin sidu; Bulu anek sidu, marmin sidu, okkë aü ë nyum buppü ëm paalëpë mëësidu. Bulu atür gëbë okkë ape bë rüpen rüen sidu.

21Okkë bulu nëmin bokmin sinnë, tükum dojër sinnë, tükum dojër sitola soomen në, okkë sëmbë dada nëgü agër ëm rütër kaamabë rünnë bulu buppü ë. Ëkë lëga bë lëkkë lokkë mennam garü bë ijjachin ngo nonnuëm menbë du; Yë bulu sëmbë rügoh mengoh ëm rübë duudü bulu yaddë lochin Yürnë gë rëgëkom paala maarë.

22Rülachin Dëën Doü gë duulük koë ayanam, mëëken, jurup, chetëm, rügur lapë ëmla mëënam, buppülo alënam, mëëtin sinam ëgë gaddë dagrë,

23Gui rënyak okkë mëëbo mori buppü lokkë mëëtu sinam. Sim agër gadësim aagë në yo Ayon kaama.

24Okkë yë bulu Jisu Kristo gëbë rüdukudü bulu buluk tani adin bë mëëbo mori mëëpe mope bë mëëla alë maabë mëënam buppü ëm tugü pagge siken dooku.

25Yürnë gë Doü ngonnuëm turnam ëm jito; ëkë lëga bë bü ngonuk güsë hüsëm mentom ru kendo.

26Ëmbë rünamë ngonu chëëbo rekbo sila, aken aken ëm menbu rübu sila, gënek bëërek sila rümin siyo juka.

Galatia 6

Aken Aken Gë Ëggëm Gërü Sitoka

1Kristo ne mëëtin mingë në ngok ajen gadë, akennëm yo agër mum go golo rümur doobë gagrëm, Yürnë gë Doü aba lokë rënë gadë nonu tugda dooku bë menyür rüyür sitokuka; Rügërëlla bullëm dëmë bë rënyak lo tomsür tolaka. Okkë nonu aü ëm ensi tolaka, okë rüla nonuchin rümëm kolo holük ngii maado bë.

2Aken aken gë ëggëm gërü minsi tolaka, okkë sokë rübolo nonu Kristo gë Ayon ëm buupü doobë rüpürë.

3Yadü lo nyi ë alë jaa lokërëm yo gochin kaama tola aü ëm majja bë kai nago bë mëësi saksi rëdü, bü aü ëm kubsi nyum du.

© 2008 by The Bible Society of India.

4Nyimü ë bük aü gë rükor menkor ëm maka sicho toka. Ogo aü ëm alë doobë paasi rëm, yo go bü aü ë rübadü bü aü ëm chëësi larëku, ëgëchin nyi këbbë yo go rübadü ëgum chëërü sinëla chëëkenma.

5Yo lëga nyimü ë aü gë ëggëm gësiru kendo.

6Yë nyi yë Kristan dooyü menyür në lokë alënë dooyü go tarë dü ëgum bü buppü lo menji siken do.

7Noü ëm kubsi yooka; yëchin Yürnë ne menlu rüle siyoka. Yo chë në ali ano go nyi ë liilük rëdu ëkëchë nago paaduku.

8Bü rükülo ali annoëm bük adin amür gë mëëpe lokë liilük boolo, bü sokë sigë naanë aheëm gachü sirë; okkë bü Yürnë gë Dëën Doü gë rükülo ali annoëm liilük boolo, bü Yürnë gë Dëën Doü gëlokë turyar gënënaanë ahe ëm paasi rëku.

9Ëkë lëga bë ngonu alënë agër rünam lëga bë ngagë yooju; Lëga ngonu ngagë maabë rübë boolo, ngonuk aliëm gachü dü ë yadü lo rürëkudü ngonu ahe paasëm paasi rëku.

10Okë lëga bë, ngonuk agër rüddü ë yadü lobë doorë dü, ngonu nyimü ëm alënëm rüru kendo, okkë mëëtin siko lokë ngonuk rumtum bë rünë nyi gaddëm adëk rubë alënë agër ëm rübam silaju.

Paul Gë Nyi Gaddëm Roolom Bë Roopinkunam Okkë Chumrük Pëtak

11Ngoük alak chë ëdü kaasi toka.

12Yë nyi bulu nonnuëm adin ëm morüh siru doobë menkam rükam duudü buluk ëmbë mengë naanë nyi ëm agum lo adin amür bë alë doonë garü bë kaatom tatom naabë rünam ënyum. Bulukë ëmbë rünam gë lëga bë bulu Kristo gë paako lëga bë morik chikek nam ëm paama doobë ëmla rüdu.

13Adin morüh sibë në gaddëchin Ayon ëm rübë sima; Bulu nonnuëm adin rüpe lokë adin ëm morüh simo tola buluk mennam lo tolükka ëmla chëësi naado bë ëmla mendu.

14Ngok gëbë den, yoyo bë rülachin, ngonuk Rutum Jisu gë paako lëga ëm kairubë mëësirë; yo lëga, bük paako lëga bë tani mooko sogo ngo sinnë; okkë ngok lëga bë tani mooko ë sinnë.

15Adin ëm morüh lachin ëgë maalachin morüh simalachin okë adëk yaabë küsë kaama; rülachin Yürnë gëlokë ali bë püdek geddek kunamë agër ë.

16Bulukë hünam lo sim Ayon sim rübë sinë gadë lo, okkë Yürnë gë nyi gadë buppü lo, jurup nammë, okkë ai amar aya bë mëënam ë duuyar lüklaka.

17Menpin naaku bë menduuku, Yëchin ngom mëëdük mou moyo bëkuka, yo lëga ngo aü amür gë unë tarë gadë sigi ngom Jisu gë paako ë ëmla kaatom simodu.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Ngok Kristan ajen gadë, nonuk buppü lo ngok Rutum Jisu gë aya paknyo
ë duuyar mingë laka Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

Ephesia

Ephesia 1

1 Yürnë gë mëëlük lokë Jisu Kristo gë kanamnam bë jinam Paul gëlokë Ephesus lokë Dërëk në nyi Kristo Jisu gëlo mëëtin sinë gadë lo.

2Ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë paknyo ëla rëken nammë nonuklo duuyar lüklaka.

Yürnë Gëlok Doü Gaalü Rülibongo

3Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë Yürnë Abo ne kaju ëkëja ëmla koik laju! yo lëga ngonuk Kristo gëlo aken ko lëgalo Yürnë bü taayo mooko gë rülibongoëm ngonnuëm jilüktu.

4Yürnë bü ngonnuëm Kristo gëlo aken doobë, tani mooko sim pülen dama bëi darcho to, ëmbë rünam ëgë ngonnuëm bük kaagalo dëën okkë guunyü gëma doobë ëmla rüto.

5Yürnë bük ayako lokë, ngonnuëm Jisu Kristo gëlokë rüdola bük oroh gadë bë rüdobë darcho to, ëmbë rünam sokë lëga ë bük mëëken ë okkë rüsë ru ë.

6Yürnë bük arüsinyonë jinyo lëga bë kaju ngonu koik laju, yo lëga bük ayanam Oroh ëm ngonnuëpë jinyo bë jito!

7 Yo lëga Kristo gë bintür la ngonuk lëga bë sigë jiko lokë ngonnuëm ajür doobë lülen toku, ëmbë rüko okë, ngonuk rümur ajë ëm paknyo bë pakkaku. Yürnë gë paknyo ë yadü go kai nammë,

8Bük ngonnuëm kairunë jinyo jita tunamë bük buppü ponyük solo bë chenki paakok gënë naanëm jitak tu.

9Okë kookü bë Yürnë bü yo go rüdobë mëëbadü rüto, okkë Kristo gëlokë yo nago agër go rüpü lapë ëmla muupuk asin lo mëërup badü ëgumchin ngonnuëm chenmoto.

10Sëmbë mëënam sigi, yaddëm taayo mooko gëmlachin okkë tani mooko gëmlachin pünam Yürnam ëm püngam gegngam dü ë rürë kudü, ëgum buppü ëm Rutum nëbë Kristo ne laalük doobë ëmla Yürnë bü rüto.

11Buppü yëra ëm Yürnë bük rüssëm mëëpëkla okkë mëëchoola akolokë rütu; okkë Yürnë bük aü gë agër lëga bë Jisu Kristo gëlo aken doola bük nyi bë rüdobë ëmla ngonuëm dartu, ëmbë rünam ëgë bü Yürlen dagelo yo ëmbë rüso mëëbe ëgum rüdu.

12Ëgë boolo, Kristo gëlo Yë bulu mëëgë sicho duudü, Yürnë gë kairubë arüsinyo në rünam lëga bë, kaju koik laju.

13Okkë yadü lo nonu jijja në dooyü ëm tabedü nonu Yürnë gë nyi bë rütoku, nonuk tushü baalë nam ëm taken në dooyü menlük jiko lokë paato. Nonu

© 2008 by The Bible Society of India.

Jisu Kristo ne mëëtin sinam lëga bë, Yürnë bük chesinam Dëën Doü ëm nonuklo choktam bë tublükla nonnuëm ngoükë ëmngë naadu.

14Yürnë gë bük nyi ëm yo go chesi badü ëgum paarë ëmla mëëgë naanë Dëën Doü ë, okkë ëgë Yürnë bük nyi ëm mëëgë sinam ëm buupü bë jirë ëmla ngonnuëm bërok bë mëësi modu. Ëkë lëga bë bük arüsinyo ëm ngonu koik laju.

Paul Gë Kumnam

15Sokë lëgalo, nonuk Rutum Jisu ne mëëtin nammëm okkë Yürnë gë nyi gaddëm ayanam ëm lëkkë okkëi ngo tachoto.

16Yürnë gëlo nonuk lëga bë hiik bë nammëm ngo ëpakma. Ngo ngok kumkolo nonnuëm kumpa kambë doona.

17Okkë ngo Yürnë ne kumdu, yëm ngonuk Rutum Jisu Kristo kumdudü, arüsinyo në Abo, nonnuëm Dëën Doü ëm jitalaka, nonnuëm chennëbë mola okkë Yürnë nonnuëm kaatom sidola, ogo nonu bü ëm buupü bë chenlaka ëmla kumdu.

18Ngo kumdu nonuk muupuk asin gë anyik ë nyükpo doola bük lou ëm kaapa doobë, ëmbë rüdola nonnuëm goglen nam gë mëëgë ëm chensi doobë, okkë bük nyi gaddëm chesi nam rülibongoë yadü go arüsinyo bë nyittë dü ëgum chensi doobë.

19Okkë ëgë bü ëm mëëtin sinë ngonuk gëbë yadü go kainë tornam agër ë. Ngonuklo tornam rubë agër rüdunë bük tornam chë ru ë.

20 Okë tornam aagë okë bü Kristo ne siko lokkë turkur moto ku okkë bü ëm bük rëgë kolo bük lakbëk lo duumo duuku.

21Taayo buppü talë ëm rëgë në, nyitë nyigom, tornë leenë, okë rutum gaddëm Kristo bü rëgë duugë duunam hürum sokë lachin okkë rëlësaë hürum lokë lachin ali apen buppü gë amin ëm rutum yaadu.

22 Buppü yëra ëm Kristo gë alë chompük bë rüngam doobë Yürnë moji to okkë Mondoli lokë yëku yëra buppü ëm bü ëm Rutum yaaru nëbë jitu.

23 Mondoli ë Kristo gë anür ë, Yürnë gë buupü nammëm bü aü ë buppü yëralo buupü monnë.

Ephesia 2

Sinam Lokkë Turkunam

1Lëkkë lo nonu Yürnë gë Ayon ëm talük kaalüko lëga bë okkë rümur rüko lëga bë nonuk yaloh ë sito.

2Ëmbë rüdo ogo nonu tani mooko sokë alë maanë bëda gë into; taayo mooko gë alë maanë doü gaddëm rutum në gaddëm nonu tajë kaajë yaato,

© 2008 by The Bible Society of India.

ijja gë Yürnë gë Doü ëm mëëgë simanë nyi gaddëm rëgënë doü mëëlük lokë rëto.

3Alë jaa bërëm ngonu buppü ë tani adin amür mëëpe gë bulu garü bë lëyü bë rüla rëto, adin amür gë okkë tukko pini gë enchen mëëchen ëm rüla rëto. Ngonuk rümur adin rüpe ë, këbë nyi buppü gë rüpe garü bë rübëko lëgalo, ngonu Yürnë gë marnam ëm paaru deekunë.

4Rülachin Yürnë bük paknyoë ngekjë kolokë, okkë bük ngonuk lëga bë ayaë majja bë kaiko lokë,

5 Ngonuk Yürnë gë Ayon ëm talëk kaalëkla rëmur sidola yaloh lobë sidaklo Kristo bü ngonnuëm turnam ëm aagë jito. Ëmbë rünamë nonuk tushü baalë paanamë Yürnë gë paknyo bë pakko lokkë.

6Ngonnuëm bük Rutumla rëgë kolo aken gobë Rutum la rëgë doobë ëmla Jisu Kristo gë turkur kukolo aken gobë turkur moto ku.

7Bük ëmbë rünamë rëlë deeko alolo bërok rubë mëëgë sissëm kairunë paknyoëm Kristo gë aya lokë kaatom sigë naabë ëmla rünamë.

8Yo lëga Yürnë gë paknyo lokë nonu mëëtin sila tushü baalë nammëm paadu. Sigi nonuk aü gë rülen sila kolokëmo, rülachin Yürnë gë jinyo lokë paato,

9Yëkëchin agër rüko lokëmo, ëkë lëga bë Yëchin aü gë tushü baalë paanam baab ëm chëësi lamarë.

10Ngonnuë yo ëmbë rüdudü ngonnuëm pünë gennë Yürnë bü ë, okkë ngonnuëm alë bë hüdobë ëmla bü ë Jisu Kristo gëlo aken doobë Yürto, ëgë bü ngonnuëm ëmbë chë rülëpë ëmla mëëcho kolokë moto.

Kristo Gëlo Akennam

11Nonu lëkkë lo yo ëmbë rünnëëdü chensi toka, Jius gaddë, yë bulu adin morüh sibadü, nonnuëm, aajur ogar lokkëi nyibo ë “Adin morüh simanë” ëmto (Sëmbë ëmnam si yo go nyi amür lo morüh namëm mento)

12Ëmbë rüdak ogo nonu Kristo gëlokë odoo to. Nonu nyibo bë rünam lëga bë Yürnë gë darnam nyi Ope bë rüla rëmato. Yürnë gë bük nyi ëm chesila, agom Daapo akolo nonu aralo doota maato, okkë nonu tani mooko sokë mëëgë kaamanë okkë Yürnë kaamanë nyi bë rüla rëto.

13Rülachin ijja, rërotonam ëm Jisu Kristo gëlokë odoo bë rëppe bëchin nonnuëm ijja bük hilü lokë nëchibë laanük sitoku.

14Yo lëga Kristo bü ë nyibo ëm Jius bë rümonë nyi gaddëmla okkë Jius nyi gaddëm türken nyi gobë mogë rëlla rëken bë rëmoto. Nyi gaddëm nyiroh sido bë chepen sinë chükchëm bük aü gë aü ador ë bëkyak jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

15 Bü Jius gadë gë Ayon rëpe dagpe ëm sokë Ayon rubë rëgë naanë sokë
ëpak moto ku, sëmbë ëmnam si, ope anyi ëm bük aülo aken simo gërëkula
ali bë rëbam simotoku, ëmbë jurup bë rëkenko bëda gë rülen gëto.

16 Kristo bük paako lo siji kolokë buluk asin aapuk lokë nyiroh sinam ëm sipak
jito; paako gë lëga lokëi bü ope anni ëm amür aken gobë rüdo kubë modum
sitoku, okkë bullëm Yürnë gëlo laakur aagë jitoku.

17 Ëkë lëga bë Kristo aato okkë yë bulu Yürnë gëlokë odoo bë rënë nyibo
gadë nonnuëm rëken bë jurup bë rëgë në akennë dooyü ëm menjito, okkë
bü ëm nëchibë rënë Jius gadë lochin menji to.

18Kristo gëlokë nyum ngonu buppü ë, Jius lachin okkë nyibo lachin, Doü
aken tola Abo gë duukolo aapom lado koë.

19Ëmbë rünamë, nyibo gadë nonu odoo lokë nyibo ma ëgë malachin inpek
chaalek në nyibo ëkumo, nonu ijja Yürnë gë nyi gadë lokë nyitü aken ëku
okkë Yürnë ne mëëtin sinë rumtum nyi aken ëku.

20Nonnuëchin, kanamnam gadë gë okkë nyijük gadë gë gütu diilükla mogë
rëlla mocho ko lünë, ëgë lüdo lünë ëgëi Jisu Kristo bü ë.

21Bü aken ë namë buppü ëm gütu gaanë bë turtu gaatula doonë okkë Rutum
ne kumko Dëën namë gobë rürëp modo kunnë.

22Okkë büklo nonuchin aken bë modum sipala Yürnë bük Doü gë duugë ko
aken bamduku.

Ephesia 3

Paul Gë Jius Nyi Ma Gadëk Lëga Bë Agër Rünam

1Sokë lëga bë, nyibo gadë nonuk lëga bë Jisu Kristo gë Patëk lo duunë, Paul
ngo, Yürnë gëlo kumdu.

2Nonuk alë maanam lëga bë ngom sim agër sim rüdobë Yürnë bük jinyo jilük
nammëm nonu bërok bë tasito.

3Yürnë bük nyi ë chenpa maado bë mëërup nammëm kaatom to okkë ëgum
ngom chenmoto, (Okë baab ëm ngo adë doobë ektu,

4Okkë nonu ngo yo go ekpa dü küka boolo, ngok Kristo gëlokë nyiikë chenpa
maanam ëm chennam baab ëm nonuchin chenpa rëku.)

5Korum gë hücho në nyi gadë sim nyi gë chenpa maanam sim chenmo
maato, rülachin ijja Yürnë bük Doü lokë dëën kanamnam gaddëm okkë
nyijük gaddëm kaatomla chenmotoku.

6 Chenpa maanam ëmnamë Yürnë gë rülibongoëm Jius gaddëk paako lokë
nyibo gadë gë taken në dooyü bë paanamë; Bullë Yürnë gë Jisu Kristo gëlo
chesi nam ëm orpen sikunë okkë amür aken ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Yürnë bük adëk jinyom ngom jigëlla bük taken në dooyü mengo nëbë ngom moto, ëgë bük rüla gënë naanëm ngom adëk bë jinyo jiko lokë rüto.

8Yürnë gë nyi anni në nyi atür lokë ngo anni yaaru nëbë rülachin, Kristo gëlokë chenpü lama nam nyitë lëga ëm taken në menlük ëm nyibo gadë lo mengo jinëbë sim paknyo sim ngom jilüktu.

9Okkë buppü ëm pülen yürlen në Yürnë gë lokë rëro tonam ëm buppü ëm kasila anam ëm, buppü ëm chenpü momanam yëku yëra ëm nyimü ëm chenken bë chenmo toku.

10Yürnë gë mëënamë ijja gë Mondoli buppü lokë adëk adëk lokë chenki paakok ëm taayo lampoh gë taayo rëgo gaddëm chenmo dooku bë ëmla mëëto.

11Yürnë bü yo go lëkkë lokkë rülëpë ëmla mëëcho baedü, ëgum ngonuk Rutum Jisu Kristo gë lokë rüpü gëdobë Yürnë bü rütu.

12Kristo bük lo aken doola okkë bük lo mëëtin sikolokë ngonu puktë sintë bë mëëgë siko buppü lokë ngonu Yürnë gë duukolo aala duuku.

13Ëmbë rünamë ngo nonnuëm mendu, ngok enrik kaachoh lëga bë nonu pukme aacho yooka; yo lëga sigi nonnuëm rügur lëga bë.

Kristo Gë Aya Ë

14Sokë lëgalo ngo ngonuk taayo Abo gëlo lënë kumpër la kumdu.

15Taayo mooko okkë tani mooko sokë rumtum Ope nëmin ëm yë jijja bë mindu dü ëgë Yürnë bü ë.

16Yürnë bük taayo mooko lokë rülibongo ë ngekjë kolokë nonuk muupuk asin lo bük Dëën Doü ë tornam ëm jilük doobë ëmla ngo kumdu,

17Okkë nonuk mëëtin siko lokë Kristo gë namë ëm nonuk muupuk asin lo molük laka ëmla ngo kumdu. Okkë nonuklo aya nammë papür tugap lükla addü bë duudo bë ëmla ngo kumdu.

18Ëmbë rünamë, Yürnë gë nyi buppü ëm okkë nonnuë lëyü bë, Kristo gë aya ë yadü go taktë duudü okkë asodudü, yadü go Odom duudü okkë uurü duudü ëgum chenla maado bë ëmla rüdu.

19Ëmbë rünamë, nonnuëm bü yadü go aya doodü ëgum enlachin, yadü lochin buupü bë chenpü lama, okkë Yürnë gë rüpe dope ëm buupü bë rüpü lado bë ëmla rünam go.

20Yürnë bük rülasiko lokë ngonuk lo agër gërla ngonuk buppü konam ëgë maalachin ngonuk mëënam ëm poya bë agër gërgë jinnë.

21Mondoli lo okkë Jisu Kristo gëlo hünam buppülo, hürum hürum lobë, Yürnë ne kairubë koik yaar laka! Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

Ephesia 4

Kristo Gëlo Pukken Sinken Nam

1Ëgë boolo, Rutum ne rügur nam lëga bë Patëk lo duunë ngo, nonnuëm kumla mendu, yadü lo Yürnë nonnuëm gogdëk nenba dü bük mëëlük kaalük bë hüdo güdo bë ëmla gogtu ëmbë mëëlük bë rëji laka.

2Rënyak bë laka, rëmë bë okkë chetëm tolaka. Chetëm nëbë rütola aya sinam ëm aken aken ëm kaatom sitoka.

3 Nonnuëm aken gobë jurup bë rëpom doobë Dëën Doü gë jinam ëm dinchi bë tolaka.

4Yürnë gë nonnuëm gogdak lo mëëgë aken nyum nam garü bë, Amür ë aken okkë yaloh ë aken.

5Rutum ë aken go, mëëtin ë aken go, Baptis nammë lëken go;

6Nyi tani buppü gë Yürnë okkë Abbo ë aken gonyum, ëgë bü buppü gë Rutum gëlo agër rüdu, okkë buppü gë rëkolo rëdu.

7Ngonu nyimü ë Kristo bü yo go adëk jiso mëëla ngonnuëm jinyo jibadü ëgum paato.

8 Yürnë gë boilo mentu,

“Majja bë odoom yaaru nëlo bü chaabadü, Büklo nyile bë laachüla anam ëkë büklo laachü sito; Okkë bü nyi buppü lo bük jinyom jito.”

9Ijja “Bü taayo bë chaaka” ëmnam ë yo ëdü? Sëmbë ëmnam si bü deelë yaaru sogo iichoto tërü bunyu sogo aalük chooto ëmnamë.

10Ëmbë rünamë, yë taayo tolokë iibedü ëgëchë taayo bë chaala taayo yaaru bë, chügo doogo talë kuppo buppü ëm bü ë büchür gëdo kubë.

11Bü bü ë “Nyi buppü ëm jinyo ëm sigim jinnë”; Bü atu gonnëm kanamnam bë parlük to, atu gonnëm nyijük bë, atu gonnëm dooyü mengo jinëbë, atu gonnëm Mondoli ëm rutumla kaagur nëbë okkë menyür nëbë parlükto.

12Bük sëmbë rünamë, Yürnë gë nyi buppü ë, Kristan agër bë rüdola Kristo gë aü ëm mochünam lëga bë rünamë.

13Okkë ëmbë rünamë Yürnë gë Oroh ne ngonuk mëëtin sinam okkë chennamë aken gobë rüdum sirë; ngonu chenbëk paarëk në nyi bë rüdula, Kristo gë muurum aara lokë mëëgo haggo buppü ëm chenchi paachi në nyi bë rürë.

14Ogo ngonu ojü bë rübë kumarë, okkë doorüh lokë yo lo migtër kaamabë mibbë ingë nam nyi garü bë okkë nyi këbbëm alë maabë rükup mëëkup la dooyü menkupla mengë rügë menmen bë rümarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ëgum pënamë, aya sinam gë baab ëm jijja lokë, menbam sidola, ngonuk dumpo bë duunë Kristo gëlo yoyo buppülo ngonu hürëp bamrë.

16 Bük pëgo yügo aralo amür lokë adëk abak ëchin aken gobë rüdum siduku, okkë aken aken ë inrük sidobë rüji kogë indum sidola aü amür aken gobë rüdu. Ëmbë rünamë aü lokë adëk abak aken aken ë aü gë rüssëm rüdola, aü buppü ëm hücha mola okkë aya lokë ëgum alë yaabë Yürchum sicha du.

Kristo Gëlo Ali Bë Hükunam

17Ëmbë rünamë, ngo nonnuëm Rutum gë amin lokë roola mendu, okkë mengap du, nonu yo arë kaama doobë mëënë monë, Yürnë ne chenma në gadëk garü bë duubë yooka

18okkë yëk buluk muupuk asin ë kanë kolo duunë chë garü bë rübë yooka. Bulu Yürnë gë turnam jikolo rëlükma, yo lëga bulu yo gochin tabëk kaarëk ma okkë muupuk asin ë mëëdar modarma.

19Bulu yo buppü baab ëm lachin yo hanyü enso ëm kaama; bulu aü ëm alë maanë agër rükolo tolük sila okkë adëk adëk në alë maanë agër anam buppü rütë rümanam kaama bë rüdu.

20Nonuk Kristo ne chennam baab ëm ëmbë mo!

21Nonu bük baab ëm tacho ru bae naana, okkë Jisu bü ëm rëmin gënë gaddë jijja baab ëm mencho jiruto

22 Ëkë lëga bë nonuk mëëchëm mochëm mum bë rënam duunam, okkë nonuk mëëbo mori lokë mëëkup sila aü ëm ngemo sikunam lëkkë lokë aku bë rüpe dope lokkë rüsek sitokuka ëmla dooyü menyürto.

23Nonuk muupuk asin okkë tukko pini gaddë buupü bë ali bë mëëdek rutokuka,

24 Okkë nonu Yürnë büchë garü doobë bülübolo nam okkë jijja bë turnam tugda nam okkë dërëk ëm kaatom sinam ëm nonu aü ë buumü bë hüko siru tolaka.

25 Ëmbë rünamë, nonu nyimü ë mënam runam ëm ëpak rutokuka okkë aü gë doogo baër ëm jijja ëm menji minsi tokuka, yo lëga ngonu buppü ë Kristo gë amür aken lokë rumtum nyi akenë.

26 No marnam go kaalachin, nokë marko lokë yachu piira nengë naamo yooka, okkë nokë marnam ëm alo buppü ëm dagpü moyoka.

27Ui aade ko age aji yooka.

28Yë nyi yë dü choosi choorupla rëbë duudü choopin tokuka okkë agër rürëp sitokuka, ëmbë rüdola aü ëm paknam riinam gobë rüsi tokuka okkë ëmbë rükubolo nyima open ëmchin rügur larëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Tanyü doobë agom ai menmin siyokuka, rügërëlla jabrü menrü agom, püma gochoh nëm püdo godo bë taken bë jabji nam agom mentolaka, ëmbë rüdola noü yo go menrë dü tanë nyi ë alë bë tasi doobë mentoka.

30Okkë Yürnë gë Dëën Doü ëm mëëdük mou moyoka; Yo lëga Dëën Doü ë nonnuëm Yürnë bü yaddëm tushü baalë doobë lülen rëdü, okë alo lokkë Yürnë bük aü gë ëmla nonnuëm choktam parüh naanë.

31Gomke nyügre buppü, muulü aglü, okkë marba nam, Ugmin sinam, ëgë malachin rünyü minsi nam, alë maabë mëënek sinam buppü lokkë ëpak sitokuka.

32 Ëgum pënamë, aken aken ëm aya asin aapuk lokkë rügur minsi tokuka, okkë Yürnë Kristo gëlokkë nonnuëm paknyo bë pakkunam garü bë, buppü ëm chenchi paachi në nyi bë nonuchin aken aken ëm anyo bë paknyo bë pakmin sitokuka.

Ephesia 5

Lou Lo Rënam Ë

1Nonu Yürnë gë ayanam aaji oloh bë rünam lëga bë, nonu bü garü bë rürutoka.

2 Kristo bü ngonnuëm ayala bük turnam ëm ngonuk lëga bë namken në pëmü pëa bë romnam jinyo bë okkë Yürnë ne mëëken doobë bintür lükjinam garü bë, nonuk hünam buppü ëm aya lokë rutum kola rëtoka.

3Nonu Yürnë gë nyi bë rüku nam lëga bë, nonuk aralo nyimë nyilo bë gümur sümur ëgë malachin kaalük talük maanam, dobin ëm anni gochin menpa konamë alëma.

4Okkë sigi agom gadë sigi nonuk lëga bë jubya nëkë yaare ëgë menjar rüjar nam agom, menlum rüyë bë mennam ëgë malachin enlük talük maado bë agom. Ëgum pënamë Yürnë ne ëkëja ëmla agom ëm nonu koik gëya toka.

5Nonu sim bërok bë chensi rudunaana, gümur sümur në, alum ayë bë rünë ëgë malachin majja bë kaaboh tari bulu Yürnë gë okkë Kristo gë rëgë kolo paamin gëmarë.

6Yëmchin nonu arë kaamanë agom lokë mëkup koyoka; yo lëga sëmbë mengë rügë në mengo rügo lokëmum Yürnë bü ëm mëëgë sima në nyi gaddëm Yürnë bük marnam ë aarëkoë.

7Ëkë lëga bë ëmbë rënë nyi gadë lo yo bëlachin rërük duutak siyoka.

8Nonu aü ë kanë lo rënë bë rüto, rülachin nonu Rutum gë lou lokë nyi gadë bë rükaku. Ëkë lëga bë nonuk rënam ëm lou lokë rënë nyi rubë rëto kuka.

9Yo lëga bë lou lokë aheë alënam buppü ë, rëki nammë okkë jijja ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Yo ëdü Rutum ne mëëken mode duunë ëgum chentë tolaka.

11Kanë lokë arë kaamanë agër rünë nyi gadë gë rükolo rümin gëyoka. Ëgum pënamë bullëm lou lo laalenla chenmo tolaka.

12(Buluk kasila ara lokë rünam agër ëm menlen nammëchin majja bë hanyü nammë)

13Okkë yadü lo buppü ë yëra ëm lou lo loken sirë dü ogo buluk alë jaanë rüpe dope ëm bërok bë kaaparë;

14Yo lëga loulo buppü yëku yëra ëm bërok bë kaapa modo koë. Ëkë lëga bë sigim sëmbë mentu,

“Yupla doonë no, Urëp tokuka, Okkë sikolokkë turkur tokuka, Okkë louëm nonnuëm Kristo ujirë”.

15Ëkë lëga bë nonu yo ëmbë rëdudü allü bë ensi tolaka. Alë yaanëm yo gochin chenma në garü bë rüyoka, rügërëlla chennë paanë nyi garü bë rütolaka.

16 Nonuk alënë rükor ë ëmla mëënam ëm alë bë agër ëm rütolaka, yo lëga sigi hürum sigi alë maanë rëken maanë hürum ë.

17Ëkë lëga bë, pacha yao nëbë rüyoka, rülachin Yürnë yo go nonnuëm alë nago rütoka mëëdu dü ëgum chentolaka.

18Nonnuëm ngemo nyum deenë, anggur ola ëm tükum doobë tülük siyoka; ëgum pënamë, Yürnë gë Dëën Doü ëm büchür kotolaka.

19Aken aken ëm koiknam kumnam agom lokë, kumnam niitom lokë, Dërëk në niitom menla agom ëm menbam sito laka; Rutum ne nonuk asin aapuklo kumnam okkë koik nam niitom goggë tolaka.

20 Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë amin lokë, Yürnë Abo ne buppü agër lo koik yaar tolaka.

Nyimë Okkë Nyilo Gaddë

21Kristo ne paknam lëga bë nonuk penkolo aken aken ëm agom ëm tayum sila tolük minsi toka.

22 Nyimë gadë, nonu nonuk aü gë nyilo ëm Rutum garü bë tolük sila tayum sitolaka.

23Lëga Kristo gë Mondoli taayolo rutum bë rüla naanë garü bë nyilo ëchin bük nyimë gë taayolo rutum bë rüladu; okkë Kristo bü, bük aü bë rünë Mondoli ëm turbu daalë në.

24Okkë Mondoli ë yo ëmbë Kristo gëlo totür lüksi doodü ëmbë chë dada nyimë gaddëchin aü gë nyilo gadë lo aü ëm buupü bë tolük minsi rutoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

25 Kristo Mondoli ëm ayala okkë bük turnam ëm sokë lëga bë jisito ëkë chë garü bë nyilo gadë nonuchin, nonuk nyimë gaddëm ayala paktolaka.

26Bü sim Ishi lokë Dërëk doobë kakpu choogë rëlla, bük agom lokë Mondoli ëm Yürnë gëlo tolük jido bë ëmla rüto.

27Bük Mondoli ëm sëmbë rünamë kaaken ë, Dërëk okkë guunyü kaama, yo unë tarë kaama ëgë malachin tikgur në ëgë malachin yo buupü maanë kaama tola Mondoli ë bük lo tolük sidobë ëmla rüto.

28Nyilo gaddë aü gë amür ëm yo ëmbë paksi doodü ëmbë chë aü gë nyimë gaddëmchin paktoka. Yë nyilo yë aü gë nyimëm aya doodü bü aü ëm aya sidu.

29(Yëchin aü gë amür ëm alum ayë la anek sinë kaama. Ëgum pënamë, Kristo gë Mondoli ëm rünam garü chë bë, bü aü ëm chicha socha sila okkë yürsi maasidu.

30Yo lëga ngonu bük amür lokë ajëk gonnë.)

31 Yürnë gë boilo sëmbë mentu, “Lëga ë sokë lëga ëm mentu nyilo ë bük abo okkë annëm ëpak gëlla okkë bük nyimë lo aken sirë, okkë binyi anni ë amür aken adin aken gobë rürëku.”

32Sigi Dëën boi sigi urünë chenpü lamanam jijja ëm kaatom jilendu, sigim ngok chennamë Kristo okkë Mondoli lëga ëm mum menduna.

33Rülachin sigi nonnuëmchin mennë naadu; ëgë nyimë nyilo ë bük nyimmëm aü ëm aya ëmbë aya toka, okkë nyimü nyimmëchin aü gë nyilo ëm pakmin siru kendo.

Ephesia 6

Aaji Oloh Okkë Anë Abo Gaddë

1 Aaji oloh gadë anë abbom tayum kaayum nam sigi Kristan gë rüsëruë, yo lëga sigi alë bë rünam agër ë.

2“Nonuk abo okkë annëm pakto laka” ëmnam sigi Ayon lokë mencho yaaru bë rülibongo chetak sila chenamë.

3 “Ëmbë rübolo mum, nonu tani mooko sogo güjin hüjinla rëtë rëkkoë okkë güken hükenla rëtë rëkkoë.”

4 Abo anë gaddëa nonuk aaji oloh gaddëm buumo marmo yooka. Ëgum pënamë, bullëm Kristan bë kaayür sicha doobë rügë toka okkë dooyü toka.

Pakbo Paknë Okkë Rutum Lërü Gaddë

© 2008 by The Bible Society of India.

5Pakbo paknë gadë, nonu Kristo ne rügur lachin, nonuk tani amür lokë lërü rutum ëm boso duula okkë paden gëdula pakto laka; okkë ëgum muupuk asin lokkë dinchi dula rütolaka.

6Nonu buluk kaalük talük nam ëm paanam lëga nyumbë buluk kaango sidak nyum ëm sim rüyoka; rügërëlla Kristo gë agër rüra ru nëbë, nokë muupuk asin buppü lokë, Yürnë yo go rütoka mëëdu dü okë rütoka.

7Nyi rutum mum ëm rügur nam garü bë rütë maabë; Rutum gë agër ëm rügurla, pakbo paknë garü bë rüdu lachin nonuk muupuk asin ë mëëken moen ë rüdula rütolaka.

8 Yo lëga Rutum bü nyimü ëm pakbo lachin, rutum nyi lachin bü alënë agër rünam lëga bë okë rüjo amen ëm jisirë ëgum chenbë sitoka.

9 Okë kookü bë namë lërü rutum gadë, nonuk pakbo paknë ëm roolom rooka ëm ëpak gërëkula lëyü chë bë pakmin sitokulaka, sim chenbë sitolaka nonu okkë nonuk pakbo paknë gaddë, yë nyimü ëm lëyü aken lokë maka doodü taayo Rutum gë lëyü aken ë.

Yürnë Gë Nyimak Buumü Ë

10Menpin agom bë mendu, Rutum gëlo aken doola okkë bük tornam rulokë nonuk tornam ëm addü yaaya tolaka.

11Nonnuëpë Yürnë gë Nyimak buumü jinam ëm buumü lüksi toka, ëmbë rübolo ui gë alë maabë pinkup rukub nam ëmchin dagrük silarë.

12Lëga ë ngonuk nyimak rümin sigë doonamë nyi ëm rüka sima, rülachin taayo rëtulokë nyirë bë doü gaalü tornëm, sokë kanë hürum sokë tani mookom rutumla rëgënë okkë gombë robë bëëgë në gaddëm rüka sidu.

13Ëkë lëga bë Yürnë gë nyimak buumü ëm ijja hüko sitoka! Ëmbë rübolo yadü lo alë maanë aloë aarëdü, ogo no nyibo nyimak moa nëm chepak silarë; okkë pamin sipin lobë, nonnuëm nyimak gaddë hëkkur gëdobë mola maarë.

14 Ëmbë rünamë addü bë dagtoka ëmla ngo mendu, nonuk kiichik lo jijja ëm paagë bë puulük siggeka, okkë rëki namëm nokëlo horup bë buumü siggeka,

15 okkë jurup bë rëken bë rëgë naanë nokë taken në menlük ëm mengo jilü gëgënë nëm lësup garü bë buumü siggeka.

16Sokë buppü gë taayo lo, alë maanë gë ëmë bë dornë omo apnam ëm mongik sigë naabë, mëëtin ëm sotam garü bë mëëbë tolaka.

17 Okkë Yürnë gë Doü gë agom jinam ëm roksë bë bëëdola, okkë Yürnë gëlokë tushü baalë paanam ëm rai boolup garü bë torük sila puklük sitoka.

18Sim buppü sim kumnam lokë, Yürnë gëlokë rügur kola rütolaka. Dëën Doü gë rügur lokë yadü yadü lo kumsë go kaadudü kumyaar tolaka, sokë lëga bë

© 2008 by The Bible Society of India.

hardë bë darto laka okkë yaddë lochin ëpak yooka; Yürnë gë nyi gaddëk
lëga bë kumgur yaar tolaka.

19Okkë yadü lo ngo agom menlen tarëdü Yürnë gë dooyü mensë agom ëm
jira doobë ngok lëga bëchin kumgur toka, ëmbë rübolo mum ngo boso kano
kaamabë agom ëm menlarë okkë nyi gadë ëpë muupuk asin lokë uurü në
taken në dooyü ëmchin chenngam rënna.

20Yo lëga ngo ijja patëk sogo duulachin, taken në dooyü lëga bë agom menra
në. Ëkë lëga bë ngok mensëm mentë menram maabë dooyü ëm menla
doobë kumgur laka.

Menpin Bë Chumrük Pëtak Agom

21 Ngonuk aya minsi nam Kristan ajen okkë mëëtin sila Rutum gë agër rünë
Taikikas, bü ngok baab ë buppü ëm menjirë, ogo nonu buppü ë ngo yo ëmbë
rüdudü chensi rëku.

22 Ëkë lëga bë ngo bü ëm nonuk ogo, ngonu yo ëmbë rüla rëdudü ëgum
menji nëbë okkë nonnuëm mennür rüür nëbë inmo jiduna.

23Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë mëëtin, jurup bë rëken okkë aya ëm
Kristan ajen buppülo jilük kaalaka.

24Yë bulu Rutum Jisu Kristo ne aya duudü, Yürnë gë yaddë lochin ngeela
maanë paknyo okkë aya ë duulük kaalaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Philippi

Philippi 1

1 Jisu Kristo gë pakbo anyi, Paul okkë Timoti gëlokë Philippi lokë duunë
Yürnë gë nyi gadë lo, okkë yë bulu Jisu Kristo gëlo mëëtin sila aken gobë
rëdu dü, Mondoli ëm rëgë okkë rügurnë gaddëm mentakla.

2Ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gëlokë paknyo okkë rëken bë
rënam ëm nonnuëm jiggeka.

Sithi ëm Pori Deenë Gadëk Lëga Bë Paul Gë Kumnam

3Ngok Yürnë ne koik sila kumrëp dükü bë ngo nonnuëm mëëpadu.

4Okkë ngok kumrëp dükü bë mëëken ë rütola nonuk buppü lëga bë ngo
kumdu.

5Yo lëga rütu rükë lokkë rüla ijja lobë nonu ngom niitom agër lo rügurla bëda
kaatom du.

6Okkë ëmbë rünamë nonuklo sim alënë agër sim rülen gënë Yürnë, Jisu
Kristo gë alo ë aangam maayer lobë sim gaggap yaar gërë ëmla ngo alë jaa
bë mëëdu.

7Nonnuëm ngok asin aapuk arasogo mëëpa siyardu! okkë nonuk baab ëm
ngok sëmbë mëënam ë mëësëruë. Yo lëga ngok Patëk lo duudak lo okkë
ajür bë rëdola taken në dooyü ëm rürala okkë addü doobë mensü rüsü do lo
nonu Yürnë gëlokë rülibongo ëm ngom orpen sito.

8Ngo yadü lo nonuk buppü gë lëga bë majja bë ngok asin aapuk sokë
mëënamë Jisu Kristo bük aü gë lokë aanë ëmla mendu dü okë jijja bë
mennam ëm Yürnë bü ë menji raanë.

9Ngo nonuk aya sinam ëm jijja chennam lokëla okkë alë jaanë bëda gë
rüdum sila hücha laka ëmla kumdu.

10Ëmbë rübolo nonu yo ëdü alë yaarunë ëgum darla rë. Okkë Kristo gë alo
loku Dërëk bë okkë guunyü kaama bë rërë kunna.

11Jisu Kristo nyum gë rülen gëlanam, Yürnë ne paknam okkë koik nam lëga
bë nonuk hünam buppü lo buupü bë alëja nam bë duuyar gërë.

Turnam Ë Kristo Gë Lëga Ë

12Kristo ne mëëtin sinë ajen gadë, ngom yo ëmbë rütodü ëmbë rünam ëgë
dooyü niitom ëm alëja bë gochik gënë naabë rüka, ëgum ngo nonnuëm
chentoka ëmla mëëdu.

13 Ëmbë rüjoë, roja gë namë daggënë okkë këbë buppü ë ngom Kristo gë
agër rüranëbë rünam lëga bë Patëk lo ngo duudu ëmla chendu.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Okkë ngok Patëk lokë duuji nammë, Rutum gëlo mëëtin sinë Kristan ajen yaaka gonnë yo go boso kano kaamabë nyiga rubë Yürnë gë dooyü niitom agom ëm mengo yaya to.

15Rünam gëbë atu gonë gë Kristo gë baab ëm ngom anek okkë rolü buulü lokë dooyü mento, rülachin këbë gadë gë rünamë alë bë agër ëm rüpü menpü nam lëga bë rüto.

16Sëmbë rünam gaddë aya leela rünamë, yo lëga bulu ngom taken në dooyü ëm jijja ë ëmla rüra lanë naanë agër ëm Yürnë gëlokë jitu ëmla chendu.

17Këbë anek në gaddë, Kristo gë dooyü taken nëm Dërëk bë mengo ma, rügë rëlla buppü yëra ëm bulu aü gë lëga bënyum mëëdu; bullë ngok patëk lo duudolo ngom majja bë morik chikek doola enrik enkek molëpë ëmla mëëto.

18Sokë yo chinma! sokë baab ëm ngo mëëkendu, yo lëga alënë bëda lokë mendulo alë maanë bëda lokë mendulo Kristo gë baab ëm mengo du. Okkë okë lëga bë ngo mëëken kenyaar rë.

19Yo lëga, ngo allü bë chendu, nonuk kumnam lokë okkë Jisu Kristo gë Doü gë rügur lokë yo ëmbë rüdudü ëgë ngom lülen deekunë.

20Ngo ngok muupuk asin buppü lokë mëëgë sidu, ngoü yaddë lochin ngok agër rüpe nammëm rüpü maabë ëpak maarë, okkë hüdo buppü lo, okkë ijja lachin, ngo puktë sintë rë, ëmbë rüdola ngok aü ëm turlachin ëgë maalachin silachin Kristo ne koik naarë.

21Turnamë yo ë? Ngok gëbë, Kristo bü. Ëgë boolo sinamë paangek ë.

22Rülachin ngo tani mooko sogo turbë tëtëla duula nagoboolo anyü goda arë kaanë agër lokë rüladu, ëmbë rülachin ngo yo chë nago darken doodü chensima.

23Ngom bëda bëbü bëtë anyi gë pupen sidu. Ngo tani amür bë turla rënam sim majja bë ëpak siya lüüdu okkë Kristo gëlo aken gobë rëmin gëya lüüdu, ëgë ngok lëga bë buppü lokkëm majja yaabë alë yaanë bë rürë.

24Rülachin ngok amür bë turla duunam ë nonuk lëga bë majja bë alë bë mëëgë nam gobë rüdu.

25Sigim ngo bërok sidu, okkë ëmbë rünamë ngo duukendo ëmla chensidu. Ngo nonuk buppü gë unnoti lo okkë mëëtin sila mëëken kolo rëbam tëtë doobë duurë.

26Ëmbë rünamë ngo yadü lo nonuk rëkolo rëdi rëku dadü, nonuk Jisu Kristo gëlo turnam ëm akenko lëga lo nonu ngom majja yaabë chëëgë naarë.

27Ijja gë nonuk dinchi yaaru bë rëkor bëda ëm rëssë nonuk rënam duunam ëm Kristo gë dooyü menkochë gë rëtoka, ëmbë rëbolo, ngo nonuk ogo inla

© 2008 by The Bible Society of India.

kaalado lochin kaala maado lochin, ngo nonuk taken në dooyü lo mëëtin ë addü namëm okkë mëëga baaken lokë lëga bë tormin sibam nam ëm tapa tolëpë.

28Nonnuëm nyiroh në gadë gë lëga bë boso yooka; puktë sintë kambë toka, okkë ëmbë rükolokë buluk rülamaanam ëm okkë nonuk rügum nammëm chensi kaasi rëku, yo lëga mogum rügum gënë naanëm Yürnë bü jinnë.

29Yo lëga nonnuëm Kristo gë agër ëm rüla doobë tolüktu, bü ëm mëëtin sinam ë nyum mo, rülachin bük lëga bë adür mingëchin doobë jitu.

30 Ijja nonu ngok nyimak rükolo rümin gëla mingë du. Sigi nyimak sigi lëkkë okkë ngom nonuk rümin sidobë kaanamë, okkë nonu tasidu, ijja lobë ngo ëgumchë rübë minsi duuna.

Philippi 2

Kristo Gë Rënyaknam Okkë Tornam

1Kristo gëlo nonuk hünamë nonnuëm tormodu okkë bük ayaë mëënu mëëgë modu. Nonnuëm Dëën Doü lokë aken aken ëm ajen sidobë laadum situ okkë aken aken ëm aya sinam ëm okkë aya mëëpa sinam ëm lëyüchë bë jitu.

2Ëmbë rünamë, ngo nonnuëm kumdu, mëënam haknam ëm aken doola, lëyü bë aya sidola, okkë mëënam baaken ëm mëëdola okkë lëken bë tolük sidola ngom buupü bë mëëken kenpü molaka.

3Yo rünamëm aü gë lëga bënyum rüyoka ëgëmaalachin yo kaama tola aü ëm chëbo siyoka, rügë rëlla aken aken gëlo gui rënyak sitoka, noü ëm pënamë nyi këbbëm alë yaanë bë mëëbë sitoka.

4Okkë noük lëga nyum bë mëëtë maabë, ajen aken gonë gë mëëchëm mochëm ëmchin kaaji taji tolaka.

5Nokë mëëdu moar ëm Jisu Kristo gë mëënam garü bë mëëto laka:

6Bü Yürnë rüpe ëm gëbë sito, Rülachin bü yaddë lochin Yürnë ne lëyü bë rükam lapë ëmla mëëmato.

7Ëgum pënamë, bük mëësi lokë büklo doonë buppü ëm ëpak yaato, okkë aü ë nyiikë agër ëm rüra jinë gë rüpe ëm laagë sito. Bü nyi gobë rüato okkë nyi tani gë amür ëm gëdola nyi chëbë kaatom sito.

8Bü paakolo sido lobë, Yürnë gë agom ëm tayum kaayumla rëpüto okkë aü ëm anni nagobë gui rënyak bë rüsito.

9Sokë lëgalo Yürnë bü ëm odoom yaaru në mooko bë laacha to okkë këbë buppü gë amin ëm pënamë kai yaaru në amin ëm jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Okkë ëmbë rüla, Jisu gë amin ëm pakla mëdo sichü lokkë lachin, Tërü sichü lokkë lachin, Okkë chürum deera gë lachin turla hagla rënë buppü ë lënë kumpër lükla bullë durgala kumrë,

11 Okkë nyimü gë nappa lokë Jisu Kristo Rutum ë ëmla, Yürnë Abo ne koik la buppü ë tapa doobë gogrë.

Tani Mooko Sokë Lou Uunam Garü Bë Unam

12Ëkë lëga bë, ngok ayanam ajen gadë, ngo yadü lo nonnuëm rëbam sibadü nonu ngom agom ëm tayum kambëto, ëmbë dada ngok nonuk lokkë odoo bë rëdak lochin ijja gë tayum sinamë majja bë kai yaaru nammë. Nonuk tushü baalëm paapünam lëga bë boso okkë paden duula agër rübë tolaka.

13Yo lëga Yürnë bü bük mëëlük bë nonnuë tayum kaayumla agër ëm rülü kambë doobë nonnuëm rëmin gëyardu.

14Nonu aken aken ëm jabgur mengur sitë maabë ëgë malachin menko rüpekla menka sitë maabë buppü agër ëm rütoka.

15 Ëmbë rübolomum sipuhreno sa kaama në okkë sirum siro gë kubnë rëpnë okkë gümur sümur në hürum sokë Dërëk bë rënë Yürnë gë aaji oloh bë rürëna. Nonu talë tolokë takar lou unam garü bë buluk penkolo uutoka.

16Turgë në agom ëm nonnuë bullëm jidula lou ugë nëbë rütoka. Nonu ëmbë rübolo, ngo Kristo gë lootür alolo nonuk lëga bë chëëla gënë naanë bë rürëna, yo lëga bë eë ngok rüngë sinam okkë agër buppü ë ëmmum bë rüngama ëmla kaatom silarë.

17Mëëka sinamë nonuk bintür la Yürnë gëlo jinyo bë jilüknam garü bë ngok turgë naanë Iyi ëm bijji saë. Ëmbë rünam go kaabolo, ngo mëëkendu okkë nonuk buppü lo ngok mëëken ëm kumbam sidu.

18Ëmbë chë dada, nonuchin mëëken ru saë okkë nonuk mëëken ëm ngomchin lëken bë mëëken kenbam saë.

Timoti Okkë Epaphroditus

19Sigi Rutum gë mëëlük nambë rürrëm, ngo Timoti ne nonuk ogo büba bë inmo jila tolëpë mëëdu, ëmbë rübolo nonuk baab ë menlük namëm ngo paala puktë sintë gëdobë.

20Bü nyum ngom mëëdum në okkë nonuk baab ëm alë jaa bë dinchi në.

21Nyimü ë Jisu Kristo gë baab ëm mëëpa maabë, bük aü gë lëga baab ëm nyum mëëra sidu.

22Okkë Timoti bük arë kaado bë alënam ëm nonu nonu ë chenro sidu, ëmbë rünamë bü Ao ë abbom rünam garü bë bü ngom niitom taken në agër lo rüdum to.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Ngo ngom yo rütë duudü chensidu, ëkë lëga bë bü ëm nonuk ogo ingor molëpë ëmla ngo mëëdu.

24Okkë ngo ngoü aü ë nonuk ogo aagor lapë ëmla Rutum gëlo mëëtin sidu.

25Ngonuk mëëtin sinam ajen nonuk ngom rügur doobë ëmla inmonam okkë ngok lëga bë nyimak bë hardë rubë agër rünë Epaphroditus ne nonuk ogo inmo jiken ru dooku ëmla ngo mëëtoba.

26Bü nonnuëm bük nyilen nammëm tato bayu ëmla majja bë bü mëëdük du okkë nonu buppü ëm kaarük silüdu.

27Alë jaa bë bü nyilen ru to okkë sida maasam to. Rülachin Yürnë bü bü ëm ai amarto okkë bü ëm nyummo rügërëlla ngomchin ngok kairunë mëëdük deekom rüüra to.

28Ëmbë rünamë, ngok nonuklo bü ëm inmo dooku bë tolük kunamë, nonnuë bü ëm kaarük sila mëëken ë buupü dooku bë okkë ngok mëëdük mou buppü ëchin inpak yaado kubë ëmla mëëla inmoto.

29Ëmbë rünamë, bü ëm Rutum gëlo achi abür aken gonë bë mëëken doola torük sitoka. Bük rünam garü bë rünë nyi buppü ëm nonu pakto laka.

30Yo lëga nonuk rüla jimanam ëm ngom rügurëm rüji nam lëga bë side ngede koëm yo mëëgë sima bë, Kristo gë lëga bë bü aü gë turnam ëm sitür turtür lüksito.

Philippi 3

Jijja Bë Rëki Bë Rënam

1Mëëtin sinë ngok ajen gadë, menpin yaaru bë, Rutum gëlo nonuk aken nam ëm mëëken laka. Ekronam aken ëm ngo ekdi doobëchin ngok gëbë ektë ekram kaama, okkë sigi nonnuëm menchü rümo gonyum.

2Alë maabë agër rüranë, iki gaddëm okkë aü amür adin ëm morüh sinë nyi gaddëm engo kaago sitolaka.

3Ngonnuë mum alë jaa bë adin morüh nam ëm paanë, bullë mo, yo lëga ngonuk turnam ëm Jisu Kristo gëlo aken sidola okkë mëëken doola bük Doü lokë Yürnë ne ngonu kumsi në. Ngonu adin bë këbë lokë agër ëm mëëgë sima.

4Rünam gëbë, ngo ngoüya adin morüh sinamlo mëëtin sissë kaadu. Yë mum gonnëchin adin morüh sinamlo mëëtin sinam go kaarëm, ngo yaaru bë mëëtin deeko bëdaë kaadu.

5 Aajur ogar dak lokkë alo piinü naanëlo ngo adin ëm morüh nammë, ngo Israel nyi bë aajur ogar nammë, Benjamin gë oli lokkë, Ato abo gë hürum

© 2008 by The Bible Society of India.

hürum lokkë Hibru ëngi. Jius Ayon ëm rübë sinë lokë ëmrëm, ngo yaaru Pharisi ëyae.

6 Okkë ngo majja bë Yürnë gë agër rülünam lëga bë, Mondoli lokë nyi gaddëm majja bë enrik enkek moto. Moses gë Ayon ëm tayum kaayumla nyi ë rëki bë rëla nagoboolo, ngok rümur ë gunyü kaama.

7Rülachin ngok buppü yëra paaben nammë mëësinam ëm ngo ijja mëëkur sirë kuëm Kristo gë lëga bë ëmmum bë mëëduku.

8Ogo gadë ogo nyummo; Ngo Jisu Kristo ne ngok Rutum bë chennamë majja bë arë kaanë yëku yëra buppü ëm pënamë majja bë arë kaaya nëbë mëëduuku. Yo lëga bük lëga bë ngo yëku yëra buppü ëm ëmmum bë ërpak to. Ëmbë rünam ëgë Kristo ne paado kubë ëmla ëgum ngo yaapak në yëku yëra bë mëëtoku.

9Okkë büklo buupü bë aken yaar laka. Ayon gë mennam ëm rüko lokë paanamë, ngo ngoük aü gë rëki bë rënam kaama. Jisu Kristo ne mëëtin siko lokë ngok ijjagë rëki bë rënam si Yürnë gëlokë aanë okkë mëëtin sigë ë.

10Ngok Kristo gë lokë chenlü nam buppü ë, bük turkur kunam ëm rüla mingë doobë, endür nammëm enla mingë doobë okkë bük sinam garü bë sila doobë,

11Okkë ëmbë rükolokë ngo mëëgë siladu ngoü ë siko lokkë turkur dooku bë paalüdu.

Amen Paado Bë Juklük Dekolo Juknam

12Ngo buppü ëm paangam ëgë malachin buupü duuna ëmla gagsi lama. Rügëdola Jisu Kristo gë ngom bük lëga bë goglük nam amen ëm ngo paaru lapë ëmla rümin siduna.

13Mëëtin sinë ngok ajen gadë, ngo alë jaa bë mensidu, ngo amen paasëm paangam roto ëmma; rügërëlla, ngo agom aken gonyum chensidu, ëgë ngo inronëm mëëpakuma okkë rëlësa lëga bënyum hardë damin sinam ëm nyum.

14Yürnë gë taayo mooko tolo rëgë naanëm Jisu Kristo gëlokë ngom gognam amen ëm ngo paalëpë ëmla paadeko bëda ëm hardë dabam siduna.

15Kamchëk bë mëëtin sila rëkunë ngonu buppü ë muupuk asin ëm lëyü bë gëken do. Rülachin nonu atu gonnë angu bë muupuk asin ëm gëdo bëchin, ëgumchin Yürnë bü bërok jirë.

16Ëmbë sëmbë yo bë rülachin, ijja lobë yo rüpe lokë rübë sidudü okë rüpe okë ngonu buppü ë rübë inlaju.

© 2008 by The Bible Society of India.

17 Mëëtin sinë ajen gadë, ngom kaagë sila rënë gadë lo aken sitolaka. Okkë nonuk lëga bë ngonuk Ayon kaatomla aji kolokë rënë gaddëm kaarü sila kaagap tolaka.

18Ngo lëkkë lokkëchin nonnuëm sigim yaaka go menroto, okkë ijja ëgum ë nyüksi nyüklaë nendula mendidu: yo lëga ë nyi ëkë yaaka go Kristo gë paako lokë silük nam ëm nyiroh bë rübëla rëdu.

19Bulukë intür ë ui moora bë inlük rë, yo lëga buluk pülen yürlen në buluk aki lëga bë doke ë. Bulu yo ëm hanyü siken doodü ëgum ë bulu chëëbo sinë naadu, okkë bulu tani mooko sokë yëku yëralo mëënam ëm mëëra sidu.

20Yo bë rülachin, ngonuk aü gë mooko jaaë taayo mooko ë, okkë ngonnuëm tushü baalë në, Rutum Jisu Kristo ne, taayo tolokë aarëku ëmla, kaalü rubë torala duudu.

21Bü ngonuk torma leemo në side yaade në amür sim mürdek morëku, okkë bü buppü yëku yëra ëm bük goralo ala naanë lokë bü garü bë arüsinyo në amür bë mürmorë.

Philippi 4

Menyür Nam

1Ëmbë rünamë, mëëtin sinë ngok ajen gadë, ngo nonnuëm majja bë aya mëëpa bë mëëdu okkë majja bë mëëken ëchin rüdu! Nonu ngom majja bë mëëken moto okkë ngo nonnuëm majja bë chëëgë naadu! mëëtin sinë ngok ajen gadë, ngok sëmbë mennam buppü sokkë kaasi doola nonuk hünam buppülo Rutum gëlo addü bë duuto laka.

2Euodia okkë Sintike nonyi ëm kumla ngo mendu, Rutum gëlo nonyi ë anyë abür bë torük sila aken bisitolaka.

3Okkë ngok mëëtin sinam agër gërbam sinam nonyichin, sim nëli gadë sim rügur tolaka ëmla ngo menlük du; yo lëga bulu ngok dooyü niitom mengo kolo hardë rubë mendum rüdumto, Yürnë gë turyar në boi lo buluk amin ë, Klement okkë ngom agër rümin gënë gadë gëlo lëken bë dooyaar lükka.

4Loodak ëm Rutum gëlo mëëken yaar laka, ngo nonnuëm lëken goda mendu: Mëëken yaar laka.

5Rutum gë aakur dü ë nëchi duuku. Buppü nyi lo gui rënyak asin aapuk gë rüpe dope ëm kaatom sigeka.

6Nonuk asin aapukë yo gochin mëëdük mou yooka, rügë rëllachin nonuk kumko buppülo nonu yo ëm mëëdu dü, ëgum Yürnë gëlokë kumlaka, bü ëm muupuk asin lokkë koik doola kotoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Okkë ogo nyi tani gë chenchi maanamë, Yürnë gë lokë jurup bë rënam duunam nonuk muupuk asin ë Jisu Kristo gëlo aken kolo turbu daalëm paarë.

8Mëëtin sinë ajen gadë, menpin gënë naabë, nonuk muupuk asin ëm alënë yëku yëralo okkë koik duubë rünë yëralo: jijja në yëra, pakdu bë rünëlo, daadi nëlo, Dëënlo, okkë paknam rubë rünë yëra lo mëënë tolaka.

9Nonu yo go ngok agom lokë okkë agër rükolokë chenpadü okkë paatu dü baanyi ëm agër bë rübë gëtolaka. Okkë ngonnuëm jurup ëm jinë Yürnë bü nonuklo yëmin gëlaka.

Jinyo Jinam Lëga Bë Paul Gë Ëkëja Ëmnam

10Nonuk ngok lëga bë dinchi bë mëënam ëm yaaka në dügo logoë gochup robë ijja kaatom rëpkunam lëga bë Rutum gëlo aken doola ngok hünam ëm majja bë mëëken du. Sëmbë ëmnam si nonu ngom mëëpa kumabë rütoku ëmma doona, rügë rëlla nonu mëëpa dü kaamato.

11Okkë ngo sim püma goocho do ëmla menma, yo lëga ngo ngoüklo yo go doodo dü ogo mëëtë sila mëëken saëm chento.

12Ngo pümala jaa mëënammë yo ëdü okkë tëtë jaaëm ngekbo nammë yo ëdü ëgum chensidu. Ngo sigim yo lolachin, yaddü lolachin, buppülo ngo mëëken bë yo ëmbë mensi kendodü chento, ngo doji lachin ëgë malachin këno lachin, ngekjë bë doolachin ëgë malachin anni chaknë gobë rülachin yo ëmbë aralo mëëken kambëla rëken doodü ëgum ngo chento.

13Kristo gë tornam orlük kolokë ngo buppü rütu rübbëm rüsiladu.

14Rügë rëlla ngok majja bë atu are enrik encho doëm nonu ngom alërubë rügurka.

15Philippi gadë nonu allü bë chensidu ngo yadü lo Mesidonia lokkë inlen doola taken në dooyü ëm mengola mencho rëpbadü, nonuk Mondoli ëgënyum ngom rügur në; Ngok paangek nammëm okkë ngemo nam ëm enchen mingënë nonu nyum.

16 Ngo yadü lo Thessalonika lo duudola püma gocho badü, nonnuë ngom rügur ëm jilük kambë në.

17Ëmbë rünam sigi ngok jinyo paalü nyum kolokmo; Ëgum pënamë, ngo nonuklo paangek nam ëm saptanam ëm kaalü yaato.

18 Ëmbë rünamë, ngopë jinam buppü ëm ëkëja ëmla ekkum koë sigi okkë ngok püma gocho lëga bë nonuk jinyo bë amen jinam ëm Epaphroditus bü ijja gëa jituku, sigi püram gochoh ëm ngekbo yaaduku. Bulu Yürnë bü ëm torük sidobë bintür nam okkë mëëken doobë namti namor bë suunë jinyo jinam garü ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Okkë nonuk püma gocho buppü ëm bük arüsinyo bë nyitë kolokë Jisu Kristo gëlokë jigëla jirë.

20Ngonu buppü ë ngonuk Yürnë Abo ne pakla koik yaar laka, Amen.

Sithi Ëm Ekpin La Chumrük Pëtak Agom

21Jisu Kristo gëbë rünë Yürnë gë nyi nyimü gadë lo chumrük pëtak agom ëm jilük du. Ngok rëko sokë Kristan ajen rëmin gënnëchin buluk alënam menlük ëm nonnuëm jilükdu.

22Yürnë gë nyi buppü ë adëk rubë, tëbo rutum gë namë rumtum lo agër rüra në gadë lo alënam agom ëm menlük du.

23Nonuk buppülo Rutum Jisu Kristo gë paknyo bë paknamë duuyaar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Kolossia

Kolossia 1

1Yürnë gë mëëlük lokë, Jisu Kristo gë dooyü menlük ëm gëji nëbë kanamnam Paul okkë ngonuk Kristan ajen Timoti gëlokë.

2Ngonuk lëga bë Kristo gëlo mëëtin sinë ajen, Yürnë gë Kolosia lokë nyi gaddë; ngonuk Yürnë Abo gë paknyo okkë rëken bë rënamëm jilaka.

Ëkëja Ëmla Koikla Kumnam

3Ngonu yaddëm nonuk lëga bë kumrëdü, ngonuk Rutum Jisu Kristo gë Yürnë Abo ne, ëkëja ëmla koik yaar doona

4Yo lëga ngonu nonuk Jisu Kristo gëlo mëëtin sinam ëm okkë nonuk Yürnë gë nyi gaddëm aya nam ëm tadu.

5Yadü lo nonuklo jijja në, taken në menlük dooyüë, aatu aakë bë aaba dü, nonu mëëgë sinam ëm jinam ëm tapa sito. Ëmbë rünamë nonuk mëëtin okkë aya sinam lëga ëm nonu yo go mëëgë sidudü, ëgum nonuk lëga bë taayo mooko tëë achü jitu.

6Yürnë gë paknyo baab ëm tatu takë bë nonuk aralo tapa sidak alo lokkë okkë ëgum jijja ë ëmla chendak lokkë taken në dooyü ë tani mooko sogo gochikla okkë okë rülibongo ë aalük to.

7 Nonu sim, ngonuk aya lokë agër rübam sinam ajen, ngonuk lëga bë majja bë mëëtin sila agër rüjinë, Epaphras gëlokë Yürnë gë aya paknyo baab ëm chento.

8Bü ngonnuëm Doü lokë nonnuëm jinam ayanam lëga ëmchin menjito.

9Sokë lëga lo, nonuk baab ëm tadak lokkë nonuk lëga bë ngonu kumyaar du. Ngonu Yürnë ne bük mëënambë nonnuëm chennam, ponyük solo okkë mëëki mokok ëm bük Doü lokë büchür doobë jitoka ëmla koduna.

10Ëmbë rübolo nonu Rutum bü yo ëmbë mëëdu dü ëmbë rülarë okkë yo ë bü ëm mëëlük kaalük rëdü ëmbë agër ëm rürë. Nonuk hünamlo alënë agër nëgünëm rülarë, okkë nonu Yürnë gëlo chennë paanë gobë hücharë.

11Bük arüsinyo në torgë naanë aanë nonnuëm torla doobë mogeka, ëmbë rüdola nonnuë buppü endür kaachoh ëm mëëken doola chetëm gëla doobë.

12Okkë Yürnë gë rëgë ko lou gë upom nam bük nyi gadëpë Yürnë gë achü jinam ëm paala doobë rüjinë Abo ne, muupuk asin lokkë mëëken doola koik toka.

13Yo lëga bü ngonnuëm kanë bë rëtu lokkëm laachütu okkë bük ayanam Oroh gë rëgë kolo laalük tuku,

© 2008 by The Bible Society of India.

14 Ëmbë rüko okë, ngonu bük lülen kunam ëmla okkë ngonuk rümur ajë ëm paknyo bë pakkunam ëm paaduuku.

Kristo Bü Ëm Nyi Gobë La Okkë Bük Agër

15Kristo bü kaapa maanam Yürnë gë nyimaa ë. Bü ocho yaarunam Oroh ë, buppü pülen yürlen nam yëku yëra lokë abü yaaru në.

16Yo lëga Yürnë bük lokë mëdo okkë sichü nyi gëlok doonë yëku yëra buppü ëm bülübolo nento, kaapanam okkë kaapa maanam yëra gaddëm, tormo leemo në Doü ëm mentala, rutum gaddëm, rëgënë gaddëm, okkë rutum lagë naanëëm pülento. Chügo doogo ëm Yürnë bü Kristo gëlokë bük lëga bë bülü boolo jilento.

17Buppü yëku yëra ëm bülübolo dama lokkë Kristo bü rëcho to, okkë büklo aken sidola buppü yëku yëra gaddë aü gë doode kolo doosidu.

18 Bü Mondoli aü gë dumpoë: bü aü amür turnam gë turlen koë. Bü nyum yëku yëra buppü ëm doocho yaanam lëga bë, siko lokkë turkur kunnë, okkë bü ë Oroh lokë ocho yaaru nammë.

19Yo lëga Yürnë bü Oroh büklo Yürnë gë buppü rüpe dope ëm gëdo bë mëëpëkto.

20 Ëmbë rünamë, Oroh gë rügur lokë chügo doogo ëm Yürnë büklo laakur lükji doobë ëmla mëëto. Yürnë bük Paakolo silük jikolo jurup bë rëken okkë sichü mëdo nyiikë yëku yëra buppü ëm, bük lo laakum sila toku.

21Nonuk alë maabë agër rüko lëga lola okkë muupuk asinlo mëëru moya mëëko lëgalo nonnuë Yürnë gëlokë lëken go odoo to okkë nyiroh bë rüla rëto.

22Rülachin ijja, bük Oroh gë amür bë sijinam lëgalo, Yürnë nonnuëm bük ajen bë motu, ëgë nonnuëm yaloh lokkë Dërëk la, amürlokë dërëk la, okkë yo guunyü kaama doobë bük duukolo laalük sidobë ëmla rüto.

23Ëmbë rünamë, nonnuë bërok bë nonuk mëëtin sinam ëm yadü lokkë taken në dooyü ëm tala mëëgë sibadü ëgum nonu aüë dëlo baëk moyoka. Sigi mum Paul ngok pakbo bë rüla rëdola tani mooko buppülo mengo jinam nonuk tapanam niitom ë.

Mondoli Gë Lëga Bë Paul Gë Agër Rünam

24Okkë ijja, ngo nonuk lëga bë enrik enpek ennam sim mëëken bë mëësi du, lëga ë ngok adin bë enrik ennyo ë Kristo gë lëga bë, Mondoli lëga bë yo ëm püram gocho badü ëgum enrik ennyom enpü jito.

25Okkë ngom nonuk alë nam lëga bë agër rüdobë jinë Yürnë gëlokë ngom Mondoli lokë agër rügur në aken gonë bë atu. Ëgë agër ëgë niitom ëm buupü bë mengo ru nëbë ëmnam go.

© 2008 by The Bible Society of India.

26Ëgë hürum hürum lokë nyi hüro güro në gadë gë chenchi lamanam rülachin ijja bük nyi gadë lonyum kaatom mentom sinam Yürnë gë agomë.

27Nyi buppü gë chenpa maanam nyitë okkë arüsinyo nëm, Yürnë bük mëënamë bük nyi nyum ëm chenpa moto. Okkë chenpa maanam ëgë Kristo gë nokëlo duunam ëgë, ëmbë rünamë ëgë no Yürnë gë loulo rëbam sirë.

28Ëmbë rünamë ngonu Kristo ne nyimülo mengo duuna. Ngonu nyimü ë Kristo gëlo aken doola nyiga nguru bë rütola Yürnë gë nëchi lo laalük doobë chennam lokë menlom okkë dooyü bë menduna.

29Sigim rüpü gëdo bë, ëmla ngok lo agër rünë Kristo gë tornam leenam jinam lokë ngo ngaadür sidu okkë rüngë sidu.

Kolossia 2

1Ngo yadü go nonuk lëga bë okkë Laodisia lokë duunë lëga bë, okkë ngok kaarük sila chenka maanam buppü lëga bë ngo adük rubë rümin sidudü ëgum nonnuëm chenmo nage boolo ëmla mëëdu.

2Ngokë sëmbë rünamë buluk muupuk asin ë puktë sintë doobë okkë aya sila aken doobë, okkë alëja bë chennamë nonnuëm sigi majja bë arë kaanë ëmla mëëpëk sidobë. Sëmbë rüko sokë Kristo bük baab ëm bulu chendo bë okkë bü ë Yürnë Abo gë lëkkë lokkë chenpa moma bë anamë.

3Büë Yürnë gë chenpa maado bë yëku yëra achünam garünë ponyük solo okkë chennam paanam ëm ekkok naanë Sabi ë.

4Ëkë lëga bë ngo sim nonnuëm mendu, bulu yaddë go taken bë menla, menka sikolo nonnuëm mengum lachin yëmchin kubko yooka.

5Yo lëga ngo nonuk lo aü amür ë rëmin gëmalachin, ngok yaloh ë nonnuëm rëmin gëdu, okkë ngo nonuk Kristo gëlo mëëtin sinam ëm aken bampom la addü nammëm kaala ngo mëëken du.

Kristo Gëlo Buupü Bë Turnam

6Jisu Kristo ne nonuk Rutum bë ijja torük siro rëkkuëm, nonuk hünamlo büklo aken gobë rëyar tolaka.

7Nokë papür ëm Urü bë büklo pürgap lüktolaka, nokë hünam ëm büklo hülük tolaka, okkë nonnuëm yo ëmbë tomsür badü, ëmbë nonuk mëëtin ëm tornam bëka. Okkë nokë mëëkenla ëkëja ëmla koiknam ëm kaatom sitoka.

8Ëmbë rünamë, Kristo gëlokë lërü ë rüma bë, chügo doogo ëm rutum lanë naanë nyi gë doü ëm mentom silë aanam, nyi tani gë kubgë robgë naanë chennam paanam bë arë kaama bë mennyok lükdekoëm kaasi tolaka.

9Yo lëga, yadü lo bü tani mooko sogo tani amür bë rëbadü, Kristo büklo Yürnë gë güdu süarë duungam sito.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Okkë yadü lo nonu büklo aken rëdü, Yürnë alë jaabë turla rëssëm jitu. Bü yaloh lokë rutum në okkë rutum lagë naanë nyimü gë dumpo lokkë.

11Nonuk Kristo gëlo aken kunamë nonnuëm adin ëm morüh nammëku, ëgë nyi gë rüpe lokë adin morüh bë nammëmo, rügërëlla Kristo gë adin morüh kolo morüh nammë, sigi nonuk aü gë rümur rüke sëu lokkëm ajür dooku bë laalen gëla naanëku.

12 Lëga nonu yadü lo Baptis kobadü, Kristo ne rukolo rumin gëko doona, okkë Baptis daklo bü ëm sinam lokkë turkur mokunë, Yürnë gë rülakolo mëëtin siko lokë nonnuëmchin Kristo gëlo lëken gobë turkur moto ku.

13 Nonuk rümur sila rëko ajëlo nonu lëken go yaloh lokë sito okkë ëgë nonuk ayoh chenma bë nyibo bë rüla rënam lëga bë rüto. Rülachin Yürnë ijja nonnuëm Kristo gëlo turdo kubë laalük tuku. Yürnë bü ngonuk buppü gë rümur ajë ëm ayala ëpak toku.

14 Bü paakolo pikkë kodula ngonnuëm Ayon gë yo go rüyoka ëmbadü ëgum rüla guunyü rügë sila dorsë buppü ëm ngonuk lokë laapak jito.

15Okkë ogo paako ogo Kristo bü yaloh bë Rutum gëla naanë okkë rutum mola naanë lokkë aüëm ajür sito; Bü nyimak ëm mogum tola rumdü gogrë la luukolo bullëm luugë dookula buppü nyi gë kaamen bëku gagbë ingë dooku bë rügë toku.

16 Okë lëga bë, nonuk donam tünam ëgë malachin adëk në güdü süpë ëgë malachin poolo lokë karchü lokë güdü süpë ëgë malachin duunu alo lokë güdü süpë lo yëmchin nonuklo Ayon molük koyoka.

17Sigi Ayon rüpe buppü sigi kookü bë aalë deenë gë doonyum ë; Kristo bü sokë alëja ë.

18Taayo lampoh ëm kumnam lokë adëk bë kaaruh kaadona ëmla mëëbo sila mënë yëm aken gochin nonnuëm menpak doobë toji yooka. Lëga ë, sëkë në nyi ë tani adin mëëpe hakpe lokë yo gochin kaama tolachin mëëbo hakbo sidu.

19 Okkë yë dü aü amür lokë dumpo bë rünë, Kristo ne bü gagbë saëm ëpak du. Amür buppü ëm Kristo gë goralo hüchadu okkë aü amür lokë adëk gaddë lëken gobë aadum sidu, okkë Yürnë yo ëmbë kai bë hücha toka mëëdo dü ëmbë kai bë hüchato.

Sinam Ëla Turnam Ë Kristo Gëlo

20Nonu chügo doogo sim rutum në ui gë doü lokkë ajür tokuka okkë Kristo gëlo sitokuka. Ëmbë rünamë, yo bë nonu ëkë në Ayon ëm tolükla, tani mooko sokë rëchü duuchü bë rëduna?

21“Sim gagbë yooka”, “Sim donam sim doyoka”, “Sim mamdüh yooka”, ëmnam Ayon ëm yo bë bëëbë duuna?

© 2008 by The Bible Society of India.

22Sigi yëku yëra buppü si lëken go nyi ë pochum solak rëkkuëm arë kaama
bë ngeepak duuku; ëgë bulu nyi tani gë mosi nam Ayon ë okkë dooyü
mennam gaddë.

23Rünam gëbë sëkënë Ayon gadë sim kaanam ë alë jaabë kumnam ëm
chennëru garü bë kaatom sido okkë aü ë mënam lokë atcho bë asidu, okkë
bulu aü amür ëm tolük simabë rëdu, rülachin bulu alë maanë agër lokkë aü
amür ëm rüra silama.

Kolossia 3

1 Nonu Kristo gëlo lëken bë turkur mingë toku, ëmbë rünamë nonuk muupuk
asin gaddëm Yürnë gë lakbëk duutëm lo duumin gënë Kristo gë duuko,
taayo tolokë doonë yëra lo mëëgap naatoka.

2Nonuk asin aapuk ëm taayo tolokë yëra lo mëëgap naatolaka, tani mooko
sokë yëralo mëëgap naayoka.

3Lëga ë nonnuë sito, okkë nonuk turnamë Kristo gëlo aken lükdola Yürnë
gëlo duudu.

4Nonuk alë jaabë turnamë Kristo, okkë yaddëm Kristo tani mooko sogo
kaatom sidi rëkudü, ogo nonuchin bük arüsinyo në uunamlo aken gobë
kaatom sirë ku!

Aku Bë Hüronam Okkë Ali Bë Hülësa

5Ëkë lëga bë, tani mooko sokë mëëbo mori nonuk amür sokë dagnëm, no
bërok bë sipak mogeka, ëgë gadë ëgë jinyü mambu lokë gümur sümurnam,
gümur sümur doobë mëëru moyanam, majja bë amür ayak lübë mëënam ë,
alë maanë mëëbo mori, okkë kaaboh tari (Yo lëga kaaboh tari sigi nyimaa
ëm kumnam garü ë).

6Sokë gadë sokë lëga bë yë bulu Yürnë bü ëm tabo kayek doodü marnamë
aatë rënna.

7Yadü lo nonuchin sëkënë mëëbo mori lo rëbadü, nonnuëchin lëken go
nonnu ë sokë mëëpe mope bë rüla rëto.

8Rülachin nonu ijja aü ë bërok bë sim gadë sim ëpak tokuka; ëgë gadë ëgë,
marnam, marla romin sinam, anek bë rëbë rëlo gënam lokë, okkë nonuk
nappa lokë yaddë lochin simchin nenmo yooka ëgë nyi ëm hanyü paado bë
mennyü rüchonam ëgë malachin arik apek nam agom menlen yooka.

9 Nonu aken aken ëm mënam runam menmin siyoka, yo lëga nonu aü ë aü
gë aku rüpe dope ëm ëpak roëku.

10 Okkë ali buumü ëm gënnëku. Nonnuëm bü ëm chenpü modo bë ëmla, bük
nyimaa garü bë, ali nyi bë püdek kunnë Yürnë.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ëmbë rünam lëga bë, sogo ara sogo nyi këbë gola Jius ya adëk kaama, adin morüh nam okkë morüh maanam, këbë Ope, yo gochin chenma paamo nëla, jinë pakbo ëlachin, rutum lërü lachin, rügë rëlla Kristo buppü gë okkë buppü gë Rutum ë.

12 Nonu Yürnë gë nyi ë; Bü nonnuëm ayadu okkë bük aü gë lëga bë nonnuëm darto. Ëkë lëga bë, nonu sim gadësim nonuk muupuk asinlo dinchi sitoka, nokë muupuk asinlo nyiikë lëga bë aya mëëpa nam, nyi këbbëm ayanam, chëëbo simanam, chetëm nam gaddëm dagmo toka.

13 Yadü gonedü nonuk atür lokë aken gonnë ajen gonnëm jabgur mengur nam go kaalachin chetëm sidola paknyo bë pakmin sitoka. Nonuk paknyo bë pakmin sinam gë lëga ë Rutum yo ëmbë nonnuëm ayala paknyo bë pakbadü ëmbë chë nochin aken aken ëm paknyo bë pakmin sitokuka.

14Okkë sim buppü sim nonu rüta duula nonu aken aken ëm aya sirutoka, ëmbë aya siko okëmum buppü yëra ëm aken gobë nonnuë gagdum sila deeko ë.

15Nonuk menbëk rübëk nam ëm kaatom mentom lëga bë Kristo jurup bë rëken bë rënam ëm nonnuëm jito; lëga sokë jurup bë rëken bë rëko sokë Yürnë nonnuëm amür aken gobë rëpom doobë gognëto. Ëkë lëga bë nonu Yürnë ne ëkëja ëmla koik ru kendo.

16Nonuk muupuk asin lo Kristo gë dooyü niitom ëm pürdü rubë duumo ru kendo. Ponyük solo lokë aken aken ëm tomsür okkë kaatom mentom sitoka. Mëëtin sinam niitom, kumnam niitom Dëën niitom ëm gogtoka; Nokë muupuk asin lo Yürnë ne ëkëja ëmla koik duula niitom ëm gogbam tolaka.

17 Ëmbë rünamë, nonu yo nago rülachin ëgë malachin menlachin, Rutum Jisu gë amin lokë rükendo, ëmbë dada nokë ëkëja ëmla koik namëm bük lokë Yürnë Abo ne jitoka.

Aken Aken Gë Ali Bë Hügë Gügë Sa Ayon

18 Nyimë bë rünë gadë, nonuk aü gë nyilo gaddëm tayum kaayum sitolaka, yo lëga nonuk ëgë Kristan bë rüdola rüru saë.

19 Nyimë laanë nyilo gadë, nonuk nyimmëm aya minsi toka okkë bullëm yo mentë rürë yooka.

20 Aaji oloh gadë, nonuk anë abbom tayum kaayum yaar tolaka, sigi nonuk Kristan bë rüpe ru ë, yo lëga sigi nonuk Yürnë ne mëëken mode koë.

21 Anë abo gadë, aaji oloh gadë gë rünam buppü ëm jabgur mengur yaar doola bullëm marmo yooka, ëmbë rübolo bullë puktë sintë ngii maade la.

22 Pakbo paknë gadë, buppü rütu dobë lo tani mooko sokë nonuk rutum gaddëm pakto laka, buluk nonnuëm kaado nyum ëm kaalük talük nyum ëm

© 2008 by The Bible Society of India.

paado bë ëmla rüyoka; rülachin Rutum gëlo asin aapuk ë dinchi doola okkë paknam bë boso gëdola rügo mengoëm rübam sitoka.

23Nonu yo nago agër ëm rülachin, nonuk asin aapukë allü bë buupü bë mëëdola, nyi gë lëga bë rüma bë Rutum bë rüjinam garü bë rütoka.

24Yo lëga nonu chensidu Rutum bü bük nyi gadëk lëga bë amen ajinam ëm nonnuëmchin jirë ëmla. Yo lëga ëmrëm nonuk rügur nam Rutum lërü ë Kristo bü ë.

25 Okkë nyimü ë rümëm në bük rümëm ajë ëm paasirë, yo lëga Yürnë nyimü ëm mapu madër ëm lëyü chë bë makadu.

Kolossia 4

1 Rutum gadëa, nonuk jinë pakbo ëm tugda lokë rëken bë rëgë tolaka. Yo lëga nonuk Rutum ëchin taayo mooko të kaadu ëmla mëëbë sito laka.

Menyür Kunam

2Kumnam ëm kumyaar tolaka, okkë nonuk kumdak ëm muupuk asin ëm ensi duula Yürnë ne ëkëja ëmla koikla kumto laka,

3Nonu yaddëm kumrë dü, ngonuk lëga bëchin Kristo gëlokë ara niitom ëm menken bë mengo gëla naanëm Yürnë bü jido bë kumji laka. Yo lëga okë lëga bë ngok ijja gë Patëk sokë duunam sigi.

4Ëmbë rünamë ngok mensëm, ngo dërëk bë menla doobë, kumto laka.

5 Nonu Kristo ne chenma në nyi gaddëm rëbam duubam kolo chennë paanë bë rütolaka, nonuk mëëtin sima në gaddëm alënë kaatom dü ëm alë bë kaatom naato laka.

6Nonuk agom mennam ëm taken kaen doobë okkë talü kaalü doobë menbë tolaka, okkë nonu nyimü ëm yo në tugda nëm menrük kendodü chenbë sitolaka.

Menpin Bë Chumrük Pëtak Agom

7 Ngonuk aya sinam ajen Taikikas bü ngok baab buppü ëm menjirë, bü mëëtin sinam agër rünnë okkë Rutum gëlo aken bë agër rübam ë.

8 Ëkë lëga bë ngo bü ëm nonuk ogo inmo jidakna, ëmbë rünam ëgë ngonu buppü ë yo chë ëmbë rëdu daktok duudü nonnuëm menjila mëëken mogë dage bë ëmla.

9 Bük inkolo Onesimas ne inmin gëmo dakna, bü nonuk atür lokë go, majja bë ayanë okkë mëëtin sinë ajen go. Bulu sokë rüla rëdunam buppü ëm menngam jirë.

10 Ngom patëk duumin gënë Aristarkas, okkë Barnabas gë nyübü, Mark bulu nonnuëm chumrük pëtak menlük agom ëm jilükdu. (Mark gë nonuk ogo

© 2008 by The Bible Society of India.

aalük rëm nonnuë alë bë jarük kaarük tolaka ëmla mengap lüknam agom ëm tacho to.)

11Nyi gadë gë Justus ëmlachin mennam, Joshuachin, nonnuëm chumrük pëtak agom ëm jilükdu. Sigi aum sigi nyum Jius lokë Kristo ne mëëtin sidola Yürnë gë rëgë ko lëga bë ngom rüdum mingë në, okkë bulu ngom majja bë rügur to.

12 Nonuk atür lokë aken gonë okkë Jisu Kristo gë agër ëm rünë, Epaphras gëlokëchin alë bë ëmla menlük nammëm jidu. Bü nonuk lëga bë dinchi jaa bë, nonnuë Yürnë gëlo addü bë duudo dagdo bë, kamchëk ru nëbë okkë Kristan ru ë ëmla mëëpëk sinëbë, Yürnë gëlo buupü bë mëëyum kaayum nëbë rüdo bë ëmla kumyaardu.

13Nonuk lëga bë okkë Laodisia okkë Hierapolis lokë nyi gadëk lëga bë bü yadü go agër ëm rüji paadü ëmbë agër rünam baab ëm ngo ngoü ë nonnuëm menji ladu.

14 Ngonuk ayanam ajen, daktor bë rünë Luk okkë Demas buluk koikla kumrük agom ëm nonnuëm jilükdu.

15Ngonuk alë bëka ëmlük nammëm Laodisia lokë mëëtin sinë gaddëm okkë Nimpha gëlo okkë mük namë lokë duudum sinë Mondoli gadë lo menji silaka.

16Nonuk sim sithi sim rika robë, Laodisia Mondoli lochin sigim riken ru doobë mëëpëk tolaka. Ëmbë rüdo chëëm dada, Laodisia lokë mëëtin sinë ajen gadë gëlo jigë leela jilük nam sithi ëmchin nonu rika tolaka.

17 Okkë Arkippus nechin, “Nokë Rutum gëlokë paanam agërëm mëëgap liichi doola rüdola rüpin tolaka ëmla mentoka.”

18Paul ngoük alak lokë, sim kumrük sinam sithi sim ekdu. Ngok Patëk lokë duunam ëm mëëpa maabë rüyoka! Yürnë gë aya paknyo ë nonuklo duumin gëlaka ëmla ngo kumdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Thessalonika

1 Thessalonika 1

1 Paul, Sailas, okkë Timoti ngonuk lokë, Thessalonika Mondoli nyi gadë lo sim ekdu. Ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë okkë jurup bë rëken ë nonuklo duulaka.

Thessalonika Gadë Gë Hükor Gükor Okkë Mëëtin Sinam

2Ngonuk alo dükü bë Yürnë ne kumkolo nonuk lëga bë menpa yaar du okkë koik yaar du.

3Yo lëga nonuk mëëtin sinamëm agër bë rügë nammëm, ayaëm yo ëmbë nonu tornam agër bë rügë doodü, okkë Rutum Jisu Kristo gëlo yadü go addü bë mëëgë sidudü ëgum ngonuk Yürnë Abo gëlo mëëpa yaardu.

4Ngonuk aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, ngonu chendu Yürnë nonnuëm ayadu okkë bü nonnuëm bük aügëbë darsitu.

5Yo lëga ngonu taken në niitom ëm nonuklo aagë to, ëgë agom nyum bë aama, rülachin tornam bëla okkë Dëën Doü gëlokë, okkë jijja ëm buupü bë mëëpëk siko lokë aato. Yadü lo ngonu nonuk rëkolo rëbadü ngonuk rëkor duukor ëm nonu chensidu; Ëgë rënam ëgë nonuk alënam lëga bë ngonu rüto.

6 Nonu ngonnuëmla okkë Rutum ne kaagë sila rënëbë rükaku; okkë nonu majja bë enrik ennyom enlachin, Dëën Doü gëlokë aanë niitom ëm nonu mëëken ru doola torük sito.

7Okkë ëmbë rünamë nonu Mesidonia okkë Akaia lokë duunë mëëtin sinë gadë gë kaarü sigë bë rüka.

8Yo lëga nonuk lokë Rutum gë niitom nennë baab ë Mesidonia okkë Akaia lonyum mo, rügërëlla nonuk Yürnë gëlo mëëtin nam baab ë buppü mookolo duchikka. Ëmbë rünamë, ngonuk yo gochin mensë ya kaama.

9Yadü lo ngonu nonuk ogo aabe dü nonuk luurük jarük nam baab ëm nyi buppü ë bulu mensidu, okkë nyimaa kumnam lokkë yo ëmbë nonu, jijja në okkë turnë Yürnë ne kumla agër rüdukubë mëëdek kaaku dü ëgum bulu mendu.

10Okkë taayo tolokë Oroh aade kunë lëga ëm torala yëm bü sikolokkëm turkur moto kudü, okkë aade kunë Yürnë gë marlü lokkëm turbu daalë deekunë bük Oroh Jisu ne tora doobë menjitu.

1 Thessalonika 2

Thessalonika Lo Paul Gë Agër Rünam

© 2008 by The Bible Society of India.

1Mëëtin sinë ngonuk ajen gadë, ngonuk nonnuëm kanam nammë ëmmum maaka, ëgum nonnuë chensidu.

2 Nonuk Thessalonika ogo ngonuk aalük damabë Philippi lo rünek okkë rünyü rüchola hanyü paamo nammëm nonu chensidu. Okkë alo agnë yaaka badaram Yürnë yo mëëgë haggë maabë nonnuëpë bük lokë jinam taken në dooyü ëm menji moto.

3Yo lëga ngonuk nonnuëm kumla mennamë mënam okkë ëgë maalachin mëëru moya muupuk asin lokë mëëdola ëgë maalachin aken gonnë yëmchin ngonu mëkup rukub tama doona.

4Ëgum pënamë, ngonnuëm Yürnë yo ëmbë mentoka mëëdu dü menbë doona, yo lëga bük maka kolo ngonnuëm takennë menlükëm totak lükla adu bë malüktu. Ngonu nyi ë mëëken dage bë ëmla rüma, rügërëlla ngonuk aapuk ëm laaka në, Yürnë nemum mëëken doobë ëmla rügë doonamë.

5Nonu allü bë chensidu ngonu yaddë lochin nonnuëm meniik menjoma, ëgë malachin ngonuk kaaboh tariëm menrup menkë sila agom menma, Yürnë bü ë ngonuk muupuk asin ëm allü bë chennë.

6Ngonu yëkë lokëchin koik nam paalëpë ëmla rüma, nokë lokë maalachin këbë gë lokë yëchin ngonnuëm koik laka ëmla mëëma.

7Kristo gë kanam nambë, rürudolachin, ngonu nonuk lokë koik nam ëm kodo lappe. Rülachin anë gonnë aü gë aaji oloh ëm chinam sonam garü bë, ngonu nonuk rëkolo rëdaklo atcho bë rëto.

8Ngonuk nonnuëm majja bë ayanam lëga bë ngonu Yürnë gë taken në menlük nyum ëm orsi maabë rülachin ngonuk rülanam buppü ëm nonnuëm rüji minsiladu. Lëga ngonu nonnuëm majja bë ayadu.

9Mëëtin sinë ngonuk ajen gadë, nonu alë jaabë ngonuk agër adür bë rümin sinam ëm mëëbë dunaana! Ngonu Yürnë gë dooyü ëm nonnuëm menji duulachin, yëm aken gochin hai bë mëëdür hakdür simo lüma ëmla mëëla ngonu alo ayoh bë agër ëm rüsito.

10Yë ngonuk dooyü ëm torük sila dërëk bë, rëki bë, guunyü kaamabë rëbadü ëgë gadë ëgë nonuk rëkolo rëdola ngonu yo go nonuk lëga bë rübadü nonu aüë menji sila du, okkë Yürnë büchin ëgum chendu.

11Yo lëga ngonu nonnuëm nyimü ëm abboë aügë aaji oloh ëm yo ëmbë rüdodü ëmbë rümin sinam ëm nonu chensidu.

12Ngonu nonnuëm puktë sintë moto, ngonu nonnuëm mennyok to, okkë yë nonnuëm Yürnë gë rëgëko okkë arüsinyo koik ëm paabam doobë gognë Yürnë bük mëëlük bë nonuk rënam duunam ëmrëto duutoka ëmla ngonu menyür yaar to.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Okkë ngonu yo rüla Yürnë ne ëkë ëmla koik lëga ë aba goda kaadu. Yadü
lo ngonu Yürnë gë dooyü ëm nonuklo aagë jibadü, nonu tato okkë torük sito,
ëmbë torük sinam ëgë, nyi lokë dooyü bë torük simato, rügërëlla Yürnë gë
dooyü rubë torük sito. Lëga yë bulu Jisu ne mëëtin sidudü Yürnë bü nonuklo
agër rüdu.

14 Mëëtin sinë ngonuk ajen gadë, Jisu Kristo gëbë rünë nyi gadë, Judia lokë
duunë Yürnë gë Mondoli lokë nyi gaddëm rünam chë bë nonnuëmchin rüka.
Ëgë nonuk aügë mookolokë nyi gadë gë nonnuëm morik chikek namchë bë
buluchin Jius nyi lokë morik chikek ëm paaka.

15 Yë bulu Rutum Jisu ne okkë nyijük gaddëm pakë badü, ëgë bulu
ngonnuëmchin morik chikek në. Bulu majja bë Yürnë ne haachi modu! okkë
bulu nyimü buppü gë Nyimak bë majja bë rüminsidu.

16Bulu Jius nyi ma gaddëm tushü baalë deekom dooyü menji namëm
ngonnuëm mentum rütum lapë ëmla rüyaar to. Sëmbë bulu buluk rümur rüke
guunyü ëm apum bë gëkum sidu. Okkë ijja kookü yaaru bë buluklo Yürnë
gëlokë marnam ë buluklo aalükka!

Thessalonika Gaddëm Paul Gë kaarük Sitë Bë Inlükunam

17Mëëtin sinë ajen gadë, ngonuk gëbë, yadü lo ngonnuëm anni nago agego
odoo bë nonuk lokkë laage sibadü ngonu mëëbë ëm ëpakma, rünam gëbë,
ëmbë rülachin aü amür nyum ëm laadëk sito ëmbë rükolo ngonu yadü go
nonnuëm ngeepen sito okkë ngonu yadü go nonnuëm lëken goda kaarük
sila dooku boolo ëmla hardë daküto!

18Lëga ë ngonu alëja bë nonuk ogo aakur lütoku. Ngo ngoüë lëken ngeknë
go aakur kulëpë ëmla rükato, rügë rëlla Uië ngonnuëm indi moma toku.

19Ngonuk Rutum Jisu yaddëm bü aarë kudü ngonuk bükeë nëchilo chëgë
naanë lëga, okkë mëëken kengë, okkë mëëgë lërü ë këbbëm yaabë, okë
gëbë, nonnuë yaama bë.

20Alë jaa bë, nonnuë ngonuk chëgë naamo nëla okkë mëëken kengë.

1 Thessalonika 3

1 Kookü yaaru bëku, ngonuk nonnuëm kaapa sima kussëm majja bë chetëm
lamatoku. Ëmbë rünamë ngonu Athen lonyum duulük doobë mëëpëkto.

2Ngonuk mëëtin sinë ajen okkë Kristo gë dooyü taken në baab ëm menggo
duula Yürnë gëlo agër rübam, Timoti ne inmo duuna. Ngokë bü ëm inmo
nammë nonnuëm addü doobë mennür rüür doobë okkë nonuk mëëtin ëm
rügur doobë,

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ëmbë rünamë nonu yëchin sëmbë nonnuëm enrik enkek doobë morik chikek ko sokkë inkur yokuka. Nonu aü ë chensidu sëkënë morik chikek sigi Yürnë bük ngonnuëm endo bë ruulük nambë rüdu.

4Yo lëga ngonu nonuk duuko ogo duudo ogoi, ngonu nonnuëm ngo morik nammëm paatëdo ëmla mencho jito; okkë ëgum nonu allü bë chensidu, ëgë jijja bë ëmbë rüka.

5Ëkë lëga bë Timoti ne inmo jinamë. Ngo anni gochin duugë sila maanam lëga bë, nonuk mëëtin ëm chenlük nam lëga bë ngo bü ëm inmoto. Alë jaa bë ui ë rüka darka maanë goe boolo, okkë ngonuk agër rünam buppü ë ëmmum do lappe!

6 Timoti bü ijja nonuk okkë ngonuk sigi aakur duuku, okkë bü nonuk allü bë mëëtin sinam okkë aya sinam baab agomëm ngonnuëm aagë jituku. Nonuk ngonuk alënam lëga bë mëënam hagnam baab ëmchin menji toku, okkë ngonu yo ëm bë nonnuëm kaarük silü doodü ëmbëchë dada nonuk ngonnuëm kaarük silünam ëm dada menjitoku.

7Ëmbë rünamë, mëëtin sinë ajen gadë, ngonuk mëëdük mou okkë enrik encho buppü lo nonuk baab ë ngonnuëm puktë sintë modu. Ngonnuëm puktë sintë mogë në nonuk mëëtin sinam ëgë.

8Yo lëga nonuk hünamlo Rutum gëlo aken bë addü boolo ngonu alëja bë turrë.

9Nonuk lëga bë ngonu ijja ngonuk Yürnë ne ëkëja ëmla koik gëla duuku. Ngonu nonuk lëga lokë bük nëchilo ngonuk mëëken ëm ëkëja ëmla bü ëm koik gëla duuku.

10Ngonu lëken goda nonnuëm kaapa sidokubë okkë nonuk mëëtin sikolo püma gochoh nëm jimin sila doobë alo ayoh bë muupuk asin buppü lokkë dinchi rubë bü ëm kummin siduna.

11Ngonuk Yürnë okkë Abo bü ëla okkë ngonuk Rutum Jisu bü ngonnuëm nonuk ogo aala doobë bëda ëm mokok jilaka!

12Ngonuk nonnuëm ayanam garü bë Rutum bü nonuk aya sinam ëm gochik yaya molaka okkë nyimülo büchür mogeka.

13Ngonuk Rutum Jisu bü bük gëbë rünë buppü ëm aagëla yaddëm aarë kudü ngonuk Yürnë okkë Abo gë kaagalo rümur ajë kaamabë okkë dërëk bë rëdo bë ëmla nonuk muupuk asin ëm sokë rüla puktë sintë motoka.

1 Thessalonika 4

Hünam Günam Ëm Yürnë Gë Mëëlük Kaalük Bë Rënam

1Menpin yaaru bë, mëëtin sinë ajen gadë, nonu Yürnë ne yo ëmbë mëëken doobë rëken doodü ëgum ngonuk lokë chenchoto. Rünam gëbë, nonu sigim,

© 2008 by The Bible Society of India.

rübë sila rëto. Okkë ijja gë ngonuk nonnuëm Rutum Jisu gë amin lokë dinchi bë mengap lükdunammë nonnuë benya bë alë doobë rütolaka ëmla menduna.

2Yo lëga Rutum Jisu gë mentomla mookolokë ngonu yo nago dooyü menyür ëm menji todü ëgum nonu chensidu.

3Yürnë nonnuëm dërëk bë rëken do ëmla mëëdu okkë nyimë nyilo bë gümur sümur lokkë buupü bë odoo toka.

4Nyi gadë nonu aügë nyimë ëm dërëk bëla okkë paknam bë hübi sinam bëda ëm chenru toka,

5Yürnë ne chenma në nyi gadë gë rünam garübë, adin ëm mëëbo mori minsi nam nyum bë rüyoka.

6Ëmbë rünamë, sogo aba sogo, yë nyi chin aügë Kristan ajen ëm rümur siyoka ëgë maalachin bü ëm kubmin siyoka. Ngonuk nonnuëm lëkkë okë mencho jinam garü bë, sëkënë rümur ajë buppü lëga bë ëmbë rünë nyi ëm Rutum bü darpak la morik rëku.

7Yo lëga Yürnë ngonnuëm dërëk maabë gümur sümurla rëtoka ëmla gogma, rügë rëlla dërëk bë rërë lapë ëmla gogto.

8Ëmbë rünamë, Yë sim niitom sim tagap maadudü nyi ëm rüma, rügërëlla Dëën Doü ëm nonnuëm jinë Yürnë ne menpak siduna.

9Nonnuëm ijja mëëtin sinë ajen gaddëm aya sitolaka ëmla aya sinam gë baab ëm ekkü sa kaakuma. Yo lëga nonu nonuë yo ëmbë aken aken ë aya siken doodü Yürnë bü ë nonnuëm tomsür roto.

10Okkë alëja bërrëm, Mesidonia buppü lokë mëëtin sinë ajen gaddëm nonu ayadu. Ëmbë rürudobëchin, ngonuk mëëtin sinam ajen gaddë, ëgum benya yaabë pakmin siya tolaka ëmla ngonu nonnuëm mengap lükdu.

11Ngonuk menchonam garübë, nokë rëtu ëm jurup bë rëla, aügë agër rüssëm mëëgap sila, okkë nonu aügë alak lokë agër rüla tursi lapë ëmla mëolaka.

12Nonuk sëmbë rüpe sokë mëëtin simanë gaddëm rügurla nonuklo laalük silarë, okkë nonuk püram gochonëm yëk lokëchin tora silëpë ëmla rümarë.

Rutum Gë Aakunam

13Mëëtin sinë ajen gadë, mëëgë sinam kaamanë garü bë, nonnuë mëëdük maado bë, yë bulu sikadü buluk jijja baab ëm ngonu nonnuëm chenmo lapë ëmla mëëdu.

14Ngonu Jisu gë sitola turkur kunam ëm mëëtin sidu, okkë ëmbë rünamë yë bü ëm mëëtin sitola sikadü Yürnë Jisu gëlo alëja bë laakur tarëku ëmla ngonu mëëtin sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ngonu ijja yo go menji duudü ëgë Rutum gë menjinammë: Rutum gë aadak
ku alo lobë turla rënë ngonu sicho në gaddëm incho yaamarë.

16Taayo lampoh Rutum gë agom bë, Yürnë gë Bikur Tapu adduëm, dutë
rubë kanamla gogrë, okkë ogo Rutum bü aüë taayo tolokë iirëku. Ëmbë
rürëku ogo yë bulu Kristo ne mëëtin sitola sicho badü turkur choorë ku.

17Okë kookü bë okë turbëla rënë gaddëm talë tolokë Rutum ne kaarük
sidobë bullëm Doomülo yücha gëkolo ngonnuëmchin yütak gëcha rëku.
Okkë ëmbë ngonu Rutum gëlo duuyar mingë rëku.

18 Ëmbë rünamë, sokë agom gadë sokë puktë sintë doobë dooyü minsi
tolaka.

1 Thessalonika 5

Rutum Gë Aakunam Lëga Bë Ruuno Sila Duutoka

1Mëëtin sinë ajen gadë, Rutum gë aakur dü ë yaddëm okkë yo ëmbë
rüddoëm aarë kudü, okë baab ëm nonnuëm ekküsa kaakuma.

2 Yo lëga nonu aüë allü bë chensidu Rutum gë aakur dü alo ë choonë ayoh
ëm aanam garü bë aarëku.

3Yaddëm nyi gaddë, “Jurup bë rëken du okkë ngeema simarë ëmsi rëdü”,
ogo lomdo bë ungnga gënë nëli gadë lo ochi chinam garübë, buluklo lomdak
bë sinam ngenamë aalük rë, okkë ëgum bullë keknyo deeko kaamabë rürë.

4Rülachin, mëëtin sinë ajen gadë nonu kanë lo duuma, okkë ëkë lëga bë
ëgë alo ëgë choonë garü bë nonnuëm lomdo bë aalomla aamarë.

5Nonu buppü ë lou lokë nyi ë, okkë alo lokë aaji oloh ë. Ngonu kanë lokë
gëbë rüma ëmlachin Ayon gëbëchin rüma.

6Ëmbë rünamë, ngonu mëëtin simanë nyi këbë garü bë, yupla dooyo ju;
ngonu uula darlaju okkë hardë nguru bë larchëk laju.

7Ayoh kanë sigi nyi gadë gë yupko ë; okkë ayoh sigi nyi gadë buluk tükum
dojër sikko ë.

8 Rülachin ngonu alo lokë aaji oloh ë, okkë ngonu aüëm hardë bë ensi laju.
Ngonu mëëtin sinam ëmla okkë aya sinam ëm horup bë buumü silaju, okkë
ngonuk mëëgë sinam ëm tushü baalë gënë naabë boolup bë puklük silaju.

9Yo lëga Yürnë bük marnam lo aalük doobë ëmla ngonnuëm darma, rülachin
Rutum Jisu Kristo gëlokë tushü baalë nam ëm paado kubë ëmla jilükto.

10Yaddëm bü aarë kudü, ngonu turlachin, silachin, yë ngonuk lëga bë sigë
jibadü ngonu büklo aken gobë rëbam sido kubë ëmla rüto.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ëkë lëga bë nonu aken aken ëm rügur sidobë dooyü menyür sitolaka, okkë ijja gë nonuk rübë sidu nam ëmbë nyimü ë rübë sitolaka.

Menpin Bë Mentom Kaatom Okkë Chumrük Pëtak Agom

12Ngonuk mëëtin sinë ajen gadë, Yë bulu nonnuëm Kristan bë rüdobë mentom kaatomla, nonuk penko ogo agër rüdudü nonu bullëm allü bë pakto riito laka, ëmla ngonu nonnuëm kanamdu.

13Bulukë agër rüko lëgalo, bullëm kai yaarunë paknam riinam okkë ayanam ëm kaatom tolaka. Nonuk ara lo jurup bë nyimü ë duuto laka.

14Ngonuk mëëtin sinë ajen gadë, ngonu nonnuëm mengap lükdu, loobak në gaddëm loobak ë alë maanëla ëmla achi bë mentoka, pukme aacho la bosonë gaddë puktë sintë bë boso maado bë mennür toka, torma leemonëm rügur toka, nyimü ëm guirënyak bë menmin sitolaka.

15Yëchin rümëm ëm rümëm nguru bë rürük maado bë kaasi tolaka, rügë rëlla aken aken lo okkë nyi buppü ëm gui rënyak bë alë nam ëm kaatom siyarla rëlëpë ëmla rütolaka.

16Mëëken yaarla rëlaka,

17Kumyaarla rëtolaka,

18Buppü rüi docha lo yo bë rülachin Yürnë ne koik yaar tolaka. Sigi nonuk hünam ëm Jisu Kristo gëlo aken doola nonuk lokë Yürnë gë rütoka ëmla mëënam më.

19Doü gë ëmmëm ngikmo yooka.

20Yürnë gëlokë aanë kaalu taor dooyü ëm tanek kaanek sira yooka.

21Buppü yëku yëra ëm endi kaadi chooto laka: yo ëdü alënë ëgum bëyaar tolaka,

22Okkë alë maanë buppü ëm ëpak tolaka.

23Nonnuëm rëken bë jurup bë rënamëm jinë Yürnë nonuk rëtuëm dërëk tëtë doobë rëmo geka, okkë nonuk buppü ëm, Doü ëm, yaloh ëm okkë aü amür ëm ngonuk Rutum Jisu gë aadak ku lobë yo guunyü ajë kaama doobë duumo laka.

24Nonnuëm yë bü gogbadü ëgum rürë, yo lëga bü majja bë mëëtin sinë go.

25Mëëtin sinë ajen gadë, ngonuk lëga bëchin kumji bë laka.

26Yürnë ne mëëtin sinë buppü ëm dërëk bë muupuk dotakla chumrük pëtak sitolaka.

27Ngo Rutum gë menla moko lokë, sim ngo nonnuëm kanamdu, Nonu sim sithi sim Yürnë ne mëëtin sinë buppü gë takolo kütom jitolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

[28]Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë nonuklo duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Thessalonika

2 Thessalonika 1

1 Paul, Sailas okkë Timoti gëlokë, ngonuk Yürnë Abo okkë Rutum Jisu Kristo
gëlo duunë Thessalonika Mondoli lo kumrük sinam.

2 Yürnë Abo gëlo okkë Rutum Jisu Kristo gë aya ëla jurup bë rëken nammë
nonuklo duulük laka.

Kristo Gë Aakur Rëku Ëm Maka Dü Ë

3 Ngonuk mëëtin sinë ajen gadë, ngonu nonuk lëga bë Yürnë ne koik yaar ru
kendo. Sigi ngonuk rüsë ru go, yo lëga nonuk mëëtin sinamë majja bë chaalë
yaya du, okkë nonuk aken aken ëm aya sinam ë gochik yaya du.

4 Ëkë lëga bë ngonu ngonu ë Yürnë gë Mondoli baab ëm nonnuëm chëëgë
naadu. Ngonuk nonuk baab ëm chëëgë naanë nonuk morik nam ëm okkë
enrik enchom mëëtin siko lokë chetëm bë la enbë ko lëga lo.

5 Sigi buppü sigi Yürnë gë mapu madër ë rümur kaama ëmla kaatom gënë
naanë okë rüdola nonu yo nëm enrik enchom engë duudü, ëmbë rüjo ë nonu
bük rëgë kolo nonuk rëla mingë nammë.

6 Yürnë bü yo ëdü tugda në ëgum rürë, Yë bulu nonnuëm enrik modu dü
Yürnë bü bullëm enrik ëm paamorë.

7 Okkë morik nam gaddëmla ngonnuëm lëken gobë bü sagnu morëku. Yadü
lo Rutum Jisu bü tornam ruunë taayo lampoh lo lëken gobë taayo tolokë
nenrë kudü ogo bü sigim gadë sim rürëku.

8 Yë bulu Yürnë ne menpak duudü okkë ngonuk Rutum Jisu gë taken në
niitom menlük baab ëm torük simadü, bullëm ëmë mëroh lokë morik naarë.

9 Bullëm enrik encho enyaar deekolo morik chikek lükrëku, okkë bü ëm
Rutum gë nëchi lokkë la arüsinyo në tornam leenam lokkë odoo morëku.

10 Yaddëm bük nyi gaddëm laarük sitë bë ogo alo ogo aarë kudü bü ëm
mëëtin sinë buppü nyi gadë lokë koiknam okkë paknam ëm paarë. Ogo
nonuchin buluk gëbë rümin gërë, yo lëga nonu ngonuk menji nam dooyü ëm
jijja ë ëmla mëëtin sito.

11 Ëkë lëga bë ngonu nonuk lëga bë kumyaar jidu. Ngonuk Yürnë gë
nonnuëm gogkolo hülin gülin bë turla rëmo toka ëmla ngonu bü ëm kodu.
Bük rüla ko lokë alë maanë lëga bë nonuk mëënam ëm bü buupü jimolaka,
okkë mëëtin agër ëm rüpü jikalaka.

12 Sëmbë rüko lokë ngonuk Rutum Jisu gë amin ëm nonuk lokë koiknam ëm
paamorë okkë nonnuë bük lokë paarë, ëgë ngonuk Yürnë okkë Rutum Jisu
Kristo gë majja bë aya paknyo bë paknam paarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Thessalonika 2

Nyilüh Sodo Në

1 Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aakur kusë baab ëm okkë büklo ngonuk aken gobë indum sisë lëga ëm, ngok mëëtin sinam ajen gadë ngo nonnuëm kumdu,

2Lëga ë Rutum gë aloë looka ku ëmla nonuk muupuk asin mëënam ëm mëëkin moma okkë mëëdük mou goryoka. Rünam gëbë ngonuk kaalu taorla menkolo ëgë maalachin dooyü menko gadë lo ëgë malachin sithi ekkolo ekjiroto ëmla mëëdu.

3Yo yo bë rülachin yo ëmchin mëkup rukub koyoka. Yo lëga Ui moora bë motür lüksë, nyilüh sodo gaddë yadü lobë nenma rëdü okkë nyi buppü ë Yürnë gë yo agër buppü ëmchin rülü maabë agrëp maarëdü ëgë bomo loogo alo ëgë looma rë.

4 Bü nyimaa okkë ëgë malachin nyii nyimaa buppü kumnam gaddëm menpak rë, okkë bü ëm bulu buppü gë taayo bë asirë. Bü Yürnë ne kumko namë ara lochin aala duulük rë okkë bü ëm Yürnë ëmla gogsirë.

5Ngok nonuk rëko ogo rëdak ogo ngo sim buppü gadë sim menjito, nonu ëgum mëëpa kuma lare?

6Ijja lobë rëlen dama doobë dooma nago yo gobëre kaadu, okkë ëgum yo ëdü nonu chendu. Ëmbë rünamë, aakur dü jaa lo, nyilüh sodo gaddë nenrë.

7Yo lëga arüsinyo bë nyilüh sodo nyirë soki në gaddë nenla agër rüla rërodu, rülachin ijja gë ducho bencho monë bü bü ëm laasek kuma tëtë lobë ëmbë rüyarla doocho rë.

8 Okë kookü bë Ayon kaama në nyilüh sodo gaddë nenrë, rülachin yadü lo Rutum Jisu aarë kudü, bü aü gë nappa hagrëp lëken lokë bü ëm hakkë kapak rë okkë bük arüsinyo në lou nëbë rükolokë bü ëm upola ngemorë.

9 Ayon kaamanë nyilüh sodo ë ui gë rüla moko lokë okkë nëgü në rürüsinyo okkë arüsinyo nëm rüla mëla aagë rë.

10Okkë ngeede në gaddëm kubgë naanë nëgü naana në angu angu në alë maanë agër ëm rürë. Bulu ngeerë yo lëga bulu aya sinam ëmla okkë tushü baalë gëdenë jijja ëm torük sima.

11Okkë ëmbë rünamë Yürnë bü mënam ëm jijja ë ëmla mëëdo bë menla gënë naanëm bullëm jilük jitu.

12Okë rülleela jijja ëm jijja bë mëëma bë rüdola, nyilüh sodo agër lo rëlü bë rënë, buppü ëm ngepak modo kubë ëmla rütu.

Yürnë Nonnuëm Tushü Baalë Lapë Ëmla Darlentu

© 2008 by The Bible Society of India.

13Rutum gë ayanam, mëëtin sinë ajen gadë, ngonu nonuk lëga bë Yürnë ne koik yaar ru kendo. Yo lëga Yürnë nonnuëm tushü baalë lapë ëmla darcho yaaru tu, ëmbë rünamë ëgë Doü gë rülako lokë nonnuëm Yürnë gë Dëën nyi bë okkë nonuk jijja ëm mëëtin sikolokë rünamë.

14Ngonuk taken në menlükë nonnuëpë menji kolokë Yürnë gë nonnuëm gognam sigi; Bük nonnuëm gognamë ngonuk Rutum Jisu Kristo gë arüsinyo gënënë nonuk gëssëm paado bë ëmla gogdu.

15Ëmbë rünamë ngonuk mëëtin sinë ajen gadë, ngoük dooyü menko okkë sithi ekko anyi buppülo, yo në jijja gaddëm ngonu nonnuëm mentom badü ëgum addü bë gaggapla duutoka.

16Ngonuk Rutum Jisu Kristo bü aü ë ngonnuëm ayanë okkë bük aya paknyom jila ngonnuëm pukjak sinyak momanë okkë mëëgë ëm addü monë, ngonuk Yürnë Abo bü,

17Nonnuëm puktë sintë mogeka okkë yo ëdü alënë agom ai mensë tornam leenam rubë menbë mogeka.

2 Thessalonika 3

Ngonuk Lëga Bë Kumjilaka

1Menpin yaaru bë, mëëtin sinë ngonuk ajen gadë, nonuk atür okë chë garübë, Rutum gë dooyü niitom ë bübabë inchik gordobë, okkë paknam rubë torük sidobë, nonu ngonuk lëga bë kumji laka.

2Okkë kumto daka Yürnë bü ngonnuëm nyitu sorë nyi gadë lokë okkë alë maanë nyi gadë lokë rüüra doobë; yo lëga nyi buppü ë niitin ëm mëëtin singam ma.

3Rülachin Rutum bü majja bë mëëgë sidubë rünnë, okkë bü nonnuëm puktë sintë morë okkë alë maanë gadë yo gochin rüla maado bë rürarë.

4Okkë Rutum gëlo nonuk baab ëm ngonuk mëëdi hagdi namgo kaadu; okkë ngonu yo go menlük badü nonu rübë sirë lapë ëmla mëëdu.

5Rutum nonnuëm Yürnë gë aya okkë Kristo Jisu gë jinam chetëm ëm kai yaya bë mëëchen mochen gënë naanëm kaatom geka.

Rüru Sa Agër

6Ngonuk mëëtin sinë ajen gadë, ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aminlokë agom ëm namgap lükdu loobak okkë ngonuk bullëm mentom kaatom nam ëm tagap kaagap maabë rënë duunë ajen gadë buppü lokkë odoo sila rëtokuka.

© 2008 by The Bible Society of India.

7Nonu nonnuë aü ë allü bë chensidu ngonu yo ëmbë rübadü nonuchin ëgum rümin gëru kendo ëmla. Yo lëga ngonu nonuk rëko ogo rëmin gëdak ogo yo gochin loobak maato.

8Ngonu külü jima bë yëkëchin rügur ëm laanyo bë laarük maato. Ëgum pënamë, ngonu aü ë agër ëm majja bë torla rüssëm rüsito; yo lëga ngonu nonnuëm yëmchin ngonuk lëga bë rügur naabë dormo lüma mëëla alo ayoh bë agër ëm ngonu rüsito.

9Ngonuk sëmbë rünam sigi, ngonuk lëga bë rügur kosi lama ëmla rüma; Rülachin nonuk kaayür tayür sigë naabë ëmla ngonu rüto.

10Nonuk rëko ogo ngonuk rëdaklo sigim niitin sim nonnuëm mentom bae “Yë nyi yë agër rülü maarë dü bü ëmchin donam domoyoka”.

11Ngonuk sëmbë mennam sokë lëga ë nonuk atür okë nyi ëkë loobak la duudu okkë yo agër rüma bë nyi këbë gë korë pachë rülen tanam ëm tora sira nyum du ëmla ngonu tadu.

12Rutum Jisu Kristo gë amin lokë ëmbë rünë nyi gaddëm ngonu kanam namgap du okkë aü gë turla rëgë naanë ëm nyüüsi loosila dotoka okkë allü bë daadila rëtoka ëmla menkam du.

13Rülachin, mëëtin sinë ajen gadë nonu, alë në agër rüssëm yadü lochin ngagë yooka.

14Ngonuk sithi ekla jilük ko sokë agom ëm yë nyi tagap maanë go kaarë dü, bü ëm kaagap tolaka okkë bü hanyü sidak ekubë, yaddë lochin bü ëm rëbam duubam yookuka.

15Ëmbë rüdo bëchin bü ëm nyiroh garü bë mëëyoka; Ëgum pënamëden, Jisu ne mëëtin sinë ajen aken gobë tomsür sitolaka.

Menchum Agom

16Ijja jurup bë rëken bë rëmo në, Rutum bü ë nonnuëm rëko buppü lo okkë rëi duucha buppü lo nonu nyimü ëpë jurup bë rëken nam ëm jilük kaalaka. Nonuk buppülo Rutum bü rëyar mingë laka.

17Ngoük aü gë alakru lokë sigim ekdu; Salam ëm Paul ngoük lokë jidu. Ngok eknam buppü lo ngok sohi ë sigi; Ngok eknam ëmchin ngo sëmbëi ekdu.

18Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë nonuk buppü lo duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Timoti

1 Timoti 1

1Paul ngok lokë, ngonuk mëëgë sikunam Jisu Kristo okkë ngonnuëm tushü baalë kunë Yürnë bük parlük lokë Jisu Kristo gëlo kanam nam.

2 Mëëtin lo jijja në ngok oroh Timoti gëlo kumrük; Ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlo Yürnë Abo gë aya paknyo ëla, ai amar bë aya mëëpa sinam ëla okkë jurup bë rëken bë rënamë nonukë lo duulük kaalaka.

Mëla Dooyü Mennëm Ensi Doobë Dooyü menno Nam

3Ngok Mesidonia lo indula nom mennam garü bë, ngo nom Ephesus lo duucho toka ëmla mëëdu. Yo lëga nyi ëkë mënam lokë dooyü menji nëkë alo rëdu ëmdu, ëkë lëga bë ngo nom Ephesus lo duulük doola bullëm mentum toka ëmla mëëdu.

4Bullëm agmin sinam nyum ëm hüka nyompa gënë, mëëjür mojürla hünam nyomnam okkë aho rubë ato abo gë hürum ëm hüyaar nammëm ëpak toka ëmtoka; ëgë lëga ëgë mëëtin siko lokë chennam ëm, bullëm Yürnë gë mëëga lokë agër ëm rümomaadu.

5Ngok sëmbë mennam sokë lëga ë dërëk në muupuk asin lokë, mëëkin moma kaamanë okkë addü bë mëëtin sinam lokë aanë aya lokë aken aken ëm pakmin sidobë ëmla mennam go.

6Atu gonë nyi ë buluk aü gë bëda ëm menga tama bë gomtu nyügrë bë mensi kolokë ngemodu.

7Bulu Yürnë gë Ayon menyür nëbë rülüdu, rülachin, aü gë agom ë yo ëmbë mendudü, ëgë maalachin yo baab ëm majja bë mëëgap duudü ëgum chensima.

8Ngonu chendu nyi ë Ayon ëm yo chë bë rügë naaken doodü rügë naabolo alërunë ëmla.

9Rünam gëbë, sigi chenbë siru saë, Ayon sigi, alë në nyi gaddëk lëga bë moma, rügërëlla Ayon ëm rüëknë okkë rümur tola mëëdek modek maanë gadë gë, Yürnë chenmanë lëga okkë rülum rüyë kambë në, yaloh gë baab ëm yë bulu chenma dü okë lëga bë, abo annëm pakë në lëga, këbë nyi ëm pakë nükkë në lëga bë,

10Jinyü mambu la gümur sümur në nyi lëga, yaame ë yaame sida nyijür ë nyijür sida ëm jinyü mambu sinë lëga, serom pukrom në lëga, mëdu mëtok në okkë mëla agom menkolo mëmin gënë lëga, ëgë malachin Kristan dooyü niitom ëm adëk bë menlo rüëk gënë gaddëk lëga bë Ayon ë rüdu.

11Majja bë koik rusë Yürnë gë okkë Yürnë gë tushü baalë gënë naanë taken në menlük lokë, ngom mengo doobë ëmla parlük kolokë sim taken në dooyü sim tomsür nammëm paarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

Yürnë Gë Paknyo Ëm Mëëken La Mentom Sinam

12Ngom taken në dooyü ëm mengo lado bë jinë, ngonuk Rutum Jisu ne ngo koikdu. Ngok koik nam lëga bü ngok mëëtin sinamë addü nagobë mëëlükla bük agërlo ngom rügur nagobë darlento.

13 Ngo bü ëm lëkkëlo mennyü rücho nëbë rükülachin okkë morik chikek nëbë okkë rünyü rücho nëbë rüto. Rülachin Yürnë bü ngom aya mëëpa to. Yo lëga ngo mëëtin sinam ëmnam ëm chenma dato okkë ngo yo ëm rütodü ëgum chensi maato.

14Okkë ngonuk Rutum bük ngekpok në aya paknyom ngok lo jilüktu okkë ngonuk Jisu Kristo gëlo aken doola aya nammëm okkë mëëtin sinam ëm ngom jitu.

15Sigi jijja bë mennam sigi, buupü bë torük sissë okkë mëëtin sissë ru ë; Tani mooko sogo Jisu Kristo gë aanamë rümur la rënë gaddëm turbu daalë taabë aato. Ngo buluk atür lokë majja bë alë maaya yaarunë.

16Rülachin Yürnë ngom majja bë ayato, ëmbë rünëmë ëgë Jisu Kristo gë ngom ngok tushü baalë paanam ëm allübë kaatom lapë ëmla chetëm nammë. Ngo alë maanë yaaru nëbë rülachin, ijja gëlokkë nyimü ë yë bulu Kristo ne mëëtin sirë dü okkë torük sila turyar gënë naanëm paado bë ëmla okkë ëgum kaarü sigë naabë ngok agër gërnamë.

17Turyar në Roja, yaddü lochin simanë okkë kaapa maanam, Yürnë aken, büklo pakjü nammë okkë koik yaar nammë duuyar kaalaka. Amen.

18Ngok oroh Timoti, nokë baab ëm kaalu taor në gadë gë mencho kolokë, ngo sim dooyü sim noklo jilük du. Alë bë nyimak rügë naanë lëga bë ëgum agom gadë ëgum saggap gëtolaka.

19Nokë mëëtin okkë mëëdar nammëm abë sitolaka. Atu gonë nyi ë buluk bërok bë mëëdar modar sima kolo okkë buluk mëëtin ë addü sima kolokë mëëtin ëm ngemo duuku.

20Bulukë ara lokë Himanios okkë Alekjendar bunyi ëm, ngo morik chikek rubë ui ë mopo rüpo gëdak ebë ëmla laklük to; Sigi buluk Yürnë ne mennyü rücho nam ëm menpin kussëm chensi doobë ëmla rünamë.

1 Timoti 2

Gürja Lokë Kumsinam Baab

1Ëmbë rünamë, buppü ëm pënamë ngo tolük sinamëm, kumnam ëm, Kumjinam ëm okkë buppü nyi lëga bë Yürnë gëlo koikla tolük jitolaka ëmla mencho du.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Roja gadë gë okkë rutum la rëgë në gadë buppü lëga bë kumken do, ëmbë ngonuk rünam ëgë ngonuk hünam ëm jurup bë okkë rëken bë rëdo bë okkë Yürnë gëlo buupü bë pakla rëdo bë yo rëbu duuta kaama doobë.

3Sëmbë kumnam si alënammë okkë ngonnuëm tushü baalënë Yürnë gë mëëlük nammë.

4Yo lëga bü nyimü ëm tushü baalë paatoka ëmla mëëdu, okkë tushü baalë gënë naanë niitom jijja nëm paangam toka ëmla mëëdu.

5Yo lëga Yürnë aken nyum go, okkë Yürnë nela nyi tani buppü ëm aken gobë rürük simo lannë, Jisu Kristo nyum.

6Bü nyi buppü gë tushü baalë gënë naabë aü ëm külü bë jisi to. Ëgë tushü baalë paagë naanëm kaatomla nyimü ëm Yürnë tushü baalëm paamo lüdo pak lo tushü baalë nammë.

7 Okkë ëkë lëga bë Jius ma nyi gaddëm mentom nëbë ëmla kanamla ngo inmo nammë, ëgë mëëtin okkë jijja gë dooyü mengo nëbë. Ngo mëma, ngo jijja ëm menduna.

8Gürja rüko buppü lo yaame achë abo bë rünë buppü ë, marnam sinam kaamabë okkë menko rüpek kaamabë, Yürnë gëlo dërëk bë alak ëm tolük sidola hiidu doola kumtoka ëmla ngo mëëdu.

9 Ngo Kristan nëli nëngo gaddëmchin ejë ëbbëm Dërëk bë allü bë ensila kaalük talük doobë gëtoka ëmla mëëdu; janam bë adum ëm gëtë maabë ëgë maalachin gëmen ëm ainlokë ëgë malachin Uunë laknë arë kaanë murko lokë ëgë malachin majja bë arë kaanë ejë ëbë lokë gëyar maalachin alëdo,

10Rülachin Kristan nëli nëngo gaddë alënë agër lokë rüla bullëm koik kotoka, ëmbë rünamë kumsi në nëli gë rülin nam lokë rürë lapë ëmla mëëdu.

11Kristan nëli nëngo gaddë atcho bë kuubi labsola okkë tolük toa lüknam ëm chenlëpë ëmla mëëkendo.

12Ngo nëli nëngo gaddëm gürja lo dooyü menmo yooka ëgë maalachin bullë achë abo nyilo yaame ëm rutum yaamo toka ëmla mëëma; Bulu gürja lo atcho jimi bë duuru kendo.

13 Yo lëga ëmrëm Adam ne Yürnë pülen chooto, okkë okë kookü bë Ib ne pülen to.

14 Okkë Adam ne kubcho maato; rügërëlla bonë Ib ne kubcho koto okkë Yürnë gë Ayon ëm rüëgla rümur ëm rülen gënnë.

15Rülachin Bonë mü ë Kristo gëlo mëëtin ëm addü yaar boolo, mük Kristan ajen ëm aya bë boolo, okkë mük rüpe dope ëm Dërëk okkë mëëdi sakdila

© 2008 by The Bible Society of India.

kaalük mëëlük doobë rüyarla rëbolo, bonë mü ëchin ungnga gëla aaji oloh oko lokë tushü baalë nam ëm paarëku.

1 Timoti 3

Mondoli Ëm Rëgë Në Gadë

1Sigi jijja në agom go: Yë nyi yë Mondoli ëm kaago tago la rëgë lüdodü, bü majja në alënë agër go rüdo bë darsitu.

2Mondoli rëgë në nyi ë sipuhreno pukër nambë rüru kenma; bü aken gonyum nyimë duugë nëbë rüru kendo, muupuk asin aso nëbë rüken do, aü ëm chetëm sinë gobë rüru kendo, enlük mëëlük nam nyi bë rüru kendo, bü bük namë lo nyibo ëm sinla oola nëbë rüru kendo; bü dooyü niitom menyür rüyür lanë bë rüru kendo;

3Bü opo lo tükum dojër sinë bë rüken ma ëgë maalachin nyi ëm romin buumin sinë bë rükenma, rügë rëlla rënyak bë okkë jurup bë rënë bë rüken do, okkë bü ë ain murko pükor paakor nyum lo mëëbo mori nëbë rükenma.

4Bü aü gë namë rumtum ëm alë bë kaachi tachi sila nëbë rüken do okkë bük aaji oloh ë bü ëm tayum kaayum la mëëgë sidola paknam bë rüken do.

5Yo lëga yë nyi yë aü gë namë rumtum ëm kaachü sila maadudü; bü yo ëmbë Yürnë gë Mondoli ëm kaagur tagur larëna?

6Bü aku bë mëëtin sinë bë rüken do, ëmbë rübolo Ui gë ëmbë chëëbo rekbo sidola, mapu madër kolo darpak nambë rümarë.

7 Bü Mondoli agum lokë nyi gadë gëchin koikla paknam amin gënë nyi bë rüken do, ëmbë rübolo mum bü darpak kolo okkë Ui gë gumtë datë gë chekomlo holük maarëna.

Mondoli Lokë Rügur Në

8Mondoli lokë rügur në gaddëchin alënë rüpe dope gënë okkë dinchi nëbë rüru kendo; bulu majja bë tükum dojër sinë bë ëgë malachin mëkup rukubla ain murko paanë nyi bë rüken maado.

9Bulu mëëkin moma kaama bë jijja ëm mëëtin sibë nammëm kaatom sila nëbë rüru kendo.

10Bullëm hüka taka chootoka, okkë ogo, buluk lokë yo ya gochin alë maanë hüpa nyompa maarëm, bullëm rügur nëbë Mondoli lo rümotoka. Dhikon bë rümo toka.

11Ëmbë chë dada, buluk nyimë dhikon gaddëchin alënë rüpe dope gënëbë rükendo okkë sipuhreno pukur pujur nëbë rüken ma; okkë bullë pukso sinso nëbë okkë buppülo mëëgë sinam nyi bë rüru kendo.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Mondoli rügur në dhikon nyimë maalachin nyilo aken ëm nyum duugë nëbë rüru kendo, okkë bük namë rumtum okkë aaji oloh ëm allü bë kaachü tachü lanë nyi bë rüru kendo.

13Dhikon gaddë yë bulu aü gë agërëm alërubë rürë dü bulu alënë amin ëm paaduku okkë buluk Jisu Kristo gëlo mëëtin sinam ëm mëëtë moram kaama bë menla sidu.

Kristan Gë Jijja Bë Mëëtin Sinamë Kai Runë

14Ngo nom kaarük sitë bë aagor lapë mëëdula, sim sithi sim noklo ngo ekduna.

15Rünamë ngok aanamë nërü nam go kaalachin, sigi sithi sigi ngonu yo chëëmbë Yürnë gë namë rumtum ëm ngonuë kaagur tagur kendo dü nom chenma rë, ëgë namë rumtum ëgë turyar në Yürnë gë Mondoli ë, okkë jijja gë turgü gaanë lërü ë.

16Ngonuk jijja bë mëëtin sila kumnamë yadü go kainë ëgum yëchin menpak lama: Bü nyi tani amür bë kaatom sito, Doü lokë rëki bë rënë bë kaatom sito, Okkë taayo lampoh gaddë kaapa sila rëto. Bük baab ëm chügo doogo ëm mengo jito, Chügo doogo buppü lo bü ëm jijja ë ëmla mëëtin sito, Okkë bü ëm Yürnë gëlo bë laacha toku.

1 Timoti 4

Dooyü Menmur Në Gaddë

1Dëën Doü ë bërok bë menjidu rëtür hürum lo atu gonë nyi gaddë Yürnë ne mëëtin sinam ëm ëpak rëku; okkë bulu mënë doü ëm tajëk yaarëku okkë ui gë dooyü mentom kolo inmin gëya rëku.

2Sëmbë mëkup rukub në gadë gë dooyü ë duchik rë, buluk mëëpe mope buppü ë sigë ngegë në, rokdür hürbop doobë romür nam chë garü ë.

3Sëkë nyi ë Kristan nyi ëm nyimë nyilo laamin sima doona okkë Moses gë Ayon lokë doyoka ëmla mentum namëm doma doona ëmla dooyü mentom du. Rülachin mëëtin sinë gaddë jijja ëm chentola, Yürnë gëlo tolükla koikla kumlük robë, ëgë buppü ëgë doke bë dodo bë ëmla pülen jinamë.

4Yo lëga Yürnë gë pülen nam yoyo buppü ë alënë; yo ëchin ëpaksa kaama, rülachin buppü yëra ë koikla kumgë rëlla laarük sissë,

5Yo lëga ëmrëm Yürnë gë agom ëla okkë kumnë sigi Yürnë gëlo torük simo duuku.

Jisu Kristo Gë Agër Ëm Allü Bë Rüranë

6Sim gadë sim no noük Kristan ajen gadë lo mentom minsi boolo, no Kristo Jisu gë alërunë agër rünë bë rürë, noük rëbë gënam jijja në dooyü lokë

© 2008 by The Bible Society of India.

mentomla okkë Kristan bë mëëtin sinam agom lokë noük yaloh doke ëm jisi tolaka.

7Rügë rëlla Kristan bë dooyü jijja maanëm okkë yo oroh kaamanë Ayoh nyikam gadë gë hünam nyomnam ëm ëpaktoka. Ëgum pënamë noü aüë alënë Kristan hünam bë hüla rëtoka.

8Amür lokë torla leela agër rünamë arë kaanë ru go, rülachin Doü bë torla leela agër rünamë buppülo arë kaaya du, yo lëga sigi ijja gë okkë rëlë sa gë mencho nammëm paangek modu.

9Sigi alë jaabë mennam agom ë, buupü bë torük sissë okkë mëëtin sissë ru ë.

10Sokë lëga bë ngonu tormin sidu okkë hardë bë agër ëm rüdu, yo lëga ngonuk mëëgë sinamëm turnë Yürnë gëlo mëëgë sidu, bü buppü nyi ëm okkë Yë bulu mëëtin sidodü adëk rubë tushü baalë në.

11Bullëm sim mentom rütom gadë sim okkë menji sinam gadë sim jitoka.

12No tudi yaapa bë rüdu ëmla yë nyi yëmchin kaaloh taloh koyoka, rülachin nokë agom menkolo, güdu süar lo, nokë aya sikolo, mëëtinlo, okkë dërëk maanë lo, mëëtin sinë gadë gë kaarü sigë bë rütolaka.

13Ngok aama tëttë lobë, nokë mooma ëm mëëtin sinë atürlo Yürnë gë boi lokë agom ëm küjila okkë niitom dooyü mengo jikolo okkë mentom kolok jilük sitolaka.

14Mondoli nyigü solo gaddë alak ë hiipo doola yadü lo nyijük ë agom bë menla Doü lokë jinyo ëm jilük mola nokë lokë dagnëm no dinchi maabë rüyoka.

15Buppü ë nokë rëki bë rëbë namëm kaasi doobë, no aü ë buluklo jilük sila, sim atü sirü gadësim rübë menbë gëtoka.

16No noü ë Kristan bëla Mondoli rëgë nëbë okkë nükë dooyü luma mennam ëm ensi tolaka. Sim gadë sim rügap mengap bë tolaka, yo lëga no ëmbë rübë boolomum, no aü ëla nokë dooyü ëm tagap në gaddëla anyi ë turbu daalë nam ëm paabam rënna.

1 Timoti 5

Mëëtin Sinë Gaddëm Rëgë sa Lëga

1Achë abo ya ëm royoka, rügë rëlla noük abbom mennam garü bë mentolaka. Anni yaanë gaddëm aü gë abür garü bë rütolaka.

2Nëli nëngo nyikam ya gaddëm anë garü bë rütolaka, okkë tudi yaapa nëli nëngo gaddëm, dërëk në muupuk asin lokë aü gë anyi abür bë rëgë tolaka.

3Tumbo meren jaa gaddëm allü bë pakto riitolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

4Rülachin tumbo gë omë oroh kaado boolo ëgë malachin oten omë oroh kaado boolo, bulu aü gë namë rumtum lokë kumnam agër ëm chenlen kendo okkë ëmbë rükolokë buluk anë abo okkë ato abo gadë gë küllëm rüpü jirëku, yo lëga ëmbë rübolo Yürnë gë kaalük mëëlük bë rüdu.

5Tumboë yë aü aken ënyum duudu dü, yo kaagur tagur në kaama jaa bëk duudü, mük mëëgë ëm Yürnë gëlo nyum ajidu okkë alo ayoh bë Yürnë gë rügur lëga bë kola kumyaar du.

6Rülachin yë Tumbo yë janam gamnam nyum lo rëdola gümur sümurla rëdudü, turla rëlachin mü sinë garüë.

7Bullëm yëchin sipuhreno okkë yo guunyü kaapa maado bë, sim dooyü gadë sim mentom sitoka.

8Rülachin yë nyi yë bük rumtum aalu ëm, adëk rubë bük aü gë rumtum nyi jaaëm kaagur tagur simadudü, bü mëëtin ëm ëpak sidu okkë mëëtin sima në aken gonnëm pënamë bürük yaamadu.

9Dütak chamkë në tumbo okkë ëgum nyikam ya gaddëm Mondoli gë tumbo ë ëmla sapko atür lo saplük külük toka. Okë taayolo mük nyilo ëm duubi sidak lo nyilo ëm paknë riinë okkë mëëtin sinë gobë rüru kendo.

10Okkë alë në agër rünam lëga bë Mondoli lo amin gënë nëli gobë rüken do; Yë nëli yë aü gë aaji olo ëm alë bë chicha socha sidudü, nyibo ëm mük namë lo torük sinë gobë rüdudü, Kristan ajen gaddëm rünyok bë rüssëm rünë gadë, atu are nëm rügur nagobë rüdodü, okkë mü alënë agër lëga bë aü ëm tolük sinë nëli gobë rüru kendo.

11Rülakudachin nyijür tumbo ëm tumbo atür lo saptak lükyoka; yo lëga yadü lo buluk nyilo mëëboë aala nyilo lo inrë kudü, bulu Kristo gëlokë odoo nyodu ku.

12Okkë ëmbë rüdola Kristo gëlo buluk chelük sinam ëm rüëk leekula Yürnë gëlokë darpak nam ëm rüpa siduku.

13Bulu buluk mooma ëm namë gonë lokkë namë gonëlo ingo kolo inpak modu; rülachin ëgum yaada bë alë yaama në, bulu sipuhreno kolola okkë nyiikë agër lo moomaëm ngaalük modu, menma sa agom buppü lo menngak siradu.

14Ëkë lëga bë ngok mennamë lëppanë tumbo gaddë nyilo lo aaya dookula, omë oroh otoka, okkë aü gë namëm yürchü goochü sitoka, ëmbë rüdola ngonuk nyiroh gaddëm ngonuklo alë maanë agom menko yooka ëmla ngo mendu.

15Yo lëga atu gonë tumbo ëkë Kristan mëëtin ëm ëpak tola Ui ëm inmin gëku nëkë rüka.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Kristan mük namë rumtum tumbo go duudo boolo, mü bullëm kaagur tagur sitoka okkë Mondoli ëm buluk lëga bë kaagur tagur ëm rükü moyoka, ëmbë rübolo mum püma gocho yaanë tumbo ëm Mondoli ë kaagur tagur minsi larëna.

17Mondoli gaddëm alë bë rëgë duugë në abo abü gaddë yaaka yaabë rüjo ëm paamo kendo, okkë yë bulu adëk rubë dooyü mengo kolo okkë niitom mentom kolo tornam rubë rügë duudü mëëgë sissë.

18 Yo lëga Yürnë gë boilo sëmbë mentu, “Hëbbom amo sükdak ëm nappur polük yooka.” Okkë “Agër rünnë rüjo ëm paasi ru kendo.”

19 Nyidum anyi ëgë maalachin ëgum yaaka yaanë gonnë jijja ë ëmlük mingë maabë aü gë mëëko mum lokë nyigü solo go guunyü lükla menpak rëbolo ëgum tajëk jiyoka.

20Këbë gaddëchin bosola ensi doobë, rüëkla rümur rünnëm këba buppü gë tapom lo rootoka.

21Yürnë gëlo okkë Jisu Kristo okkë Yürnë gë lampoh gadë gë kaagalo ngo nom mengapla mendu sim yo bë rülachin mëëlük yaanam ëgë malachin mëëlük maanam agom kaamabë no yo go rülachin aü gëë nyum mëëla rütë maabë tëtë lokë kaala rüdola kaatom tolaka.

22Nyi gobë rüdo bë bü ëm Yürnë gë agër rüdobë ëmla büba bë alak hiiga daadola kumlük mëm yooka. Ëmbë rüdola nyi këbë gë rümur ajë ëm laagë siyoka; no aü ëm dërëk bë ensi tolaka.

23No ishi nyumbë tüyoka, rülachin anggur ola ëm nokë aki okë nyilen lëga bë anni anni bë nënë poonë bë tülük sitoka, yo lëga no chirëp chirëp bë nyilen du.

24Atu gonë nyi gadë gë rümur ajë ë pëkëlolen bë kaapadu, okkë buluk rümur ajë ë maka dama bëi maka deekolo nencho sidu; rügë rëlla nyi atu gonë gë rümur ajë ëm hüka nyompak la hülen roëm nyum ëm nyi këbbë chendo kukkoë.

25Ëmbë dada alë bë rünam agër ëchin pëkëlolen bë dada kaapadu; okkë chenpa maanam ëchin rupsi lama.

1 Timoti 6

1Pakbo paknë bë rünë gaddë aü gë rutum ëm buupü bë pakto laka, ëmbë rübolo ngonuk dooyü mennam ëm okkë Yürnë gë amin ëm yë nyi chin alë maabë mennyü në kaamarë.

2Rutum ë Kristan bë rünnë buluk pakbo paknë ëm pakma riichoh bë rüyoka, yo lëga buluchin buluk rumtum lokë achë abür bë rüduuku. Ëgum pënamë rutumë bullëm alë yaada bë pakya kendo, Yo lëga ëmrëm rutum gadëk

© 2008 by The Bible Society of India.

ayanam mëëtin sinë gadëk agër rüjo ëm bulu paanyo bë paala duudu. No sim gadë sim mentom rütom gëru kendo.

Dooyü Memmur Gënë Okkë Jijja Lokë Nyitë

3Yë adëk lokë mënam lokë dooyü mentom ëm menla okkë Rutum Jisu Kristo gë jijja në agom dooyü ëm tolük maadudü okkë ngonuk Kristan bë mëëtin sikolokë dooyü menyür ëm menma duudü,

4Bü chëënam reknam lonyum okkë yo gochin chenmanë. Bü menpë menmë bë mennë okkë Yürnë gë agom baab ëm agla romin sissëm larchëk gëdu, okkë sokë gadë sokë anek sinam, romin buumin sinam, rünyü docho, mëum mennum ëm nenmo du,

5Okkë yë nyi gadëk lo mëëdi sagdi muupuk asin kaama doodü okkë jijja ëmnam dagma doodü menko rüpekla menka sinamë dagbë duudü, bulu Kristan bë mëëtin sinamë nyitë gënë naanë bëda ë ëmla menyadu.

6Rünam gëbë nyi ë Kristan bë rüla mëëtin sikolokë majja bë nyitë në aken gobë rüladu, ëgë ëmbë rüde koë bü yo nago büklo kaadudü ëgum tëtë bë mëësi boolo ëgë.

7Tani mooko sogo ngo yo go aagëla aato? yo gochin aagë maato! Tani mooko sokë ngonu yo go lala ingë rëku? yo gochin ingë latë kuma!

8Ëkë lëga bë, ngonu dosë tüsëm paabolo okkë amür lokë buumü sisë ejë ëbbëm paabolo, ëgum ëgëcho ëmla tëtë bë mëësi boolo ëgë.

9Rügë rëlla yë bulu nyitë lapë ëmla rüdudü ëgë bulu kaaboh tari lo holükdu okkë pacha yao bë mëëpuh momuh kolokë alë maabë kubko rëpko lo mëëgo haggo sidu, ëgë nyi tani ëm ngeeko sikolo holük gëdu.

10Yo lëga alë maanë buppü gë papür ë ain murko lonyum mëëbo nammë. Nyi ëkë atu go pükor paakor nyum ëm bulu majja bë mëëleela Yürnë ne mëëtin sinam lokkë odoo nyodu ku okkë buluk muupuk asin ë mëük mou ëm mëëgë sidu

Nyidum Aken Ëm Adëk Bë Dooyünam

11Rülachin, Yürnë gë nyi bë rünë gadë nonu, sigim buppü gadë sim ëpak tolaka. Ëmbë rügërëlla Yürnë gë mëëlük bëden alë bë rütolaka, hünam ëm alënë Kristan bë hütoka, mëëtin sinëbë, aya nëbë, chetëm gëla, okkë gui rënyak tolaka.

12Nokë alë yaaru bë mëëtin siko lokë juknam ëm juktoka, okkë turyar la hünam rënam amen ëm paato laka; yo lëga yadü lo no nokë Yürnë ne jijja bë mëëtin sinam ëm buppü nyi gadë gë tapom lo menken sibadü nom turyar la hüla rënam lëga bë gogto.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Ngok nom kanamë, Yürnë gëlo, yë buppü turnë saknë gë turnam ëm jinnë dü, okkë Jisu Kristo gë kaagalo, Yë Pontus Pailat gë takolo aü gë addü bë mëëtin sinam ëm mentom sibadü,

14Ngonuk Rutum Jisu Kristo yadü lobë aakur maarë kudü ogo bomo logo ogo lobë nokë lokë yo go guunyü mapa maado bë mëëtin ëm nokë agom dooyü lokë dinchi motokaemla ngo nom menlükdu.

15Bük aakur kussëm Yürnë bük aakur dümolo aamo jirëku, chügo doogo ëm Rutum në okkë rülibongo jinë Yürnë aken, bü roja buppü lokë Roja ya ë okkë rutum buppü lokë Rutum ya ë.

16Yürnë nyum turyar në; Bü yëkëchin aanük lamako loulo duunë. Yëchin bü ëm yaddü lochin kaakama; Yëchin bü ëm yaddü lochin kaarük silama. Bük lo paknamë duuyar kaalaka okkë rutum gëla naanë duuyar lüklaka! Amen.

17Tani mooko sokë turla rëdo sokë yëku yëra nyitëm chëëgë naayoka ëmla mentoka, rügë rëlla dooyaar maade në yëku yëra ëm buluk mëëgëm amoyoka, rülachin yo yëra buppü ëm ngekjë bë jinyo bë ngonuk lëga bë ngonnuëm momen rümen doobë jinë, Yürnë gëlo mëëgë sitoka ëmla mentoka.

18Alë nëm rütoka, alënë agër rükolo nyitë toka, okkë jilü rumlü toka okkë këbë buppülo yëku yëra ëm orsi lütoka ëmla bullëm mentoka.

19Sëmbë rüko bëda lokë bulu ë buluk naasu lo addü runë gütu gülë gobë kookü lëga bë achü sirë. Okkë ëmbë rüla bulu turnam lokë jijja bë turla rëssëm paalarë.

20Timoti no, Yürnë yo go togë lükpa dü noü ë dinchi bë kachü tolaka. Atu gonë nyi gë “Chennam” ëmmur sila jabgur agom okkë pacha yao bë agla menko rüpek nammëm ëpak toka.

21Yo lëga atu gonnë ëgum paanam bë gagsidu, okkë ëmbë mensi rüsi kolokë bulu buluk Jisu Kristo gëlo mëëtin sinam gë bëda ëm ngemo duuku. Yürnë gë aya paknyo ë nonukëlo duuyar kaalaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Timoti

2 Timoti 1

1Yürnë gë mëëlük lokë Jisu Kristo gëlo duunë ngonukë turgë naanëm mengo doobë, Jisu Kristo gë kanamnam nyi bë rünë Paul ngokë lokë, sim sithi sim ekdu.

2 Ngokë ayanam oroh, Timoti gëlo, ngonukë Rutum Jisu Kristo okkë Yürnë Abo gë aya paknyoë, aiamar nammë, okkë jurup bë rëken ë nokëlo duulük kaalaka.

Ëkëja Ëmla Koiknam Okkë Puktë Sintë Doobë Mennürnam

3Ngokë ato abo gadë gë rünam garü bë, ngokë mupuk asin ë bërok bë mëëdi doola rügur nam Yürnë ne, ngo koikdu. Ngokë alo ayoh bë kumdak ëm nom mëëpa yaar doola ngo büëm koik doona.

4Ngo nokë nyiksi nyikla biknam ëm mëëpa sirrëm, ngokë mupuk asinlo mëëken ë buupü doobë, ngo nom majja bë kaarük silü ë rüdu.

5Ngo nokë alë jaabë mëëtin sinam ëm mëëparom, nokë Ayoh Lois okkë anë Eunis gëlokëchin mëëtin sinam dagnë chë bë, nokë lochin ngo dagdu nyi ëmla bërok bë mëëdu.

6Sokë lëgalo ngo nom menu jiduku ngo yadëlo ngokë alak ë hiipo badü Yürnë gë jinyo amen jilük nammëm no ngeemo maabë agër rübë atolaka.

7Yo lëga Yürnë bü ngonnuëm boso gënë naanë doü ëm jilükma; ëgum pënam ëden bükë doü ëm ngonnuëpë rüla gënë naado bë jitu, ajen ëm aya naadobë okkë alënë Kristan bë hüdobë.

8Ëmbë rünamë, ngonukë Rutum gë baabëm menji sisa ëm hanyü ë ëmla mëëyoka; Kristo gëbë patëk duunë ngom lachin, hanyü yooka. Ëgum pënamëden, Yürnë gë rüla moko lokë taken në niitom lëga bë ngom atu arenam ëm enmin gëto denka.

9Yürnë ngonnuëm tushü baalë to okkë bükë nyi bë rüdobë gogto, ëgë ngonukë yo agër rüko lëga bëmo, rügë rëlla ëgë bükë aügë ayako lëga lonyum. Bü sim aya paknyo sim ngonnuëpë jinam sim rügo kargo gë goolen dama bëi Jisu Kristo gëlo jilük chootu,

10Rülachin sigim ijja ngonnuëm tushü baalë në Kristo Jisu gë aakolokë kaatom situku. Bü nyi ëm simo gëla naanëm rükum to okkë taken në dooyü niitom lokë turyar gënënam hünam ëm kaatom to.

11 Yürnë bü ngom taken në niitom dooyü ëm mentom jigo nëbë darlenla kanam lüktu.

12Okkë sëmbë rüko lëga lo ngo sëkënë endür kaachom hendukoë. Rülachin ngo ijja lobë ennyü encho gëm, yo lëga ngo yëm mëëtin sidudü ëgum ngo

© 2008 by The Bible Society of India.

chensidu, okkë ngo büklo bërok bë mëëtin sidu bü yo go ngom parlük la bomo logo ëm jirüh paadü ogo lobë turbu daalë la alarë ëmla.

13Nokë kaarü sila inmin gënam lëga bë, ngokë agom mentom nam gaddëm addü bë gaggap tolaka, okkë ngonukë akenko Jisu Kristo gëlo mëëtin okkë aya lo addü bë duuto laka.

14Ngonukë lokë duunë Dëën Doü gë rüla ko lokë, nokë lo jilük nam alënë yëra gaddëm addü bë achü laka.

15Phygelus okkë Hermogenes binyi ëm mentakla, Asia mooko lokë duunë nyimü ë ngom tugü pagge nammëm no chensidu.

16Onesiphorus gë namë rumtum lo Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë duulük kalaka, yo lëga bü yaaka go mëëken moto. Bü ngokë patëk lo duunam ëm yo hanyü enso gëmato.

17Rülachin bü yadëlo Rom lo aalük badü, ngom bü marük sima yëër lobë bü ngom mato.

18Rutum bükë maka dakku alolo Rutum bükë aya ë Onesiphorus gëlo duulük laka ëmla Paul ngo kumdu; okkë no noü ë allü bë chensidu bü ngokë lëga bë Ephesus mookolo rëdak lo hajëgo agër rüto.

2 Timoti 2

Jisu Kristo Gëlo Mëëdi Sinë Sipai

1Ngok oroh nonuk bë ngonuk Jisu Kristo gëlo inmin gënë bë Yürnë gë aya paknyo lo tornam bëlaka.

2Okkë ngok buppü nyi gë tako kaako lo dooyü niitom mengo nammëm nokë tanam ëm no dinchi tolaka, okkë ëgum gaddëm këbbëm mentom sila deenë bë, mëëtin sinam nyi lo tolük minsi tolaka.

3Jisu Kristo ne allü bë mëëtin sinë sipai rubë, endür encho ensa ëm mëëgë sitolaka.

4Yë nyi yë sipai agër lo larchëk bë rüdudü bü ëm kanam në bük nyigom kai yaarunëm mëëken doobë rülëpë ëmla rüdu, okkë ëmbë rüdola nyi mum gë agërlo rüyër dochër jirama.

5Rüka sinnë lachin yë jukka sikolo jukdodü rümen domen gë Ayon rügë naanëm chenla buupü bë rüma rëdü jukka sikolokë jukpak nam gë amen ëm paamarë.

6Rükü ëm yë hardë tornam bë rülük doodü ali annoëm paacho rurë.

7Ngo yo go mendudü mëëdi kaatoka, yo lëga Rutum bü buppü sim nom chenmo larë.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Ngok taken në dooyü menji nam si, Dabid roja gë oli, yë siko lokkë turkur kubadü, ëgë Jisu Kristo ëmla muupuk asinlo mëëbë tolaka.

9Ngo taken në dooyü ëm mengo nam lëga bë, ngo endür enduna okkë ngom Ayon ëm rüëk gënë garü bë leetu nammë. Rülachin Yürnë gë gomu ëm leela ala maarë,

10Ëmbë rünamë ngok chetëm gënam buppü ë Yürnë gë darnam nyi gadëk lëga bë, ëmbë ëgë bullëchin Jisu Kristo gë tushü baalë gënë nëm aagë nammëm okkë koik yaar nammëm paangi gëdak ebë ëmla rünamë.

11Sigi jijja në agom mennam go:

“Ngonuchin bü ëm simin gëbolo, Ngonuchin bük turkolo turmin gërëku.

12 Ngonu chetëm yaar labolo, Ngonuchin bü ëm rutum mingë rë, Ngonu bü ëm menpak boolo, Büchin ngonnuëm menpak ngiirë.

13Ngonu mëëtin lo addü maalachin, Bü mëëtinlo addü yaardu, yo lëga bü aü ëm mënë runë gobë rüsi lama.”

Tobëk Lüksila Agër Rüranë

14Nokë nyi gadë sim sokë baab ëm menpa yaar tolaka, okkë Ayon lëga bë agmin siyoka ëmla Yürnë gë takolo bullëm tomsür tolaka. Ëkkë alëma, rügërëlla tara kaara në nyi gaddëk lëga bë alë maamo nyum du.

15No noü ë Yürnë gë kaagalo buupü bë parlük ru nam bë kaatom sitolaka, bük agër lo yo hanyü enso kaama bë agër gërnë gobë, okkë Yürnë gë jijja në dooyü ëm tukda bë mentom në nyi gobë kaatom sitoka.

16Dëëma komo në agom ai ëm okkë menpuh rümuh nam agom ëm ëpak toka, ëgë agom gadë ëgë nyi ëm Yürnë gëlokë odoo yaya doobë jabrë menrë gënë në.

17Buluk ëmbë dooyü ë nyi aü lokë unë leelak bë dolë nam garü ë. Ëkë garü doobë dooyü mentom në nyidum anyi ë Himanios okkë Philetus binyi ë.

18Bulu jijja në agom ëm ëpak siradu okkë mëëtin sinë nyi gadë gë turkur kusëlo mëëtin sinam ëm turkur kuddü ë inro ekuna ëmla mëëdük mou modu.

19 Rülachin Yürnë gë gütu addü bë diilük nam ëm yëchin ëksuk ëkrë lama; okkë ogo gütu ogo sim agom gadë sim ekgap lüktu; “Rutum bü chendu yë bulu dü bük gëbë rüdunë” okkë “Yë bulu dü Rutum gë nyi ë ëmla mensi duunë bulu alë maabë rüla rëko bëda lokkë indekru kendoku.”

20Namë namtë në aken lo nëgü püchü koodo okkë taali bati ë doodo; atu gonnë silbor okkë ain lokë pünamë; atu gonnë süda okkë kode takam lokkë, atu gonnë adëk ruubë amin gënë agër lëga bë bëëdo bë. Atu gonnëm ëmmum në agër lo bëëdo bë pütu.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Nyi ë aken mum gonnëchin sokë alë maanë yëku yëra gadë sokkë aü ëm
pëdër soko sibolo, bü ëm adëk ruubë amin kaanë agërlo gërmorë, yo lëga
bü bük Rutum gë alënë agër buppülo gërgë naabë ruunola anam bë tolük
sila aro tu.

22Tudi yaapa daklokë nyilü sodo muupuk asin ëm ëpak tokuka, okkë rëki bë
rënam, mëëtin sinam, ayanam okkë jurup bë rëlëpë ëmla rütolaka, Yë buluk
muupuk asin ë dërëk doodü lëken gobë Rutum gëlokë rügur ëm kumla
kobam sitolaka.

23Rülachin menpu menmu okkë chenma paamo bë torka agka sila mennam
gaddëm ëpaktoka; Yo lëga bulu romin buumin sinam lonyum mentër sidu
ëmla no aü ë chendu.

24Rutum gë agër rünnë romin buumin sinëbë rüru kenma. Bü buppü ëm aya
ë ëmla mëënë bë rüru kendo, bü allü bë mentom lanë bëla okkë yëm gë
nëbë rüru kendo,

25Yë bulu bük dooyü ëm agdu dü rënyak doola mendenla mentom toka, yo
lëga jijja chennamlo ingë deenë mëëdek siku nam ëm Yürnë bü bullëm jirë
ëmla mëëtin sikendo,

26Okkë ogo buluk mëëchen sinamë aarëku okkë yë bullëm setula apala bük
mëëga ëm rümo në, ui gë odüh sogum bë tola ako lokkë kessek larëku.

2 Timoti 3

Rëtür Alo Ë

1Tani mooko gë rëtür alo gadë lo rënyü rëcho alo gaddë loorë ëmla chenbë
sitolaka.

2Nyi gaddë aü ëm nyum aya sirë ku, ain murko lëga bënyum mëëra sirë,
chëënam reknam lonyum aü ëm chëëbo sirarë, bullëm hanyü morë, buluk
anë abbom tayum kaayum maarëku, ëkë jaa ëmma nëbë rürëku, dërëk
maarë,

3Aya mëëpa maanë bë bulu rürë, muuma raamo maanëbë, gëkup gërë,
yachu piira nengë rë, boso doobë rülom rë, okkë bulu alënëm anek sirarë;

4Bullë kubnë rëpnë bë rürë, mentum rütum lama nambë rürë, chëëbo rekbo
sinam ëm muupuk asinlo gëra sirë, bulu Yürnë ne aya maagë rëlla janam
gamnamlo hardë sirarë;

5Bulu agumlo Kristan alë jaa bë rünë garü bë kaatom rë; rülachin buluk
rënam ëm Kristan rüla rënam ëm yo maanëbë rüra sirë. Ëkë lëga bë ëkënë
nyi gadë lokkë odoo bë rësi tolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

6Bulu atu gonnë nyi gadë gë namë gadë lo inrë okkë yë nëli nëngo dü aü gë rümur rüke ajëlo tornma leemo bë mëëdük modükla mëëngë sila duudu dü okkë buppü mëëbo mori lo mëëngak sila duudu dü bulu bullëm kürë jurëdu.

7Sëmbë nyima soki në nëli nëngo gadë sigi buppü ëm chenlëpë ëmla rüküdu rülachin yaddë lochin jijja ëm chenla maadu.

8 Jannes okkë Jambres bunyikë Moses ne agnam chë garü bë, sigi gadë sigichin jijja dooyü ëm agdu; buluk muupuk asin lokë mëëkor hakkorë yo agër kaanë mëëma moma okkë Yürnë gëlo yo mëëtin sinam kaama.

9Bulu yaaka odoo bë rüngak gëla maarë, yo lëga buluk pacha yao ëm nyimü ë kaapa sirë. Ëmbë dada Jannes binyi Jambres binyichin rüto.

Menpin Bë Mentom Kaatom Nam

10Rülachin no ngok tomsür ko buppü lo rëmin gëto, ngok rëkor duukor, okkë ngok turnam gë mëëpe mope ëm; ngok mëëtin sinam ëm, ngok yëm gë nam ëm, ngok ayanam ëm, ngok chetëm gënam ëm no chensito.

11 Ngom motu chire nam ëm; okkë ngok are anyo namëm no chendu. Antiok lo, Ikonium lo, okkë Listra lo, majja bë morik chikek namëm ngok chetëm gënam ëm, okkë ngom yo go rübadü no ëgum buppü ëm chendu! Rülachin Rutum bü ngom okë buppü okkë turbu daalë to.

12Jisu Kristo gëlo aken gobë dërëk bë rëtënë nyimü ëm motu chire rurë;

13Okkë alë maanë nyi gaddë okkë mënë runnë maakam yaya rë, bulu këbë nyi ëmchin kubrë okkë aü ëmchin kubsi rë.

14Rülachin nokë gëbë, mentom tonam jijja lo okkë dinchi bë mëëtin sinamlo rëyaar laka. Yë bulu edü nom tomsür në no ëgum chensidu,

15Okkë Jisu Kristo ne mëëtin sila tushü baalë paagë deenë ponyük solo ëm nopë jinam ë dëën boi lokkëm, no ome bë rüdak lokkëi chenbë sito.

16Dëën boi gë eknam buppü sigi Yürnë gë saklük nammë okkë sigi jijja ëm tomsür gënë naanë lëga ë, alë maanëm mendar gënë naanë, rümur ëm mendam gënë naanë, okkë loodi bë hünam lëga bë mentom gënë naanë,

17Ëmbë rübolo mum yë nyi yë Yürnë gë agër ëm alë bë rüsë buppü lëga bë buupü bë ruuno sila rënna.

2 Timoti 4

1Yürnë gëla Kristo Jisu gë kaagalo, yë ijja gë turnë okkë sinë nyi buppë ëm maka tadudü, okkë bü roja garü bë aadokula rutum tadudü, ëkë lëga bë ngo nom sigim mentomdu

© 2008 by The Bible Society of India.

2Yürnë gë niitom sim mengo laka, (Mendü lachin mendü maalachin) mengo toka ëmla menkam doobë, mendam doobë, mendar doobë, okkë mennür rüür doobë, no ëgum buppü ëm mentom duula yëmgë tolaka.

3Allü në Kristan dooyü ëm yadü nago menlachin nyi gadë gë tagap lüma dü ë aarë, rügë rëlla bulu adëk adëk dooyü luma mentom ëm tagap lüya du. Ëkë lëga bë buluk aü gë talü nam ëm mentom yaade nëm makum sidu.

4Bulu jijja ëm tagap saëm tapkur sirarë okkë dooyü këbë hünam nyomnam nyum ëm dinchi bë tagap sirarë.

5Rülachin no rüi docha buppülo noü aü ëm mëëtu motu sitolaka; Endür kaadürëm chetëm tolaka, taken në dooyü agom mengo nam agër ëm rübë tolaka, okkë nokë agër rünam ëm Yürnë gë agër rünë ruubë rütolaka.

6Ngok lëga bërrëm, Yürnë gëlo jinyo bë ngoüëm jisidü ë pükaku; ngok siddü ë dünük duuku.

7Ngok jukka sissëm alë yaaru bë jukka siroto, ngok yadü go odoo bë juksë kaabe dü jukngam to, okkë ngo mëëtin sinam ëm buupü to.

8Yürnë gëlo rëki bë rëla rükum nam gë, tëtë bë maka në, Rutum gë, ngom amen jidü bomo logo ë ngok lëga bë torala doodu okkë ngok lëga bënyum gëbëmo, rülachin yë bulu aya lokë bük aakur kussëm torala duududü okë buppü lëga bëchin doodu.

Nyidum Nyum Ëm Mennam Agom

9No ngok sogo büba bë aagor lapë ëmla rüto laka.

10 Yo lëga Demas bü silo mëro gë tani mooko gë rëtu duubëm mëëbo yaale kula ngom topak toku, okkë Thessalonika bë innyo kaaku. Kresen bü Galatia bë innyoka, okkë Taikikas bü Dalmatia bë innyo kaaku.

11 Luk nyum ngok duuko si duudu. Mark ne gogla nonyi aabi sitoka. Yo lëga bü ngok agër ëm rügur larë.

12 Taikikas ne ngo Ephesus lo inmoto.

13 Yaddëm no aarë dü, Troas lokë Karpus gë namë lokë ngok laklük lükbor ëm nyopen nam ëm bëa jilaka; ngok boi gaddëmchin, okkë adëk rubë dinchi yaaru bë apin lokë taalup nam boi ëm bëa jilaka.

14 Tasü tadok yëpü në Alekjendar bü ngom majja bë tingü nyilen paamoka; rülachin bü ngom yo ëmbë rübadü okë küllëm Rutum bü ëgum kaasi rëku.

15Nochin aü ë bü ëm ensi laka, yo lëga bü ngonuk dooyü ëm majja bë alë maanë ëmla kaekla agto.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Ngom këbalo maka chodolo yëchin ngok lëga bë jabdum mendum në kaamato; buppü ë ngom tugü pagge to. Okë küllëm Yürnë bü bullëm ajë lüggë yooka.

17Rülachin Rutum Jisu Kristo bü ngom rürato okkë ngom tornam ëm jito, ëmbë rüla ngo këbë nyi tapa doobë niitom ëm buupü bë mengo lato; okkë ngom side kolokë tushü baalëto.

18Okkë Rutum Jisu Kristo ngom alë maanë buppü lokkë tushü baalë leela Yürnë gë rëgë ko taayo bë chaagë rëku. Rënam duunam buppülo bük amin ë yuunam rubë duuyar kaalaka! Amen.

Menpin Bë Chumrük Pëtak Agom

19 Ngok chumrük pëtak ëm Priskilla okkë Akuila gëlola okkë Onesiphorus gë namë rumtum lo jito laka.

20 Erastus Korinth lo duulükka, okkë Tropimus bü nyilen nam lëga bë, bü ëm ngo Miletus lo duulük moto.

21Düchü ë aama dabë sogo aagor doobë rütolaka. Eubulus, Puden, Linus, okkë Klaudius buluk chumrük pëtak agom ëm nom jilük du, okkë ëmbë chë dada mëëtin sinë Kristan buppü ëm menlük ëm menji toka.

22Rutum Jisu Kristo gë Doü rülibongoë nokë yaloh lo duumin gëlaka. Yürnë gë aya paknyo ë nonukë buppü gëlo duulük laka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Titus

Titus 1

1Yürnë gë agër rünë okkë Jisu Kristo gë kanamnam Paul ngok lokë sithi sim ekdu. Ngom Yürnë gë darnam ë nyi gadë gë mëëtin ëm rügur nëbë darlen to okkë ngonuk Yürnë gë mentom nam jijja ëm rëgë nëbë inmoto,

2Sigi jijja sigi turyar la rëgë nëgë mëëgë. Yaddü lochin mëmanë, Yürnë bü sichü mëdo ëm bülübolo dage ogoi ngonnuëm turyar la rëssëm chesito,

3Okkë dügo logo chë lo bük dooyü lokë ngonnuëm mentom situ. Sigim ngoklo parlük to, okkë ngo sigim ngonnuëm tushü baalë në Yürnë bük kanamanam lokë mengo to.

4 Ngonuk mëëtin aken lo duunë ngok oroh jaa bë rünë Titus gëlo ngo sim ekdu. Ngonuk Yürnë Abo okkë ngonnuëm tushü baalë në Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo okkë jurup bë rëken ë duulük laka.

Krit Lo Titus Gë Agër Rünam

5Ngo nom Krit lo atola innyo toku, ëmbë rünam okë lëga ë, ngok tomsür ëm no mëëgap doola; rüngola anam agër ëm kaaken doobë tugda bë rüdola okkë taon buppülo Mondoli ëm rëgë deenëm parlükla togo gëdakebë ëmla rünamë.

6Mondoli ëm rutum la rëgë në guunyü gutë gënë nyi bë rüru kenma, bü nyimë maalachin nyilo aken gonyum duugë nëbë rükendo, okkë bük aaji oloh ë mëëtin sinë bë rüru kendo, okkë nyirë soki në tayum kaayum maanë ëmko nambë rükenma.

7Yo lëga Mondoli ëm rutum bë rëgë në Yürnë gë agër ëm rügë nëbë togë sinnë, bü yo guunyü gëma nëbë rüru kendo. Bü nyiikë lëga ëm togë lamanë ëgë malachin tunyëk baarëk nëbë rükenma, ëgë malachin tükum sinëbë, dëmmëm roomëm nëbë, ain murko paakor nyum lëga bë mëënë nyum bë rükenma.

8Bü nyibo torük sila nëbë rüken do okkë yoë alë doodü ëgum aya nëbë rüru kendo. Bü aü ëm chetëm sinë bë, daadi nëbë, Dëën bë, okkë tugda në Ayon lo rënë bë rüken do.

9 Bü niitom mennam ëm tolükla addü bë gaggap gënë bë rüru kendo. Sëmbë rüko lokë bü nyi këbbëm mënnür rüga larë okkë jijja në dooyü lokë agmur menmur në gaddëm alë doobë mentom silarë.

10Yo lëga majja bë agnë yaaka go rëdu, buluk mënam kubnam lokë okkë mëëpëk morëk maako lokë agnë ëkë kaadu, ëgë gaddë adëk rubë Jius rëpe duupe gadë lokë Kristan bë rükunë gaddë.

11Buluk memmurla mentom nam lokë bullëm mentum ru kendo, Yo lëga buluk menmurla menkin rüma kolokë buluk namë rumtum buppü ëm

© 2008 by The Bible Society of India.

ngeemo tadu, okkë ëgë buppü ëgë hanyü enso rubë ain murko paakum nam lëga bë rüdu.

12Buluk Krit lokë kaalu taor në buluk aü gë nyi gonnëi, “Krit lokë nyi gaddë mënë bë, nyomra achi amen garünë, okkë loobak tola doku tüku nyumnë” ëmla yë bü sim yadü lo menba dü jijja nëm mento.

13Ëkë lëga bë ëmbë mëla tomsür në gaddëm tugda bë rootolaka, ëmbë boolo bulu lëken gokuda mëëtin lo addü sidokubë,

14Jijja ëm agnë nyi gadë lokë aanë nyi gadë gë Ayon lokkë Jius gadë gë hürum hünam nyomnam ëmlachin nyi gaddë addü bë gaggap kumarë.

15Yë bulu aü ë dërëk ngii duudü yo atü sirë buppü ëchin dërëk ngiidu; rügërëllachin yë bulu aü ëm rülum rüyë sidudü okkë mëëtin sima duudü yo ëchin dërëk në kaama, yo lëga buluk muupuk asin okkë mëëga sagga ëm mü mëëru moya bë dërëk maamoka.

16Bulu Yürnë ne chennë ëmla gagsidu, rülachin buluk agër lokëi agnam ëm kaapa modu. Bulu majja bë gënek bëëreknë, okkë tayum kaayum maanë, yo agër ëmchin alë doobë rülak maanë.

Titus 2

ijja Në Dooyü

1Rülachin no Kristan gë yo ëdü jijja bë tolük nammë ëgum dooyü ëm menji ru kendo.

2Abü yaanë nyi ëm dëmë doobë, mëëchen sinë bë, buluk mëëtin ë jijja bë addü doobë, aya doobë, okkë chetëm gëdobë mentom toka.

3Ëmbë dada nëli nëngo abü yaanë ëmchin yo ëmbë nëli nëngo ë dërëk bë hüken güken doodü dooyü menyür tolaka. Bulu nyi ëm menbu rübu nëbë ëgë maalachin anggur ola lo tükum sinë bë rüru kenma do. Bulu yo ëdü alë në ëgum mentom nëbë rüru kendo,

4Nëli nëngo lëppanëm buluk nyilo okkë aü gë aaji oloh ëm aya sitoka ëmla dooyü toka,

5Amür ëm chetëm sidobë okkë dërëk doobë, okkë buluk aü gë nyilo lo yëmgë doola mëlo gobë rüdo bë, ëmbë rüko okë Yürnë gëlokë dooyü aanëm yëchin alë maabë menma doobë.

6Ëmbë chë dada yaapa nyilo gaddëmchin aü ëm chetëm sila rëdo bë tomsür la mengap toka.

7Agoh buppü lo noükë lokë alënë rüpe dope buppü ëm kaayür tayür sikotoka. Nokë dooyü niitom daggëm dinchi okkë adük tolaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Nyiikë sipuhreno maasë agom ai ëm kaatom tolaka, ëmbë rübolo nom agnë gaddë ëmmum bë hanyü sirë ku, yo lëga bulu ngonuk baab ëm alëma ëmla mendeko kaama.

9Kristan pakbo paknë gaddë nonuk rutum ëm tayum kaayum tolaka okkë bullëm buppü agërlo mëëken hakken doobë rütolaka. Okkë buluk rutum gaddëm sipuhreno pukur pujur yooka.

10Ëgë maalachin buluk lokë chooyoka. Rügërëlla, bullëm alë yaar namëm okkë mëëtin yaar namëm kaatom sitolaka, ëmbë rübolo mum buluk rügo dogo buppülo ngonnuëm tushü baalë në Yürnë gë taken në dooyü baab ëm pakrëna.

11Yo lëga Yürnë aya paknyo ëm tani mooko sokë nyi buppü ëm tushü baalë gënë naabë kaatom to.

12Ëgë aya paknyo ëgë ngonnuëm aü gë rëtu rëchëm bë rënam ëm okkë tani mooko gë nyi gaddëk rëchü duuchü lokë rënam ëm ëpak toka ëmdu, okkë aü ëm chetëm bë sila rëla, daadila, okkë tani mooko sogo dërëk bë gaggapla rënam ëm tomsür du,

13Ngonuk mëëgë sinam mëëken dü aloëm torasila duudak ëm Kai runë Yürnë okkë ngonuëm tushü baalë në Jisu Kristo arüsinyo në lou bë uuken nenrëku.

14 Bü ngonuk lëga bë aü ëm jinyo bë jisito, ëgë ngonnuëm alë maanë buppü lokkë turbu daalë taabë okkë bük nyum lëga bë dërëk në nyi bë rüdokubë okkë alënë agër nyum ëm rülü dooku bë ëmla rüto.

15Ëmbë rünamë sogo aba gadë sogo dooyü mentom toka, okkë nokë mentom rütom gëla nonuk mennür rüür duula nyi gaddëm roosür bë roto laka. Yëm lachin no menpak rüpak kodobë rüyoka.

Titus 3

Kristan Gë Gügo Hügo

1Nokë nyi gaddëm sorkari bë rutum në okkë rutum lanë gadë lo tolük simo toka, tayum kaayum gëtoka, okkë alënë agër bëda buppü ëm rülëpë ëmla mëëmotoka.

2Bullëm yëmchin alë maanë agom menyoka ëmtoka, rülachin yëmchin romin buumin sima nëbë okkë ajen arum laknë bë, okkë nyi buppülo muupuk asin ë gui rënyak nam ëm kaatom sitoka.

3Yo lëga ngonu ngonu ëchin lëken gonë ogo Yürnë ne chenma nëbë, tabo kaabo sira nëbë, okkë kubnë robnë bë rüla rëto. Ngonu nëgünë mëëpe mope lo mëëchëm mochëm gë jinë pakbo bë rüla rëto. Ngonu ngonuk

© 2008 by The Bible Society of India.

hünam ëm alë maabë rüla okkë rümur rüla rëto; ëmbë rünamë këbbëchin ngonnuëm gënek bëërek to okkë ngonuchin këbbëm gënek bëërek jito.

4Rülachin yadü lo ngonnuëm tushü baalë në Yürnë gë aya ë okkë nyi gadë lo aya nam ëm kaatom toku, bü ngonnuëm tushü baalë toku.

5Ëgë ngonuk anni gochin alënë agër rüko lokë mo, rülachin bük aü gë aya mëëpa kolokë ngonnuëm turbu daalë to, ëgë Dëën Doü gëlokë, Yë ngonnuëm aajur ogar gardek mola okkë ngonnuëm kakpu la ali bë hümo gümo kolokë ngonu turbu daalë nammëm paato.

6Ngonnuëm turbu daalë në Jisu Kristo gëlokë Yürnë ngonnuëpë Dëën Doü ëm ngekpok bë pülük jito.

7Ëmbë rükolokë aya paknyo ë ngonnuëm rëki bë Yürnë gëlo rëdobë okkë ngonuk mëëgë nam turyar la rënam lëga ëm paado kubë ëmla rënam lëga ëm paado kubë ëmla rüto.

8Sigi jijja në agom go. Ngo nonnuëm sim baab gadë sim dinchi rubë mentoka ëmla mëëdu, ogo ëmbë rübo lomum yë bulu Yürnë ne mëëtin sinë gaddë alënë agër rüdobë buluk mooma ëm dinchi bë malük doobë ëmla mëësi rënna, sigi baabë gadë si alënë okkë nyimü buppü gë lëga bë agër kaanë.

9Rülachin arë kaamanë gomtu nyügrë agom ëm ëpak toka, hürum nenko aako ëm aho rubë hünam nyomnam, romin agmin sinam, okkë Ayon lëgalo pamin sinam baab ëm ëpak gëlaka; Yo lëga sëkë gadë sokë arë kaama okkë agër kaama.

10Yë nyi yë apen aen doobë menpen rüen doodü bü ëm lënyi go menno toka, okkë okë kookü bë bü ëm yo gochin rübam menbam siyokuka.

11Nonu chensidu sëmbë rünë nyi gaddë rükup dokup në, okkë bük rükup dorup rümur agër gaddë bü ëm rümur du ëmla kaatom du.

Menpin Gëku Naabë Menyür Agom

12 Yaddëm ngo Artemas nema rëmchin Taikikas ne nokëlo inmo rëdü, no ngok duuko Nikapolis sogo aaru lapë ëmla rütolaka, yo lëga ngo düchü ëm alo duulük lapë ëmla mëëpëk toba.

13 Këba menpëk jinë ukil bë rünë Jena nela okkë Apollo ne buluk moin inko bëda lo nokë rügur lanam ëm rügur tolaka, okkë buluk püram gochonam buppü ëmchin kaagur tolaka.

14Ngonuk Kristan ajen gaddëm buluk mooma ëm alënë agër gërnam lo mooma maalük nam ëm chensi motoka, ëmbë rünamë jijja bë püram gochom püdo bë rügë naanë; buluk rënam duunam ëm ëmmum bë rënga duunga moru kenma do.

© 2008 by The Bible Society of India.

15Ngok rëko sokë rëmin gënë buppü ë nonnuëm chumrük pëtak agom ëm jilük du. Ngonuk chumrük pëtak agom ëm mëëtin sinam lokë ngonuk ajen gaddëmchin jitoka. Yürnë gë aya paknyo ë nonuklo duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Philemon

Philemon 1

1Jisu Kristo gëbë patëk duujinë Paul, okkë Jisu Kristo ne mëëtin sinë ngonuk
ajen, Timoti gëlokë. Ngonuk aya sinam ajen okkë lëken bë agër rübam
sinam Philemon gëlo,

2 Okkë ngonuk abür nyijür Appia okkë sipai garünë ngonnuëm rëmin gënë
Arkipa gëla nokë namë lo duudum sinë Mondoli gadë lo:

3Ngonuk Yürnë Abo gë okkë Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo okkë jurup bë
rëken jilük nammë nonuk lo duulük laka.

Philemon Gë Ayanam Okkë Mëëtin Sinam

4Aya sinam ajen Philemon, ngok kumrëp dükü bë, ngo nom menpa doona
okkë ngo Yürnë ne koik naadona.

5Yo lëga ngo nokë Yürnë gë nyi buppü ëm ayanam ëm okkë Rutum Jisu
gëlo mëëtin sinamëm tapadu.

6Ngonu Kristo gëlo aken bë turbam duula mëëtin sinë kallam bë rülibongo
buppü gë baab ëm uurü bë chenbam sido bë ëmla ngo kumdu.

7Ngok aya sinam ajen, nokë aya nammë, ngom kairubë mëëken motu okkë
majja bë puktë sintë modu! Yo lëga Yürnë gë nyi buppü gë muupuk asin ëm
muugo motu.

Onesimas Gë Lëga Bë Kola Menjinam

8Sokë lëga bë ngo boso kano kaamabë, Kristo gëlo mëëtin sinë nokë ajen
gobë rüdola, no yo go rüken doodü tornam rubë menladu.

9Rülachin ngok nom ayanam lëga bë, ngoük asin aapuk lokkë bük lëga bë
koji doona. Ngo Paul bë rüdulachin, sigim rünë ngo Jisu Kristo gë lampoh ë,
okkë ijja lobë bük lëga bë patëk lo duunë.

10 Ëmbë rünamë Kristo gëlokë rüla ngok oroh bë rükunë, Onesimas gë lëga
bë ngo nom rogu jidu; yo lëga ngok patëk lo duudolo ngo bük yaloh gë abo
bë rütoku.

11Lëkkë lo bü nokë lo agër kaamanë nyi bë rüto, rülachin ijja bü ngonyik lëga
bë majja bë agër kaanë gobë rüduku.

12Ngo ijja bü ëm nokëlo inkur modak kunna, okkë ngok muupuk asin ëchin
bü ëm intak mingë du.

13Niitom taken nëm mengo nam lëga bë ngok patëk sogo duudo lo, noük
rügur dimpëm rügur doobë, ngo ngoük duuko sogo alëpë mëëto badaram.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Rünam gëbë, ngo nom rügur ru laka ëmla menkam lama; ëgum pënamë, ngo noü aü ë mëëlen sila rütoka ëmla mëëdu. Ëmbë rünamë no tolük maabë ngo yo gochin rümarë.

15Onesimas gë nokë lokkë anni go odoo nyonam gë lëga nokëlo aakur dookula duuyar mingë dookubë ëmla rütu.

16Okkë bü ijja pakbo nyum ëkumo, rülachin pakbo ëm pënamë allü ya: Bü aya sinam Kristo ne mëëtin sikunë ajen ëku. Bü ë ngok gëbë majja bë aya namgo, okkë nokë gëbëchin nyi gëbë la Rutum gëlo pakbo gobëla mëëtin sinë Kristan aken gobë aya ru sagoku!

17Ëmbë rünamë, no ngom rëbam sinë ajen bë mëëdu boolo, ngom nokë torük sila bosë chë garü bë bü ëm torük sila bochü gëkuka.

18Bü nom rümur rümëm go rütu boolo ëgë malachin no bü ëm ajë lüksë go kaadu boolo ëgum ajë ëm ngom lükla bëka.

19Paul ngo aü ë, ngo ngoük alak lokë sigim eksidu: Nom ngo jikur rëku. (Rünam gëbë, nokë ngok aü nyi bë rünam ëm, menpakü sa kaama.)

20Ëmbë rünamë, ngok aya sinam mëëtin sinë ajen, Kristan ajen gëbë Rutum gë lëga bë sigim ngom rüdum ru laka; Mëëtin sinë ajen bë, ngom mëëken molaka.

21Ngo sim ekdula, ngok menlük namëm yaabë, no rürë lapë ëmla ngo chensidu, ëgë alëja rurë.

22Agër aba goda, ngok yupde kogo adëk bë no ruuno la atolaka ëmla ngo mëëdu. Yo lëga nonuk buppü gë kumnam ëm Yürnë tala ngom nonuk ogo aakur moji rëku lapë ëmla ngok mëëgë sinam go kaadu.

Menpin Bë Kumrük Sinam Agom

23 Jisu Kristo gë lëga bë ngok patëk duuko lo duubam sinam, Epaphras, büchin nom bük salam ëm jilükdu,

24 Okkë ëmbë dada ngok agër rübam sinam Mark, Aristarkas, Demas okkë Luk buluk salam ëmchin jidu.

25Rutum Jisu Kristo gë aya paknyo ë nonuk buppü lo duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Hibru

Hibru 1

Yürnë Gë Agom Ë Oroh Bük Lokkë

1Yürnë korum ogo, nyijük gadë gëlokë ngonuk ato abo gaddëpë yaaka go mendü mendü lo okkë nëgünë menpe lokë menjito,

2Rülachin rëpin alo gadë sogo bü ngonnuëm bük Oroh gëlokë menji tuku. Chügo doogo ëm Yürnë bük lokë pülento, rëpinlo pülen nam buppü sim rëgë nëbë bü Yürnë gë darlen nammë.

3Bü Yürnë gë arüsinyo në lou ëm uuken jiranë okkë bü Yürnë büchë garünë, bük agom tornam lokë chügo doogo ëm mentu ladu. Tani gë rümur ajë gaddëm paknyo bë pakmin sidobë rüla aro tola, bü yëkë lo buppü ëm rüla gënë naanë kaanë, Yürnë gë lakbëk peelë bë taayo mookolo duukaku.

Yürnë Gë Oroh Gëlok Kainam

4Taayo lampoh gaddëm kai yaado bë Oroh ëm moto, bullëm pënamë kai yaado bë Yürnë gë jinam chëbë rëto.

5 Yo lëga Yürnë bük taayo lampoh gaddëm yaddë lochin yo gochin sëmbë menma,

“No ngok Oroh ë; Silo ngo nokë Abo bë rükaku.” Ëgë maalachin Yürnë taayo lampoh baab ëm yo gochin menmato,

“Ngo bük Abo bë rüdo bë, Okkë bü ngok Orok bë rürë.”

6 Rülachin yadü lo Yürnë bük Oroh otuh ëm tani mooko sogo jilük badü bü bük baab ëm, sëmbë mento,

“Yürnë gë taayo lampoh buppü ë bü ëm kumru laka.”

7 Rülachin taayo lampoh gadëk baab ëm Yürnë mentu,

“Yürnë bük taayo lampoh ëm doorüh bë rümotu, Okkë bük agër rüranë gaddëm ëmë mëroh bë rümoto.”

8Ëmbë rügë rëllachin, Oroh gë baab ëm, Yürnë sëmbë mento,

“O, Yürnë a! Nokë roja bë rüla rëgë koë, Hürum hürum bë dooyaar rë! No nyi gaddëm jüüki daaki lokkë rutumla rëgë laka.

9 No rëki namëm aya në okkë yo ëdü rümur ë ëgum arik në. Ëkë lëga bë Yürnë nokë Yürnë, Nom dartu nammë okkë nopë nokë ajen buppü ëm pënamë, Kai yaaru në pakjünam mëëken ëm jipa nammë.”

10Bü sëmbëchin mento,

“Rutum, no, pücho yaaru bë tërü sichü ëm pülen chooto, okkë mëdo buppü ëm no noük alak lokë pülento.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Bulu sigum mëyoh nyorë Rülachin no bulu buppü ë sigum mëyoh maarë Bulu buppü ë ejë gadë gë nyanam garü bë nyapak nyorë.

12 No ëgum bullëm lükbor ëm tiknam garü bë tikrëku, okkë ëgë bulu ejë garü gobë rüdekrë. Rülachin no lëyü yaarla duurë, okkë no turyaar në.”

13 Yürnë yaddë lochin bük taayo lampohëm aken gochin sëmbë menmato:

“Nokë nyiroh ëm nokë alë chompüklo tujamla ama tëtë ëm ngok lakbëk peelë sogo duutoka.”

14Ëgë boolo taayo lampoh gaddë yo ëdü? Bulu Yürnë ne rügur në doü ë okkë tushü baalë nammëm paade kunë gaddëm bük jilüknam gaddë.

Hibru 2

Kairunë Tushü Baalë Nam

1Ëkë lëga bë ngonuk mëëga ëm pümo maadela, ngonuk jijja tapanam ëm addü yaya bë gagbë ru kendo.

2Yo lëga taayo lampoh gadë gë ngonuk ato abo lo agom mentom nammë jijja duubolo, okkë yë nyi yë ëgum rümin gëma ëgëm maalachin tayum simanë bü aü ë paasi saë morik chikek ëm paasirë.

3Ëmbë rünamë, Yürnë gë kairunë tushü baalë gëde në dooyü ëm ngonu tagap maatola yo ëmbë rüge silarë? Rutum bü aü ë tushü baalë dooyü sim mencho jito, okkë yë bulu bük dooyü ëm tabadü ngonnuëm jijja ëru ëmla menta jito.

4Ëmbë chë dada Yürnë büchin bük dooyü mengo jiranë gaddëm angu angu në rürüsinyom okkë arüsinyo nëm rüjito okkë bük mëëchom lokë bullëm Dëën Doü jinyom orlük jito.

Ngonuk Tushü Baalë Kolo Ingë Në Aken

5Ngonuk tani mooko sokë ali baab ëm mengë duunam si, Yürnë taayo lampoh gaddëm ali bë Rutum la rëgë doobë tolükma.

6 Ëgum pënamë, Yürnë gë boi golo sëmbë mentu:

“O Yürnë, Yürnë nokë mëëpakü gëdo nam nyi bü ëm yoë; nokë dinchi kü gëdo nammë, Tani gë Oroh mum gomoi?

7No bü ëm taayo lampoh gadë lokkë anni go chompük yaamoto; No arüsinyo në paknam boolup ëm puklükka, okkë tani mooko sokë buppü yëku yëra doolük në, bü ëm rutum nëbë tolükto.”

8Yürnë taniëm, “Tani mooko sokë yëku yëra doolük në buppü ëm rutum nëbë püto;” ëmla mendu. Sëmbë mennam si bërok rubë buppü ëm mentak du. Ëmbë rülachin, ngonu jijja nyi ëm, buppü yëkku yëra taayolo rutum doobë kaapama du.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Rülachin taayo lampoh gaddë anni go chompük yaado bë pünam, Jisu ne ngonu kaapa nyumdu, yo lëga bü Yürnë gë aya paknyo gëbë nyimü lëga bë siji deenë. Bü enrik encho la sijinam lëga bë majja bë arüsinyo në okkë paknam boolup ëm puklük nam ëm jijja bë ngonu kaapadu.

10Buppü ëm pülen në okkë kaara në Yürnë gëbë, Jisu ne alë jaanë enrik encho kolokë, yaaka në ao lokë bük arüsinyo paabam doobë, aagë nëbë ëmla Yürnë bük rünamë rükibë rüchoë. Yo lëga Jisu nyum bullëm tushü baalë deekom ingë ladenë.

11Bü nyi gaddëm buluk rümur rüke lokkë pëdër soko du, okkë bü Yëm bulu pëdër soko paadü buluk buppü gë Abboë akenë. Ëkë lëga bë Jisu bü bullëm bük achë abür ë ëmsi saëm mëëtë moram kaama.

12 Bü Yürnë ne mendu,

“Ngo no yo go rübadü ngok achë abür gaddëm menjirë; Bulu yaddëm kumtë bë inkum sirë dü ngo nom koikrë.”

13 Bü mendito, “Ngo Yürnë ne mëëtin sirë.” Okkë bü sëmbë mendito, “Ngopë Yürnë gë jinam aaji oloh gadë gëlo ngo chinna.”

14Bük bullëm mennam garü bë, aaji oloh gaddë nyi gadë gë adin bë okkë iyi bë rünam lëga bë, Jisu chin bulu garü bë rümin gëto okkë buluk tani amür rüpe ëm rümin gëto. Bük sëmbë rünamë sinam ëm rügum lanë, bük sigë jiko lokë ui ëm rügum doobë ëmla rünamë,

15 Okë sigi buluk hünam ëm; sissëm boso kolo pakbo bë asinë gaddëm lülen gëku naanë bëda ë.

16Yo lëga bük rügur ë taayo lampoh gaddëm rügur maanyi ëmla bërokdu. Ëgum pënamë Yürnë gë boilo mentu, “Bü Abraham gë oli gaddëm rügurto.”

17Ëmbë rünamë, bü ë Yürnë gë agërlo mëëtin sinë jügtë bë okkë aya nëbë rüdola, bük achë abür garü bë güdu süar buppülo rünamë, nyi gadë gë rümur rüke ajë ëm paknyo bë pakgë naabë rüto.

18Okkë jijja bë bü yëm rüka darka gëdodü rügur larë, yo lëga bü ë bü ëm rüka darka nammëm okkë enrik enchoëm enka chooto.

Hibru 3

Jisu Bü Moses Ne Pënamë Kai Yaanë

1Yürnë gë gogtë nguru nam, Jisu ne mëëtin sinë ajen gadë! Yëm ngonu Yürnë jügtë bë kanam nammë ëmla mëëtin do ëmla mennam, Jisu gë baab ëm mëëdi toka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Yürnë gë namë lo Moses gë bük agër ëm mëëlük bë rünam chë garü bë, bü ëm yë sim agër sim rüdo bë darnë, Yürnë gëlo büchin majja bë mëëtin to.

3Namë monë nyi ë nammëm pënamë kai yaabë paknam ëm paadu. Ëmbë chë dada Jisu chin Moses ne pënamë kai yaanë bë pakku yaasë.

4Rünamë, namë ëm monë aken gonnë modu okkë buppü yëra ëm pülen në Yürnë bü aken.

5Moses bü Yürnë gë namë lokë addü rubë mëëtin sinë agër rüranago bë rüto, okkë Yürnë gë kookü lokë lëga bë agom mensëm menjito.

6Rülachin Kristo bü Yürnë gë namë lokë togënam oroh bë mëëtin ë addü nago. Ngonu puktëm abëla okkë yo lëga go ngonu mëëgë sidudü ëgum ngonu mëëtin sibëdu boolo ngonuë bük namë bë rüdu.

Yürnë Gë Nyi Gadë Gë Duunu Sa Lëga

7 Ëkë lëga bë, Dëën Doü gë mennamë sëmbë mento,

“Yürnë silo yo go menrëdü no ëgum yaddëm tapa rëdü,

8Yadü lo nonuk ato abo Yürnë ne nyirë bë aglen gëbadü okë garü bë tale yooka, Yadü lo bulu mooruk moosen mookolo rëdola Yürnë ne rüka nam garü bë rüyoka.

9Yürnë mento, Ngo anyü champi go bullëm rügur nammëm bulu kaasikü lachin, bulu ogochin ngom rüka okkë enka bë to.

10Okkë ëmbë rünamë ngo ëgum hürum ëgum marto okkë mento,

‘Bulu ngom menpak yaar du okkë bullëm ngo yo go rütoka ëmdodü bulu yaddü lochin tayum la agër ëm rüma.’

11Ëmbë rünamë ngo marto okkë marko lo ngo chesila menbëkto;

‘Bulu yaddë lochin bullëm ngok duunu doobë jideko mookolo aala maarë!’ ”

12Ngok Kristo gëlo mëëtin nam garü bë mëëtin sinë ajen gadë, nonuk lokë yëchin alë maanë aapuk okkë mëëtin sinam aapuk gëdula turyar në okkë turnam jinë, Yürnë gëlokë inkur nyoma doobë ensi tolaka.

13Ëgum pënamë, nonu yëchin rümur ëmla okkë Yürnë gë agom ëm tolük maabë tale namëm kubko yooka, okkë Yürnë gë boilo “Silo” ëmnam agomë ngonuklo mennam bë doobë rëdü, nonu loodak tolo aken aken ëm rügur ru minsi kendo.

14Yo lëga, ngonuk mëëtin sirop dak lokkë, ngoük mëëtin ëm addü bë rëtür lobë abë sidu boolo Kristo gëlo ngonu aken gobë agër rübam sidu.

15 Sigi Yürnë gë boi lokë mennammë:

© 2008 by The Bible Society of India.

“Silo nonu Yürnë gë agom ëm tapa rëbolo, nonuk abo ato gaddë yadü lo Yürnë ne agla rünek rëbba dü, ëkë garü bë Yürnë gë agom ëm tagap maabë tale rëpyoka.”

16 Yë bulu Yürnë gë agom ëm talachin okkë agla rünek në nyi gaddë? Ëgë buppü ëgë Moses gë Ijip lokkë nengë kunam ëmoi?

17Anyü champi go Yürnë gë yëkë buluk taayolo marto? Yë nyi gaddë rümur rübadü, Yë bulu mooruk moosen mooko lo silük ngeelük badü buluk taayo lo marto.

18Yadü lo Yürnë bük bërok bë chesinam ëm sëmbë menba dü, “Ngok bullëm duunu doobë jide ko mooko lo yaddë lochin bulu aalük lamarë.” Yëm bullëm sim bü mennammëdü? Yürnë bük agom ëm tamabë agnë gaddëm sim mento.

19Ëmbë rünamë, ngonu mëëchen duuku, buluk addü bë mëëtin sima nam lëga bë, bulu mooko ëm aala kuma nammë enyi.

Hibru 4

1Ëkë lëga bë, Yürnë bük chesila mennam baab ëm duunu deeko ëm ngonnuë paado bë ëmla tojito. Ëmbë rünamë nonu ijja, duunu deeko bë chesi nam mooko ëm paama nëbë rüdela, ngonu buppü ë ensi laju.

2Lëga ë buluk rünam chë garü bë, ngonuchin ngonnuëpë menjinam taken në dooyü ëm tato. Bulu dooyü ëm tato, rülachin bullëm sigi yo gochin alëdobë rümato, yo lëga, yadü lo yë bulu sigim tabadü, bulu dinchi bë mëëtin sila torük simato.

3 Ëmbë rünamë mëëtin sinë ngonu, Yürnë gë duunu koëm jilëpë ëmla chesinam mooko ëm paatuku. Sigi menji sinam chë bë rüdu,

“Ngo marto okkë marnam lokë cheto:

‘Ngok bullëpë duunu doobë jideko mookolo bulu yaddë lochin aala marë!’ ” Tani mooko ëm pülen daklo bük agërëm rüngam kü lachin bü sigim mento.

4 Yo lëga Yürnë gë boi golo alo kanü baab ëm mendula sigi sëmbë mentu: “Yürnë bük agër rüko buppü lokkë alo kanü naanë lo duunu tu.”

5 Lëken gokuda sokë baab ëm lëyü chë bë mento “Ngok duunu doobë jideko mookolo bulu yaddë lochin aalük lamarë.”

6Yë bulu taken në dooyü ëm tacho badü bulu duununam ëgum paamato, yo lëga bulu jijja bë mëëtin simato. Rügërëllachin atu gonë nyi ëm Yürnë bü duunu deeko mooko ëm paamoto.

© 2008 by The Bible Society of India.

7 Yürnë bük adëk rubë alo këbë go ajinam ëm sokë kaatom sidu, ëgë “Silo” ëmnam sigi. Yaaka në dütak kookü bë Yürnë bük Dabid gë nappa lokë menmo nammëm Yürnë gë boi lo sëmbë ekchoto:

“No silo Yürnë gë agomëm tapa duubolo, Yürnë yo go mendudü tagap maabë torük simabë rüyoka.”

8 Yürnë gë menkënam duununam aloëm Joshua nyi gaddëm jila nage boolo, Yürnë kookülo alo këbë baab ëm menlë pommoe.

9Ëkë lëga bë, ëmbë rüllela, Yürnë bük alo kanü naakolo duunu kunam garü bë Yürnë gë nyi gadë gë duunu deeko alo go doobë du.

10 Lëga Yë bulu Yürnë gë chesi nam duunu alo ëm paadu dü, Yürnë bük agër lokkë duunu nam garü chë bë aü gë agër lokkë ëgum duunu nam aloëm paaduku.

11Ëkë lëga bë, buluk mëëtin ë addü maanam lëga lokë duunu deekom püchi kumanammë yëchin kaarü sitë maabë, kaju ngonu ogo duunu deeko mooko ogo püchi ngii lapë ëmla hardë laju.

12Yo lëga Yürnë gë agomë turnë okkë bërenë, rokgü rokrek bë arek yaanë Roksëmchin. Sigi yaloh gëla doü gë inrük sikko ëm, alo gëla adin gë geerük sikko ëm peepëk siladu. Okkë sigi nyi gë aapuk asin gë mëëi mëëchaëm okkë yo go jaa ëmla mëëdodü kaadër tadër jinnë.

13Yürnë gëlokë yo ëchin kai sila deeko kaama; bük anyik kaagalo bük pülen nam buppü ë arin bë lolek okkë loken sidu. Okkë ngonuk aü gë lëga buppü ëm bük kaaga lo kaatom siru doobë rürëku.

Jisu Bü Jügtë Yaaru Ë

14Ëkë lëga bë ngonuk Kristo ne mëëtin sidona ëmla mengo nammëm addü yaabë mëëtin silaju. Lëga Yürnë bük duuko jaa lo aatür nago ngonuk jügtë yaaru go kaadu, ëgë Yürnë gë Oroh, Jisu.

15Ngonuk jügtë yaaru ë ngonuk torma leemo ëm ai amar bë mëëranë. Ëgum pënamë, ngonnuëm rükanam garü bë rümur molëpë ëmla ui ë ngonuk jügtë ne rüka to, rülachin bü rümur rümato.

16Ëmbë rünamë, kaju ngonu ngonnuëm aya mëëpanë, Yürnë gë duukolo aanük laju. Ëmbë rübbo lomum ngonuk püma bë mëëdo pak ëm bük aya ëm paarëna okkë bük ngonnuëm aya mëëpa nammëm kaatom rëkkoë.

Hibru 5

1Jügtë nyimü ëm bük aü gë nyi atür lokë darlen du okkë buluk rümur lëga bë Yürnë gëlo yuudum palük nëbë okkë jinyo jira nëbë parlükdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Bü aü ë lachin torma leemo buppü gë goralo rënam lëga bë, bü nyi këbbë gë chenma paamo bë okkë rümur rüke rünam ëm mëëchen ladu.

3 Okkë bü aü ë lachin torma leemo lëga bë, bü nyi gadë gë rümur ajë lëga bëmalachin bü aü gë rümur ajë bë jinyo bë yuudum ëm lügru kendo.

4 Yëchin aü ëm paknamru jügtë gobë darsi në kaama. Aron ne monamchë garü bë, nyi ëm jügtë gobë rümo doonë Yürnë nyum.

5 Sigi sëmbëchë dada Kristo gë baab lochin lëyü bë rüto, Kristo bü aü ëm pakko lapë ëmla mëëbëkla jügtë gobë togë simato. Ëmbë rülachin Yürnë bü sëmbë mento,

“No ngok Oroh ë; Silo ngo nokë Abo bë rüka.”

6 Yürnë gë boi gonë lo bü sëmbë mentu,

“Milkijedek gë jügli gë, No nyibuh gobë rüyaar rë.”

7Jisu bük tani mooko sokë turla rëdak ogo bü ëm yëdü simo maabë turbu daalë deenë ëmla, kapla okkë nyükla bikdakla dutë rubë kumto okkë roguto. Ëgum Yürnë bü, bük gui rënyak lokë okkë agom tayum lëga bë tajito.

8Bü Yürnë gë Oroh bë rürulachin, bük enrik ennyo kolokë bü tayum kaayum saëm chento.

9Yadü lo bü bük mëëga ëm rüpü kubadü, yë bulu bü ëm tayum nëbë rübadü bulu buppü ëm turyar gënë naanë tushü baalë në lërü bë rütoku,

10Okkë ogo Milkijedek gë jügli bë, Yürnë bü ëm jügtë gobë parbëk to.

Mëëtin Sinam Ëm Ëpak Sikunëm Menno Jinam

11Ngo yaaka go bük baab ëm menji saë agomë kaadu, rülachin ngo sigim nonnuëm menken bë menjür jilama, yo lëga nonuk tachen tanamë nërüdu.

12Jijja bë menrëm nonu ijja mentom nëbë rüddü ëku, rülachin ijja lobë nonu aken këbë gonnëm Yürnë gë dooyü mencho jinamëm menbë jiko kambë duubë rüdu. Doke dotërëm doku saëm, nonu jijja bë achuëm tülü bë nëbë rüdu.

13 Yë achu tübë duudü ëgë ungnga ë, bulu rëkinam okkë rëmur lëga baab ëm yo gochin chenchima.

14Rügë rëlla attor në doke ë kainë nyi gadë gë, yë bulu alë okkë alë maanë gaddëm chenbë sila chenpekla rënë gadë gë.

Hibru 6

1Ëmbë rünamë, lëkkë lokë Kristan dooyü taken nëm tanam nyum lo dootë maabë, kaju ngonu chenpëk okkë chenbë sinë Kristan bë inlë laju. Ngonu

© 2008 by The Bible Society of India.

lëkkë lokë menro baab ëm menbëla rëtë kumabë alë maabë agër rüla rënam lokkë mëëdek lakuju okkë Yürnë gëlo mëëtin ë addü kunamë;

2Baptis laanam lëga ëm dooyü nam, alak hiipo nam, siko lokkë turkur kunam, okkë mapu madër yaar sa lëga buppü ëm mëërü sila duunyum tamabë, uurü yaanë niitom lo ingëlaju.

3Okkë sigi ngonnuëm Yürnë gë rütoka mëënam ëbolo, kaju ngonu buupü bë chenbë sinë Kristan bë rülaju.

4Lëga yë bulu buluk mëëtin ëm ëpak kaaku dü bullëm yo ëmbë lëken goda mëëdek dooku bë laakur larëku? Bulu lëken go Yürnë gë loulo rëkato, bulu Yürnë gë amen jinyom paakato okkë Dëën Doü buluk lokë amen paasëm paaka roto.

5Buluk mëënam lo Yürnë gë agom mennamë alë runë ëmla mëëchen du, okkë rëlësa hürum lokë lëga bë Yürnë gë Rutum rëpnam ëmchin bulu mëëchen sito.

6Okkë ëmbë rülachin bulu buluk mëëtin sinamëm ëpak sitoku. Ëmbë rünë gaddëm lëken gobëda mëëdek sidokubë laalük lakuma, yo lëga bulu lëken gokuda Yürnë gë Oroh ëm pikkë du okkë këba buppü gë kaapom lo hanyü doobë loken jidu.

7Nyido honam ë kode lo nyomlük jila okkë ëgum rükü rünnë rükü rükolo ali annoë pinji garji boolo ëgë Yürnë gë rülibongoë duulük nam kode ë.

8 Rülachin rükü lo tanyum taa okkë Ü bënyum garku boolo, ëgë yo arë kaama, okkë ëgë kode ëgë Yürnë gëlokë beenam okkë rëtür alo lo ëmë bë rompak saëku.

9Rülachin aya sinam ajen gadë, ngonu sëmbë menlachin, ngo nonuk baab ëm bërok bë sëmbë mëëdu. Nonuk tushü baalë paanam ëgë nonnuëm allë yaanë bëda gë ingë rë ëmla ngonu chendu.

10Yürnë bü tëtë në. Yürnë bü nonuk agër rünam ëm ëgë maalachin nonuk bü ëm aya kaatom namëm rügur jinamëm okkë nonuk Kristan ajen gaddëm rügur yaar namëm yaddë lochin mëëpa maabë rümarë.

11Ngonuk majja bë mëëbë sinamë nonu nyimü ë rëtür lobë sëmbë mëëgap nam sim kaatom yaar rëlëpë ëmla mëëdu, yo lëga ëmbë rübolo nonuk mëëgë nam yëra ë jijja lo aarë.

12Ngo nonuëm loobak toka ëmla mëëma, rülachin mëëtin sinë okkë chetëm në garü bë rütoka, okkë ëmbë rüdola yürnë gë lokë chesi nam ëm paasi toka.

Yürnë Gë Alë Jaa Bë Chesinam

© 2008 by The Bible Society of India.

13Yadü lo Yürnë Abraham gëlo menkë rükë sibadü, bük menkë rükëko taayolo chesito. Bü ëm kai yaanë kaamanam lëga bë, bü yadü lo chebadü bü aü ëm chenë sila cheto.

14 Bü sëmbë mento, “Ngo nom murlük la menkë lükdu okkë nom nokë aaji olohë yaaka bë jetër gotër lobë jilükdu.”

15Abraham Yürnë ne hünam buppü ëm mëëtin to, okkë ëkë lëga bë bü Yürnë yo go menkëla chesi badü bü paato.

16Nyi ë yadü lo gomrëk sürëkla chesi rëdü, bü aü ëm kai yaanë amin lokë chesidu, okkë ëmbë chesi rëkkuëm menko rüpek sinam kaaku maadu.

17Yürnë bük chesila menkë namëm paade në gaddë yo go paasëdü okë lëga ëm bük mencho namëm yaddë lochin rülo rüëk maarë ëmla menbëk lükjitu; ëkë lëga bë bü menkë ko taayolo chetala yo go bü menba dü rürurë ëmtu.

18Ëkë lëga bë, sogo agom ëkë baanyi go kaadu, ëgë baanyi ëgë Yürnë bü mënam mëlama ëmnam gola okkë angu bë rülama ëmnam go kaadu. Ëmbë rünamë ngonu yë bulu bük rüra namëm paadu dü ngonu ëpë mëëgë aji namëm addü bë gagbë rë ëmla majja bë puktë modu.

19 Ngonuk mëëgë sigi ngonuk turnam ëm rüütu naanë. Sigi ngonuk mëëgë nammëm jijja bë rüütu dü, okkë ngonuk mëëgë nam Jisu bü taayo tolokë kumko namë gë tortum naanëm inpekla dërëk Yaaru në apür aru lo aagë në.

20 Milkijedek nyibuh buutë gë buuli lokë, ngonuk adum bë Jisu ngonnuëm incho yaato okkë nyibuh buutë gobë rüyaar sila duuka.

Hibru 7

Nyibuh Bë Rünë Milkijedek

1Sigi Milkijedek sigi Salem mooko lokë Roja bëla okkë kai yaarunë Yürnë gë nyibuh bë rüto. Abraham gë roja appi go nyimak lo mogum tola aakur dakkulo, Milkijedek bü inrük sigëlla bü ëm murto.

2 Okkë Abraham bük yëra buppü lokë ürü lokë aken Dohom baag gonnëm bü ëm jito. (Milkijedek gë aminë “Rëki bë rënë roja”; okkë Salem mooko lokë roja bë rünam lëga bë, bük amin anyi naanë “Jurup bë rëken bë rëgë në”) ëmla mennamë.

3Milkijedek gë anë abo, ato abo yo oli; bü ëm ao onam gë ëgë maalachin bük sikunam baab ëm yo dëën boi lochin ekla anam kaama. Bü Yürnë gë Oroh garü gobë rüka; ëmbë rüko lokë bü nyibuh gobë rüyaarka.

4Ëmbë rünamë nonu mëëchen sila du, bü yadü go kai nage dü ëmla. Ngonuk tapa kaapanam ato abo Abraham, nyimak ëm mogum torela aakur dookulo bük paanam yëra buppü lokë ürü lokë aken gonnëm jiyato.

© 2008 by The Bible Society of India.

5 Okkë Lëbi gëlokë nennë nyibuh gaddëm Ayon ë mooko lokë nyi gadë lokë, Abraham gë oli gaddëchin buluk mooko lokë nyi bë rükü lachin, Israel gë nyi gadë gë oli lokë ürü lokë aken gonnëm laadum sidobë mento.

6Milkijedek bü Lëbi gë lokë nennë oli bë rümato, rülachin Yürnë gë chesinam ëm paanë nyi Abraham bük lokë ürü lokë aken gonnëm laakumto okkë Abraham ne murto.

7Sigi nyimü gë chennam agomë yë murlük doodü murlük nam nyi ëm kai yaanë.

8Nyibuh gaddëm menrëm yë gadë bulu ürü lokë aken gonnëm laadudü side kunnë; rülachin Yürnë gë boi lo mennam garü bë ürü lokë aken gonnëm laanë Milkijedek bü turyar saë.

9Okkë, yadü lo Abraham bü bük ürü lokë aken gonnëm jibadü, ëgëchin ürü lokë aken gonnëm laanë Lëbi gë oli gaddëm ürü lokë aken gonnëm jidin ëm jinamë, ëmla aken gonnë menla du.

10Yo lëga yadü lo Abraham bü ëm Milkijedek kaarük sibedü, Lëbi ëmnam kaama dato, rülachin Lëbi bük ato abo Abraham bük muupuk asinlo dakto ëmla menladu.

11Lëbi gadë gë nyibuh jükli bë rüko lokë Israel nyi gaddëm Ayon ëm jito. Ijja Lëbi gadë lokë nyibuh bë agër rünam gaddë jijja bë buupü doobë rünë goe boolo, ogo Ayon gë lëdu gë manë Milkijedek gë buuli lokë adëk nyibuh nenküsa kaamae.

12Yo lëga yadü lo nyibuh rüpe ë adëk rëkudü, ogo Ayon ëchin adëk dooku bë rürëku.

13Okkë ngonuk Rutum, ëmgë doonam sigi, adëk këbë ope lokkë, okkë bük ope lokë yadü lochin yëchin kumko namë lo nyibuh bë rükama.

14Lëga nyimü ë allü bë chendu, ngonuk Rutum bü Judah gë ope atür lokë nennë; okkë yadü lo Moses bü sokë ope sokë baab ëm menpa badü bü nyibuh jüknam menpama.

Milkijedek Garünë Nyibuh Gonnë

15Milkijedek nyibuh adëk gonnë nennamë, aba sigi bërok bë angu yaaka.

16Bü ëm nyibuh bë moto, ëgë tani gë rüpe menpe lokë rüma, rülachin yaddë lochin rëtür maade nëgë rüla kolokë nyibuh bë rümoto.

17 Lëga Yürnë gë boilo mendu, “Nonu Milkijedek gë nyibuh buuli ëm buupü nëgë nyibuh gobë rüyaar rë.”

18Ëmbë rünamë, aku Ayon ëm ëpak toku, yo lëga sigi yo gochin rüla kuma to okkë arë kaaku maato.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Yo lëga Moses gë Ayon ë yo agër ëmchin buupü gëla kuma toku. Okkë ijja ngonuk Yürnë ne nëchi sikolokë alë yaanë mëëgë sinam ëm aji tuuku.

20Yürnë gë chesi namgo kaadu, rülachin ngonuk alë yaanë mëëgë nam gochin kaadu. Yadü lo këbbëm nyibuh bë mobe dü ogo sëkënë chesinam kaamato.

21 Rülachin Jisu bü chesi doola nyibuh bë rüto, Yo lëga Yürnë bü ëm sëmbë mento,

“Rutum bü chesidola mento okkë ëgum ngo laakur kumarë:

‘No nyibuh gobë rüyar rë ëmto.’”

22Ëkë lëga bë, sigi adëk sinam sigi, Jisu bü alë yaanë agom Daapo ëm rülen gënnë.

23Aken goda adëk sinam agom go sogo kaadu: Ëgë adëk nyibuh ëkë yaaka go rëto, bulu buluk aü gë agër ëm rübë sila kuma lëga bë sikaku.

24Rülachin Jisu turyar duuku, okkë bük nyibuh bë rünam agër ëm yëchin nyibuh bë rüsik lama.

25Okë lëga bë bük lokë yë bulu Yürnë gëlo aadu dü, bü ijja turbu daalë yaardu, yo lëga bü buluk lëga bë Yürnë gëlo kumgur jido bë ëmla turdu.

26Ëmbë rünamë, Jisu bü ngonuk püram gochoh ëm kaaji deenë buutë. Bü ë Dëën, büklo rümëm ëgë malachin rümur kaama; Bü ë rümur ajë gënë gadë lokkë adëk nammë okkë taayo mooko bë odoo rubë laacha nammë.

27 Bü këbë buutë garüma, bü bük rümur ajë lëga bë alo dükü bë yuudum lüksila okkë okë kookü bë këbë nyi lëga bë lükjila rüma. Bü yadü lo aü ëm yuudum bë lüksi badü buppü gë lëga bë lëken gobë lüktak jito.

28Yo lëga Moses gë Ayon lo jügtë bë rülak maanë nyi ëm parlük to, rülachin Ayon gë kookübë aanë, Yürnë gë chesila agom menkë kolokë, Oroh ëm parlükto, ëmbë rüko okë bü günam hünam buppülo buupü moyar duuku.

Hibru 8

Jisu Bü Ngonuk Nyibuh Buutë

1 Ngok mennam jaa sokë lëga ë ngonuk jügtë jaa ë aken go kaadu ëmnam sigi, ëgë yë bü taayo mooko gë Dëën duutëm gë lakbëk peelë bë duunë bü.

2Bü dërëk yaaru nëlo jügtë bë agër rüdu, ëgë nyi gëlokë rüma nammë, Rutum bük alë jaabë molüknam Dëën kumko nammë.

3Jügtë nyimü ë Yürnë gëlo jinyo go jido bë okkë achi amen go yuudum bë palük doobë parlükto, okkë ëmbë rünamë ngonuk jügtë bülachin jinam go jiru duubë rütoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

4Bü tani mooko sogo rënë goeboolo, bü nyibuh gobë rümairë, yo lëga Jius Ayon lokë jinyo jiranëbë parlük nam nyibuh gaddë rësidu.

5 Buluk nyibuh bë agër rünamë kaarü sinam mum ë okkë taayo tolo yo go kaadudü jijja bë ëgëmo okë garü mum ë. Moses büchin ëkë garü mum ë. Yadü lo agom Daapo namë ëm bü motë badü, Yürnë bü ëm mento, “No bërok bë nom ngok moodi tolokë kaatom nam garü doobë buppü adu aarëm moto laka ëmto.”

6Rülachin ijja gë, Jisu ne nyibuh agër jilük nammë këbë gëm pënamë kai yaanë, ëgë bük Yürnë gëla okkë bük nyi gadë gë penkolo alë yaanë Daapo rünam chë garü bë, yo lëga sigi alë yaanë yëra ëm jirë ëmla menkë nam bë rüdu.

7Yo lëga lëkkë lokë jicho nam Daapo agomlo rümur go kaama nage boolo, lënyi naabë agom Daapo jiküsa kaamae.

8Rülachin nyi gadë gë rümur ëm Yürnë kaapala bü sëmbë mento,

“Israel ope lola okkë Judah gë ope nyi gadë lo, ngok ali Daapo agom lokë laanük sidü alo gaddë aanükdu ëmla, Rutum bü mendu.

9Sigi Daapo sigi ngok buluk ato abboëm Ijip lokkë gagbëla nengë dakku alo okë Daapo morük sinam garüma. Bulu ngok Daapo morük sinamlo addü bë mëëtin simato, Okkë ëkë lëga ngo bullëm dinchi kuma toku.

10Ijja, alo aadenë gadë lo ngok Israel nyi gadë lo Daapo morük sissë sigi ëmla, Rutum mento: Ngo buluk asin aapuk gadë lo Ayon ëm lükrë, Okkë buluk asin aapuklo ekgap lükrë. Ngo buluk Yürnë bë rürë, Okkë bulu ngok nyi bë rürë.

11Bullëm buluk nyi sida ë mentom minsikü sa kaamarë ëgë malachin bük rumtum nyi ëchin,

‘Rutum ne chentoka ëmsë kaamarë,’ yo lëga anni nëlokë rüllela kai yaaru nëlobë bulu buppü ë ngom chensirë.

12 Ngo buluk rümur ajë ëm paknyo bë pakrë Okkë buluk rümur rüke rünam gaddëm yaddë lochin mëëpa kumarë.”

13Ali Daapo baab ëm menla, Yürnë lëkkë lokë menchonam ëm aku moto ku; okkë yo yëra ë aku bë rüku badü okkë nyaka kudü ëgë bübabë ngeesi rëku.

Hibru 9

Tani Mooko Sokëla Taayo Mooko Tolok Kumsinam

1Lëkkë lokë Daapo lo kumsinam gë Ayon kaasito okkë nyi monam kumsiko namë ëchin kaato.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Kumko namë go pürpen sinam go moto, apür gonnëm Dëën apür ë ëmto. Ogo mëruh runola tügë go okkë Yürnë gë lëga bë ütü jinyo jinam ëm tügë Tebul go atak to.

3Kumko namë gë kookü apür pürnyi naanëm torchik nam apür ëm Dërëk yaaru në ëmto.

4 Okë aralo pëmü pëa romgë ain lokë monam okkë ain lokë yëklup nam agom Daapo gë jompa okkë Manna Yürnë gë jinyo doke doogë ain püchü ë, anü pajur në gënë Aaron gë bangi, okkë Yürnë gë agom Daapo gadë ëm ekgë lüpü ëkë pünyi go dooto.

5 Jompa gë taayolo Yürnë gë duudin bë duunë alap gënë nyimaa ëkë, rümur ëm paknyo bë pakko lobë buluk alap ëm lapjë moto. Rülachin ijja buppü ëm menmükla menngam jidü kaama.

6 Ëmbë buppü yëra ëm Dëën agër rüko bë pürdek kolo ruunola ato. Kumko namë gë apür doocho nëlo nyibuh gaddë alo dükü bë buluk kënamnam agër rüssëm rüto.

7 Rülachin kumko namë gë raayü aru lo jügtë nyum aalato, okkë bü lachin anyü ëm lëken gonyum aalato, nyi gadë gë chenma bë rümur ajë lëga bëla okkë bük aü gë lëga bë iyi ëm bëala Yürnë gëlo jito.

8Kumko namë gë agum apür lokë yëra ruuno pëënola anam baab ëm Dëën Doü ë bërok bë menjitu Yadü lobë agum apür si doorëdü raayü gë Dërëk yaaru në apür gë rabgo ëm chükkok jimarë.

9Sigi ijja gë rëgë duunam sokë kaarü sissë aba ë. Sëmbë ëmnam si amen jinyo ëm okkë achi amen yuudum bë palük nam ëm Yürnë gëlo jido bëchin ëgë nyum kumnë nyi gadë gë mëënam ëm buupü morë.

10Rülachin buluk rüssë donam tünam lokëla okkë adëk adëk në güdü süpë lokë pëdër soko sissë. Yadü lobë Yürnë gë ali bë kumpe ëm rülük maada badü, sigi gadë sigi nyi gadë gë agum ayür lokë Ayon rüpe bë rüla rënamë.

11Rülachin alënë yëra buppü ëm jinë Kristo bü jügtë bë sogo rüka. Bük rügurko kumko nammë tani mooko sokë kumko nammëm pënamë kai yaanë okkë bërok bë buupü yaanë; Sigi nyi gë alak lokë momanam kumko namë ë, sëmbë ëmnam sigi, tani mooko sim pülen daklokë aba ëmo.

12Yadü lo Kristo Dëën yaaru në kumko namë ara gë apürlo aaba dü bü lëken gobë okkë buppü gë lëga bë aagë to, rülachin bü yuudum bë boanam sobin okkë soë iyi ëm bëala aama to; ëgum pënamë, bü aü gë iyi ëm bëato okkë ngonuk lëga bë tushü baalëla turyar gënë naanëm paamoto.

13 Sobin iyi okkë soë iyi okkë soë hëo ëm romnam lokë tachoëm nyibuh gaddë dëëma komo në nyi gaddëm pakkapto, okkë sëmbë pëdër soko kolokë buluk dëëma komo ëm laapak jito.

© 2008 by The Bible Society of India.

14Sigi jijja nëbë rürrëm, yadü go Kristo gë iyi lokë buupü yaamoto! Duuyar
në Doü lokë bü Yürnë gëlo yuudum bë alë jaa bë jinyo bë jilük sito. Bük iyi
lokë ngonuk muupuk asin agër kaamanë ëmmum në lokkë pëdër soko rë,
ëmbë rüko lokë ngonu turnë Yürnë gë agër ëm rülarë.

15Sokë lëgalo ali Daapo ëm rëmo jinnë Kristo bü, ëmbë rünamsi yëm nyi
gaddëm Yürnë gagbadü Yürnë gë chesila menkënam turyar gënë rülibongo
ëm paamo doobë ëmla rünamë. Sëmbë rülanam sokë lëga bë lëkkë lokë
Daapo ë agër rüngo sidaklo, nyi gaddë buluk rümur agër lokkë laasek dooku
bë ëmla sigë jinam go kaato.

16Siro në nyi gë yëra ëm paade në lëga ëm menrëm paade në nyi ë siro në
nyi gë eklen namëm kaatom ru kendo.

17Yo lëga nyi aken gë siro kookü lokë yëra lëga ëm eklen jinamë eklen jinë
bük turdu ëm yo agër kaama, sigi eklen jinë bük siro kookü lokkë agër kaado
kukkoë.

18Ëkë lëga bë aku Daapo ë iyi lokë bëëdola mëëga agër ëm rüpü naatokoë.

19Moses bü Ayon lokë niitom agom gaddëm nyi buppülo mencho jito. Okë
kookü bë bü soë okkë sobin, iyi ëm ishi lo soyer to okkë ëgum këbonolü ë
rümmü ëm puuchë sigëlla, Ayon boi ëmla okkë nyi gadë lo pakkapla rinto.

20 Bü mento, “Sigi iyi sigi Yürnë gë nonnuëm tayumla mëëgap sigë naabë
Daapo bë mengap lüknamë.”

21 Ëmbë chë dada, Moses Daapo bë kumko namëmla okkë kumdak ëm
bëënam yëra buppü ëm iyi ë pakkapla rinto.

22 Rünam gëbë, Ayon lokë rëm buppü yëku yëra ëm iyi lokë pëdër soko ru
kendo, okkë hilü bikma bë rümur ajë ëm paknyo bë pakdeko kaama.

Kristo Gë Bintürla Lüksiko Lokë Rümur Ëm Laapak Duuku

23Yo yëra baab ëm menpa pikto badü, ëgë taayo tolokë rülen sinë yëra
gaddëm morüchima nammë, okë lëdu okë pëdër soko sinamëm rüru kendo.
Rülachin taayo tolokë yëra lëga bë alë yaanë yuudum bë lüksi duubë rüdu.

24Yo lëga jijja ëm nyi gë kaarü sila morüchimanam, dërëk në apürlo Kristo
aama to. Rülachin ijja gë Yürnë gë duukolo ngonuk lëga bë bük kaatom sila
dagko taayo mookolo bü aü ë chaasito.

25Jius gadë gë jügtë Dëën yaaru në apürlo achi amen iyi ëm bëala dütak ëm
lëken go aato. Rülachin Kristo bü ëm jinyo bë jisi taabë yaaka go aapë sikü
maato,

26Yo lëga tani mooko ëm pülen dak lokkë bü endi endila yaaka në enyü
encho endo lappe. Ëgum pënamë, ijja aü ëm yuudum jinyo bë jisi kolokë nyi

© 2008 by The Bible Society of India.

tani gë rümur ajë ëm paknyo bë pakgë naaku bë ëmla rëpin hürumë yaddëm aarë kudü ogo lobë buppü gë lëga bë lëken gobë kaatom sito.

27Nyi ë lëken go siru rë, okkë okë kookü bë Yürnë gë mapu madër kolo bulu daglen duuku bë rürë.

28 Ëmbë chë dada yaaka në nyi ëm nyi gadë gë rümur ajë ëm laapak gënë naanë lëga bë Kristo bü aü ëm yuudum bë lëken gobë jisito. Bük lënyi naabë aarë kuëm rümur ajë lëga bëkumo, rülachin yë bü ëm torala duududü bullëm tushü baalë dooku bë aarëku.

Hibru 10

1Jius Ayon ë buupü në okkë mëëgë sa alë jaanë yëku yëra ëmo; sigi aadenë alënë yëra gadë lokkë agum ëm hürkap nam garü mum në. Anyü anyü ëm, yuudum palükla jinam ëm jiyaar lükdu. Ëmbë rünam Ayon lokë yuudum palük kolokë Yürnë gëlo aanë nyi ëm, yo ëmbë buupü mola doobë?

2Nyi gaddë alë jaabë Yürnë ne kumsila aü gë rümur ajë lokkë pëdër soko sibolo, bulu yo gochin rümur ajë gënë bë mëësi maarë, okkë yuudum palük nam agër buppü ëchin rüpin rë.

3Rülachin sigi sëmbë rüdu, nyi gadë gë anyü anyü ëm yuudum palük nam sigi buluk rümur ajë gaddëm mëëpa yaar modu.

4Yo lëga ëmrëm soë okkë sobin iyi ë yaddü lochin rümur ajë ëm laapak lamarë.

5Ëkë lëga bë, yadü lo Kristo tani mooko sogo aatë baedü, bü Yürnë ne sëmbë mento:

“No yuudum palük nam okkë jinyo ëm mëëma, Rügë rëlla no ngok lëga bë aü amür ëm mum ruunola aji tunamë.

6No soë sobin buupü nëm pëmü pëa romkolo romji nam ëmla ëgë maalachin rümur ajë ëm laapak lëga bë yuudum palük nam ëm mëëken bë mëëma.

7 Ogo ngo mento, Ngo hi na, ‘Yürnë a, Ayon boilo ngok baab ëm ekla anamchë garü bë, nokë mëëga ëm rüdenë.’ ”

8Bü mencho yaaru bë mento, “Yuudum palüknam ëm okkë jinyo jilük namëm ëgë malachin Pëmü pëa romko lo sobin soë romnam ëm okkë rümur ajë ëm laapak nam lëga bë yuudum lükji nam ëm rütoka ëmla mëëma okkë mëëkenma.” Sigim yuudum lüknam gadë sim Ayon gë rüpe lokë lükkü doobëchin ëmla bü mento.

9Ëmbë rünamë bü mento, “Yürnë a, Ngo sigina, nokë mëëga ëm rülëpë ëmla aaduna.” Ëmbë rünamë aku bë yuudum lükpe ëm ëpak to okkë buluk rüpeëm Kristo gë yuudum bë lüksi nammë rüdek naatoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

10Ngonu bük aü ëm lëken gobë okkë buppü gë lëga bë jinyo bë jisik kolokë ngonuk rümur ajë lokkë pëdër soko duukuna, yo lëga Jisu Kristo Yürnë yo go bü ëm rütok mëëbadü ëgëmchë rüto.

11 Jius gadë gë nyibuh nyimü ë alo dükü bë yuudum lüknam agër bë rünam chëëm rüto; rülachin sokë yuudum lükko gadë sokë yaddë lochin rümur ajë gaddëm laapak maato.

12Rügë rëlla Kristo bü ë rümur ajë lëga bë yuudum bë lüksito, sigi lëken gobë buppü lokë lëga bë yuudum bë lükpak sinam sigi dooyaar në, okkë bü Yürnë gë lakbëk peelë bë duulük la duuyar duuku.

13Okkë lo rüla ijja lobë bük nyiroh nyimak gaddëm Yürnë bük alë chompük lo ajima yëër lo toyarla duudu.

14Ëmbë rünamë, bük aü ëm lëken gobë yuudum bë lükpak siko lokë, bü rümur ajë lokkëm pëdër soko nam nyi gaddëm turyar la rënam lëga bë buupü moto.

15Okkë Dëën Doü ëchin bük baab ëm menji sidu. Bü mencho bë sëmbë mento,

16 “Rutum bü mendu, alo aalë deenë gadë lo ngo buluk sigim Daapo sim morük sirë ku: Ngo buluk asin aapuk lo ngok Ayon ëm lükjirë okkë bullëm buluk mëëgo haggolo ekgap lükmorë.”

17Okkë ogo bü mento, “Ngo buluk rümur ajë gaddëm okkë alë maabë rünam gaddëm anni gochin mëëbë kumarë.”

18Ëmbë rünamë yadü lo rümur ajë gaddëm paknyo bë pakkadü, rümur ajë ëm laapak kunam lëga bë yuudum jinyo bë pakë lüksë kaakuma.

Yürnë Gë Nëchilo Kaju Ngonu Aanük Laju

19Ëmbë rünamë, ngok mëëtin sinam ajen gadë, ngonu Jisu gë siji kolokë Dëën yaaru në apürlo intë inram kaama bë aanyo bë aaladu.

20Bük aü ëm yuudum bë lüksi kolokë tortum naanë ejjëm inpek gëdola, bü ngonuk lëga bë ali bëda okkë turdeko bëda go chükkok jika.

21Yürnë gë namë lo ngonukbë jügtë aken gobë rüla duuduuku.

22 Ëmbë rünamë jijja në mëëtin ëm okkë dinchi në asin aapuk ëm gëtola, mëënyü sakcho asin aapuk gënamëm pëdër soko nam ëm gëtola okkë dërëk në ishi lokë hürpu nam aü amür ëm gëtola, Yürnë gë nëchilo kaju ngonu aanük laju.

23Kaju ngonu hünam lokë mëëgë sinam ëm addü bë gaggap laju. Yo lëga Yürnë ne bük chesinamlo jijjarë ëmla ngonu mëëtin siladu.

© 2008 by The Bible Society of India.

24Kaju ngonu aken aken ëm dinchi bë mëëmin silaju, aken aken ëm rügur sinam lëga bë aya sinam ëm okkë alënam ëm kaatom silaju.

25Këbë nyi gadë gë indum simanam garü bë rütë maabë, ngonuk indum singo bë namëm ëpak tamabë kaju ngonu indum sibë laju. Ëgum paknyo bë ngonu aken aken ëm puktë sintë doobë mennür silaju. Yo lëga nonu kaasi chensi du Rutum gë aakur dü aloë nëchi duuku.

26Lëga ngonnuëm jijja ëm chenmo roëm, ngonu rümur rüru lapë ëmla rübë boolo, okë rümur ajë ëm laapak gëla naanë yuudum bë lüksëya kaama.

27 Rülachin, boso rubë tora saë mapu madër dü aloë okkë Yürnë ne agnë gaddëm mëlü mëorlo rompak saë.

28 Yë nyi yë Moses gë Ayon ëm tayum maabë mëëk badü yadü lo këbaë maka rëkudü ogo nyidum anyi aum gonnë rümur ëru ëmla menta jirë dü bü ëm yo aya mëëpa nam kaamabë mokë doobë rüto.

29 Ëmbë rünamë, yë nyi yë Yürnë gë Oroh ëm tupak lëpak rëdü ëgëm yo ëmbë rüka rëdü? Bü ëm rümur lokkëm pëdër soko në Yürnë gë Daapo iyi ëm arëru kaama nago bë yë rürëdü? Yürnë gë paknyo Doü ëm yë rünyü rëdü? Mëëka toka yadü go alë maanë morik chikek ëm bü paaken duudü!

30 Yo lëga yë sëmbë, “Ngo dora ëm raarë, ngo küllëm jirë;” Okkë yë sëmbë dada “Rutum bü bük nyi gaddëm mapu madër rëku.” Ëmla menba dü ëgum ngonu chendu.

31Ëgë turnë Yürnë gë alaklo rülük boolo boso ruunam bë rürë.

32Nokë rëro tonam baab ëm yo ëmbë dü mëëkur sika tokuka. Ogo dügo logo gadë ogo, Yürnë gë louë nonnuëm uken jiro kookü ogo, nonu nëgü në enrik enchoëm ento, rülachin ëgë endür kaachoh ëgë nonnuëm rügum lamato.

33Nonnuëm alo go këba golo hanyü rülük to okkë rünyü rücho rüto, okkë alo këbëlo nonu yë bulu rünyü rücho badü buluklo rëmin gëlü bë mëëtoku.

34Nonu Patëk lokë duunë gë endür ëm enmin gëto, okkë yadü lo nonuk yëra ëm choorek badü, nonu ëgum chetëm gëla mëëken gëto, yo lëga nonu aü ë alë yaanë okkë yo ëdü dooyaar deenë yëra ëm nonu bëësi kambë du ëmla chensidu.

35Ëmbë rünamë, nonu pukme aachoh gëyoka, yo lëga sigi kai yaanë amen ëm laasi rë.

36Yürnë gë chesinamëm paado bë okkë bük mëëga ëm rüdobë nonu yëmgë ru kendo.

37Lëga Yürnë gë Boilo mentu,

“Yë bü aatë duukudü, nëchi bë aagor rë, okkë bü nërü maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

38 Yo bë rülachin ngok Dëën nyi gadë, Mëëtin sirurë okkë turrë, rülachin buluk aken mum gonnëchin inkur kubolo, ngo bük taayolo mëëken kumarë.”

39Ngonu inkur kunë okkë ngede kunë nyi ëmo. Rülachin, ngonu mëëtin sikunë okkë turbu daalë paaku në nyi ë.

Hibru 11

Mëëtin Sinam

1Mëëtin sinamë ngonuk mëëgë nam yëra ëm paarë ëmla mëënamë, ngonuk kaapa maanam yëra ëm jijja gënë naanë.

2Korum gë nyi gaddë Yürnë ne mëëtin sinam lëga bë bü bullëm torük sito.

3 Mëëtin si lokë chügo doogo ëm Yürnë bü bük agom lokë pülento ëmla ngonu mëëchen duuko, ëmbë rünamë yo ëdü kaapa gëdunam yëra ë ëgum kaapa maanë yëra lokë pülento.

4 Mëëtin nam lëga ë Abel Yürnë gëlo Kain ne pënamë alë yaanë yuudum bë jinyo ëm jiyato. Bük mëëtin siko lokë lëga bë, Yürnë bü Dëën nyi go ëmla koikla torük sinam ëm paato, yo lëga Yürnë bü ë bük jinyo ëm torük sito. Abel bü silakuchin, bük mëëtin sinamë ijja lobë agom bë turbë duuko ë.

5 Mëëtin siko tëtë lokë Enok ne simo maabë laachü koë. Rünamë, bü ëm Yürnë laachüto, okkë yëchin bü ëm mapa maatoku, yo lëga Yürnë bü ëm taayo bë laachü toku. Yürnë gë boilo mendu, bü Yürnë ne mëëken doobë rüto.

6Mëëtin sinam kaamabë Yëchin Yürnë ne mëëken doobë rülama, lëga yë Yürnë gëlo aadu dü okkë yë bulu bü ëm madudü Yürnë bü turla duudu okkë amen ëm jidu ëmla mëëtin siru kendo.

7 Mëëtin lokë Noah ne bük kaapa maanam kookü lokë yëra gaddëm Yürnë gë mentom jinam agom ëm tamoto. Bü Yürnë gë agom ëm tayum to okkë büla bük namë rumtum ëm turbu daalë deeko ulu ëm pato. Ëmbë rüko lokë, Noah tani mooko ëm ëpakto, okkë mëëtin siko lokë aanë Yürnë gë rëki gënam ëm paato.

8 Abraham bük mëëtin siko lokë Yürnë gë bü ëm jilëpë ëmla chesinam mookolo indo bë Yürnë gë bü ëm goglen dagëm tayum sito koë. Bü bük aü gë rëko mooko ëm ëpak gëlla okkë inlük deeko ëm chensi maabë inlento.

9 Mëëtin siko lokë bü Yürnë gë bü ëm chesinam mooko lo nyibo garü bë duulük to. Bü kumko namë bë moko gadë lo duuto, ëmbë dada Yürnë gë chesinam ëm paasik në Isaak okkë jekobchin rümin gëto.

10Yo lëga Abraham Yürnë gë ruuno la okkë mokëla anam kairunë taon bë rünë mooko lo duulük lapë ëmla toyarla duuto. Mëëtin sikolokë aanë Yürnë gëlok rëki nam ëm paato.

© 2008 by The Bible Society of India.

11 Mëëtin sikolokë Abraham ne Abo gobë rülamoto, bü majja bë nyijü bë rükülachin okkë Sara mü ëmchin aaji oloh ola kuma nagobë rülachin aaji oloh otoku. Yo lëga mü chesinë Yürnë ne mëëtin sito.

12 Abraham bü alë jaabë sirulachin, sokë nyi aken sokë talë tolokë Takar gadë garü bë, okkë Shinë rude gë künin lamanë lümük garü bë yaaka në oli ope ë otar nento.

13 Sigi nyi gadë sigi buluk sidak lobë Yürnë ne mëëtin sito. Bulu Yürnë gë chesinam yëra gaddëm paamato, rülachin ëgëm gadë ëgëm bulu odoo lokkë kaasito okkë bulu torük sito, okkë bulu tani mooko sokë nyibo bë okkë nyilum bë baggë në ëmla tobëk sito.

14 Yë nyi bulu sëmbë menba dü bulu buluk aü gë duulük deeko mooko ëm matë duuna ëmnam ëm kaatom sito.

15 Bulu buluk nyilum mobak innyo nam mooko gë baab ëm mëëkur kambë maato; bulu mooko gë baab ëm mëëkur kambë nage boolo, buluk inkur dü ë kaato.

16 Ëgum pënamë, bulu taayo mooko garünë, alë yaanë mooko lëga go mëëbëto. Okkë Yürnëchin bü ëm buluk yürnë ëmko saëm hanyü maato, yo lëga ëmrëm bü buluk lëga bë taon kainago monola ajitu.

17 Yadü lo Abraham ne Yürnë rüka darka badü mëëtin siko lokë Abraham bük oroh Isaak ne yuudum bë lükji tato. Abraham büklo Yürnë gë chenam ëm cherük sito, ëmbë rükülachin bü bük Oroh aken ëm yuudum bë lüknyo bë lükji lapë ëmla rüto.

18 Yürnë Abraham bü ëm mento, “Ngo chesidu Isaak gëlokë nokë oli ë jetar gotar nenrë.”

19 Isaak ne simo doobëchin Yürnë turkur jimo rëku ëmla Abraham mëëbëk to, okkë ëmbë mëëko okë, Abraham Isaak ne siko lokkëm turdo kubë paatoku.

20 Mëëtin sinam lokë Isaak chesinam ëm Jakob okkë Esau gë kookü rëlëpënam lëga bë murlük to.

21 Mëëtin siko lokë Jakob bü bük sima yo dabë Joseph gë oroh nyimü ëm murlük to. Bü bük ingë naanë bangi lo bübüla dagdola Yürnë ne kumto.

22 Mëëtin siko lokë Joseph bü yadü lo sidü bë rübadü, Israel gadë gë Ijip lokkë inlen kussëm mento, okkë bük aü simaëm yo bë rüken doodü mencho jila ato.

23 Mëëtin siko lokë Moses gë anë abboë bü ëm oroh bë poolo püum 3 go kasila duugëto. Bulu bü ëm kaaken ruunë ëmmum maanë ojü gobë kaato, okkë ëmbë rünamë bulu roja gë agom jigo nam ëm tayum maabë boso gëmato.

© 2008 by The Bible Society of India.

24 Mëëtin siko lokë yadü lo Moses bü kai kubadü, roja gë omë lokë oroh ë
ëmla ako saëm tolük maato.

25Rümur lokë rüla anni lëga bë rëken duupak bë rëya saëm, Yürnë gë nyi
gadë gë endür encho ennam ëm enmin gëya lapë ëmla mëëlen siyato.

26Bü Ijip lokë nyitë gënë naanë yëku yëra ëm pënamëm Kristo gë entu
kaarela hanyü enso paasëm arë kaaya nëbë mëëgë siyato, yo lëga bü kookü
lokë amen paasëm kaacho sito.

27Mëëtin siko lokë roja gë marnam ëm boso gëma bë Ijip lokkë inlen toku.
Kaapa maanam Yürnë ne bü kaarük simakü lachin, bü inkur lüku maato.

28 Mëëtin siko lokë ocho yaaru nam oroh ëm pakë raanë bü Israel gadë lokë
oroh abü yaarunëm pakë maado bë ëmla, bü rabtëm buppü lo Iyi ëm bikkap
mola Inbo güdü süpë ëm rügap nenmo to.

29 Mëëtin siko lokë Israel nyi gaddë Silü Sido Shinnëm lëppa lokë tumpek la
tumpü lokë innam garü bë inpek to; Yadü lo Ijip nyi gaddë rabmin gëtë badü,
ishië bullëm rulük ngam gëto.

30 Mëëtin siko lokë Jerikho gë Rumgo ë Israel nyi gadë gë alo kanü go yürgo
robë bëkyak silo toku.

31 Mëëtin siko lokë gülum süyë në nëli Rahab ne Yürnë mëëtin simanë gadë
lo mokë katak momato, yo lëga mü Makki ronë Israel nyi gaddëm allü bë
kaarük tarük sila torük sito.

32 Okkë ngo okë taayolo yadü go mentom bë saëdü? Ngo Gidio, Barak,
Samson, Jephthah, Dabid, Samuel okkë nyijük gadë gë lëga ëm mendü
menmo yadü kaama.

33 Mëëtin siko nyum lokë yaaka në mooko dëgo ëm bulu rügum to. Bulu
daadi nëm rüla okkë Yürnë gë chesinam ëm paato. Nyia sonyo nappaëm
bulu mamtumto.

34 Boso ruunam mërroëm mikyü koto, roksë lokë pakë kossëm keknyoto.
Bulu tormato, rülachin tornë bë rütoku; Bulu nyimak lo nyiga bë rüto okkë
nyibo nyimak gaddëm mogum toku.

35 Mëëtin siko lokë nëli gaddë buluk rumtum sikunëm turkur dooku bë
paatoku. Atu gonë nyi ë ajür mum kunam ëm torük lümato, yo lëga alë yaabë
turkur kunam lëga bë morik chikek la mokë kolü yaato.

36 Atu gonnëm churpak bapak to okkë siddür to, okkë këbbëm leekü lokë
leeto okkë patëk lo tumla ato.

37 Bullëm ülü lokë gëkërto, bullëm tunyi gobë gatu to, bullëm roksë lokë
pakëto. Bulu solar apin okkë sobin apin gadë lokë gëmo kola nyima bë,
morik chikek kola, okkë rülu chile kola ingo la rëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

38Tani mooko ë buluk lëga bë rëken duupa kobë rümato! Bulu nyilum bë mooruk moosenlo okkë moodi gadë lo ngakla rëto, okkë lüpük lürolo okkë deeru deegomlo duugo rëgola rüto.

39Buppü amin doogap në nyi gadë si buluk mëëtin siko lokë paato, rülachin bullë yëchin Yürnë yo go chesi badü püchi maato,

40Yo lëga ëmrëm Yürnë bü ngonuk lëga bë alë yaanë aba ëm mëëno la ajitu. Bük mëënam ë ngonuk lonyum aken boolo bulu buupü rë ëmla mëëdu.

Hibru 12

Yürnë Bü Ngonuk Abbo Ë

1Ëkë lëga bë, ngonuk lochin buluk mëëtin sinam ëm kaatom sinë ëkë atür türtë go lakchi lakbëk lo kaadu. Ëmbë rünamë, ngonuk bëda ëm duutum në Yëra buppü ëm ngonu aü ë inbo laju, okkë addü rubë gaggapla doonë rümur rüke ëm ëpaklaju, okkë ngonuk aabo tëëtup lokë jukka sisë doonëm mëëgap liichi doola juklaju.

2Rërëp lokkë rëpin lobë ngonuk mëëtin sinam Jisu gëlo, ngonuk anyik ëm kaagapla alaju. Bük kookü lokë mëëken paasë lëga ëm, paako lëga bë ëpak maato, bü hanyü ensorubë paako lo sissëm yo mëëgë simato, okkë ijja bü Yürnë gë lakbëk duutëm lo duuduku.

3Bü yo në endür kaachoh ëm enla rëtodü mëëka toka; Rümur ajë gënë gadë lokë gënek bërek ëm yadü go bü chetëm gëto. Ëkë lëga bë nonuk aü ë pukme aachoh siyoka okkë Yürnë ne mëëtin simabë rüyoka.

4Lëga nonnuëm nonuk rümur ajë lëga bë nyi gë pakë deeko lobë nonu chetëm gëka dama.

5 Okkë nonnuëm Yürnë gë aaji oloh gadë bë mennürnam agom gaddëm mëëpa kuma lare?

“Ngok Oroh, Rutum nom yaddëm mendam rëdü tagap tolaka, okkë yaddëm bü nom rorëdü no pukme aachoh gëyoka.

6Yo lëga Rutum bük paknam nyimü ëm mendam du, okkë bük Oroh bë torük sinam ëm morik kaadu.”

7Nokë rënyü rëcho ëm abo gë lokë morik chikek nam garü bë chetëm gëtoka; nokë ennyü kaachoh ëm kaatom nammë Yürnë nonnuëm bük oroh gadë garü bë rüduna. Lëga ë yë abo yërem aü gë oroh ëm morik chikek kaama nago kaaduna?

8Bük oroh buppü ëm rünam garü bë, nonnuëm morik chikek maapa boolo, nonnuë aaji oloh jaa ëkëmo, rülachin anë abo jaa ma gë rümur rüke namgë aaji oloh ëkë.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Ngonuk tani adin abboëchin, bulu ngonnuëm morik chikek okkë ngonu bullëm paksidu. Ëmbë rünamë, ngonuk doü gaalü lokë Abo gëlo yaddë yaanë go turnam lëga bë tolük siken yaado!

10Ngonuk tani adin amür lokë abo gaddë morik chikek lachin anni lëga bë rüdu, ëgë bulu bullëm alë doobë ensidu; rülachin Yürnë gë rümanamë ngonuk aü gë alë lëga bë rüdu, ëgë ëmbë rünamë ngonu bük dëënam ëm paamin gëdo bë ëmla rünamë.

11Ngonnuëm yadü lo morik chikek doodü, ogo kaanamë ëgë ngonnuëm mëëken moma bë, mëëdük ë rümodu. Ëmbë rüdo bëchin kooküëm morik chikekla mëëyum kaayum doobë yëm bulu nyi ëm rümo paadü ëgë bulu rëki bë rënam lokë jurup bë rëken bë rënam gë arë lokë amen ëm paarëku.

Mentom Nam Okkë Menno Nam

12 Ëmbë rünamë, nokë laktor maanë alak ëm hiirëp toka, okkë paden duunë nokë lëbü ëm torsi moto kuka.

13 Lëku në allë lëbë bë maado bë, rügë rëlla ëgum pënamë podo kubë, denda në bëda gë ingë naatoka.

14Nyimü buppü lo jurup bë rëbam sitoka, okkë hünam ëm dërëk bë hüla rëtolaka, yo lëga sëmbë maabolo Rutum ne yëchin paalama.

15 Yürnë gë paknyoëm inkur nyode koëm chesi rosi tolaka. Ëmbë rünamë yëchin kaachak në sünë garü bë rücha doola okkë okë chumdük rekoë nyi buppü ëm mëëdük mou moyoka.

16 Yëchin jinyü mambu gümur la ëgë maalachin dërëk ëm pakma bë rünë, Esau gë aü gë oroh abü nëbë aajur ogar gartak nam rutum gëla naanëm dokor lëken lëgalo puksi nam garü bë rüyoka.

17 Nonu chendu, kookü bëku, bük abo gëlokë rülibongo murlük namëm paalü toku; rülakuchin bü ëm menpak toku, yo lëga bü yo go rüro todü rülibongo ëm paaku lapë ëmla nyüksi nyükla biklakuchin, ëgum bü rüdek laku maato.

18 Israel nyi gaddë yo ëmbë aaba dü ëmla nonuk mëëcho kogë, Sinai moodi gë ëmë guko gë, kanë okkë doomü, doolü doogum gë,

19Tapu aduh bë lëken gobë buklenla, okkë agom aduh bë dulen kolokë nonu aama në. Yadü lo nyi gadë agom ëm tabadü, bulu agom goda talëpë ëmla mëëmato,

20 Buluk takë lamanam lëga ë Yürnë gë sëmbë agom mennam ëm, “Achi amen mum gonnëchin moodi ëm modüh boolo, ëgum ülü ë naakë kapak doobë.”

21 Moses mento, Sinai moodi lokë arüsinyo rünamë nyi gaddëm majja bë boso moto, “Ngo boso lokë paden gëto okkë majja bë bosoto!”

© 2008 by The Bible Society of India.

22Ëgum pënamë, nonu gëbë ëmrëm Jiyon ëmnam moodi diitë lo okkë turnë Yürnë gë taon lo, taayo mooko gë Jerusalem lo, hajar hajar bë taayo lampoh gadë gë duupom kolo, nonu aato.

23Yë buluk amin ëm taayo mooko boilo ekgapla atu dü, Yürnë gë ocho nam Oroh gadë gë mëëken rubë mëëla duupom kolo nonu aato. Yë nyi buppü ëm mapu madër doodü, okkë alënë nyi gadë gë doü ëm buupü monë, Yürnë gëlo nonu aato.

24 Nonu ali Daapo agom ëm ruuno jinë Jisu gëlo, okkë Abel gë hilü biknam ëm alë yaanë yëra chesila hilü rinkolo aato.

25 Ëgë boolo ensi laka, okkë Ayon mennë bük agom ëm tagap maabë rüyoka. Yë bulu tani mooko sokëla okkë taayo mooko gë Dëën dooyü agom ëm tagap maabë rübadü rüsek sila keknyo deeko kaama. Ëgë boolo, taayo tolokë ngonnuëm agom mennëm ngonu tajë jimabë rübolo, ngonuk keknyo ladeko anni yo lochin kaama.

26Ëmbë rüdo ogo Yürnë bük agom lokë tani mooko ëm hëkdento, Rülachin ijja chesi tuuku, “Ngo tani mooko ëm lëken goda nyum hëkma rë rülachin taayo mooko ëmchin hëkden rëku.”

27“Lëken goda” ëmnam agom gaddë bërok bë kaatom du, pülen nam yëra buppü ëm lëken goda hëkkarë okkë laapak rë, ëmbë rübolo yo yëra ëm hëkka lamarëdü ëgë duuyar rëku.

28Ëgë boolo, ngonnuëm rëgë deekoëm hëkden lama deeko lo paamonam lëga bë kaju ngonu ëkëja ëmla koik laju. Okkë Yürnë ne boso duula, majja bë paknam bë, yo ëmbë bü ëm mëëken doobë rüken doodü ëkëja ëmla koik doola kumlaju.

29 Yo lëga ngonuk Yürnë ëmë garü bë dorla gupak nago.

Hibru 13

Yürnë Ne Ngonu Yo Ëmbë Mëëken Moladu

1Kristan ajen rubë aken aken ëm aya sinam ëm aya siyar toka.

2 Nokë namë lo nyibo ëm torük sissëm mëëpa maabë rüyoka. Atu gonë nyi ëkë ëmbë nyibo ëm torük sikolokë yo gochin chenpa maabë taayo lampoh ëmchin torük sinë ëkë kaato.

3Yë bulu patëk lo duududü, nonuchin buluk patëk duuko lo duumin gëdunë garü bë mëëmin gëtolaka. Yë bulu enrik encho duudü, nonuchin buluk enrik encho kolo enmin gëdunë garü bë mëëmin gëtolaka.

4Buppü nyi ë nyimë nyilo bë rünam ëm paktolaka, okkë nyimë nyilo ë aken aken ëm mëëtin sitolaka. Yo lëga yë bulu jinyü mambu gümur duudü okkë nyi këbë gë nyimë nyilo ëm nyimë nyilo bë rüdu dü Yürnë bullëm maka rëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

5 Nonuk hünam ëm ain murko paata tëttë doobë mëënam lokkë odoo toka, okkë nonuk alaklo yo go kaadu dü ëgum mëëken bë tëtë bë mëësi geka. Yo lëga Yürnë sëmbë mentu, “Ngo nonnuëm yaddü lochin ëpak maarë; ngo yaddë lochin ëpakla amarë.”

6 Ëkë lëga bë, kaju puktë laju okkë menlaju,

“Rutum bü ngom rügurnë, ngo boso maarë. Yë yo go ngom rüla rënna?”

7Lëkkë lokkë Yürnë gë dooyü ëm nonnuëm menjila, rëgë në gaddëm nonnu mëëpa maabë rüyoka. Bulu yo ëmbë hübadü okkë sikadü ëgum mëëka tokuka, okkë buluk mëëtin sinamëm kaagë siggeka.

8Jisu Kristo bü mërochin, silochin, okkë rëlësa lochin lëyü kambëdu.

9Nëgü në angu angu në dooyü mentom kola nonuk tukda në bëda lokkë innëk gëko yooka. Muupuk asin lokë tornam ëm Yürnë gë paknyo lokë paanamë alë nammë, okkë donam tünam Ayon baab ëm mëëlük kaalük bë rükolokë mo; Yë bulu sim Ayon gadë sim mëëlük kaalük bë rüdudü bulu okë yo rügur nam paama.

10Jius gadë gë kumko namë lo nyibuh bë agër rügë në gaddë ngonuk Yürnë ne koikla yuudum palükla agëko soogü lokë yo gochin dolama.

11 Jius jügtë ë soë, sobin iyi ëm rümur ajë lëga bë kumko namë gë dërëk yaarunë apürlo jinyobë bëa jidu; rülachin soë, sobin aü ador ëm kumko namë gë agumlo rompakdu.

12Sokë lëgalo Jisu chin taon agumlo sijito, ëmbë rünamë ëgë bük Iyi lokë nyi gaddë gë rümur ajë ëm pëdër soko doobë ëmla rüto.

13Ëkë lëga bë, kaju ngonuchin bük bë taon agum bë nenmin gëlaju okkë bük hanyü ëm gëpen silaju.

14Yo lëga ëmrëm ngonuk lëga bë tani mooko sigi dooyaar në taon kaama; lëga bë ngonnuë aade kunë taon ëm tora duuna.

15Ëkë lëga bë, kaju ngonu ngonuk yuudum jinyo ëm Jisu gëlokë Yürnë ne koik yaar laju, ëmbë ëmnamë ngonuk nabbë lokë bü ëm Rutum ë ëmla mennyo bë menken simarë.

16Alë në agër rüsë okkë aken aken ëm rügur minsi saëm mëëpa maabë rüyoka, yo lëga ëgë gadë ëgë Yürnë ne mëëtin doobë yuudum lüknamë.

17Nonnuëm rutum bë rëgënë gadë gë agom ëm tayum kaayum tolaka. Bulu nonuk yaloh lëga bë dinchi yaaru, yo lëga buluk agër rünam ëm bulu Yürnë gëlo küken jiru kussë. Nonu bullëm tayum boolo, bulu agër ëm mëëken tola rürë, ëmbë maabolo, bulu mëëdük tola agër rürë, okkë ëgë nonnuëm yo gochin rügur maarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

18Ngonuk lëga bë kumyaar jilaka. Ngonu bërok sidu ngonuk mëënamë
mëëdar du ëmla, yo lëga ngonu hünam buppülo alënë agër ëm rülüdu.

19Okkë ngo nonnuëm dinchi yaada bë mengapdu ngom Yürnë nonuk ogo
büba rubë jikur aadokubë kumto laka ëmla.

Kumpin Kunam

20Bük yuudum bë lüksila siji kolokë kai yaaru në solar rëgë nëbë rünë ngonuk
Rutum Jisu ne Yürnë siko lokkëm turkur moto ku, ëmbë rünam ëgë dooyar
në Daapo ëm tubrüh nammë.

21Yürnë bük rünam lëga bë nokë alë bë mëënam Yëra buppü ëmla jurup bë
rëken ëm jira geeka, okkë Jisu gëlokë rüla, yo ë bü ëm mëëken mola
deedodü ëgum ngonnuëmchin lüklaka. Okkë Kristo bü hünam buppü lobë
koik yaar ruusë! Amen.

Dooyü La Menpin Agom

22Ngok Kristan ajen gadë, ngok nonnuëm mennür nam dooyü sim nonu
dinchi bë tagap jilaka ëmla rogudu; Yo lëga nonnuëpë ngok eknam si majja
bë aho ma.

23Ngonuk ajen Timoti ne patëk lokkë tolen kunam ëm ngo nonnuëm chenmo
kulëpë mëëdu. Bü bübabë aarë kubolo, ngo yaddëm nonnuëm kaarük sitë
bë aarë kudü ogo ngo bü ëm ngok aakolo aagëla aarë.

24Ngonuk chumrük pëtak agom ëm, nonnuëm rutum la rëgë në okkë Yürnë
gë nyi buppülo jitoka. Itali lokë mëëtin sinë ajen gaddëchin nonnuëm
chumrük pëtak agom ëm jilük du.

25Nonuk buppü lo Yürnë gë aya paknyo ë duuyar lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jems

Jems 1

1 Yürnë okkë Rutum Jisu Kristo gë agër rüranë Jems ngok lokë: Tani mooko
buppü lo Yürnë gë nyi rëpen duen sinë gadë lo chumrük pëtak sinam ëm
jilük du.

Mëëtin Okkë Ponyük Solo

2Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonuk gütu sübë lo yaddëm rüka
darka nammë aarë dü nonu ëgum alë yaaru nëbë mëëken gëtolaka,

3Yo lëga nonu chensidu yaddëm nonuk mëëtin ëm rüka darka rëdü, ëgë
nonuk chetëm gëla namëm chenmodu.

4Chetëm nammë nonnuëm yo gochin rülak maado bë pëëlë gërë ëmla bërok
sigë du, ëgë nonnuëm buupü modu, yo ëmchin nonnuëm püram gocho
momadu.

5Rülachin nonuk lokë aken gonnë ponyük solo ë püram doobolo, bü Yürnë
gëlokë kumtoka, ogo bü ëm jirë, yo lëga Yürnë buppü ëpë jilü bë okkë jinyo
bë ngekjë doobë jinnë.

6Rülachin no yaddëm kumrëdü, yo gochin mëum moum tamabë paaru rë
mëëtola kotoka. Yo lëga yë mëëtë moram doodü bü ishi shinë bolokë ishi
rëlo ëm doorüh ë miglen nam garü ë.

7Ëkë garü në nyi ë, Rutum gëlokë yo gochin paato lapë ëmla mëëkenma,

8Bük puknyi sinnyi në yo lochin mëëgap maanë okkë bük agër rüko buppü
lo mëëpëk maanë.

Nyima Në Okkë Nyitë Gaddëm Dooyü Nam

9Kristan nyima ë yadü lo Yürnë nyima lokkëm nyitë yaado kubë monam go
kaarëmchin mëëken yaaru kendo,

10Okkë Kristan nyittë yadü lo Yürnë bü ëm nyima dooku bë monam go
kaalachin bü ë mëëken ru kendoku. Yo lëga nyittë nyomra apu ana gë siruk
moosen nyonam garü bë inpak nyorë.

11 Doonyi gë chaato chaanya haguh lo nësük nëmü ë siruk moosen gëdo;
ogo okë apu ana gaddëchin senla yaglo dooku, okkë apu ana gë kaaken
tayen ëchin ngedoku. Ëmbë chë dada nyi tani ë nyitë bë korë pachëm
rülachin ngesi duuku.

Rüka Darka Nam Gë Lëga

12Endür kaachoh ëm enlachin yë nyi yë mëëtin ëm addü kambë rëdü bü
mëëken ëm paarë, yo lëga yaddëm bü ëmbë rüka darka nam ëm rükum
rëdü, Yürnë bü ëm yë bulu aya rëdü jido bë ëmla chesinam turgë naanë
amenëm bü paanyo bë paarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Sëmbë nyi ë rüka darka namgo kaalachin bü, “Sigim Yürnë rüka duuna ëmkenma.” Yo lëga Yürnë alë maanë lokë rüka darka maarë, okkë bü aü ë yëmchin rükama.

14Rülachin yaddëm nyi ëm rüka nammë aadu dü ëgë bük aügë alë maanëm kaaboh tari kolokë aamo du.

15Ëmbë rünamë bük alë maanë kaaboh ë bü ëm yachu piira ëm aajur ogar modu; okkë yadü lo, yachu piira rügënë buupü bë duulük rëkudü, ëgë side kolo inlük gëduku.

16Ngok ayanam Kristan ajen gadë, nonu yëmchin kuppo koyolaka.

17Alë në yëku yëra jinyo buppü ë okkë jijja në amenë taayo tolokë aanë; ëgë taayo louëm bülübolo në, Yürnë gëlokë aadu, bü yaddü lochin rüdekma, ëgë maalachin kanë kumanë.

18Bük allü bë mëëyum lokë la jijja në agom lokë ngonnuëm turmo tuku, Ëmbë rünam ëgë ngonu bük bülübolo pülen nam buppü lokë abü yaaru nëbë ëmla rünamë.

Tanam Okkë Rügënam

19Ngok aya sinam Jisu Kristo ne mëëtin sinë ajen gadë, nonu sim mëëgap sitoka! Nyimü ë nonu büba bë tagap toka, rülachin agom ai ëm nërü bë mentoka okkë büba bë margor yooka.

20Yo lëga nyi gë marnamë Yürnë gë mëëlük agër ëm paalama.

21Ëkë lëga bë amëk alëk bë rüpe mëëpe mope muupuk asin ëm okkë alëru maanë agër gaddëm ëpak toka. Nonnuëm turbu daalë gëde në, Yürnë bük agom ëm nonuk muupuk asinlo jilük nam ëm allü bë torük sitoka.

22Nonu bük agom ëm tanë nyumbë rüdola aü ëm kubsi yooka; Ëgum pënamë agom ëm agër bë rügë nëbë rütoka.

23Yë nyi yë agom ëm tagërë rülachin agër bë rügë maadudü aü gë nyukmo ëm aü ë arji lo kaasi nyum në garü ë.

24Bü aü ëm allü bë lëken go kaasirë okkë innyo rë okkë lëken gobë yo go kaasi badü mëëpa siku maanë.

25Rülachin yë nyi ëm laasek deekunë tugdanë Ayon ëm kaagap liichi doola, yë mëëgapla dinchi doodü okkë ëmmum bë tanyum gërë okkë mëëpa maabë rümanë, rülachin agër lo rügë naado dü, ëgum nyi ëgum bük yo agër rünam buppü lo Yürnë gë rülibongo ëm paarë.

26Yë mum rem? Bük agom mentu rübbëm hagrü maabë mendu lachin, bü alënë Kristan ë ëmla mëësi duunë? Bük Kristan rünamë yo arë kaama okkë bü aü ëm mëkup sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

27Yürnë Abo gë tonam yo rümëm kaamanë Kristan rünam sigi, open ëm okkë tumbo meren gaddëm buluk enrik enchoh lo kaagur rügur nammë okkë aü ëm tani mooko sokë amür bë rëpe duupe lokkë kaachü nammë.

Jems 2

Mëëloh Moloh Nam

1Ngok aya sinam mëëtin sinam ajen gadë, ngonuk Rutum Jisu Kristo gë, arüsinyo në uunamlo mëëtin sinë bë rüdula, nonu yaddü lochin nyi ëm aü amür agum lokë kaadu la adëk rubë mëëloh moloh nammëm kaatom yooka.

2Yo lëga sëmbë rünam go kaabolo; nyitë nyi aken gonnë nonuk këba lo ain lakchup gëtola okkë kaaken ruunë ejë laklük lokë gëtola, okkë nyima nyi gonnë uko nyalo në ejë laklük go gëtola aalachin.

3Nonnu allü bë ejë laklük gënnëm pakben yaagë rë okkë bü ëm sëmbë menbo lo, “Duuken yaaru në duutëm sogo duutoka,” ëmgërë, rülachin nyima nyi ëm sëmbë menbo lo, “Allo daktoka, ëmlachin ngok alë sampëko deelë sogo duutoka” ëmra sibolo,

4Ëmbë rünam ëgë nonuk penko aralo rüngu rürë sidu okkë alë maanë muupuk asin gë mëëpe mope lokë darsi du.

5Ngok aya sinam Kristan ajen gadë tagap sitoka! Tani mooko sokë rëkor duukor lokë nyimanë gaddëm, mëëtin sikolo nyitë doobë okkë Yürnë bü ëm aya në gaddëm bük chesinam yürnë gë rëgëkoëm rëgë nëbë bullëm darlen rëku.

6Rülachin nonu nyima në gaddëm rülu rüleela pakma riichoh ka! Nyima gaddëm pakma riichoh bë rülu rüle në gaddë nyitë në gadë nonu moi? okkë nonnuëm makanë gadë gë maka kolochin ralük jinnë!

7Bulu maabë nonnuëm alënë amin jinam ëm alë maabë menrë rüki raanë.

8 Nonu Yürnë gë rëgë ko gë Ayon ëm mëëyum kaayum duubolo alë jaanë agër ëm rüdu, ëgë Yürnë gë boilo paanam garü bë, “Nonuk doogo baër ëm noü ëm paksi nam garü bë paksi toka ëmnam garü ë.”

9Rügë rëlla nonu nyi ëm agum amür lokë kaagë rëlla angu arë bë rüdu boolo, nonu rümur gë ajë ëm gëdu, okkë nonnuëm Ayon ë aü ëm rüyak rüchak në ëmrë.

10Yë buppü Ayon lokë aken go rümur rürëdü ëgë bü buppü Ayon gaddëm rüyak gënnë.

11 Yo lëga aken ëi, “Nyilo duudo lachin ëgë maalachin nyimë duudolachin nyimë nyilo bë rümur siyoka ëmnë” okkë “Nyi pakë yooka ëmnëchin bü maabë.” Nonu nyi këbë gë nyimë maalachin nyilo ëm rümur minsi maalachin, no nyi pakë boolo ëgë Ayon ëm rüyak nëbë rürë.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Yürnë gë makasa nyi gaddëm ajür doobë laasek jidenë Ayon lokë mennam chë garü bë rüken do.

13Yo lëga yë këbbëm muuma raamo maado dü Yürnëchin maka dakkuëm yë nyi yëmchin muuma raamo kumarë; rülachin yë nyi yë muuma raamoëm nyi këbbëm kaatom doodü ëgë maka kolokëm boso sa kaama.

Mëëtin Sinam Okkë Agër Rünam

14Ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, nyi aken gonnë mëëtin sinamë büklo kaadu ëmgë rë bü agër lo alënë kaatom maarëm ëgë yo alë nammëdü? Ëkë në mëëtin sinam ë bü ëm tushü baalë larëdü?

15Achë abür gonnë maalachin anyë abür gonnë laklük ejë gësë kaama okkë loodak bë dossë püma gocho boolo.

16Nonu buluk turnam lëga bë yo rügur maabë apëtola bullëm sëmbë menbo lo, “Yürnë gë rülibongoë nonuklo duulaka! laklük ejë ëm haguh bë gëlaka okkë allübë donam ëm dolaka!” ëmra sibolo yo ëmbë alërënna?

17Ëmbë rünamë mëëtin nyum lachin: Sogo agër rütak maarëm, ëgë sigi sinamë.

18Rülachin nyi aken gonnë menrë, “Nyi aken gonnë mëëtin sinamë kaadu, aken gonnë agër bë rüdu ëmrë”. Ëgum ngok menrük ë, “Agër rüma bë no ngom yo ëmbë nokë mëëtin sinam ëm kaatom podobë. Ngok gëbë ngok mëëtin sinamëm nom agër lokë kaatom silarë.”

19Yürnë aken nyum go ëmla no mëëtin sidore? Ëgë boolo no alë rubë mëëdo! Alë maanë ui ëchin alë yaabë mëëtin sidu okkë bosola paden gëdu.

20Pacha në nyi no! Agër rügë maanam mëëtin ë sigë nammëm no kaatom lüüdu naare?

21 Ngonuk tokur Abraham gë Yürnë gëlo rëki bë rënamë yo ëmbëdü? Ëgë bü yadü lo bük oroh aken Isaak ne Yürnë bë bintür la jinyo jiko agëlo jinyo bë jilükla bük agër rüko lokë paato.

22No sigim kaachen maare? Bük mëëtin sinam ëla okkë agër rünamë lëken gobë lëyü sidu; bük ëmbë rünamë bük agër rükolokë bük mëëtin sinam ëm buupü moto.

23 Okkë ogo dëën boi lokë mennam ë jijja bë aadu, “Abraham Yürnë ne jijja bë mëëtin sito, okkë ëmbë bük mëëtin siko lëgalo.” Okkë ëkë lëga bë Abraham ne Yürnë gë ajen ë ëmla mendu.

24Ëmbë rünamë, nonu kaatoka, nyi ëm bük agër rüko lokë Yürnë gëlo rëki nëbë külükla torük sidu, okkë bük mëëtin siko nyum lokëmo.

© 2008 by The Bible Society of India.

25 Gülum süyë në Rahab nechin ëmbëchë rüto. Mü ëm mük agër rüko gadë lokë Yürnë gëlo rëki nëbë külük du, mü ëm Jerikho taon ëm Makki ronë Israel nyi gaddëm torük sila okkë bullëm bëda këbë lokë keddo kubë rügur to.

26 Ëmbë rünamë, aü amür ëchin doü kaama në sinnë, ëkë garü bë dada agër kaatak maanë mëëtin sinam ëchin sinnë.

Jems 3

Aroh Ëm Rünam Nyonam

1 Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonu yaaka në mentom nëbë rüyoka. Yo lëga nonu chensidu, këbë nyi ëm pënamë benya yaabë mentom në ngonnuëm dinchi yaabë make maerë.

2 Ngonu buppü ë lëken lëken bë rümur kambë du. Rülachin aken gonë nyi ë bü yo chë go mendudü bük menko paklokë yaddü lochin menmur rümur kaama doodü, bü bërok du okkë bük aü amür buppü ëm menchü rüchü siladu.

3 Ngonuk mendu rütok ëm tado bë ngonu soküh ëm nappa lo nappen molükdu, okkë ngonu ëgum yo lo ingë so mëëdodü ingë doobë moladu.

4 Ëgë maalachin ishi shinë lokë ulu ëm mëëka toka: sigi kaië rünë go okkë ëmbë tornë doorüh ë migbë la ingë du, ëgumchin daaya chaknë bangi gonnë jorla ingë ladu, okkë ëgum ingë në yo lokë ingë so mëëdodü ingë ladu.

5 Ëmbë rünamë aroh sigichin, anni chaknë gobë rüdu, sigichin kai runë yëra bë chëëgë naadu. Mëchik mëre anni na golokë kairunë nyomra mootum ëm gupak nam ëm mëëka toka!

6 Okkë aroh sigichin ëmë garü du. Amür sokë ajëk aroh si tani mooko sokë yachu lërü ë, sigi ngonuk aü lokë amür ajëk gobë dagdu okkë aü amür buppü ëm alë maabë rüpü modu. Sigi ui moora bolokë ëmë mëlü mëor guyarla doonë gucha nëlo ngonuk turla rësë buppü ëm ëmë bë gupak modu.

7 Nyi sigi Yürnë gë pülen Yürlen nam mootum gë achi amen buppü, okkë pëta kobu, tabü tai okkë ishi bolokë rënë ngoi ëm monu la mentom lado.

8 Rülachin yaddë lochin yëchin nyi ë aroh sim monu lama. Sigi alë maanë okkë sigim mennu rünu lama, sogo sigë lanë chumdük rekoë büüchür du.

9 Ngonu aroh sokë ngonuk Abo Rutum ne ëkëja ëmla koik naadu okkë Yürnë bü garü doobë pünam, ngonuk nyi ajen ëm ngonu chenë beenëdu.

10 Ëkëja ëmla koik nammëmla okkë chenam beenam agom ëm nappa uken sokë menlendu. Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gaddë, sigim ngonu sëmbë rümo yoojuka!

11 Sigur kochë aken lokë ishi tiisür nagola okkë kaachak nago bikpë silenma.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, kukcho sünë lo liba ahe seelama; Anggur lo kukcho ahe seelama, ëgë maalachin tükennë Ishi gola tüken maanë ishi bikpë silama.

Taayo Tolokë Aanë Ponyük Solo

13Nonuk aralo chennë okkë mëëchen mochen nago kaadure? Ëgum bü alë bë rënam lokë, allü bë rünam agër lokë gui rënyak bë okkë ponyük solo gëko lokë kaatom simo toka.

14Rülachin nonuk muupuk asinlo nënam boknam, mëëkek morek okkë aü gë lëga bënyum pünam paanam lëga bë mëëdula nonuk jijja në ponyük solo dagnëm chëëgë rekgë naado la rümur rügë siyoka.

15Sëkë garünë ponyük solo ë Yürnë gëlokë jimanammë; Ëkkë tani mooko sokkë, rümur në tani rüpe lokkë okkë alë maanë ui doü lokkë ngam.

16Yo lëga yo lo nonuk aralo nëmin bokmin sidudü okkë aü gë lëga nyum bë mëënam ë kaadu dü, ogo apen aren nammë okkë alë maanë agër buppü ë rüdu.

17Rülachin Yürnë gëlokë jinam ponyük solo ë dërëk yaaru choodu; sigi jurup bë rëken gëmodu, rëngam, okkë ajen arum jenken gënëdu; sigi muuma raamo ëm gëmodu okkë alë në agër buppü ëm rülen modu; sigi mëëji molo lokkë okkë dinchi maanam lokkë odoo modu.

18Okkë alë bë rëkunam sigi jurup bë rëken gëdobë ali liilük jiranë gadë gë liilük jikolokë nenkunëm kachü kunamë.

Jems 4

Tani Mooko Ëm Ajen Nam

1Nonuk ara lokë dëmmin romin sinamë yo lokë aado koë? Ëgë gadë ëgë nonuk muupuk asin ara lokë, mëëbo mori okkë kaaboh tari bë nyimak bë rümin siyarla dagnë lokë nennë.

2Nonu yëra ëm jaa ëmla mëëdu, rülachin nonu ëgum gaddëm paalama, ëkë lëga bë pakë nükkë lüüdu; nonu yëra ëm majja bë mëëchom du, rülachin nonu ëgum gaddëm paalama, ëmbë rünamë nonu romin sila okkë dëmmin sila rüdu. Nonu yo ëm jaa mëëdu dü paama nam ëgë yo lëga nonu ëgum paaru lapë ëmla Yürnë gëlokë koma.

3Okkë nonu yaddëm kodudü, nonu paaku dama du, yo lëga nonu alë maanë lokë mëëtola kodu; Nonu yëra ëm aü gë mëëbo mori nyum lo bëëdo bë ëmla kodu.

4Mëëtin lo püram në nyi gadë! Tani mooko gë ajen ë Yürnë gë nyiroh ë ëmnamëm nonu chenma lare? Yë bulu tani mooko sokë ajen bë rülü duudü aü ëm Yürnë gë nyiroh bë rüsidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Dëën boilo mennam, “Doü ëm ngonuklo Yürnë gë lüknamë majja bë Yürnë gë lëga bë mëëdu ëmnam ëm jijja ëmo ëmla mëëmalare.”

6 Rülachin Yürnë gë jinam aya paknyoë kai yaada në ëmla dëën boilo mentu, “Yürnë chëëbo rekbo sinnëm agdu, rülachin aya paknyom anni bë mëësi nëm jidu.”

7Ëgë boolo, nonu aü ëm Yürnë gëlo tolük sitoka. Alë maanë ui ëm chepak sitoka, okkë ogo bü nonuk lokkë keknyo rëku.

8Yürnë gëlo nëchi toka, okkë ogo büchin nonnuëm nëchirë. Rümur ajë gënë gadë nonu, alë alak ëm sukak sitoka! puknyi sinnyi në gadë nonu, nonuk muupuk asin ëm pëdër soko sitoka!

9Mëëdük moula kapgë riigë toka; Nokë nyürmen soomen ëm pënamë kaprëp tokuka, nokë mëëken moen ëm mëëpin tokuka okkë mëëdük hakdük tokuka!

10No noü ë Yürnë ne kumko lo gui rënyak gëtoka, okkë ogo bü nom kai nago bë pakrë.

Kristan Ajen Ëm Make Mae Siyoka

11Kristo ne mëëtin sinë ajen gadë, aken aken ëm kaek taro siyoka. Yë Kristan ajen ëm kaek tarola ëgë maalachin bü ëm make mae duudü, bü Ayon ëm agla kaek tarodu okkë make mae du. No Ayon ëm make mae duubolo, ëgë no yaddë lochin Ayon ëm tolük maanë, rügë rëlla Ayon sim make maela rünë aken gonë bë rüdu.

12Yürnë bü Ayon jinnë okkë nyi ëm maka lannë. Bü nyum nyi ëm tushü baalë ladu okkë bullëm türmo nyamo ladu. Yürnë ne mëëtin sinë ajen ëm make mae në no, noü ëm yë ëmla mëësi doola?

Chëëbo Rekbo Sinam Ëm Mentum Nam

13Sëmbë mennë gadë nonu, “Silo maarëmchin allone taon golo moin rë, ogo anyü go duulük duula korë pachë rüla ain murko lokë yaaka go paado bë rürë” ngom ijja nonu tagap toka.

14 Yo lëga allo gë nokë turnamë yo rürëdü ëgum jaachin no chensima! Nokë turnam më ijja anni lëga bë kaapa kogërë okkë ngenyo kudanë, Aapam lokë mükü garünë.

15Ëgum pënamë nokë menya saë sigi: “Yürnë Rutum mëëlük namgo kaarëm, ngonu turrë cho okkë sigim maarëmchin aëm rürë.”

16Rülachin nonu ijja chëësidu, okkë nonu rülë saëm chëëgë naadu: ëmbë chëëbo rekbo sinam buppü ë menmur ë.

17Ëmbë rünamë, Yë nyi bük alënë agër rüssëm chenru lachin okkë ëgum rüma bë rüdudü bü rümur ajë rügë siduna.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jems 5

Nyitë Nyi Gaddëm Menno Nam

1Okkë ijja, nyitë nyi gadë nonnuëm, ngok mentë gëdu nammë sim tagap toka! nonuklo aatë duunë majja në endür kaachoh lëga ëm kapto riito laka!

2Nonuk nyittë yaapak kaaku, okkë nonuk ejë laklük ëm tagik ë dopak kaaku.

3 Nonuk ain okkë silbor gaddëm eekam ë gerup kaaku, okkë sigi eekam sigi nonnuëm kaatom sidu bulu nonuk adin ëm ëmë garü bë dopak rë ëmla. Nonuk nyittë yëra ëm kachüla anamë nonnuëm mapu madër alo lo darpak naamo rëku.

4 Nonuk rükü rüji nëm rüjo rüglap ëm jooma tu. Nonu buluk agla kapnam ëm tasi toka! Nonuk ali ano gaddëm gachü nuuchü jinë gaddë kapnam ë, majja bë tornë leenë Yürnë Rutum gë nyeru lo pülükdu.

5Nokë tani mooko sogo rëdak lo kaaken taen okkë janam gamnam aro bë rüla rëto. Nonuk ëmbë rünam ëgë Yürnë gë nyi buppü ëm mapu madërla darpak dü alo okë lëga bë aü ë lëëmo sidu.

6Bulu nonnuëm yo gochin agma kü lachin, okkë alënë yo gochin chenpa maanë muuru maanë nyi ëm nonu pakëto okkë darpak to, Yürnëchin nonnuëm darpak rë.

Chetëm Nam Okkë Kumnam

7Ëgë boolo, Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, Rutum gë aadoku lobë yëëm gë toka. Rükü lokë ali annoë alë rubë nendo lobë rükü rünnë torala yadü go bü yëëm gë duuna. Bü düur nyido ë hodo lobë torala yëëmgë du.

8Nonuchin yëëm gë ru tolaka. Nonuk mëëgë sinam ëm addü bë mëëgap tolaka, yo lëga Rutum gë aakur dü aloë nëchi duuku.

9Kristo ne mëëtin sinë ajen gadë, aken aken ëm jabgur mengur sila agmin siyoka, ëmbë rübolo nonnuëm Yürnë maka yaamarë. Nyi tani buppü ëm Yürnë maka gortë du, okkë kaatom sitë bë daglen tadu.

10Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, Rutum gë amin lokë kaalu taor la yë agom ëm menba dü mëëka toka. Buluk enrik encho penkolo chetëm la yëëmgë nammëm kaarü sitoka.

11 Yë bulu chetëm gëbadü ngonu bullëm mëëken në ëmdu. Job gë chetëm gënam ëm nonu tasidu okkë Rutum kookü bëku bü ëm yo ëmbë nëgünë yëra ëm jingam kubadü ëgumchin nonu chensidu. Yo lëga Rutum bü buppü ëm muuma raamo nago okkë paknyo bë paknamë büchür nago.

12 Rülachin buppü gë taayolo, Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonu yaddëm chesi rëdü chegë beegë go chetak beetakla chesi yooka. Taayo mooko tëm chetak naala ëgë maalachin tërü sim chetak naala ëgë

© 2008 by The Bible Society of India.

maalachin yo yëku yëralo chetak sinëla chesi yooka. Yaddëm no ëkë ëmsë gobë rürë dü “Ëke” ëgë maalachin mentoka, okkë yaddëm no ma ëmsë gobë rüdudü “Ma” ëmnyumla mentoka, okkë ëmbë boolo nonu Yürnë gë maka kolo aalük maarë.

13 Nonuk aralokë aken gonnë endür kaachoh la nyilen nago kaadu lare? Yürnë gë rügur nam lëga bë bü kumsi ru kendo. Nonuk aralokë aken gonnë mëëken duula re? Bü Yürnë ne koikla niitom gogru toka.

14 Nonuk ara lokë aken gonnë achi nyilen nago kaadu lare? Bü Mondoli lokë kainë nyigü solo gaddëm gogmo toka, ëgë bulu bük lëga bë Rutum gë aminlo kumla okkë aü ëm tel hürdo bë.

15 Sëmbë mëëtin sinë kumko lokë achi nyilen në nyi ë alërëku: Rutum bü amür ëm turrëp morëku, okkë bük rümur rünam ajë ëmchin tonyo bë topak rëku.

16 Ëkë lëga bë nonuk rümur ajë ëm aken aken lo menji sitoka okkë aken aken lëga bë kumgur sitoka, ëmbë rübolo no porëku. Dëën nyi gë kumnamë tornam rubë agër rüdu.

17 Elijachin ngonu garü në nyi mum goe. Bü nyido homa doobë ëmla dinchija bë kumto, okkë ëmbë alë jaa bë rünamë dütak nyüum gola anyü takchë poolo pükkë go mooko sogo nyido homa rutoku.

18 Lëken gokuda bü kumku nammë, okkë ogo talë tolokë nyido ë kode bë hoji kunamë kode sogo nësük nëmü okkë ali annoë buglen toku.

19 Kristo ne mëëtin sinë ngok ajen gadë, nonuk lokë aken gonnëm jijja lokkëm ngaknyo mogë rëlla okkë ajen aken gonnë bü ëm aakur gëku boolo,

20 Sigim mëëgap tolaka, yë rümur ajë gënë nyi ëm bük rümur bëda lokkëm laakur duukudü, bü bük yaloh gë ngede kolokëm tushü baalë motuku okkë yaakanë rümur ajë ëm paknyo bë pakmo duuku.

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Pitor

1 Pitor 1

1Jisu Kristo gë kanamnam Pitor ngok lokë Yürnë gë darbëk nennam nyibo buppü gë mookolo duuchik rëik në, Pontus, Galatia, Kapadosia, Asia okkë Bithania lo duunë gadë lo kumrük sinam sithi sim ekdu.

2Nonnuëm Yürnë Abo gë mëëdu moar lëga bë darlentu okkë bük Doü lokë nonnuëm dërëk në nyi gadëbë motu, ëgë Jisu Kristo gëlo nonu tayum kaayum doobë okkë bük iyi lokë pëdër soko silaka ëmla. Yürnë gë aya paknyo ë okkë jurup bë rëken ë nonuk lo büchür bë duuyar lüklaka.

Turyar Në Mëëgë

3Ngonuk Rutum Jisu Kristo gë Yürnë Abo ne kaju ngonnuë ëkëja ëmla koik laju! yo lëga bük majja bë kairunë ayanam lëga bë bü sinam lokkë turkur gëdokula ngonnuëm ali bë turla rëku nam ëm jituku. Sigi ngonnuëm jijja bë mëëgëm buupü modu,

4Okkë ëmbë rünamë ngonu Yürnë bük nyi gaddëm nyitë rubë rülibongoëm aji nammëm toradu. Ëgum gaddëm bü nonuk lëga bë taayo mooko, yo lo bulu yaddë lochin yaama doodü, ëgë malachin nyama ngema doodü, ëgë malachin ruknyo maadudü ogo achü jitu.

5Ëmbë rünamë rëpin dülo nëchi bë kaatom sidobë Yürnë gë rülako lokë nonuk lëga bë tushü baalë nam ëm nonuk mëëtin siko lokë kachü jitu, ëgë bulu nonuk lëga bëma bë.

6Ijja gë nëgü rüka darka kolokë mëëdük ru sa anni lëga bë endür encho ëm enlachin, nonu sokë gadë sokë baab ëm mëëken gëya saë.

7Buluk sëmbë rünamsi nonuk mëëtin ëm jijja duudü ëgum kaabëk naabë rüdu. Ain ëmchin, alë alë maanëm, ëmë lo romka du, ëmbë chë dada, ain ëm majja bë arë kaaya në nonuk mëëtin ëmchin, enka ru saë, ëmbë rübolo sigi chetëm gëlarë. Ëmbë rübolo Jisu Kristo gë kaatom sidak ku aloëm Yürnë bü nonnuëm koikrë, paknam rubë torük sirë.

8Nonu bü ëm kaamakü lachin, bü ëm nonu ayadu, okkë nonu bü ëm kaapa maalachin, nonu bü ëm jijja ë ëmla mëëdu. Ëmbë rünamë agom bë menlen lamanam majja bë kainë okkë arüsinyo në mëëken ë nonuk muupuk asin ëm mëëken modu,

9Yo lëga nonu nonuk bü ëm mëëtin sijo ëm, nonu nonuk yaloh gë tushü baalë deeko ëm paatë du.

10Tushü baalë nam sokë lëga bëmabë nyijük gadë gë dinchi jaa bë make mae okkë take kaye koë okkë buluk nonnuëm Yürnë gë jisë amen lëga ëm bulu kaalu taor agom ëm mencho to.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Yaddëm okë rüdü bë rürë dü okkë yo ëmbë ëgë aarë dü ëgë maalachin ëgë nyi ëgë yë bë rüdudü okkë yaddëm bü aanam bë rürë dü ëgum bulu malen lapë ëmla rüdu.

12Yürnë nyijük gadë gë agër ë buluk aü gë püben paaben lëga bëmo ëmla menmük jidula mentu, rülachin nonuk lëga bë ëmtu, taayo tolokë aamo nam Dëën Doü gë menla moko lokë taken në dooyü menra në gadë gë mennam ëm nonu ijja buluk okë jijja buppü baabëm mennam ëm tasito. Sigi jijja baab gadë sigi taayo lampoh gadë gëchin chenlü nammë.

Dërëk Bë Hüla Rënam Lëga Bë Mennam

13 Ëkë lëga bë nonuk muupuk asin ëm agër rügë naanë lëga bë lëmo sitoka. Yaddëm Jisu Kristo aado kula nonnuëm tushü baalë rülibongo jinyo jisë lo nonu buupü bë mëëgë sitolaka okkë nonu aü ëm allü bë kaachü tachü sitolaka.

14Okkë yadü lo nonu Kristo ne chenma bë rëbë baedü ogo nonnuëm alë maanë mëëpe mope gë rëgë nam ëm rëbë gëko yooka, rügë rëlla Yürnë ne tayum kaayum tolaka.

15Ëgum pënamë, nokë agër rünam buppü lo nom goglen nëkë Dërëk nam garü chë garü doobë nokë agër rünam mennam ëm no Dërëk doobë rütoka.

16Yo lëga Yürnë gë dëën boi agomlo mentu, “Dëëlaka yo lëga Ngo Dëën ë.”

17Yaddëm nonu Yürnë ne kumrë dü nonu bü ëm Abo ëmla mendu, ëgë nyimü gë yo nago agër rüba dü, bü okë nyi buppü okë agër rünam ëm lëyü bë maka në; Ëmbë rünamë, nokë tani mooko sokë turla rëdak atu gonnëm bü ëm pakla riila rëlaka.

18Yo lëga nonuk ato abo gadë lokë arë kaama bë hügë gügë kolokëm yo go jila rëlen kubadü nonu chensidu. Ëgë sigi silbor ëgë maalachin ain garü bë ngede në yëra ma.

19Yo gochin uunë tarë yatak yarak kaamanë garü në bembo, Kristo gë majja bë arë kaanë hilü bintür la bigji kolokë nonnuëm rëlen toku.

20Bü ëm Yürnë gë tërü sichü ëm bülü bolo dama bë darlen choonamë okkë rëpin alo gadë sogo nonuk lëga bë kaatom silen duuku.

21Bük lokëi bü ëm arüsinyo në koik nammëm jigë rëkula siko lokkëm turkur mokunë Yürnë ne nonu alë jaa bë mëëduuku; okkë ëmëbë rüla nonuk mëëtin okkë mëëgë sinamë Yürnë gëlo Doolük du.

22Ijja nonuk jijja ëm tayum kaayum kolokë nonu nonnuëm pëdër soko siduku okkë nonuk mëëtin sinë ajen gadë gë lëga bë dinchi bë aya siduku, ëmbë rünamë nonnuë dërëk në muupuk asin lokkë aken aken ëm dinchi rubë aya sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

23Lëga nonu side në nyi lokë ma, rülachin yaddë lochin sima deenë anë abo
gë aaji oloh bë turnë okkë turyar në Yürnë gë agom gomuk lokë aajur ogar
gardek kunam gaddë.

24Yürnë gë boi lo mentu,

“Nyi buppü sigi nësük nëmü garü ë, okkë bullëm koik nammë nyomra alokë
apu ana gadë garü ë. Nësük nëmü ë siruk moosen nyodo, okkë apu ana ë
yaalo nyodo, rülachin Rutum gë gpmu ë dooyaar në.”

25 Sigim gomu sigim maabë nonuk lo taken në dooyü bë menji kunamë.

1 Pitor 2

Turnë Lüdoh Okkë Dërëk Në Ope

1Ëmbë rünamë alë maabë mëëru moya lokkë mëkup rukub lokkë ëgë
maalachin nyi ë kaado tado bë ëmla rükü menpak kolokë eë maalachin
gënek bërek siko lokkë ëgë maalachin këbbëm jabnyü mennyü agom menko
gadë lokkë noü ë ëpak sitoka.

2Ungnga ao olen piknam garü toka, okkë Dëën Doü gë achu nyum ëm tülü
toka, ëmbë tübo lomum nonnuë turbu daalë namëm paala dërëk bë hücha
gücha rënna.

3 Yürnë gë Boi lo mentu, “Nonu aü ë paasi tu Rutum bü yadü go alë nëdü
ëmla.”

4Tani gë arë kaama në lüdoh ë ëmla darpak nambë rülachin Yürnë gë arë
kaanë rubë darnam, Rutum gëlo aatoka.

5Turnë lüdoh garü tola aatoka, okkë no noü ëm Dëën Doü gë duugë namë
monë naako toka, no yo lo Doü gë amen bë jilük sisë Dërëk në nyibuh gobë
okkë Jisu Kristo gëlokë Yürnë gëlo torük sibam nam anyo bë jipak sissëm
rügur nëbë rütolaka.

6 Yo lëga Yürnë boi lo mentu,

“Arë kaaya yaachum në lüdoh ëm ngo dartu, ëgum ngo Jerusalem gë
chëënyu lo lüdoh gobë tülük jidu; okkë Yë bü ëm alë jaa bë mëëtin sirë dü
yaddë lochin mëënga moja maarë.”

7 Alë jaa bë mëëtin sinë gadë nonuk lëga bë sigi lüdoh sigi majja bë kai bë
arë kaadu; rülachin yë bulu alë jaa bë mëëtin sima doodü;

“Namë monë gadë gë alë maanë gobë darpak nam ülü gonnë buppü ülü atür
lokë arë kaaya yaaru në dinchinam lüdoh gobë rükaku.”

8 Okkë aken gonë Yürnë gë boi lo mentu,

“Sigi lüdoh sigi na nyi gaddëm dëktup pokmap sidobë motë doona, okkë ëgë
lütak ëgë bullëm dëlëk motë duuna.” Bulu Yürnë gë agom lo jijja bë mëëtin

© 2008 by The Bible Society of India.

sima nam lëga bë bulu dëktup pokmap to; ëgë chë Yürnë gë buluk lëga bë mëëlen nammë.

9 Rülachin nonnuë darlen nam ope ë, roja gë nyibuh bë rünnë, Dëën ope ë, Yürnë gë aü gë nyi ë, Yürnë gë arüsinyo në agër rünam ëm mengo nëbë darlenla nonnuëm kanë lokkëm bük aü gë arüsinyo në loulo goglen toku.

10 Lëkkë lo nonu Yürnë gë nyi bë rümato, rülachin ijja nonu bük nyi ëku; lëkkë lo nonu Yürnë gë nonnuëm muuma raamo bë mëënam ëm chensi maato, rülachin ijja nonu bük nonnuëm muuma raamo bë mëëla ayanam ëm paaduuku.

Yürnë Gë Pakbo Gaddë

11Ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, tani mooko sogo nyibo bëla okkë keggëla rënë bë atu are la rëlachin alo dükü bë yaloh gë nyiroh nyimak bë rünë aü amür gë mëëbo morilo jilük siyoka ëmla, ngo nonnuëm mendu.

12Yaddëm Yürnë ne chenmanë gaddë nonnuëm alë maanë bë menpak rëdü nonu buluk penkolo allü nam ëm kaatom sitoka, ëmbë rüboolo bulu Yürnë gë aakur dakku alo ëm nonuk alënë agër rünam ëm kaachenla bulu bü ëm koik rëku.

13Rutum gë lëga bë no noü ë sorkari ayon buppü lo tayum kaayumla rënë nyi bë rüla rëtolaka; Yë dü tani mooko ëm dinchi yaaru bë rutum në, kai yaaru në roja lobëchin,

14Okkë gobornor gadë lobëchin, yëm alë maanë agër rünnëm morik nëbë okkë alë bë agër rünnëm koikla paknë bë parlen paadü buluk lobë aü ë tayum kaayumla rügë tolaka.

15Yo lëga Yürnë nonnuëm alënë agër lokë rüla chenma paamo bë jabpu menmu në pacha yao në agom ëm mentum sitoka ëmla mëëdu.

16Ajür në nyi rëchü duuchü bë rëtolaka, yo bë rülachin nokë ajür bë rënam duunam ëm rümur rügë naayoka, rülachin Yürnë gëlo pakbo bë rüla rëtolaka.

17Nyimü ëm allü bë pakmin sissëm pakmin sitolaka, nokë mëëtin sinë ajen gaddëm dinchi bë aya minsi tolaka, Yürnë ne pakto riito laka, okkë roja kai yaaru nëm paksë riisë ru ëm pakto laka.

Kristo Gë Endür Encho Ennam Lo Menrü Sinam

18Agër rüra në gadë nonu nonuk rutum ëm nonu aü ë buluklo buupü bë tolük sila paknam ëm kaatom sitolaka, nonnuëm tolük yaala aya nëm nyumnë lomo, rülachin yë bulu nonnuëm mentë rürëla rünë gadë lobë paktolaka.

19Bük mëëga ëm nonu mëëchenla nonuk mëëpa maanam enrik encho achi ëm chetëm gëbbolo, okë lëga bë Yürnë bü nonnuëm bük rülibongo ëm jilükrë.

© 2008 by The Bible Society of India.

20Nonuk rümur rüko lëga lo dëmsë ru ëm dëmko lëga ëm chetëm gëkolokë yo arë go nonu okë paarëna? Rülachin no alënë agër lëga bë enrik gëla okkë yëëmgëla rëdu boolo, okë lëga bë Yürnë nokëlo mëëchenla tolükrë.

21Sokë lëga ru lo Yürnë nonnuëm gogtu, yo lëga Kristo mü ë nonuk lëga bë enrik ëm ento okkë kaarü sidobë rüla ajito, ëmbë rünamë nonnuëm bük lëdulo inmin gëdo bë ëmla rünamë.

22 Bü yo rümur ajë rümato, okkë yëchin yaddü lochin bük nappa lokë mënam agom menlen doobë tapa maato.

23 Yadü lo bü ëm rünyü rüchoola hanyü rülük badü, bü yo gochin hanyü menlük gënë naanë mennyü rücho menrük simato; Yadü lo bü ëm morik chikek badü, bü yëmchin alë maabë rütë nguru rë ëmla menlen maato, rülachin daadi bë maka deenë, Yürnë gëlo bük mëëgë sinam ëm mëëgë sibëto.

24 Ngonuk rümur ajë gaddëm Kristo bü ë bük aü amürlo gëlleela paako lo sigë jito, ëmbë rünamë ëgë ngonu rümur ajë ëm sigë doobë okkë büklo turdo kula rëki bë rëdo kubë ëmla rünamë. Sëmbë bük unë gadë lokë nonnuëm pomo toku.

25 Nonu aü gë bëda ëm ngemo tola ngakla rënë solar garü bë rüla rëto, rülachin ijja nonnuëm nonuk yaloh ëm kachü në okkë Solar kaarala rëgënë inkolo inmin gëdo kubë aakur gëtoku.

1 Pitor 3

Nyimë Okkë Nyilo

1 Ëmbë chë dada Kristan bë rünë nyimë gadë nonu nonuk nyilo ë yo go mendudü ëgum tayumla tolük sila mennam chë bë rümin sitolaka, ëmbë rünamë nyilo gadë lokë aken mum gonnëchin Yürnë gë agom ëm mëëtin simanam go kaalachin, nonuk allü bë rüko menko lokë bullëm rükumla Yürnë gëlo mëëtin morëku. Ëmbë rüla alënam ëm no kaatom boolo nokë yo agom gochin tomsür kü sa kaamarë,

2Yo lëga nom yadü go dërëk bë okkë boso kano gëla pakla riila rüdudü ëgum bulu kaasila yo agom kaamarë.

3 Nonuk aü amür agum nyum ëm kaaken tayen doobë buumü siyoka, ëgë gadë ëgë nokë adum ëm dumsi tuksi kolo, ëgë malachin lügu nyeru, alë alak gëmen kolo, ëgë maalachin laklük ejë gëko bëëko nyum lo rükenma.

4Ëmbë kaaken tayen doobë ëmla rüsi tadu saëm, nonuk kaaken ë nonuk muupuk asin aralokë doonë kaaken tayen bë rümo toka, kaaken dooyar në gui rënyak kolola jurup bë rëgë kolokë, sëkënë kaaken ëm Yürnë gë kaagalo arë kaaya yaaru nëbë mëëdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Yo lëga lëkkë lokë daadi në nëli gaddë Yürnë gëlo mëëgë sidola bulu aü gë nyilo gadë gë menchëm ëm tolük sidola bulu aü ëm kaaken nëbë mosito.

6 Sarachin ëkë garü bë rünnë; mü Abraham ne tayum gëto okkë mü bü ëm rutum ë ëmla mento. Nonu ijja yo ëmchin boso maabë okkë alënë buppü ëm rüdubolo mük Omë gaddëku.

7 Ëmbë chë dada nyilo gadë nonuchin nonuk nyimë gaddëm torma leemo yaanë nërük ë ëmla allü bë mëëchen mochen minsi doola duubam rëbam toka. Yürnë gë turnam jinyo ëm, nonu lëken bisila, bullëm paktolaka. Yo lëga buluchin ëgum lëyü bë paado bë. Sëmbë chë rütoka ogo yo ëchin nonuk kumnam ëm rürum lamarë.

Alë Jaa Në Agër Rüko Lëga Bë Enrik Ennam

8Menpin bëku; nonu buppü gë mëëpe mope okkë mëënam ëm lëyü bëka; aken aken ëm achë abür bë mëëla aya sitolaka, okkë aken aken ëm aya mëëpa sitolaka okkë gui rënyak minsi tolaka.

9Alë maanëm alë maako lokë ëgë maalachin chenë beenëm chenam beenam lokë cherük beerük yooka; ëmbë rürük menrük saëm, nonu alënë agër bë rürük toka, yo lëga yadü lo Yürnë nonnuëm gogbadü alënë rülibongo sigim chetak nammë.

10Yürnë gë boilo mentu,

“Yë bulu turla rënam ëm rëken bë rëso mëëdu dü okkë alënë alo ëm kaasi so mëëdu dü, buluk alë maanë agom mennam ëmla okkë mënam ëm mëpin tokuka.

11Bü alë maabë agër rüla rënam ëm ëpak la tugü pagge gërë kula alënë agër lokë rüru kendoku; bü bük muupuk asin buppü lokkë jurup bë rëku nammëm maru kendoku.

12 Yo lëga Rutum bü rëki bë rënë gaddëm kaaradu okkë buluk kumnam ëm taji du; rülachin yë bulu alë maanë agër rüla rëdudü ëgum bullëm agdu.”

13Nonu yo ëdü alë në agër ë ëgum rülü duubolo yë rem nonnuëm alë maabë rüde në?

14Rülachin alënë agër rünam lëga bë endür encho ëm ennam go kaalachin, yadü go nokë lëga bë mëëken nammë! Yëm lachin boso mëm gëyoka, okkë yo gochin mëëdük mou yooka.

15 Rülachin nokë muupuk asin lokkë Kristo ne Dërëk ru nagobë paktolaka, okkë bü ëm Rutum bëchin pakjü tolaka. Nokëlo mëëgë sinam dagnëm aken nyi mum gonnë taka nam go kaarëm mentom jila doobë no rubë sila rëbë tolaka.

16Rülachin yadü lo no ëgum nyi menrük sirë dü gui rënyak lokëla paknam lokë menrük tolaka. Nokë muupuk asin lokë jünam daanam ëm bërok doobë

© 2008 by The Bible Society of India.

asi tolaka, ëmbë rüboolo yë bulu nonuk Kristo ne inmin gëdola alë bë rünam mennam gaddëm alë maanë bë yadü lo bulu menyü rücho rëdü, bulu yo go menbe dü ëgum hanyü sirë ku.

17Lëga sigi Yürnë gë mëëlük ëboolo, alë maanë agër rünam ëm pënamë, alënë agër rüko lëga bë morik chikek konamë alë yaanë.

18Lëga ë rüdu, nonnuëm Yürnë gë aalük gënam lëga bë rümur në gaddëk sidin bë allü në nyi gobë rütola Kristo rümur ajë lëga bë lëken gobë okkë buppü lëga bë sijika. Bü ëm aü amür bë simoto, rülachin yaloh lokë turkur moto ku,

19Okkë bü yaji yaloh bë turku nam lëga bë patëk lokë tumla anam yaloh gadë duukolo aala dooyü ëm menggo jito.

20 Sigi yaloh gadë sigi yadü lo Noah bük ulu ëm pala püdula chetëmla torala duudak alo gadë okë Yürnë gë agom ëm tayum maanë. Ulu lokë nyi piinü anni ë nyum ishi gë turbu daalë turlen moku nammë,

21Ijja gë nonuk Baptis laala tushü baalë paagë nammë, kaarüh naanëm kaatom sigë naanë. Sigi aü lokë asum anyë në takek ëm sukak nammë mo, rülachin allü bë muupuk asin lokkë jüka daka doola Yürnë gëlo chelük sinamë. Sigi nonnuëm Jisu Kristo gë turkur kolokë tushü baalë paamo rëku,

22Jisu Kristo taayo mooko bë chaakaku, okkë bü Yürnë gë lakbëk lo duudu kula, taayo lampoh okkë taayo lampoh ëm rutum lanë, okkë okë rutum gëla naanë buppü ëm Rutum duuku.

1 Pitor 4

Hüdek Güdek Kunam

1Kristo aü amür bë nonuk lëga bë sigë jika, ëmbë mëëko okë nonu aü ë aü ëm puktë sintë siru kendo; yo lëga yë aü amür bë sigë jikadü ëgë rümur ajë gënë amür ëm sipak gëka.

2Ëmbë rünamë, ijja gëlokë, nonuk tani mooko sokë turla rënam atu gonnëm Yürnë gë mëëlük bë rutum ko Ayon lo rëru tokuka okkë nyi tani adin gë mëëchom kolokë rëyo kuka.

3Nonu hüla rëcho nammëm Yürnë ne chenma në yo go rüla rëbadü ëgum rüla rëchoto. Nonuk rëro nam ëm dëëma komo bë, adin amür ëm kaaboh tari bë, tükum dojër sila, tümek domek sila, këba bë tükum sinam lo, okkë nyimaa gaddëm kumrup sila rëto.

4Okkë yadü lo nonu Yürnë ne chenma në gadë gë leelak bë okkë rülum rüyëla rëkolo lëyü bë ijja bulu arü sinyo bë mëëla lomka duuku, okkë nonnuëm bulu alë maabë mennyü rücho du.

© 2008 by The Bible Society of India.

5Rülachin turnë okkë sinë gaddëm mapu madër deekunë, Yürnë gëlo bulu aü aü gë küka sa ëm küji rëku.

6Ëkë nëlo bë sila dooku nëlochin taken në niitom ëm menggo jikkoë, nyimü ëm makanam garü chë bë buluk aü amür bë turla rëdaklo mapu madër ëm makaroto; bullëm mentom nammë buluk yaji yaloh ë Yürnë gë turyar kolo turyar mingë lado bë ëmla mentom nammë.

Yürnë Gë Jinyo Ëm Allü Bë Ruura Përanë

7Tani mooko gë ngedü ë nëchi duuku. Ëkë lëga bë nonu allü bë kumsi lado bë, aü ëm allü bë kaasi okkë darsiru tolaka.

8 Buppü ëm pënamë, nonu aken aken ë dinchi bë aya sitolaka, yo lëga aya sinamë yaaka në rümur ajë ëm mamrup du.

9Yo jabgur mengur kaamabë nokë mëëtin sinë ajen gaddëm nokë namë lo aamo lüdola mëëken doola aado bë torük siyar toka.

10Yürnë gë adëk adëk jinyo jinam ëm allübë ruura përa në, nyimü ë, bük Yürnë gëlokë adëk bë jinyo paanam ëm këbë ajen gë alënam lëga bë rünë ru kendo.

11Yë dooyü ëm menggo duudü bü Yürnë gë nappa lokë nennë dooyü bë mentolaka; Yë agër ëm rügur duudü Yürnë gë bü ëm jinam tornam lokë rügë naatolaka, ëmbë rüko lokë buppü yëku yëra lëga bë Yürnë ne koik nammëm Jisu Kristo gëlokë koik gënë naado bë, koik nammë okkë rüla gënë naanë Jisu Kristo gëlo duuyar bë laka. Amen.

Kristan Nyi Bë Enrik Encho Ennam

12Ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, nonuk enka maanam enkë lama në engë doonam, yëra bë enrik encho achi doobë enka nammëm, arüsinyo garü bë yo bëbere ëmla mëëma bëka.

13Kristo gë enrik encho enkolo nonuk enmin gënam ëm mëëken yaato laka, ëmbë rübolo yaddëm bü arüsinyo lou tornam lokë aakur rëkudü ogo nonuk mëëken ë buupü mingë dooku bë.

14Kristo ne inmin gënam lëga bë nonnuëm nyi ë mentu chirela hanyü modu boolo nonu mëëken laka, ëmbë rünam okë lëga ëgë, Yürnë gë arüsinyo në Doü gaalü ë, nokë lo duulükdu.

15Nonuk lokë aken gonnë enrik encho endu boolo, ëgë bük nyi pakë kolokë mo ëgë maalachin choonë bë rükolokëmo ëgë malachin Ayon ëm rüëk kolokëmo ëgë malachin nyi këbë gë agër rütu dobbëm rükin doma jikolokë lëga lomo.

16Ëmbë rülachin, no Kristan gobë rünam lëga nom enrik encho enmo duubolo, okë lëga bë no ëgum hanyü enso gëyoka, rügë rëlla no Kristo gë amin ëm gënam lëga bë Yürnë ne ëkë jaa ëmla koik yaatoka.

© 2008 by The Bible Society of India.

17Mapu madër ëm maka dü ë aakaku, okkë Yürnë bük nyi gadë lokë mapu madër ëm maka rëpchorë. Mapu madër ëm ngonukë lokë maka rëbbolo, Yürnë gë taken në dooyü ëm tala mëëtin simanë gaddëm matürlo yo bë rüka rëkudü?

18 Yürnë gë boi lo sëmbë mentu,

“Alë në nyi gaddë tushü baalë paala maarëm; Ëgë boolo yo ëm bë, Yürnë ne chenma bë rümur rübëla rënë nyi gaddë yo ëmbë rüka rëkudü?”

19Ëmbë rünamë, yë bulu Yürnë gë mëëga lokë enrik enchoëm endu boolo, yaddë lochin bük chesi nam ëm rülak maanë, bullëm pülen Yürlen nëlo buupü bë jilük sidula alënë agër ëm mëëtin doobë rüyaar bamto laka.

1 Pitor 5

Yürnë Gë Sobin Solar Atür Ë

1Ngo, ngoü ë Mondoli lokë nyigü solo gonë bë, Mondoli lokë nyigü solo atür ëm menji sidu. Ngochin Kristo ne morik chikek nammëm kaara në aken gonnë, okkë yaddëm Kristo lou Uunam laknam bë aakur rëkudü ngochin ogo paamin gërëku.

2 Ngo nonnuëm rogudu Yürnë nonnuëm kaara doobë sobin solar jinam atür ëm kaara lüdola kaara toka ëmla, ëgë Yürnë gë nonnuëm rütoka ëmla mëënamë, okkë kaara lüdo lamo. Nonu nonuk aü gë agër bë rütoka, okkë agër rüjo paasë lëga bënyum mo, rülachin alëja bë muupuk asin lokkë rügur lüdola rügur toka.

3Nonuk ara lo yë bullëm chido sodo bë aji paadü nonnuë bullëm kaum kanam nyum lo nükdu poktokla rutum nyum nëbë rüma bë, rülachin Sobin Solar gë kaarü siken në rutum bë rüla rëtoka.

4Okkë yaddëm sobin solar kaara në rutum yaaruë aarë kudü, nonu yaddë lochin lou ë uupin maanë arüsinyo yaaru në Yürnë gë boolup ëm puklük nam ëm paarëku.

5 Ëmbë chë dada tudi yaapa gadë nonu nonuë nyigü solo ya gadë lo tolük silaka. Okkë nonu buppü ë aken aken ëm rügur minsi naanë lëga bë gui rënyak gënë naanë chëkpo ejjëm chëklük sitoka; lëga Yürnë gë boi lo mentu, “Yürnë chëëbo rekbo sinnëm agdu, rülachin gui rënyak në nyi gaddëm Yürnë bük aya paknyoëm kaatomdu.”

6 Ëkë lëga bë, tornë leenë Yürnë gë Rutum ko goralo nonu aü ë tayum kaayum sitolaka, ëmbë rübolo Yürnë bük dardü ku alo lo nonnuëm kai ruunë paknam riinam gobë darrë ku.

7No mëëdük mou buppü ëm bü ëm toji toka, yo lëga Yürnë nonuk lëga bë dinchi du.

© 2008 by The Bible Society of India.

8Amür ëm lëëmo sitoka, uubë darbë sitoka! nonuk nyimak, ui roja ë, Nyia
sonyo gë gamla dosë go jaa ëmla, huggo sila mala rënam garü bë, ngakgo
sila mago sila rëdu.

9Nonuk Yürnë gëlo mëëtin ëm addü toka, okkë ui ëm torpak sitoka, yo lëga
nonu chensidu tani mooko buppü sokë mëëtin sinë ajen buppü ëmchin
nonuk ennam lëyü endür encho enngi du.

10Rülachin nonuk enrik encho ë anni go enro bë, aya paknyo buppü ëm jinë
Yürnë, Yë nonnuëm Kristo gëlo aken doola Yürnë gë loulo rëyaar doobë
goglen badü, bü ë nonnuëm bërok morë okkë addü nammëm, tora namëm,
okkë alë jaa në gülo ëm diilük jirë.

11Yürnë bü Rutum yaar laka! Amen.

Menpin Bë Chumrük Pëtak Agom

12 Ngok Kristan anü abü bë mëëtin sinam Sailas gë rügur lokë, sim sithi ajëk
sim ngo nonnuëm ekduna. Sigim ngo nonnuëm mennür rüür naaso mëëla
okkë sigim Yürnë gë jijja aya paknyo ë ëmla ngo mentom sidu. Yürnë gë aya
lokkë yaddë lochin dëlo baëk yooka.

13 Yürnë gë nonnuëm lëyü bë darnam, Babilon lokë anyë Mondoli gaddë,
nonnuëm chumrük pëtak agom ëm jilük du, okkë ëmbë dada ngok oroh
Markchin nonnuëm chumrük pëtak agom ëm jidu. Babilon sigi Rom ne
mennë doona.

14Aken aken ëm Kristan bë sinam aya lokë muupuk dotakla chumrük pëtak
silaka. Kristo gëlo duunë buppü nonuklo jurup bë rënam rëken ë duuyar
lüklaka.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Pitor

2 Pitor 1

1Jisu Kristo gë agër rüranë okkë kanamnam, Simon Pitor ngok lokë. Ngonuk garü bë Yürnë gëlo rëkinam bëda lokë okkë turbu daalë gëku në Jisu Kristo gëlokë allü bë mëëtin sidobë jinam gadë lo kumrük agomë:

2Yürnë okkë ngonuk Rutum Jisu ne nonuk chennam lokë nonuklo Yürnë gë aya paknyo okkë jurup bë rëken nammë büchür bë duulük laka.

Yürnë Gë Darla Gognam

3Ngonnuëm aü ëm bü ëm koik nammëm okkë alë nammëm paamin gëdo bë gogkunë büklokë alë jaabë dërëk bë turla rëssëm ngonnuëm chensi lado bë Yürnë taayo tolokë jila kolokë ngonnuëm buppü ëm jitu.

4Sokë lëdu gë bü ngonnuëm majja bë kainë okkë majja bë arë kaanë chesinam jinyo ëm jitu, sëmbë jinyo jiko sokë nonnuë tani mooko sokë adin amür bë kaaboh tari ko lokë ngeelük deeko lokkë kessek doobë ëmla rütu, okkë Yürnë bük aaji oloh bë rüla bü chë garü bë sëuë daglük kaalaka.

5Lëga, sokë lëga rubë nonuk mëëtin siko lo nonuk alë yaaru bë rünam ëm rütak lüktoka, okkë nonuk alënë chennam ëm lüktak toka.

6Okkë noük chennam lëdulo aü ëm adin bë mëëbo mori lokkëm mëëtu sitoka, mëëbo mori ëm mëëtu sikolo chetëm gëto laka okkë nokë chetëm gëkolokë dërëk bë rëtak gëtoka;

7Nonuk dërëk bë rëkolo nonuk mëëtin sinë ajen gaddëm pakmin sitoka; okkë nonuk mëëtin sinë ajen gaddëm pakmin sikolo buppü nyi ëm aya minsi toka.

8Sigi amür amo aba gadë sigi nonuklo dagmo ru saë, okkë sigi gadë si nonuklo ngekpok bë daglük boolo, ëgë gadë ëgë nonnuëm ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlokë chensë paasëm chenpëk paarëk morë okkë alënëm rüpëk dorëk morë.

9Rülachin sigi gadë sigi yëkë buluklo dagmadü bulu dumpuh kalup nam nyi mëëbëk hakrëk maanë okkë bük rümur domur ajë gaddëm ëpak gëlla hürpu kakpu kunam ëm mëëpa kumanë nyi ëku.

10Ëkë lëga bë, ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, nonnuëm Yürnë gë gognam ëm okkë bük darnam ëm bërok rubë dooyaar doobë rüru tolaka; yo lëga nonu sigim gadë sim rübolo, nonu yaddë lochin mëëtin ëm ëpak maarë ëgë maalachin rümur rükelo holük kumarë.

11Sëmbë rüko lëdu gë ngonuk Rutum okkë tushü baalë në Jisu Kristo gë rëgë kolo rëyaar monë gëdobë aala doobë Yürnë buupü bë jirë.

12Okkë nonnuë jijja ëm addü bë lëpür pürgap nammëm chensi nammëm paasi rulachin, ngo nonnuëm sokë aba gadësim menpa yaar rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ngok turdak takam lo sim aba gadë sim nonnuëm mennür rüürla menpa yaar nammë ngok tugda agër ë ëmla mëësidu.

14Yo lëga ngonuk Rutum Jisu Kristo gë ngom bërok bë menji nam bë, ngo sim ngeede në amür sim ëpak sirë ku ëmla ngo chensidu.

15Ëmbë rünamë, ngok siro bëkuchin sim buppü aba gadë sim nonu chen yaar sila rëdobë, ngo yadü go pakla rëdü rüla ajirë.

Kristo Gë Arüsinyo Bë Amür Mürdek Nam ëm Kaasi Nam

16Nonnuëm ngonuk Rutum Jisu Kristo gë tornam rubë aakusa lëga ëm dooyü menji nammë ngonuk aü gë mëëbuk hakbuk dooyü lokë mëëgë rëlla menjinam dooyüma. Rügë rëlla bük arüsinyo bë rülanam ëm ngonu aü gë anyik ë kaasito.

17Yadü lo Yürnë Abo Jisu bü ëm arüsinyo në kainë lou bë uuken doola, okkë yadü lo Yürnë bük lokë bü ëm agom bë sëmbë menjila, “Sigi ngok aya nam ngoük Oroh ë, okkë ngo bü ëm alë yaaru bë mëëyum du? ëmbadü ogo ngonuchin rëto!”

18 Ngonu yadü lo Yürnë bük rëko dërëk në moodi lo rëmin gëbedü, ngonu aü ë taayo tolokë mennam agom ëm aado bë tasito.

19Ëmbë rünamë nyijük gadë gë dooyü mengo jinam ëm ngonu alëja ya gobë mëëtin duuku. Nonu sigim alëja bë mëëgap sitoka, yo lëga sigi nonuk muupuk asinlo lugoh toopoh gë lou bë uula dagla ayoh kanë gë aroh paa ë uulen ma yëër lobë mëruh lou garü bë lou uunë garü ë ëmla tagap sitoka.

20Yo bë rülachin, buppü ëm yaabë sigim mëëgap chootoka, yë nyijük ëlachin aü gë mëësi kolokë buluk aku rëpe boi lo kaalu taor agom ekjima.

21Yo lëga kaalu taor në nyijük gadë gë dooyü ë yaddë lochin nyi tani gë mëëko lokë nenma, rülachin nyi gaddë Dëën Doü gë Rutum la rëgë kolokë Yürnë gëlokë aanë dooyü niitom ëm menji to.

2 Pitor 2

Mëla Rula Dooyü Mentom Në

1Mënë nyijük gaddë nyi gadë gëlo lëkkë lo aacho to, okkë ëmbë chë garü bë mëla rula dooyü mentom në gaddë nonuk aralo aarë kuda. Bulu achik aik bë ngenam ëm, jijja maanë dooyü mentom nammëm aagë rë, okkë bulu bullëm tushü baalë në Rutum ne menpak rë, okkë bulu bullë lëken gobë lomdo bë sinam ngenam ëm laalük sirë.

2Ëmbë rükü lachin, yaaka në nyi ë buluk rülum doyë bëda lokë inmin gërë; okkë buluk ëmbë rünam lëga bë, këbë nyi gaddë jijja në bëda ëm alë maanë bë menlu rüle rëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Sigi mëla dooyü mentom në gadë si buluk kaaboh tari asin aapuk lokë nonnuëm buluk mëëbuk hakbuk nam dooyü lokë mennyokla pürek paarek naarë. Yo lëga lëkkë lokkëi ijja lobë buluk ajë ëm maka saë dooro du, okkë bullëm ngemo deeku në toralai doodu!

4Rümur ajë rügë në taayo lampoh gaddëmchin Yürnë paknyo bë pakma to, rülachin bullëm leegë rëlla, ui moora gë kanë nayar la dooko bolo, ëgë maalachin kanë nayar ko aru bolo ërlük to, yo lëga bulu Yürnë gë bullëm maka gëlla morik chikek dü alo ëm torala duudu ku.

5 Korum münyü gë tani mooko ëmchin Yürnë rürala amato, rülachin tani mooko sokë Yürnë ne chenma në nyi gadë lo ishi puumi ëm aamo to: okë bük Yürnë gë tushü baalë rünamë, rëki bë rënam dooyü ëm mengo jinë Noah nenyum, okkë nyidum kanü godala.

6 Sodom okkë Gomorah taon anni ëm, ëmë lokë gupak modo bë Yürnë parpëkto, okkë ëgë Yürnë ne mëëtin simanë gaddëm yo chë ëmbë rütë doodü ëgum kaarü sigë naabë rüji nammë.

7 Nyirë soki bë Ayon chenma bë rümur doke në nyi gadë gë rürik chipek nam, alënë nyi, Lot ne Yürnë tushü baalë to.

8Buluk ara lokë duunë alënë nyi ëgë, buluk alë maanë agër rünam ëm kaala okkë tala alo goya goya mëëdük mou rürato.

9Okkë ëmbë rünamë Rutum bü Yürnë ne mëëtin sinë nyi gaddëm rüka darka ko lokkë yo ëmbë laachü kendodü ëgum bü chensidu, okkë alë maanë nyirë soki në nyi gaddëm mapu madër alolo yo ëmbë morik chikek kendo dü ëgumchin bü chensidu.

10Yë bulu dü Yürnë gë Rutum nam ëm agpakla okkë aü gë buluk adin gë kaaboh gë mëëbo mori lonyum inmin gëdu dü ëgum bulu bërok bë adëk rubë kaarë. Sigi mënam dooyü mentom në gadë si yo boso gëma okkë chëëbo rekbo sido, okkë arüsinyo në taayo lampoh gaddëm yo paknam kaatom nam kaama; ëgum pënamë, bullë bullëm rünyü rücho siradu.

11Taayo lampoh gaddëchin, bullëm majja bë torben leeben yaado okkë mënë dooyü mennë gaddëm kai yaalachin, bullë bullëm Yürnë gë duukolo yo menlu rüleela hanyü menlük rülükla menpak rüyë nam kaama.

12Rülachin sigi nyi gadë si agërëm aajur ogar gartak namru bë rüdu, nyomra lokë achi amën lala pakë sa garübë rüpe dope ëm rüdu; bulu yo gochin chensi maabë rülu dole rünyü docho agër ëm rüdu. Nyomra gë achi amen gaddëm pakë nam garü bë bullëmchin pakë rëku.

13Okkë buluk nyi këbbëm alë maabë rünam chë bë bullëmchin alë maabë rütë ngururë. Buluk aü adin amür ëm donë tünë sila ëmnamë alo loopo ëm yo rüchëm ëm rümin menmin sinamë; buluk mënam runam buppü bëda ëm

© 2008 by The Bible Society of India.

gëyar duula, nonuk doko laakolo dobam sinamë buluk lëga bë hanyü siku saë!

14Bulu këba ya yo ëmmo rülachin muupuk asin addü maanë nëli nyum ëm kaatë du; buluklo rümur rüke rüla rüngë sinam kaama. Bulu pukdi aadi kaamanë nyi gaddëm rükup rürëla ingë du. Buluk muupuk asin ëm kaaboh tari yaar doobë moür situ. Bulu ëkë lëga bë Yürnë gë chenam beenam gë aralo doodu!

15Bulu denda në bëda ëm ëpakto okkë buluk bëda ëm ngemoto; bulu yë alë maanë agër ëm rügë rëlla ain murko paanam agër ëm alë yaabë mëënë, Beor gë oroh Balaam gë bëda inko gë inmin gëto.

16 Okkë bük soküh ë tani gë agom bë menlen doola nyijük gadë gë munam raknam bë rüpuh domuh nam agër ëm mentum to. Okkë bük rümur rüke ajë lëga ëm roto.

17Sigi nyi gadë si kochë siruknë garü ë, doogum doorüh gë migbë nam doomü garü ë; kanë nayür yaaruko mookom buluk lëga bë Yürnë adëk jitu.

18Bulu aü ëm chëësi rudu okkë yo arë kaamanë agom mennyap du, okkë alë maabë rüla rënë nyi gadë gë ara lokkë kessek piknë gaddëm adin amür bë kaaboh tarila rümur rükelo rüok lüklëpë ëmla rünyok nyokyardu.

19Bulu aü ë ngede side ko bëda rüpe gë pakbo bë rüru duula bullëm ajür jimorë ëmla chëësi du yo lëga yo yëra ë tani ëm rükum duudü bü okë pakbo bë rüru duuku.

20Nyi gaddë ngonuk Rutum okkë tushü baalë në Jisu Kristo ne buluk chenko lokë tani mooko sokë alë maanë sokkë kessek ru doola, okkë bullëm lëken gokuda rügumla seko kudabolo, ëkë nyi gaddë lëkkë lokë rëcho ëm yaabë rëpin alo gadë lo majja bë alë maaya rë.

21Bullëm Yürnë gë rëki bë rënam bëda ëm chenmo kopala, okkë buluklo arik sinam dërëk në niitom ëm inkur gëku sagge boolo, yaddë lochin bullëm rëki bë rënam bëda ëm chenmo maanam ë alë yaabe kunyi.

22 Buluk lëga bë menjük menkok ë yo chë bë kaatom doodü ëgë jijja rudu: “Iki ë aü gë banam ëm dokur dooku” okkë “Ërëk ë supu molachin situmlo durbuk lükbë duuku.”

2 Pitor 3

Rutum Bük Aaku Saëm Chesinam

1Ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, ngo sim sithi sim ijja lënyi naabë nonuklo ekduna. Ngok sithi lënyi bë eknam sigi nonuk muupuk asin gë mëënam ëm sogo aba sogo dërëk bë muugoh rëpdo bë menpa gënë naabë ekduna.

© 2008 by The Bible Society of India.

2Lëkkë lokë dëën nyijük gadë gë agom mencho nam gaddëm nonnuëm mëëpa toka ëmla mëëdu, okkë kanamnam gadë lo Rutum okkë tushü baalë në bük nonnuëm mengap lüknam niitom ëm mëëgap yaa doobë ëmla mëëdu.

3 Yo bë rülachin, nonu sim chencho ru kendo, ëmbë ëmnam si rëpin dü alo gadë lo buluk hünam ëm buluk aü gë adin amür gë kaaboh tari lo rënë nyi gaddë nenrë. Bulu nonnuëm nyürka menrë

4Okkë bulu taka rë, “Yo lodü bük chesinammë aado kukko ë? Ngonuk abo gaddë sinyo rokaku, sichü mëdo ëm pülen Yürlen daklokë buppü yëku yëra ë lëyü ë lëyü tola doobë du.”

5 Korum ogo mëdo sichü nyi ëm, Yürnë bük agom lokë pülen to ëmnam ëm bulu jijja ëm chenru lachin chenma në garü bë rüruduna. Tani mooko sim tumpü bë ishi lokkëm püdër nento okkë tani mooko sogo ishi ëm pütak nento,

6 Okkë tani mooko ëm ishi lokkë pülen nam bë rüla, aku tani mooko ëm, ishi puumi hëërupla ngepak moto.

7Rülachin taayo mooko gëla tani mooko gë ijja gë doodu nam sigichin Yürnë gë agom lokë doodu, sigi doodu kunam sigi ëmë lokë gupak modo kubë ëmla dooduku. Yaddëm Yürnë ne mëëtin simanë gaddëm maka rëkudü ogo bullëm ngeetak gëdo kubë ëmla kachüla atu.

8 Rülachin ngok aya sinam mëëtin sinë ajen gadë, nonu aba go mëëpa maabë rüyoka! Rutum gë kaagalo alo looken ëla okkë hajar anyü ë adëk ya kaama; bük lëga bë sigi anyi sigi lëyü aken ë.

9Atu gonë nyi gadë gë munam garü bë, Rutum bü yo go chesi badü ëgum rütë kolo nërüma. Ëmbë rünam ëden, bü nonuk lëga bë chetëm mingë du, yo lëga bü aken gochin ngeetosa sitosa ëmla mëëma, rügë rëlla buppü ë buluk rümur ajë bëda lokkë mëëdek sido kubë ëmla mëëdu.

10 Rülachin Rutum gë aakur kunam alo ë choonë gë aanam garü bë rürë. Ogo alo ogo talë mooko ëchin doogum bë gumtola ngenyo rë, talë tolokë doonyi, poolo, takar gaddë ëmë bë gupak rë, okkë tani mooko ëmchin okkë sokë yëku yëra buppü ëmchin ëmë bë gupak rëku.

11Sëmbë rüdola buppü yëku yëra ë ngengam kuboolo, nonu yo garü në nyi bë rüken dooku naadü? Nonuk rënam ëm dërëk bë okkë Yürnë gëlo tayum kaayum sila tolük sila rëken do,

12Yaddëm nonu Yürnë gë aloë büba bë aagor rëkuna ëmla torala duurë dü ogo taayo mookoë ëmë bë gupak rë okkë ngesi rë, okkë talë mooko tolokë doonyi, poolo, takar gaddë haguhla jigrëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

13 Rülachin Yürnë yo go chesi badü ngonu okë lëga bë toradu; ëgë ali talë mooko okkë tani mooko ëgë Yürnë gëlo Dëën bë rëki bë rënë gadë gë namë bë rürëku.

14Okkë ëmbë rünamë, ngok mëëtin sinë ajen gadë, nonu ëgum bomo logo ëgum tora duunaden, Yürnë gë kaagalo nonuk dërëk yaachum nëm okkë alë yaaru bë mëëtin sinam ëm okkë bü ëm jurup bë rëken bë rëmin gënam ëm rütolaka.

15Ngonuk aya sinam mëëtin sinë ajen Paul bü ëm Yürnë ponyük solo jikolokë, nonnuëm eknam chë garübë ngonuk Rutum gë chetëm gënamë bü nonnuëm turbu daalë nammëm paamo doobë jinam ëgum kaasi toka.

16Yadü lo bü sithi aba gaddëm ekbadü sigi buppü sigi bük sithi lo bü yo go menba dü ëgë. Yürnë gë boi orëk këbë lo mennam garü bë chenmanë okkë addü maanë nyi gadë gë mëla menji gëbë, bük sithi atu gonë gadë lo tachen lama nam aba ëkëchin dooto. Ëmbë rünamë bulu buluk aü gë ngenam ëm laalük sinëto.

17Rülachin ngok ajen gadë, nonu lëga sigim chenroto. Ëmbë rünamë, nonuk aü ëm ensi tolaka, ëmbë rübo lomum Ayon chenma në alë maanë bë rünë nyi gaddë nom inyë gëla maarë okkë nokë dinchi bë mëëtin siko lokkë olo lama rënna.

18Rülachin ngonuk Rutum okkë tushü baalë në Jisu Kristo gë chennamlo okkë paknyo gë goralo hücha bë toka. Büklo ijja okkë rëlë pënam lobë koik yaar nammë duulük laka! Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Jon

1 Jon 1

Turgë Naanë Agom

1 Nendak lokkë doobë sinë, ngonuk tato nam ëm, ngonuk anyik lokë kaasinam, kaala ngonuk alak lokë gagdü sinam okkë turmonë Agom sokë baab ëm ngonu nonuklo ekdakna.

2 Yadü lo turnam sigi kaapa duubë rübadü, ngonu kaasito, ëmbë rünamë Abo gë lokë ngonuk gëbë aanë turyaar nam ëm ngonnuëm chenmo nam baab ëm ngonu nonnuëm mendakna.

3Ngonu yo go kaaba dü okkë taba dü ngonu nonnuëmchin menjito, ëmbë rüdola ngonuk ajen ë Abo gëla okkë Oroh Jisu Kristo gëbë rübam sirëku.

4Ngonuk mëëken ë buupü doobë ëmla sim ekduna.

Yürnë Bü Ë Louë

5Bük Oroh gëlokë tanamëm ngonuk ijja gë nonuklo menggo jinam dooyü ë: Yürnë bü lou ë, okkë bük yo kanënam kaama bërok.

6Ëgë boolo, ëmbë rünamë, ngonu büklo ajen siduna ëmgë rë, rülachin kanëlo rëdu bolo, ngonuk agom menkolo okkë agër rükolo mësidu.

7Rülachin ngonu bük lou bë rënam chë garü bë rëdu boolo, ngonu aken aken ëm ajen sidu, okkë bük Oroh Jisu gë, iyi ë ngonuk rümur ajë buppü lokkë kakpu la pëdër soko du.

8Ngonuklo ngonu rümur ajë kaama ëmsi duubolo, ngonu ngoü ëm mëkup siduna, okkë ngonuklo jijja ë dagma.

9Rülachin ngonu ngonuk rümur ajë ëm Yürnë gëlo menken sibolo, bük chesi nammëm abërë okkë daadi agër ë yo ëdü ëgum rürë: Ëmbë rünamë bü ngonuk rümur ajë buppü ëm ëpak rë okkë ngonuk rümur rüke buppü lokkë pëdër soko rëku.

10Ngonu rümur rüma, ngoü ëm ëmsi doobolo, ngonu mënnë Yürnë gëlokë mënë bë mosidu okkë bük agomë ngonuklo daglük ma.

1 Jon 2

Kristo Ngonnuëm Rügur Në

1Ngok ayanam aaji oloh gadë, ngok sim eknam sigi nonnuëm rümur rüpe rüma doobë ëmlamum. Rülachin yë rümur rüdudü ngonuk lëga bë Abbom menjinë aken ëgë rüdu, Dëën nyi Jisu Kristo bü.

2Okkë Kristo bü aü ë ngonuk rümur ajë ëm ëpaknë, okkë ngonuk nyummo, rügërëlla nyimü buppü gë rümur ajë ëm paknyo bë paknë.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Ngonu bük kanamnamëm tayum duubolo, ngonu bü ëm jijja rubë chenru duunanyi, ëmla pëbë bë chensidu.

4Nyi gonnë bü bü ëm chendu ëmgërë, rülachin bük kanamanam ëm rüma duudü, ëkënë nyi ë mënnë okkë büklo jijja ë kaama.

5Rülachin yë bük agom ëm tayumla rügë duudü, Yürnë ne aya nam ëm bërok bë apü bülü bë duulük modu. Ngonu Yürnë gëlo aken duuna ëmnam ëm sëmbëmum bërok bë chensi larë koë.

6Yë Yürnë gëlo aken bë duubë duuna ëmsi duudü bü Jisu Kristo gë rënam duunam chë garü bë rëru kendo.

Ali Bë Kanamnam Agom

7Ngok aya sinam ajen gadë, ngok eknam si ali bë kanamnam agom ma, rülachin nonuk lëkkë lokkëi paanam aku kanamnam agom si dooyü bë nonuk tanamë.

8Rügë rëlla ngok ijja kanamnam dooyü ekgë doonam si ali go, yo lëga sokë jijja ëm Kristo gëlokla nonuk lokë kaapato. Lëga kanë ë innyoka, okkë jijja në lou ë uungo sidu.

9Yë bulu bü ë loulo rëduna ëmsi gërë, aü gë achë abür ëm arik apek duudü kanë kolo duubë tëtëdu.

10Yë aü gë achë abür ëm lou lo rëdobë aya duudü, okkë ëmbë rünamë bü ëm yë nago nëlachin rümur rügë doobë büklo kaama.

11Rügë rëllachin yë aü gë achë abür ëm anek duudü bü kanëlo duudu; bü kanëkolokë indulachin yo lo indudü ëgum chensima, yo lëga kanë ë bü ëm kaapa moma tu.

12Ngok ayanam aaji oloh gadë, Kristo bük lëga nonuk rümur ajë gaddëm ëpakka, ëkë lëga ngo sim nonnuëm ekduna.

13Abo gadë, ngo nonnuëm ekdu, yo lëga rülen dak lokkë duunë yë dü bü ëm nonu chendu. Tudi yaapa gadë, ngo nonnuëm ekdu, yo lëga nonu alë maanë aken gonë bü ëm rügum to.

14Ngok ayanam aaji oloh gadë, ngo nonnuëm ekdu, yo lëga nonu Abone chendu. Abo gadë, ngo nonnuëm ekdu, yo lëga rülen daklokkë yë dü bü ëm nonu chendu. Tudi yaapa gadë, ngo nonnuëm ekdu, yo lëga nonu tornë leenë; Yürnë gë agomë nonuklo daglükdu, okkë nonu alë maanë aken gonë bü ëm rügumto.

15Tani mooko sim maalachin tani mooko gë yëku yëra gaddëm aya yooka. Tani mookom no aya duubolo, Abo ne aya nammë nokëlo kaama.

16Yo go rümur adin ë aü gë lëga bë nyum mëëdu dü ëgë buppü ë tani mooko sokkë, okkë yo go nyi ë kaaboh tari, mëëbo mori, okkë chëëgë rekgë naadu

© 2008 by The Bible Society of India.

dü ëgë buppü ë tani mooko sokkë sokë aken gochin Yürnë Abo gëlok aanë kaama; Sigi buppü si tani mooko sokë aanë.

17Nyi buppü gë mëëboh nam tani mooko okkë sokë yëku yëra buppü ë ngenyo lëlëdu; Rülachin yë bü Yürnë gë mëëga ëm rüdudü bü turyar rë.

Kristo Gë Nyimak Ë

18Ngok aaji oloh gadë, rëpin ë nëchi ëku! Nonnuëm Kristo gë Nyimak ë aarë na ëmbë jito; okkë ijja ëgë yaaka go Kristo gë Nyimak ë nenduuku, ëmbë rünamë rëpin ë nëchi duuku ëmla ngonu chensi duuku.

19Sigi nyi gadë si ngonuk alë jaa bë ajen atür lokkëmo, okkë ëkë lëga bë bulu ngonnuëm ëpakdu; Bulu ngonuk ajen atür lokë bë rünë goe boolo, bulu ngonuklo duumin gëdo lappe. Rülachin buluk menpëk sikunammëi bulu yëchin ngonuk ëmo ëmnam ëm bërok bë kaatom sidu.

20Rülachin nonnuë Dëën Doü ëm Kristo gë murlük nammë; okkë ëmbë rünamë nonu buppü ë jijja ëm chendona.

21Ngok nonnuëm eknam si, nonu jijja ëm chenma ëmla ekma. Ëgëm pënamë, nonuk sim chennam lëga bë, okkë nonuchin chensidu jijja lokë yaddü lochin mënë nenma ëmla ekduna.

22Ëgë boolo, yë dü mënë nyi ë? Ëgë nyi ëgë Jisu ne Yürnë gë murlük namlo aamo nammë mo ëmnë ëgë, Ëmbë mennë nyi ëgë Kristo gë Nyimak ë bü Abo nechin Oroh nechin torük simanë.

23Yo lëga Yë Oroh ne torük simadü bü Abo nechin torük sima; Yë nyi yë Oroh ne torük sidudü Abo nechin torük sidu.

24Ëmbë rünamë, rërëp lokkë nonuk dooyü tanam ëm muupuk asinlo, bërok bë kachü toka. No ëgum dooyü ëm dinchi bë kachü boolo, Oroh gëlola Abo gëlo aken gobë duuyar rë.

25Okkë sigi Kristo bük ngonnuëm turyar nammëm jilëpë ëmla chesi nammë.

26Ngok eknam sigi yë bulu nonnuëm mëkup tadudü okë baab ëm nonu chensi doobë ëmla ekduna.

27Rülachin nonuk lëga bë, Kristo bü bük Doü ëm nonuklo murlük jito. Yadü lobë bük Doü ë nonuklo dagbë rëdü, nonu yëk lokëchin tomsür kü sa kaamarë. Yo lëga bük Doü ë nonnuëm buppü ëm tomsür rë, okkë bü yo go tomsür rëdü ëgë jijja tëtë ë, mënam yo kaama. Doü gë tomsür ëm tayum tolaka, okkë Kristo gëlo addü bë aken gobë duubë tolaka.

28Okkë ngok ayanam aaji oloh gadë, büklo aken bë duuyar laka, ëmbë rübolo bük kaatom sila aadak ku aloëm boso gëla kasi gëmabë bük kaagalo daglen silarëku.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Kristo Dëën ë ëmla nonu chensidu; ëmbë rünamë, nonnuë nyimü ë daadila rëki bë rënnë Yürnë gë aaji oloh ëmnamëm chensi ru tolaka.

1 Jon 3

Yürnë Gë Aaji Oloh

1Yo në aya ëm Abo ngonnuëm jitudü kaasi tolaka! Bük aya ë majja bë kai kolokë ngonnuëm Yürnë gë aaji oloh ëmmsi moladu okkë ëmbë rünamë ngonnuë ngonu gobë rüdukoë. Tani mooko ë Yürnë ne chenma: Ëkë lëga bë tani mookoë ngonnuëm chenma.

2Ngok aya nam ajen gadë, ngonu ijja Yürnë gë aaji oloh ëku, rülachin ngonu yo bë rürëdü ijja lobë bërok dabëma. Rülachin ngonu chensidu yaddëm Kristo nenrëdü, ngonuchin bü garürë, yo lëga bü jaa ne kaarük sirë.

3Ngonnuë, Yë sim Kristo gëlo mëëgë sidudü Kristo gë dërëk bë asinam garü bë, aü ëm dërëk bë asitoka.

4Yë rümur rüdudü ëgë Yürnë gë Ayon ëm rüyak në, yo lëga Ayon rüyak nam sigi rümur ë.

5Nonu chendu Kristo gë ngonuk rümur ajë ëm laapak tabë aato, okkë büklo yo rümur ajë kaama.

6Ëmbë rünamë nyimü ë yë Kristo gëlo aken bë rëgap duudü ëgë bü rümur ëm rübë kuma; Rülachin yë rümur ëm rübë duudü ëgë bü Kristo ne yaddë lochin kaakama ëgë maalachin bü ëm chenma.

7Ngok ayanam aaji oloh gadë, nonu yëëmchin mëkup koyoka! Yë yo ë daadi agër ëdü ëgum rünnë, Kristo gë dërëk namchë garü bë dërëk rë.

8Yë rümur agër ëm rübë duudü ëgë ui gë, yo lëga ë ui ë rërëp lokkë rümur rülen gënnë. Sokë lëgalo Yürnë gë Oroh gë kaatom sinamë, okkë ui gë agër ëm ngemo doobë ëmla aato.

9Yë Yürnë gë aaji oloh bë rüdu kudü rümur rüchü ëm rübë kuma, yo lëga Yürnë gë rüpe ë büklo daglükdu; okkë Yürnë bük Abbo ë rünam lëga bë, bü rümur rüchü ëm rübë laku maadona.

10Yo ë daadi doodü ëgum rüma ëgë maalachin yë aü gë achë abür ëm aya maadu dü bü Yürnë gë aaji oloh ëmo: Sëmbë rüko sokë Yürnë gë aaji oloh okkë ui gë aaji oloh ëm adëk bërok sidoko ë.

Aken Aken Ëm Aya Sinam

11Ngonu aken aken ëm aya siru kendo: Ëmnam sigi nonuk tacho yaaru nam dooyü ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

12Ngonu Kain garü bë rüru kenma; bü ui gëbë rüto okkë bük abür Abel ne büro mento. Yo rülleela Kain bü ëm büro mennam edü? Okë lëga ë bük agër rünamë rümur to, okkë bük abür lokë rünamë alë yaato.

13Ngok aya sinam ajen gadë, tani mooko sokë nyi gaddë nonnuëm anek rëmchin nonu yo bëdü ëmla mëëma bëka.

14Ngonu sinam lokkë turnam lo nennyo toku ëmla ngonu chensi duuku; Sigi ngonu ngonuk achë abür ëm aya sinam lëga lokë ëmla ngonu chensidu. Yë aya maadudü sinam gë goralo duubëdu.

15Yë bük achë abür ëm anek doodü ëgë bü ë nyitü somen në, okkë nyitü somen në nyi ë büklo turnam kaama ëmla nonu chendu.

16Aya ë yo ëdü sigi ngonuk chennamë: Ëgë Kristo bük turnamëm ngonuk lëga bë jipak sinamë. Ëmbë rünamë, ngonuchin ngonuk achë abür lëga bë ngonuk turnamëm jipak lükngi kendo.

17Nyitë nyi gonnë aü gë achë abür gë püma goocho ëm kaaru duulachin, bük achë abür lëga bë aya mëëpa maabë aapuk ë mëëtum sira duubolo, yo ëmbë bü ë Yürnë ne aya doona ëmla rënna?

18Ngok ayanam aaji oloh gadë, ngonuk aya ëm agom okkë nappa mennam bënyum rümo kenma; Sigim jijja lokëla agër lokë kaatom naaru kendo.

Yürnë Gë Nëchilo Puktë Sintë Gënam

19Ëmbë rünamë, sëmbë rüko sokë ngonu ngonnuëm jijja gëru ëmla chensi deeko ë; sigi Yürnë gë nëchilo ngonuk addü bë mëëgë sidekoë.

20Ngonuk mëëdi modië ngonnuëm mëëpak simo rëm, ngonu chensidu Yürnë gë mëëdi modi ë ngonuk ëm kai yaanë okkë bü buppü atü sirrëm chendu.

21Okkë ngok ayanam ajen gadë, ëmbë rünamë, ngonuk mëëdi modi ë ngonnuëm menpak simarëm, ngonu Yürnë gë nëchilo puktë sintë gënam go kaadu.

22Ngonu yoyo nago kolachin paadu, yo lëga ngonu bük kanamnamëm tayum du okkë bük mëëlük nammëm rüjidu.

23Bük ngonnuëm kanam lüknamë bük Oroh Jisu Kristo gëlo mëëtin sidobë okkë Kristo bük kanam lüknam chë bë, aken aken ëm ngonuk aya sinamë.

24Yë nyi yë Yürnë gë kanam nammëm tayum doodü bü Yürnë gëlo aken gobë rëmin gëdu okkë Yürnëchin bü ëm aken bë rëmin gëdu. Okkë Yürnë gë Doü ëm ngonnuëm orlük nam lëga bë ngonuk Yürnë ngonuklo rëmin gëdu ëmla chensidu.

1 Jon 4

© 2008 by The Bible Society of India.

Jijja Në Doü Okkë Mënë Doü

1Ngok aya sinam ajen gadë, Dëën Doü ë dagdona ëmla gagnë buppü ëm ëgëru naana ëmla mëëlükmëm yooka, rülachin Yürnë gëlok aanë Doü gorudü ëgum malen chootoka okkë enka chootoka. Yo lëga mënë nyijük ëkë yaaka go buppülo inlenka.

2Yürnë gë Doü gadë ëgum nonuk kaachen sigë naanë sëmbë rürë: Yë nyi yë Jisu Kristo ne tani amür bë müraa në ëmla kaachen sirë dü ëgë Yürnë gëlok aanë Doüë.

3Rülachin yë nyi yë Jisu ne Yürnë gëlok Doü kaama ëmla mendudü ëgë këbbë. Ëmbë bü ëm menmonë Doü ëgë Kristo gë nyiroh ë; Nonu ëgum aarë naala ëmnamëm tacho to, okkë ëgë ijja tani mooko sigi aala rërodu.

4Ngok ayanam aaji oloh gadë, rülachin nonu Yürnë gëbë rünnë okkë nonnuë mënë nyijük gaddëm rügum në, yo lëga nonuk okë dagnë Doü gaddë tani mooko sokë nyi gadë lo dagnë doü ëm torya leeya në.

5Mënë nyijük gaddë tani mooko sokë aba baab ëm mendu, okkë tani mooko ë bullëm tajidu, yo lëga bulu tani mooko sokë gëbë rünnë.

6Rülachin ngonu Yürnë gëbë rünnë, yë bulu Yürnë ne chendu dü bulu ngonuk mennam ëm tajidu. Yë bulu Yürnë gëbë rümadü bullë ngonuk mennam ëm tajëk maadu. Ëmbë rünamë, ngonu jijja në Doü ëmla okkë alë maanë doü adëk sinam ëm kaabëk jila menla jido.

Yürnë Aya Në

7Aya sinam ajen gadë, kaju ngonu aken aken ëm aya silaju, yo lëga aya ë Yürnë gëlok aanë. Yë bulu aya duudü ëgë bulu Yürnë gë aaji oloh okkë Yürnë ne chendu.

8Yë nyi yë aya maadudü bü Yürnë ne chenma, yo lëga Yürnë bü ayanë.

9Yürnë bük aya ëm ngonnuëm kaatom naabë bük Oroh aken ëm tani mooko sogo jilük jito, bük ëmbë rünam ëgë büklokë ngonu turnam ëm paado bë ëmla rünamë.

10Yo ëdü aya ëmnamë sigi: Sigi ngonuk Yürnë ne aya kolokëmo, rügë rëllachin bük aya choonam lëga bë ngonuk rümur ajë gaddëm paknyo bë pakmo doobë ëmla bük Oroh ëm jilük nammë.

11Aya sinam ajen gadë, yo ëmbë Yürnë gë aya ë sëmbë rüdu boolo, ngonuchin aken aken ëm aya siru kendo.

12Yëchin yaddë lochin Yürnë ne kaanë kaama, rülachin ngonu aken aken ëm aya sibolo, Yürnë ngonuklo aken bë duumin gëdu, okkë bük aya ëm ngonuklo buupü modu.

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ngonu bërok bë chensidu ngonu Yürnë büklo aken gobë rëmin gëdu okkë
bü ngonuklo aken bë rëmingëdu, yo lëga bük Dëën Doü ëm ngonuklo jilüktu.

14Okkë Abo bük tani mookom tushü baalë nëbë jilük nammëm ngonu kaasito
ëmla këbbëm menjito.

15Aken mum gonë yë Jisu bü Yürnë gë Oroh ë ëmla menbëk rëdü, bü Yürnë
gëlo aken bë duudu okkë Yürnë büklo aken gobë duudu.

16Okkë Yürnë gë ngonuk lëga bë ayanam ëm ngonu ngonu ë chendu okkë
mëëtindu. Aya sigi Yürnë gëlokkë, okkë yë ayalo rëdudü Yürnë gëlo rëdu
okkë Yürnë bü ëm aken bë rëmin gëdu.

17Mapu madër alo lo ngonnuë daglen rëm puktë sintë doobë ëmla aya ë
ngonnuëm buupü doobë motu; okkë ngonuk sim paasë lëga ë ngonuk tani
mooko sokë turla rënamë Kristo gë rënam chë garü bë rëduna.

18Aya sinamlo bosso ë ëmdeko kaama; jijja bë aya sinamë boso buppü ëm
inpak modu. Ëmbë rünamë, yë nyi yë boso doodü büklo aya ë buupü bë
kaama, yo lëga bosolo morik chikek minsi nammë dootak du.

19Yürnë ngonnuëm aya gëchonam lëga bë ngonuchin aya minsi du.

20Nyi aken go bü Yürnë ne aya doona ëmgërë, rülachin bük abür ëm anek
sigërë rünnë, ëgë bü mënë aken gonnë. Yo lëga bü yëm achë abür yëm
kaapa sidudü aya maarëm, yëm bü kaapa maadudü ëgum Yürnë ëgum bü
aya lamarë.

21Kristo bü sim agom kanamla ngonnuëm mengap lüktu: yë nyi yë Yürnë ne
aya doodü bü aü gë achë abür ëmchin aya minsi ru kendo.

1 Jon 5

Tani Mookom Ngonuk Rügum Nammë

1Yë Jisu ne murlük nammë ëmla mëëdu dü bü Yürnë gë aaji oloh aken
gonnë; okkë yë bük Abbom aya doodü bü bük Oroh ëmchin ayadu.

2Sëmbëi Yürnë gë aaji oloh ëm ngonuk ayanam ëm ngonu chensidu: Ëgë
chin Yürnë ne aya kolokla okkë bük kanamnam agom ëm tayum kolokë rüdu.

3Yürnë gë agom ëm ngonuk tayum nam lëga bë bük ngonnuëm ayanam
lëga ë. Okkë bük kanam lüknam agomë ngonuk rüla maanam kaama.

4Yo lëga Yürnë gë Oroh buppü ë tani mooko ëm rügum lado. Okkë ngonuk
mëëtin siko lokë tani mooko ëm rügum sidu.

5Tani mooko ëm rügum lado në yë? Jisu bü Yürnë gë Oroh ë ëmnamëm jijja
ë ëmla mëënë nyum nyi ë.

Jisu Kristo Gë Baab Ëm Mentom Jinam

© 2008 by The Bible Society of India.

6Jisu Kristo nyum bük Baptis laagë naanë ishi ëm okkë hilü bikji naanë iyi ëm aagëla aanë. Bü ishi nyum ëm aagëla aama to, rülachin ishi okkë iyi anyi ëm aagëla aato. Okkë Doü sigim jijja ë ëmla mentom jidu, yo lëga Doü sigi Jijja në.

7Aum go mentom jiranë kaadu:

8Okkë bulu aum buppü ë lëyü bë mentom ëm menjidu; Aum gadë ëgë Doü, Ishi, okkë Iyi ë.

9Ngonu nyi gë mentom namëmchin tajëkdu; rülachin Yürnë bük kaatom sinamë kai yaanë, okkë sigi Yürnë bük Oroh gë baab ëm mentom kaatom sinam go.

10Yë Yürnë gë Oroh ëm jijja ë ëmla mëëtin sidudü bük asin aapuk lo mentom sinam si daglük du; rülachin yë Yürnë ne mëëtin simadü, bü ëm mënë gobë modu, yo lëga Yürnë bük Oroh gë baab ëm mentom namëm bü jijja ë ëmla mëëtin ma.

11 Okkë mentom sinamë sigi: Yürnë bü ngonnuëm turyar naanëm jitu, okkë turyar nam sigi bük Oroh gëlok nennë.

12Yëkë lo Oroh ë dagdudü büklo turnamë dagdu; Yëkëlo Oroh bü dagmadü Yürnë gëlok turnam ëm paama.

Turyar Nam

13Ngok sim agom gadë sim nonnuëm Yürnë gë Oroh ëm jijja ë ëmla mëëtin sinë gaddë turyar nam ëm paatu ëmla chensi doobë ekduna.

14Ngonu Yürnë gë nëchi lo dagnük saëm puktë du, yo lëga yo yëra godak kom bük mëëga lokë ngonu kobolo bü ngonnuëm tarurë ëmla ngonu bërok sidu.

15Bü ëm ngonu yadü yadü ëmlachin bü ngonnuëm tadu; okkë sigi jijja ë ëmla ngonu chendu, ngonu yo go büklokë kodudü ëgëmchin bü ngonnuëm jidu ëmla chendu.

16Rümur rükolokë sigë kumalachin nokë achë abür ëm rümur rüdobë kaaparëm, bü ëm turnam jidenë, Yürnë ne no kumtoka. Sigi side kolo ingë maade në baab ëm mendu. Rülachin rümur ëkë sikolo ingë deenë ëkë kaadu, okkë ngo ëkë gadë okë baab ëm Yürnë gëlok kumtoka ëmma.

17Mëëga hagga ëm rüma nam buppü ë rümur ë, rülachin sikolo ingë maade në rümur ëkëchin ogo kaadu.

18Yürnë gë aaji oloh ë yëchin rümur bë la rëmarë. Yo lëga Yürnë gë Oroh ë bü ëm rürala achürë, okkë alë maanë bü ëm yo gochin motë rürë lama rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

19Tani mooko buppü ë alë maanë gaddë rutum kü lachin ngonu Yürnë gë aaji oloh ë ëmla chensidu.

20Yürnë gë Oroh ë aala ngonnuëm mëëchen mochen nammëm jito ëmla ngonu chendu, ëmbë rünamë ngonu jijja në Yürnëm chensidu. Ngonu bük Oroh Jisu Kristo gëlo aken gobë rënam lëga bë jijja në Yürnë ne ngonu chendu. Sigi jijja Yürnë, okkë sigi turyar nammë.

21Ngok aaji oloh gadë, nonu nyimaa kumnam lokkë odoo bë aü ëm asi tolaka!

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Jon

2 Jon 1

1 Nyigü solo ngok lokë alë jaabë ayanam, Bonë okkë mük aaji oloh gadë lo, okkë ngo ngoü nyummo, rülachin yë jijja ëm chendo dü buppü ë nom ayadu.

2 Yo lëga jijja ë ngonuklo doobë lükdu okkë dooyaar lükrë.

3 Abo gë Oroh Jisu Kristo okkë Yürnë Abo, ngonnuëm jinyom, paknyom, okkë jurup bë rëken ëm jilaka; okkë ëgë bulu ngonuklo jijja okkë aya nambë duulük kaalaka.

Jijja Okkë Aya Ë

4 Abo gë ngonnuëm kanam lüknam chë bë, ngo nonuk aaji oloh atu gonnëm jijja lo rëdo bë tapala majja bë mëëken ë molama.

5 Okkë ëmbë rünamë, ayanam bonë nom ngo mendu: kaju ngonu aken aken ë aya silaju. Ngok nonnuëm eknam sigi ali ya agom kaama; sigi ngonuk rërëp dak lokkë rëbë gëlen nam agomë.

6 Ngok aya lëga ëm mennam sigi ngonu Yürnë gë kanamnam agom gaddëm tayum la rëru kendo. Rërëp lokkë nonuk buppü gë tanam agom më, nonu buppü ë aya sinamlo rëru kendo.

7 Tani mooko sokë yaaka go mëkup rukub në inlenka, ëgë nyi gadë ëgë Jisu Kristo tani amür bë aato ëmmanë, ëgë nyi ëgë mënnë okkë Kristo gë nyiroh ë.

8 Ëmbë rünamë ngonuk agër gërjo ëm ngenyo bë ngemo maado bë, nonu aü ëm ensi kaasi tolaka, ëmbë rübolo nonu amen ëm buupü bë paarë.

9 Yë nyi yë Kristo gë tomsür kolo duuma, rülachin inben sira doonë Yürnë ne paama. Yë nyi yë tomsür kolo duudu dü ëgë Abo nela Oroh anyi ëm paadu.

10 Ëmbë rünamë, sim tomsür sim aagë la noklo yë nyi yë aama doodü, nonuk namë gadë lo aado bë torük siyoka; “Noklo jurup bë rëkenë duulük laka,” ëmchin yooka.

11 Yë bü ëm torük sidudü, bük lokë alë maanë agër aba ëm paamin gëdu.

Menpin Agom

12 Ngo yaaka go nonnuëm eksë kaadu, rülachin ngo pota okkë siai lokë ekmarë; Ëgum pënamë, ngo ngoü aü ë aado la menrük siya lapë ëmla mëëdu, ëmbë rübolo ngonuk mëëken ë buupürë.

13 Nonuk ayanam anyë gë aaji oloh gaddë chumrük pëtak agom ëm jilük du.

© 2008 by The Bible Society of India.

3 Jon

3 Jon 1

1 Nyigü solo gëlokë, Ngok aya sinam ajen Gaius gëlo, ngo yëm jijja bë aya duudü.

2Ngok aya nam ajen, nokë rësë duusë buppü ë alë doobë okkë nokë amür ë lalik bë rëdobë, ngok chennam bë nokë yaloh rëtu ë alënam garü bë buppü ë alë doobë ëmla kumdu.

3Yadü lo Kristan ajen ëkë aado la nokë majja bë jijja bë mëëtin sila rënam ëm okkë nokë jijja lo rëchü ëm rëbë namëm menji kolokë ngo majja bë mëëken to.

4Ngok aaji oloh gaddë jijja lo rëdu ëmnam agom ëm tala ngok mëëken namëm Kai yaanë mëëken ya kaama.

Gaius Ne Koik nam

5Ngok aya sinam ajen, nokë Kristan ajen ë yadü lo nokë kaachen maanam nyibo bë rükü lachin, nokë buluk lëga bë agër rüji nammë nokë mëëtin ë addü kolokë rünamë.

6Bulu nokë ayanam lëga ëm Mondoli lo menpa jito. Bullëm Yürnë gë mëëlük bë bëda gë indo bë rügur kambë toka ëmla ngo mëëdu.

7Yo lëga buluk bëda ëm Kristo gë agër lëga bë mëëtin simanë gadë lokë rügur yo gochin rügur komapala aü ë inlen sika.

8Ëmbë rünamë, Kristan ngonnuë, sim nyi gadë sim rügur ru kendo, ëmbë rübolo ngonu bullëm jijja agër ëm rübam sirë.

Diotrephes Okkë Demetrius

9Ngo Mondoli lo sithi go adë bë ekto: rülachin, yë buluk rutum bë rülü në Diotrephes, bü ngo yo go mendudü tagap lammo.

10Ëmbë rünamë, yadü lo ngo aarëdü, bü yo go rübadü buppü ëm menlen rë, ëgë bük ngonuk baab ëm majja bë alë maabë mennam ëm okkë mëla mennamëm! Rülachin ëgë nyum bü ëm pümarë; yadü lo Kristan gaddë aarë dü bü bullëm torük simarë, okkë yë bulu bullëm torük sitë nëmchin mentumrë okkë bullëm Mondoli lokkë minpak doobë rürë!

11Ngok aya sinam ajen, yo ëdü alë maanë kaarü siyoka, rülachin yo ëdü alënë kaarü sitolaka. Alë nëm yë rüdudü ëgë Yürnë gë; Yë alë maanëm rüdudü ëgë Yürnë kaamanë.

12Demetrius bü ëm nyimü ë alënë ëmnam nyi go; jijja ë bü ëm alënë ëmsidu. Okkë ngonuchin bü ëm menta mingë du, okkë nonu chendu ngonu yo go mendudü ëgë jijja ë.

Menpin Bë Chumrük Pëtak

© 2008 by The Bible Society of India.

13Ngok nom ekji saë yaaka go kaadu, rülachin ngo sigim kolom lokëla Siai
lokë ekngam jilama.

14Ngo nom aen bë kaarük silëpë mëëdu, okkë ngonyi aü ë duurük sidola
menrük sirë.

15Jurup bë rëken në noklo duulaka. Ngok ajen buppü ë chumrük pëtak agom
ëm jilük du. Ngonukë ajen buppü ë aken aken bë chumrük pëtak lükdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

Jude

Jude 1

1 Jisu Kristo gë agër rünë okkë Jems gë abür, Jude ngok lokë Yë bullëm Yürnë gogpa dü, yë bulu Yürnë Abo gë ayalo rëdudü okkë Jisu Kristo gë rüra nam nyi gadë lo ekdu:

2Yürnë gë muuma raamo ë, jurup bë rëken ë, okkë aya nam ë büchür bë duulük laka.

Mënë Saar Gaddë

3Ngok aya sinam Kristan ajen gadë, ngonuk tushü baalë lëyü bë paabam nam baab ëm allü bë ekji lapë ëmla rüduna, ngo yadü lo ekrëp badü Yürnë bük nyi gaddëm lëken gobë okkë buppü gë lëga bë mëëtin sinam ëm jilük nammëm mennür naabë eklëpë mëëtoba.

4Yo lëga ngonuk ara lo chenpa maabë Yürnë ne chenma në nyi ëkë aalükka, ëgë nyi gadë ëgë ngonuk Yürnë gë aya dooyü ëm buluk rülum doyë kolo rüpak lapë ëmla rünnë, okkë ëgë bulu ngonuk Rutum aken Jisu Kristo ne torük simanë. Lëkkë lokëi Yürnë gë boilo bullëm menpak ronam ëm bulu paasi roto.

5 Yo lëga nonu sim buppü sim chenkü lachin, ngo nonnuëm Israel nyi gaddëm Ijip lokkëm yo ëmbë Rutum turbu daalë badü, rülachin yë bulu addü bë mëëtin sima badü ëgum kookü bë türmo nyamo toku ëgum chenmo so mëëdu.

6Taayo lampoh yë bulu aü gë rutum lako rügo kargoëm gorüh maabë, rülachin aü gë duuko dagkoëm ëpak në gaddëm mëëka toka; bullëm kanëko kode ara chürum dera bë leeyaarla atu, ëgë Yürnë gë mapu madërla darpak dü kainë bomo lootë alo lobë ëmla bullëm atu.

7 Ëmbë dada Sodom okkë Gomorah taon anyi ëm, okkë dëgo baër okë taon gaddëm mëëpaka toka, yo ëmbë nyi gaddë taayo lampoh gaddëk rünam garü bë rübe dü. Okkë Jinyü mambu kolo gümur sümurla okkë guma gammo nëm rüpa sito. Bulu yaddë lochin ngikku maanë mëlü mëroh bë guyarla dooko bolo morik chikek siko kussëm buppü gë kaarü sinë naabë rüdu.

8Ëmbë rüko bëda chë okë dada, sigi nyi gadë sigi buluk aü ëm rümur domur simo nëm yuma garü bë ensidu; Bulu Yürnë gë rüla gënë naanëm torük sima okkë taayo lampoh gë arüsinyo bë uulen nam ëm nyürka siradu.

9 Taayo lampoh gaddëm rutum në Maikel chin sëmbë rümato. Yadü lo bulu Moses gë amür baab ëm yë gërrëdü ëmla agko agpek sibadü, ëmbë bük ui rutum ëm romin sibadü; Maikel ui rutum ëm yo agom gochin mennyüla menpak lamato, rülachin bü mento, “Rutum nom roogeka ëmto!”

10Rülachin sigi nyi gadë si bulu yo yëku yëra ëm chenma doodü ëgum tugda bë nyi ëm mennyü rücho daadu; okkë bulu oomanam achi amen garü bë yo

© 2008 by The Bible Society of India.

gochin mëëchen mochen naanë kaama, yaanë yëku yëra ëm bulu chendo dü ëgë yëku yëra gadë ëgë bullëm türmo nyamo rë.

11 Buluk lëga bë yo jaa bë boso ruunam bë rürë dü! yo lëga bulu Kain gë lëdu lokë inka. Okkë kuda bulu ain murko paanam punam lëgalo Balaam gë rümëmla rümur ko lëdu gë inmin gëka. Bulu Korah gë rünam garü bë aglen sito, okkë bü ëm mokë nam garü bë bullëmchin motür to.

12Nonuk ajen dobam dogo gokolo buluk hanyü kaama bë tükum dojër sinamë bullëm asum anyë bë dokap tükap sinam garü ë. Bulu aü ëm nyum dinchi sidu. Bulu doomü ëm doorüh gë mibbë ingë nam garü ë, rülachin nyido hogë maanam garü ë. Bulu apü ahe sünë gë, ahe seedü jaa lochin seemanë garü ë, bulu sünëm papür lobë bugë doola okkë senpak monam garü ë.

13Bulu ishi shinë bolokë ishi rëlo choklen në garü ë, buluk hanyü bë agër rünamë ishi shinë bolokë sipik asum anyë bë choklenla anam garü bë kaatom sidu. Bulu takar yoar juknë garü ë, yo lëga kanë nayür yaaru nëm Yürnë gë bullëpë achü yaar jinamë.

14 Adam gëlokë hürum akkë naanë Enok bü buluk baab ëm lëkkë ogoi kaalu taor agom bë sëmbë menchola atu; “Rutum bü bük dërëk në taayo lampoh ëm yaaka në hajar ëm aagëla aarë.

15Bü nyimü ëm mapu madërla makarë, ëgë dërëk maabë agër rünë buppü ëm boso okkë dërëk maabë rümur rünë bü ëm boso rubë agla agom menpak në gaddëm darpak rëku!”

16Sigi nyi gadë sigi jabgur mengur kambë okkë këbbëm guunyü lükmin sinë ëkë; Bulu aü gë alë maabë mëëbo mori mëëpe mope lokë insi nëkë; Bulu aü ëm majja bë paknam bë mensi në okkë bulu aü gë alë maanam bëda lëga bë nyi ëm mennyok rüchok lanë ëkë.

Menlom Okkë Menyür Nam

17Rülachin, ngok mëëtin sinë ajen gadë, ngok Rutum Jisu Kristo gë kanamnam gaddë yo go nonnuëm lëkkë ogo mencho baedü mëëpa sitokuka.

18 Bulu nonnuëm sëmbë menjito, “Yaddëm rëpin alo ë aarë kudü, nonnuëm nyirë soki në nyi ë menrë, nyi ë buluk dërëk maabë mëëru moya mëëpe gë inrë.”

19Sigi nyi gadë sigi nyi gaddëm apen aren doobë rügë në, Yë bulu aü gë amür lokë rüchü menchü ëm rutum konnë, okkë yëkë buluklo Yürnë gë Doü kaamanë.

20Rülachin ngok ayanam ajen gadë nonu, aü aü ë dërëk rubë nonuk mëëtin sinamlo addü bë hürëp silaka okkë Dëën Doü lokë kumto laka.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Okkë ngonuk Rutum Jisu Kristo bük aya paknyo lokkë nonuk turyar nam ëm jissëm torala duudu la, Yürnë gë aya ëm nonu aü ë addü sitolaka.

22Mëëtë moram në gaddëm aya mëëpa tolaka;

23Atu gonë bullëm ëmë lokkëm setula turbu daalë tolaka, okkë atu gonnëm aya mëëpa okkë boso bë rüyër tolaka, rülachin buluk ejë ëbbëm rümur rüpe lokë rükap dokap nammëm aru aya tolaka.

Koik La Kumnam

24Nonnuëm olo deeko lokkëm gagtu deenë okkë nonnuëm guunyü kaama nago bë aagë doobë okkë bük arüsinyo lou bë uuken kolo mëëken doobë,

25Ngonnuëm tushü baalë në Yürnë nyum lo, ngonuk Rutum Jisu Kristo gëlok, koik nammë, kai runë, tornammë, okkë Rutum gëla naanë, hürum hürum lokkë, okkë ijja gëlokë, okkë rëlë pënam lobë duuyar mingë laka! Amen.

© 2008 by The Bible Society of India.

Bëroknam Agom

Bëroknam Agom 1

ürnë büba bë rülen deenë aba ëm bü ëm bük agër rüranëm kaatom gëdakebë ëmla bërok jinamë. Kristo bü bük lampoh ëm bük agër rünë Jon gëlo aamo jila chendo bë kaabë simoto.

2Okkë Jon bük aü gë kaanam buppü ëm menjito. Sigi menken sinam sigi Yürnë gëlokë aanë dooyü agomë okkë Jisu Kristo bük jijja ëm chenbëk monam ë.

3Sigim boi sim rika në gaddë gë lëga bë mëëkenë, okkë bulu nyijük agom ëm tagap badü okkë yo ëm sogo boi sogo ekpadü tayum në gadë gë lëga bë mëëken ë! Lëga kaapa monam yëra buppü ë yaddëm rütë doodü nëchi duuku.

Kanü Mondoli Lo Chumrük Pëtak

4 Jon gë lokë Asia mooko lo duunë kanü Mondoli gadë lo: Rëdunë, rëbbe dü okkë aade kunë, Yürnë gëlokë, okkë bük duutëm baayür lokë kanü Doü gë lokë,

5 Okkë jijja ëm menji sinë, siko lokkë turcho yaaru kunë, okkë tani mooko gë roja gaddëm Rutumnë, Jisu Kristo gëlokë aya paknyo ë okkë jurup bë rëken ë nonuk lo duulük kaalaka. Bü ngonnuëm ayadu, okkë bük yuudum bë siji kolokë ngonnuëm bü ë ngonuk rümur ajë lokkë ajür tuuku.

6 Okkë bük Yürnë okkë Abo ne rügur nëbë ëmla ngonnuëm nyibuh gadë gë rëgë kogë rëko bë moto. Jisu Kristo gëlo Yürnë gë arüsinyo ë okkë rülanammë duuyar lüklaka rënam duunam buppü lobë! Amen.

7 Kaasi toka, bü doomü lokë aadu ku! okkë bü ëm nyimü gë anyik ë kaasi rë, bü ëm nükkë nëchin kaaparë; okkë tani mooko sokë nyi buppü ëchin bük sëmbë chë rürë!

8 “Ngo rërëp okkë rëpin ë,” “Rëdunë, rëbbe dü okkë aade kunnë, ëmla torya yaaru në Yürnë Rutum mendu.”

Kaaruh Lokë Kristo Ne Kaanam Ë

9Ngo Jon, Jisu gëlo mëëtin sinë nonuk ajen, okkë Jisu ne rëmin gëkolokë bük rëgë kogë nyi gadë gë endür ëm nonuk ajen bë atcho bë chetëm mingë në. Ngom ishi penko lokë doonë doolu Patmos ëmnam golo ato. Yo lëga ngo Yürnë gë agom ëm okkë jijja nëm Jisu gë chenbëk monam ëm ngo mengo to.

10Rutum gë alo ogo ngo Doü lo rëto, okkë ngo ngok kookü peelë bë, bikur tapu dutë runëgo mikdo bë tapato.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Agom ëgë sëmbë mento, “No yo ëm kaadudü boi lo ekgap geeka, okkë ëgum kanü taon gë Mondoli, Ephesus, Smairna, Pergamum, Thiatira, Sardis, Philadelphia, okkë Laodisia gadë lo jilük geeka.”

12Ngom agom mennë adduëm yë bere ëmla kaasi so mëëla kaago sito, okkë ngo yadü lo kaago sila kaabadü mëruh tügë ain ëkë apü kanü go kaapato,

13 Okkë mëruh alum okë kaanamë, Tani Oroh garü nago Jeboh ëm bük alëlo hochi nago gënë go, okkë aakë ëm ain paagë puuchë sinë go dakto.

14Bük dumpo lokë adumë yapu në muja, okkë tapam garü bë yapu nago, okkë bük anyik ë ëmë gudorla uukik në garü ë;

15 Bük allë Genti ëm hürpu gëlla romür paala hürbop monam garü to, okkë agom adduë ishi poodü lokë dülo namgë aduh garüto.

16Bük lakbëk alaklo takar apü kanü go bëëto, okkë bük nappa lokë agü arek bë arek në roksë sonyi go nento. Bük nyukmo ë doonyi loopo lokë lou garü bë uuto.

17 Ngo bü ëm yadü lo kaaba dü, ngo sinë nyi garü bë bük alëlo geklükto. Ogo bük lakbëk alak ë mambë doola ngom bü mento, Boso yooka! Ngo rërëp gënnë okkë rëpin gënnë.

18Ngo nyino turla duunë! ngo sito, kaatoka ngo ijja rënam duunam buppü lobë turyar duuku. Okkë tani mooko sokë sinam gë okkë ui moora gë sabi ëm ngo alak sigi bëëdu.

19Ëkë lëga bë, no yo ëm kaato dü, ijja yo ëm rütë duudü, okkë kookü ëm yoë rütë doodü ëgëm gadë ëgëm no ekgapla atoka.

20Nokë ngom takar apü kanü go lakbëk alak lo bëëdo bë kaanam ë; okkë mëruh tügë ain apü kanü sokë uurü në lëga agom ë sigi gadë sigi: Takar apü kanü sigi Mondoli kanü lokë Doü gaddë, okkë mëruh tügë apü kanü ain sigi Mondoli kanü ëku.

Bëroknam Agom 2

Ephesus Mondoli Ëm Dooyü Nam

1Ephesus Mondoli lo duunë taayo lampoh gadë lo eknam: Lakbëk alaklo takar apü kanü ëm okkë mëruh tügë ain apü kanü ëm bëëtola inggola rënë bük dooyü mennammë sigi gadë sigi.

2Ngo chendu nonu yo go rüto badü; nonuk tornam rubë agër rünam ëm okkë yadü go chetëm gëto badü ngo chendu. Nyirë soki në nyi ëm nonu enlük maarë ëmpala mënnëmchin nonu enka në ëmla ngo chendu.

3Nonu yëëmgë to, nonu ngok lëga bë ennyü enchom ento, okkë mëëdük mou gëmato.

© 2008 by The Bible Society of India.

4Rülachin ngok nonnuëm aggë duunamë sigi: Nonu nonuk lëkkë lokë aya garü bë ngom ijja aya bë kuma nammëm.

5No yadü go odoom lokkë olo duuku dü mëëka sitokuka! Nonu mëëdek tokuka okkë lëkkë lokë rücho nam agër ëm rütokuka. Nonuk rümur ajë gadë lokkë mëëdek kumaboolo, ngo aado kula mëruh tügë ëm dooko lokkë laasek la laarek rëku.

6Rülachin nonuk alë nammë sigi: Sëmbë ëmnam si ngo yadü go Nikolitan gë agër rünam ëm agdu dü, nonuchin agmin gënam ëgë.

7 Ëmbë rünamë, nonu nyeru gëdu boolo, Doü ë Mondoli gaddëm yo go mendudü tatoka! Yë bulu duududü ngo bullëm Yürnë gë Luugo lokë turnam jinë ahe ëm seenë Sünë lokë ahe ëm dola namëm jirë.

Smairna Mondoli Lo Dooyü Nam

8 Smairna Mondoli lo duunë taayo lampoh gadë lo eknam ë sigi: dooyü sigi rëlen gënë okkë rëpin gënë gëlokë yë sitorela turkur badü.

9Ngo nonuk mëëdür mosoëm chendu; ngo nonuk open aatur ëm chendu, rügë rëlla alë jaa lokë rëm nonnuë nyittë! Yë bulu Jius maato lachin Jius ëmsi në gadë gë nonnuëm alë maabë agla mennam ëm ngo chendu; bulu atürë ui gëbë rünnë!

10Nonuk endür sa lëga ëm nonu yo gochin boso gëyoka. Tagap toka, ngo nonnuëm mendu, ui ë nonnuëm anni go enka nam lëga bë patëk lochin tumlük rë, okkë ëgëm endür encho ëgëm loorü gobë nyum enmorë. Sinam ngenam gobë rüde lachin ngom mëëtin nammë addü tolaka, okkë ëmbë nonuk rügum nam lëga bë ngo nonnuëm amen bë turnam ëm jirë.

11 Ëkë lëga nonu nyeru gëdu boolo, Doü ë Mondoli gaddëm yo go mendudü tagap toka! Yë rügumla rërë dü lënyi naabë sinamë yo rüdüh laku maarë.

Pargamum Mondoli lo Dooyü Nam

12Sigi Pargamum Mondoli Lo duunë taayo lampoh lo eknamë: Sigi agü arek bë arek doobë, Roksëm bëënë bük lokë dooyü ë.

13Nonu yo lo duudu dü ngo chendu, Ui roja gë duutëm bëëla duukoëmchin ngo chendu. Ui roja gë duuko nonuk taon lo, ngok mëëtin sinë dooyü menjinë, Antipas ne pakë do lochin, nonu ngoklo mëëtin sinam ëm ëpak maabë ngok amin ëm mëëtin sibëto.

14 Ëmbë rülachin ngok nonnuëm menjisa ëkë kaabë tëttë du: Nonuk atür ëgë Balaam gë dooyü ëm tagapla, Balak ne Israel nyi gaddëm nyimaa lo yuudum lüknam adin ëm dodo bë mentomla okkë jinyü mambu gümur doola rümur ajë ëm gëmonë nyi ëkë rëdu.

15Ëmbë chë dada Nikolitan gë dooyü ëm tagap yaanë ëkë nonuk atür ëgë rëbam sidu.

© 2008 by The Bible Society of India.

16Ëkë lëga bë nonu rümur ajë lokkë ijja mëëdek sitokuka! Ëmbë nonu rüma boolo, ngo nonuk ogo aaba bë aarëku okkë ngok nappa lokë nennë roksë lokë pamin sirë.

17 Nonu nyeru gëdo boolo, Doü ë yo go Mondoli gaddëm mendudü tagap toka! Rükumla rënë gaddëm chenpa maanam jinyo doke ëm jirë. Laarük sinnë nyum chenpa doobë yapu në ülü lo ali bë amin eknam ëmchin ngo bullëm nyimü lo jirë.

Thiatira Mondoli Lo Dooyü Nam

18Sigi Thiatira Mondoli lo duunë lampoh lo eknamë: Sëkë gadë si Yürnë gë Oroh, anyik ë ëmë garü bë dornë okkë Genti püchü hürpu nam garü bë uunë alë gënë büklokë agomë.

19Nonu yo go rüdudü ngo chendu. Ayanam ëm, mëëtin nammëm, nonuk agër rünam ëm, okkë nonuk yëëmgë nammëm ngo chendu. Lëkkë lokkëm pënamë nonuk ijja gë kai yaabë rünam ëm ngo chendu.

20 Rülachin ngok nonnuëm menbë saë sigi: Jejebel gë mü ëm Yürnë gë nëli nyijük ë ëmsi nammëm nonu chetëm gëdu. Mük dooyü lokë mü ngok agër rünë gaddëm jinyü mambu gümur modu okkë nyimaa lo yuudum lüknam adin ëm domola rümur ajë gëmodu.

21Ngo mü ëm mëëdek gënë naanëm mük rümur lokkë mëëdek tokuka ëmla jito. Rülachin mü mük gümur sümur lokkë mëëdek kulëpë mëëma.

22Okkë ëmbë rünamë ngo mü ëm okkë mük rükolo rümur rükela rülum doyë mingë në gaddëm enrik kaachoh la doobë deekolo ërlük rë. Ngo ijja sim mük alë maanë rülum rüyë la rüko lokkë mëëdek ma yëër lobë rübë rë.

23 Mük aaji oloh gaddëm sidobë pakë jirë, okkë ogo Mondoli buppü ë ngom bü ë asin aapuk okkë tukko pini lokë mëënam ëm chennë ëmla chenrë. Okkë nonu nyimü ë yo chë go rüba dü okë rüjo ëm ngo jirë.

24Ijja Thiatira lokë duunë atu gonë nonnuë mük dooyü mennam ëm tayür mingë ma, okkë atu gonë nonu Ui roja gë uurü në aba ë ëmnam ëm chenmin gëma. Ngo nonnuëm mendu ngo nonuk yo hai në aba këbë pargëh lükmarë.

25Rülachin nonuk lo yo go kaadu dü, ëgum ngok aakur dooku lobë addü bë gaggap bë tolaka.

26Yë rügumla rërë dü okkë rëpin lobë ngok mëëga ëm rüla rërë dü, ngo bü ëm ope buppü gë taayolo rutum nëbë jirë.

27 Ngo ngoük Abo gëlokë Rutum gëla naanëm paanamchë garü bë, bü bullëm rokdür këlaka lokë rutum rë; Ëmbë dada püchü pünnë püchü ëm yo ëmbë pëmük bë pëëmük doodü bü bullëmchin pëëmük rë.

28Okkë ngo bü ëm lugoh toopoh ëm jirë aroh komchi bë takar uunë.

© 2008 by The Bible Society of India.

29Yë bü nyeru gëdu dü, Mondoli gadë lo Doü gë mennam ëm bü ëm tamo toka!

Bëroknam Agom 3

Sardis Mondoli Lo Dooyü Nam

1Sigi Sardis Mondoli lo duunë Doü lo eknaanë: Sigi gadë si Yürnë gë Doü kanü okkë takar kanü ëm bënë bük lokë agomë. Nonu yo go rüdudü ngo chendu; Nonuk turnam amin gënam ëm ngo chendu, rülachin nonu sidu!

2Nonu sibin dama bë mëëdek sitokuka. Yo lëga nonuk agër ëm ngo ngok Yürnë gë kaaga lo buupü kambë doobë kaama.

3 Ëkë lëga bë, nonnuëm yo go mentom badü okkë nonu yo go tabadü mëëgap sitolaka; Sigim nonu tayum tolaka okkë rümur ajë lokkë mëëdek sitokuka. Rülachin nonnuë urëp kuma boolo, ngo dotchoonë garü bë aarëku, okkë ngo yadü lo nonuk ogo aarë kudü nonu ëgum chenma rë.

4Rülachin ejë gaddëm dërëk doobë asinë Sardis ëgë anni go nyi ëkë duudu. Bulu jepu ejë ëm gëtola ngok inkolo inmin gërë, yo lëga bullë ëmbë rüla deenë.

5Yë bulu rügumla rërë dü bullëm sëmbë dada jepu ëm gëmorë, okkë buluk amin ëm turnëm ekgapko boi lokkë mërrup maarë, rügërëlla ngok Abo okkë bük Doü gadë gë takolo bulu ngokkë ëmla bërok bë menken jirë.

6Ëmbë rünamë, nonu nyeru gëdo boolo, Mondoli gaddëm Doü ë yo go menji duudü tagap sitoka!

Philadelphia Mondoli Ëm Dooyü Nam

7 Sigim Philadelphia lo duunë Mondoli gë Doü lo eknamë: Sigi gadë sigi dërëk në okkë jijja në bük lokë agomë. Dabid gë sabi ë büklo doodu, okkë yadü lo bü ërap ëm chükkok rëdü, yëchin egum chüktum lama, okkë yadü lo bü ëgum chüktum rëdü, yëchin ëgum chükkok lama.

8Nonu yo go rüdudü ngo chendu; kaatoka, nonukë lëga bë yëchin chüktum lamanam ërap ëm ngo chükkok jila ajitu. Ngo nonuk lochin tornamë anni go dagsidu ëmla chendu. Rügë rëllachin nonu ngok agom menko lokë rüto okkë ngok amin ëm menpak maato.

9 Tagap sitoka, yë bulu Jius nyi maabëchin, Jius ë ëmla mëësila gagnë, ëgë bulu Ui roja gë ope lokkë, ëgum gadë ëgum ngo nonuk alë lo dura doola kumsi morë. Okkë ngok nonnuëm aya namëm bulu buppü ëm chensi morë.

10Yo lëga nonu ngok niitom ëm tayumla chetëm gëka, ëkë lëga bë ngochin nonnuëm tani mooko sokë rënë nyi buppü ëm makala mëëdük mou ëm aamo tanam lokkë turbu daalë rë.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Ngo büba bë aarëku. Nonuk rügumla amen paanam ain boolup ëm yëchin
choorek maado bë, nonu yo go bëëdu dü dinchi bë gaggapla chesi rosi
tolaka.

12Rügumla rënë ngok Yürnë gë kumko namë lokë gütu gobë morë, okkë bü
ëgum yaddë lochin ëpak maarë. Ngo bük aülo ngok Yürnë gë amin ëmla
okkë ngok Yürnë gë kainë taon gë amin ëm eklükrë, taayo tolokë ngok Yürnë
gëlokë aanë ali Jerusalem gë amin ëm ekgap rë, okkë ngo ngoük ali amin
ëmchin ekgap lükrë.

13Ëmbë rünamë, nonnuë nyeru gëdu boolo, Mondoli gaddëm Doü ë yo go
menduu tagap sitoka!

Laodisia Mondoli Ëm Dooyü Nam

14 Sigi Laodisia lo duunë taayo lampoh lo eknamë: Sëkë gadë si mëëtin sinë
okkë jijja ëm menjinë, Yürnë gë pülen nam buppü lokë Rutum, Amen,
ëmnam lokë agom gaddë.

15Nonnuë yo go rüto badü ngo chendu; nonu haguh chinma harük chinma
papin mamin në ëmla ngo chendu, nonu harük maarëmchin haguh nage
boolo alë yaado ëmla ngo mëëdu.

16Nonu haguhh bërokma harük bërokma, papin mamin nam lëga bë ngo
nonnuëm ngok nappa lokkë tachur takak churnam garü gobë churpak
tadoona!

17Nonu mendu, “Ngo nyitë, ngo yëku yëra buppü ëm paakum tu, ngo këbë
ya yëra jaa mëëtama ëmsidu.” Rülachin nonuk atu are nammëm okkë ai
amar nammëm! nonuk nyima, arin anak, okkë nyükma nammëm chensima.

18Ëmbë rünamë, ngo nonnuëm ëmë lokë romdër nam ain jaa lokë ngok lokë
nyitë gënë naabë rëtoka ëmla tomsür du. Nonuk hanyü enso bë arin anak
nammëm okkë aü ëm buumü bë gëtum sinë naanë ejë jepu ëm rëtoka.
Nonuk anyik ë dërëk bë kaagë naanë lëga bë, anyik lo lüksinam lëga bë
nënë poonë lokëchin rëto laka ëmdu.

19 Yë bullëm ngo aya doodü rola okkë morik la dëmsi du. Ëmbë rünamë,
mëëgap laka okkë rümur rüko lokkë mëëdek tokuka.

20Tagap sitoka, Ngo siina, ërap si dagdola looden duuna; Yë ngok agom ëm
tala ërap ëm chükkok rëdü, ngo büklo aarë okkë bük dokolo domin gërë,
okkë büchin ngok dokolo domin gërë.

21Ngo aü ë rügum gëlla ngoük Abo bük duutëm lo duukunam chë garü bë,
yë rügum rëdü ngo ngok duutëm duuko gë lakbëk peelë bë duumo rë.

22Ëmbë rünamë, no nyeru gëdu boolo, Mondoli gaddëm Doü ë yo go
mendudü tagap toka!

© 2008 by The Bible Society of India.

Bëroknam Agom 4

Taayo Mooko Tolo Aajar Nam

1Sokë kookü bë ngo kaaruh goda kaato ëgë taayo rabgo ëm chükkokla apabë kaato. Okkë agom aduh ëm bikur tapu aduh bë, ngom lëkkë lokë mennë, “Sogo chaanük toka, sokë kookü bë yo go rütë doodü ngo kaatom rë,” ëmla ngom mennë garü bë tato.

2Lëken gobë Doü ë ngom gagtuto. Okkë ngok kaagalo taayo mooko gë duutëm lo nyi aken go duudo bë kaapato.

3 Okkë okë duunë bük nyukmo ë yajë okkë yalü yaor bë rünë majja bë arë kaanë ülü kaaken në garü bë rüto, okkë roja duutëm ëm agre goge gonnë goorupto.

4Roja duutëm ëm chamnyi gola appi goda duutëm ëkë pëgo doobë duugo to, okkë chamnyi gola appi duutëm ogo nyigü solo ëkë chamnyi gola appi go ain boolup ëkë gëtola lükpu gënë ëkë duuto.

5Roja duutëm okë doorak ë raklenla okkë doogum ë gumsin gumminla gumlento. Roja duutëm gë aabo peelë bë kanü go mëruh ëkë gula dooto, ëgë gadë ëgë Yürnë gë Doü kanü ëku.

6Okkë kuda duutëm kaagalo shinë ishi shilë lënyür ëm arji bë kaanam garü bë dërëk ë rüdo. Roja duutëm baayür lo okkë duutëm gaddëm duugola turnë ëkë appi go aabo kookü bë anyik tëttë bë gënë ëkë kaado.

7 Doocho në turnë Nyia sonyo garü nagobë kaanam go, okkë anyi naanë hëbo botë garü nago, aum naanë nyi nyukmo garü bë kaanam go; okkë appi naanë Dooko jarngo sinë garü bë kaanam go.

8Turnë appi gë aken aken gë alap ë bortë nëkë, okkë bulu anyik tëttë bë agum ara lo doolup nëkë. Bulu alo ayoh bë sigim gogpin maabë gogto:

“Dëën, Dëën, Dëën, Tornë leenë Rutum ë Yürnë bü, Yë rëtodü, rëdudü, okkë aade kunnë.”

9Yadü lo turnë achi amen appi ë roja duutëm lokë duunëm okkë hürum hürum bë turyar në bü ëm koikla, pakla, okkë ëkëja ëmla niitom bë gogbadü,

10Ogo chamnyi gola appi nyigü solo duutëm lokë duugo në gaddë yë roja duutëm lo duuba dü bük kaagalo durmap aangam to, okkë bü ëm kumyaar toku. Buluk boolup gaddëm duutëm baayür lo pukji doola sëmbë mento,

11“Ngonuk Rutum okkë Yürnë! No koik nammëm, paknam ëm okkë tornam ëm paala ru deenë. Yo lëga buppü yëku yëra ëm no pülen në, okkë nokë mëënam lokë bullëm dooyaar doobë okkë turnam ëm jitu”

Bëroknam Agom 5

Boi Ëla Okkë Benbo Ë

© 2008 by The Bible Society of India.

1 Okë kookü bë roja duutëm lokë duunë gë lakbëk lo boi aken go bëëdo bë ngo kaato; ëgum kaanamë agum ara bë akor eknamë doolup to okkë ëgum tuprëp kanü go tuprüh to.

2Okkë majja bë tornë taayo lampoh go kaapato, bü dutë rubë huggo sila sëmbë mento, “Yë la sim turbu daalë nam sim bëkyak deenë okkë boi sim taakok ladenë?”

3Rülachin yëchin taayo mooko lolachin tani mooko sogo lachin ëgë maalachin chürum deera boolo lachin boi ëm taakokla kaalanë kaamato.

4Yë aken gochin boi ëm taakokla araëm kaalanë kaama lëga bë ngo adükla kaachak rubë kapto.

5 Ogo nyigü solo lokë aken gonnë mento, “Kaatoka, kapyoka! Dabid gë lërü, Judah gë ope lokë Nyia sonyo bü rügumto, okkë bü ë tuprëp kanü tupnamëm bëkyak larë okkë boi ëm taakok larë.”

6 Okë kookü bë roja duutëm lëppa lo Bembo aken go dagdo bë kaapato, ëgum turnë achi amen ëkë appi go okkë nyigü solo ëkë daggo dagbë kaato. Solar ëgum pakë sa bë kaato. Bü rëbu kanü gola anyik ëkë apü kanü go gënë go, ëgë Yürnë gë tani mooko buppülo togo lüknam Doü gaddë.

7Roja duutëm okë duunë lakbëk lokë boi ëm Benbo ëgë aado la laato.

8 Bük ëmbë rüdolo, chamnyi gola appi turnë achi amen ëla nyigü solo gaddë Bembo okë alë lo durkër aato. Bulu nyimü ë puü tapu gola ain malu lo amuk namken nëkë bëto, ëgë gadë ëgë Yürnë gë nyi gadë gë kumnamë.

9 Bulu niitom ali go gogto:

“No boi ëm laala në okkë tuprüh namëm bëkyakla taakok lannë. Yo lëga nom pakë to, okkë nokë yuudum bë lüksila hilü bikji kolokë no Yürnë gëbë buppü nyi ope, gomuk menpe, nyi okkë ali ëm rëto.

10 No bullëm nyibuh gadë gë ngonuk Yürnë ne rügurla rëgë kobë moto, Okkë bulu tani mooko sogo rutum rë.”

11 Okë kookü bë ngo kaaku danamë, taayo lampoh gadë gë hajar hajar okkë lak lak ëm kaapato, okkë adduëm tapa to! Bulu Roja duutëm lokë duunëm okkë turnë achi amen appi ëm, okkë nyigü solo gaddëm daggoto,

12Okkë bulu dutë rubë niitom go gogto:

“Pakë tonam Bembo ë moyëk nago bü rüla gënë naanëm, Yëku yëra buppü ëm, ponyük solo ëm, okkë tornam ëm paala ru deenë, koik nammëm okkë koikla kumsë ru ë!”

© 2008 by The Bible Society of India.

13Okkë taayo mooko tolokë rënë, tani mooko sokë rënë, kode ara boolokë rënë, okkë ishi bolokë rënë okkë chügo doogo sokë turla sakla rënë buppü ë bullë sëmbë niitom gogngo sidobë ngo tato:

“Roja duutëm lo duunë bü ëm okkë Bembo ëm, koikla kumru sago okkë paksë, koik okkë tornamë duuyar mingë kaalaka!”

14Ëgum turnë achi amen appië tolükla mento,

“Amen!” Okë kookü bë nyigü solo gaddë durga to okkë bü ëm kumto.

Bëroknam Agom 6

uprüh La Tupyëk Nam Gaddë

1Tuprüh la tupyëk nam kookü lokë doocho nëm Benbo ë bëkyakla taakok nammëm ngo kaato, okkë okë kookü bë turnë achi amen appi gë gomuk adduë doogum gumnam garü bë, “Aatok!” ëmnam ëm ngo tato.

2 Okkë ngo kaanamë, ogo soküh yapu nago kaapato. Ëgum ingë në Ürëh go bëëto, okkë bü ëm boolup go jippe, okkë bü nyimak lo rügum në nyi bë rüla rügum taalë pë ëmla inlen to.

3Yadü lo anyi naanë tupyëk nam ëm Benbo ë taakok badü, anyi naanë turnë achi amen ëm “Aatok” ëmdo bë ngo tato.

4 Okë kookü bë soküh aken goda, yalü nago nento. Sogo duudola ingë nëm tani mooko sogo nyimak rügë lado bë, okkë nyi aken aken ë pakë sila gënë naanëm jilük to. Bü ëm roksë sayar go jito.

5 Yadü lo Benbo ë aum naanë tupyëk nammëm taakok badü, okkë aum naanë turnë achi amen ë “Aatok” ëmdo bë ngo tato. Ogo ngo kaato, okkë kaaya në soküh go dagdo kudabë ngo kaapato. Ëgum duudola ingë në bük alak lo kuuka naanë go bëdo.

6Okë kookü bë turnë achi amen appi gë agom aduh bë dulenla, sëmbë mendobë ngo tato, “Tëpë asër sigi alo rüglap ë, okkë tanyëk sërum sigi alo rüglap ë. Rülachin tel molenko sünë ëmla anggur ama ëm mopak yooka ëmdobë tato!”

7Okkë da yadü lo appi naanë boi ëm Benbo ë taakok badü, ogo appi naanë turnë achi amen okë agom ëm “Aatok!” ëmdo bë ngo tapato.

8 Okkë ogo ngo kaanamë nyukmo ë mooyak në soküh go dagdo bë kaato! Soküh okë duunëm sinnë ëmla nëminpa, okkë ui moora ë nëchi bë inmin gëdu ëmtu. Bullëm tani mooko gë kenyu baarë buppülo nyimak bë pakë minsi doobë, doma yarë lo, chili rampen lokë, achi nyilenla, okkë nyomra gë achi amen ë mokë kago lado bë jitu.

9Okkë yadü lo Benbo ë angngo naanë boi ëm taakok badü, ogo ngo kaato nammë Yürnë gëbë pëmü pëa romla kumko chompüklo Yürnë gë agom ëm

© 2008 by The Bible Society of India.

menngo në okë mëëtin sinam ëm mentom sinë gadë gë pakë nam gë yaloh gaddëm duudo bë kaapato.

10Bulu dutë rubë agom adduë goglento, “Buppüëm torya leeya në Rutum, dërëk në okkë jijja në! Nokë tani mooko sokë nyi gaddëm makala ngonnuëm pakë në gaddëm dora bë morik chikek dü ë yadü go nërü tado naala?”

11Bullëm nyimü ëm jepu lükbor borsak go tulükto, okkë bullëm buluk agër rübam sinam gaddëm okkë achë abür gaddëm, bullëm pakë nam garü bë buppü ëm pakë kangam ma tëttëma lobë anni goda duunula duupom chootoka ëmto.

12 Okkë boi akkë naanëm Benbo ë taakok doobë ngo kaato. Ogo achi runë moodüh moobüh go hëgto, sobin binkë amüh lokë muunë monam garü bë doonyi ë rüdek to, okkë poolo ë iyi garü bë yalü lüchü bërok bë rüdekto.

13 Okkë kukcho ahe nginma në doogum doorüh rülu migrëm sünë lokkë kode lo olo nam garü bë, talë tolokë takar gaddëchin deelë bë olo to.

14 Talë ë, boi pota ëm tikkumnam garü bë tikkum tikrila ngenyo toku, okkë moodi gadë lo Ishi penko lokë mooko doonë buppü ë aü gë dookolo dooma bë ngenyoto.

15 Ogo mooko sokë roja gaddë, mooko rutum okkë nyimak rutum, nyitë okkë tornë leenë okkë këbë këbë nyi, agër rüra bë rënam okkë rënë rutum gaddë lüpüklo okkë moodi gadë lo, lülë lütak lo aüë kasi sito.

16 Bulu moodi gaddëm okkë lulë lütak gaddëm dutë rubë gogla mento: “Ngonnuëm roja duutëm lokë duunë gë nyukmo lokkë okkë Benbo gë marnam lokkë kasi doobë ojap laka!

17 Yo lëga buluk majja bë kai bë marnam ë aanük duuku, okkë ogo yë ëgum alo ëm dagrük sila dooku bë?”

Bëroknam Agom 7

144, 000 Israel Nyi Gaddë

1 Sokë kookü bë tani mooko sokë chëënyu appi lo taayo lampoh ëkë appi go ngo dagdo bë kaato, ëgë appi ëgë tani mooko sokë chëënyu appi sogo doorüh bë rütola tani mooko sogo ëgë malachin ishi shinë lo okkë sünë gadë lo doorüh migmo maado bë ëmla dagtumto.

2Okkë okë kookü bë taayo lampoh aken gonnë turnë Yürnë gë tupyëk naanëm bëëtola chaagoh peelë bë aadu bë ngo kaato. Tumpüh ëmla ishi ëm moyak rüchak gëla naanëm Yürnë gë jinam taayo lampoh appi ëm gomtë rubë goglen to.

© 2008 by The Bible Society of India.

3 Ngonuk Yürnë gë agër rüranë gadë gë tukkolo choktam palük ngam ma tëttë lobë, mooko ëm, ishi ëm, sünë sübo gaddëm ëmmum bë motür lapë ëmla mëëma bëka ëmla taayo lampoh ë goglento.

4Okkë Yürnë gë tubrüh naanë gë tubrüh nammë 144, 000 go ëmla ngom menjito. Ëgë bulu gadë ëgë Israel gë ürü gola anyi Ope lokë bë rüto.

5Ope buppü lokë hajar ürü gola anyi bë tubto. Judah gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to, Riuben gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to Gad gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to,

6Asher gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to, Napthali gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to, Manasseh gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to,

7Simon gë ope lokë 12, 000 go tuprüh to, Lebi gë ope lokë 12, 000 go tuprüh to, Issakar gë ope lokë 12, 000 go tuprüh to

8Jebulun gë ope lokë 12, 000 go tubrüh to, Joseph gë ope lokë 12, 000 go tuprüh to, Benjamin gë ope lokë 12, 000 go tuprüh to,

Jepu ejë Gënë Nyitü

9Sokë kookü bë ngok kaaga lo kaato nammë künin lamanë nyi ëkë nyitü go, ope ope lokë, ope ope lokë nyi ë, okkë gomuk adëk adëk bë menpe nyi ëkë roja duutëm lo duunë okkë Benbo gë kaagalo dagpom to. Bulu ejë jepu ëkë gëdo okkë alaklo nëmü akchë ëkë bëëdo.

10Bulu gomtë rubë gogtoo la sëmbë mento: “Yürnë gëlokë, okkë yë duutëm lo duudo dü, okkë Benbo gëlokë, ngonuk tushü baalë nammë aadu!”

11Taayo lampoh buppü ë duutëm ëm, nyigü solo gaddëm, okkë turnë saknë achi amen appi ëm daggoto. Bulu duutëm baayür lo buluk nyukmo ëm durlük to okkë Yürnë ne kumdola,

12Sëmbë mento, “Amen! koikla kumnamë, koik nammë, ponyük solo ë, ëkëja ë, paknamë, rüla nammë, okkë tornam leenamë ngonuk Yürnë gëlo hünam lobë duuyar lüklaka! Amen!”

13Ogo nyigü solo okë aken gonnë ngom takato, “Jepu bëpu gënë nyi gadë si yë bulula, okkë bulu yo lokkë aadu naadü?”

14 “Ngo chenma, nyigom, no yaaden chende në,” ngo ëmla mento. Ogo bü ngom mento, “Sigi nyi gadë sigi majja bë morik chikek kolokë turbikla nenkunë. Bulu buluk jeboh gaddëm Benbo iyi lokë rükpu naala yapu moto ku.

15Ëkë lëga bë, bulu Yürnë gë duutëm baayür lo dagdu okkë bük kumko namë lo alo ayoh bë bü ëm rügur du; okkë yë duutëm lo duududü bü bullëm bük duukolo rüürarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

16 Bulu yaddë lochin lëken goda këno ëgë malachin tülü kumarë, doonyi haguh ëgë malachin yo haguh ëlachin bullëm pamte gute maarë,

17 Yo lëga Benbo ë, yë duutëm lëppa lo duudu dü, ëgë bü bullëm rëgë nëbë rürë, okkë bü bullëm turnam jinë ishi sigurlo inlük gërë. Okkë buluk nyimü gë nyiksi nyükla ëm Yürnë bü tikkak rë.”

Bëroknam Agom 8

Kanü Naanë Tuprüh Tupyëk Nam

1Yadü lo bü kanü naanë tuprüh la tupyëknam ëm taakok badü, taayo mooko tolo saggo tatu gobë jimi raaki to.

2Okë kookü bë ngo taayo lampoh kanü go Yürnë gë nëchilo dagdo bë kaato, okkë bullëm tapu ëkë kanü go jitu.

3 Aken gonë taayo lampoh ë, amuk namken nëm romgë naanë ain malu go bëëdo, okkë kumgë lërülo aala dagdo. Duutëm baayür lokë pëmü pëa romgë ain malu lo Yürnë nyi gadë gë kumnamëm yaaka në amuk namken nëkë lükta doobë bü ëm jito.

4Yürnë gë nëchi lokë dagnë taayo lampoh gë alak lokë amuk namken në romnam bëënam mükla okkë Yürnë gë nyi gadë gë kumnam ë lëken gobë taayo bë yücha to.

5 Okë kookü bë taayo lampoh ë amuk namken në romgë ëm laato okkë kumrëm pëmü pëa romgë lo ëmë ëm baalük gëlla, ëgum tani mooko bë gëjë nento. Ogo gumsin gumminla doogum ë gumto, doorak ë rakmëmla, okkë moodüh moobüh ë hëkto.

Bikur Tapu Gaddë

6Ëmbë rünamë taayo lampoh kanü gaddë bikur tapu kanü ëm miklen lapë ëmla rüto.

7 Dagcho yaarunë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm miklen jito. Ogo taa aalü ë okkë ëmë, iyi ë lumyër sitola, tani mooko sogo püjë nento. Ogo tani mooko sokë mooko taklë aum gonnëm, sünë alum lokë aum gonnëm ëmë bë gupak to, okkë nësi nëya yajë tanë ru ëm ëmë bë gupak toku.

8Anyi naanë taayo lampoh ë bük bikur tapuëm mikto. Ogo moodi garü bë ëmë mëdü gunë go shinë ishi silo bë holük to. Shinë ishi lokë takchë aum gonnë iyi bë rüpakto.

9Shinë ishi gë turnë saknë ru lokë aum tatu gonnë singamto, okkë Jahaj gadë lokë aum tatu gonnë bëkyak ngamto.

© 2008 by The Bible Society of India.

10 Aum naanë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm mikto. Ogo takar go taktë
runë go, bijuli garü bë dornë go talë tolokë, shibu aum golo okkë ishi kochë
aum golo holük to.

11 (Takar okë amin ë “kaachak në”) ishi lokë baum gonnë kaachak ë rüto,
okkë ishi kaachak nëm tünam lëga bë yaaka në nyi ë sigë to.

12 Appi naanë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm mikto. Ogo doonyi lokë,
poolo lokë, takar lokë jëkum gonë gaddë buluk lou uugë naanë ngenyoto;
alo lokë baum tatu gonnë lou uugë maato okkë ayoh lokë baum tatu
gonnëchin kanë nagë kumato.

13Ogo ngo müya chambo go talë mooko tolo odoom rubë dëpla rëdobë
kaapato, okkë bü ë dutë rubë gogla sëmbë mendobë ngo tato, “Boso ru ë!
Boso ru ë! yaddëm taayo lampoh aum gonëgë bikur tapu ëm migrë dü, tani
mooko sokë nyi rënë gadë gë lëga bë yadü go boso kano ru pënam më!”

Bëroknam Agom 9

1Angngo naanë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm mikto. Ogo ngo takar go
talë tolokë kode bë olo doobë kaato, okkë ogo takar ogo ui moora gë sabi
ëm jilük tu.

2 Takar ë ui moora ëm ekkok to, ogo mükü ëkë ëmë mëdü kairunë lokë mükü
yülen nam garü bë, mükü ëkë yülento; Doonyi ëmla okkë taayo sokë doorüh
ëm ui moora boolokë mükü ë yüchik la kanë moto.

3 Okë kookü bë mükü lokë takom ëm tani mooko sogo nenmo to, okkë
bullëm tumchëp rachëp lokë chumdük reko gënam chë bë gëla doobë jito.

4 Bullëm tani mooko sokë Ü ëkë maalachin sünë sübo okkë nësük nëmü
këbbëm tëkma doobë mento; ëgë malachin yë buludü aü gë tukkolo Yürnë
gëlokë tuprüh nammëm gëma doodü ëgum nyi gadë nyum bullëm gamtë
cherë lado bë tolük to.

5Sim nyi gadë sim takom ë mokë doobë tolük maato, rülachin poolo püngngo
go morik chikek doobë tolükto. Buluk morik chikek gë achi ë tumchëp rachëp
gë chëprëm achi nam garü bë achi moto.

6 Poolo püngngo aralo bulu silüla silëpë ëmla sinam ëm marë, rülachin bulu
sidobë sideko mapa maarë; bulu silüla sinam ëm matërë, rülachin buluk
sinamë keknyo sirarë.

7 Takom gaddë kaanamë nyimak intënë soküh garü bë lëëmo sido; buluk
dumpo gadë lo ain boolup garü nëkë gëdobë kaato, okkë buluk nyukmo
gaddë nyi gadë gë nyukmo garü bë rüdo.

8 Buluk adum ë nëli adum garü do, okkë buluk ai iju ë Nyia Sonyo gë iju garü
do.

© 2008 by The Bible Society of India.

9 Buluk aakë ëm rokdür horup garü bë kaanam ëkë gërup to, okkë buluk alap lokë aduh dumo nammë yaaka në soküh ë Rot gari ëm nyimak lo ingë la aduh dunam garüto.

10Bulu tumchëp rachëp garü bë nyobu okkë moomi gëdo, okkë okë nyobu gadë okë nyi gaddëm poolo püngngo gobë motë rürë lagë naanë kaato.

11Bullëm roja bë rutum nago kaado, ëgë ui moora boolokë lampoh ë. Bük amin ë Hibru bë Abaddon okkë Grik bë bük amin ë Apolion ëmto. (Lëga ë “Mokë rümar naanë”).

12Boso gëcho sa aacho deenë inroka; okë kookü bë boso gëssë anyi goda aato.

13 Akkë naanë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm mikto. Ogo Yürnë gë duuko baayür gë doonë pëmü pëa romgë ain malu gë chëënyu appi lokë agom ëkë ngo aadu bë tato.

14Agom adduë bikur tapu bëënë lampoh akkëm mento, “Kairunë Euphrat shibu lo leela anam lampoh appi ëm tolen tokuka!”

15Taayo lampoh appi ëm tolen toku; yo lëga okë anyü gë poolo lokë alolo ëmbë rüdü chë lo tani mooko gë nyi buppü lokë aum tatu gonnëm papak nëbë bullëm lëëmo lükto.

16Okë sipai küdum ë chamrü anyi milion gobë rüdu, ëmla ngom menjito.

17Ngok kaaruh kaako lo soküh ëkë okkë ogo duunë nyi ëkë kaato; bulu ëmë mëroh garü bë lüchü në horup ëkë gëto, ülü dorpek tola jeenyür në garüto, Yage tola namdük nammubë namruh në garüto, soküh dumpo gaddë Nyia sonyo dumpo garüto, okkë buluk nappa lokë ëmë bë, mükü bë okkë namdük nammu namruh bë yülento.

18Tani mooko sokë nyi atür aum gonnëm; buluk nappa lokë nennë ëmë, mükü, okkë namdük nammu në amuk lokë, chili rampen bë rüdola mokë kangamto.

19Yo lëga buluk mokë rükë lagë naanë nappa lola okkë buluk nyobulo doodu. Buluk nyobu ë dumpo gësitola tabüh garü nëkë okkë okëi bulu nyi gaddëm mokë naato.

20 Chili rampen gadë sokë tani mooko sokë nyi tani atu gonnëm, Yëm bullëm mokë kangam maaba dü, ëgë bulu buluk aü gë mosinam gadë lokkë mëëdek maatoku. Bulu ui ëm kumnam ëm ëpakma, ëgë maalachin ain lokë, silbor lokë, genti lokë, ülü lokë, okkë süpü lokë nyimaa bë mosinam lokë yo ëchin kaapama, tapama, ëgë maalachin inla maanë nyimaa ëm kumsi nammëm ëpakma.

© 2008 by The Bible Society of India.

21Ëgë maalachin buluk pakë nükkë nam lokkë, nyijük rürü sinyo lokkë, jinyü mambu gümur sümur kolokë, ëgë maalachin choonam mënam lokkë bulu mëëdek kuma.

Bëroknam Agom 10

Taayo Lampoh Okkë Ajji Në Boi

1Okë kookü bë taayo lampoh adëk go majja bë tornë leenë go taayo tolokë aadu bë ngo kaato. Bük aü ëm doomü ë hëëlup to okkë dumpo ëm agre goge ë golupto; bük tugü nyukmo ë doonyi garüto okë bük alë gaddë ëmë mëdü mëro garü to.

2Bük alaklo taalek nam boi anni nago bëëdo. Bük lëbëk allëm shinë ishi lëra bë okkë lëchë allëm tumpüh bë lëlenla dakto,

3Okkë ogo bü Nyia sonyo hugnam garü bë dutë rubë huglento. Bük ëmbë hugrobë, doogum apü kanü ë gumrükla mento.

4Buluk doogum bë gumrük sila menrük sirobë, ngo ogo eklëpë ëmla ektëto. Rülachin taayo tolokë agom mennam go tapato, “Doogum apü kanü ë yo go menba dü adëk bë kasila atoka; ëgum ekgapla ayoka!” Ëmbë agom go tapato.

5 Okë kookü bë ngok shinë ishi bëla tumpüh bë lëdakla dagdobë kaanam taayo lampoh bük alak lakbëk ë talë bë hiidu doobë kaato.

6Okkë hürum hürum bë turyar në, taayo mooko ëm, tani mooko ëm, okkë ishi shinnëm, okkë okë rënë buppü ëm yë pülen badü, bü ëm taayo lampoh ë chesila sëmbë mento, “Ogo yo ëchin nërü maarë!

7Rülachin yaddëm taayo lampoh gaddë kanü naanë bikur tapu ëm migrëdü, ogo Yürnë bük agër rünë, nyijük gaddëm mencho jinam bë, chenpa maado bë ruunola anam ëm rüpü jirëku.”

8Okë kookü bë taayo tolokë ngok agom mendo bë tanam agom ë lëken goda sëmbë mendo bë tatokuda, “Shinë ishi gëla tumpüh gë lëdakla dagnë taayo lampoh gë alak gë taakokla bëënam boi ëm innela laatoka.”

9Ëmbë rünamë ngo innë ëgë taayo lampoh anni në boi ëm ngopë jilaka ëmla koto. Ogo bü ngom mento, “Sigim laala dotoka; sigi nokë aki ayek lo kusuk kaachak rë, rülachin nokë nappa lo ngikla tiisür garü bë tiisür rë.”

10 Ngo bük alak lokë boi anni nëm laato okkë ëgum doto, ëgë ngok nappa lo tiisür ë ngikla garü bë rüto. Rülachin ngok yomlük siro bë, ëgë ngok aki ayek lo kusuk kaachak bë dükrëp toku.

11Okkë kuda ngom sëmbë lëken goda mento, “No lëken goda yaaka nyi gadë lo, ope ope gadë lo, oli oli gadë lo, gomuk menpe gadë lo okkë roja gadë lo Yürnë gë menjük menkok dooyü ëm menggo jiru kendo.”

© 2008 by The Bible Society of India.

Bëroknam Agom 11

Menjiranë Nyidum Anyi

1 Ogo ngom tachëk go kaanamë küka naanë këlak garü nago jidola sëmbë ngom mento, “Inneka Yürnë gë kumko namë okkë okë kumnë tügë ëm küka toka, okkë kumko namë lo yë bulu yadü godü kumdu në küka toka.

2 Rülachin kooda agum ëm küka yooka, yo lëga ëgum Yürnë ne chenmanë gadë gë lëga bë jitu, ëgë bulu Poolo champi gola pünyi poolo go Dëën taon ëm samjapla rëgënë.

3Ogo ngo ngok menjiranë anyi ëm muunë laklük gëtola aamo rë, okkë bulu Yürnë gë dooyü ëm alo 1, 260 gobë menggo jila rërë.”

4 Menjiranë anyi sigi Olib sünë nënnyi ë okkë tani mooko ëm Rutum nëkë nëchilo dagnë mëruh punyi ë.

5Yë dü bullëm motë rürë tadonë, buluk nappa lokë nennë ëmmë buluk nyimak ëm gukë kapak rë; okkë yë bullëm mokë rümar tadodü, sëmbë bunyi ë bullëm mokëla silük morë.

6 Sigi nyidum anyi sigi bunyikë Yürnë gë dooyü ëm menggo do lo nyido homa doobë talë ëm mamtum lanë naanë kaadu. Shibu lokë ishi gaddëm iyi bë bunyi rümo jiladu, bunyi yaddëm mëërëp rëdü tani mooko sogo chili rampen ëmchin rüdü rüdü lo rümo jila naanë kaadu.

7 Yadü lo buluk dooyü menggo namëm bulu menpin badü, ui moora bolokë nennë achi amen ë bullëm nyimak momin sirë. Bü bullëm nyimak lo mogum rë okkë bullëm pakë rëku.

8 Okkë buluk Rutum ne yo lo pikkë badü, okë taon kainë bëda lo buluk sima aü ë doorëku. Ëgum taon kainë ëgum menrü sinë naanë amin ë Sodom ëgë malachin Ijip ë ëmdu.

9Yo lëga loum gola lootu gobë angu angu nyi ë, ope ë agom gomuk menpe ë, okkë oli ë buluk sima ëm ruma bë kaamen rë okkë bulu bullëm rumo maarë.

10Bunyik anyi gë sinam lëga bë tani mooko sokë nyi buppü ë mëëken rë. Bulu hürga majja bë rümenla aken aken ë amen jimin sila rürë, yo lëga sokë nyi anyi sokë kaalu taor agom bë dooyü menggo gëko lokë tani mooko ëm mëëdük mou paamoto.

11 Rülachin loum gola lootu go dooro ëm Yürnë gëlokë turnam ëm jinë saknamë aalük to okkë ëgë buluklo aalükka, okkë ogo bulu dagrëp kaaku; okkë ëgum yë bulu kaaba dü bulu bullëm buppü ë arüsinyo bë bossoë rütoku.

© 2008 by The Bible Society of India.

12 Ëmbë rünamë nyijük anyi ëgë taayo tolokë agom gomtë runë go “Sogo chaatoka!” ëmnam go bunyi tasito. Buluk nyimak gaddë kaala dagdo bë, bunyi taayo bë doomü tolo chaalük toku.

13 Ëmbë rüdo chë ogo moodüh moobüh ë achi ru nago hëgto; ogo taon kainë ürü lokë atu gonnë bëkyak to, okkë hajar kanü nyi go hëkkë to. Ogo atu gonë nyi gaddë majja bë boso toku, okkë ogo taayo Yürnë gë kai namëm koik toku.

14Anyi naanë boso ruunammë insorka, rülachin aum naabë boso gënë në büba bë aadak!

Kanü Naanë Bikur Tapu

15 Kanü naanë taayo lampoh ë bük bikur tapu ëm mikto. Okkë ogo taayo tolokë agom aduh go dutë runë go dulen doola, sëmbë mento, “Ijja tani mooko ëm rutum la rëla gënë naanë ngonuk Rutum okkë Kristo bük gëbë rüka, okkë bü hürum hürum bë rëssëm Rutum la rëgë rëku!”

16Okë kookü bë Yürnë gë rëchü lokë chamnyi gola appi nyigü solo buluk aü gë duutëm lokë duunë gaddë deelë bë buluk nyukmoëm durpë doola Yürnë ne kumtola,

17Sëmbë mento:

“Buppü ëm torya leyanë Yürnë Rutum, ijja yë rëdudü okkë yë rëbadü! Nokë kai runë Rutum gëla naanëm laagë sinam ëm okkë Rutum rëpnam ëm ngonu ëkë jaa ëmla mëëdu!

18 Yürnë ne chenma në marto, yo lëga nokë mardü ë nëchi bëpüüka, sinë gaddëm maka dü alo ëpüüka. Okkë nokë agër rünë nyijüknyibuh gaddëm amen jiddü ëaaka, okkë nokë nyi gaddë, yë bulu kai nëlokë anni në lobë nokë amin ëm paknë buppü ëm. Yo lëga nokë mardü ë nëchi bë püüka, sinë gaddëm maka dü alo ë püüka. Okkë nokë agër rünë nyijük nyibuh gaddëm amen jiddü ë aaka, okkë nokë nyi gaddë, okkë tani mooko sim ngemo deenë gaddëm ngemo dü ë püüka!”

19 Okkë okë kookü bë taayo tolokë kumko namë gë rabgo ë chükkok sila dooto, okkë kumko namë aralo Ayon Daapo jompa ëm doodo bë kaapato. Okë kookü bë doolü doogum doorak ë rakto, doolü doogum ë gumsin gumminla gumto, moodüh moobüh ë hëgto, okkë majja bë hai në aalü ë dürto.

Bëroknam Agom 12

Nëli Gola Moodi Gërbë Tabüh

1Ëmbë rüdak ogo kai ru nago okkë arüsinyo jaa bë kaanam go Talë tolokë nento. Ëgë nëli go, nëli ëgë doonyi ëm ejë bë aülo buumüla okkë poolo ëm alë sampër bë okkë dumpo lo takar ëkë pürü gola pünyi go boolup bë gëto.

© 2008 by The Bible Society of India.

2 Mü ungnga bëëgor tado bë gëto, okkë ungnga bëëtë lokë ochi achië mü
ëm kapmoto.

3Okë kookü bë adëk rürü sinyo go talë tolokë rülen tokuda. Ëgë dumpo apü
kanü gënë yalü në moodi gërbë atür go okkë rëbu gënë ëkë okkë dumpolo
boolup püsak go gëtola nento.

4 Moodi gërbë tabüh ëgë bük nyobu lokë talë tolokë takar püum lokë takchë
gonnëm kode bë olo doobë pëloto. Bü nëli okë nëchi lo daggu to, ëmbë
rünam ëgë nëli okë ungnga ëm olen bëëlen pak mogë rëlla bü dolë pë ëmla
mëëdola rüto.

5 Nëli ëgë nyi buppü ëm rokdür këlak lokë bëdola Rutum deenëm, oroh
ungnga gobë oto. Rülachin ungnga ëm laarek to okkë Yürnë bük duutëm
duukolo laalük to.

6Nëli okë lëga bë, Yürnë gë ruunola ajinam mooruk moosen mooko bë 1,
260 alo gobë mü ëm kaagur doobë, nëli ëgë kekrom innyo gëto.

7 Ogo taayo mooko tolo nyimak rümin silento. Maikel okkë bük lampoh
gaddë moodi gërbë tabüh ëm nyimak pamin sito, okkë moodi gërbëla bük
lampoh gaddëchin morük sito.

8Rülachin moodi gërbë tabüh ëm mogum to, okkë bü ëm la bük lampoh
gaddëm taayo mooko tolo anni gochin rëdi momatoku.

9 Moodi gërbë tabüh kairunëm agum bë ërpak nento. Ëgë korum gë tabüh
bë rünnëku, nyi tani buppü ëm kubnë, ui ëgë maalachin Ui roja ëmbë
nammë. Bü ëmla okkë bük lëyü bë lampoh gaddëm tani mooko taayo sogo
gëloto.

10 Okë kookü bëku da ngo taayo tolokë gomtë rubë agom aduh go sëmbë
mendo bë tato: “Ijjai Yürnë gë tushü baalë nammë aaka! ijjai Yürnë bük Roja
bë rüla nammëm kaatokai! ijjai Kristo bük lërü bë rüla nam ëm kaatomka! yo
lëga Yürnë gë nëchi lo dagdola ngonuk mëëtin sinë ajen ëm alo ayoh bë
menpak jira nëm taayo mooko lokkë ërpak nento.

11Ngonuk mëëtin sinë gadë Benbo gë hilü okkë buluk jijja nëm dooyü menko
lokë bü ëm rügumto; okkë bulu tursëm ëpak jilü yaato okkë aü ëm siji lüyato.

12Okkë ëkë lëga bë taayo mooko ë nonnuëm, okkë okë duunë gaddë
mëëken laka! Rülachin tani mooko ëla okkë ishi shinnë yo bë boso bë rüka
rëdü! yo lëga nonuk lo ui ë aalükka, okkë yo lëga bü majja bë marlü buulü
gëdu, yo lëga ëmrëm bü chensidu bük rëddü ë anni gonyum rëssë ku ëmla.”

13Yadü lo moodi gërbë tabüh ë bü ëm tani mooko sogo ërpak loodo bë
enchen sikadü, bü ungnga yaame go onë nëli ëm mamin gërëpto.

14 Nëli bü ëm moodi gërbë tabü gë nyimak mode kolokë, dütak aum gola
dütak takchë go bü ëm kaagur deeko go ruunola ajiko mooko mooruk

© 2008 by The Bible Society of India.

moosen ogo tabüh ë aamin gëla maako lo dëëchi gënë naabë müya chambo labbü kai nëkë buumü lükto.

15Okkë ogo nëli ëgum tëgë doobë ëmla moodi gërbë tabüh bük nappa lokë, shibu lokë silo lonam garü doobë ishi ëm pülento.

16Rülachin moodi gërbë tabüh okë nappa lokë ishi pülen nam ëm kode ë deegok gogdola okë nyomlük moto; ëmbë nëli ëgum rügur to.

17Okë kookü bë moodi gërbë tabüh ë nëli ëm majja bë marto okkë mük aaji oloh gaddëm okë Yürnë gë kanamnam ëm tayum në buppü ëm okkë Jisu gë jijja në menken jinam ëm mëëtin sinë buppü ëm nyimak momin siku lapë ëmla inlento.

18Okkë moodi gërbë tabüh ë shinë ishi gë ruilo daktoku.

Bëroknam Agom 13

Achi Amen Anyi Go

1 Okë kookü bë ngo kaato nammë shinë ishi gë achi amen go nento. Ëgë rëbu poorü okkë dumpo pürü go gëdo; rëbu aken lo boolup aken aken bë gëdo, okkë dumpo apü apü lo Yürnë ne mennyü nam amin ë doodo.

2 Achi amen ëgë kaanamë nyoretakar chë garü bë kaado, alë ë sottum alë garüdo, okkë nappaë Nyia sonyo nappa garü do. Moodi gërbë tabüh ë bük aü gë rüla gënë naanëm achi amen ëm jisito, bük duutëm ëm, okkë bük kai rubë lërü ato bë tola gënë naanëm jilükto.

3Okkë ngo kaanam ë aken gonë achi amen okë dumpo ogo achi rubë uunë go gëdo në garü do, rülachin uunë ëgë geetoku. Tani mooko buppü ë yo ëdü ëmla arüsinyo bë mëëto okkë achi amen ëm inmin gëngam to.

4Achi amen gaddë moodi gërbë ëm aajar toku. Yo lëga bü achi amen ëm bük ato lërü bë rüla gënë naanëm jilükto. Bulu achi amen ëmchin sëmbë mendula kumto, “Achi amen garü në yë? Yë bü ëm parük sila në?”

5Achi amen ëm chesila gagsi doola Yürnë ne mennyüla hanyü jido bë tolük to, okkë poolo champi gola pünyi go lërü ato bë tosi lado bë topakto.

6 Bü Yürnë ne, bük amin ëm, okkë bük duuko rëkkoëm, okkë yë bulu taayo mooko lokë duunë gaddëm bük nappa lokë chenam beenam ëm menlento.

7 Bü Yürnë gë nyi gaddëm nyimak momin sidobë okkë bullëm bü ë mogum naanëm jitu, okkë bü ëm lërü ato bë buppü ope, gomuk menpe, okkë ope gadë lo rüla naanëm jilükto.

8 Bü ëm tani mooko sokë nyi rënë buppü ë kumrë, Benbo gëlo duunë, turnë amin ëm ekgapko boilo pülen dak lokkë doonë pakë nam gadë nyum ë kummarë.

© 2008 by The Bible Society of India.

9“Ëmbë rünamë, nonu nyeru gëdo boolo tagap toka!

10 Yë nyile sesë gobë rüdudü, bü ëm nyile gobë serurë, yë roksë lokë pakë sago bë rüdudü, bü ëm roksë lokë pakë rurë. Sigi Yürnë gë nyi gadë gë chetëm okkë mëëgap gësë ru ë.”

11Okë kookü bë achi amen aken këbë goda ngo kaato, ëgë tani mooko sokë nennë go. Bü Benbo garü bë rëbu poonyi gënë go, okkë agom mennamë moodi gërbë tabüh aduh bë mennë go.

12Bü nencho në achi amen okë tornam leenam bë rüla naanëm bük rüdin bë rügë naadu, okkë uunë gëtola pokunë, achi amen nencho në bü ëm tani mooko ë, okkë sokë rënë duunë buppü ë kumru toka ëmla menkamla kumto.

13Anyi naanë achi amen ëgë kai runë arüsinyo në rürü sinyo ëm rüjito; Bü buppü gë kaapom bë taayo mooko tolokë ëmmë tani mooko sogo lido bë kaatom jito.

14Achi amen nencho nëkë kaagalo arüsinyo në rürü sinyo rüdo bë tolük nam lokë tani mooko sokë rënë nyi buppü ëm kubto. Roksë lokë patë lachin turla duunë aacho në achi amen ëm paknam lëga bë bü bullëm nyimaa go modo bë parlükto.

15Anyi naanë achi amen ë nencho në achi amen nyimaa lo saknam jila doobë tolük to, ëmbë rünamë nyimaa ë agom menla to okkë yë bulu nyimaa ëm kumma baedü bullëm mokë doobë rümoto.

16Achi amen bü nyimü buppü ëm anni lachin okkë kailachin, nyitë okkë nyima, agër rüra në okkë ato lërü lachin bulu aü gë lakbëk alak loma rëm tukkolo tubrüh siru toka ëmla menkam lükto.

17Ëmbë rünamë ëgë yë bulu tubrüh nam ëm gëma rëdü yo yëku yëra pukla maado bë okkë rëla maado bë ëmla rünamë; ëgë choktam ëgë achi amen okë amin ë okkë bük amin okë nombor ë.

18Sogo ponyük solo bë chensë paasë go kaadu. Yë chenki paakok duudü achi amen sokë amin gë nombor lëga ëm molen kaalarë, yo lëga nombor sigi nyi tani gë amin gëbë rüdu. Bük nombor ë 666 sigi.

Bëroknam Agom 14

Benbo Okkë Bük Nyi gaddë 144, 000

1 Ëmbë rünamë, okkë ngo kaato nammë Jiyon moodi lo Benbo go dagdo, okkë bük lëyü bë 144, 000 nyi go bük amin ëmla bük Abo gë amin ëm buluk aü gë tukkolo ekgap lüksi nëkë dakto.

2Okë kookü bë ngo ishi poodü dünam garü nago okkë doogum gumnam gumsin gummin sila dutë rubë gumnam garü në aduh go tato. Okë adduëm tapu miknë aü gë tapu ëm mignam garü bë tato.

© 2008 by The Bible Society of India.

3Okë kookü bë duutëm, turnë appi, okkë nyigü solo gadë gë baayür lo 144,
000 nyi ëkë dakto; nyi tani buppü lokë lüdër nenkunam nyi gadë nyumë
chennam, ali niitom ëkë bulu gog ngo sito.

4Bulu aü ëm nyimë lo rülum doyë sila rübur simanë nyi gaddë, yo lëga bulu
aü ëm dërëk bë asinë gaddë. Bulu solar ao ë yo lo inrë dü inmin gënnë. Nyi
tani atür lokë bulu lüdër nennamë okkë bulu Yürnë gëlola Benbo gëlo jinyobë
jicho yaaru nam gonnë.

5 Bulu yaddü lochin mënam runam agom menmato; bulu menkasa kaamato.

Taayo Lampoh Aum Ë

6Okë kookü bë taayo lampoh go talë mooko tolo dëëla rëdobë ngo kaato,
okkë tani mooko sokë nërük, rumtum, gomuk menpe, okkë Ope buppülo
turyar gënënë taken në dooyü menlük ëm menggo jito.

7Bü gomtë rubë gogla mento, “Yürnë bü ëm paklaka okkë bük kai ruunamëm
koikla kumlaka! yo lëga nyi tani buppü ëm bük maka dü ë pükaku. Talë,
Kode, ishi shinnëm, okkë shibu ishi ru ëm pülen në bü ëm kumtoka!”

8 Anyi naanë aacho në taayo lampoh ëm inmin gëdola mento, “Mü olo ka!
Kairunë Babilon olo kaaku! Mü mük anggur ngurla ëm nyi buppü ëm tümoto.
Anggur ola düknëm tütola nyi gaddëm jinyü mambu lo mü gümur sümur
moto!”

9Aum naanë incho në taayo lampoh anyi ëm gëdola, gomtë rubë sëmbë,
mento, “Yë achi amen ëm okkë bük nyimaa ëm kumla okkë bük tukko loma
rëm lakbëk alaklo tubrüh lüknam ëm paarë dü

10 bü ë, Yürnë bük marnam lokë ngurla ëm tünam ëm paarë, ëgë bük
marnam ëm tornam rübë bati lo pülen nammë! Ëmbë yë bulu rürë dü Dëën
taayo lampoh ëla Benbo ë ëmë bë gunë Salphur lo romrik rë.

11 Bullëm morik naanë ëmë mükü ë rënam duunam buppülo taayo bë yüyar
chaala doorë. Yo lëga yë nyi yë achi amen gë choktam tubrüh nammëm
gëdu dü, yë achi amen ne okkë bük nyimaa ëm kumdu dü, buluklo aloëm
maalachin ayoh lobëchin saknu nam kaama.”

12Sigi yë bulu Yürnë gë dooyü ëm tayumla okkë Jisu gëlo mëëtin ëm addü
la duurë na, ëgum Yürnë gë nyi gadë gëbë chetëm nammë ëmdu.

13Okë kookü bë taayo mooko tolokë agom go ngo sëmbë mendo bë tato,
“Sigim ekgap toka: Yë bulu ijja gëlokë Rutum gë agër lëga lo sidu kudü ëgë
bulu mëëken mëëpa ë!” Rünam gëbë ëgëru! ëmla Dëën Doü ë tolükla
mento. “Bulu hardë rubë agër rükolokë buluk duunu nam ëm paasirë, yo lëga
buluk agër rüjo ë inmin gëru rëku,”

Tani Mooko Sokë Gachü Kusë Ali Nginnë

© 2008 by The Bible Society of India.

14 Okë kookü bë ngo kaato kuda nammë, ogo ngok kaagalo Doomü yapu nago dagto, okkë nyi garü bë kaanam go doomü lo duudo, ëgë bük dumpolo ain boolup go gëdo okkë alaklo arek runë rokchik go yumbë to.

15 Okë kookü bëkuda taayo lampoh aken goda kumko namë lokë nennë ëgë doomü tolokë duunë bü ëm dutë rubë kumdola mento, “Nokë rokchik ëm bëëtoka okkë ali ëm gachü tokuka, yo lëga tani mooko sokë alië ngindu ku, ëmbë rüla gachü dü ë püüduku!”

16Ëmbë rünamë doomü tolokë duunë ëgë rokchik ëm tani mooko bë lëëlük to, okkë tani mooko sokë gachü saëm gato.

17Okë kookü bë ngo kaato kuda nammë taayo lampoh go taayo tolokë kumko namë tolokë aken goda nendo, okkë büchin arek runë rokchik go bëëto.

18Taayo lampoh aken goda aato kuda, bü kumko lërü lokë, rutum bë rüla nento. Bü arek runë rokchik bëënë taayo lampoh ëm dutë rubë gogla mento, “Nokë rokchik arek nëm bëëlaka, okkë tani mooko gë anggur gaddëm gatokuka, yo lëga anggur gaddë nginduku!”

19Ëmbë rünamë taayo lampoh bük rokchik ëm tani mooko bë lëëlento, okkë anggur nginnë gaddëm ama lokkëm gato, okkë ganam gaddëm Yürnë gë majja bë marla anggur ola menlen kolo ërlük jito.

20 Taon agumlo anggur ola ëm menlen kolo anggur gaddëm ola ëm nyumjum nento, okkë anggur ola menlen kolokë iyië ishi puumi bë tëlenla chamrü aum kilomitar go aho nago okkë mitar aken go uurü nago shibu bë biklento.

Bëroknam Agom 15

Chili Rampen Ëm Aagë Në Taayo Lampoh

1Okë kookü bë ngo talë mooko tolo kairunë okkë angu runë, kaarü sinyo go kaato kuda. Ëgë taayo lampoh ëkë kanü go bulu chili rampen kanü go aagëla aato, ëgë rütür yaaru chili rampen gadë gonnëku. Yo lëga buluk okë Yürnë gë marnam ëm rüpin gënë naatoku.

2Okë kookü bëkuda ngo kaato nammë ëmë kaatak sinë shinë ishi lo doonë arji garü nago kaapato. Yë bulu achi amen ëm bük nyimaa ëm okkë bük amin ëm nombor bë tubrüh nammëm gënë gaddëm nyimak lo rügum nëm ngo kaato. Bulu Yürnë gë jinam ujuk tapu ëm bëtola, arji tunë shinë ishi robëlo dagto,

3 Okkë Yürnë gë agër rünë Moses gë, okkë Benbo gë, niitom ëm sëmbë gogto:

© 2008 by The Bible Society of India.

“Torku leeku yaaru në Rutum, nokë agër rünamë yo garü bë kai runë okkë arüsinyo runë! Ope buppü gë Roja ë no. Nokë bëda gaddë yadü go tukda në okkë jijja në!

4 Rutum, nom yë boso gëma bë rürë? Okkë nom pakma bë menla deenë yë? yo lëga Dëën no nyum. Buppü ope ë aarë okkë nom kumrë, yo lëga nokë daadi bë agër rünam gaddëm buppü ë kaasika.”

5 Sokë kookü bë, Yürnë gë duuko bë kaatom sinamë taayo mooko tolokë kumko nammëm chükkokla apabë ngo kaato.

6Chili rampen kanü ëm aagë në taayo lampoh kanü ë kumko namë gë nento, bulu dërëk runë Uunë laknë ejë ëkë gëto okkë aakë ëm ain paagë ëkë puuchë sito.

7Ogo turnë appi okë aken gonnë hürum hürum bë turyar në, Yürnë gë marnam ëm malu lo büchür doobë taayo lampoh kanü golo jito.

8 Yürnë bük arüsinyo në lou bë uuken nammë kumko nammëm mükü garü bë büchür to, okkë taayo lampoh kanü gadë lokë chili rammë kanü aagë nammë inngam ma tëttë ëm yëchin kumko namë lo aala maato.

Bëroknam Agom 16

Yürnë Gë Marnam Malu Kanü

1Okkë kuda kumko namë lokkë taayo lampoh kanü lo gomtë rubë sëmbë mendobë ngo tato: “Inneka okkë Yürnë gë marnam Malu kanü ëm tani mooko sogo püjë jittaka!”

2 Nencho yaaru në lampoh ë mento okkë bük Malu lokkëm tani mooko sogo püjë jito. Yë bulu Achi amen gë tubrüh nammëm gëbadü okkë bük nyimaa ëm aajar badü, buluk aülo majja bë achi në unë tarë ëkë rülen to.

3Anyi naanë taayo lampoh ë bük Malu lokkëm sëmbë ishi bë pülük to. Ogo ishi ë nyi sinë lokë iyi garü to, okkë Shinë ishi gë turnë saknë buppü ë singamka.

4 Aum naanë taayo lampoh ë bük malu ëm shibu okkë kochë koro bë pülük jito, okkë shibu, kochë kolë gë ishi ë iyi bë rüngam to.

5Ogo ishi ëm rëgënë lampoh ëm ngo sëmbë mendobë tato, “Rëdunë okkë rëronë nokë makanam gaddë tukda runë, Ë dërëk runë aken gonnë no!

6Bulu Yürnë gë nyi gaddëm okkë kaalu taor në nyijük gadë gë hilü ëm bikmoto, okkë ëkë garü bë dada no bullëm iyi ëm tümoto. Bulu yo go mëëbadü ëgum bulu paasi to!”

7Okë kookü bë kumko baayür lokë agom go ngo mendo bë tato, “Torya leeya yaaru në Yürnë Rutum! No jijja nëru okkë nokë maka nammë tukda ëru!”

© 2008 by The Bible Society of India.

8Okë kookü bë appi naanë taayo lampoh ë bük malu lokkëm doonyi gëbë püjito, okkë nyi gaddëm doonyi gë ëmë garü bë haguh bë gukolo gupak mingë lado bë tolükto.

9Bullëm doonyi hagguë guto, okkë ëmbë rünamë bulu chili rampen ëm rutum në Yürnë ne beeto. Rülachin buluk rümur rüke ajë lokkë bulu mëëdek simato okkë bük kainam ëm koik gëmato.

10 Angngo naanë taayo lampoh ë bük malu lokë achi amen okë duutëm duuko lo pülük jito. Achi amen gë rëgëkoë kanë bë naa toku, okkë nyi gaddë bulu achinam lëga bë arrom gantëk sito,

11Okkë bulu uunë rüla achinë lëga bë taayo mooko ëm rëgë në Yürnë ne beeto. Rülachin bulu buluk aü gë rümur ajë lokkë mëëdek sima kambëto.

12 Akkë naanë taayo lampoh bük malu lokkëm Euphrat kainë shibu gë pülük to. Ogo chaagoh peelë gë roja ë aala rabko bëda lëga bë, shibu ë ruknyo jito.

13Okë kookü bë dëëmanë yaloh ëkë Tatük garü nëkë aum go ngo kaato. Bulu moodi gërbë tabüh gë nappa lokë, achi amen gë nappa lokë, okkë mënë runë kaalu taor në nyijük gadë gë nappa lokë nento.

14Ëgë gadë ëgë ui lokë rürü rünyo bë rütom nammë. Sigi yaloh aum gadë sigi nendola, tani mooko sokë roja buppü ëm torya leeya yaaru në Yürnë gë lootür aloëm nyimak morük sipom doobë bullëm laakumto.

15 Tagap sitoka! ngo dotcho në garü chë bë rütola aadak ku! Ejë laklük ëm buumü sila yë uula darla duududü ëgë bü mëëken nammëm paadak, ëmbë rünamë nyi nyitü kaapom lo bü arin anak tola hanyü rubë inla rëmarë!

16 Hibru agom bë Armagedon ëmnam mookolo Doü gaddë roja gaddëm gogdum sito.

17Kanü naanë taayo lampoh ë bük malu ëm doorüh bë pülükto. Ogo kumko namë gë duutëm lokë dutë runë aduh go dulen doola sëmbë mento, “Sigi rüpin ë.”

18 Okë kookü bë doorak ë raklenla, doolü doogum ë gumsin guminla, okkë majja bë boso duubë rünë moodüh moobüh ë hëkto. Nyi ëm pülen dak lokkë yaddë lochin sëkë garünë moodüh moobüh hëkka maato; buppü lokkëm pënamë sigi alë yaaru maanë moodüh moobüh bë rüto.

19 Taon kairunë baum gobë bükpen sito, okkë mooko buppü lokë taon gaddë bëkyak ngamto. Yürnë bü ogo kai runë Babilon ëm mëëpa laku mü ëm bük tünë naanë malu lokë bük majja bë marnam ëm anggur ngurla bë tümo toku.

20 Ogo ishi penko lokë mooko doonë, okkë moodi buppü ë ngenyo toku.

© 2008 by The Bible Society of India.

21 Talë tolokë nyi gadë lo, pütë runë aalü ë oto, apü apü ë chamngo kilogram bë kuka nammë rüto. Ogo bulu tao ëm homo lado naanyi ëmla Yürnë ne cheto, yo lëga ëgë chili rampen ëgë majja bë boso ruunam bë rüto.

Bëroknam Agom 17

Yuunam Rubë Jinyü Mambu Gümur Në

1 Malu kanü bëënë taayo lampoh ë aado la ngom sëmbë mento, “Aatok, shibu yaaka në baayür lo molük nam taon kai runë lo, morik chikek pënam ëm yuunam rubë jinyü mambu gümur nëm ngo kaatom so.

2 Tani mooko sokë roja gaddë mü ëm jinyü mambu la rülum rüyë minsi gëdu, okkë tani mooko sokë nyi buppü ëchin aala mük rülum doyë gënënë anggur ola ëmchin tütola tükum tüjër kogëdu.”

3 Okë kookü bë Doü ë ngom mooruk moosen mooko bë inrom gëto. Ogo kaato nammë nëli go yalü në achi amen taayo golo Yürnë ne mennyü rücho nam eknam amin ëm gënëlo duudunanyi; Achi amen ëgë dumpo ë apü kanü okkë rëbü ë poorü go gënë go duudo.

4 Nëli ëgë yamuk yayak okkë yalü yabo në ejë ëkë gëdo, okkë gëmen ë ain, majja bë arë kaanë ülü ëkë, okkë tasü tadok ëkë gëdo. Mük alaklo ain koopi lakbu go dërëk maabë kaalum tayë namgo bëëdo okkë rülum doyë rüjo bë amen jinam ëm bëëdo.

5Mük tukko lo, “Kainë Babilon, tani mookom rümur nengënë pükor paakor lëga bë rülum doyë gënë annë” ëmnam amin lëga ëm chenpü lama nammëm ekgap kopala gëdo.

6Okkë nëli ëgë Yürnë gë nyi gadë gë iyi lokë okkë Jisu ne tayum nam lëga bë pakë nam gadë gë iyi ëm tülük sitola tükum kotola duudo bë ngo kaato. Müëm ngo yadü lo kaabadü ngo majja bë bossoë rüto.

7Ogo taayo lampoh ë ngom takato, “No yo bë lomngak duuna?” achi amen dumpo kanü në okkë rëbu poorünë, nëli ëm gënë okkë chenla maanam amin okë lëga ëm ngo menjirë.

8 Achi amen ëgë lëkkë lo turto, rülachin turbë kuma; bü ui moora lokkë nendola bük ngesi deekolo innyo tadu. Tani mooko ëm pülen dak lokë turnë amin ëm ekko boilo dooma gërë, tani mooko sokë turla rënë nyi gaddë, achi amen ëm kaatola, lomngak gërë. Bü lëken gonë ogo turto; ijja bü turbë kuma, rülachin bü aadi rëku da.

9Sogo ponyük solo gëla chensë paasë go kaadu. Nëli gë duugënam dumpo apü kanü gënnë, moodi apü kanü ë. Bulu roja kanü gobëchin rüdu.

10Angngo gonnë nyum, okkë aken gonnë aamada; bü yaddëm aarëdü, bü anni gonnyum rutum la rükendo.

© 2008 by The Bible Society of India.

11Okkë Achi amen ë lëken go turto, rülachin ijja gë turbë kuma në, ëgë roja piinüë. Bü kanü lokë aken gonnë, okkë bü mokë doobë inlen nyodu e.

12 Nokë rëbu poorü kaanamë rutum rëpma danë roja gaddë, rülachin achi amen gëlo roja bë gonta go rutum mingë lado bë tolük nammë.

13Ürü sokë mëënam saknam gaddë lëyü ë, okkë buluk lërü pürdü bë rüla gënë naanëm bulu achi amen ëmjito.

14Bulu Benbo ëm pamin sirë; rülachin Benbo gë bük gogkum nam, darnam, okkë mëëtin sila inmin gënë gaddë bullëm rügumrë, yo lëga bü Rutum ru lokë Rutum okkë roja ru lokë Roja ë.

15Okë kookü bë taayo lampoh ëchin ngom mento chë kuda, nokë kaanam aü gë pükor paakor lëga bë rülum doyë në mük duugë nam ishi gaddë, ope, nyi gadë gë, ope, okkë gomuk menpe gaddë.

16Nokë rëbu poorü kaanam, okkë achi amen ë, pükor paakor lëga bë rülum doyë nëm arik rë; bulu mük yëku yëra buppü ëm laarek rë okkë mü ëm arin doobë mogë rëlla ërpakrë; bulu mük adin ëm dorë okkë ëmë lokë mü ëm rompak rë.

17Yo lëga Yürnë bü buluk muupuk asinlo bük mëënam ëm rüngam bamdobë rütu. Ogo achi amen ëm Yürnë gë agomë buupü dama yëër lobë achi amen ë rutum bë lado bë rüla gënë naanëm jitu.

18Nokë kaanam nëli ë tani mooko sokë roja gaddëm rutum në kairunë taon ë.

Bëroknam Agom 18

Babilon Gë Ngekunam

1Sokë kookü bë taayo lampoh aken go taayo mooko tolokë iido bë ngo kaato. Bü këlo kai runë rüla gënë naanë go kaado, okkë tani mooko buppü ëm bük kaaken ë lou bë uupo moto.

2 Bü gomtë rubë goglenla mento; “Babilon ngedakku! Kairunë Babilon ngedakku! Mü ui gë namë bë rüka okkë dërëk maanë yaloh buppü gë rëgë kobë rüka, okkë alum ayë rugë okkë dërëk maanë okkë anek arek në pëta buppü gë rëmen kobë rüka,

3 Yo lëga mük amür bë rülum doyë nammëm mëëboh kolokë majja bë düknë anggur ola ëm, ope buppü ë mük lokë tüto. Tani mooko sokë roja buppü ë mü ëm jinyü mambu la rülum rüyë to, okkë mük janam gamnam ëm majja bë mëëboh mori kolokë tani mooko sokë korë pachë rünë gadë nyitë tëlenka.”

4 Okë kookü bë ngo agom goda taayo tolokë, sëmbë mendo bë tato,

© 2008 by The Bible Society of India.

“Nento kuka, ngok nyi gadë! Mük lokkë nento kuka! Ëmbë rüboolo nonu rümur ajë ëm paamin gëmarë, ëmbë rübo lomum nonu mük chili rampen ëm paamin gëma rënna!

5 Yo lëga mük rümur rünam ajë talë lobë chaachi du, Okkë Yürnë bë mük nyijük nyibuh bë rümur rümëm nammëm mëëpa kambë du.

6 Mü yo chë ëmbë jibedü ëmbë chë jirük ngii tokuka; Mük rünam ëm anyi ya go jibo yaala jito kuka. Mük nom tüdo bë ruujinam lokkë dükya nëlokë mük malu lo püyër sila pübü jitoka.

7Mü yo ëmbë aü ëm kaaboh tari jaboo gamboo sibadü okkë yuudo bë rüsi badü ëmbë chë yadü go pakla rëdü mü ëm endür kaachoh okkë mëëdük mou motoka. Mük asin aapuk aralo mü sëmbë chëëbo rekbo sidula mendu:

‘Ngo roja nyimë, Garü bë duudu! Ngo tumbo meeren ëmo, okkë ngo yaddü lochin mëëdük mou kaamarë!’

8 Ëkë lëga bë looken gobëi mü ëm chili rampen gaddë aalük rë; Sinamë, tingü nyilen ë, doma yarë ë aalük rë. Okkë mü ëm ëmë lokë romrëku, yo lëga mü ëm makanë bü, tornë leenë Yürnë Rutum ë.”

9Amür bë kaaboh tarila okë rümur rükela rülum doyë minsinë tani mooko sokë roja gadë, yadü lo bulu mü ëm ëmë romnam gë mükü ëm kaarë kudü taon okë lëga bë bulu kaprëku okkë mëëdük mou rëku.

10 Mük endür encho ennam ëm enmin gëssëm boso leela, bulu odoo lokkë dagso doola sëmbë menrë, “Yadü go boso ruunamë! Yadü go mëëdük ruunammë! Kai ruunë okkë tornë leenë Babilon taon a! Nokë güma sümo nammë gonta haggo aken gobë püüdak.”

11 Tani mooko sokë korë pachë rünë nyi gaddëchin mük lëga bë kapto okkë tingü to, yo lëga buluk yëku yëra ëm yëchin rëjinë kaakuma;

12Buluk yëra gaddë ain, silbor, arë majja bë kaanë ülü, tasü tadok, arë majja bë kaanë yëra yamuk yayak në ejë, rënyak në ejë, okkë yamoyare në ejë paamëm lamanam süda okkë tërë lokë monam nëgünë, okkë majja bë arë kaanë süda süpo, genti, rokdür, okkë taor ülü buppü yëra ëm yëchin rënë dornë kaama toku.

13 Okkë dalseni sükuk tiisürnë amuk namnë asin amin, pëmü pëa bë romsë, amuk namken në okkë namken në akik amik, anggur ngurla, okkë tel, ütü amüknë okkë tayak, sobo soë, okkë sobin solar, soküh okkë soküh gari, jinë pakbo, okkë nyi gadë gë turnam lobë yëchin puknë rënë kaama toku.

14Korë pachë rünë gaddë bulu sëmbë mü ëm menrë, “Nokë aü gë alënë yëra ëm laakumla kachü nammë ngekaku, okkë nokë nyitë nyirëm gënë naanë inpakka, okkë no ëgum gaddëm yaddë lochin paakur kumarë!”

© 2008 by The Bible Society of India.

15 Korë pachë rünë nyi gaddë, yë bulu taon okkë korë pachë rüla nyitë badü, bulu mük endür enchom enmin gëto deela ëmla, odoo bë dagrë, okkë bulu kapla riila okkë tingü rë,

16 Okkë bulu menrë, “Yadü go boso ruunamë! yadü go mëëdük ruunamë kai ruunë taon gë lëga bë! Mü majja bë arë kaanë ejë ëm buumü dage, yamuk yayak në, yamo yaroh nëm okkë ain gëmen lokë gërup sidde, okkë majja bë arë kaanë ülü okkë tasü tadok ëm buumü dage!

17 Gonta akenlo sëkë në kairunë yëku yëra ëm ngengam modakku!” Ishi Jahaj lokë rutum gaddë okkë okë innë chaanë gaddë, pürra në gaddë okkë ishi okë këbë këbë yë bulu pülen paalenla turgë naala rëbedü odoo bë rënyo rëku,

18 Mü ëm ëmë romnë naanë mëkek chaanam ëm bulu kaatola kapla bulu menrëku, “Sëkë garünë kainë taon lëkkë lochin kaama rupa ben!”

19 Bulu aü gë dumpolo pëmür ëm hürsila, kapla okkë mëëdük moula menrë, “kainë taon lëga bë yadü go boso nammë, yadü go mëëdük nammë! Mü taon mü ë mük yëku yëra lokë ishi Jahaj ingë në gaddë nyittëm tëlen naato! okkë gonta aken nyum lo mük buppü ëm ngengam modakku!”

20 Mük ngenam lëga bë, taayo mooko ë, mëëken laka, Yürnë gë nyi gaddë okkë kanam nam gaddë okkë kaalu taor në nyijük gaddë mëëken laka! Mü yo go nonnuëm rübedü okë lëga bë Yürnë mü ëm darpak toku!

21 Okë kookü bë majja bë taayo lampoh gonnë ülü lüdoh püttë runë garü nago laarëp to okkë ëgum ishi shinë bë ërlük doola, mento, “Sëmbë na taon kairunë Babilon ne yaddü lochin kaapa kuma doobë ërpak tarë koë.

22 Puü tapu okkë nyi gadü lokë niitom aduh, tapu miknë gadë gë tapu mignam, okkë bikur miknë gadë gë bikur tapu mignam, nokë lokë lëken goda yaddü lochin tapa kumarë! Agër rünë nyi gë, korë pachë rünë gadë gë; okkë tëpë, amo kekmük në lüdoh aduh nokë lokë lëken goda yaddü lochin tapa kumarë!

23 Mëruh lou nokë lokë yaddë lochin lou ulen kumarë; nokë lokë yaddë lochin nyamë okkë makbo bunyikë gomuk aduh tapa moku maarë. Tani mooko sokë nokë lo korë pachë rünë nyi gaddë alëja bë rüla menla lanë ëkëi, okkë nokë mënam Jadu montro lokë tani mooko sokë nyi buppü ëm mëkup to!”

24 Kaalu taor në nyijük gadë gë iyi ëm okkë Yürnë gë nyi gadë gë iyi ëm; okkë tani mooko buppü sokë pakë nam gadë gë iyi ëm Babilon taon bük okë paanam lëga bë morik chikek ëm moto.

Bëroknam Agom 19

© 2008 by The Bible Society of India.

1Sokë kookü bë taayo mooko tolokë nyi nyitü go rumdü doola sëmbë mendonë garü bë tato: “Yürnë ne koikdu! tushü baalë nammë, koik nammë, okkë rüla gënamë ngonuk Yürnë gë!

2 Yo lëga bük madër nammë jijja ëla okkë tukdaë! Tani mooko ëm amür gë pükor paakor lëga bë rülum doyë gëla rümur gënë mü ëm bü darpak to. Yürnë bük agër rünnëm mü pakë jinam lëga bë, mü ëm morik chikek to”

3 Ogo lëken gokuda bulu rumto, “Yürnë ne koikdu, yo lëga kainë taon ëm ëmë gulük nëlokë mükü ë Yüyaar chaala doodu!”

4Chamnyi gola appi nyigü solo ëla okkë turnë achi amen appi ë, duutëm gë duunë Yürnë ne durgala kumto. Ogo bulu mento, “Amen! Yürnë ne koikdu!”

Bembo Gë Nyida Dochum

5Okë kookü bë duutëm okë agom aduh go dulenla, sëmbë menka, “Bük agër rüra jinë buppü ë okkë nyi buppü, kai nëlachin, anni nëlachin, yë bulu bü ëm pakdu dü, ngonuk Yürnë ne koik toka!”

6 Okë kookü bëkuda ngo tato nammë nyitü buppü gë aduh tarü nago tapa tokuda, ëgë ishi poodü lokë aduh tarü nago, okkë talë tolokë doogum dutë rubë gumsin gumminla gumnë aduh tarü bë dunë go. Bullëm ngo sëmbë mendo bë tato, “Yürnë ne koikdu! Rutum gë lëga bë, ngonuk Yürnë tornë leenë, Roja ë!

7Ëkë lëga bë, kaju nyürmen somen laju, okkë mëëken laju; bük kairunam ëm koik laju! yo lëga Bembo gë nyida rüddü ë aakaku, okkë nyida lëga bë nyamë mü ë bük lëga bë buppü ëm ruuno situ.

8Müëm kaaken në, uunë laknë okkë Dëën ejë ëm buumü lüktu.” (Kaaken në uunë laknë ejë gaddë Yürnë gë nyi gadë gë alë në agërë).

9 Ogo taayo lampoh ë ngom mento, “Sigim ekgap toka: Yëm bullëm Bembo gë nyida dokolo gogpa dü ëgë bulu mëëken ë.” Okkë taayo lampoh ë mentato, “Sigi gadë sigi Yürnë gë jijja në agomë.”

10Ogo ngo bük alë lo durgala kumtë to, rülachin ngom bü mento, “Ëmbë rüyoka! ngo nokë agër rüjen ë okkë nokë achë abür ë Jisu gë lëga bë agër rünnëm rüdum mingë në. Yürnë ne kumtoka!” yo lëga Jisu gë jijja sinë bërok jinamë kaalu taor në nyijük gadë gë lokë doü gaalüëku.

Soküh Yapu Nëlo Duunë

11 Okkë ngo kaato nammë taayo mooko ëm chükkok doobë okkë ogo Soküh yapu nago dagdo. Soküh taayo okë duunëm mëëtin sinamë okkë jijja ë ëmpa; Bü tukda lokë maka ëm madu okkë ëmbë bük nyimak ëmchin rüdu.

© 2008 by The Bible Society of India.

12 Bük anyik gaddë ëmë mëroh garü do, okkë bük dumpolo boolup yaaka go
gëdo. Büëm amin eknam go büklo gëdo, rülachin yëchin chenma yo go ekpa
dü bü nyum ëgum chensidu.

13Bük Jeboh gënamë iyi angin bë rüdo. Okkë bük amin ë “Yürnë gë agomë
ëmdo”

14Taayo mooko lokë sipai gaddë ejë ëkë kaaken tola dërëk nëkë gëdo, okkë
soküh yapu nëlo duudola bü ëm inmin gëdu.

15 Ope buppü ëm papak naanë roksë go, bük nappa lokë nendo. Bü rokdür
këlak lokë bullëm rutum në, okkë tornam runë Yürnë gë marnam anggur ola
ëm menjum nenko ëm tujap jirë.

16Bük Jeboh lola arba lo sëmbë eknam amin go gëdo: “Roja ru lokë Roja
okkë Rutum ru lokë Rutum.”

17Okë kookü bë taayo lampoh go doonyi tolo dagdo bë kaato kuda. Bü taayo
tolokë pëta jarnë buppü ëm dutë rubë gogdula sëmbë mento; “Yürnë gë
kainë dochum dokolo aadum sidobë aatoka!

18 Aatoka roja gadë gë, sipai rutum gadë gë, sipai gadë gë, soküh gadë gë,
okkë soküh duugë në gadë gë, nyi buppü gë, jinë pakbo okkë ajür në gadë
gë, kainë okkë aya në gadë gë adin gaddëm dotoka!”

19Okë kookü bë achi amen ëmla okkë tani mooko sokë roja gaddëm okkë
buluk sipai gaddëm indum sidola soküh lokë duunëmla okkë bük sipai
gaddëm nyimak momin sido bë ngo kaato.

20 Rülachin achi amen ëm seto, bük kaagalo rürü sinyo rüla mëkup rukub në
kaalu taor në nyijük ë ëmsi nëmchin setak to. (Ëgë rürü sinyo gadë ëgë achi
amen gë tubrüh nam ëm okkë bük nyimaa ëm kumnëm mëkup rukub gënë
naanë.) Achi amen ëmla okkë kaalu taor në nyijük ëmsila mëkup në anyi ëm
Salphur gë ëmë bë gula dookolo turdo bë ërlük to.

21Bulu sipai atu gonnëm soküh lokë duunë nappa lokë nennë roksë ë pakë
ngamto; okkë buluk sima adin ëm pëta gaddë donin doyë lama doobë doto.

Bëroknam Agom 20

Hajar Dütak gaddë

1Okë kookü bë ngo kaato nammë taayo lampoh gonnë ui moora gë sabi
ëmla okkë alaklo leekü sootë runë go bëëtola taayo mooko tolokë iito.

2Korum gë tabüh gobë rüanë, moodi gërbë, yachu yalu ui, Ui roja bü ëm seto
okkë hajar anyü lëga bë leela ato.

3Taayo lampoh bü ë bü ëm ui moora chürum deera bë ërlükto, okkë nyi
gaddëm mëkup kubngam dama lobë ëmla, hajar anyü ë inngam dama tëtë

© 2008 by The Bible Society of India.

lobë, sabi ekkapla okkë ëgum tubrüh la tubyekla ato. Okë kookü bë bü ëm anni rëdüh go tolenla ajirë.

4 Ngo kaato nammë, duutëm lokë duunë gaddëm maka gëla naanëm jitu. Jisu gë kaatom nam jijja okkë Yürnë gë agom ëm menggo jinam lëga bë pakë nam gadë gë yaloh ëm ngo kaapato. Bulu achi amen okkë bük nyimaa kummanë, ëgë maalachin buluk tukko okkë alaklo achi amen gë choktam tubrüh nammëm laarük simanë. Bulu turkur dookula hajar anyü go Roja bë rütokula Jisu gëlo rutum bamtoku.

5(Hajar dütak ë inngam ma yëër lobë atu gonë bullë turkur kumato.) Sigi sinë gadë gë turkur choochik kunamë.

6Turkur chooko lo turkur mingë choonë majja bë mëëken ru ë okkë dërëk në. Lënyi naabë sinamë bullëm rügum lakuma; bulu Yürnë gëla Kristo gë nyibuh bë rürëku, okkë hajar anyü gobë bulu bü ëm rutum la rëbam sirë ku.

Ui Roja Ëm Mogum Nam

7Hajar dütak ë inngam robë, Ui roja ëm patëk tumla ako lokkëm tolen rëku,

8 Ogo bü mooko buppü lokë ope buppü ëm kubtë bë ingo rë, ëgë Gog okkë Magog ë. Ui roja gaddë ishi shinë rui gë lümük garü bë yadü go pakla badü, bullëm laadum sigë rëlla nyimak momorë.

9Bulu tani mooko buppü ëm ingo rë okkë Yürnë gë kainë taon bük ayanam ëm bulu daggoka. Rülachin taayo mooko tolokë ëmë ë olo doola bullëm gupakto.

10Ogo bullëm mënë yachu piira rügë në ui ëm, Salphur ëmmë achi amen ëmla mënë kubnë taayo lampoh anyi ëm ërlükko mëdü lo ërlükto, okkë bullëm alo ayoh bë morik chikek yaarla arëku.

Mapin Bë Makanam

11Okë kookü bë ngo kai runë yapu në duutëm gola ogo duunë go kaato. Bük duuko lokkë tani mooko ëla taayo mooko ë kennyo doola kaapa kumabë ngenyo toku.

12 Ogo sirokunë gaddëm kai okkë anni lachin duutëm lokë duunë baayür lo dagdo bë okkë boi ëkë taalekla doodo bë ngo kaato. Boi goda taalek pa, ëgë turnam jinë boi ë. Siro në gaddëm bulu yo go rübadü boi okë ekla anam bë maka toku.

13Okkë da ishi shinë lokë silük në gaddëm ishi shinnë tëlen jitokuda. Sinam okkë simonë mooko lokë sinë doonëmchin laalen jitoku. Okë kookü bë nyimü ëm bulu yo ëmbë rëba duuba dü okë makato.

14Ogo sinam ëmla sinë mooko ëm ëmë mëdü gë ërlükto. (Mëdü lo ërlükla rompak nam sigi sitëm lënyi bë sinam ëku.)

© 2008 by The Bible Society of India.

15Yë bullëm turnë amin ëm ekgap ko boi lo mapa maabadü bullëm mëlü
mëor mëdü lo ërlükla rompak to.

Bëroknam Agom 21

Ali Bë Taayo Mooko Okkë Tani Mooko

1 Okë kookü bë taayo mooko ali gola tani mooko ali go ngo kaapato. Yo lëga
lëkkë lokë taayo mooko ëla okkë tani mooko ë ngenyo toku, okkë ogo ishi
shinë sillë ëënë kaaku maato.

2 Okkë Dëën taon, ali Jerusalem ëm, Yürnë gë taayo mooko lokë, nyamnë
ëm ruuno la buumü paala makbo ëm kaarük sitë bë inrük monam garü bë
ngo Iido bë kaato.

3 Duutëm lokë gomtë runë agom go dulën doola sëmbë mendo bë ngo tato:
“Yürnë gë nammë ijja nyi gadë gë duuko bë rüka! Bü bullëm duubam sirë,
okkë bulu bük nyi bë rürëku, okkë Yürnë bü ë buluklo duumin gërë, okkë bü
buluk Yürnë bë rürëku.

4 Yürnë bü buluk anyik lokë nyüksi nyükla ëm tikpakrë. Ogo sinam ngenam,
tingü nyilen, kapnam riinam, achi nyilen kaaku maarë. Yo lëga aku yëku yëra
ë inpak nyookaku.”

5Ogo duutëm lokë duunë ëgë sëmbë mento kuda; “Ngo ijja buppü yëku yëra
ëm ali doobë morëku!” Bü ngomchin mento, “Sigim ekgap toka, yo lëga
ëmrëm sigi agom gadësi jijja ë okkë dinchi bë mëëgap gëssë.”

6 Okkë ogo bü mentoku, “Sigim mongam toba! Ngo nencho yaaru në okkë
kookü yaaru bë nentür ë, rürëp ë okkë rüpin ë. Ishi tülü nëm ngo tülü tünë
doobë yo arë paamo menmabë tünam jinë sigur lokë tüdo bë jirë.

7 Yë bulu rügumla rërë dü ngok lokë sigim paarë; Ngo bük Yürnë bë rürë,
okkë bü ngok Oroh bë rürë.

8Rülachin mëëpo hakpo maanë, rukub nyokup në, rümur gënë, nyi pakë në,
rülum doyë në, Jadu montro rünë, yë bulu nyimaa kumdu dü, okkë mënë
runë buppü gë mooko ë Salphur ëmë mëdü bë gula dookoë, sigi lënyi naabë
siku nammë.”

Ali Jerusalem

9Taayo lampoh kanü ara lokë aken gonnë malu kanü lo chili rampen chitür
kanü ëm bëëla aado la ngom sëmbë mento, “Aatoka, ngo nom nyamë ëm,
Bembo gë nyimë ëm kaatom rë.”

10 Okë kookü bë Doü lokë taayo lampoh ë ngom laaleela, kai runë okkë
odoom runë moodi taayo lo dëëlük gëto. Bü ngom Yürnë gë taayo mooko
tolokë Dëën taon, Jerusalem ne iido bë kaatom to

© 2008 by The Bible Society of India.

11Okkë Yürnë gë lou uunam bë sim uuken to. Taon ëm majja bë arë kaanë ülü garü bë, ülü yajë bë orpek në, dërëk në kaor në ülü garü bë kaatomto.

12Sigi ürü gola anyi rabgo doonë ëgum ürü gola anyi taayo lampoh ë dagnë namë kainë odoom runë rumgo go doodu. Ürü gola anyi amin ëm ekgapla atu.

13 Rumgo gë chelam chesak buppülo rabgo ë aum tëttë go dooto. Chaagoh peelë lo rabgoë aum go, Tuko peelë lo rabgo ë aum go, tudum peelë lo rabgoë aum go, aagoh peelë lo rabgoë aum go kaato.

14Taon okë rumgo gütu ë, ürü gola anyi gobë rüdo, ogo Bembo gë kanamnam ürü gola anyi gë amin gaddëm ekgapla atu.

15 Taayo lampoh ngom agom mennë taon gë rabgo gaddëm okkë rumgo ëm küka naabë ain këlak atëk go bëëdo.

16Taon ëm apë ayar ë garih sichchë tola chëënyu appi doobë motu. Taayo lampoh ë bük küka naanë këlak lokë taon ëm küka nammë, apë, ayar aho ëm okkë odoom küka kolokë rüdum ë 2, 400 kilomitar gobë rüto.

17Taayo lampoh bük küka naabë bëënam këlak okë taon okë rumgo okkë okë odoom ëm kükum nammë chamkë 60 mitar gobë rüdo.

18Rumgo ëm kaor në jee në ülü lokë mopa, okkë taon ëm ain nyum arji garü nëlokë motu.

19Taon gë rumgo gütu gaddëm majja bë arë kaanë nëgünë ülü lokë monëtu. Orpek në lüjë ëkë motu okkëm mocho naatu, anyi naanëm orpek tola jeebo jeelo në ülü ëkë monëtu, aum naanëm lübo lülonë ülü ëkë monëtu, appi naanëm jeebo jeelo tola orpek në ülü ëkë monëtu,

20Angngo naanë rumgo gütu ëm yago yaro në ülü lokë monëtu, okkë akkë naanëm lüchü në ülü lokë monëtu, kanü naanëm yage tola yamoyare në ülü lokë monëtu, piinü naanëmchin jeebo jeelo në ülü lokë monëtu, kengnga naanëm yage në ülü lokë monëtu, ürü naanëm lümo lüre në ülü lokë monëtu, ürü gola aken naanëm jeenyür në ülü lokë monëtu, ürü gola anyi naanëm lüümar në ülü lokë monëtu.

21 Ürü gola anyi rabgo ëm, ürü gola anyi tadok ë; rabgo aken aken ëm tadok nërük baaken lokë motu. Taon gë bëda ëm arji bë uula lakla doodo bë, ain nyum lokë motu.

22Taon lo ngo kumko namë kaapa maato, yo lëga tornë leenë Yürnë Rutum la okkë Bembo ë kumko nammë.

23 Taon ëm lounam lëga bë doonyi ëm maalachin poolo gë lou uumokü sa kaama to, yo lëga Yürnë gë lou ë uusidu okkë okë mërruë Bembo ë.

© 2008 by The Bible Society of India.

24 Tani mooko gë nyi gaddë sokë lou gë inrë, okkë tani mooko sokë roja gaddë buluk yëra gaddëm sogo bëa jirë.

25Taon sokë ërap ë alo dükü bë chükkokla dooyaar rë; bulu yaddë lochin chüktum maarë, yo lëga ëmrëm tolo yaddë lochin kanë maarë.

26 Nyi ope buppü gë kai gënënë yëku yëra buppü ëm taon sogo bëa jirë.

27 Rülachin dërëk maanë taon lo asik gochin aala maarë, ëgë maalachin yë nyi yë hanyünam agër ëgë maalachin mëdu rududü yaddë lochin aala marë. Yë bulu amin ëm Bembo gë turnë gaddëm ekgapla ako boilo ekgap paadü ëgë nyum taon lo aalarë.

Bëroknam Agom 22

1 Taayo lampoh ë Yürnë gë duutëm lokëla okkë Bembo gëlokë turnam jinë ishi biklen në, dërëk ë lüplüp loplop bë dorpek në shibu ëm ngom kaatom to.

2 Okkë ëgë taon gë bëda lëppa kooda gë bikko lo du. Shibu gë takdü taksaklo turnam jinë sünë, ëgë sünë gadë ëgë anyü ëm lërü gola lënyi go ahe ëm seenë, poolo dükü bë lëken go seenë; okkë sokë anü gaddë tani mooko sokë nyi ope buppü ëm turmonë.

3 Ogo taon ara ogo Yürnë gëlokë beenam aken gochin paamarë. Taon ogo Yürnë gë duutëm ëla okkë Bembo gë doonyum rë, okkë bük agër rüra jinë gaddë bü ëm kumrë.

4Bulu bük nyukmo ëm kaarük sirë, okkë buluk tukkolo bük amin ëm ekgap lüksirë.

5 Tolo ayoh kanë kaakumarë, okkë bulu ëmë mëruh lou ëgë malachin doonyi lou gochin mëëma rëku, yo lëga Yürnë Rutum bü ë buluk lou bë rürëku, okkë ogo bulu roja garü bë rutum yaar rëku.

Jisu Gë Aakusa

6Okë kookü bë taayo lampoh ë ngom mento, “Sigi agom gadë si jijja okkë mëëtin sissë. Okkë kaalu taor në nyijük gaddëm Doü gaalü jinnë, Yürnë Rutum, bük taayo lampoh ëm yo go büba bë rütë doodü, ëgum bük agër rüra nëlo kaatom doobë inmoto.”

7Jisu mento, “Tagap sitoka” “Ngo büba bë aarëku! Sokë boi sokë kaalu taor la mennam agom gaddëm yë tayum rëdü bulu mëëken ë!”

8Ngo, Jon aü ë, sim buppü sim kaanë okkë tannë. Okkë ngo yadü lo sim buppü sim tangam okkë kaangam badü, sim buppü yëku yëra gadë sim kaatom në taayo lampoh gë alëlo durgato, okkë ngo bü ëm kumtë to.

© 2008 by The Bible Society of India.

9Rülachin bü ngom mento, “Ëmbë rükü yooka! Ngo nom okkë nokë achë abür nyijük nyibuh gaddëm okkë sokë boi sokë agom gaddëm tayumla agër gërbam sinë mum go. Yürnë neden kumtoka!”

10Okë kookü bë bü ngom mento, “Sokë boi sokë nyijük agom bë mennam gaddëm kasila ayoka, yo lëga yaddëm sigi buppü sigi rütë doodü okë rüddü ë dünük kaaku.

11 Yë bulu alë maanë agër rüla rëdudü rübëla rëmotoka, yë bulu alënë agër rüla rëdudü alënë agër rüla rëmo toka, okkë yë bulu dërëk bë rëdudü dërëk bë rëbë sitoka.”

12 Kaalaka! “Ngo büba bë aarëku! ëmla Jisu mento! Ngok amen jissëm ngok lokë doonëm ngo bëa jirë, okkë nyimü ëm nyimü gë rüpe lokë jirëku.

13 Ngo kütu kükkë okkë küpin ë, ngo doocho nëla dootür ë, okkë rürëp ëla okkë rüpin gënnë.”

14 Yë bulu aü gë heemëm dërëk bë rükkak sidudü rülibongo ëm paanë, okkë bulu turnam jinë sünë lokë ahe ëm dolarë, okkë rabgo gë taon bë aalanë.

15Rülachin taon agum gë gaddë, rümur rüke rügënë, okkë Jadu montro rünnë, jinyü mambu gümur sümur gënnë, okkë nyi pakë nükkë në, yë bulu nyimaa kumdudü ëgë bulu okkë agom lokëchin agër lokëchin mëkup rukub në gaddë rëdu.

16 Ngo, Jisu, taayo lampoh ëm sim atü sirë buppü sim Mondoli gadëk lo mentom nëbë aamo to. Ngo Dabid gë rumtum oli lokkë; ngo lugoh toopoh ë. Aroh porok luggoh ëm takar uunë.

17 Dëën Doü ëla nyamë ë mento, “Aatoka!” yë bulu nyimü ë sim tapa duudü “Aatoka” ëmla menru toka! Aatoka, yë bulu tülü doodü; turnam jinë ishi ëm jinyo bë jinam ëm, yë bulu mëëchom doodü, laanyo bë laarük sitoka.

Ekpin Agom

18Ngo, Jon, sokë boi sokë nyijük agom bë mennam agom gaddëm tagap në nyimü ëm menno jidu: yë nyi yë sogo mentëm rütëm lükrë dü, bü bullëm sokë boi sokë eknam chili rampen ëm morik chikek naabë Yürnë lüktëm yaya rë.

19 Okkë yë nyi yë sokë boi sokë nyijük agom bë menji nammëm laapak rëdü, Yürnë büchin turnam jinë sunë ahe ëm okkë dërëk në taon sokë baab ëm boi sogo, yo go menpadü ëgum laapak rë.

20Yë sigim agom gadë sim menji sidudü, bü sëmbë mendu, “Alë jaa bë! Ngo büba bë aarëku!” Amen, Ëmbë chë rütoka Rutum Jisu a, Aato kuka!

21Rutum Jisu gë aya paknyo ë nyimü buppü lo duulük yaar laka.

© 2008 by The Bible Society of India.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer "não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR" (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: "e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações" (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira

2021, Vitória/ES - Brasil

Capa: Pôr do sol sobre o mar. Trata-se de imagem disponibilizada na internet, dentre as que não informam haver restrição ao uso.